

ARS
HUNGARICA
1993

2

FELELŐS SZERKESZTŐ	BERNÁTH MÁRIA
SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG	DÁVID FERENC GALAVICS GÉZA MAROSI ERNŐ PATAKI GÁBOR TÍMÁR ÁRPÁD
SZEMLE	WEHLI TÜNDE

E szám a Művelődési és Közoktatási Minisztérium támogatásával készült.

Felelős kiadó az Intézet igazgatója
© MTA Művészettörténeti Kutató Intézet

Hozott anyagról sokszorosítva
9321155 AKAPRINT Nyomdaipari Kft. Budapest.
F. v.: dr. Héczey Lászlóné

ARS HUNGARICA

XXI. évfolyam 2. szám

1993

A Magyar
Tudományos Akadémia
Művészettörténeti
Kutató Intézetének
Közleményei
Bulletin of the
Institute of
Art History of the
Hungarian Academy of
Sciences

TARTALOM

TANULMÁNYOK

Tüdősné Simon Kinga: Nagyajta templomvára	151
Cennerné Wilhelmb Gizella: Két Zrínyi-arckép Csehországban	159
Tímár Árpád: Vita Ferenczy István Mátyás-emlékmű tervéről	163
Zwickl András: Neoklasszicizmus a 20-as évek magyar festészetében	203
Szűcs György: Haranghy Jenő történelmi falképei és üvegablakai. Debrecen, Parád, Kolozsvár	213

DOKUMENTUM

Kerny Terézia: Bibliográfiai adalék a tornai kehely kutatástörténetéhez	219
A nagybányai művésztelep utolsó korszakának erdélyi magyar bibliográfiája 1919–1944 (Összeállította: Murádin Jenő)	223
Adalékok dr. Radnai Béla gyűjtői portréjához (Közli: Várkonyi György)	235

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI BIBLIOGRÁFIA 1985

Magyar és magyar vonatkozású publikációk (Összeállította: Tímár Árpád és Bardoly István)	245
---	-----

RÉSUMÉS

STUDIEN

Kinga Tüdős-Simon: Die Kirchenburg in Nagyajta (Aita Mare)	157
Gisela Cenner-Wilhelmb: Zwei Bildnisse aus der Familie Zrínyi in Böhmen	162
Árpád Tímár: Diskussion über István Ferenczys Entwurf für ein Matthias-Denkmal	201
András Zwickl: Neoklassizismus in der ungarischen Malerei der zwanziger Jahre	211
György Szűcs: Die historischen Wandbilder und Glasfenster von Jenő Haranghy	218

DOKUMENTE

Terézia Kerny: Bibliographischer Beitrag zur Forschungsgeschichte des Kelches von Tornau (Torna)	220
Siebenbürgisch-ungarische Bibliographie der letzten Periode der Künstlersiedlung in Nagybánya (Baia Mare) 1919–1944 (Zusammengestellt von Jenő Murádin)	234
Beitrag zum Porträt des Kunstsammlers dr. Béla Radnai (Herausgegeben von György Várkonyi)	243

BIBLIOGRAPHIE ZUR KUNSTGESCHICHTE 1985

Ungarische und Ungarn betreffende Veröffentlichungen (Zusammengestellt von Árpád Tímár und István Bardoly)	245
---	-----

Tüdősné Simon Kinga

NAGYAJTA TEMPLOMVÁRA

A nyugati kultúra jegyeit viselő legkeletibb települések lakosságának életét a 14. században újabb veszély fenyegette. 1394. szeptemberében I. Bajezid szultán Havaselvére tör, s a támadó vagy csak portyázó csapatai átjutván a Kárpátok szorosain, a Barcaság felől első ízben özönlik el az erdélyi részeket.

A rákövetkező századelő sem hozott békésebb napokat, hiszen az ellenség továbbra is gyakran megjelent. 1421 nyarán a török nemcsak a Barcaság földjét dúlta fel, hanem az Olt völgyében Sepsiszéken át egészen a csíki határig nyomult.¹

Ezzel egyidőben, az erdélyiek számára egy újabb időszak kezdődött el, ahol a mindennapi gondok mellett az élet fenn- és megmaradásáért különös terhet kellett viselniük. Ugyanis, főként a déli és keleti határszélek védőrendszerei számban, de nagyságban is már alig feleltek meg az újabb követelményeknek. Ott ahol a meglévő erősségeket nem bővíthették tovább – esetenként ahol nem is volt – igen gyakran a települések központi vagy annak védhetőbb helyén álló templom épületét használták fel a védelem céljaira. Így kerültek ismét előtérbe a már meglévő erdélyi védőrendszerek mellett a templomerősségek, amelyek az életbenmaradás egyik legfontosabb bizonyítékeként, új erőre kapva számos, festői formában bontakoztak ki a határszéleken. Bár a kezdet korai időszakra vezethető vissza, virágkorát mégis a 15. századtól a 17. század közepéig élte.

Építészettörténeti szempontból a templomok erősítése az erdélyi késő gótikus és kora reneszánsz templom és várépítészet közös termékeként bontakozott ki. Olyan épületegyüttesek alakultak ki, amelyek mind a templom, mind pedig a vár követelményeinek és feladatának egyaránt megfeleltek.

Az Erdélyben épült mintegy 300 templomerősség alaprajzi és épületszerkezeti vonásaik alapján két alapvető típus, a templomerőd és a templomvár köré csoportosultak.

A módosabb földművelő, kézműves, kereskedő többnyire szászok lakta települések lakossága a templomuk védelmi rendszerének kiépítésekor elsősorban annak erősítésére gondoltak.² A hajót, a szentélyt, helyenként mindkét épületrészt, a megmagasított koronázópárkány alatti részén védőfolyosóval egészítették ki (Nagycsűr, Szászbuzd, Szászkézd), amelyről lőréses és szurokontők nyíltak. Máshol az épület keleti (szentély: Apold), vagy nyugati (hajó: Muzsna), esetleg mindkét részére (Szászbuzd, Kisselyk, Baromlaka) az épület erősített jellegét mégjobban kidomborító tornyot is emeltek. A további munkálatok során még külön egy vagy két, tornyokkal erősített, magas várfallal is közrefogták. Bejárata elé kisebb méretű elővárat ún. barbaként építettek, amelyet az erősséggel alagút, – ha pedig vízesárok övezte, akkor felvonóhid – kötött össze (Prázmár). E röviden vázolt *templomerődök elterjedése a Szeben környéki, Nagy- és Kis-Küküllő mentén, valamint a Barcaság településein figyelhető meg.*

A templomerősségek másik csoportját a *templomvárak* alkotják, amelyek Erdély délkeleti részein, az Olt és a két Küküllő forrásának vidékén, Udvarhely, Marosszék és

a csíki medence számos falvában éppúgy megtalálhatók, mint a Barcaság felé nyíló háromszéki medence Olt és Feketeügy menti falvaiban.

A templomvárak egyszerű, világos térosztással, elsősorban a lakosság védelmére alakultak ki.³ Közös vonásuk, hogy a *templom épületét* – ellentétben a röviden ismertett templomerődökkel – az *erődítési munkálatoktól megkímélték*. Kivételt képeznek: Zabola, Nagyajta, Sepsiszentgyörgy és Székelyderzs templomvárai.

Volt ahol a templom épülete köré csupán *egyszerű kerítést* vontak.⁴ Itt a kőből vagy téglából épített várfalat aránylag keskeny (70-80 cm) alapokra húzták fel, s a lőrésiek – amennyiben voltak – az udvar szintjéről mellmagasságban nyíltak. A kerített templomok bejáratát többnyire torony védelmezi (Bodok, Kálnok, stb.).

Költségesebb, de ugyanakkor biztonságosabb védelmet nyújtott a *magas, vastag, néhol két várfallal is övezett, tornyokkal, esetleg bástyákkal* erődített templomvár. Helyenként (Illyefalva, Sepsiszentgyörgy) valóságos erődrendszert emeltek. A várfalak védőrendszere bonyolultabb, a falak felső-belső negyedén fából ácsolt védőfolyosó húzódott, amelyről lőrésiek és szuroköntők nyíltak. A bejárat rész védelmének fokozására külön kapuerődöt, ún. barbakánt is emeltek (Zabola, Nagyajta).

A tornyokkal erődített háromszéki templomvárak mellett, a 17. század elején az új olasz katonai építéssel hatására megjelentek a bástyás erődítésű templomvárak is (Illyefalva, Sepsiarkos). Ezek egyik jelentős képviselője a nagyajtai unitárius templomvár, olasz bástyás várfalával.

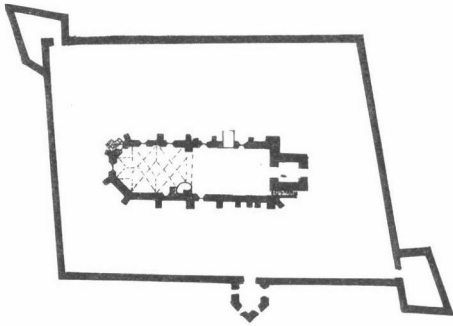
* * *

Az Olt folyóba torkolló Ajta patak völgyében három település alakult ki: Szárazajta, Középjajta és Nagyajta néven. Írott források viszonylag későn tesznek említést létezésükről. 1322-ben Nagyajta egyházas helység volt, s a pápai tizedszedőknek Jakab nevű papja 10 régi banalist és 2 garas pápai tizedet fizetett.⁵

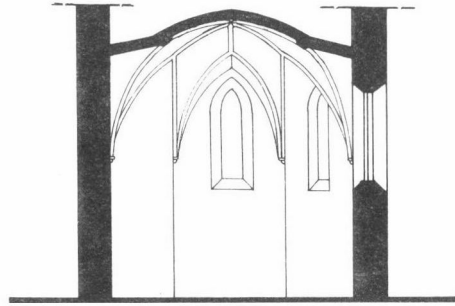
A falu népességéről és társadalmi rétegződéséről csak jóval későbbi forrásokból értesülünk. A szabad székely portákat feljegyző 1567-es összeírásban Nagyajta, vagy ahogyan az eredeti szöveg jegyzi „Nagijajtha” 61 kapuval szerepelt, így az akkori Háromszék legnépesebb településeinek egyike.⁶ Még ebből az esztendőből II. János király jobbágyadományozásáról is hallunk, amikor a nagyajtai „előkelő” székelyek Henter Mikósnak 6, Benedeknek 5, Mihálynak 4 ház jobbágyot, Illyés Gáspár és Andrásnak pedig 6 ház jobbágyot adományozott.⁷

1614-ben Bethlen Gábor rendeletére elkészített Udvarhelyszék, Marosozsék, Csík-Gyergyó-Kászonszék és Háromszék településeinek katonai lustrája szerint a falu lakosságának több mint fele (60 %) a szabad székelyek közé tartozott, míg 35 %-át jobbágyok és 5,1 %-át nemesek alkották.⁸ Nemességét a fent is említett Henter és Nemes család, valamint a sokjobbágyos Donáth István és az akkor épp bujdosóban lévő Peteő János képviselték.⁹

A település népességére és társadalmi változásainak viszonyaira újabb betekintést az I. Rákóczi György parancsára készített 1635. évi lustra adatai nyújtanak. S bár az összeírás bizonyos tekintetben szerényebb az 1614. évinél, más tekintetben azt felülmúlja: hiszen minden hadköteles személy neve és társadalmi rangja után gyakori megjegyzéseket tesz családi állapotáról, foglalkozásáról, egészségéről.¹⁰ Lakossága továbbra is azonos tagozódásban élt és dolgozott: tovább éltek a korábbi rétegek, amelyek

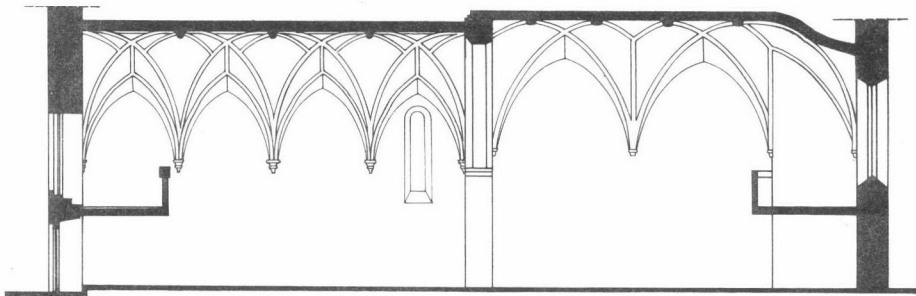

1. A nagyajtai templonvár alaprajza

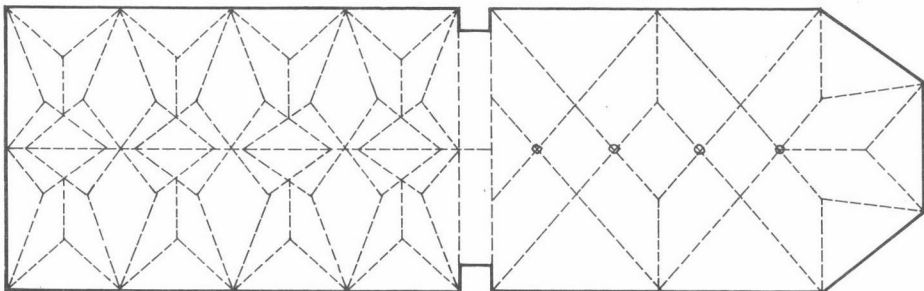

2. A szentély keresztmetszete

3. A templom hosszmetsete

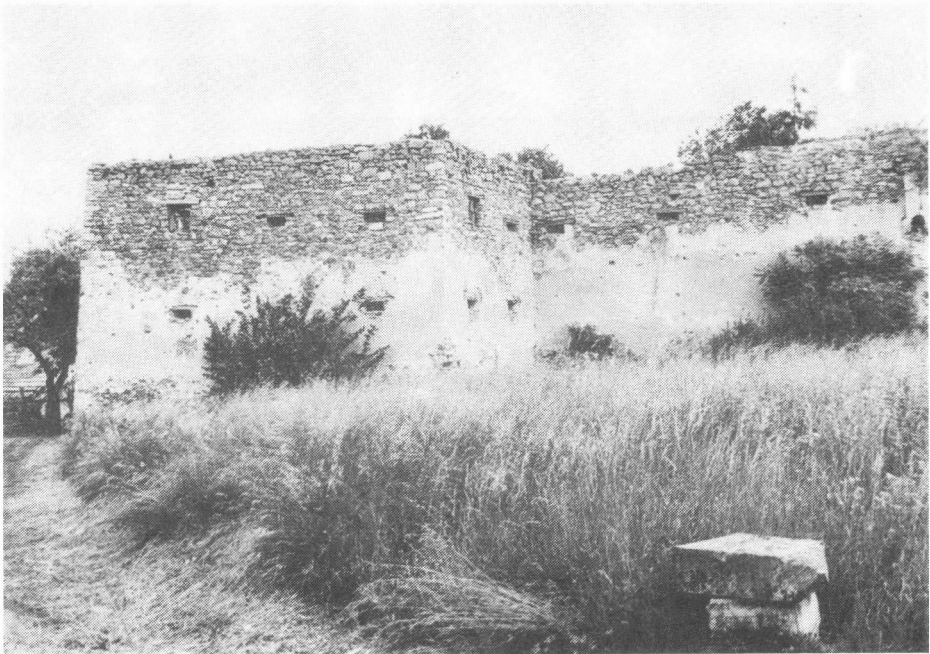
4. A templom boltozati alaprajza

5. A templomvár délnyugati oldala

6. A templomvár északnyugati olasz bástyája

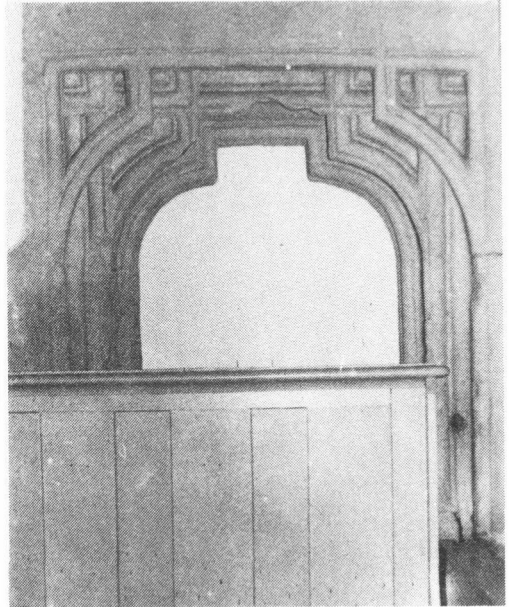

7. A nagyajtai templomvár délkeleti oldala

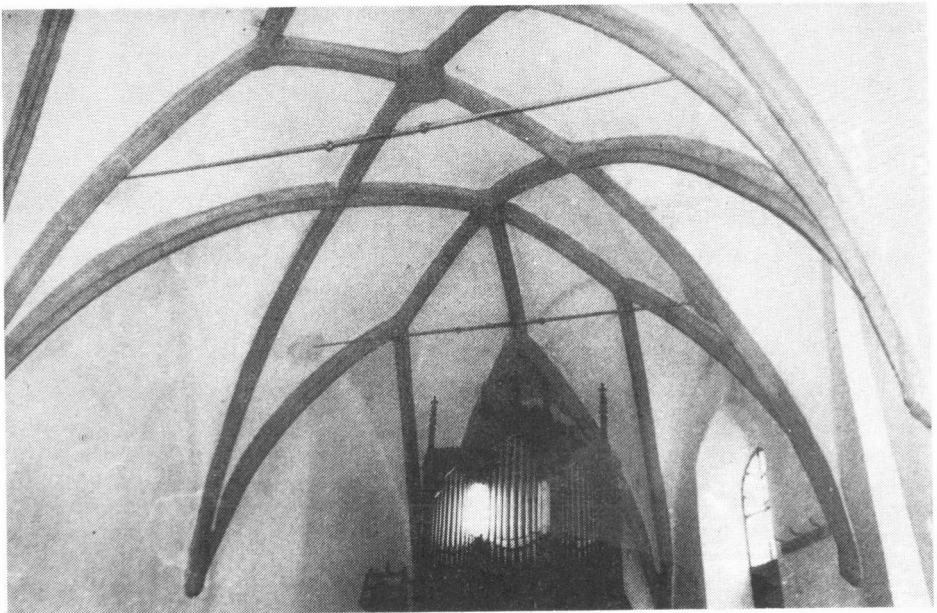

8. A várfal 15. századi fülkés szuroköntője és reneszánsz pártázatos díszítése

9. 15. századi ajtókeret a szentély déli oldalán

10. A szentély 15. századi bordás boltozata

zömmel a gyalogos szabad székelyek sorait gyarapították. Hasonló helyzetben élt a falu közössége a 17. század végén is, amint azt a császári királyi hadak kvartélyozásáról szóló 1694. október 4-én kelt jelentéséből is megtudjuk, miszerint Nagyajta fele szabad rendből álló, másik fele jobbágy.¹¹

Történelme során sok neves személyiséggel ajándékozta meg Nagyajta Erdély művelődési életét. Innen származtak a Donáth és Cserey famíliák. „Főként ez utóbbi családok sok jeles hazafi emléke dicsőíti – írja Orbán Balázs – kik úgy a harc terén, mint a tudományok körében tündököltek: azok közül felemlítem itt Cserey Balázst, ki a szerencsétlen nikápolyi csatakor Zsigmond királyt oly önfeláldozólag menté meg, és Cserey Pált, ki Zrínyi Miklóssal dicsőült Szigetvár hős oltalmánál”.¹² E család fia a történetíró Cserei Mihály, aki bár Csíkrákoson született (1667. vagy 1668. okt. 21-én), magát mégis mindig Miklósvárszéki Nagyajtai Cserei Mihálynak nevezte. Nagyajtai őseiről írva így emlékezik meg: „Az atyámnak atyja miklósvárszéki, nagyhírű Cserei Miklós volt, akit mái napig is nagy dicsérettel emlegetnek azon a földön...”.¹³ Itt élt és halt meg fia is Cserei Farkas (1719-1782), az író.

E nagyhírű nemes családok sírjait ma már hiába keressük a nagyajtai temetőben, „...legfelebb sejtteni lehet, hogy az a mostani unitárius templom dél keleti szögleténél lehetett, mert mint öreg emberek mondják, Cserey Mihály oda egy a kastélyfalakhoz közel feküdt kis fatemplomot épített volt családja és az akkor kevés számú ajtai református hívek számára, mely mellé ő maga s családja többi tagjai is temetkeztek... De a templommal együtt eltűntek nyomtalanul a Benkő József korában még megvolt Cserey-sírok”.¹⁴

A falu zömmel unitárius közösségét Lázár István (Torockó, 1742. szept. 3. – Kolozsvár, 1811. okt. 7.), Körmöczy János (Kissáros, 1762. – Kolozsvár, 1836. dec. 14.) és Kriza János (Torockó, 1811. jún. 18. – Kolozsvár, 1875. márc. 26.) is szolgáltak, akiket annak idején a nagyajtai zsinatokon választottak unitárius püspökké.

A település közösségi építkezéseinek legrégebb, s egyben legjelentősebb műemléke, a falu közepe táján egy enyhén kiemelkedő dombon álló, olasz bástyás unitárius templomvár.¹⁵ A szabálytalan alapú, magas várfallal övezett udvarának közepén 15. századi késő gótikus teremtemplom emelkedik. Épületének középkori jellegét az aránylag hosszú, poligon záródású szentélye, valamint annak dongával boltozott mennyezete őrzi. Kettősen hornyolt terrakotta bordákból álló hálózata az 1802-es majd az 1977-es földrengést is szerencsésen átvészelte. Az oldalfalakba beépített, durván faragott címerpajzs formájához hasonló tartófejezetekből bordák hálózata indul ki, s átszövéen a mennyezetet, a boltozat gerincének négy egyszerű díszítésű (forgórózsa, címerpajzs), kör alakú boltzárókövére futnak össze.

Ennek a kettősen hornyolt, álbordás nagyajtai hálóboltozatnak még számos változatával találkozunk, nemcsak a háromszéki Kézdiszentlélek, Sepsiszentgyörgy, Gelence, maradványaiban Dálnokon, Kökösbén, Zabolán, Lisznyóban, de számos csíki templomban is.¹⁶ Ilyen típusú álbordás boltozatokat többnyire egyszerű, kisebb falusi templomokon alkalmaztak: számukra olyan építészeti központok kínálhattak formaadó példát, mint az egykori csíksomlyói római katolikus, illetőleg a marosvásárhelyi református templomvár (kápolnarész boltozata), ahonnan viszont a szálak tovább vezetnek a kolozsvári Farkas utcai református templom, a dési, a szegedi alsóvárosi római katolikus templomok és a visegrádi központok felé.

A szentély délkeleti oldalfalán aránylag keskeny, magas, csúcsíves ablakok nyílnak.

Önfoglalásos, üvegtáblás ablakainak ívmezéjében a múlt század közepén még álltak a ma már nem létező 15. századi mérművek. Orbán Balázs leírásából megtudjuk, hogy az egyiket kettős lóhereív feletti három kör, a másikat kettős lóhereív feletti négy levél, valamint halhólyagos, lóhereíves és egyenes alakú díszítőelemek egészítették ki.¹⁷

A szentély északi oldalán a régtől befalazott, így teljes épségben meglévő igen szép késő gótikus sekrestyeajtókeret került elő. A homokkőből faragott ajtókeret díszét a függőleges és vízszintes pálcák keresztezésének metszése, valamint a hornyolt ívsorok befelé keskenyedő bélletsora képezi. Hasonló faragású ajtókeret nyílt a zabolai református templom északi oldalfalának külső felületén (szintén beépítve) és a kézdiszentléleki római katolikus templom szentélyében. De számos késő gótikus ajtókeretről tudunk Erdély-szerte (a homoródkarácsonyfalvi, a nagykedei ref. templomról). Ezt a 15. századi emlékek valóságos tárházát: az időközben átépített hajótól a szentélyt egyszerű vállkövekből kiinduló enyhén csúcsíves formájú diadalív választja el. A boltozat díszítőelemeit és az oldalfalak gyámköveit téglavörös színnel szegélyezték.

Miután a templom befogadóképessége a felszaporodott népesség igényeinek már nem felelt meg, a 15. század során a román kori épületet részben lebontva, nyugati irányba tovább bővítették. A munkálatok idején a korábbi hajó északi és déli falait tehát nem bontották le, hanem az új épület arányai és követelményei szerint ráfalazva, azt tovább magasították. Ezzel magyarázható az oldalfalak felfelé fokozatos elvékonyodása. A hajót egész hosszában a 15. századi fiókboltozatokra tagolt dongaboltozat fedi. A voltaképpen reneszánsz építészeti technikával emelt boltozatnak hajdani díszítőelemei – a kettősen hornyolt terrakotta bordák – az oldalfalba beépítve (mindkét oldalon öt-öt) durván faragott pajzsformájú gyámkövekre futottak le. Hálózatuk szövedéke feltehetően azonos volt a ma is épségben álló szentély bordázatával. Huszka József – a Székelyföld számos középkori falfestményének feltárója – állítása szerint a nagyajtai gótikus templomban a 15. századi falképek még a múlt század közepén is megvoltak, de mint írja, az 1870. évi javítási munkálatok során, amelyet a „vandalizmus legkésőbbi színterének” nevez, azokat mind elpusztították.¹⁸ A virágmotívumokkal díszített későreneszánsz kőszószékét 1710-ben faragták Donáth György megrendelésére.

A hajó nyugati bejárata fölött harangtorony emelkedik. Földszinti részét egyszerű dongaboltozat fedi. A déli oldal barokk ablakai között az első szinti lőrészzerű, keskeny ablak formája és magassága megegyezik a szentély keleti végén lévő, a megmagasított koronázópárkányból nyíló kis ablakéval. Ugyanakkor a hajó északi oldalán, megintcsak a koronázópárkányon, lőrések, sőt ezek között a falba beépített tartógerendák nyomai is megtalálhatók. Mindezek alapján arra következtethetünk, hogy a templom épületét a 15. századi átépítése után megmagasított koronázópárkánnyal és védőkarzattal látták el – kivétel a torony felőli rész. Lőrésai (ablaknyílások) az átépítés után is megmaradtak. Ilyen sajtáságos védőszerkezettel Háromszéken csupán a zabolai templomvár bővült, feltételezhetően a templomerődök hatására.

A templom hossz tengelyével megegyező irányban, tágas udvart közrefogó, szabálytalan hossz négy szög alakú, terméskőből felrakott (kb. 5 méter) magas várfal emelkedik. Aránytalan méretei arra engednek következtetni, hogy alaprajzában kitűzésekor építői nem követtek semmiféle szabályt, így tehát az alapok lefektetése, a falak hossza és fekvése is szemre volt megállapítva, mert a meglévő szabálytalanságot a várterület terepviszonyai sem magyarázzák.

A védelem fokozása érdekében a várfal belső-felső negyedében körbefutó gerendákra védőfolyosót építettek, amelyről szurokontők és lőréses sokasága nyílt. Ezek a fülkés szurokontők a várfal korábbi, 15. századi erősítésének a maradványai. Hasonmásukat a szomszédos bölöni templomvár délnyugati, azaz a 15. századi falszakaszán, valamint számos, a 15-16. század elején épült szász templomerődön találjuk. Ez a 15. századi erősítési rendszer eredeti állapotában – a függőleges várharcászat követelményei szerint épített magas vékony falával – ellenállhatott a lovas vagy gyalogos, íjjal, nyíllal vagy szakállaspuskával támadó ellenség ostromának, de az időközben megváltozott haditechnika szükségessé tette a várfal védelmi rendszerének korszerűsítését. Így került sor a várfal két ellentétes sarkának, valamint a bejárati résznek bástyás erősítésére. Ez az úgynevezett olasz bástyás típusú védőrendszer a reneszánsz katonai építészet elméleti termékeként a 16. századi Itáliában alakult ki és látott napvilágot. Fő fedezeti elemüket a falak elé ék alakban kiugró, ötszögű, nagyméretű, többszintes bástya alkotta. Erdélybe jutását a felső-olasz területekről érkezett hadiépítések indították el. Elveit legkorábban Szapolyai János király szamosújvári (Új Bálványosvár) építkezései (1531-1540) tükrözik, majd II. János idejében (1540-1571) a szatmári és váradi végvárak követték. A későbbiekben ezek váltak mintaadó példává Erdély-szerte, hatásukra építették meg vagy bővítették tovább számos fejedelmi, főúri kastélyukat Alvincen, Csíkszeredában, Medgyesen stb., főúri rendelésre. Kivételt jelentenek e stílus háromszéki emlékei, amelyeket a falvak lakossága a közösség erejéből a templomokat övező védőfalaknál honosított meg Illyefalván, Árkoson és Nagyajtán.

A nagyajtai templomvár védőgyűrűjének északi oldalán nyíló bejáratát olasz bástya védelmezi, amely hadviselés szempontjából a védőfal leghatékonyabb eleme volt. Ha a csata színhelye a várfal közvetlen közelére tevődött át, szintjeiről a várfalat mindkét irányból jól védhették. Bejáratát tölgyfagerendából ácsolt ajtó zárja el, amelynek külső felületét számos vaspánttal erősítették meg a betörés ellen. A vaspántok felerősítéskor itt nem követtek semmilyen ornamentális elképzelést, mint azt több korabeli erdélyi műemléknél tették. Egyetlen vezérelvet követtek: a védelem fokozását. Hasonló ötletességgel oldották meg a kapu tengelyét, amely alul farönkön, felül pedig bilincsbe zárva forgott.

A várfal két ellentétes sarkára szintén bástyaszerű építményeket emeltek. Az északnyugati sarkbástya az azonos oldali várfalat, a délkeleti pedig a másik két oldalt védte.

Fontos azonban kihangsúlyozni, hogy bár a délkeleti sarkot szögelő bástya a Háromszéken épített bástyás erődítmény legtökéletesebb képviselője, az olasz bástyás rendszer itt csupán alaprajzi elrendezésével valósulhatott meg. A várfalak sarkaira emelt úgynevezett bástyák, funkciójukban továbbra is a torony feladatának feleltek meg: gondolunk itt a keskeny falakra, vagy a toronyszintek vékony padlószerkezetére, amely aligha állhatott ellen a nehéz ágyúgolyók kilövésekor fellépő erőhatásoknak. Az azonban vitathatatlan, hogy alap gondolatát, amelynek szellemében a fent említett védőrendszerek is kialakultak, ez a bástyás rendszer szolgáltatta. Emlékeztetve arra a korra, amelyben a késő reneszánsz legkorszerűbb hadiépítészetének gondolata a helyi építészet sajátosságaival ötvöződve, egy különös színezetű védőrendszert hozott létre: *az olasz bástyás templomvárak típusát.*

A reneszánsz kori átépítés további emlékét őrzik a várfal tetejét koronázó fogazott pártázatok. Ezek az antik épületektől örökölt, később a középkori várfalak tetején

körbefutó, fontos hadászati szerepet betöltő mellvédrendszerektől átvett architektónikus tagozatok olasz eredetűek. A szülőföldről Erdélybe jókora kerülővel jutott el. Útvonalát a lengyel, cseh és felső-magyarországi részek rokonemlékeinél kísérik végig, ahol a helyi hagyományokhoz alkalmazkodva, átstilizálva honosodott meg. Változatos formatárából a nagyajtai várfalra egyszerű, úgynevezett fogazott pártázatok kerültek, hasonlóan a szomszédos bölöni templomvár északi oldalfalának díszéhez. Úgy tűnik: ez az „olaszfokos” pártázat is hamarosan közkedvelté vált az erdélyi reneszánsz építészetben, hiszen nemcsak a templomokat övező várfalakat, de a kastélyok homlokzatát is ezzel díszítették: gondolunk itt a ma már nem létező szentdemeteri kastélyra, valamint a közeli barcasági falvak lakóházaira.

A nagyajtai templomvár védelmét a kapubástya előtt álló barbakánnal, elővárral tovább fokozták. Hatalmas sáncainak és a föltöltéseknek nyomai még ma is jól láthatók.

A várfal udvar felőli részén, a védőfolyosó alatti falrész mentén eredetileg élelem tárolására kamrák sorakoztak. De nemcsak élelmüket, hanem egyéb javaikat is őrizték itt a nagyajtaiak, és gyakran maguk is a „kastélyban háltnak”. Egy-egy kamra helyet a falusiak meg is vásárolhattak az egyháztól, s ez igen csekély, évi úgynevezett őrzési adóztatás fejében tulajdonukat képezte.

A 18. század végére templomváraink gyakorlati jelentősége megszűnt. Ettől fogva a várfal meglévő részeinek csak lebontásával, elhordásával, pusztításával számolhatunk. Az 1789. március 19-22 között tett vizitáció alkalmával fölvevett jegyzőkönyv szerint – gyakori tűzvészre hivatkozva – itt is hasonló rendelkezéseket hoztak, s következésképpen a templom és a várfal körüli faépítmények azonnali eltávolítására szólították fel az egyházközséget.¹⁹ Így ma csupán képzelőerőnkre hagyatkozva idézhetjük szemünk elé a templomvár hajdani – akkor védelmet nyújtó valóságát – ma varázslatos hangulatát.

JEGYZETEK

1. MUSTAFA, A.M.: *Istoria turcilor*. București 1976; DECEI A.: *Relații româno-orientale*. București 1978.

2. A szász templomerődökről szóló néhány alapvető tanulmány: HORVATH, W.: *Siebenbürgisch-söchsische Kirchenburgen* 1931.; SIGERUS, E.: *Siebenbürgisch-söchsische Kirchenburgen*. Hermannstadt 1923.; POPESCU, G.: *Bisericile ale sașilor din Ardeal*. București 1956.; VÁTÁSIANU, V.: *Istoria artei feudale în Țările Române I*. 1959. Edit. A.R.P.P.

3. A templomvárak leírásával kapcsolatos alapvető forrásmunkák ENTZ Géza nevéhez fűződnek: Székely templomerődök. Szépművészet V. Budapest 1944. 120–126.; Árkos és Zabolá. Két székelyföldi vártemplom. Pásztor-tűz XXIX. (1943) 2. sz. A háromszéki templomvárak rövid leírását lásd még KÖNYA Á. a Megyei Tükör c. napilap hasábjain 1979. 2428 sz. 1980. é.f. 2653, 2617, 2599 és 2737. számaiban.

4. A háromszéki templomvárak közül ma már nehéz eldönteni melyek voltak a kerített templomok, mert a lebontások, a természeti csapások néhol alaposan megrongálták, sőt el is tüntették a védőfalakat.

5. MONUMENTA VATICANA HUNGARICAE, *Ratinones Collectorum Pontificorum in Hungariae*. Pápai Tized-Szedők Számadásai 1281–1375. Budapest 1887. I. I. 106. Az erdélyi püspöki egyházközigazgatás alapján a XIV. század elején egyháza a sepsi esperesi kerülethez tartozott és az uo. között térkép alapján anyaegyházként tüntették fel. ORTVAY T.: *Magyarország egyházi földleírása a XIV. század elején*. Bp. 1892. 637.

6. SZÉKELY OKLEVÉLTÁR (Szerkesztette Szabó Károly). Kolozsvárt 1873. II. 222. A továbbiakban SZ.Okl.

7. SZ.Okl. uo. 213.

8. SZÉKELY FELKELÉS 1595–1596. Előzményei, lefolyása, következményei. Szerkesztette: Benkő Samu, Demény Lajos, Vekov Károly. Bukarest 1979. 188.

9. LUSTRATIO DOMINORUM SICULORUM tam.Equestris, Quam pedestris Ordinis Trium Sedium Siculicalium Sepsj, Kizdj et Orbaj admis utentium. I. Rákóczi György 1635 októberében készített háromszéki lustrája. M.O.L. Erdélyi Országos Kormányhatósági Levéltárak (F. szekció). Cista Diplomatica F. 136. Székely lustra jegyzések és nemesi összeírások. III. kötet.

10. Uo. 132. lap. A lustra feldolgozást lásd TÜDŐS S.K.: Une source de démographie historique: le registre militaire szekler de 1635. Revue Roumaine d'Histoire, Tome XXVIII. Nos.1-i, 1989.

11. SZ. Okl. IV. 331.

12. ORBÁN B.: A Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népismereti szempontból. Pest 1869. III. Háromszék. 13. A továbbiakban ORBÁN B.

13. CSEREI M.: Erdély Historiája (1661–1711). Bp. 1983. 79.

14. ORBÁN B.: 14.

15. DEBRECZENI L.: A nagyajtai unitárius

templomvár műemléki és műszaki vizsgálata. Kéziratának részletei az egyház parókiáján.

16. A hajó mennyezetének bordás hálóboltozata az 1802. évi földrengéskor hullott le.

17. ORBÁN B.: 14.

18. HUSZKA J.: A Szent László legenda székelyföldi falképeken. Archaeologiai Értesítő (1885) 212.

19. KELEMEN L.: Legrégibb adataink unitárius templomainkról püspöki egyházvizsgálati jegyzőkönyveinkben 1789-ig. Keresztény Magvető III. 1922. Újraközölve: Kelemen Lajos: Művészettörténeti tanulmányok. Bukarest 1977. 213–222.

A tanulmányban előforduló helységnevek

A települések után első helyen – amennyiben volt – a német, majd a román nevek következnek a Magyar helységnévazonosító szótár (Szerk.: LELKES Gy. Budapest, 1992) nyomán.

ALVINC	Unter-Winz, Winzendorf	Vințu de Jos
APOLD	Trappold, Trappolden	Apold
ÁRKOS		Arcuș
BÁLVÁNYOSVÁR		Unguraș
BAROMLAKA	Wurmloch	Valea Viilor
BÖLÖN		Belin
CSÍKRÁKOS		Racu
CSÍKSZEREDA	Szeklerburg	Miercurea-Ciuc
DÁLNOK	Dayla	Dalnik
GELENCE		Ghelinta
ILLYEFALVA	Ilgendorf	Ilieni
KÁLNOK		Calnic
KÉZDISZENTLÉLEK		Sînzieni
KISSELYK	Klein-Scheltzen	Șeica Mică
KÖKÖS		Chichiș
LISZNYÓ		Lisnău
MEDGYES	Medisch	Mediaș
NAGYAJTA		Aita Mare
NAGYCSŰR	Gross Scheuern	Șuca Mare
PRÁZSMÁR	Tartlau	Prejmer
SEPSIBODOK		Bodoc
SEPSISZENTGYÖRGY	Sankt Georgen	Sfîntu Gheorghe
SZÁSZBUZD	Bussd	Buzd
SZÁSZKÉZD	Keisd	Saschiz
SZÉKELYDERZS		Dariju
ZABOLA	Gebissdorf	Zábala

Kinga Tüdős-Simon: Die Kirchenburg in Nagyajta (Aita Mare)

Die Sekler siedelten innerhalb des südöstlichen Karpatenbogens und hatten hier, im Verlauf der Jahrhunderte eine wichtige militärische Rolle, und zwar Siebenbürgen gegen den Einfall der Wandervölker aus den östlichen Steppen, später gegen die Türken und Tataren zu verteidigen. Als Freibauern nahmen sie in der siebenbürgischen Gesellschaft eine Sonderstellung ein, ähnlich jener der Freibauern im Fogarascher und Marmaroscher Land oder jener der „rázeși” in der Moldau. Die Aktivitäten und die Mentalität der Sekler waren von ihrem Status als militärische Bevölkerung geprägt. Zum Unterschied von ihren Nachbarn, den Siebenbürger Sachsen, die Handwerker, Bauern und Kaufleute waren und demnach ihre Festungen auch zum Schutz ihres Hab und Guts errichteten, bauten die Sekler ihre Befestigungen nur für den Schutz der Bevölkerung. Die Kirchenburg in Nagyajta (Aita Mare) ist ein wichtiger Bau des Befestigungssystems entlang der Sekler Stühle. Die Parochie wird 1332 erstmals urkundlich erwähnt. Im 15. Jh. wurde auf den Grundmauern einer römischen Kirche eine größere Kirche im spätgotischen Stil errichtet, und kurze Zeit später entstanden die hohen Ringmauern. Die Entwicklung der militärischen Technik,

die rasche Verbreitung der Schußwaffen erforderten die Modernisierung des Verteidigungssystems, und so wurden die Mauern zur Zeit der Renaissance durch italienische Basteien ergänzt. Diese pentagonalen, vorgeschobenen Schutzwehre erhöhen den architektonischen Wert des Baus. Die Art der Befestigung ist den militärischen Verteidigungssystemen aus dem Italien des 16. Jh. charakteristisch. Sie gelangte in diese Gegend über den Einfluß ähnlicher Bauten, der Befestigungen von Sathmar (Szatmár, Satu Mare), Großwardein (Várad, Oradea) (1540-1571) und Várhegy (1562 wiederaufgebaut, 1599 abgerissen), am Rande des Dorfes Cófalva (Țufalău) (Ebenfalls seit 1332 dokumentarisch belegt).

Cennerné Wilhelmb Gizella

KÉT ZRÍNYI-ARCKÉP CSEHORSZÁGBAN

A magyar történeti ikonográfia, bármilyen tekintélyes számú publikációval is dicsekedhet az elmúlt évtizedekből, még több, időigényes feladat előtt áll. Ilyen mindenképpen céltudatos és módszeres szervezést követelő feladat a külföldön lévő elsődleges, hiteles magyar ikonográfiai emlékek felkutatása és közzététele. Közleményünkkel ehhez a feltáráshoz kívánunk két fontos emlékekkel hozzájárulni.¹

Századunk elejének irodalmában került először tudományos publikálásra (illusztráció nélkül) az a két portré, amelyekről a cikkben szólni kívánunk. 1907-ben jelent meg a roudnicei Lobkovitz-kastély műgyűjteményének katalógusa a csehországi műemlékeket ismertető sorozatban Max Dvořák tollából.² A felsorolás két arcképet említ a Zrínyi-családból: Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér, és fia, Ádám olajfestésű portrét. A század eleje óta csak az elmúlt esztendőben került a két mű magyar művészettörténészek szeme elé. A most már Nelahozeves egykori Lobkovitz-kastélyában őrzött darabok a Zrínyi-család kiváló mecénatúrájának tanúságai.

A magyar főnemesség portré-mecénatúrájának művészi színvonala a kezdetektől a 17. század második negyedéig a szokványos vándor-arcképfestők stílusában mozgott. Csáky Istvánné Forgách Éva maga nemében kitűnő portréja a Sustermanns-fivérek köréből, kivételnek számít (1638). Hasonló kvalitású a politikai tekintélyben és gazdagságban élre tört Esterházy-család két nőtagjának, Esterházy Miklósné Nyáry Krisztinának (1625) és Esterházy Istvánné Thurzó Erzsébetnek az arcképe a fraknoi ősgalériában. A század közepén támad igazi értő és a kvalitásért áldozó mecénás a hazai arisztokráciában a portrémegrendelések terén is. Nádasdy Ferenc országbíró családjának mecénási hagyományait európai utazásainak tapasztalataival fejlesztette tovább. A lübecki Benjamin Blockkal, a császári udvar számára dolgozó német festővel készítteti el a maga és felesége párképét az 1650-es években. Feltehetőleg az ő ajánlására festeti meg magát a külföldi mesterrel Esterházy Pál, a későbbi nádor és Nádasdy sógora 1655-ben. Nádasdy feleségének, Esterházy Anna Júliának Fraknón őrzött és erős udvari hatást mutató portréjánál is Nádasdy közvetítését kell feltételeznünk a megrendelésnél (1645).

A két Zrínyi családi arckép ezt a mecénás kört tágítja a 17. század második felében. Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér félalakos arcképe a szemlélővel szembenéz, jobbában tollas buzogányt tart. Őszülő dús haja, finoman kidolgozott arcvonásai, paszteszínű ruházata arról tanúskodik, hogy nem gazdagságára utaló részletekkel, hanem egyénisége szuggesztivitásának s vitézi voltának kidomborításával akarta bemutatni a művész. A jelzetlen festmény attribúciójához a grafika adhat kulcsot. Gerhard Bouttats, Bécsben működő németalföldi rézmetsző Zrínyiről készült, s a nelahozevesi festményt mintául vevő vállképén a szignatúra szerint az előképet Johannes Thomas festette élet után. Az yperni származású mester (1617-1678) Rubensnél tanult Antwerpenben, s egy ideig ott is működött. 1661-ben I. Lipót császár szolgálatába lépett Bécsben, ahol haláláig dolgozott.³

Zrínyi Miklós portréján Thomas nem a rubensi portré stílusjegyeit alkalmazta, nem fény-árnyék átmenetekkel emeli ki a figurát a sötét háttérből. A tiszta kontúrok háttárolta félalak monumentalitása hangsúlyozódik a sötét, semleges háttér előtt. Ez a szerkesztésmód korábbi északolasz portrék és 16. századi németalföldi manieristák sajátja. A buzogányt tartó alsókar természetes tartása nyugodt méltóságot sugároz szemben Giovanni Maria Morandinak (1622-1717) Zsigmond főherceg portréján (1665 ?) látható kissé emelt, marsallbotot fogó jobbajával.⁴ Nincs szükségére arra, hogy ilyen erőltetett mozgalmassággal példázza ábrázolta aktivitását. Ennek a beállításnak a gyökerei az olasz reneszánsz művészetbe nyúlnak vissza. (Pl. Piombo: Egy lovag képmása. Hartford.⁵; Bronzino: Cosimo de Medici. Firenze, Galleria Pitti.⁶) A ruha világos, élénk színei a fekete háttér előtt szintén az alak kiemelését szolgálják s ugyan-csak 16. századi minták után igazodnak (Candid: Magdaléna bajor hgnő. München.⁷) A Thomas eddig ismert portréműveitől⁸ eltérő szerkesztésmód mindenesetre kiválóan alkalmazkodik a modell egyéniségéhez. A portré datálásához a mester bécsi letelepedése és Zrínyi halála közötti éveket véve alapul (1661-1664) 1662-1663 a valószínű, mert hősrünk még nem viseli az aranygyapjas rendjelet.

Zrínyi Ádám portréja a Rubens tanítvány Van Dyck hatását mutatja. Az arckép az ábrázolt korát tekintve kb. 1670-re datálható. Arra az évre, amikor anyja, Löbl Mária Zsófia és nagybátyja, Zrínyi Péter közti viszály megoldódott a birtokmegosztást illetően. A tájképi környezetbe helyezett egészalakos portré a gyermeket bíborszínű magyar viseletben ábrázolja, lábán sárga bőrsarukkal, aranyos paszományövvel. A háttérben kerek kaputornyos vár látképe. A figura mögött közvetlenül lombos fa, jobboldalt lova feje látszik. Nemcsak ez az utóbbi szokatlan a középeurópai provinciális portréfestészetben, hiszen nem lovasképmásról van szó, az a kép balszélén látható tárgy csoport: Piros, zsinóros dolmány, prémszegélyes, hegyes süveg, olyan, mint amelyet apja első Widemann-portréján visel, míves hüvelybe tett felnőtt szablya. A kép jobbszélén ágyúcső. A gyermek kezében nagyméretű, felnőttözhöz illő tollas buzogány, olyan, mint apja kezében a másik portrén. A felnőtt harci fegyverzet szerepeltetése elárulja a szándékot, hogy apja reményteljes, méltó követőjeként akarják bemutatni. A finoman modellált arc is arról árulkodik, milyen megindultsággal viseli családi hagyományokból eredő küldetését. Az arcvonások autentikus voltát a néhány évvel későbbi Tobias Sadeler-metszettel való összevetés igazolja.⁹ A portré kompozíciója elrendezésében magán viseli a tradicionális ősgaléria-jegyeket, bár festői eszközeiben a rubensi hagyományokhoz kapcsolódik. Az alak mögött magasodó lombos fa az intériert érzékeltető oszlop, vagy pillér helyét tölti be. A pihenő balkéz tartása az asztalon nyugtatott kézmozdulatot utánozza. A fegyverzet is ott foglal helyet, ahol a hadvezér típusú ősgaléria-arcképeken, az alak mögött, földre helyezve a sarokban, mint nagybátyja egészalakos képmásán.¹⁰ A fegyverek kiemeléséről szólva még egy ábrázolásra kell emlékeztessünk, a szigetvári hős vitézi allegóriáján (MNG), a puttóktól tartott, a főalaktól balra elhelyezett sisakra és pajzsra.¹¹

Ezek a családi hagyományokra hangsúlyosan utaló jegyek erősítik meg a datálást, egyben korrigálják Laszowskinak, Zrínyi Ádám életrajzírójának adatát.¹²

A két kiemelkedően színvonalas alkotás publikációjában tárgyalnunk kellene a kérdést, hogyan kerültek a festmények a Lobkovitz-család birtokába? Lobkovitz Vencel herceg a költő és fivére hadi dicsősége, majd az összeesküvés felszámolása idején a bécsi udvar vezető politikusa volt. Zrínyi Ádám portréjának datálása, valamint

11. Jan Thomas ?: Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér. 1662–63. Nela-hozeves, Stredoceská Galéria

12. Gerard Bouttats, Jan Thomas után: Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér. 1664. Magyar Történelmi Képcsarnok

13. Ismeretlen németalföldi ? mester: Zrínyi Ádám. 1670. k. Nelahozveves, Stredoceská Galéria

a költő fiának további életútja kizárja, hogy az összeesküvést követő vagyonelkobzással kerültek volna Csehországba. Lobkovitz életrajzírójának azon magyarázatát, hogy kedvtelése volt híres emberek portréjának gyűjtése,¹³ nem találjuk kielégítőnek, mert mit keresett a képek között a gyermek Ádám arcmása? Az együttesben a régi leltár szerint még egy női portré is szerepelt: Zrínyi Miklósné képmása Rubens modorában.¹⁴ Inkább hajlunk arra, hogy Ádám feleségének második, csehországi házassága folytán került a családi együttes ide ugyanúgy, mint a Zrínyi-könyvtár kötetei és a fegyvertár darabjai.¹⁵ Az örökös Daun-család Zrínyiné Lamberg Katalinnak csak egyik leszármazotti ága. Lehet, hogy a másik ág, a Kaunitzok eddig figyelmen kívül hagyott gyűjteményeiben még lappangott, vagy ma is lappang olyan mű, vagy dokumentum, amely a kutatás számára értékes adatokkal szolgálhat.

Az Itáliához sok szállal kötődő Zrínyi-család mecenatúrájának most megismert emlékei a bécsi udvari művészettel, az ott tevékenykedő németalföldi mesterekkel fennálló kapcsolatokról tudósítanak. Arról, hogy hogyan épül bele ez a politikában és kultúrában egyaránt vezető szerepelt vivő család a középeurópai barokk művészet tágabb, nemzetközi világába a háromrésze szakadt, hadjáratoktól szabdaltságot Magyarországból.

JEGYZETEK

1. A két festmény történeti-családtörténeti szempontból történő bemutatását lásd az 1991-es Zrínyi-ülésszak előadásainak közös publikációjában: CENNERNÉ WILHELMB G.: Hőskultusz a Zrínyi-család képzőművészeti mecenatúrájában. Somogy, 1991. 6. sz. 59–62.
2. DVORÁK, M.—MATEJKA, B.: Roudnice, díl II. zámeck. Soupis památek, XXVIII. Praha, 1907. 267. sz. Osztrák mester: Zrínyi Ádám 6 éves korában. Olajfestmény, 178x135 cm. Jelenlegi leltári száma: SG 0-2465. Változott a méret: 178x133 cm.; Uo. 268. sz. Osztrák mester: Zrínyi Miklós. Olajfestmény, 94x75 cm. Jelenlegi leltári szám: SG 0-2483. Változott a méret: 93x75 cm.
3. THIEME-BECKER: Künstlerlexikon. XXXIII. Leipzig, 1939. 64–65.
4. Porträtgalerie zur Geschichte Österreichs von 1400 bis 1800. Führer durch das Kunsthistorische Museum. Nr. 22. Wien 1976. 148–149. 122. sz. 211. kép.
5. CHASTEL, A.: La crise de la renaissance. 1520–1600. Genève, 1968. 29.
6. Bronzino, Piccola collezione d'arte N.10. Firenze, 1920. 24.
7. CHASTEL i. m. 197.
8. Porträtgalerie zur Geschichte Österreichs.. 129. sz. I. Lipót jelmezben; 49. sz. Margaréta Terézia, I. Lipót felesége jelmezben; 226. sz. Dietrichstein Gundakar lovasképe jelmezben.
9. Zagreb, Arhiv Hrvatske, graficka zbirka, 1843. sz. Rézmetszet, körülvágott lap, 13,8x8,1 cm.
10. Magyar Nemzeti Múzeum—Magyar Tör-

ténelmi Képcsarnok, ltsz.: 1523. Olajfestmény, vászon, 220x157 cm. V.ö.: Főúri ősgalériák, családi arcképek a Magyar Történelmi Képcsarnokból. Kiállítási katalógus. Bpest, 1988. 120. C.109. sz.

11. BUZÁSI E.: Zrínyi és a későrenezánsz vitézi allegória. A szigetvári hős festett apoteózis. In: Collectanea Tiburtiana. Tanulmányok Klaniczay Tibor tiszteletére. Szeged, 1990. CENNERNÉ WILHELMB G.: i. m. Somogy, 1991. évf.

12. LASZOWSKI, Emil: Gróf Zrínyi Ádám. 1662–1691. Különlennyomat a Királyi Archivum Közlönyéből, Zágráb, 1937. (Ford.: László Hermina, Lebar Mária és Szusity Xénia) In: Zrínyi dolgozatok. III. (Szer.: Dömötörfi Tibor, Thuróczy Horváth Andrea, Kovács Sándor Iván.) Bpest, 1986. 95. l. 16 évesnek mondja Zrínyi Ádámot.

13. WOLF, A.: Fürst Wenzel Lobkowitz, erster geheimer Rath Kaiser Leopold's I. Wien, 1869. 439.

14. DVORÁK, M.—MATEJKA, B.: i. m. 264. sz. Osztrák mester: Löbl Mária Zsófia, Zrínyi, a költő felesége. 1648. Rubens modorában. 84x68 cm. A portré lappang.

15. Szluha László I. levele Toldy Ferencnek. In: Zrínyi dolgozatok. I. (Szerk.: Hausner Gábor, Kovács Sándor Iván.) Bpest, 1984. 62–63.

Itt köszönöm meg a Stredočeska Galeria igazgatójának, P. Dvorsky úrnak, valamint E. Kolumkova kolléganőnek szíves segítségét.

Gisela Cenner-Wilhelmb: Zwei Bildnisse aus der Familie Zrínyi in Böhmen

Die zwei Ölgemälde wurden im 1907 von Max Dvořák ohne Abbildungen im Katalog der Kunstsammlung des Schlosses Roudnice publiziert. Die Porträts wurden aber erst im 1992 von ungarischen Kunsthistorikern in der Stredočeká Galéria, besichtigt.

Das Bildnis von Nikolaus Zrínyi, dem Dichter und Feldherrn ist eine Halbfigur-Darstellung vor dunklem Hintergrund, mit dem Streitkolben in der Hand. Das fein ausgearbeitete Gesicht und die hellen Farben der Kleidung verleihen dem Bildnis die Monumentalität eines ausserordentlichen Charakters. Bei der Meisterfrage des qualitätvollen Gemäldes kommt uns die zeitgenössische Grafik zur Hilfe. Der Kupferstich von Gerard Bouttats – eine Schulterbild-Kopie vom Gemälde – benennt den Niederländer Jan Thomas, als Verfasser des nach dem Leben gemalten Originals. Der Rubens-Schüler liess sich am Anfang der 1660-er Jahre in Wien nieder, so konnte das Bild im 1662–1663 entstanden sein. Zrínyi ist ohne dem Vliessorden dargestellt, den er im 1664 erhielt.

Das zweite Bildnis zeigt Adam, seinen Sohn. Der im Freien gemalte Knabe von ungefähr 8 Jahren ist im Kompositionstyp des Feldherrnporträts dargestellt. Die als Beiwerk dienenden Waffen sind aber diejenigen des Vaters, das Porträt will ihn als würdigen Nachfolger vorführen. Der im malerischen Stil von Van Dyck wiedergegebene Gesichtsausdruck bezeugt das Bewusstsein der traditionellen Sendung des Türkenkampfes.

Die Gemälde liefern neue Angaben über die Beziehungen des ungarischen Hochadels und der aus Westeuropa stammenden Hofkünstler der Habsburger und bereichern unser Wissen über die Entstehung der Familiengalerien.

Tímár Árpád

VITA FERENCZY ISTVÁN MÁTYÁS-EMLEKMŰ TERVÉRŐL

Nyáry Pál 1839 decemberében néhány nap leforgása alatt több napi- és hetilapban is közzétette *Felszólítás a honi szobrászat ügyében* című írását.¹ A felhívás két egymással összefüggő célt jelölt meg: munkalehetőséget kívánt teremteni a méltatlanul mellőzött jeles magyar szobrászművésznek, Ferenczy Istvánnak, és szorgalmazta, hogy közadakozásból maradandó emléket állítsanak a nemzeti múlt nagy alakjainak, elsőként Mátyás királynak. Bejelentette továbbá, hogy a célok előmozdítása érdekében egyesületet hoznak létre.

A felszólítás nyomán igen élénk és terjedelmes, évekig tartó vita kerekedett. Ez a vita kortörténeti dokumentumként is rendkívül tanulságos, hiszen számos esztétikai, művészetpolitikai és közéleti kérdést vetett fel, s ma is igen gazdag példatárát kínálja azoknak a gondolatoknak és megválaszolandó kérdéseknek, amelyek a korszakban élőkét elsősorban foglalkoztatták. Igen érdekes szempontok, ötletek, javaslatok védődtek fel természetesen a konkrét szobortervvel kapcsolatban is. Túlzás nélkül állítható, a polémia során a Mátyás-szobor ügyének szinte minden lehetséges apró részlete, mozzanata kérdésessé, vitatottá vált. Vitatták, hogy szabad-e összekötni Ferenczy egzisztenciális gondjait és a nemzeti múlt ápolását, vitatták, hogy Mátyásnak kell-e emléket állítani vagy valaki másnak, felvetették, hogy vajon költséges szobrot kell-e emelni, nem lenne-e méltóbb a megemlékezésnek valamilyen más formája; vitatták, hogy márványból vagy ércből készítsék-e a szobrot, hogy római tógában vagy „keleties” magyar ruhában kell ábrázolni Mátyást, hogy Ferenczyt bízzák-e meg, vagy valamelyik világnagyságot, hogy egyáltalán közvetlen megbízással vagy nyílt pályázat alapján kell-e dönteni a kivitelezőről, hogy hol állítsák föl a művet, a Várban, a Gellért helyen vagy a Piac téren, sőt még azt is vitatták, szabad-e a befizetési összeg alsó határát egy forintban megszabni.

A vita elindítója, Nyáry Pál kiáltvány jellegű, retorikusan felépített felszólítása is mélyen benne gyökerezik a reformkor gondolatvilágában, szemlélete, értékrendje, érvelési módja, logikája, a probléma megközelítése magán viseli a kor jellegzetes vonásait. A művészet szükségességének és a művészetpártolás kötelességének igazolásához úgy jut el, hogy a korszak általános nagy céljaiból indul ki: „Nagy a kor, mellyben élünk, a haladás s emberi benszülött erők kifejlési kora. Nagy a feladás, melly előttünk áll: beérni Európa annyira haladt s folyvást haladó nagy nemzeteit; megfutni azon térközt, melly köztök, s köztünk, a csak nem négyyszázad óta hátramaradtak közt létezik, s mellyen innen az enyészet, túl egy nagy nemzet remény-teljes jövődjöje vár reánk.” Itt is felbukkan – mint a reformkorban oly gyakran – az az először Zrínyi Miklós által megfogalmazott gondolat, hogy egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalóak: „A magyar kebel szint olly hő, szint olly fogékony minden jóra, nagyra és szépre, mint akármely más nemzetbelié; ... egy leendő nagy nemzet minden alkotó részeivel bírnk...” Ez a buzdítás nem indokolatlan, hiszen a képzőművészet hátramaradottságát sokan sokáig nem a körülmények szűkösségével, hanem a magyarság tehetségtelenségével, képzőművészetre való alkalmatlanságával magyarázták.²

A helyzet és a feladat felismeréséből vezeti le a felhívás a kortársak felelősségét: „... az újjászületés rég vártt időszaka bekövetkezett. Egy helyt maradnunk többé nem lehet. A gondolat, hogy tetté váljék, csak figyelmeztetésre, tárgy- és út-kimutatásra van szükség. Ki hiányt lát, pótolni valót, s halgat, nemzete ellen vét.” Ilyen hiányt pótló tettnek érezték a nemzeti művészet megteremtését, ezért hozták létre a honi szobrászatot támogató társaságot: „... bünt követnénk el, ha polgártársinkat nem figyelmeztetnénk: Egyetlen szobrászunk, a nagy Thorwaldsen s még nagyobb Canova tanítványa, a nemzeti muzeumban álló »Pásztor leány«, az esztergomi fő templomban lévő »István martyr«, a Kisfaludy Károly emléke s több jeles szobrásművek készítője... Ferenczy István, majd két év óta munka nélkül...” A felelősség indoklásául, az akció fontosságának hangsúlyozása érdekében persze némiképp eltúlozták Ferenczy egyedüli voltát: „Művészt nem minden idő szül... jaj azon nemzetnek, mely azt becsülni nem képes!” – figyelmeztet a felhívás.

Az is nagyon jellemző, hogy milyen nagy jelentőséget tulajdonítottak – nem függetlenül persze Ferenczy erre irányuló korábbi erőfeszítéseitől – a hazai nyersanyagnak, a magyar márványnak. Foglalkoztatásának egyik fő érve, hogy Ferenczy „leírhatlan fáradtsággal keresett s feltalált márvány bányája használatlan hever!” – „Mit kell tehát tennünk?” – teszi fel a szónoki kérdést a felhívás, majd így válaszol: „adjunk a művésznek művészhez illő nagyszerű munkát. E végre, mi alólrítottak társasággá alakulván... azon nagy férfiaknak, kik honunk év könyveiben vezér csillagokként tűnnek elő, a haza szebb létre juttatásában szerzett érdemeikért tartozó hálánkat azzal nyilvánítani: miszerint neveik örökítéseül tiszteletökre Ferenczy István által hazai fehér márványból készítendő nagyszerű emlékek emelését hozzuk indítványba, nem csak, hanem azok közül ezúttal elsőnek már ki is tűztük Hunyadi Mátyást, kit mint királyt, mint hadvezért, mint embert, mint tudományok s szépmesterségek barátját, kegyelőjét egyaránt nagynak, a haza s emberiség jóltevőjének ismerünk.”

Nyáry Pál felszólítása azt is bejelentette, hogy az alapítók, a felhívást aláírók „ideigleni választottsággá alakultak”, hogy a szükséges pénzt közadakozással, ívek szétküldése útján gyűjtik össze, „az aláírási summát” pedig egytől ötven pengő forintig szabják meg. Kitűzték 1840. január 12-re a társaság alakuló nagygyűlését, ahol is sor kerül majd a végleges vezetőség megválasztására, a szoborterv bemutatására, a művésszel való szerződés kötésre, az emlékmű helyének kijelölésére, melynek véleményük szerint „közhelyen” kell lennie.

Az első reagálás már 1839. december 23-án napvilágot látott egy pozsonyi hírlapban, a *Hírmőkben*.³ *Csató Pál* rendszeres sajtószemléje során megemlíti, hogy „a Társalkodóban valamint minden egyéb pesti hírlapokban egy új»honi szobrászati« egyesületről veszünk értesülést.” E lap még egyetértőleg hangsúlyozza a kitűzött célokat, bár halvány kétkedés is megfogalmazódik a művészi színvonal tekintetében: „Adja az ég, hogy az aláírás útján tervezett emlékek a művészet tekintetében is megfeleljenek a nemzet méltóságának s a vállalkozó egyesület magas és megtisztult ízlésének. De ha ez nem egészen sikerülne is, már maga ama legközelebbi két fő cél t.i. Ferenczy teremének munkával ellátása s az általa feltalált márványbánya folytonos használata megérdemlik az országos pártolást.”

A *Honművész* 1840. január 2-i számában *Mátray Gábor*, a lap szerkesztő-kiadója csupán arra szorítkozott, hogy tisztelettel felszólítsa a nagyérdemű olvasókat, adakozzanak a szobor javára, s büszkén hivatkozott arra, hogy „több ízben volt már sze-

rencséje hasonló nemzeti s jótékony célokra megnyerni t. olvasói bizodalját.”⁴ De hamarosan – már a közgyűlést megelőző napon, január 11-én – megjelent az első polemikus írás is, a *Társalkodóban*, *Hábor* aláírással.⁵ A szerző azzal egyetértett ugyan, hogy Mátyásnak emléket kell állítani „az agg Gelléltre; mit ha csak távulról megpillantand az Árpád-sarj: magasra ragadtassék lelke, s azonnal valamennyije dicsőült emberiség-, haza- s jogbajnoknak üssön fel”, de két „merőben különválasztandó” tárgynak tekintette azt, hogy Ferenczyt munkához juttassák, s hogy a nagy királynak szobrot emeljenek. Hozzászolt a megvalósítandó mű anyagának kérdéséhez is: a „törékeny fejér márvány” helyett a „századokkal dacoló érc”-et ajánlotta, „legyen colossalis, a nagy férfit legdicsőbb emberi s reformatori szellemében tüntető bronzszobor, Európa legelső művésze által készítendő.” Éppen ezért nyílt, nemzetközi pályázat kiírását szorgalmazta – a Lánchíd-pályázat példájára hivatkozva –, amelyen természetesen Ferenczy is részt vehetne. Sőt azt is javasolta, hogy a nagyközönséget is vonják be a bírálatba. A befutott terveket a pesti választmány „kő vagy rézre lenyomatván, heti lapok útján szétküldőzné a nemzethez; s miután az is véleményét közlé irántok: csak s igazán csak akkor köttetnék szerződés a választott művésszel.” Ez a javaslat csupán annyiban valósult meg, hogy nyilvános pályázat híján az egyetlen terv, Ferenczy rajza valóban megjelent a lapokban, s a metszet egy-egy példányát az aláírási ívekkel együtt szétküldték szerte az ország legtávolabbi pontjaira is.

Figyelemre méltó, hogy a szerző felvetette az emlékmű, az emlékállítás egyik legfontosabb elvi kérdését is, azt ugyanis, hogy a szobor emelésének valójában csak akkor van értelme, csak akkor tölti be rendeltetését, ha a mű része lesz valamiféle szertartásnak, kultusznak. Ezt a szobor elhelyezésére vonatkozó javaslata részeként fejtette ki: „Véleményem szerint e nagyszerű emléket a dicső király valamely kedves és emlékezetes helyére kellene állítani... valamely ünnepélyes, megszentelt pontra, teszem Buda fölé... hogy a hálás utók a kísértálási szabad és fris lég által kiemelkedve a halandó élet kisszerűségéből, itt egész föntségében érezhesse a nagy s üdvös benyomást, mit egy nagy művész megdicsőítette emberiségbajnok emléke ébreszthet. Higyétek el, e fönstéges érzelmeket soha sem keltheté föl ez, piac vagy köztérre állítva; mert itt az emberek házi súlya mindennapi gondolatokkal sűrőgnék, s nem lehetnek fönstébb érzelmekre hangolva.”

Jellemzőnek tarthatjuk ezt az első vitacikket abból a szempontból is, hogy a szerző az emlékműállítást mennyire nem művészeti, nem esztétikai kérdésnek tekintette. A kor uralkodó felfogásának megfelelően a szobor – és általában a művészet – feladata, funkciója elsődlegesen a nemzeti öntudat megteremtése, a nemzeti önbecsülés fokozása, az erkölcsök jobbítása. A végső cél, hogy a honpolgárok „emberiség-, haza- s jogbajnokká” váljanak.

Január 15-én már újabb hozzászólás jelent meg a *Társalkodóban*.⁶ *Szalay Antal* – az önkritikát sem mellőzve – megjegyezte: „a magyar meg nem állja – ha a dolog még olly szent, szeplőtlen, hasznos s illő legyen is – hogy bele ne szóljon, és mi több: akkor is, midőn senki sem kérdi.” Ez az észrevétel némiképp előrevetíti az egész vita jellegét; a sajtópolémia során valóban mindenbe belekötöttek, minden lehetséges álláspont – és mindennek az ellenkezője is – képviselőre, pártfogóra talált, mindenki szenvedélyesen küzdött – sőt többnyire megpróbált érvelni is – a maga igaza mellett. Szalay is méltatlannak tartotta a két ügy összekapcsolását: „ha megtudják szomszédaink: Mátyásnak azért adunk életet, hogy Ferenczy éljen, ez, ha nézeteim nem csal-

nak, nem nagy dicséretére válik oly nemzetnek, melynek dús jövedelmekkel tetéztet, adónélküli gazdag tagjai számosak, oly számosak, hogy akár 24 Ferenczyt is méltókép jutalmazhatnának!” Szintén vitatta a szobor anyagát: „Mit király vagy nemzet tesz, legyen királyi s meglepő, s ha szabad helyen állítatik, legyen érc!” Ebben az írásban fogalmazódott meg először, hogy Mátyás király nagyságához, dicsőségéhez a lovasszobor lenne igazán méltó: „Azon emlék, melyet a magyar nemzet nagy királyának állít ... kisebbszerű ne legyen György londoni, József bécsi, s mely ezeket felülmúlja – a még múlt nyáron Münchenben-létekor készült – Maximilian lovaszobrainál!” Szalay felvetette azt is, hogy lehetnek olyanok, akiknek kifogásuk van Mátyás személye ellen: „...többen fognak találkozni: kik nem Mátyást akarják először koszorúzni”, hiszen felróható neki, hogy „a nemesi szabadság elnyomásával – minden nemzeti haszon nélkül – legszigorúbb adóztatója népének; ki nemzeti nyelvünknek, a classica literatura pártfogása által leghatalmasb – tán nem akarva – ellensége.” Ő maga azonban végül is úgy döntött, hogy „mind ez kevés árnyék Mátyás sok valóságához, s méltó az előszöri megtiszteltetésre!” De emléket, bronz lovasszobrát ne Ferenczy készítse. Ferenczy faragjon márványszobrokat, „egy nemzeti dicsőségünkhöz illő Pantheon” számára, Mátyást, és másokat is, Hunyadi Jánost, Árpádot, Szent Lászlót, Nagy Lajost.

A honi szobrászat pártolására alakult társaság alakuló nagygyűléséről *Nyáry Pál* számolt be január 30-án a *Honművész* hasábjain: „...a jelen volt 58 részvényes tag titkos szavazattal elnökké Fáy Andrást, pénztárnokká Ilkey Sándor táblabíró, jegyzővé Nyáry Pál pestmegyei főjegyzőt” választotta. Az „igazgató választottság” megszavazását, a szobor helyének és alakjának eldöntését a március 15-re tervezett következő nagygyűlésre halasztották, s egyben nyilvános vitát is kezdeményeztek: „a társaság ezennel felszólít mindenkit, kit e szóba hozott tárgy érdekel, hogy a felállítandó emlékszobornak mind helye mind alakja iránt tekintetbe veendő véleményét a társaság elnökéhez írásban megküldeni sziveskednék.”⁷

Az első válaszcikk Hábor írására február 8-án jelent meg a *Társalkodóban*.⁸ *Váradi Károly* a társaság első kiáltványában megfogalmazott eredeti szándékot védte: „Honfitársaink nagy hibája az, hogy egy lelkesüléssel kitűzött célt vagy mellékes, vagy újabb célokkal kötnek többnyire együvé ... Igenis Hábor úr, egy művészre, az egyetlen egy honi szobrászra kell azt bízunk ... Ferenczytől a nagy Király a művészet nagy barátja szobrának készítését megtagadni annyi volna, mint egész Európa hallatára kikiabálnunk, hogy a magyar szobrász ... egy dicső szobor felállítására elégtelen, s hogy a Magyaroknak, európaszerte híres szobrásza mellett külföldre szorulnia kell.” Váradi tehát – a nemzeti büszkeségre, önértetre hivatkozva – elvetette a nyílt pályázat gondolatát, megriadt attól, hogy esetleg külföldi művész kaphatja meg a megbízást. Azt is helyénvalónak tartotta, hogy márványból legyen a szobor. Itt sem esztétikai érvekről van persze szó. Úgy gondolta, ha Ferenczy a márványfaragáshoz ért, akkor jobb, ha ő csinál márványszobrot, mint egy bronzhoz értő idegen bronzemléket: „nem inkább dicsőíttetik é annyira kedvelt nemzete valahára előállt lelkes szobrászatul ... mint egy idegen, hideg érdekből dolgozó mester keze által?” A márvány anyagának sérülékenységre való utalást sem tartotta megalapozott ellenvetésnek: „Arról pedig, hogy a mesterileg alkotandó márványszobor orr vagy fül nélkül maradand, úgy hiszem nincs mit tartanunk, mert szent lesz azon hely, hol a nagy királynak, a nép emberének emléke állni fog, s búcsúra megyen oda minden romlatlan szív, hogy midőn Mátyás nagyságát

bámulandja, attól ne mulékony lángot kapjon, hanem általa minden nagyra s nemesre buzdítassék!” Érvelésének naivitása természetesen nyilvánvaló: egy köztéren álló szobor épségét nem lehet csupán a romlatlan szívek bámulatára alapozni. Az idézett gondolatmenetben azonban nem is ez az igazán érdekes, hanem az, hogy Váradi Károly számára is magától értetődő, hogy az emlékmű valamilyen kultusz tárgya, valamilyen ünnepélyes eseménysor része lenne, amely az emberek jobbítását, nemesebbé tételét szolgálja.

Bekapcsolódott a vitába a korszak legtermékenyebb művészeti írója *Novák Dániel* is. Február 8-án a *Hasznos Mulatságok* c. lapban egy Ferenc császár emlékére állított szobormű kapcsán tért ki a Mátyás emlék ügyére.⁹ Megelégedéssel nyugtázta, hogy a közvélemény végre felismeri a képzőművészet szerepét, jelentőségét: „Átlátván végre néhány lelkes fia a Hazának, hogy a képzőművészetek az ország becsületére s dicsőségére szolgálnak, s hogy műremekek megszemlélése által a nép ízlése javul, valamint is, hogy az irántok eddigi idegenkedés ekkép lassankint megszűnik; azon nemes fogásra, s józan gondolatra jövének, miszerint egykori nagy királyunknak, egyikén Pest s Buda díszesb terei között, fenmaradandó emléket emeljenek, s mely műhez aztán egy honi szobrász dolgozza a tervet, ki már külföldön mulatásakor, elég ügyességet szerze magának a képzőművészetek ez egyik ágazatában.” A szándék üdvözlése mellett Novák több megfontolandó gyakorlati javaslatot is előterjesztett. Megjegyzendő, hogy az ő írásaiban találkozunk először szűkebb értelemben vett művészeti kérdésekkel. „Az efféle feladáshoz képest sokféle terv-javallat juthat szónyegre, s a módokhoz képest, a készítendő szobor álló, vagy lóra ültetett lehet, márványból vagy ércből közönséges piedestálra, vagy pedig díszes oszlopra helyezve. Hogy a márvány, a szabad ég alatt az idő viszontagsággal nem dacolhat, bizonyítják tetteleg a schönbruni, s talapokra állított fehér márvány szobrok, a mellyeket most már deszkaházakkal óvnak; s ez oka, hogy nagyvárosokban felállított e nemű emlékek, egyáltalán ércből öntvék. A piedestál, avagy a talap, természetesen gránitkőből faragtassék ki, s ha talán magas oszlop emeltetnék, mellynél az oszlopszárat domború allegóriai művek, alakok, környezik, az jó s kemény terméskőből állhat.” Novák számára a szobor anyaga a figura jellegének és rendeltetési helyének függvénye, ő nyilván nem tulajdonított döntő jelentőséget annak, hogy a szobor vagy a talapzat anyaga „magyar”-e vagy sem. Szakmai felkészültségét, hozzáértését az is bizonyítja, hogy ő volt az egyetlen, aki a vita során megfogalmazta azt az igen fontos szempontot, hogy a szobor tervezésekor előre kell tisztázni, hová, milyen térre, pontosabban milyen térbe fog kerülni a felállítandó emlék. „Egészen más valami azon tér terjedtségéhez, s az azt környező, jobbadán magas építményekhez illesztve egy olyan emlék javaslattal kiállani, hogy az minden műértő helyben hagyását megnyerje, s hogy az tehát, se igen kicsinynek, se igen nagy-nak ne látszassék, s itt már a perspectiv tudomány alapos értése szükséges feltétel, melly nélkül, mikép egy historiai festvény, úgy ez is elveszti minden becsét. Az volna tehát tanácsom: ha csakugyan a Haza lelkes fiai, Pest s Buda díszesb téerein, emléket akarnak felállítatni, szemeljék ki előbb azon tért, hová az emlékeknek kell jönnie, melly térről aztán rendes helyzeti tervet szerezvén meg, a kiosztandó példányok szükséges száma köre lenyomatván, s a perspectivrajz mutatván a tért környező épületeket, concursus útján szólíttassanak fel művészek, hogy e célra műterveket készítsenek, s a kiszabott időre beküldjék dolgozatikat, a mellyek aztán a bécsi cs. kir. képző művészeti akadémiának küldessenek fel bírálatul, hiányozván magyar Hazánkban olyas

hatóság egyáltalán, mely illyes nagyszerű munkákat megítélni képes.” Novák is szükségesnek tartotta tehát a nyílt pályázatot, a bírálatot pedig szakértőkre kívánta bízni.

A vita következő állomásaként *Literáti Nemes Sámuel* fejtette ki véleményét 1840. március 4-én a *Honművészen*.¹⁰ A többszereplős beszélgetés formájában megírt cikkben a résztvevők véleménye megoszlik arról, hogy „Mátyás király emléke hova illenék legjobban?” Van aki a Sándor palota elé képzele a budai Várhegyre, van aki a Gellért hegy sziklájára, más pedig a piactérre. De képviselnek olyan véleményt is, hogy nem Mátyásnak kellene először szobrot állítani: „Bizony barátim, én több oknál fogva óhajtánám, hogy előbb Hunyadi Jánosnak, s azután emelnének fíjának emléket.” Literáti is hozzászólt a szobor anyagának kérdéséhez, szerinte az ércszobrot fenyegetik jobban a történelem viharai, ő csak a velencei Szent Márk templom bronz lovait ismeri a régebbi időkben fennmaradtak közül, míg márványszoborra számos példa van, még a magyar középkorból is. Azt is érveként említi a bronzszobor ellen, hogy a patina idővel elrontja a figura finomabb vonásait.

Új síkra terelte a vitát *Kövy László* a *Társalkodó* március 18-i számában megjelent írásával. Álláspontja summáját már a cím is jelezte: Mátyás és Kölcsey emlékit ne szoborral örökítsük.¹¹ Érvelésében fontos szerepet kapott a történelmi tapasztalat: „Csodálkozhatni Európán, hogy annyi század romjain állva, annyi nagy férfinak emelt szobrok ledőlte után is, naponta mindinkább siet munkát nyújtani az enyészet semmitő kezének.” Az emlékezésnek, a megbecsülésnek Kövy szerint nem az emlékműállítás a leghatékonyabb formája: „Vagy azt hisszük talán, hogy csupán szobrokkal örökíthetni nagyjainkat... vagy Washington sírja felett a zöld fa árnya nem enyhítőbb, nem fényesebb, mint a Vendome-tér ötven lábnyi magas érc tömege? legyen az emlék bármi, csak a nép elismerje érdemed, s tudja az utód, ki volt azon férfi, kit előde emlékre méltatott.” Szerencsés megoldásnak, követendő példának tartja Kövy a Kiszaludyi emlékmű sorsát. Ott ugyanis az összegyűlt pénznek csupán az egyik részét költötték szoborra, a többitől pályadíjat alapítottak s ez Kövy szerint sokkal nagyobb hatást gyakorol, sokkal hasznosabb, mint az emlékmű. Hasonló megoldást javasol Mátyás emlékének megörökítésére is: „Legyen szobrunk egyszerű mellkép, mint Csokonaié Debrecenben, a többit fordítsuk üdvesb célokra... Fogjuk fel minden nagy honfi szellemét, értsük meg mi volt éltiben lelkének magasb vágya ... Mátyás célját a tudományok terjesztésiben fogjuk fel ... Hasson tehát a népre, kezdje meg a nép-nevelésen, tegyen jutalmakat kézi-könyvekre, nevelési tervekre, legjobb tanítási módok felfödözésére stb.” A költséges szoborállítás elleni érveként felsorakoztatja Kövy az ország szegénységét is: „Higyük el, nem nekünk való a drága emlék... ha emléink az eget vernék is, mit ér, ha alatta a nyomor s inség könnyeket hullat?” A későbbiek során ez az érv is nagy szerepet kap még. De egy nagyon érdekes esztétikai ellenérv is megfogalmazódik Kövynél. Észreveszi ugyanis azt, hogy az emlékmű, a szobor valójában nem azt a hatást kelti, amelyet szánnak, illetve tulajdonítanak neki. A mű újdonságát, kezdeti figyelemfelkeltő erejét idővel elveszíti, a köznapi élet forgatagának közömbös tárgyává válik. „Míg új lesz, bámulni fogja a néptömeg, mint léckirályt béka-alattvalóji...” Akik közelében élnek, „azok minden időn láthatva, annyira megszokják, hogy majd semmi új, semmi magasb érzelm sem szállja meg egykor tán fenedobogó szívöket.”

Március 15-én megtartotta második nagygyűlését a honi szobrászat pártolására alakult társaság. A történekről a sajtó csak igen röviden számolt be: „Az ügy részei

s részleteiről tartott hosszú vita után Ferenczy szobrász költségterve (százezer pengő forint – noha mindeddig csak mintegy 3400 ezüst ft-ra terjed a bejelentett pénzmenyiség) és tervrajza, melly szerint az emléki talapot kőből szándék létrehozni a talap fölibe pedig Mátyás királyt láhátan ércből – úgy fogadtatott el, hogy e rajzok réznyomatban terjesztessenek a közönség elibe, hogy ... célszerű észrevételeiket közölhessék az alkotandó mű iránt.”¹² A gyűlés jegyzőkönyve, s benne Ferenczy részletes előterjesztése csak jóval később, júniusban jelent meg, a „társaság munkálatai I-ső közleménye”-ként.¹³ A jegyzőkönyvből egyébként megtudható, hogy három levélförmában elküldött hozzászólást is felolvastak: gróf Bethlen Lajos, Cserei Farkas és Tatay János írását, akik javasolták, hogy a tervet kőrajzban küldjék szét az aláírású ívek mellett, a szobor elhelyezésére pedig a királyi palota udvarát, ill. a Szent György teret ajánlották. Ezután hallgatták meg Ferenczy tervezetét, majd titkos szavazással megválasztották a társaság választmányát, melynek tagja lett többek között Jósika Miklós, Schedius Lajos, Vörösmarty és Trefort is.

A gyűlésen történetekre reagált az a névtelenül megjelent cikk is, amely a *Társalkodó* április 15-i számában olvasható.¹⁴ Az írás felidézi az összejövetel hangulatát, s elítélőleg említi, hogy a józan, tárgyilagos vélemények igencsak háttérbe szorultak a vita során: „együtt bámultunk el, hogy a megpendített legjózanabb ítéletet, a világos igazságot, szóval legalább egy kettőn kívül több alig pártolta.” A gyűlés végső határozata egyáltalán nem győzte meg a cikk íróját. Talán a tervezett költség nagysága – mely körülbelül tízszerese volt a korábbi Kisfaludy emlék költségeinek –, talán a bemutatott terv nem eléggé meggyőző volta okozta, de ez az írás minden korábbinál élesebben támadta Ferenczy személyét, tehetségét, felkészültségét, a feladatra való alkalmasságát is kétségbe vonta. Itt került be a vita érvkészletébe az a történet, mely szerint „Thorwaldsen a szobrászat nagy mestere azt mondá ... mintegy 10-12 év előtt ... Ferenczy igen jeles kőfaragó, s lábujak készítésénél különös ügyességgel bír.” Bár a cikk írója forrását nem jelölte meg, s így a történet hitelessége nem ellenőrizhető, mégis, azok, aki Ferenczy tekintélyét, rangját kívánták megtépnézni, a továbbiakban vitathatatlan tényként kezelték a Thorwaldsennek tulajdonított értékítéletet. A cikk névtelen szerzőjének a véleménye is lesújtó: kétségbe vonja, hogy „Ferenczy máris szobrász lenne valódi művészeti értelemben, vagy pedig csak föltéve is várni lehetne, hogy valaha nagy művész lesz belőle...” Éppen ezért ő is szükségesnek tartja, hogy különválassák Ferenczy támogatását és a honi szobrászat ügyét: „más a művészetet, s egészen más az egyes személyt segíteni. Az igen lelkesen egyesült, minden tiszteleltre valóban méltó társaságot balutakra vezette a nagyon forró honszeretet...” „a társasághoz addig legalább nem járlok, míg azt nem tapasztalom, hogy célja valóban a szobrászat honosítása, nem pedig valami egyes embernek olly úton felségelése, hol a feladásnak meg nem felelhet; holott tehetségihez mérséklett pályán hasznát vevén, a hazának valódi áldását szerezhetné meg.” A vita egészére jellemző, hogy Ferenczy legkritikusabb ellenfelei is elismernek valamennyit érdemeiből, s megpróbálnak segíteni egzisztenciális gondjain, más munkalehetőséget vagy hivatalt javasolva számára. „Ne hidd barátom, hogy én Ferenczynek igaz értékét lealacsonyítani akarnám, van annak érdeme, de ki rézmetszetit, ... sz. István szobrát és ki Mátyás király emlékének rajzát minden részrehajlás nélkül látta és vizsgálta, az ha csak félig meddig ért a dologhoz, nemzeti ily nagy szobrot reá nem fog bízni. Ferenczynek érdemei egy igen szép körben forognak, s abban azokat tisztelni kell. Ki annak mell-

szobrait láta, az nem tagadhatja, hogy ő, ha némi serkentése jutna, e részben sokat és szépet vihetne végbe.” A társaság „segítse Ferenczyt annyira, hogy ez egy szobrász műhelyt állíthasson fel, melyben ő és Uhrl, egy igen derék, most Pesten kőfaragосko-dó szobrász tanítanak azon ifjúságot, mely erre némi hivatást érezne magában.”

A névtelen cikkel egy napon, április 15-én, de a *Hasznos Mulatságok* című lapban jelent meg *Gasparich Kilit* hozzászólása.¹⁵ Ő lényegében Kövy álláspontjához csatlakozott, hivatkozott is rá, s ezt jelzi az írás címe is: Mátyásnak legyen, de ne szobor-emléke. Ő is a szobrok múlandóságával érvel: „Ki biztosít bennünket örökös békéről?” Az ércszobrot beolvasztják, fegyvert csinálnak belőle, a márványt összetörik. De előkerül ellenérvként az ország szegénysége, elmaradottsága is. „Minden nemzet lassan emelkedik erőre, hatalomra, s gazdagságra... mi sem erősök, sem hatalmasok, annál kevésbé gazdagok vagyunk... Mi kicsinyek vagyunk még más nemzetek mellett, ne tegyük még most azt, mit ők mint nagyok is ritkán tesznek.” A szegénységből, az anyagi javak szűkösségéből e logika szerint a feladatok rangsorolása következik, olyan fontossági sorrend, amelyben természetesen az emlékállítást sokminden megelőzi, Gasparich szerint akár a lelencház, akár más szegényeket istápoló intézmény létrehozása: „szoborral soha addig össze nem békítenek, míg minden szobor fölötti szükségünk meg nem lesz... az árán, sokkal hasznosbat s a nemzeti jólét előmozdítására hatóbb dolgot lehetne véghez vinni... szeretném, ha a nemzet minden osztálya szólíttatnék föl egy nagyszerű »nemzeti intézet« építtetésére, mellyben minden, de különösen az alrendi nemzeti tagok neveltetnének; vagy egy olly intézet, mellyben a nemzet szegényei, szerencsétlenei, sors üldözöttjei menedék helyet lellessenek, vagy száz intézet építtetésére, mert százra van szükségünk előbb, mint egy szoborra, és ezen »intézetet« Mátyásnak kereszteljük.” Megjegyzendő, hogy a feladatoknak ilyenfajta rangsorolása a későbbiekben Széchenyi István érvelésében is nagy szerepet kap majd. Ugyancsak Széchenyi vitáirátának, A kelet népének központi problémájára utal az ész és érzelem, a racionális gondolkodás és a lelkesedés szembeállítása: „A fölhevülés első pillanatiban sokszor szépnek s helyesnek találja a szívömlengéseket az ész, de aztán ha ítélőszéke előtt megszüri a helyest a helytelentől, látja milly különbség van a között mit a hazafiúi szív maga, s mit ésszel társultan tervezze s akara.” Gasparich sem feledkezik meg azonban teljesen Ferenczyről: „Nem akarom megfosztani kenyerétől Ferenczyt, mert meglehet nem könnyen lesz ismét Ferenczynek; akarom, remekeit bámulja az utókor, akarom tisztelje benne a magyar Praxitelest, de más úton: most épül a nagyszerű nemzeti múzeum, faragja nagyjainkat mellkép alakokban, s ott mintegy Pantheonban álljanak... E mellképeikkel ellátott Pantheonba járathatjuk aztán gyermekeinket mintegy iskolába, hol a magyar derékek s valódi nemes nagyok képeiről olvashatják s megtanulhatják, mint kell élni, hogy a jó s nemes lelkű hazafit tiszteljék emberben az utódok!” Gasparichnál is él tehát még a kultuszhely igénye, s funkciója is a nevelés, a jobbítás.

Alig két hét elteltével *Gasparich* újabb cikkel szólta bele a vitába.¹⁶ Nyílt levelének fő mondandója ekkor azonban nem a szobor vagy Ferenczy ügyére irányult, hanem magára a vitára, a vita stílusára, etikájára. „Hány kebel, annyi érzés; hány fő, annyi ítélet, gondolkodás s meggyőződés, igen-ám barátom! De ezt úgy el kell mindenikünknek egymásban túrni, mint túretni szeretünk, ha mások velünk meg nem egyeznek... hát miért sürgetitek a szólás-szabadságot? azért, hogy ti mindent mondhattok — még nem helyest, igazat, s kivihetlent is, s mások csak nyögjenek szavaitok alatt?” A vita

tanulságai tehát már a benne résztvevők számára is túlnőttek a szobor vagy nem szobor, Ferenczy vagy nem Ferenczy konkrét kérdésein, s alkalmasak voltak arra, hogy a modern közéleti vita játékszabályait, a kölcsönös tolerancia, a véleménypluralitás, a szólásszabadság alapelveit tisztázzák. Az általános elveken túl Gasparich persze hozzászólt a vita gyakorlati részéhez is. Kiegészítette a „Mátyás intézet”-re tett javaslatát: „az »intézetek« közé gondolhattad volna a »szobrászati academiát« ... a szobrászati academia, ha már pártolni akarjuk a művészetet, előbb szükséges, mint a szobor ...” Azt is szóvá tette, hogy „Ferenczy egy művéért százezret akarunk adni, s Szentpétery remekét nem tudtuk megbecsülni, azt olcsó árért kiengedtük vinni!” Ez a megjegyzés azért is figyelemre méltó, mert a vita előrehaladtával lassan-lassan kérdésessé teszik a „felszólítás”-nak azt a kiinduló tételét is, miszerint csupán „egyetlen szobrászunk” van.

A cikkek megjelenésének időrendjét követve két *Novák Dániel* írást kell megemlítenünk. A bécsi politechnikumot ismertette Novák is csatlakozik azokhoz, akik egy sor feladat megoldását fontosabbnak és sürgősebbnek tartják a szoboremelésnél. „Ama számos javaslat s indítvány között, melyek magyar hazánkban most egymás után szőnyegre jutnak, ... egy ily Polytechnikum méltán elsőseget érdemelne... Éppen ily szükséges volna egy képzőművészeti akadémia is, hogy a kontárságok végre már megszűnnének... Akkor emeljünk aztán díszesb téreinken érclovag szobrokat, akkor híreszteljünk festvény kiállítást... most pedig a józan ész azt látszik javasolni, hogy fölösleges pénzünket olyan intézetek felállíthatására fordítsuk szegény hazánkban, melyekből idővel bizonyos hasznot, s általános boldogulást remélhetünk.”¹⁷ Másik cikkében Schiller stuttgarti emlékszobra ismertetése ürügyén megismétli a Mátyás-szoborra vonatkozó korábbi javaslatait: legyen nemzetközi pályázat, jelöljék ki előre a helyet, a terveket a bécsi akadémia bírálja el. Az elhelyezésre nézve konkrét javaslata is van: „Vajon nem volna-e tanácsos, Mátyás király szobrát Budán, a kir. várkastély előudvarában, a kir. főteremmel szemközt felállítani?”¹⁸

A sajtópolémia során *gróf Fáy Istvánnak* a *Hasznos Multságok* 1840. május 30-i számában megjelent cikke volt a leghatározottabb állásfoglalás a szoboremelés és Ferenczy személye mellett.¹⁹ Kiindulásul Kövy cikkének bírálatát választotta, sora vitatta állításait. Nem fogadta el érvként Kövynek azt a tételét, hogy „az idő megsemmisít mindent”, hiszen akkor semmilyen művészi alkotásnak nincs értelme. Nem fogadta el azt sem, hogy a művészetre még nem jut pénz: „nem csak szoborra, hanem magyar színházra, és minden egyéb intézetekre is van pénzünk elegendő, csak akarjuk; ... Ferenczynek terve szerint száz ezer pengő kívántatik a szoborra, ez tizenhárom millió embernek csak annyi, mint a semmi, ne költség nagyjaink pénzeiket a külföldön, és a fürdőkben, tehát mingyárt minden fog menni, és a tehetősebb közép status hazánkban, mellynek több egyénei democratiai, cosmopolita, és hazafi szellemet mutatni akarván mindig lármáznak a hazafisággal, de a mellett a hazaért egy krajcárt sem akarnak adózni; csak mondom ilyenek ne legyenek, úgy mindjárt lesz színház, szobor s minden.” A vitában tehát egyre nagyobb teret kapnak az érzelmekre alapozott – sokszor már-már a szociális demagógiát is súroló – érvek. Akkor is, amikor az ország szegénységére, nyomorára, műveletlenségére hivatkozva sajnálják a művészetre szánt összegeket, és akkor is, amikor a gazdagok pazarlását, luxusra költött pénzét hánytorgatják fel. Hangot kap az a naív „statisztikai szemlélet”, amely a kívánatos pénzösszeg nagyságát úgy próbálja bagatellizálni, hogy elosztja a lakosság számával. Az

azóta eltelt másfél évszázadban többször bebizonyosodott, hogy minden olyan közadakozási akció kudarcba fullad, amely abból indul ki, hogy a kívánt pénz biztosan összegyűlik, ha mindenki csak ennyit-meg-enyit ad. Fáy azonban még kételkedés nélkül hitt a közadakozás sikerében, fenntartás nélkül támogatta az eredeti felhívás célkitűzéseit, ő is úgy gondolta, hogy „Ferenczynek nem igen hamar lesz, azért addig verjük a vasat míg meleg.” S az is egyértelmű volt számára, hogy Mátyásnak kell szobrot állítani, mert „Mátyás király volt az a fejedelem, ki a despotismus setét honában a tudományokban annyira járatos volt.” Fáy szemében az egész akció végső célja is felül emelkedett a személyes érdekeken: „egy nemzetnek kiműveltetését mint valami nagy egészet kell tekinteni ... egy része a szép művek pártolása is... a szép mesterségek különösen pedig a szobrászat a lelket emeli...” A konkrét szobortervvel kapcsolatban esztétikai-művészeti jellegű megjegyzései nem voltak, két kívánságát azonban fontosnak tartotta, hogy Ferenczy figyelmébe ajánlja: „a postament olly erős köbül legyen, melly több századokig az idő viszontagságival dacolhasson... a borostyán koszorú a fején ne hibázzék.”

G. Gáspár László a *Hasznos Mulatságok* június 27-i és július 1-i számában közölt vitacikkének már a címében is jelezte, hogy Fáy István állításaihoz fűz észrevételeket.²⁰ Azzal egyetért, hogy Mátyásnak állítsanak szobrot, de azzal nem, hogy lovasszobor legyen. „Mátyás kir. emlékéért ... több királyokéval együtt ... mellkép szoborban kell örökíteni! ... midőn arra való idő, hely, pénz és törvényített közszavazás lesz!” A lovasszoborral szemben két érvet is kifejtett. Az egyik szerint „túl vagyunk már a collossalis emlék szobor időszakán! ... A collossalis szobrok azon időben gondoltattak ki, midőn még nem tudtak annyin írni, olvasni, mint most...” A másik érv az ország szegénysége. „Hazánk jelen állapotja sem enged szobor állítást... mert állandó mindennapi kenyér szerzésre való mód nincs hazánkban alapítva 13 millió embernek! ... mennyi nép csődül Pestre dolog végett? és mennyi sinlik a Pesti piacokon, Duna partjain, munkát eléggé nem kaphatván, legtávolabbi vmegyéből is? — Mennyi van még egész országunkban szerte szét...” G. Gáspár nem tartja reális veszélynek, hogy Ferenczy mellőzésével elszalasztják az egyetlen nagy alkalmat, úgy véli, nem kell attól félni, hogy nem lesz több szobrásztehetség. Gasparich ötletét viszont támogatta: az összegyűlt pénzt jobb lenne a tudomány előmozdítására fordítani. Nála is megfogalmazódik az egész akcióval szembeni érvként az a probléma — a kapkodás, a szétforgácsolódás —, amely azután Széchenyinél kap bővebb kifejtést: „hazánk ereje elcsigáztatott a szaggatásig, a külföldiek utánzása végett, ide s tova kapkodást mutató köztárgyakra!” Ugyancsak a későbbiekben, a konkrét szoborterv vitatása során kap nagyobb teret a történeti hűség kérdése, de a szempont már itt is felvetődik, amikor G. Gáspár „minél igazabb történelmi valóságot mutató mellkép” szobrok elkészítését javasolja. Hozzászólásában azonban az a figyelemre legméltóbb, hogy milyen sorsot szán az elkészült szobroknak: a „kész szobrok tétessenek a museumba, hová szabad bemenetel lesz, mindenkinek ... A ki nem ért ahoz, a piacon álló szoborral se épülne ...” Korábban több szerző — Hábor, Váradi, Gasparich — a szobornak kultikus funkciót tulajdonított, az emlékművet a hétköznapiokból kiemelkedő ünnepélyes szertartás részének tekintette. A művészetnek ezzel a kissé archaikus felfogásával szemben G. Gáspárnál jelenik meg viszont először az a gondolat, hogy a műtárgy adekvát helye a múzeum, ott fejtheti ki legjobban hatását, mert ott mindenki számára egyformán és mindig hozzáférhető. Ez kétségtelenül modernebb elképzelés, mö-

götte nyilván meghúzódik az első múzeumok, közgyűjtemények tapasztalata, az ti., hogy az eredeti környezetüktől, eredeti funkciójuktól megfosztott, semleges múzeumi körülmények közé helyezett tárgyakból létrejött a műalkotás, a műtárgy általános fogalma, amely most már az esztétikai érdeklődés, a művészettörténeti tanulmányozás tárgya.

1840. július 9-én a *Honművész* hírt adott arról, hogy „Mátyás király emlékszobra ügyében múlt hónapban jelent meg az 1-ső hivatalos közlemény egy csinos nyomtatott könyvecske alakjában ily cím alatt: »a honi szobrászat ügyében keletkezett társaság munkálatai. I. Közlemény. Hunyadi Mátyás emlékszobrának rézre metszett rajzával. — Pesten 1840. Trattner-Károlyi nyomtatása« 8-ad rét. 34 lap.»²¹ Ez a kiadvány újraközölte az eredeti felhívást, közreadta a januári és a márciusi nagygyűlésről szóló beszámolókat, Ferenczy előterjesztését az emlékmű tervére és költségeire vonatkozóan, az áprilisi választmányi ülés közleményét, az addig beérkezett adományok listáját, s végül Ferenczy néhány megjegyzését az őt ért bírálatokra, „Utó-irat a Mátyás emléke ügyében” címen. Ferenczy tervezetét, az adományozók névsorát s az „utó-irat”-ot is később több lap újraközölte.²²

De még mielőtt megkezdődött volna a konkrét szoborterv bírálata, 1840 júliusában *Prokopovszky Dániel* is hozzászólt az emlékállítás ügyéhez a *Hasznos Multságok* hasábjain.²³ Terjedelmes tanulmányának címe: „Miként kell a haza- és dicsőségszeretetét föléleszeni, s táplálni, s terjeszteni? s valami a népnevelésről.” A legnevezetesebb antik emlékeket is sorravevő nagy történeti áttekintés után jutott el oda, hogy egyetértőleg emlegesse a Mátyás szobor tervét: „Az egyik dicső Mátyás királyunknak, a másik Kölcsey Ferenc néhai jó hazafinak céloz emlék szobrot közhozzájárulat által, és pedig honi művész által fölemeltetni... reményemet fejezem ki, hogy azokat több és több ily nemű hazafiúi törekvések utánozandának...” Prokopovszky számára persze a hazaszeretet fölélesztése volt az elsődleges cél: „Kétségbevonhatatlan tehát, hogy a nemzeti boldogságnak megszerzésére a haza és dicsőségnek szeretete minde- nek előtt legfontosabb...”, s a régmúltba nyúló történeti példákon is azt vizsgálta „hogyan kell ezeket fölébreszteni, táplálni, erősíteni, s az egész nemzet közé szétterjeszteni?” E célok elérésének eszközeül választotta a művészetet is: „Egy törvényhozó a képfaragás, festészet, sőt még az építvényi művészet által is álmélatra méltó módon élesztheti, táplálhatja s terjesztheti a dicsőségnek szeretetét, ha ő ezen mesterségeket az erények megjutalmazásánál, s azon emlékeknél alkalmaztatja, mellyek arra rendeltettek, hogy annak dicsőségét, ki azt megérdemelte, örökösítsék. A hazafiságot is fölélesztheti, s táplálhatja példák által, mellyeket egy hősnek cselekvése állandólag nyújt...” Prokopovszky okfejtésében tehát művészetten kívüli célokat tűzött ki, a művészetnek szolgáló szerepet szánt, de végső soron eljutott oda, hogy a művészet, a szobrászat abszolút létjogosultságát, mással fel nem cserélhető, mással nem helyettesíthető funkcióját felismerje: „Sem nemes gondolkozások, sem fönséges eszmék és érzetek, vagy kifejezések csupán, sem pragmatica történeti jegyzetek, sem életírások nem lehetnek képesek édes hazánknak nagy férfiaiit elegendőleg tisztelni: csak azon magos gondolatok és eszmék, azon nemes érzetek és kifejezések, azon történeti jegyzetek, mellyek egy isteni szellemnek sugallatából a művész vésője alól a szoborba megjelennek, mellyeknek kéjtéljes nézeténél a műveletlen művelődik, a tökéletes tökéletesebbedik...”

1840. júliusában jelent meg a *Nemzeti Újságban* az a névtelen tudósítás,²⁴ amely a

vita során a legnyersebben vetette fel a szoborral – és minden kulturális tevékenységgel – szemben ellenérvként a szegénységet, nyomorúságot, a szociális feszültséget. Zemplénben rendkívüli méretű vihar és felhőszakadás tombolt, hatalmas pusztításokat okozott, sok-sok embert nyomorba juttatott. Az erről szóló beszámoló végkövetkeztetése volt az, hogy „kiki átláthatja ebből, hogy több százezer magyar honfi éhenhalás szükségétől fog e megyében kínoztatni, akkor midőn hazafi társai Pesten hogy kacaghassanak színházat építeni adják ki pénzeiket; van itt szomorú darab elég, segítsen könnyeinket letörlni, s örömkacajra fakadhatni víg darab nélkül is, s szebb szobrot lehet ekként állítani a szándékolt Mátyásénál.”

Július 13-án a pozsonyi *Hírnök*ben jelent meg az első részletes elemzés Ferenczy szobortervéről.²⁵ A névtelen bíráló igen élesen, sőt helyenként gúnyorosan fogalmazott. Szóvátette a figura tartását: „Miért vonít a dicső király fejével balra, mint egy kéregető zarándok? ... mindkét kezét köpönyegbe dugja, mint egy didergő drótos.” De legtöbbet Mátyás öltözetével foglalkozott: „Ha a pozsonyi templomban Sz. Márton öntött szobra hely és időre nézve szörnyű nyaktörő előre szökés, mert a pannonkori huszáröltözetű szent, sok százados öltözetet anticipál, akkor Mátyás király imperatorium paludamentuma és togája ezer évvel hátrahagyott gondolat.” A történeti alakok megjelenítésében mutatkozó anakronizmus elutasítása mellett itt az is figyelemre méltó, hogy egy hazai monumentális lovasszobor példájára hivatkozik a bíráló. A korábbi hozzászólók is említettek már bécsi, müncheni, londoni szobrokat, a vita résztvevői tehát nem voltak teljesen tájékozatlanok, volt összehasonlítási alapjuk; ez az írás azonban arra figyelmeztet, hogy aki csak Pozsonyig jutott – márpedig oda az országgyűlések jóvoltából sokan eljutottak –, annak is lehetett fogalma arról, milyennek kell lennie egy lovasszobornak. A *Hírnök*-beli bíráló persze nemcsak Ferenczy ügytelenségeit – a figura sutaságát – tette szóvá; elfogadhatatlan volt számára a szoborterv stílusa, klasszicista felfogása is: „minek a római divat magyar nemzeti emléknél? – A művész agyrémét kívánja e tisztelni a nemzet, vagy kedves Mátyása emlékezetét? Vagy talán művészileg szebb ezen idomtalan római köpönyeg, mint a magyar középkor festési öltöztvénye... A domborképeken pedig a magyar nemzetet római köntösben rajzolni akarni, nem kész komédia e? ... legyünk eredetiek, maradjunk magyarok! Most midőn nemzetiségünk oly szépen fejlődik, ne legyünk egy elhunyt idegen nemzet szolgai utáncói! ... De minden esetre nemzeti tiszta s a nagy királyhoz minél szorosabb hasonlatosságú legyen e nemzeti emlék!” A klasszicizmus stiláris kelleit tehát idegen nemzet szolgai utánzásának érzi, vele szemben az eredetiségre, a nemzeti jellegre, a történeti hűségre való törekvést szorgalmazza. Ezeket tartja az igazi hazafiság lényegének, nem pedig azt, hogy a mű elkészítője az egyetlen magyar szobrász legyen: „ne vakítottassuk el magunkat rosszul értett hazafiság által s ne gyakoroltassunk egyedáruságot oly költséges nemzeti vállalatnál, hanem nyissuk meg korunk minden művészeinek, nyilvános csődület által, az utat e dicső pályára.”

A *Hírnök*ben megjelent kritika nyilván a társaság füzete alapján készült, a későbbi bírálók azonban többnyire a *Honművészre* hivatkoztak. Ott *Ferenczy* szövege és a szoborterv metszete július 19-én látott napvilágot.²⁶ A leírás elsősorban a szobor méreteit, a feliratok szövegét, a domborművek témáját közli, legrészletesebben azt meséli el, milyennek képzei a talapzatba tervezett sírkamrát, „melyet az emlékek szentek szentének lehet nevezni, s melyet a régiek meg is tartottak de a mostani külsőségeken kapó nép elhanyagol, ez az, melyben a vizsgálódó utazó a külső világ lármá-

jától elrekesztve, örömmel mulatozik, s az ott bent előhozott képek látása s írások olvasása, újabb meg újabb eszmét gerjesztenek benne.” Ferenczy tehát a kultusz tulajdonképpeni helyéül a sírkamrát szánta, ahol magányos elmélkedésre, csendes meditálásra volna lehetőség. A szoboregyüttes művészi megformálásáról viszont csak annyit mond: „Én jelen alkalommal, mind a nemzet méltóságát, mind dicsőült nagy királyunk fényét, s érdemét figyelembe vévén, gondoltam Mátyás királyt lóháton, alatta a földön paizsok, sisakok, s egyéb hadi készülteken keresztül vágatva, mind a mellett lehető nyugalomban ülve, régi szabású öltözetben, olly formán mint József császáré bécsben, feje körül borostyánnal. A lovagló király statuája lenne ércből...” Ez a szűkszavú leírás, még a metszetformában mellékelte szobortervvel együtt sem lehetett eléggé meggyőző. Nem véletlen tehát, hogy a bírálókat nem elégtette ki a figura értelmezéseként a „vágatva, mind a mellett lehető nyugalomban ülve” meghatározás, mint ahogy a ruházatra vonatkozó „régii szabású öltözetben” kifejezés sem. Művészi szempontot, indokot Ferenczynek a szobor elhelyezésére tett javaslata sem tartalmazott: „A helyet, hol ezen emlék felállíttatnék, gondolám Pesten a nagy piac közepén, mert ezen kívül ez ideig más nem létezik. – Hallásomra esett az, hogy sokaknak kedves ideájok volna a budai vár egyik terére, nevezetesen a György térre; ... ő ott álljon ünnepélyes triumphussal, hol a testvérnek vére folyt? az emlék fundamentom letétekor oly göröngyökre találhatnánk, melyek testvér vérrel festve s beitatva vannak...”

Július 22-én jelent meg *gróf Fáy István* válasza G. Gáspár László cikkére.²⁷ Fáy megjegyzése – miszerint „a pennaharcokat közönségünk már annyira megunta” – arról tanúskodik, hogy a többhónapos vitának nemkívánatos mellékhatásai is voltak. Igaza mellett azonban ő is továbbérvel, elsősorban a szegénységre, az elmaradottságra való hivatkozást próbálja visszautasítani: „Igaz, hogy Hatvan tájékán nagy sár idején a szekerek helybül nem mozdulhatnak, úgyszinte tagadhatatlan, hogy Zemplén vármegyében szinte ez a baj, de hát vajjon meg fog-e ezen seb orvosolhatni, hogyha Corvinus Mátyásnak szobrot nem emelünk...” Fáy figyelmeztet arra, hogy az emberek önkéntes adományozó kedvét nem lehet tetszés szerint bármilyen irányba terelni, még akkor sem, ha a célok fontossági sorrendjét valamilyen magasabb racionalitás alapján meg lehetne állapítani: „vajjon fog-e az mind létesítheteni, a mit Gáspár László úr kíván, ha a szobor emelése elmarad? a ki szoborra valamit ad, az azt a pénzt, ha szobor nem volna, talán nem adná olly célokra, mint Gáspár úr kívánja, hanem valami egyéb hiúságra költené...” Fáy visszautasítja a Nemzeti Újság érvelését is és megismétli véleményét a luxusra költött pénzeokról: „ha országunk nagyjai és tehetősebb polgárai a külföldön pénzeiket nem költenék, úgy az efféle esetek is, mint a zempléni szerencsétlenség megorvosoltathatnának, és Mátyásnak szobra is felállhatna... Én ollyan eseteket is tudok, a hol tsak ruhákért, cipőkért, húsz, harminc ezer forint conto tsak egyszerre küldődött Párisba...” Újra hitet tesz a szobor mellett, könyv, vers s hasonlók nem elégségesek: „nagy embert úgy kell emlékesíteni, a hogy azt az ő nagysága hozza magával, ezt pedig csak collossalis statuával lehet megtenni.” A szoborállítás mellett egy újabb érvet is csatasorba állít, arra hivatkozik, hogy minden nagyvárosban vannak megtekintésre érdemes emlékművek, „csak Pest legyen az, melly illy díszre érdemes ne legyen.”

Egy *B. F.* betűvel jelzett cikk a *Társalkodó* július 22-i számában csupán egy apró részletkérdéshez szól hozzá, bár a továbbiakban ez a vita egyik érdeklődést keltő résztémájává vált. Az álláspont lényegét már a cikk címe is kifejezi: „Hunyady Jánost

magyarnak kell tartanunk; Mátyást pedig ismeri a nép”.²⁸ A szerző nem kívánt a szoborállítás mellett vagy ellen érvelni, csupán a Hunyadiakat ért méltatlan támadások „alaptalanságát” akarta megmutatni: „ha Hunyady János nem olly tiszta szittyavérből is, mint némellyek vélekesznek, eredt volna, mégis abbul eredettnek kellene őt tartani, azon dicső érdemiért, mellyek Hunnia egén örök fényben ragyogandnak ... a nép egyet sem ismer annyira mint Mátyást ... szent hagyomány gyanánt hangzik a magyar ajkakon »meghalt Mátyás, oda az igazság«.”

A *Honművész* július 19-i számában jelent meg *Ferenczy* szobortervének metszete és írásos előterjesztése, a lap következő, július 23-i számában pedig azt az írását publikálta újra, „észrevételek a Hunyadi Mátyás király szobrának terv rajza iránti megjegyzésekre” címen, mely „Utóirat”-ként a társaság első közleményében már korábban olvasható volt.²⁹ A sajtóban való közzététel bizonyára indokolt volt, így vált igazán a vita részévé az írása, az viszont már kevésbé érthető, miért kellett a cikket több hónapos különbségekkel még ezután is többször szóról-szóra megismételni.³⁰ Néhány gyakrabban megfogalmazott vádra mindenesetre megpróbált válaszolni Ferenczy. A szoborterv rajzának ügytelenségeit, sutaságait azzal védte, hogy azt csak vázlatnak szánta, „amit itt rajzoltam, azt mint skizset rajzoltam, melyből a valóságos érc kivitelben csak itt ott maradnak meg néhány pontok”. A figura lehajtott fejét, a lovas félreérthető testtartását a lovaglás, a lovon ülés speciális körülményeiből, anatómiai sajátosságaiból magyarázta, példákra, előzményekre is hivatkozott, Marcus Aurelius szobráiig visszamenőleg. Igen részletes fejtegetésben védezett azon vád ellen, hogy Mátyás tervezett öltözte nem nemzeti. „Mi az öltözetet illeti: mi a művészetben két öltözetet ismerünk, egy világi és egy istenítő (Aposteosis) öltözetet... semmi nemzethez, sem tartományhoz nem tartozik, mit mi hirtelenében romai vagy görög öltözetnek nevezünk... ezen ideális öltözet módjának, minden, de minden tartományokban nyomára találhatni, csak hogy ezt nem a luxust űző nagy uraknál, hanem a köz-nép közt kell keresni. Ezen itt szóban lévő Mátyás öltözetét Magyarhon számtalan, hogy ne mondjam, minden részében fel lehet találni, a Mátra közt ugymint a cserháton, a Nyírben, a Tisza, Duna mentében, a Tatároknál úgy, mint Görög Országban, vagy Arábia pusztáin...” A bírálók a lovagló király és a domborművek alakjainak ruházatát egyaránt „római”-nak látták. Ferenczy viszont úgy vélte, hogy ő különbséget tett az idealizálás, ill. a történeti hűség foka tekintetében: „a földalatti teremben, ott a hol ő nem Apoteosisban hanem mint historiai kép jó elő ... tiszta nyomai vannak a honi öltözetnek... az én öltözet adásomban több magyar nemzeti van, mint ezt a régibb magyar emlékeken találni...”

Ferenczy „utóirata” azonban nem zárta le a vitát, az ügy ekkor még semmilyen szempontból sem jutott nyugvópontra. Lehet, hogy a vitakozók nem olvasták Ferenczy írását, nem ismerték érveit, de az is lehet, hogy ismerték, csak nem fogadták el, nem győzte meg őket. Újabb és újabb cikkek láttak ugyanis napvilágot, amelyek megismélték a korábbi kifogásokat. Voltak persze Ferenczyt támogató írások is. A pozsonyi *Hírnök*ben például 1840 augusztusában egy névtelen cikk rendkívül lelkes hangon kelt a szoborterv védelmére.³¹ „Megvallom az egész terve Ferenczynek nem mutat egyebet mint lángészt, mély művészi belátást, hosszas tapasztalás által jól megérett izlést.” A szerző úgy ítélte meg a helyzetet, hogy a szobor ügye jól halad: „mindenfelé a hol igaz magyar vér buzog, a szobor lelkes pártolásra talált.” Aki pedig bírálja Ferenczyt, aki nem lelkesedik fenntartás nélkül, a nyilván nem „igaz magyar”.

„Fájdalom többen írtak a Mátyás szobra ellen, ... vélekedéseikben többnyire fellengős cosmopolitismus, sőt, ha az igazat meg kell mondani, lelkes Ferenczynk ellen bizonyos személyes idegenség is látszatott.” A cikk írója számára a terv klasszicista elemei is elfogadhatók voltak, sőt a sokak által bírált talapzatot is kiválónak tartotta: „Ferenczy szorgalmatosan tanulta a régiek stylusát. A talapzat valóban fenséges...” Egyetlen kifogása is sokkal inkább hazafias buzgalmából fakadt, semmint valamilyen esztétikai követelményből: „a ló ellen sincs semmi észrevételem, de a mi magát Mátyást illeti, arra nézve, megvallom, nem foghatok egészen kezét Ferenczyvel. Mátyás nem mutat semmi hódítói hatalmas szellemet ... sőt oly szomorúan ül lován, mintha búsulna valamiért... mintha fáznék...olyan szomorúan ül szegény, mint egy ütközetbe menő félénk katona, ki otthon maradt felesége után búsul.”

Vahot Imre az *Athenaeum* című folyóiratban szólott hozzá a vitához.³² Értekezésében nagy teret szentelt Mátyás alakjának, történeti szerepének vizsgálatára. Meglehetősen kritikusan szemlélte a nagy király tetteit, modern kifejezéssel élve a deheroizálás szándékával elemezte a történeti tényeket. „Mátyás hadjárásai, hódításai fényesek és dicsők, de nem olly hasznosak, mint minőknek az ő diadalmi hatalmához képest kellett volna lenniök.” Bírálta adópolitikáját: „a tömérdek hadi s más költség ... gyakori kisajtlólása néha országszerte nyomort, ínséget, s nem ritkán zúgolódást, elégtelenséget okozott.” Szemére vetette Mátyásnak nemzetietlenségét is: „országá rómainitása, elolasztítása minden gondolatán s tettén kirívó vörös fonalként húzódik át... nagy zajjal hozá be Tribonianus könyvét, s a justiniani törvényeket az ezekkel nem egyező magyar alkotmányra akarta tukmálni.” Felsorolta Mátyás valamennyi nagy vívmányát: „nevelő intézetek, tudós társaságok, műgyűjtemények, a főnséges szép épületek, gyönyörű kertek stb... az első magyar könyvnyomtató intézet, s a világsodálta nagy könyvtár megannyi emlékei Mátyás rendkívüli tan- és műszeretetének.” Elismerte mindennek az értékét, de korlátaira is figyelmeztetett: „Mátyásnak tagadhatlanul legnagyobb érdemei közé tartozik az, hogy hathatós pártolása által honában a kulturát, a szellemi életet legmagasabb fokra emelé, ... ha bár e szép érdek minden nemzetiség nélkül, s leginkább csak udvara korlátai közt virágzék.” A hosszas történeti fejtegetéssel Vahot a „tárgyvlasztás” jogosultságát kívánta körüljárni, véleménye szerint ugyanis „a Mátyás-szobor tervezete körül három kérdés esik vizsgálat alá t.i. a: mi, ki és hogyan?” A „mi” vizsgálata után Vahot a „ki” tárgyalására tért át. Addig egyetértett az egyesület célkitűzésével, hogy a szobrot magyar szobrásznak kell elkészítenie, „mert magyar művet igazság szerint csak magyar alkothat,” s így elsősorban Ferenczy került szóba, hiszen „versenyháza széles e házában nincs,” de a fontossági sorrend megfordítását már elutasította, az, hogy „Mátyást nem annyira önmagáért, mint inkább az anyagi jólétben biztosítandó Ferenczy kedvéért szándékolják szoborba foglalni” elfogadhatatlan volt számára. De a „ki” kérdésének Vahot szerint „van még egy feleletre váró oldala”. Az ő logikája szerint ugyanis sem a pártolandó nemes célokból, sem Ferenczy versenytárs nélküli helyzetéből nem következik, hogy meg is tudja oldani a rábízott feladatot: „vajjon megbírja-e az alkotó művész a vállaira vett atlasz terhet, s képes-e egy valódi remeket előállítani, melly a nemzet méltóságának megfelelő s a 100,000 pengő forintot is megéri?” Vahot mai szemmel nézve teljesen reálisan ítélte meg Ferenczy képességeit, az ingerült, személyeskedő ócsárlást éppúgy elkerülte, mint a szuperlativuszokban tobzódó, kritikátlan lelkesedést. „... azok közé sem tartozom, kik Ferenczyt hazafiúságból vagy tudatlanságból égig emelik, de azok közé sem,

kik műveinek minden jobb tulajdonát elvitázzák, sőt magyarsága miatt gúnyolják.” „Ferenczy nem alkot epochát a szobrászat történeteiben, sőt mint eddigi művei s különösen Mátyás-szobrának terve mutatják, még csak reményt sem ad a magyar szobrászat biztos megalapítására, vagy egy sajátos nemzeti műirány létesítésére; azonban bír ő is tagadhatatlan érdemekkel a maga körében, s néhány jelesebb műveinek becsét elvitázni nem lehet.” Vahot persze döntő kifogásait a „hogyan”-nal kapcsolatban fogalmazta meg. Azt remélte ugyanis, hogy Ferenczy „mindent elkövetend annak felhasználásán, mi csak művének nemzeti jellemet és fenséges szint kölcsönözhet”. A terv azonban egyáltalán nem felelt meg a nemzeti jellegnek, nem volt alkalmas arra, hogy a nemzeti szobrászat ideálja, példaképe legyen. „Ha Ferenczy szobor-terve minden magyar fölrás nélkül jelenik meg, s kérdi tőlem valaki: barátom mit jelent ez? azt fogám mondani: ezen különös perspectívú rajz, bizonyosan egy régi római emléket képez, melly hogy polgári, hősi, vagy tudományos érdemet dicsőít-e vagy mit, el nem határozhatom, noha az ustrina- vagy mauzoleumféle talapépület egy halotti gyászemléket árul el, de a római talarisba burkolt, kezerejtett szűkmellű főalak, szégyenlősen lesütött s félrehajtott fejével, mély, komoly tekintetével, alig lehet egyéb, mint félénk hunyászzkodó tudós, ki még soha lovon nem ült, valami római classicus író...” Mátyás alakjának, testtartásának, mozdulatainak problematikusságát szinte mindenki szóvá tette, úgy vélték, nem eléggé hősiés, nem eléggé harcias, nem kellő méltóságot sugárzó, de a hibát, a hiányt többnyire ügyetlenséggel magyarázták. Vahot viszont kifejezetten azzal vádolja Ferenczyt, hogy Mátyás szobra a nyárspolgáriasság ideálját testesíti meg. „Ferenczynek tervéhez csatolt iratából is az magyarázható, miszerint ő a zajos hősiség elvét, mint nála csak külsőségét, a csendes polgári nyugalommal akarja szelidíteni, vagy talán egyesíteni: Ruhe ist die erste Bürgerpflicht!” Nem csupán arról van tehát szó, hogy Vahot a történeti hűség nevében elveti az anakronisztikus római ruházatot, hanem arról is, hogy felismeri, Ferenczynél a klasszicizmus nemzetietlen jelmezében valójában a legfőbb biedermeier erény, a jóérzésű, nyugodt polgár, a lojális állampolgár ideálja rejtőzik, s ezt határozottan elutasítja. A „csendes polgári nyugalommal” szemben Vahot szerint a „némi büszkeséggel páros komoly méltóság” lenne az ábrázolandó ideál, s „ez lenne a magyar szobrászat belidomának nemzeti iránya.” (Az, hogy a klasszicista stílus kellekei ötven évvel korábban a forradalmár polgárság szabadságot, egyenlőséget, testvériséget hirdető pátoszához, a köztársaság eszméjéhez, a zsarnokölő római erényekhez is kötődtek, az a vita során senkinél sem vetődött fel. Nyilvánvaló, hogy a stílusnak ez a jelentésrétege, jelentés lehetősége ekkorra már teljesen elhalványult, elveszett.) Vahot számára a végső cél a „nemzeti irányú és jellemű magyar művészet” megteremtése. „Legyünk mi művészeink megalapításában, kifejtésében önállásúak, ügyekezünk azokat a nemzetiség tiszta jellemével fölruházni, ne utánozzuk a külföld tévedéseit, majmolásait, és szünjünk meg valahára a rómaiságot vakon bálványozni – hiszen talán van még erőnk mindenben magyarokká leendeni!” Ennek a nemzeti művészetnek a „nemzeti belidom” mellett része az öltözködés is: a római viseletet, „ez utánzási hibát el lehet nézni olly nemzeteknél, mellyek sajátos szép hősi ruhával nem bírnak. Azonban a magyar öltözete, minden most divatozók közt legdíszesb, legdaliásabb;” sőt „az öltözetten kívül figyelembe kell vennie a magyar népfaj (race) termetét, arcvonásait, – és élet, magatartását, mozgását stb. S így alapulna meg a magyar szobrászat külidomának nemzeti iránya.”

A szoborállítás híre, az aláírási ívek és a mellékelt szoborterv az ország legtávolabbi vidékeire is eljutott. *Abonyi István* például „Ugocsából” küldte el észrevételeit s adta közre a *Társalkodóban* 1840 szeptemberében.³³ Nem a szoborállítás ellen értelt: „e haza is, melyben annyi szent por hever emléktelenül, necsak szívébe rejtse emlékét s háláját nagyai iránt, de küljelekkel is mutassa azt”, s Ferenczyről sem volt rossz a véleménye. Súlyos fenntartásai voltak viszont a szobortervvel kapcsolatban. „Kevés nap előtt éppen megyei közgyűlés alkalmakor megmutatá egyik barátunk az emlékeknek – Nyáry úr által egy érdemteljes gyűjtőhöz megküldött – tervképét... a terv egyikünknek sem tetszett, sőt igen váratlanul lepett meg. A délceg elejű, de annál ferdebb hátuljű ménen ülő férfiban inkább egy bú- és kornyomott római konsulra ... mintsem a hódító hősré, a vitéz tekintetű magyar daliára, nagy királyunkra, Hunyadi Mátyásra, lehetne ismérnünk... hiányzanak rajta a Hunyadi arconások... a szobor vonalminak a valósághoz lehetőségig hasonlítaniok kell.” Abonyi tehát határozottan számonkérte a portréhűséget, s hasonlóan fontosnak tartotta a történeti hitelességet is. „Sokat vitatgattuk azt is: miért kell a magyar hősnak római tóga; hát emlékére több dicsőséget áraszt azon puha consuli öltözet (minőt ő soha sem viselt), mint nemzetének díszes és nagyszerű ruhája, melyben ő népe közt megjelenve lelkesüléssel tölté el hű magyarjait? – vagy talán az utánzott s kölcsönzött szebb a művészeknél, mint az eredeti, a hazai? a képzelt szebb mint a valódi? mi azt hittük: hogy egy valóságot ábrázoló szobornál valamint a képnek, úgy ruházatának is történelmi igazságának kell lenni.” Egy lehetséges ellenérvet is megfogalmazott Abonyi: „vajjon nem a szobrászat szabálya kívánja é meg ezen római öltözetet”, de ezt végül is nem fogadta el: „ha a festő, vagy szobrász ideális alakon dolgozik, tetszésétől függ annak bármily ideális öltönyt adni; de midőn valóságot történelmi igazsággal akar ábrázolni, talán nincs joga azt olly öltönybe takarni, minő soha sem fődé annak vállait.” Ferenczy szándéka ellenére Abonyi nem látott lényeges különbséget a lovasalak és a domborművek megoldása között: „A talpazat szép és művészi; de mily kár, hogy az annyira leheli a római szellemet. Tárva van a szent könyv, melybe a magyar nemzet törvényei jegyezvék, s egy római pap, vagy augur, s egy sűrű római csoportozat környezi azt, holott kacagányos magyarok alkották azokat...”

1840 szeptemberében ismét bekapcsolódott a vitába *Novák Dániel*.³⁴ A *Honművészen* megjelent rajzra és leírásra hivatkozva részletesen megbíráta a tervezetet. „Mohón s örömmel nyúltam azon rajz után, mely a Honművész 58dik számához volt csatolva, Hunyadi Corvinus Mátyást ábrázolólag... Azonban őszintén megvallom, nem elégítheték ki sem a rajz, sem maga a javalat váratomat, legalább is anyit remélvén hírből álló művészünkől, hogy a rajz pontos lesz, s hogy a részletek jó összhangzatban állandnak az egészszel.” Novák kifogásolta a szobor talpazatának esztétikai és statikai megoldatlanságát is: „E piedesta formátlansága minden értőnek azonnal szemébe ötlük ... a talap firmája eddig valami szokatlan, s előbb hasonlít egy sarkophághoz, a millyeneket láthatni egyházakban s kriptákban, mint sem egy nagy király lovag-szobrának hordására szolgáló aljhoz... Milly boltozás módot fog használni illy csekély testnél, hogy az oldalfalak a nehéz kötömegeket, a trophaeumokat s az érc lovagszobrot bírassák...” De szóvá tette a király öltözetét, félreérthető testtartását is: „Mit jelentsenek az idegen costume, mit a mély gondolkozásba merült király arcvonásai. A nagy királyt úgy tekinthetni lován, mint bujdosót...” Hiányolta a szobor elhelyezésére vonatkozó konkrét terveket is: „Mivel az emléket javalló által nem csatoltatott

a rajzhoz sem helyzeti terv, sem pedig perspectivi felterjesztése a választott térnek az épületek magasságival; lehetetlen fölötte valami bizonyost mondani technikai tekintetben...” Javasolta, hogy Ferenczy készítsen új tervezetet: „tanácsolnám, hogy e méltán becsmerletes rajz helyibe másikat készítene a művész, ez talán csak siettetésből útvén ki illy rosszul”, szükségesnek tartotta továbbá „a birodalom művészeit concursus avagy csődület útján a szokott formalitás mellett műtervek készítésére felszólítani, a beérkezendő javallatterveket pedig a bécsi cs. k. képző művészeti akadémiának véleményadásul s választásul megküldeni.” A szobor ideális helyéről is voltak elképzelései: „fenáll mint alapelv az, hogy midőn híres férfiaknak emléket emelünk, azon hely közeliben avagy azon tárgyak mellett helyeztessék, hol legtöbb hasznos tetteit véghez vivé, s ennél fogva az én véleményem szerint legcélszerűbb állás volna Budán a várkastély előudvarában, letekintvén a várba felérkezőkre.”

Novák elemzését és bírálatát némi stílári változtatásokkal ugyan, de lényegét tekintve azonos módon megismételte a *Társalkodó*ban.³⁵ Gondolatmenete elé azonban egy új, bevezető bekezdést csatolt, melyben az akció hasznosságát, figyelemfelhívó jellegét hangsúlyozta: „Nem szándékom a fölött vitázni: szükséges-e vagy nem, most Buda vagy Pest valamelyik terén Mátyás királynak érc lovagszobrot emelni? mert e kérdés eldöntése sokféle nézettől függ, s talán azon patriotizmustól is, mely célul tűzé a haza fővárosát illy nagyszerű emlékekkel ékesíteni, s általa tanubizonyosságot adni a képző művészetek iránti részvétről s azok ápolásáról. Ennél fogva itt csupán a technikumról lesz szó, mi szerint a műnek olly alkatban kell megjelennie, hogy idegen műértők is figyelemre méltassák azt.”

„F. évi aug 30kán tartá a honi szobrászat ügyében keletkezett társaság harmadik nagygyűlését” – kezdi írását *Nádaskay Lajos* a *Társalkodó*ban,³⁶ melyben előadja javaslatait a szoborügy előmozdítására. A gyűlésből és az addigi gyűjtés tapasztalataiból levonható következtetések nem túl biztatóak: „Az első lelkesülés heve tettben legtermékenyebb; de a lelkesülés, természeténél fogva nem tart sokáig ... készpénz eddig hétezer pft-nál több nem gyűlt össze ... Elöttem tehát, az eddigi részvétről ítélve, igen kétesnek látszik a szobor jövődjője; alkalmasint vagy megbukik a vállalat, vagy 25-30 évig húzódik.” A sikertelenségnek többféle okát is felsorolja Nádaskay: „a társaság egyikét ballépése ... felekezetekre szaggatá a közönséget... Egyik rész nem ad az emlékre, másik nem ad azért, mert Ferenczyt illy nagyszerű mű készítésére elégtelennek hiszi, s azt tartja: Mátyásnak inkább semmi emlék, mint közepszerű mű.” De vannak olyanok is, akiknek „a minimum s maximum megszabatása nem tetszik.” A gyűjtést sem tudták megszervezni, a személyes kontaktus nem jön létre, az ívek nem jutnak el mindazokhoz, akiknek adományaira számítanak. Nádaskay javaslata azonban végül is meglehetősen naív: úgy számol, hogy az ország 12 millió lakosából 6 millió van abban az anyagi helyzetben, hogy tud valamit adni, s ezek mindegyikétől kérni kellene: „két három hét alatt takarítson meg kiki közülök például azon pénzből, mit pályinkára költenének, egy karjcart Mátyás emlékére... olly emlék, millyen Mátyás királyé leend, csak akkor felel meg céljának, ha az egész nemzet köz áldozatiból emeltetik, mert csak akkor lesz az emlék az, minek lennie kell, t.i. a nemzeti közérzelem kifejezése...” Nádaskay fontosnak tartja tehát, hogy az emléket ne adóból, ne közpénzből hozzák létre, úgy érzi, az egész ügyben az emberek részvétele, önkéntes közreműködése a legfontosabb. Itt tehát a kultuszteremtésnek egy újabb változatával találkozunk: a hangsúly nem a szobron van, hanem az emléket létrehozni

akaró mozgalom minél szélesebb körű kibontakozásán. Mátyás emlékét végül is nem a szoborral, hanem az adakozás gesztusával tisztelik meg.

1840 őszén több újságban is megjelent *Nyáry Pál* közleménye,³⁷ mely szerint a választmány a társaság gyűlését november 13-ra hívta össze, s egyben bejelentette, hogy „Művész Ferenczy István úr a társaság folyó évi április 4-én költt megbízása következtében a lovagszobrot és domború munkákat gipszből, a talapatot pedig deszkából harmadrész nagyságban elkészítvén, illetőleg elkészítettvén, ezen minta, melly felállítva a művész tervét egész nagyszerűségében tünteti elő, mai naptól kezdve jelenleg, és még ezután is egy ideig a művész dolgozó termében Budán ... látható.”

A választmányi közleménnyel egyidőben, s szintén több lapban napvilágot látott *Ferenczy* újabb vitairata, *Tölem is egy szó a sok szóra* címen.³⁸ Ferenczy nyilván úgy érezte, hogy betelt a pohár, a sok méltatlan bírálatot, gáncsoskodást, rosszindulatú kötözködést határozottan vissza kell utasítania. Válasza ennek megfelelően igen éles hangú, magabiztos. Tagadja, hogy a vita során bármilyen megfontolást érdemlő művészi észrevétel elhangzott volna: „méltán azt várhattam, hogy a dolgozó értők magát az emléket illető művészi észrevételekkel fognak fellépni, miket érdemökhöz képest méltatni el nem mulasztottam volna. Azonban más történt. Művészi észrevételek helyett a művész személye támadtatott meg méltatlan és alaptalan véleményekkel, jóslatokkal, sőt rágalomokkal.” Ferenczy is hajlott afelé – több sértett művész társához hasonlóan³⁹ –, hogy kétségbe vonja a nem szakmabeliek, a mesterséghez nem értők jogosultságát arra, hogy műalkotásokról véleményt nyilvánítsanak; „más dolog egy mesteri műdarabot valaha valahol látni, más a művészetről írni akarni, megint más egy művet előállítani. Ha pedig az arról írni akarás oly rossz kezekbe kerül, kik előtt úgy látszik mindig két íróedény áll, az egyik tentával, a másik epével telve, hogy most ebbe, majd amabba mártogassák tollukat, mint az itt szóban levő tán 12nek, kik a Mátyás emléke ellen fogcsikorgatva állottak fel; mint tigris, mellynek nyelve oly durva, hogy még mikor nyal, akkor is vért bocsájt; mint tövises kórók, mellyekhez nem lehet oly vigyázattal nyúlni, hogy ne szúrnának; mint skorpiók, mellyeknek fullánkjok mindig dőfésre van szegezve...” Abban természetesen igaza van Ferenczynek, hogy a hozzá nem értést sokszor hazafias szólamokkal igyekeztek elleplezni: „csak írkálnak, intenek, tanácsolnak, s midőn mindenből (nem értvén hozzája) csak hamar kifogynak, neki állnak a hazafiságnak, s még talán teli poharakat is ürítenek a haza éljenére...” – de ez sajnos a szobor ügy támogatóit még sokkal inkább jellemzi, mint a bírálókat, az ellenzőket. Ferenczy szerint a hazafiság nem szónoklatokban, hanem tettekben nyilvánul meg: „Ismerem én is egy nemét a hazafiságnak, sőt már 40 éve hogy gyakorlom, de nem a divatruhák bódéjában keresem...” Rendkívül öntudatosan hangsúlyozza érdemeit, büszkén sorolja elkészült szobrait, s a maga példáját állítja a valódi hazafiság követendő mintájának: „menjenek ki a külföldre, de legalább tíz évre... álljanak oly helyeken szolgálatba durva ruhába, tetsessenek szerelmet, esküdjenek hűséget mindaddig míg minden titokba be vannak avatva, akkor mint megvakott méhek jöjjenek szeretett hazánkba...” A bírálatok szenvedélyes elutasítása, az érvelés retorikus hevülete végül is teljesen magával ragadta Ferenczyt, s írását – sokakat megbotránkoztató módon – igencsak patetikusan fejezte be: „bírálgató gúnyolódó s tudálékos uraiméknak Orestesként csak ezt felelem: A csapásokból fogjátok megtudni ha Atridés fia vagyok-e!”

Ferenczy vitairatára közvetlenül csak egyetlen névtelen cikk válaszolt a *Hírnök*-ben.⁴⁰ Az írás védi a bírálat jogát: „de engedjen a »művész« másnak is annyi hazafiságot, hogy az akaratméltánylást a kivitel helyességétől elkülönözhesse és a művészethez értsen”. Ez lényegében a korabeli – kialakulóban lévő – műkritika központi problémájára utal, arra ugyanis, hogy a kritika külön tudja-e választani a művészek szándékait, azokat a kétségtelenül nemes célokat – a képzőművészet meghonosítása, fontosságának nélkülözhetetlenségének elismertetése, a társadalommal való elfogadtatása, a sajátosan magyar, magunkénak érzett nemzeti művészet megteremtése –, amelyeket művészek, kritikusok, gondolkodók egyaránt vallottak, és a megvalósulás színvonalát, minőségét, esztétikai értékét. Mi segíti elő valójában a nemzeti művészet létrejöttét: a kritikátlan lelkesedés, a frázisokkal, szuperlativuszokkal teletűzdelt biztatás, vagy a szigorúan tárgyilagos szakmai bírálat? Ez természetesen összefügg a korábban már többször érintett problémával, a nyílt pályázat, a szabad verseny vagy az előre kijelölt „egyetlen magyar művész” melletti döntés kérdésével is. A *Hírnök* cikkírója a szakmai bírálat jogossága és szükségessége mellett voksol, védi a közvélemény jogát is, hogy beleszóljon művészeti kérdésekbe, s azt is természetesnek tartja, hogy a vélemények a sajtóban, nyilvános viták formájában jelennek meg: „ha valahol, itt bizonyára helyén van a vox populi...minthogy mi nem aggathatjuk pasquinóra kritikáinkat, hírlapjainkban kénytelen felszólalni.” A cikkből nyilvánvaló, hogy szerzője még nem látta az elkészült modellt, sőt létezéséről sem tud, ő biztatja ugyanis Ferenczyt, hogy „készítsen háromlábnyi minta-szobrot”, s hordozza körül az országban, győzze meg az embereket igazáról. Visszautasítja Ferenczy magabiztosságát, nem fogadja el büszke hivatkozásait érdemeire és eredményeire: „száz academiái elismerés, dícséretírás nem terem az üres mente alá könyököt...” Korábbi műveit sem tartja vitathatatlan remekműveknek: „Kulcsár emléke szép volna, ha a két szomorú alak távoznék belőle.” A Pásztorlánykát tekinti munkássága csúcspontjának, s hiányolja a méltó folytatást. A jogos észrevételeket azonban megtoldja a szerző egy olyan naív szemponttal is, amely ugyan bizonyára mélyen benne gyökerezett a korabeli közvéleményben – sőt nyilvánvalóan megtalálható még ma is –, de amely nem lehet része a szakmai bírálatnak. „Óhajtom, kívánom Mátyás emléksobránál, ha majd körül nézi magát egy pesti vásárra ménest hajtott deli csikós, hallani: »jó fajta paripa biz ez, vitézül megüli az az úr.«” A természetűségnek ez a naív követelménye ebben a formájában még a szakmai-esztétikai bírálat felettebb bizonytalan határaitól tanúskodik.

Egyébként az egész szobor-vita esztétikai jellegének korlátaira utal az a szinte érthetetlen és megmagyarázhatatlan fejlemény is, hogy akkor, amikor már igazán lett volna miről írni, amikor elkészült és kiállították a szobor egyharmados modelljét, akkor szinte egyetlen olyan cikk sem jelent meg, amelyik érdemben elemezte volna a műalkotást. Hónapokig teljes csend vette körül a kiállított művet, és ugyanúgy az egész emlékköltés mozgalmat is.⁴¹

1841 márciusában jelent csak meg egy nagyobb cikksorozat a *Társalkodóban*,⁴² amely mintegy a vita félidejében – sőt mondhatni, hogy a vita érdemi részének lezárásaként –, teljesen szabályosan, azaz egy ideális sajtóvita játékszabályainak megfelelően az első polémikus hozzászólás szerzője által megírva, összefoglalta a vita egész addigi menetét, értékelte, rendszerezte a hozzászólásokat, összegyűjtötte a javaslatokat, s maga is kereste, mi legyen a megfeneklett ügy megoldása. Igencsak figyelemre méltó, hogy már a kortársak is mennyire tudatában voltak e vita közéleti jelentőségé-

nek, mennyire fontosnak tartották, hogy a közvélemény létrehozója és formálója, a sajtónyilvánosság jól működjék. Az egész vita legfőbb eredményét ugyanis éppen abban látta a szerző, hogy „az egész ügy, mint kelle, a nemzet közös érzelmit tolmácsoló, sokszínű elveit képviselő lapok szőnyegére, és így nyilvános tárgyalásra hozaték.” A kialakult véleményeket, hozzászólásokat három csoportra osztotta a szerző. Voltak, akik Ferenczy megbízását támogatták, voltak, akik nyilvános pályázatot, „csődületet” kívántak meghirdetni, és voltak, akik nem szoborral akartak Mátyásnak emléket állítani. Röviden összefoglalta a társulat tevékenységét is, majd a hozzászólásokat sorra véve egy-egy vitatandónak tartott állításra reagált. Meglehetősen ridegen, a kelle-ténél talán szigorúbban utasította vissza azokat az aggodalmakat, amelyek szerint Ferenczy támogatásának, illetve megbízásának elmaradása jóvátehetetlen kárt okoz a magyar művészetnek, hogy ez valami soha vissza nem térő alkalom elmulasztása. „A lángelmű művésznek mindig van tenni valója, ha jövedelmező pénzes vállalat s alkalom hiányzanék is... kőfaragói munka mellett is lehet agyagot szerezni, sőt emésztő nyomor közepett remekeket teremteni mintákban.” Ugyancsak elutasította azt az érvelést, mely szerint azért kell megbízni Ferenczyt, hogy a külföld előtt ne kelljen szégyenkezniük: „Nem maradhat észrevét nélkül V. úrnak egy, ha lábra kapna, káros hiedelme, miszerint a külföld előtt kisebbitni véli hazánkat, ha megvallanók, hogy nincs a nagy király emléket méltólag megkésztíni tudó szobrásunk. Tudja a külföld s tudhatja jobban, mint mi, ebeli fogyatkozásinkat, mint egyéb sok hiányunkat is – és csak akkor kezdé mindezek mellett is becsülni, mikor észre vette, hogy mi is eljutotunk azok meglátásához...” Cáfolta a márvány melletti érveket is: „műveletlen kor-s nemzetnél a márvány is szintúgy ki van téve dülésnek, mint az érc”, hiszen az antik emlékekből is meszet égettek, a bronz patináját sem tartotta művészetellenesnek: a „savanyomáz ... a művet még nemesebbé teszi.” Annyiban fenntartotta a vita elején kifejtett álláspontját, hogy egyet értett az emlékéllítással, de a mű kívánatos tartalmát, üzenetét újrafogalmazta: „Művész! e mondatot eszményítsd s család ki az ércből: »Meghalt Mátyás király, oda az igazság!« s jól teend, ha a költséges ló által nem fordítod el népiünk figyelmét hő barátjától! ... Mátyást egy jogvéd, emberiség s reformátor magasztos szellemében óhajtanám képviselteni, egy férfiban, ki koránál századokkal tovább látott, ... teremtő tervekbe merülten látja maga előtt a viruló hazát s annak szívét Budapestet azon fényben s üdves intézvényekkel, melyek részint korunkban valósultak, részint a jövő ivadékok alatt valósulandnak. És e szempontból a hatalmas hódítói szellemet s tán a lovat is harc hőseinek hagyám... mert van nekünk Hunyady János és Zrínyi Miklósunk, azt igazán képviselhető...” A szerző Ferenczy válaszcikkét sem hagyta szó nélkül, úgy vélte, hogy Ferenczy valójában nem felelt a bírálóknak: „egy betűje sincs megcáfolva a gáncsoknak”: Ferenczy magabiztosságát is visszautasította: „önhitt s minket végkép letipró beszédek ... már csak ezzel bebizonyította, hogy lelkülete más nemű, mint milyen az illyszerű munkára kívánatik.” A szerző megoldásként csak azt tudta javasolni, hogy a honi szobrászatot pártoló társaság alakuljon át „egy emlékéllító és művészakadémia tervező egyesület”-té, s az gondolja át és fogalmazza újra a célokat, a feladatokat.

A vita addigi menetének ilyen módon való összefoglalása, a tanulságok ilyen értelmű levonása arra enged következtetni, hogy a közhangulat 1841 tavaszára jelentős mértékben megváltozott, a kezdeti lelkesedés elpárolgott, a szobor ügye válságba jutott, Ferenczyt szinte mindenki alkalmatlannak tartotta a lovasszobor elkészí-

tésére, s a szükséges pénznek is csak a töredéke jött össze. Ezek alapján számunkra ma már nyilvánvaló, hogy az emlékmű ügye ekkorra lényegében lezárult. Ferenczy azonban még sokáig nem vett tudomást erről, tovább dolgozott a művön, külföldre utazott a bronzöntés technikáját tanulmányozni, elkészítette végleges méretben a gipszmintákat stb. Az egyesület sem oszlott fel, s a sajtóvita is fel-fellobbant, bár a korábnál sokkal szerényebb méretekben.

A vita külön fejezetének – vagy talán inkább csak kitérőjének – tekinthető, hogy 1841 júniusában megjelent *Széchenyi István A kelet népe* című politikai vitairata.⁴³ Ferenczy szobortervének Széchenyi művében természetesen igen szerény szerepe van, példaként említi néhány hasonlóan ítélt jelenség társaságában, érvként, bizonyítékként a maga igaza mellett. Itt sincs szó a terv művészi-esztétikai minőségéről, csupán az ügy, az akció társadalmi tünet jellege kerül előtérbe. Mégsem hanyagolható el a vitának ez a szakasza, hiszen nem egy kortárs, maga a művész is, sőt időnként az utókor is, a valóságosnál nagyobb súlyt, nagyobb jelentőséget tulajdonított Széchenyi véleményének a szobor-ügy s Ferenczy további sorsának alakulásában. Másrészt Széchenyi állásfoglalása nem maradt visszhangtalan, tovább élte a vitát, a könyvről írt bírálatok és a műre válaszoló ellenröpiratok is kitértek a Ferenczy kérdésre, néhányan megpróbálták védeni Ferenczyt Széchenyi elutasításával szemben.

Széchenyi Ferenczyről alkotott véleményét természetesen nem lehet kiragadni valóságos összefüggéseiből. Széchenyi írása része a Kossuthal folytatott évtizedes vitának, létrejöttének közvetlen kiváltója pedig az, hogy 1841 januárjában megindult Kossuth újsága, a Pesti Hírlap, melynek irányát Széchenyi károsnak, veszélyesnek tartotta. Ezzel az irányzattal, a Kossuth képviselte módszerekkel és taktikával kívánta felvenni a harcot Széchenyi.

Széchenyi polémikus gondolatmenete hatalmas ívbe rendeződik: önismeretre, képességeink, adottságaink felismerésére és elfogadására buzdít, reális célok kitűzésére, előrelátásra, racionális tervezésre és következetes végrehajtásra serkent. Átfogó képet vázol fel a közállapotokról, s ennek során sok olyan társadalmi-közéleti kérdés kerül előtérbe, amely az addigi szobor-vitában természetesen csak háttérként, kísérőjelenséggként szerepelt. A kor mindenki által hangoztatott nagy célja közös: a nemzet felemelkedésének szolgálata; az eszközöket, a módszereket, a célok rangsorát azonban vitatják. Széchenyi szerint „nemzeti jóllétünknek ... egyedül nemzeti újjászületésünk, azaz alkotmányunknak tökéletes kiképzése, s mindenek előtt: nemzetiségünk megmentése és jövőendő biztosítása szolgálhatnak alapul.” Az alkotmányosság kiemelése mellett ugyanakkor meglehetősen hátra sorolódik a vallás, a tudomány és a művészet területe: „Minekünk magyaroknak elemünk – s itt van ideje, hogy végre bajaink legmélyebb gyökérokaiba ereszkedjünk – nem kereskedési elsőbbség, vagy dics és hírvágy, sem vallásosságul eredő elmékedési szenv vagy a szépművészetek köre, vagy a magasb és fellengző tudományokbani búvárkodás, s effélék, jóllehet végirányunkban ez is mind ki van tűzve, de azért nem elemünk, mellynek említésénél vérünket forni, szívünket dobogni, idegeinket mintegy villany által érintve lenni éreznők;”. Ez végső soron már érv a Mátyás emlék időszerűsége ellen is.

Széchenyi okfejtésében nagy teret kap a kapkodás, a meggondolatlan rögtönzés, az ötletszerűség elleni küzdelem. „... azon szánakozó hóbortosságban élünk, mikép minden összefüggés nélküli rögtönzések vagy sehol nem sikerült s csak könyvekben létező kísérletek által fognók a magyar nemzet dicsőségét következtetni: akkor vagy

éppen nincs, vagy ittas lázban van velőnk... semmit sem tettem rögtönzéseként vagy pillanati felhevülés következtében, de minden lépteim, minden tetteim – habár lelkesedésem néha az egékbe ragadott – egy előre kiszámlált messzeható tervnek szüleményei.” A tervszerűsége, az átgondoltságra való törekvésből következik, hogy küzdeni kell az anyagi és szellemi erők szétforgácsolódása, az idő elpazarlása ellen. „De nem ám azon mindennap s mindenben s annyit hallott felszínes számolás útmutatása szerint, mellyhez képest itt is kellene, ott is kellene tenni, ehhez is szép volna járulni, amattul is rút lenne elállani, ahhoz is kellene adakozni, emezt is kötelesség volna pártolni... egy forintot egyszerre erre s arra nem fordíthatni ... szintolly kevéssé fordíthatni időt, értelmi súlyt, s kiállító tehetséget is erre, arra, s mindenüvé egyszersmind.” Az erők koncentrációja, a megfontolt előrelátás természetesen újra felveti a megoldandó feladatok rangsorolását: „magyarodást, közcsinosodást s alkotmányunk tágasb alapokra tételeit, minthogy ezek még most némileg s bizonyos esetekben teljes ellentétben léteznek egymással, sem eszközölhetni egyszerre... nem kellene a dolgot a pusztá »véletlennek« átengedni, s pillanati hevenyzések szerint cselekedni, mint az nálunk magyaroknál még a legmélyebben életbe ható dolgoknál is olly mindennapi eset.”

Széchenyi másik nagy vitatémája ész és érzelem szembeállítás. Széchenyi a józan-ságot, a racionalitást tekinti ideálnak, élesen szembeszáll azzal a szónokias érvelési módszerrel, amely lépten-nyomon a hazafiúi érzésekre apellál: „eszünket minden szenvedelem nélkül kell használnunk... azon kell iparkodni mindenek felett, hogy a szenvedelmek csillapíttassanak, az itt-ott mutatkozó túlhév a rendes körből ki ne törjön, a túláradozó élet határt leljen ... mania pedig, a szerelemtől kezdve, minden emberi szenvedelmeken keresztül a hazaszeretet ittasságáig ... rövid időre felette hasznos sőt dicső is, hosszabb időre terjesztve, mindig nyavalyás állapot, melynek, ha erőre kapott, csak kettő vethet véget: a halál, vagy a halálnál még kínosb felébredés... lelkem az után sóvárog, hogy a magyar, újjászületési vagy inkább föléledési fáradozásában ... az értelem biztos alapján emelkedjék...” Az érzelmekre alapozottság Széchenyi szerint áthatja, átszövi a közélet valamennyi problematikus megnyilvánulását: „sok szó, kevés tett ... hosszú gyűlés, kurta eredmény ... sok theoria, kevés praxis ... számon túli javasló, számon aluli végrehajtó; több parancsoló, mint szófogadó; ... csupa szív és csupas ész ... napirendi rögtönzés, kivételkénti következetesség...”

Hogy Széchenyi érvelése elsősorban Kossuth és a Pesti Hírlap ellen irányul, az iránt nem lehet kétségünk, név szerint megjelöli címzettjét: „A Pesti Hírlap szerkesztőjének nem szívében van a baj ... sem velejében ... Hanem taktikája, modorja hibás ... egyenesen megmondom, miben hibáz a Pesti Hírlap szerkesztője: Egyedül abban, hogy a képzelet, a gerjedelmek fegyverével dolgozik és nem hideg számokkal, vagyis ... a szívhez szól, a helyett, hogy az észhez szólna.” De hogy a Pesti Hírlapot nem elszigetelt jelenségnek látja Széchenyi, az is nyilvánvaló a vitairatból; felsorolja ugyanis azokat a kezdeményezéseket, amelyekben ugyanazon szellemiség, ugyanazon gondolkodásmód megnyilvánulásait látja, mint amit a Pesti Hírlap képviselte irányban bírált. „... a szív-súgta és képzelet-dictálta rögtönzéseket nemcsak céliránytalanoknak, de lehető legveszedelmesebbnek tartom... mert ez volna azon kisededővő-intézet, azon Mátyás szobra, ez azon üdvösséges solitary confinement, azon useful knowledge... van-e azon újabb kori javaslatokban és kezdeményekben, mellyeknek néhányait most felhoztam, s mellyek, mint úgy szólván valami nemzeti ügy, nemzeti pártolás alá állítta-

tának, van-e bennük valami láncolat, valami terv? ... Valljon alapok-e azok, mellyek valami később emelendő felülepítmény végett rakattak, vagy előre gondosan kiszámolt sakkjátéki húzások-e azok, melyek később történendő húzások szoros láncolatában biztosítják a végdiadalt? vagy tán, felette kevés kivétellel, nem egyenes szüleményei-e pezsgő vérünk és nemes, de számolni nem tudó szívünk pillanati felhevülésének, vagy pedig annak, mert véletlenül éppen kedvünk cosszant »valamit« a közjóért cselekednünk, és egyúttal kis halhatatlansági repkényt is fűzőgetnünk halántékink körül.”

A példák elemzése során Széchenyi megismétli és konkretizálja a vitairat általános részében kifejtett érveit. Így a Mátyás-szoborral kapcsolatban is újra szóba kerül az erőforrások koncentrálása, a lehetőségek racionális mérlegelése, a feladatok rangsorolása. „Nagy Hunyadynak emlékszóbor – ki, közbevetőleg legyen mondva, ha most élne, százezernyi tennivalóink közt, mint én fogom fel őt, és ítéletem szerint e tulajdona érdemesíti leginkább szóborra, alkalmasint egy garast sem adna, most midőn Magyarország élete van kérdésben, holt szóborra; és velem együtt tudom keserűn megsiratná, ha valami mást nem tenne, azon 100 000 forintot és még inkább azon becses időt, meg azon csábító tehetséget, meg azon vas-szorgalmat, mely e pénz aláíratásához s kivált behajtásához kívántatott, vagy még tán csak ezután kívántatandik meg; mint-hogy ennyi idővel, ennyi lelkesedéssel, ennyi szilárd állhatatossággal a nemzet legtávolabbi s legkisebb ereibe elterjesztve, jól gazdálkodva, hazánkra nézve sok hasznost lehetett volna bizonyára, vagy lehetne még alkotni...” A szóbor ellen érvelve, az ügy időszerűtlenségét bizonyítandó Széchenyi is – a vita több korábbi résztvevőjéhez hasonlóan – részletesen leírja az ország elmaradottságát, sorra veszi a testi-lelki nyomorúság megnyilvánulásait: „hol kórház, dologház st. eff. aránylag alig van, bolondház, lelencház st. eff. pedig éppen nincs, és hol egy igen nagy része a legbecsületesebb honi lakosoknak vajmi szűken él; hol végre a legnagyobb rész olvasni, írni, számolni, de még csak betűzni sem tud, és nagyobb része de még egy talpalatnyi földet sem bír; hogy illy országban ... kisdédóvó intézet; 100 000 pengő forint árú s porba sárba sülyesztendő Mátyás-szóbor, amerikai mintára állított ezer meg ezer nemesi curiánál kényelmesebb tömlőc, vagy inkább »gondoskodó-intézet«; mezei gazdaságot, mathesist, chemiát, astronomiát sat. a nép minden osztályiba terjesztő egyesületek, bármilly felségesek is magukban, napi renden levők, okszerinti alapkövek, és nemzeti sakkjátékunkban kiszámított terv utáni vonások is legyenek, azt – tisztelet, becsület, de igazság is! – mindaddig el nem hiszem, s nem fogja elhinni senki is, kinek honunk diagnosisa csak félig meddig is tisztán áll szemei előtt, míg kétszer kettő négy marad...” Ezeket a rögtönzéseket, ezeket a megalapozatlan és végig nem gondolt kezdeményezéseket Széchenyi végül is a hiúságra, az érzelmi fellobbanásokra épülő mentalitás következményeinek tartja. „Nem is egyebek illyféle egybehangzás és terv nélküli erőlködések, mint az ömledező szívnek egy kis hiúsággal összeházasított rögtönzése. – Látnak egy meg nem óvott gyermeket; s megesik rajta szívük ... Nincs szegény kis Ferenczknak kenyere; és megesik sok szív, s hogy neki kenyere legyen – és egyúttal nekik egy kis halhatatlanság is jusson, s nincs máskép, csakhogy magok sem veszik észre, mert a hiúság kísértete, mint mondják, a legármányosb – lám rögtön a Mátyásszobori eszme támad fel a magyarnak egén, mint a legfényesebb nyári nap...”

Az ész, a racionalitás fölé kerekedő érzelem és indulat veszélyességére való figyelmeztetés zárja le Széchenyi érvelésének gondolati ívét: „ábrándozás ragadósb mint

mirigy, a képzelet szárnya kimondhatlan sebes, és egy szikra tűz, melyet sok észre sem vesz, csakhamar ha mielőtt erőre kap, nem fojtatik el, mindent lángba borít; így forog hazánk léte is egy felette kényes tengely körül.” Ez ismét egybecseng azzal, amit Széchenyi a vitairat csúcspontján a Pesti Hírlap elleni érvként elmondott: „hajtja szerencsétlen, csak most lábadozó, nemzetét virulni csak most akaró népünket az anarchia mindent elsüllyesztő örvényébe, vagy mi hihetőbb, közvetlen az önkénynek hajótörő szirtjei felé.” Széchenyi számára tehát fontos volt a Mátyás-szobor ügye, de nem esztétika-művészeti kérdésként, hanem csupán úgy, mint a nemzet létét és jövőjét fenyegető veszélyek egyik tipikus megnyilvánulása.

Széchenyi vitairata mind a felvetett problémák gazdagsága és időszerűsége, mind az ellenfél – Kossuth és a Pesti Hírlap – jelentősége miatt igen élénk visszhangot váltott ki. Könyvbírálatok, vitacikkek sora, sőt több önálló, könyvként megjelent röpirat is foglalkozott Széchenyi művével. A sokszáz oldalnyi vitaanyagban többeknél szóba került Ferenczy emlékmű-terve, bár természetesen voltak olyanok is, akik a Széchenyinnél csupán példaként említett Mátyás-emlék ügyére nem tértek ki.⁴⁴ Az írások nagy többsége vitatta Széchenyi érvrendszerét, bírálta gondolatmenetét, elutasította következtetéseit, de ebből nem következett, hogy mindenki védte, támogatta a szobor-tervet is. A leghatározottabban éppen a polémia másik főszereplője, *Kossuth* határolta el magát az emlékéllítés ügyétől.⁴⁵ Kossuth sérelmezte, hogy Széchenyi támadja az általa támogatott és propagált kezdeményezéseket: „... a nemes gróf némely apró vállalatinkat – mondhatnám – megbukatni törekedik, midőn azokat korszerűtlenségről vádolja, az ugyanis felette gyér közerőt eldiribolóknak, elfecsérlőknek állítja...”; hitet tett amellett, hogy ezeket a törekvéseket továbbra is a nemzeti felemelkedés eszközeinek tartja: „...ezen egyesületeknek pedig ép azért vagyok barátja, s azért ügyekszem csekély tehetségem szerint a Hírlap által előmozdításukon, mivel megannyi adalékoknak tekintem a nemzeti nevelés nagy egészéhez, melyet én a legfontosabb és legszükségesebb feladatok közé számítok.” Ezek köréből azonban kivette Ferenczy szobortervét: „A mi a Mátyás-szobor-egyesületet illeti: ezt védeni nem áll tisztemben, miután történetesen azon esetben vagyok, melyet a nemes gróf a 194-ik lapon Mátyás királyról tesz föl (ha élne), t.i. hogy e szoborra egy garast sem adtam; s pedig először azért, mivel a 100 ezer forintnak egybegyűlését nem tartom valószínűnek; másodsor, mivel úgy vélekedem, hogy ha összegyűlne is, azzal művészet és művész érdekében hasznosabbat lehetett volna tenni, mint szobrot állítani.”

Nem volt sokkal jobb véleménye a szobor ügyről *Eötvös Józsefnek*⁴⁶ sem: „Azon divergáló ajánlatok, melyek a Pesti Hírlapnak a tisztelt Gróf által leginkább vétkül tulajdoníthatnak ... következők. Mátyás szobra körül tett fáradozásai. Tömlőceink javítása iránti felszólalásai ... Az elsőre nézve, ha emlékezetem nem csal, soha a Pesti Hírlap, – vezércikkeiben legalább – e vállalat mellett fel nem szólalt; nem szükség tehát, hogy e részben hosszú legyek. – Én e tervnek pártolóihoz soha nem tartoztam; számtalan szükségünk, melyeknek pótlására erőnk nem elégséges, szegénységünk, s hadd mondjam ki nyíltan – művészünk tehetségei – nem engedik, hogy nemzetünk azon hálát, mellyel legnagyobb királyának tartozik, méltán leróhassa; s én nem kívánom, hogy azon szent emlék, melyet igazságos Mátyásáról szívében hord a magyar, egy törpe hozzá nem illő szoborban testesüljön; – de miután 100,000 forintnak céliránytalan kiadása minden esetre kár ugyan, de komolyan véve, senki által olyanak nem nevezhető, melly nemzetünket sirba döntheti, s miután azon érzemény,

mely némellyeket e vállalat pártolására bírt, minden esetre nemes s tiszta vala: ha végre a szobor felemeltetnék is, a haza talán sem kárt, sem szégyent nem vallana általa, s maga nagy Mátyásunk, lenézve kis emlékére, a tökéletlen mű felett talán megbocsátana azoknak, kik azt sár s port között emelték, s azon gondolattal vigasztalná magát, hogy királynak szebb emléke nem lehet, mint négy nehéz század után nem felejtetni népe által. — De, mint mondám, emlékezetem szerint a Pesti Hírlap e vállalatnak pártolásában soha sem buzgólkodott; — legyen ez elég.” Eötvös természetesen ennél sokkal részletesebben foglalkozott a börtön ügygel és a nevelés kérdéseivel, hiszen azok sokkal közelebb álltak hozzá, mint a magyar képzőművészet ügye.

Kossuth és Eötvös mellett *Fáy András* is önálló röpiratban válaszolt Széchenyinek.⁴⁷ Fáy — úgy is mint több érintett kezdeményezés inspirátora és lelkes propagálója — sérelmesnek tartotta Széchenyi elutasító magatartását és lekezelőnek érzett modorát. Úgy vélte, Széchenyi Ferenczy elleni támadása személyeskedő és méltatlan a művész erőfeszítéseivel. „Másik, mit nem mondottnak óhajtanék, a nemes grófnak ezen szavai: »szegény kis Ferenczynknak nincsen kenyere«. Mert ha azon egy két kitünőbb, s munkás művésznknak, kit sajátunknak nevezhetünk, sem bírnak kenyeret adni, valóban szégyen és gúny alá nem ő esik, hanem mi. ... A kis epitheton, egy kissé kétértelműleg áll Ferenczynk neve mellett. Hiszem, hogy a nemes gróf azt csak zömök teste mértékeül vevé; mert hiszen miért kívánta volna e művésznket bántani olly vállalatért, mellynek első eszméjét nem ő költé?” Fáy visszautasította azt az értelmezési lehetőséget, hogy a „kis” jelző Ferenczy tehetségére, művészi rangjára vonatkozna: „Hallám azonban, miként némellyek hajlának a kis epithetont, művészi tökély, genialitás stb. mértékeül érteni. Ezen urakat a nélkül, hogy az ügyvédet játszanám, röviden csak arra figyelmeztetem, miként a hazában minden institutióink, literaturánk, sőt nemzetiségünk is legtöbbsnyire még csak bölcsőben vannak. Teszem tehát, hogy Ferenczynk nem mérkőzhetnék is művészetében a külföld remeklő művészeivel, van-e arra okunk, hogy a hazai művésztől, különösebben a képfaragóitól, melly eddig olly meddő vala nálunk, legkülönösebben pedig Ferenczytól, kinek még művésztete anyagját is magának kelle a hazában felkutatnia, s kinek magát nagyban kitüntetnie, teljes hatalmú és szabadságú alkalma még nem is vala, aránytalanul több hazai haladásunkhoz képest, kitünő nagyságot kívánjunk? Olly sokat áldoztunk-e már a hazai művészetért, hogy ezt kívánhatni jogunk is lehessen? Ha a képző művész, rendszerint a maga korának bélyegét hordozza, úgy vélem, Ferenczy legalább is alatta hazája korának nem áll.” Fáy elismerte Széchenyinek azt az érvét, hogy lehetnek a szoborállításnál időszzerűbb, sürgetőbb feladatok, de amellet kitarzott, hogy a nemzeti művészet megteremtése elengedhetetlen feltétele a nemzet felemelkedésének. „Igaz, hogy Ferenczy művészége sem tartozik jelenleg a haza főbb sakk-vonásaihoz; de a nemzet szellemi életéhez, s dicsőségéhez igen.” Azt is elismerte, hogy a Ferenczyt támogató egyesület követett el hibákat: „Nem akarom azt vitatni: ha vajjon Mátyás szobra létesítésének munkálatjai, nem történhetek-e célszerűbben, s inkább célravezetőleg? de magát az eszmét nem kárhoztathatom”, — azt a feltételezést viszont visszautasította, miszerint a társadalom valamennyi spontán kezdeményezéséből valamilyen racionális belátás alapján ki lehetne szűrni a legfontosabbat, s így el lehetne jutni olyan közmegegyezéshez, amely minden erőforrást egyetlen célra koncentrálna. „Nem kell felednünk, hogy egy honban különbféle erők, felfogások, nézetek, kedvtelések, akaratok létezvén, ha bár ezeket fő célokra, mennyire lehet, pontosítanunk szükséges is, ezen pontosításban

soha olly teljesen boldogulni nem fogunk, hogy kinek kinek, ama fő irány mellett, saját magányos kis nézete, kedvtelése, akarata fen ne maradjon, miknek oldalaslag áldozni kíván. Nem áll tehát mindenkor az, hogy ki egy hazai célra ad, melly nem lényeges, megerősítette magát, s nagyobbra már nem adhat.”

A folyóiratokban megjelent bírálatok közül – mind terjedelmét, alaposságát, mind a szerző rangját tekintve – magasan kiemelkedik *Vörösmarty Mihály* írása az *Athe-naeumban*.⁴⁸ Vörösmartyt elsősorban a nemzeti művészet sorsa, a művész társadalmi rangja, megbecsülése izgatta: „S még ha valaki szinte ezer éves alvás után a nemzetnek csaknem minden részvéte nélkül felvergődik, bár nem magas fokra, mert legelsője szobrászainknak, szabad-e róla így szólnunk: »Nincs szegény kis Ferenczyknak kenyere, és megesik sok szív!« Hiszi-e a szerző, hogy kifejlett irodalom s művészet nélkül nincs nép, melly a nemzet magas nevét megérdemelte volna? ... Hiszi-e hogy éppen a művészetek feladata az érzelmet nemesíteni... hogy irodalom nélkül a nyelv elnyomorodik vagy végre kivész, mert végre is nem egy kis szobrászról lesz szó, hanem egy kis magyar nemzetről, mellyből ennél jobb nem tudott kiválni, melly ezen egyet is kenyér s munka nélkül hagyta...” Vörösmarty is elismerte az egyesület által elkövetett hibákat: „Tudom s elismerem, hogy a Mátyás emlék ügyének megindításában sok hiba és ügyetlenség van. Nem kellett volna így szólni: állítsunk Mátyásnak emléket, mert Ferenczy szükségben van. – Ez nagy ügyetlenség volt, egyaránt becstelenítő az emlékre s a szobrászra nézve.” Rendkívül erőteljesen hangsúlyozta viszont a „felszólítás” egyik fő érvét, Ferenczy első és egyedüli voltát: „... itt azon egyetlen egy ember sújtatik illy keservesen, ki milliók közül első vállalkozott a nehéz pályára.” Ferenczy védelme, a művészet jövője iránti aggodalom készítette Vörösmartyt arra, hogy igen határozottan megfogalmazza Széchenyi személyes felelősségét a Mátyás szobor további sorsa szempontjából: „Moglehet, hogy egy leverő szó gr. Széchenyi ajkáról képes lesz a különben sem igen tartós magyar részvétet végképen megsemmisíteni; ... Egyébiránt az egész könyvben tán nincs vigyázatlanabb, meggondolatlanabb szó, mint ez Ferenczyról.”

A *kelet népe* körül kialakult polémia tehát eléggé nyilvánvalóvá tette – akár Széchenyi, Kossuth és Eötvös állásfoglalását, akár Vörösmarty aggodalmait tekintjük –, hogy a szoborállítás ügye megfeneklett, a Ferenczyt támogató mozgalom végső soron válságba jutott. A Mátyás-szoborról folyó vita azonban ezzel még nem zárult le. Látszólag töretlenül folytatta tevékenységét az egyesület is, időről időre napvilágot láttak az ügy menetéről szóló jelentések, közgyűlési felhívások és beszámolók.⁴⁹ Egy 1842 tavaszán megjelent névtelen újságcikk azonban már egyértelműen megfogalmazta a valós helyzet felismeréséből fakadó végső következtetést: „a terv megbukott.”⁵⁰ Hogy nem valamiféle ellenérzésen vagy elutasító preconcepción alapuló konkluzióról volt szó, azt az is bizonyítja, hogy az írás szerzője semmiképpen sem volt ellensége sem Ferenczynek, sem az emlékéállítás ügyének. Épp abból indult ki, hogy milyen kevés méltó emlékünkn van: „Több ízben körüljáránk mi e hazában ... mindenütt figyelemre méltatók a hazai emlékeket s vajmi keveset találánk, mi multunkból a jót, szentet és nagyot jeleníthetné vagy a felvirágozó nemzedéket lelkesíthetné!” Ferenczy korábbi tevékenységét is jóindulattal figyelte: „Örülünk Ferenczyknak műveinek...” A kialakult helyzet azonban számára már egyértelművé vált: „a csecsemős szándék bölcsőjében korán meghala... akár a részvétlenség, akár a sok szülész, akár a hamarkodás, akár az elvtelenség s t. ef. miatt a terv megbukott.” A kudarc végső okát tehát nem a szo-

bor-terv elégtelenségében, Ferenczy tehetségének vagy felkészültségének hiányában kereste, hanem a kedvezőtlen körülményekben, a szervezetlenségben, a kapkodásban. Az egész ügyet a hirtelen fellángolás, a nemzeti rossztulajdonságként számontartott „szalmaláng” megnyilvánulásának tekintette: „Kár volt a Mátyás szobra kiállítását százezer p. forinton kezdeni akarni... az elmaradt magy. nemzet szegény s midőn kevés tehetségit is, mindenhez kapva, száz felé elaprózza, szabadon kimondva, csak az ismert szalmatüzet újítja meg.” A szobor-ügy számára tehát lezárult, ugyanakkor nem mondott le arról, hogy Mátyás emlékét megörökítsék, alakja köré kultuszt teremtsenek, hogy „az utódok dicső erényinek méltánylására nemzeti ünnepet üljének. Ünnepet, de nem pórit, melly a lomhaság vagy henyesség kedvelt bálványának szenteltetik és nem is olly úrit, mellyen többnyire kettőért szokván enni, háromért inni, csupán állatóságunk has-isteneinek szoktunk áldozni, hanem nemzetit, a feledhetlen nagy királyt halhatatlanítót s nemzetünket követésre méltó nyomdoki után buzdítót. — Már mint, mikép s tb. lehetne ez ünnepet elkezdni és megalapítani? erről Mátyás tisztelőjinek hírlapok útján kellene véleményiket kifejtteni és értekezni, hogy győzzön az, mi legcélszerűbb és jobb.” Itt tehát a kultusz-teremtés szándékának megfogalmazása mellett igen kemény bíráló is elhangzott a valóságos korabeli gyakorlatról, ünneplési szokásaink pallérozatlanágáról. Az előbbrejutás lehetőségét pedig — a kor általános hangulatának megfelelően — megintcsak a nyilvánosság erejébe, a közös gondolkodás eredményességébe vetett hit alapozza meg. A cikk szerzője is tesz mindjárt konkrét javaslatokat: alapítsanak ösztöndíjat, hozzanak létre alapítványt szülőházában Kolozsvárt, rendezzenek emlékünnepet Rákoson vagy a Duna jegén királlyá választásának napján, halála évfordulóján Székesfehérváron emlékezzenek meg róla, Vörösmarty írjon sírverset, jelentessenek meg illusztrált magyar nyelvű könyvet róla. Példaként bevált, sikeresen működő megoldást is megnevezett: „Ebben méltán lehetne követni a Kisfaludy-társaságot, melly megmaradt csekély pénzüsszevege hű kezelésével több hasznót tőn mint a szoborfelállítással.”

A vitának újabb fejezete kezdődött 1842-ben a pozsonyi *Századunk* hasábjain. *Fáy István*⁵¹ — aki már a vita legelején is hozzászólt a tervekhez, akkor még Ferenczy fenntartás nélküli támogatójaként — most újraértékelte és megváltoztatta korábbi álláspontját, megbánta „hamarkodásait”, hibának minősítette, hogy összekötötték a Mátyás-emlék és Ferenczy támogatásának ügyét. Büszkén emlegette, hogy járt közben Münchenben, s ottani tapasztalatai is befolyásolták véleményének megváltoztatását. Míg korábban Ferenczy kivételes nagyságát hangsúlyozta („Ferenczynk nem igen hamar lesz”), most azokhoz csatlakozott, akik azt terjesztették, hogy Thorwaldsennek sem volt valami nagy véleménye tanítványáról („semmi egyéb jeles kőfaragónál”). Fáy nem tagadott meg azonban minden érdemet Ferenczytól, azt az ötletét, hogy a szobor talapzatának belsejében legyen a kultusz tulajdonképpeni helye, továbbra is igen jónak tartotta: „Az elfogadott tervezetben van azonban valami, mi nagy dicséretet érdemel; ez a talapzat belsejében az úgynevezett szentek szentje. A gondolat szerencsés ... bemenvén ott igazán a művészség szent templomában lelendi fel magát...” De nem tartotta már alkalmasnak Ferenczyt a terv megvalósítására: „... a kivitel a tervező erejét felülmúlja... Legyen hazánkfia a nemzeti museum gondviselője, de ne vágja olly fába fejszét, mellyet sem anyagilag, sem szellemileg nem bír.” Névreszóló javaslata is volt Fáy Istvánnak a Mátyás-emlék kivitelezésére, elsősorban Marco Casagrandét ajánlotta, de megemlítette, hogy Schwanthaler is vállalkozna a mű

elkészítésére. Megjegyzendő, hogy bár a vita során már többször felvetődött, hogy nyilvános nemzetközi pályázatot kellene kiírni a feladat legjobb megoldása érdekében, erre ilyen formában végül is nem került sor. Ennek ellenére voltak önként ajánlkozók már 1841-ben is,⁵² az első komoly vetélytárs azonban kétségtelenül Casagrande megjelenése volt. A Századunkban kibontakozó vita középpontjába tulajdonképpen már egy új téma, a Ferenczy és Casagrande közti választás kérdése került. Fáy átpártolásának, Casagrandéhoz kötődésének okát nem ismerjük, de az tény, hogy nem fukarkodott a dícséretekkel és magasztaló jelzőkkel, amikor új jelöltjét ajánlotta. Meg volt róla győződve, hogy „az európai híró és imádásig szép munkákat készítő Casagrande ... idővel Thorwaldsent is felülmúlhatja.” Az emlékmű megvalósítása érdekében még azt az igencsak merész javaslatot is megkockáztatta, hogy a költségek fedezetét a nemesség megadóztatásával kellene előteremteni. A lap szerkesztősége természetesen – egy lábjegyzetben – nyomban el is határolta magát ettől a precedenst teremtő, „veszedelmes” javaslattól, erélyesen hangoztatva, hogy az emlékkiállítás csak sok más fontosabb feladat – út, csatorna, ipar stb. – után következhet, s akkor is csak önkéntes adakozásból.

A *Századunk* helyt adott *Ferenczy István* válaszcikkének⁵³ is. Ferenczy ebben ismét igen sértődött és személyeskedő hangot használt, ellenérvei meglehetősen kicsinyesek voltak. Így például belekötött abba, hogy Fáy máltai lovagként írta alá cikkét. Ferenczy szerint Fáy kritikus magatartása ezzel nem egyeztethető össze, „mindent találtam, csak máltai vitézt nem”, véleménynyilvánítása lovagiatlan, már-már becületessége is kétségbe vonható. Vetélytársát, Casagrandét azzal vádolta, hogy mások érdemeivel kérkedik, hiszen a neki tulajdonított esztergomi szobrokat tulajdonképpen Ferenczy tanítványai faragták, sőt még azt is kétségbe vonta, hogy Casagrande képes márvány szobrot készíteni, hiszen addigi munkáit homokkőből faragta. Idegen voltát is felrótta. Azt pedig, hogy külföldi művészek is szóba kerültek, nemzeti fejlődésünk és csinosodásunk megzavarásának bélyegezte.

Fáy viszontválaszában⁵⁴ visszautasította, hogy ellenségesen elfogult lenne Ferenczyvel szemben, hiszen méltó hivatalt is ajánlott számára, javasolta továbbá, hogy a művészi képességek és eredmények terén való vetélkedés eldöntését bízzák szakemberekre: „tegyük Ferenczy műveit Casagrande vagy Schwanthaler műveihez, s ítéltesük meg külföldi szobrászok által.” *Mayer István* is védelmére kelt Casagrandénak a Századunk hasábjain.⁵⁵ Ferenczy írásáról az volt a véleménye, hogy „Casagrande Márk urat az egész magyar közönség előtt kítűnő nyersséggel rágalmazva lealacsonyította.” Ő viszont igen nagyra értékelte Casagrande művészetét: „műveiben hibátlan rajz, helyes idom, teremtő lélek, tiszta, világos styl, jeles technica ... tűnnek fel.” A lap ugyanezen számában közölték *Casagrande* hozzászólását⁵⁶ is, aki természetesen öntudatosan sorolta művészi érdemeit, hangsúlyozva, hogy márványszobrokat is készített, egri szobrai kifaragásánál nem alkalmazott Ferenczy tanítványokat, s különben is, mi köze Ferenczynek ahhoz, hogy Fáy grófnak melyik művész tetszik jobban.

A *Századunk*-beli vitát végül is egy névtelen cikk⁵⁷ zárta, amely elsősorban Ferenczy modorát, vitastílusát ítélte el. Úgy vélte, Ferenczy ezzel annyira lejáratva magát, hogy ez megpecsételi az emlékmű sorsát is. „Hírlapi viták nemcsak a tárgyakat hozzák tisztára, hanem sokszor a személyeket is. – Így azon levél után, melyet Ferenczy István Fáy István grófnak írt, és mellynek maga is kívánt nyilvánosságot adni,

alig kételkedendik valaki, hogy nagy rokonság létezik a levél író modorja s azon anyag közt, mellyet kezelni szokott. Kár hogy magának nem jutott nagyobb adag a faragásból. Valóban vékony lábon áll Ferenczy úr ügye, ha művészi cáfolat helyett vastag személyességekre kell fakadnia... Ferenczy István úrnak kérdéses Mátyás szobra pedig, ezek után aligha díszesítendő valaha Budapestnek valamely utcáját vagy piacát.” A vita másik tanulsága a szerző szerint az, hogy feltétlenül meg kell teremteni a szilárd szakmai alapokon álló kritikát: „Műbírálat kell tehát uraim, valódi műbírálat, nem pusztán jó akarat, tetszés, pártfogás, rosszul értett hazafiság stb. Műbírálatot pedig a corpus jurisból ki nem sajtolhatunk.” Helyes ítéletet csak akkor alkothatunk, ha „a művészet szabályait, a sokoldalú tapasztalást és az általa finomított ízlést vesszük bírálatunk alapjául.”

A szobor-vita érdemi része a Századunkban publikált levélváltással és vélemény-cserével lényegében lezárult. Megjelentek még a továbbiakban is olyan írások, amelyek a szobor-ügy valamely részletével foglalkoztak, de ez vitának, vélemények konfrontálásának már alig tekinthető. Így például 1842 októberében a *Pesti Hírlap* hasábjain szóba kerül az összegyűjtött pénz sorsa. Zempléni adakozók számon kérték, hogy adományukat miért nem nyugtázták a sajtóban.⁵⁸ Levelükre *Nyáry Pál* válaszolt: „szerkesztőktől azt kívánni, hogy lapjaik hasábjait neveikkel tömjék be, méltánytalan követelés, hirdetések közé iktatni pedig céltalan pénz vesztegetés.”⁵⁹ Ugyancsak a *Pesti Hírlapban* jelent meg 1843 januárjában egy hosszabb beszámoló az előző év eseményeiről *Magyar irodalom és művészet 1842-ben* címen.⁶⁰ Ez az írás röviden kitért a Mátyás-szobor ügyére is, mégpedig olyan összefüggésben, amely újabb szempontot kínál annak megértéséhez, miért volt sikertelen Ferenczy terve. A beszámoló ugyanis a nemzeti művészet hiányát, létre nem jöttét hangsúlyozta: „A rajzoló- és képzőművészetnek nálunk még nemzeti alapja nincs, nemhogy már csak félig-meddig fölépült magyar pantheonnal is bírna. Még eddigelé nem születtek magyar művészek, kik e nemből a sajátos, eredeti magyar stílusnak csak keletkezési nyomait is föltüntették volna.” Ezekhez a sikertelen próbálkozásokhoz sorolta a szerző Ferenczy szobortervét is: „Mátyás királynak nagy zajjal akaránk szobrot emelni, de midőn nemzetünk a mű idegen szabású tervét megpillantá, visszajedt a római lapidaris stílustól, elvoná kezeit a további áldozattól, s megszűnt pártolni az egyetlen magyar szobrászt, ki magát a műbírák elleni védelemben Atrides fiának vallá.” Itt tehát már nem csupán a római tóga vagy a korhű öltözet közti választásról van szó, hanem arról, hogy a célul tűzött „eredeti magyar stílus” szempontjából a klasszicizmus mint stílus, mint kifejezési mód idegen. S hogy ez nem csupán Ferenczy tervére, vagy a szobrászatra vonatkozik, azt az is bizonyítja, hogy hasonló véleményt fejt ki a szerző az építészettel kapcsolatban is: „Hild, jeles építőmesterre büszke lehet hazánk; ő sok oly szép és nagyszerű művet hagyand hátra maga után, mellyek még századok múlva is méltányoltatni fognak; de ő is idegen stílusban dolgozik.”

Ferenczy szobortervének sorsában tehát tetten érhetjük azt a stílusváltást, azt az ízlés változást, amely a művészetek csaknem minden területén végbement a negyvenes évek elején. A folyamat felismerését, tudatosodását tanúsítja *Vahot Imrének* az az írása is, amelyet 1844 őszén publikált a *Pesti Divatlapban*.⁶¹ Utalt korábbi bírálataira, majd megismételte legfőbb kifogásait: „... több méltóságot, erélyesebb, büszkébb magatartást, nemzetibb jellemet, s tetőtől talpig magyar öltönyt kell ruházni... De ha a művész e közkívánatnak makacsul ellenszegül, akkor nem érdemel pártolást,

s inkább semmi mint római Mátyás, mint deákos Mátyás!” Ferenczy idegen, nemzetietlen tervének elutasításával teljes összhangban van, hogy Vahotnál alternatívaként már nem Casagrande vagy valamelyik müncheni szobrász jelenik meg, hanem Alexy Károly.⁶² „Különösen Alexy terve, főképp nemzeti jelleménél fogva, mindnyájunkat meglepett.” Nyilvánvaló, hogy Alexy gótizáló stílusa, korhű öltözetet és kellékeket felsorakoztató terve sokkal közelebb állt ahhoz, amit Vahot nemzeti művészetnek képzelt, mint a korábbi tervek. Éppen ezért a leghatározottabban visszaautósította a *Honderű*-nek azt a praktikus indokokkal (pénzhiány, elkészült részletek hasznosítása, több művész foglalkoztatása stb.) támogatható, de esztétikailag elfogadhatatlan, abszurd javaslatát, hogy az elkészült részeket és az új terveket, javaslatokat gyűrjék egybe, s a művészek (Alexy, Casagrande és Ferenczy) együtt csinálják meg az emlékművet.⁶³ Vahot számára a különféle stílusok és szemléletmódok összekeverése elképzelhetetlen volt: „Nem úgy kell egy szobor készítését tekinteni mint például valamely granárium fölépítését... Egy illy magosabb irányú emlék kivételében csak egy művész vezérkezze működhetik biztosan, háborítatlanul, s összhangzólag.”⁶⁴

Ha egyre ritkábban is, de néhány évig még foglalkozott a sajtó a szobor-ügy fejleményeivel. Mátyás király négyszázadiknak vélt születésnapjára például 1843 márciusában cikket írt az a *Páter Gegő*,⁶⁵ aki egy évvel korábban már végleg eltemette a Ferenczy-tervet. Most ismét azt javasolta, hogy könyv kiadásával emlékezzenek meg a nagy királyról: „addig is míg a szobrot tervezett egyesületnek még bölcsőben szendergő csecsemős szándékát az elevenítő véső segédkezek hozzájárultával talpra állítná, legalább életírását, leleményes ötletinek, kalandjainak st. eféle adatoknak beszövéssel kellemesen élénkített életírását, jól eltalált arc- s élesen kiszemelt nevezetesb diadal-képeit, pénzei, pecsétei és kézírata hű mását, a korából fennmaradt tisztos régiségek ismertetésével együtt, a nélkülözöő köznép számára, a magyar történet halottai-ból feltámasztandják.” 1844-ben az egyesület gyűlésének közeledtével Casagrande írt egy beadványt, amely először az *Életképekben* jelent meg.⁶⁶ Felajánlotta szolgálatait, s mindjárt hat tervrajzot is előterjesztett. Jellemző, hogy legfontosabbnak azt tartotta, hogy már magyarrá honosodott: „Miután már több tíz évnél, mióta e hon egészséges levegőjét szívom s dús termékeit ízlelem, úgy hiszem, magamat méltán fiául tekinthetem...” 1844 januárjában jelent meg az egyesület leköszönő választmányának jelentése⁶⁷ is, amely áttekintette az elmúlt négy év eseményeit, beszámolt a szobor munkálatairól. Az újabb fejlemények közül megemlítendő, hogy 1842-ben elkészültek az öntőminták, ezt követően Ferenczy tanulmányútra ment, tapasztalatairól hosszú írásbeli jelentést készített, majd saját műtermében öntőműhelyt épített, 1843 őszén pedig már sor került az első sikeres öntésekre is.

1844 márciusában már az egyesület új választmányi jegyzőjének, *Külkey Henrik*-nek a neve alatt jelent meg a beszámoló⁶⁸ a munkák újabb előrehaladtáról: elkészült a párkány, gránitból kifaragva, a talapzat belsejébe szánt Mátyás mellszobor, márványból stb. valamint arról, hogy az egyesület átalakult részvényes társasággá, és a szobor ruházata ügyében is döntés született: „Mátyás szobrának, közkívánatnál fogva, magyar díszruhában kell előállítatni.” 1844 áprilisában látott napvilágot *Ferenczy* utolsó sajtóbeli megnyilatkozása⁶⁹ a szobor ügyében. Csalódott, rezignált hangon számolt be a választmány határozatai következtében előállt helyzetről: „Törődött szívvel nyúlok azon tollhoz, mellyel máskor tehetségem szerint felvilágosítólag s művészi örömcsapongással irogáltam ... Most pedig elfáradtan, egyik szegletből a

másikba szorítva, a választottságon kívül is szuttyongatva s nem oltalmazva, erőm elhagyott s tehetetlenné lettem, nincs is már én velem szó módokról, közéletutakról, hanem csak úgy röviden megmondják nekem, ha így nem tetszik, hát...” Sérelmezte tehát, hogy véleményével ellenkező dolgokra próbálták rákényszeríteni, s a történeteket végső soron kudarcnak, teljes vereségnek tekintette. „Most ha késő is, de látom, hogy nem voltam elég erős, nem voltam elég szerencsés a tekintetes választmány bizodalját megérdemelhetni, nem voltam képes egy arasznyi földet a művészet pályáján elnyerhetni, mely pálya rám nézve elég tövises volt.”

Az egyesületi gyűlésekről szóló híradások⁷⁰ sorát *Joo János*⁷¹ egy írása szakította meg 1844 őszén. Ez azután készült, hogy a pozsonyi országgyűlés elvette azt a javaslatot, mely szerint Ferenczy szobortervének megvalósulását közpénzekből támogatják volna. Joo János számára nem volt meglepő, ami történt: „S ez nem csuda, tekintve a már félig meddig munkában levő emléket; mely a nemzeti műveltség és műisméret igényeinek (a sok oldali nyilatkozatok után ítélve) meg nem felelt.” Azt viszont sérelmezte, hogy egy felszólaló Casagrandét támadta: „kire bízók ma az ügyet? Holmi lótot futott olasz mesterekre nem, de honi művészekre, hogy a szobor történeti emléke legyen honi művészetünk jelen kifejlődésének.” – idézi a Casagrandéről mondottakat, majd védelmében elmondta, hogy „a művész mindenkor az egész világé volt... legkevésbé sem lehet szégyenelni, ha legtökéletesebb szobrasszal nem mi bírunk ... maga a dicső Mátyás is becsülte a külföldi művészeket ... legyen bár hogy védegyelet-be állottunk, de a művészetre ezt ki nem terjeszthetjük.”

1845-ben *Ney Ferenc* hozta szóba az ügyet az *Életképekben*,⁷² de elégedetlensége, türelmetlensége kinyilvánításán túl csak annyi mondandója van, hogy a vitát folytatni kellene: „végre valamit csakugyan tennünk kellene ez ügyben, akár jobbra, akár balra. De a míg egyfelől a legrégebb tervhez vagy annak módosított magzatjához macacs ragaszkodás uralkodik, másfelől pedig egymást éri szüntelenül az újabb újabb tervezgetés a nélkül, hogy egyik vagy másik sikeresebb visszhangra találna, – mindaddig célt nem érendünk... nincs pénzünk, de ha nem volt elégséges e célra akkor, mikor az első lelkesedés szalmatüzelte a kedélyeket ... bizton hihetjük, hogy most midőn ez ügy megszűnt napirenden forgó divateszme lenni, most még kevésbé lesz pénzünk ezen emlék kiállítására... hagyjuk most pár évig anyagilag nyugodni az egész dolgot... De azért ne hagyjuk nyugodni egészen szellemileg is ... nyilatkozunk ... vitatkozunk.”

1846-ban már csak arról jelentek meg hírek, hogy Ferenczy elköltözik a fővárosból, felszámolja műtermét, visszavonul szülőföldjére.⁷³ 1847-ben pedig már az ügy teljes, végleges lezárulásáról számolt be *Külkey Henrik*.⁷⁴ Ismét áttekintette az egyesület egész történetét, a kezdetektől a végkifejletig, bejelentve a további erőfeszítések felfüggesztését, az elkészült részletek elhelyezését: „a társulat keletkezte óta mai napiglan összegyűlt adakozások 15,670 pfrtot és 35 krt meg nem haladtak, mely összeg földolgoztatván, a művész bizván nemzete buzgalmában, saját vagyona nagy részét is áldozatul hozta e vállalatnak, és végre a költséget nem győzván, házat és műtermeit is kénytelen eladni, és a vállalat további folytatásáról lemondani. Ily szomorító körülményekben a társulat, a vállalattal nem hagyott ugyan végkép föl, mindazonáltal folytatását kénytelen volt kedvezőbb időkre elhalasztani, s addig is kebeleből 4 tagot a végre kiküldeni, hogy a lovag szobor elkészült és készülöben álló részeit írják össze. Mi meg is történvén, a megboldogult főherceg nádor ő cs. kir. fensége megkéretni rendeltetett, hogy az ekként félbemaradt emlék kész részeinek

a nemzeti múzeumban helyet adni méltóztassék. Minek folytában ő cs. kir. fensége megengedte, hogy Mátyás király márványba vésett mellszobra, úgy a két darabból álló bronz dombor-öntvény is, a nemzeti múzeum szobor-termében állíttathassanak föl, a három darabból álló gipsz öntvény pedig ugyanazon terem előtti folyosón állhasson, hova mindezek el is vitettek és behelyeztettek; a többi talpazathoz tartozó nagy tömegű köveknek, valamint a mintának is a nemzeti múzeumba hely nem adatván. Az e vállalatra vonatkozó irományok: úgymint a koronkinti jegyzőkönyvek és megvizsgált számadások, nemkülönb az alapszabályok és fölszólítások, a főrajzok s egyéb levelezések az éppen mostan tartó nemes Pest vármegyei közgyűlés elibe terjesztvén, levéltárába tétettek el.”

JEGYZETEK

A Mátyás-szobor tervéről lefolyt vitával a korábbi szakirodalom is foglalkozott, Ferenczy István művészetének elemzői azonban a vitának azokat az elemeit emelték ki, amelyek a művész sorsát, művészi fejlődését befolyásolták. A vitát kritikátörténeti szempontból, önálló tanulmányban eddig még nem dolgozták fel.

Ferenczy első monográfiája, MELLER SIMON, könyvében terjedelmes fejezetet szentelt a Mátyás-émléknek, benne igen részletesen ismertette a sajtóban lezajlott vitát is. (Ferenczy István élete és művei. Bp. 1906. 247–342.). Meller azonban minden bírálatot, minden Ferenczy tervétől eltérő javaslatot (a szobor anyagára, az öltözetre vonatkozó kifogásokat, a nyílt pályázat követelését stb.) Ferenczy elleni indokolatlan és méltatlan személyes támadásként értelmezett. Szerinte a terv sorsa végül is nem a vitában felvetődött problémákon múlt: „A Mátyás emlék lényegileg már megbukott, mielőtt a művész csak a kis gipszmintát is kiállította volna; nem művészi okokból, hanem egyes-egyedül a pénz nem léte miatt.” (i. m. 302.) Bár Meller igen sok cikket ismertett, a korabeli lapok átnézése nyomán a hozzászólások száma jelentősen szaporodott. Az sem érdekelt, hogy a „laikusok” és a „minden áron való ellenmondás viszkete” sarkallta hozzászólók mellett nemcsak Széchenyi ellenezte a szobortervet, hanem olyan jelentős, Meller nem említette politikusok is, mint Kosuth és Eötvös, sőt olyan hozzá nem értéssel aligha vádolható szakember is, mint Henszlimann Imre.

A Meller-könyvről írott recenziójában ELEK ARTUR is kitért a szoborterv vitájára: „Gyermekkorát élte akkoriban az újságírás, s már is a mai journalismus félelmetes fegyvereivel támadt a nagyszerű koncepcióra: kicsinyléssel, személybe kapaszkodó fitymálással, rosszhiszeműséggel, rágalommal, hazug ürügyekkel, a legkedvezőbb esetben: együgyű érvekkel. Minden tudatlan léhűtő ütött egyet a szobrászon, s hangos volt az ország a szörnyülködéstől, hogy Ferenczy Istvánnak százezer forint kell – kenyérre.” Bár Elek Artur nyilván teljes mértékben a Meller közölte dokumentumokra támaszkodott, a szobor-ügy bukásának okát azonban – figyelemre méltó módon – nem a pénz hiányában látta: „Hét esztendei munka után arra ébredt Ferenczy, hogy elől kellene

kezdenie mindent: a pénzgyűjtést is, a művészetet is. Mert az idő eljárt fölötte, a közizlés elfordult a klasszicizmustól, a realiztikus törekvések (életrajzírója romantikusnak mondja) kerültek felül a képzőművészetben, a kortársaknak nem kellett a tógás Mátyás király, magyar ruhását követeltek.” (Művészet, 1907. 209–212.)

Meller monográfiájára támaszkodott FÜLEP LAJOS is – amelyet követendő példának tekintett –, amikor a Magyar művészet szobrászatról szóló fejezetében Ferenczy szerepét értékelte. Ő azonban nem tulajdonított nagyobb szerepet a sajtóvitának („magyarázták a Mátyás-szobor balsikerét mindenféle másodlagos, technikai okokkal...”) a szobor-terv kudarcának okát egészen másban, az emlékmű műfaj abszurditásában látta: „A szobrászatnak, mely művészet akar lenni és nem történeti arcképcsarnok, elemtiltakozása nyilatkozik meg benne – már akkor! – a legbelsőbb mívtólán elkövetett erőszak és hamisítás ellen. A tektonikus szellem híján levő és megfelelő architektonikus keret nélkül akárhova, akárhogyon felállított, művészi gondolatot moccani sem engedő, politikai célokat szolgáló vagy társadalmi hiúságot és kulturális sznobizmust legyezgető emlékműnek eszevesztet keltusa megállította a szobrászat legfőbb ágának, a monumentálisnak a fejlődését azon a fokon, ahol Ferenczy hagyta: akik Ferenczy után ilyen emlékművek készítésére vállalkoztak, ugyanarra a lehetlenségre vállalkoztak, mint ő...” (Az írás először a Nyugatban jelent meg 1918-ban, majd a Magyar művészet c. kötetben, 1923-ban. Fülep L.: A művészet forradalmától a nagy forradalomig. Bp. 1974. I. k. 295–296. 629.)

A sajtóvitával LYKA KÁROLY sem foglalkozott részletesebben, Ferenczy sorsát, a szoborterv kudarcát azonban jelkép-értékűnek tekintette: „És stílusos Ferenczy István művészpályájának összeomlása is. A szalmaláng fénye, amellyel az »első magyar szobrászt« idehaza fogadták, ellobbant... Ferenczy ily értelemben valósággal tragikus hős. Egyéb csalódásain kívül ezzé főképp a Mátyás-émlék-mű-terv avatva... a gyűjtés ellanyhult s egyre nagyobb ellenzék támadt Ferenczy tervével szemben, amelynek római ruhájú Mátyása most már – a 40-es években – érthető okok-

ból szemet szűrt sokaknak. Polémiák keletkeztek, az ügy elmérgesedett... tapasztalnia kellett, hogy amit életideálul tűzött maga elé, azt elejtették, lerántották, sőt még egy Széchenyi is – gazdasági okokból – teljesen fölöslegesnek minősítette.” (A táblabíró világ művésze. Bp. 1922.)

POGÁNY Ö. GÁBOR a korszak szobrászatról írott doktori értekezésében természetesen igen sokat foglalkozott Ferenczy alakjával és művészetével. Az emlékmű-terv vitája is szóba került. A bíráló-elutasító megnyilvánulások okát Pogány a közvélemény megváltozásában látta: „Tudjuk, a fölszólítás nem járt eredménnyel, nem mintha az emberek nem ismerték volna el a szobrászat kultúrfeljesztő értékét, hanem mert már Ferenczy személyében nem bíztak. A kritikai érzék kifejtődött ezalatt a majd két évtized alatt, amely Ferenczy mögött állt; a műélvezők jobban láttak és könnyebben felismerték a hibákat. Ekkor művészi ízlésünk már túl volt a válogatás nélküli, kezdeti lelkesedésen, az újdonság öröme, az első művészek szülő, előlegzett eragadatást széptani várokozás váltotta föl, amely már bizonyos igénnyel nézett az újabb kísérletek elé... Kazinczyék világát, melyben minden nemzeti felbuzdulás kultúrális, elsősorban irodalmi térre szorult, felváltotta a józanabb és valóságívőbb reformkor, mely – Széchenyi hatására – a gazdasági kezdeményezést is bevonta a nemzeti létkérdések körébe.” Széchenyi hozzászólását – nem ismerve a Meller által nem említett, Széchenyivel egyetértő véleményeket – elszigeteltnek, egyöntetűen visszautasítottnak vélte: „Aggályoskodó természete íratta a legnagyobb magyarral ezt a szigorú bírálatot. A művészet nemzeti hivatásának tudata a korabeli szellemi életben oly erős volt, hogy Széchenynek a Mátýás-emlékről írt könyvrészei általános ellenmondásba ütköztek, az irodalom részéről pedig maga Vörösmarty kelt Ferenczy védelmére.” (Magyar szobrászat a tizenkilencedik század első felében. Bp. 1939. 91–92–93.)

TEHEL PÉTER egy 1953-ban megjelent tanulmányában szintén érintette a Mátýás-szobor vitáját. Részletesen ismertette az 1839-es felhívást, az egyesület létrejöttét. Ferenczy esélyei szempontjából szerencsétlen körülménynek tartotta, hogy összekapcsolták Ferenczy megsejtését és a Mátýás-emlék tervét, mert egyidejűleg zajlott a Kölcsény-szoborra való gyűjtés, s voltak javaslatok Ferenczy közhivatalba helyezésére is. A bírálatokat több csoportba osztotta Tehel: voltak köztük olyanok, akik „nem is mindig a politikailag kevésbé haladó nézetűek” közé tartoztak, másik csoportot képeztek „az emlékkállítás elvi ellenségei”, de megemlítette azt is, hogy „akadnak, akik Mátýást nem tartják szoborra érdemesnek, mások meg Ferenczyt tartják alkalmatlannak a kivételre.” A legélesebben Novák szereplését ítélte el Tehel Péter: „Különös hajsztát indított a szobor ellen Novák Dániel, a magyar művészet hivatásos destruktora.” „Az ostoba és kicsinyes aggályoskodókon, valamint gyalázkodókon kívül” volt néhány „komolyabb bíráló” is, ezek közé sorolta a Társalkodó egyik cikkét, valamint Vahot Imre elemzését. A vita fontos elemének tekin-

tette azt is, hogy „igen sok oldalról hangzik a követelés a nemzeti viselet iránt, a klasszikus formák ellen.” (A magyar nemzeti művészet kialakulásának kérdései a reformkorban. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Évkönyve az 1952-53. évre. Bp. 1953. 272–274.)

CIFKA PÉTER Ferenczy monográfiájában – az igen szerényre szabott terjedelm arányaihoz igazodva – csak nagyon röviden térhetett ki a sajtóvitára: „Soha addig Magyarországon képzőművészeti ügygel annyi újságcikk, vita, tárgyalás nem foglalkozott, mint ezzel a tervvel. Általában támadták. Akik mellette szóltak, csak az eszmét védhették, maga a terv – mi tagadás – védhetetlen volt.” Erdemben csak két véleményt ismertett: „Hegymagasan kiemelkedik a szobor körül zajló vitából két egymással ugyan homlokegyenest ellentétes, de egyforma nemzetféltő hevülettel fűtött vélemény: Széchenyi és Vörösmartyé.” Majd a két álláspont részletes idézése után így összegezte a vitát: „Ki merne ma bírónak tolnakodni a felelősségtudat óriási közé?” (Ferenczy István. Bp. 1969. 41–46.)

1981-ben a Magyar Nemzeti Galériában az MTA Művészettörténeti Kutató Csoportja közreműködésével rendezett nagyszabású MŰVÉSZET MAGYARORSZÁGON 1830–1870 című kiállítás tudományos katalógusában is több szerző érintette a Mátýás-szobor vitáját. Bevezető tanulmányában ZÁDOR ANNA a vita szellemi hátterére utalt: „A szobrász Ferenczy István nagy tervekkel foglalkozik, és Vörösmarty Mihályban lelkes támogatóra talál. A Mátýás-emlékmű terve korábban nem tapasztalt szenvedélyességgel foglalkoztatja a közvéleményt, a felmerült állásfoglalások alapján a politikai élet árnyalatait is kifejezik.” PUSZTAI LÁSZLÓ „az irodalmár vezető réteg” kezdeményező szerepére mutatott rá. KOVALOVSKY MÁRTA pedig önálló tanulmányban tárgyalta az emlékműszobrászat kérdéseit. Ferenczy jelentőségét így méltatta: „A nemzeti hősök, a nemzeti történelem alakjainak, a nemzeti múltnak megörökítésében, vagyis egy nemzeti emlékmű és kultuszhely megteremtésének gondolatában Ferenczy a társadalom tudatának mélyen formálódó, de még alig felismert, csak kevesek által kimondott igényt fogalmazott meg. A Mátýás-emlék tervével társtalannul állt a születő nemzeti művészetben, de szorosán kapcsolódott azokhoz a törekvésekhez, amelyek a XIX. század elejétől kezdve a magyar irodalomban már elevenen hatottak. Ferenczy irodalmár kortársai, költők és drámaírók, publicisták, az övéhez hasonló szenvedélytel kutatják múltunk, történelmünk alakjait, eseményeit, hogy azután műveikben például állítsák azokat koruk társadalmá elé. Ők voltak Ferenczy legelkeszebb, legbuzgóbb támogatói, ők értették meg legkorábban, hogy egy nemzeti kultuszhely koncentrált, nagyszabású összefoglalása, kifejezése lehet a nemzet öntudatának, önmagába vetett hitének, és mint a múlt és jelen összekapcsolása, aktív erővé válhat.” Magát a vitát Kovalovszky Márta is úgy értelmezte, hogy annak csúcspontja a Széchenyi–Vörösmarty párviadal volt, téje pedig a szobor meg-

valósulása: „Az anyagi nehézségek mellett azonban más problémák is felmerültek. A tervet sokan értetlenül fogadták, és Ferenczy személyét, tehetségét is vitatták. Az emlékmű léte vagy nemléte körüli harc Széchenyi és Vörösmarty vitájában élesedett ki.” (Művészet Magyarországon 1830–1870. Katalógus. Bp. 1981. I.köt. 12. 33. 40. 38.)

1. NYÁRY PÁL felhívása némileg eltérő címeikkel az alábbi lapokban jelent meg: Honművész, 1839. dec. 8. 98. sz. 777–782. Társalkodó, 1839. dec. 11. 99. sz. 393–395. Ismeretű, 1839. dec. 15. 48. sz. 756–764. Hírnök, 1839. dec. 16. 100. sz. [1] Athenaeum, 1839. dec. 19. II. félv. 49. sz. 778–784. — A felhívás közzétételét egy újsághír előzte csak meg, melyben hírt adtak arról, hogy „társaság szövetkezés fővárosunkban”, amelynek célja Mátyásnak emléket állítani, a pénzt „aláírás útján” kívánják előteremteni. „Hogy pedig az emléket méltó leendő... arról Ferenczy kitűnő jelességű szobrászunk lángelméje ... kezekednek.” (Jelenkor, 1839. nov. 30. 96. sz. 381.)

2. Ismeretes például SZÉCHENYI véleménye, melyet naplójában éppen Ferenczyval való találkozás alkalmából írt le: „Ich glaube nicht, unter uns gesagt, dass ein Magyar für einen Bildhauer taugt!” „Magunk közt szólva, nem hiszem, hogy a magyar alkalmas szobrász.” (Gróf Széchenyi István naplói. Szerk. Vizota Gy. I. köt. Bp. 1925. 278.)

E vélekedés 18. századi előzményeire utal Csatkai Endre: „Ezen a téren igen rossz hírünk volt... Egy francia névtelen munka ... kezdi a bírálatot, s Herder is ... kétségre vonta, hogy a magyarságnak érzi-e lenne a művészet iránt.” (CSATKAI E.: Kazinczy és a képzőművészetek. Bp. 1983. 19.)

3. CSATÓ P.: Magyar hírlapok heti szemléje. Dec. 9–15. Hírnök, 1839. dec. 23. 102. sz. [4.] — Csató Pál (1804–1841) író, a Kisfaludy Társaság és az MTA levelező tagja, ekkor a Hírnök segédszerkesztője.

4. Közlemény Mátray Gábor aláírásával. Honművész, 1840. jan. 2. 1. sz. 3. Mátray Gábor (1797–1875) a Regélő és a Honművész c. lapok szerkesztője, zenetörténettel is foglalkozott, később a Nemzeti Múzeum könyvtárának vezetője volt, az MTA levelező tagja.

5. HÁBOR: Hunyady Mátyás emléke ügyében. Társalkodó, 1840. jan. 11. 4. sz. 13–14. — A Hábor név alatt Gulyás álnévlexikona szerint Gáspár János (1816–1892) pedagógus keresendő, aki Nagyenyeden végezte tanulmányait, házitanító volt, majd 1841–43-ban Berlinben tanult, később Kolozsvárott és Nagyenyeden volt tanár, tanfelügyelő.

6. SZALAY A.: Mátyás király emlékére figyelmeztetés. Társalkodó, 1840. jan. 15. 5. sz. 17. — Szalay Antal (1800–1863) katolikus pap volt.

A pesti lapokban megjelent cikkek egy ideig folyamatosan figyelemmel kísérte és kommentálta a pozsonyi Hírnök sajtószemléje. Ez a polémianak újabb, másodlagos sikkját teremtette meg, s egyben jelezte a közhangulat változását is azzal, hogy mikor mit emelt ki egyetértőleg, illetve mivel vitakozott. Hábor cikkéből

például azt tartotta fontosnak, hogy „a romlékony márványból hevenyészve tétetni javasolt emlék helyett ércből századokkal dacoló isten-emlék indítványoztatik; a Hírnök pedig országosan kinevezessék a nemzeti múzeum mellé a szobrászati s általában véve a képző művészeti osztály felügyelőjének, országos fizetés mellett.” OROSZ: Magyar hírlapok szemléje. Hírnök, 1840. jan. 23. 7. sz. [4.] — Orosz László (1818–?) jogász, később törvényszéki ülnök, ezekben az években a Hírnök állandó munkatársa.

7. NYÁRY P.: Hunyadi Mátyás emléke ügyében. Honművész, 1840. jan. 30. 9. sz. 65–67. Az írás az Athenaeumban is megjelent, A honi szobrászat ügyében címen, 1840. jan. 30. I. félv. 9. sz. 136–138.

8. VÁRADI K.: Néhány szó a Mátyás szobra iránti javaslatokra. Társalkodó, 1840. febr. 8. 12. sz. 46–47. Erre a cikkre is reagált a Hírnök: „Várady Károly úr néhány szavát a Mátyás szobra iránti javaslatokra aligha minden pontjaiban elfogadandónak fogja ítélni az illető munkálkodó választmány.” OROSZ: Magyar hírlapok szemléje. Hírnök, 1840. febr. 20. 15. sz. [3.] — Várady Károlynak néhány irodalmi próbálkozása is megjelent ezekben az években, de életéről közelebbit nem tudunk.

9. NOVÁK D.: I. Ferenc Ausztriai császár és magyar király emléke. Hasznos Mulatságok, 1840. febr. 8. 12. sz. 45–47.

10. L. NEMES S.: Szobrászat. Honművész, 1840. márc. 4. 19. sz. 148–151. — Literáti Nemes Sámuel (1796–1842) régiségkereskedő, gyűjtő, nagy szerepe volt a Jankovich-gyűjtemény létrejöttében is.

11. KÖVY L.: Mátyás és Kölcsey emlékit ne szoborral örökítsük. Társalkodó, 1840. márc. 18. 23. sz. 89–90. — Kövy László életéről és tevékenységéről semmi közelebbit nem tudunk.

Kövy írására is reagált a pozsonyi lap: „igen érdekes és már csak azért is becses cikkely, mivel abban Kövy László úr a kedvenc ideák ellenére önállású véleményét férfias bátorsággal mondja ki ... csak igaz marad, hogy minden dolognak két oldala van...” (OROSZ: Magyar hírlapok szemléje. Hírnök, 1840. márc. 26. 25. sz. [3.] Ez a kommentár arról tanúskodik, hogy a közvélemény nem tartotta elítélendőnek sem a szoborállítás, sem Ferenczy kiválasztásának vitatását, sőt a többségtől eltérő vélemény kifejtését bátor tettnek, az önállóságot erénynek tekintette.

12. Jelenkor, 1840. márc. 21. 24. sz. 94. és Hírnök, 1840. márc. 26. 25. sz. [1.]

13. A honi szobrászat ügyében keletkezett társaság munkálatai Iső Közlemény. Hunyadi Mátyás emlék-szobrának rézre metszett rajzával. Pesten 1840. Trattner Károlyi nyomtatása. Tartalma: 3–11.: Felszólítás a honi szobrászat ügyében. 12–13.: Társasági nagy gyűlés 1840. évi Január 12-én. 14–19.: Társasági II. nagy gyűlés 1840. évi mártius 15-én. (benne Ferenczy István előterjesztése). 20–21.: 1840. évi Ápril 4-én ... tartatott választottsági ülés. 21–30.: Névsora az eddig beküldött 35 aláírási íven feljegyzett ajánlónak. 31–34.: Függelékül. Utóirat a Mátyás emléke ügyében.

14. * 9.3. * : (sic!) Mátyás király emléke és szobrázatunk ügyében. Társalkodó, 1840. ápr. 15. 31. sz. 123–124. – A cikk szerzőjét nem ismerjük.

15. GASPARICH: Mátyásnak legyen, de ne szoboremléke. Hasznos Mulatságok, 1840. ápr. 15. 31. sz. 121–124. E cikk nyomán a Hírnök egyértelműen a szoborállítás ellenzők táborához csatlakozott: „Gasparichnak lelkesen írott s mindenestre nagy hatású cikkelye, melyben azt vitatja, hogy Mátyás királynak legyen ugyan emléke, de ne szobor emléke, hanem egy közintézet... s ez neveztesék »Mátyás-intézet«-nek. A javaslat igen szép, igen üdvös. Teljes igazsággal van G. úrnak, midőn ezeket mondja...” Magyar hírlapok szemléje. Hírnök, 1840. máj. 4. 36. sz. [3–4.] – Gasparich Kilit (1810–1853) ferences szerzetes, hitszónok.

16. GASPARICH: Nyílt levél Mátyás szobra ügyében. Literariai Csarnok, 1840. máj. 3. 8. sz. 30–32. Ezt az írást is egyetértéssel ismertette a Hírnök: „ugyanazon szilárdelvűséggel s ésszel és szívvel egyaránt szóló velős előadással írva...” Magyar hírlapok szemléje. Hírnök, 1840. máj. 18. 40. sz. [4.]

17. NOVÁK D.: A bécsi cs. kir. politechnicum, mint középponti képzőintézet a kereskedelemre, s a mesterség-tudományra nézve. Ismertető, 1840. máj. 24. 42. sz. 661–662.

18. NOVÁK D.: Schiller emlékszobra Stuttgartban, s néhány szó Mátyás király érc-szobra iránt. Honművész, 1840. máj. 21. 24. 41., 42. sz. 324–326. 333–335.

19. GRÓF FÁY I.: Mátyás király emléket szoborral kell örökösíteni. Hasznos Mulatságok, 1840. máj. 30. 44. sz. 173–175. Erről a cikkről viszont csak annyit közölt a Hírnök, hogy „gróf Fáy István szokott lelkeségével előadott Mátyás király emléke körüli nézetei” találhatók benne. OROSZ: Magyar hírlapok szemléje. Hírnök, 1840. júni. 18. 49. sz. [4.] – Gróf Fáy István (1812–1862) a máltai rend lovagja, műgyűjtő és amatőr zenész, zenetörténész.

20. G. GÁSPÁR L.: Észrevételek a „Hasznos Mulatságok” 44dik számában kijött gr.Fáy István úr őmlga hazafiúi szíves nyilatkozására. Hasznos Mulatságok, 1840. júni. 27. júli. 1. I. félév 52. sz. 205–208. II. félév 1. sz. 3–4 – G. Gáspár Lászlóról semmi közelebbit nem tudunk.

21. Mátyás király emlékszobra ügyében... Honművész, 1840. júli. 9. 55. sz. 446.

22. A kiadvány tartalomjegyzékét a 13. jegyzet közli. Ferenczy előterjesztése: FERENCZY ISTVÁN: Hunyadi Mátyás király szobrának leírása. Honművész, 1840. júli. 19. 58. sz. 467–470. Az „utóirat” szövege: Ferenczy úr észrevételei a Hunyadi Mátyás király szobrának tervrajza iránti megjegyzésekre. Honművész, 1840. júli. 23. 59. sz. 476–479. FERENCZY: Utó-irat Mátyás emléke ügyében. Hasznos Mulatságok, 1840. dec. 5. II. félév 46. sz. 182–183. Társalkodó, 1840. dec. 16. 101. sz. 401–402. Athenaeum, 1841. febr. 18. I. félév 21. sz. 333–336.

23. PROKOPOVSZKY D.: Miként kell a hazai és dicsőségszeretettel föléleszteni, s táplálni, s terjeszteni? s valami a népnevelésről. Hasznos Mulatságok, 1840. júli. 4., 8., 11.

II. félév 2., 4., 4. sz. 5–8. 9–11. 13–15. – Prokopovszky Dániel (1816–1900) katolikus pap, jogot is végzett.

24. Nemzeti Újság, 1840. júli. 4. XXXV. évf. II. félév 54. sz. 213.

25. Mátyás szobra. Hírnök, 1840. júli. 13. 56. sz. [1.]

26. FERENCZY I.: Hunyadi Mátyás király szobrának leírása. Honművész, júli. 19. 58. sz. 467–470.

27. GRÓF FÁY I.: Válasz G. Gáspár László úrhoz. Hasznos Mulatságok, 1840. júli. 22. II. félév 7. sz. 25–27.

28. B.F.: Hunyadi Jánost magyarnak kell tartanunk; Mátyást pedig ismeri a nép. Társalkodó, 1840. júli. 22. 59. sz. 233. – A B.F. betűjel mögött meghíuzódó szerző nevét nem tudjuk.

29. Ferenczy úr észrevételei a Hunyadi Mátyás király szobrának tervrajza iránti megjegyzésekre. Honművész, 1840. júli. 23. 59. sz. 476–479.

30. A későbbi megjelenések adatai a 22. jegyzetben.

31. N.N.: Kérem. Hunyadi Mátyás emlékszobra ügyében keletkezett társasághoz! Hírnök, 1840. aug. 14. 65. sz. [1–2.]

32. VACHOTT I.: Észrevételek a Mátyás-szobor tervezetére. Athenaeum, 1840. aug. 30. II. félév 18. sz. 273–282. – Megjegyzendő, hogy a romantikus-heroizáló Mátyás-kép és a Vahot által is képviselt kritikus-tárgyilagos álláspont mellett hamarosan megjelent egy plebejus, radikális szemléletű, republikánus Mátyás-kritika is. Petőfi Sándor 1847-ben már azt írta Arany Jánosnak: „azt kérde levedben, hogy nem lenne-e chimaera a népi szellemben és nyelven írt komoly eposz? meghiszem, hogy nem; és nagyon jól teszed, ha minél előbb bele kapsz. Csak királyt ne végy hősödnék, még Mátyást sem. Ez is király volt, s egyik kutya, másik eb.” (1847. febr. 23.) Majd következő levelében azt is kifejti, kinek emelne szobrot: „Én Dózsát a magyar történet egyik legdicsebb emberének tartom, és szentül hiszem, hogy lesz idő, (ha fönn marad a magyar nemzet) midőn Dózsának nagyszerű emlékszobrot fognak emelni...” (1847. márc. 31.) Petőfi Sándor összes prózai művei és levelezése. Bp. 1960. 303. 306.

33. ABONYI I.: Mátyás emléke ügyében. Társalkodó, 1840. szept. 9. 73. sz. 289–290. – Abonyi Istvánról semmi közelebbit nem tudunk.

34. NOVÁK D.: Technikai észrevételek Mátyás király szobra fölött. Hasznos Mulatságok, 1840. szept. 26. 30. II. félév 26. 27. sz. 103–104. 107.

35. NOVÁK D.: Műtani szempontok Mátyás király lovagszobráról. Társalkodó, 1840. okt. 3. 80. sz. 318–320.

36. NÁDASKAY L.: Terv a Mátyás-szobor ügyében. Társalkodó, 1840. okt. 3. 7. 80. 81. sz. 317–318. 321–322. – Nádaskay Lajos (1816–1860) újságíró, fordító, 1843-tól a Honderű szerkesztője.

37. NYÁRY P.: Figyelmeztetés. Honművész, 1840. nov. 5. 89. sz. 719. ua. Utasító, 1840. nov. 5. 37. sz. I. NYÁRY P.: A honi szobrászat. Jelenkor, 1840. okt. 28. 87. sz.

345. ua. Athenaeum, 1840. nov. 1. II. félév 36. sz. 576.

38. FERENCZY I.: Tőlem is egy szó a sok szóra. Hírnök, 1840. okt. 29. 87. sz. [1–2.] Honművész, 1840. nov. 5. 89. sz. 719–721. Társalkodó, 1840. nov. 7. 90. sz. 359–360. Hasznos Mulatságok, 1840. nov. 7. II. félév 38. sz. 151–152. Athenaeum, 1840. nov. 8. II. félév 38. sz. 600–603.

39. Hasonló vitába bonyolódott Barabás Miklós Novák Dániellel, majd néhány évvel utóbb Libay Sámuel, Szentpétery József és Kiss Bálint Henszlmann Imrével. – A Barabás-Novák vitáról: HOFFMANN E.: Barabás Miklós. Bp. 1923. 6–7. HOFFMANN E.: Néhány korabeli bíráló Barabás Miklósról. Műbarát, 1922. 11–12. sz. 234–239. TÍMÁR Á.: Novák Dániel művészeti írásai. Művészettörténeti Értesítő, 1989. 1–4. sz. 36. Henszlmann vitáiról: HENSZLMANN I.: Válogatott képzőművészeti írások. Bp. 1990. 447–452. 453–457.

40. Több szó az egy szóra! Hírnök, 1840. nov. 2. 88. sz. 1.

41. A novemberi nagygyűlésről Nyáry Pál beszámolt, ebből tudható, hogy a szobor gipszmodelljét végül is nem szállították át a műteremből, de ott látható volt. A gyűlés változtatásokat is javasolt, „Mátyás testét a lóhoz arányozva a leendő magasság tekintetéből nagyobbak kívánna ... a ruházatot ... keleti felére módosítani szeretné ... ezen észrevételeket a művész úr megelőző készséggel fogadván, mennyiben a művészeti szabályokkal összeegyeztethető, tekintetbe venni ígér.” NYÁRY P.: Mátyás király emlékszobra ügyében. Honművész, 1840. dec. 6. 98. sz. 788–790. Athenaeum, 1840. dec. 6. II. félév 46. sz. 735–736. Hírnök, 1840. dec. 14. 100. sz. [1–3.]

A kiállított gipszmodellről csupán egy német nyelvű lap közölt cikket, (BIRRY, F.: Gedanken und Gefühle bei Ferenczys Mathias Corvinus. Der Spiegel, 1841. jan. 6. 9. 2. 3. sz. 12–13. 17–19.) alnéven író szerzője Meller Simon szerint a Ferenczy baráti körébe tartozó Schodelné sógora, a cseh származású Skrivanek volt. (MELLER S.: Ferenczy István élete és művei. Bp. 1906. 283–284.) Erre a cikkre reagált utaztan a Pesti Hírlap egy rövid hírből: „A Spiegel című pesti divatlapban bizonyos Birry nevű úr figyelemre méltó cikket kezd a Ferenczy által készített Mátyás-szobor mintájáról. Az egészben legkülönösebb az, miszerint a külföldi műbíró szakadatlan s túlzott dicsérettel halmozza a művet, míg honi journalistáink, kiknek alkalmuk sincs a képzőművészet megismerésére, az említett szobrot nagyobb szigorral s többnyire rosztatva ítélik meg.” Pesti Hírlap, 1841. jan. 9. 3. sz. 19.

42. HADOR: Visszapillantás a Mátyás-emléket tárgyaló szövegekre s továbblépés ez ügyben. Társalkodó, 1841. márc. 17. 20. 24. 27. – 22. 23. 24. 25. sz. 85–86. 89–91. 93–94. 97–98. A folytatásait itt következetesen „Hador”-ként írja alá, korábbi cikkét, melyre ő maga is hivatkozik, „Habor”-ként szignálta.

43. SZÉCHENYI I.: A kelet népe. Pozsony, 1841. (Reprint kiadás, Bp. 1985.)

Az idézett helyek: 5. 9. 20. 23. 55–56. 56–57. 60. 69. 159. 115. 128. 160. 163–164. 165. 166. 169. 80.

44. Kuthy Lajos például felsorakoztatta mindazokat az ellenérveket, amelyeket a Mátyás-szobor tervével kapcsolatban is elmondtak már, de magát a szobrot vagy Ferenczy nevét nem említette: „Nemzetünk elébb pompázék, mint szükségét ellátá, elébb költ, mint gazdaságot szerezne. Múzeum már van, de polytechnikum nincs... állóhidat építünk, de az útvonalokat ... nem sürgetünk harmadrésznyi hével. Több hatóság börtönöket épített már, de népiskolákat nem ... Műgyletünk több taggal bír, mint a kisdiedővő intézet; s löversenyen magas díjak osztatnak, mint az academiában. E mellett terv tervre kél: de a kivitel nehézségei fel nem vétetnek.” Polgári szózat kelet néphez. 1841. Írta Kuthy Lajos. Pesten, 1841. 141–142.

45. Felelet gróf Széchenyi Istvánnak Kosuth Lajostól. Pest, 1841. 241–242.

46. Kelet népe és Pesti Hírlap. Írta B. Eötvös József. Pest, 1841. 24–25.

47. Kelet népe, nyugoton. Fáy Andrásról. Budán, MDCCCXLI 27–29.

48. HAZAY G. [Vörösmarty Mihály]: A Kelet népe 1841-ben. A Ferenczyre vonatkozó rész: Vörösmarty Mihály összes művei 16. köt. Bp. 1977. 41–45. (Ez a rész az Athenaeumban: 1840. okt. 7. II. félév 43. sz. 673–682.)

49. Közgyűlés Mátyás király szobra ügyében. Honművész, 1841. márc. 18. 22. sz. 172. NYÁRY P.: Hivatalos jelentés Mátyás király emlék-szobra ügyében. Pesti Hírlap, 1841. márc. 24. 24. sz. 200. lap utáni mellékletben. NYÁRY P.: Közlemény Mátyás- király emlék-szobra ügyében. Pesti Hírlap, 1842. jan. 30. 113. sz. 73–75. Ebben a jelentésben esik szó arról, hogy Pest vármegye Pest városához fordult a szobor helyének kijelölése ügyében, a választmány által kiküldött bizottság látogatást tett Ferenczy műtermében, elkészültek a domborművek gipszből stb. – A Mátyás-emléki egyesület... Regélő Pesti Divatlap. A Regélő Tárcája, 1842. márc. 23. I. évf. 24. sz. 186.

50. Vidéki szemle. V. Hazai emlékek. Mátyás szobra. Ez ügybeni indítvány. Társalkodó, 1842. márc. 2. 18. sz. 69–71. aláírás: Öszinte vidékiek. ua. Regélő Pesti Divatlap. A Regélő Tárcája, 1842. márc. 9. I. évf. 20. sz. 153–155. – A cikk szerzője Gegő Elek (1805–1844) ferences szerzetes, hitszónok, az MTA levelező tagja. Ezt a 65. számú jegyzetben említett cikkből tudjuk, ahol is a szerző – P. Gegő – megemlíti, hogy egy évvel korábban, a Társalkodó 18. számában megjelent cikket is ő írta.

51. FÁY I.: Mátyás király emléket nem lehet abban hagyni. Századunk, 1842. máj. 30. V. évf. 42. sz. 333–337.

52. Orosz László a pesti műkiállításról beszámolvva hírt ad egy Mátyás szoborról, s az alkalmat felhasználva mindjárt össze is veti Ferenczy tervével. „Másik, mi szemembe tűnt, Corvin Mátyás lovagszobra gipszből; készítette Wiedemann Münchenben. Ez egészen ellentétje Ferenczy mintaszobrának. Előtte fekszik Ferenczy rajza, s a bús Corvin felett csak sóhajtanom lehet. Nem azért mondom, mintha

Wiedemann mintája tökéletesen kielégítene, mert ámbár nem burkolva lesütött fővel ül Mátyás egy gebén, hanem nyílt homlokzattal és kihúzott karddal egy szép ménen, mégis a minta szoborban is nem fedezhetem fel ama bátor és elhatározott jellemet, mely Mátyásunk tulajdona volt; egy felfuvalkodott, pattogó hőst, nem pedig bátor és méltóság teljes királyt szemlélni a világgal szembeszállni." *Hírnök*, 1841. júni. 24. 50. sz. [1.]

53. Ferenczy István gróf Fáy Istvánnak. Századunk, 1842. júni. 23. V. évf. 49. sz. 396.

54. FÁY I.: Válasz t. Ferenczy István úrnak, a művésznek. Századunk, 1842. júli. 4. V. évf. 52. sz. 419–422.

55. MAYER I.: Művészet. Századunk, 1842. júli. 11. V. évf. 54. sz. 431–432. – Mayer István (1813–1893) katolikus pap, rendszeresen írt újságokba, a képzőművészetek iránt is érdeklődött, rézmetszeteket is készített, később magas egyházi tisztségeket töltött be.

56. CASAGRANDE M.: Ferenczy István budai szobrásznak a Századunkban gr. Fáy Istvánhoz intézett levelére vonatkozólag. Századunk, 1842. júli. 11. V. évf. 54. sz. 432–433.

57. X. X.: A kőfaragó. Századunk, 1842. júli. 14. V. évf. 55. sz. 440–443.

58. Felszólítás a Mátyás szobrára országosan begyűlt pénzösszeg gondnokához. Több zempleni aláírók. *Pesti Hírlap*, 1842. okt. 2. 183. sz. 698.

59. NYÁRY P.: Válasz a Mátyás szobrára aláírt zemplének felszólítására. *Pesti Hírlap*, 1842. okt. 9. 185. sz. 714.

60. Magyar irodalom és művészet 1842-ben III. *Pesti Hírlap*, 1843. jan. 22. 215. sz. 54–55. – A cikket feltehetően Vahot Imre írta.

61. V. I.: Néhány szó a Mátyás-emlék ügyében. *Pesti Divatlap*, 1844. őszutó [nov.] 17. 2. sz. 110–111. – A betűjel Vahot Imre nevének rövidítése.

62. Alexy Károly szobortervét 1844-ben a pesti műkiállításra mutatta be, a kritika elismeréssel fogadta. A Honderű például többször is lelkesen méltatta: „Az előcsarnokban néhány szobrásmű áll ... Ezek közül kettő érdemel különös figyelmet. Egyik Alexy 'Mátyás szobra'. Ez gyönyörű mű. Élet, lélek, jellem ömlik el az egészen, kivált a főnséges kifejező arcon. E szoborka gyöngye műkiállításunknak.” (1844. nyárutó [aug.] 17. II. félv. 7. sz. 115.) „Gróf Fáy István a szépművészet lelkes pártfogója megint városunkba mulata. Barabásunk ecsete újra a nemes gróf számára működik. A derék műismerőt igen kielégíté idei kiállításunk, Alexy úr szobra pedig magán kívül ragadá.” (1844. nyárutó [aug.] 31. II. félv. 9. sz. 145–146.) „Ama gyönyörű Corvin-szobor Alexy honunkfiától, mely minden műismerő bámulatát magára vonta, hihetőleg sajátunkká válandik.” (uo. 145.)

Henzlmann Imre önálló cikkben elemezte és méltatta Alexy művét. (Alexy szobormintája. Pótlék a „Hölgyvezető a pesti műkiállításban” című cikkhez. *Életképek*, 1844. szept. 25. I. évf. 13. sz. 407–411.) Ebben az írásában Henzlmann, ha megkévsé is – és csupán Alexy ürügyén –, de hozzászólt a Mátyás-szobor vitához. Egyrészt közvetetten, amikor

Alexy tervét úgy mutatta be, mint ami jó megoldást kínál a vita során felvetődött kérdésekre, másrészt közvetlenül, amikor Alexy tervét ajánlotta kivitelezésre a korábbi helyett. „E minta azonban több tekintetben különös figyelmet érdemel, s pedig mert királyaink legnagyobbikát ábrázolja; mert honi művésztől ered; főleg pedig, mert valódi műbeccsel bír... Kétségtelenül legnagyobb feladata az arcfestőnek és szobrásznak egy rég elhunyt személy képét egész elevevényében, munkásságában, mintha e személyt maga előtt élve látná, felfogni és előadni... Mi azonban e képen a hűségből hiányzik, pótolja a kifejezés, mellyel a király előttünk teljes erélyű tetterejében tiszteletet parancsolólag tünik fel. Az erély és hatály kifejezése még inkább növekszik a király egész tartásában, melynek előadásában Alexy legnagyobb érdeme keresendő... Jellemzetes Mátyásra nézve, hogy könyvre támaszkodik, holott máskülönben királyaink támasza a kard volt... nem tartóztathatom magam, a közönségnek a gondoskodást mintánk kiviteléről nagyszerű bronzöntvényben ajánlani. A közönség nagy része más tervet pártolt ugyan eddig, még nagyobb része pedig a lovagszobrot elébe tenné az álló szobornak: minthogy azonban, úgy látszik, ama másik munka nem fog többé létrejöni, mindazért, mivel a rokonszenvek joggal elfordultak a tervtől, mint pedig mivel a lelkesülés első rohamának végével az adakozások rendkívül gyéren gyűlnek, az új minta kivívése hasonlíthatatlanul célszerűbb volna, először annak műi érdeme miatt, azután a sokkal csekélyebb költségek tekintetéből is, melyeket oly szegény hon, mint a miénk, könnyebben előállíthatna, hogy nemzetünk legnagyobb királyának mégis hozzon létre egy álló szobrot, mely képes volna a jelenkori legjobbaknak oldala mellé méltán állíttatni.” (HENZLMANN I.: Válogatott képzőművészeti írások. Bp. 1990. 183–186.) Egyébként Henzlmann egyszer még visszatért a Ferenczy-terv minősítésére, amikor 1847-ben az elkészült részletek daguerotípiáit kiállították a pesti műkiállításra. „A Ferenczy-féle Mátyás emléke föllevenítésére is történt kísérlet ez idei kiállításunkon; midőn t. Ferenczy kész domborműveit daguerotípekben beküldötte, de ezeket nem itt, hanem a Nemzeti Múzeumban kellő nagyságuk után kell megtekinteni, mert az olasz joggal mondja: piccolo ogetto piccolo difetto; azaz a daguerotípek oly mértékűek, hogy azokban sem a jelességet, ha volna az eredetiben, sem a hibát, s ilyen több van, mint elég, meg nem láthatni.” (A pesti műkiállítás 1847-ben. Magyar Szépirodalmi Szemle, 1847. aug. 22. I. évf. II. félv. 8. sz. 122–126. ill. HENZLMANN I.: Válogatott képzőművészeti írások. Bp. 1990. 202.)

63. A Honderű című folyóirat is szűkségesnek tartotta, hogy állást foglaljon a Mátyás-szobor vitában, jócskán megkévsé ugyan, de ez érthető, hiszen a vita érdemi részének idején a lap még nem létezett. Szempontjai azonban nem újak, a jól ismert érvek ismétlődnek, csupán a művészek együttes munkájára tett javaslat tekinthető „eredetinek”. „Megigértük t. olvasóinknak, hogy az önkényes adakozások útján derék Ferenczink műhelyében készülő

Mátyásszoborral annak idejében véleményünket mi is előadjuk... Nem tudjuk ugyan mi jogosította az úgy lelkes megpendítőit oly vérmes reményekre miszerint ők csupa magányos aláírások útján egy százezer pengő forintnál többre kerülő emlékoszlopot emelhetendni hisznek... Mert szobrokat emelni egy országban, mellynek még legszükségeseb életkellékei hiányoznak, nem korszerű, s mert az emelendő emlékeknek sem művésze, sem mintája nem áll a szobrászati műtökély azon fokán, melly párosulva a teremtő géniusz hatalmával, szédítőleg hatott volna..." A helyzet megoldására pedig a következőket javasolta: „választani egyet Alexy, Casagrande, vagy Ferenczy úrnak már készen álló vagy netán eszentül készítendő új terveiből s azt minden arravaló honi szobrászok közremunkálata által olly kikötés mellett készíttetni el, miszerint mindazon munkarészletek, mellyek a társaság költségein Ferenczy úr műhelyében eddigelő elkészültek, és egy nagy nemzeti emlékhöz illőeknek lenni találtatandanak, habár némi módosításokkal is okvetlen fölhasználva legyenek.” (Honderű, 1844. őszutó [nov.] II. félév 19. sz. 307–308.)

64. Vahot ellenvetéseire válaszolva a Honderű fenntartotta javaslatát: „az e tárgyban minap kimondott véleményünk kivihetőségét kétségbe hozó laptársnak csak annyit válaszolunk, hogy igenis kivihető volna egy művész által (kinek t.i. terve elfogadva lenne) igazgatatni s többek által készíttetni a kérdéses emléket, melly jóval nagyobb fogna lenni, sem hogy bármilly művészi kéz azt elkészíteni bírná.” (Honderű, 1844. őszutó [nov.] 23. II. félév 21. sz. 339–340.) Egyébként bár teljes joggal utasította el Vahot a javaslatot s tarthatjuk azt mi is abszurdnak; de nem szabad megfélekednünk arról, hogy hasonló képtelenségek az emlékműszobrászat későbbi történetében nem egyszer megvalósultak.

65. Hunyady Mátyás születése négyszázados évfordultára (1843dik mártius 27kén) emlékül

P. Gegő. Társalkodó, 1843. márc. 26. 24. sz. 93–94.

66. CASAGRANDE M.: Mátyás-émlék. Életképek, 1844. I. köt. 4. sz. 161–168. ua. Hírnök, 1844. ápr. 2. 5. 26. 27. sz. 153–154. 159. más címmel ua.: CASAGRANDE M.: Figyelmeztető szózat Mátyás szobra iránt (az ez iránt tanácskozó gyülekezethez). Társalkodó, 1844. ápr. 11. 29. sz. 113–115.

67. NYÁRY P.: Jelentés a Mátyás-émléki választmányynak az 1844. jan. 11. tartott egyesületi nagygyűlésre. Társalkodó, 1944. jan. 25. 7. sz. 27–28. ua. Hírnök, 1844. jan. 25. 7. sz. 40.

68. KÜLKEY H.: A honi szobrászat ügyében. Társalkodó, 1844. márc. 28. 25. sz. 100. – Külkey Henrik – feltehetően ügyvéd volt, több egyesületnek is titkára, ügyintézője ezekben az években.

69. Ferenczy nyilatkozata a Mátyás-émléki választmányhoz. Hírnök, 1844. ápr. 26. 33. sz. 191–192.

70. KÜLKEY H.: Mátyás-émléki egyesület. Társalkodó, 1844. okt. 6. 80. sz. 321. KÜLKEY H.: Figyelmeztetés a honi szobrászat ügyében. Pesti Divatlap, 1845. téliho [jan.] 9. 3. sz. 55. KÜLKEY H.: A honi szobrászat ügyében. Pesti Hírlap, 1845. ápr. 11. 450. sz. 241.

71. JOÓ J.: Mátyás szobra s egy megjegyzés. Társalkodó, 1844. nov. 14. 91. sz. 365–366. – Joo János (1807–1874) az egri Lyceum rajz és építészet tanára.

72. NEY: (Mi hír Budán?) Életképek, 1845. III. köt. 15. sz. 482–484. – Ney Ferenc (1814–1889) író, pedagógus, 1841–44-ben a Világ munkatársa, több kiállítási kritikát is írt.

73. Pesti Divatlap, 1846. tavaszelo [márc.] 12. 11. sz. 218. Pesti Hírlap, 1846. márc. 22. 645. sz. 197–198. Pesti Divatlap, 1846. őszelo [szept.] 12. 37. sz. 735.

74. KÜLKEY H.: Magyar szobrászati egyesület. Pesti Hírlap, 1847. szept. 7. 945. sz. 161. ua. Társalkodó, 1847. szept. 12. 73. sz. 289.

Árpád Timár: Diskussion über István Ferenczy Entwurf für ein Matthias-Denkmal

Im Dezember 1839 hatte Pál Nyáry eine Schrift unter dem Titel *Aufforderung in der Sache der heimischen Bildhauerei* veröffentlicht. Die einem Manifest gleichkommende Aufforderung verfolgte zwei miteinander zusammenhängende Ziele: Das eine war, István Ferenczy, den zu Unrecht ignorierten ausgezeichneten ungarischen Bildhauer, zu einem Auftrag kommen zu lassen, und das andere, König Matthias, einer der hervorragendsten Gestalten der ungarischen Vergangenheit, ein würdiges Denkmal zu setzen. Zur Verwirklichung dieses Doppelzieles wurde ein Verein gegründet, der sich im Januar 1840 konstituierte. Nach der Aufforderung von Nyáry und nach der konstituierenden Sitzung des Vereins entwickelte sich eine weitläufige und langjährige Diskussion, bei der viele Fragen der Ästhetik, der Kunstpolitik sowie des öffentlichen Lebens aufgeworfen, und viele interessante Aspekte und Vorschläge auch im Zusammenhang mit dem konkreten Entwurf für das Denkmal formuliert wurden. Schier alle denkbaren Details des Vorhabens wurden aber mit der Zeit umstritten. Es ging dabei z.B. um solche Fragen: ob das Denkmal Matthias oder eher seinem Vater, János Hunyadi, oder aber einem der heiligen ungarischen Könige gesetzt werden sollte, ob man König Matthias mit der Errichtung einer kostspieligen Statue ehren oder vielleicht eine andere Form des Gedankens wählen, z.B. lieber ein Institut nach ihm benennen sollte. Weitere Diskussionsfragen waren, ob das Denkmal aus Marmor oder aus Erz angefertigt, ob Matthias in

römischer Toga oder in ungarischer Kleidung dargestellt, ob István Ferenczy oder eher ein weltbekannter Künstler beauftragt und ob der Auftrag an eine konkrete Person oder im Rahmen eines öffentlichen Preisausschreibens vergeben, und schließlich, wo überhaupt das Denkmal errichtet werden sollte. Bei der Diskussion wurden auch Fragen erörtert, wer als ungarischer Künstler anzusehen sei, wer als Patriot und wer als „Cosmopolit“ gelte, ob es wichtig sei, das Denkmal aus „ungarischem Marmor“ anzufertigen, ob König Matthias genug „Nationalbewußtsein“ gehabt habe und wie „eine ungarische Kunst nationaler Prägung und nationalen Charakters“ zu schaffen sei.

An der Diskussion beteiligten sich fast alle Tagblätter, Wochenzeitungen und Zeitschriften, Beiträge dazu gingen selbst aus den entferntesten Gegenden des Landes ein: Zum Beispiel gab Dániel Novák, der in dieser Epoche einer der bedeutendsten Kritiker für bildende Künste war, ein ins einzelne gehendes, fachmännisches Urteil über den Denkmalentwurf ab; Imre Vahot verfaßte einen Traktat über die historische Rolle von Matthias; aber auch Schriftsteller und Dichter wie András Fáy und Mihály Vörösmarty, Geistliche, Kunstsammler und ausgezeichnete Politiker wie Széchenyi, Kossuth und Eötvös äußerten ihre Meinung zu der Frage.

Die zum Thema erschienenen etwa fünfzig Schriften kann man mit Recht auch als Beiträge zu der ersten über die bildenden Künste geführten Diskussion betrachten, ihre Bedeutung liegt jedoch nicht darin. Die Lehren dieser Diskussion weisen über die Probleme von Ferenczys Denkmalentwurf weit hinaus, denn sie warf auch all die Fragen des öffentlichen Lebens – angefangen bei der Aufgabe der Kunst über die Probleme der Traditionspflege und der Kultschaffung bis zu den Fragen der Wahl zwischen dem freien Wettbewerb und dem Protektionismus – auf, welche die Denker der Epoche beschäftigten.

Zwickl András

NEOKLASSZICIZMUS A 20-AS ÉVEK MAGYAR FESTÉSZETÉBEN

A 20-as évek első felének festészetében ill. grafikájában egy olyan önálló stílus körvonalait kirajzoló műveknek a csoportja különíthető el, amelyet elsősorban a testek plasztikus tömegét hangsúlyozó, fény-árnyék kontrasztra épülő kompozíciók jellemeznek. A képeken túlnyomórészt monumentális, elsősorban tájba helyezett aktok ill. heroikus hangvételű portrék, önarcképek jelennek meg. A sötét tónusú festményeken a szoborszerű aktok együttese többnyire biblikus-mitológiai keretbe helyezve tűnik fel. A hangsúlyozottan nehéz tömegek mellett kiemelt szerepet játszik a felülről áradó és mindent átjáró, szinte spirituális fény.

A 20-as éveknek ez a stílusa több fiatal festő pályakezdésére jellemző. A stílust ugyanis elsősorban a legfiatalabb generáció tagjai képviselték, és noha nem tömörültek külön csoportba, mégis határozottan megnevezhetők az idetartozó művészek. Az irányzat magját Szőnyi István, Aba-Novák Vilmos, Patkó Károly és Korb Erzsébet alkották. Rajtuk kívül idesorolhatók még más művészek is, mint pl. Paizs Goebel Jenő, Deli Antal, Jándi Dávid vagy Nagy Imre, azok a művészek, akik pályájuk kezdetén egy ideig ebben a stílusban alkottak vagy bizonyos munkáikban hasonló tendenciák figyelhetők meg.

Ez a művészgeneráció a múlt század utolsó évtizedében született, és színrelépését nagymértékben befolyásolták a történelmi események. 1919-ben, a Tanácsköztársaság bukása után a magyar művészet „élcsoportjának” legnagyobb része külföldre emigrált. Volt aki végleg külföldön maradt, a hazatérők legnagyobb része csak az 1926-os amnesztia után jött vissza Magyarországra, az itthon maradottak többsége pedig visszavonulva alkotott tovább. Az így keletkezett vákuumban különösen felértékelődött annak a következő művészgenerációnak a szerepe, amelynek a pályakezdését az első világháború késleltette vagy szakította meg. Tagjai azonban a háború vége után szinte rögtön karakteres, önálló stílussal jelentkeztek, amelyet neoklasszicizmusnak szoktak nevezni.¹

A stílus megteremtését általában Szőnyi István nevéhez kötik, és ezzel kapcsolatban legtöbbször Uitz Béla jelentőségét hangsúlyozzák.² A stílust valóban nem választja el éles cezúra az előző generáció művészetétől, előzményei a 10-es évek avantgarde-jában, a Nyolcak és az aktivisták egyes tagjainak festészetében ill. grafikai munkásságában lelhetők fel. A stílus eredete azonban sokkal összetettebb, és szükségesnek látszik a magyar művészetben belül annak a vonulatnak a bemutatása, amely ennek a festészetnek a kialakulásához vezetett, és amely a század elejétől összefüggő fejlődési vonalat képez. A hazai tradíciók jelentőségét az a tény is fokozza, hogy az első világháború utáni években a magyar művészet nagymértékben elszigetelődött külföldtől.³

A stílus előtörténetét illetően egészen a század első évtizedére kell visszanyúlni. Nagybányán a neósok ekkortájt honosították meg azt az újfajta aktábrázolást,⁴ amely nem a női test szépségére vagy erotikus megközelítésű bemutatására koncentrált, hanem azt mint belső törvényszerűségek szerint felépülő formát fogta fel. A többnyire tájba helyezett alakokat határozott, dekoratív körvonal keretezi, a test részletei

és a plasztikus modellálás háttérbe szorul a vonalrajz és a felületek folthatása javára, sokszor egészen az alakok torzításáig.⁵ Nem hagyhatók figyelmen kívül a szecesszió hasonló témájú ábrázolásai sem, mint pl. Kádár Béla századeleji alkotókorszakának síkszerű, dekoratív aktkompozíciói.⁶ Ezeknek a képeknek ugyanakkor fontos jellemzője egyfajta allegorikus, szimbolikus szemlélet: a szabadba helyezett sokalakos jelentekek az ember és táj idilli kapcsolatát, a letűnt, de visszasóvárgott Árkádiát jelenítik meg. Ez a fajta, kissé keresett szimbolizmus a későbbiekben, egyes 20-as évekbeli fiataloknál is érezteti hatását, mint pl. Korb Erzsébet korai művein (*Alterego, Aranykor*), amelyeknek formanyelve is sokban kötődik a szecesszióhoz.⁷

A későszecesszió művészetével egyfelől a neósok, de még inkább a belőlük kinövő Nyolcak művészetének dekoratívabb vonulata mutat nagyfokú hasonlóságot, másfelől ez a stílus Iványi-Grünwald Béla kecskeméti művésztelepen folytatott festészetében bontakozik ki.

A Nyolcakkal ebben a vonatkozásban elsősorban Kernstok és Pór monumentális aktkompozícióit⁸ kell kiemelni. Tájba helyezett, erőteljes duzzadó alakjaik már nem kötődnek konkrét mitológiai vagy bibliai elbeszélésekhez, és a múltba való nosztalgikus visszavágódás helyett egyfajta utópikus jövőképet testesítenek meg. A további fejlődés szempontjából stílárisan fontosak a Nyolcak más típusú aktképei, sőt tájbrázolásai is, amelyeken, mint pl. Berény Róbert festményein, a kubizmus eredményei érvényesülnek. Figyelemreméltó a téma szempontjából a Nyolcak fent említett két tagjának későbbi munkássága is, mint pl. a Tanácsköztársaság alatt készült műveik, valamint a 20-as években készült mitológiai-biblikus ill. pásztorkompozíciók.⁹

Nagybánya idősebb generációhoz tartozó művészei közül külön említést érdemel Iványi Grünwald Béla, akinek festészetében már 1907 körül megjelentek az önálló aktbrázolások. Monumentális megbízásai, a *Révai-villa* (1909) vagy a *Schiffer-villa* számára készült *pannók* (1912) egyértelműen a szecesszió hatását tükrözik, akárcsak az 1911-től, a kecskeméti művésztelepen készült aktkompozíciók sora.¹⁰ Témaválasztásuk, címeik is ezt a rokonságot mutatják. A természeti környezetben megjelenő erőteljes, ám mégis dekoratívvá stilizált alakok ugyanakkor Kernstok és Pór figuráira emlékeztetnek. Iványi-Grünwaldnak a 10-es évek második felében készült aktkompozícióin a fiatalabb generáció neoklasszicista törekvéseihez hasonló tendenciákat figyelhetünk meg.¹¹

Kecskemét jelentősége a fiatalabb művészek szempontjából sem elhanyagolható, fontos szerepet játszott annak a szerkezetes szemléletmódnak a kialakulásában, amely a magyar művészetben a 10-es évek közepe felé kezdett kibontakozni. Képviselői a Hetek csoportjában ill. az aktivizmus keretein belül az avantgarde, elsősorban a kubizmus eredményeit próbálták egyfajta klasszicizáló stílusban szintetizálni.¹²

Az 1915 körül létrejött Fiatalok¹³ elnevezésű csoport tagjai túlnyomórészt ezt a törekvést képviselték. Közülük Kmetty János, Dobrovics Péter és Perlrott Csaba Vilmos már korábban is jártak Kecskeméten.¹⁴ Uitz Béla pedig az immár a Hetek elnevezést viselő csoport 1916-os kiállítása után töltötte a nyarat a művésztelepen. Ő már nem vett részt a Hetek második, 1917-es kiállításán, mint ahogy Perlrott Csaba Vilmos sem, aki nagybányai neós és Fauves múlttal érkezett a művésztelepre. Az aktkompozíciókban ekkor lényeges formai változás következik be, a dekoratív, síkszerű alakok tömege, plaszticitása egyre nagyobb hangsúlyt kap, a körvonal szerepét egyre inkább az erőteljesen modellált felületek veszik át. Uitz vagy Nemes Lam-

pérth József aktjainak vaskos, erőteljes tömbökből összeálló súlyos alakjait már nem a körvonalak tartják össze, belülről szerveződnek és épülnek fel önálló egésszé. Ezt a felfogást követik Szőnyi vezetésével a 20-as években induló fiatalok is, akiknek festészetében ugyanúgy az aktkompozíciók és a portrék kapják a főszerepet, mint Uitz, Perlrott, Kmetty és Dobrovics képein.¹⁵ Kecskemét nemcsak Uitzékon keresztül hathatott a fiatalabb generációra, hanem közvetlenül is. Megfordult itt maga Szőnyi, és olyan, később Nagybányán működő, vele egykorú művészek is, mint Korda Vince, Klein József vagy Pásztk Jenő, akiktől szintén ismerünk a neoklasszicizmushoz sorolható aktkompozíciókat.¹⁶

Szőnyiék közvetlen stílusbeli előzményének tehát a Hetek ill. az aktivizmus egyes képviselőinek művészete tekinthető. A grafikában szinte zökkenőmentes az átmenet Uitz vagy Nemes Lampérth 10-es évekbeli rajzai és Szőnyi vagy Aba-Novák korai grafikái között, a festészetben pedig még Kmetty vagy Dobrovics egy-két képe hozható fel közeli példaként. Itt párosul először a biblikus-mitológikus aktkompozíciók Árkádia-festészete a később Szőnyiékre is jellemző formavilággal.

A stílus kialakulásában nem elhanyagolhatóak a műfaji kérdések sem. A háború utáni évek művészetében ugyanis kiemelkedő fontosságúvá vált a grafika műfaja, sok művész kezdett el ekkortájt rézkarcokat készíteni, nem csak a fiatalabb generáció tagjai közül.¹⁷ A Képzőművészeti Főiskolán újjászervezték a grafikai tanszéket, amelyet Olgyai Viktor vezetett, és az ő tanítványai között találjuk meg a tárgyalt stílus legkiválóbb képviselőit. A fiatalokat nem is annyira Olgyai saját stílusa befolyásolta, hanem elsősorban a Szőnyi által felfedezett Rembrandt-hagyományok ill. a már említett avantgarde előzmények érvényesültek különböző mértékben rézkarcaikon. Egyesek megmaradtak a grafikánál, többek pályája viszont a festészet területén bontakozott ki. Szőnyin, Aba-Novákon és Patkón kívül az ún. rézkarcoló nemzedéket¹⁸ Varga Nándor Lajos, Komjáti Wanyerka Gyula és Tarjányi Simkovich Jenő képviselték. Olgyainál tanult Bene Géza, és megfordult itt Nagy Imre, Barcsay Jenő vagy Jándi Dávid is.¹⁹ A fiatalabb generáció tagjai kiállításokon sokszor együtt szerepeltek azokkal az idősebb művészekkel, akik ebben az időben hasonló stílusban alkottak.²⁰

Ebben a grafikai stílusban a fény és árnyék által erőteljesen modellált plasztikus tömegek, elsősorban aktfigurák játszák a legfontosabb szerepet. A lapokra jellemző a drámai és heroikus megfogalmazású bibliai és mitológiai jelentek túlsúlya. A rézkarcoló nemzedék tagjainál eltérő módon érvényesül az avantgarde irányzatok új látásmódja, jól megfigyelhetők a személyes preferenciák is, mint pl. Szőnyi esetében a táj- vagy Aba-Nováknál a portréábrázolás. A csoport festőtagjainál nyomon követhető a rézkarcokon kiérlelt stílus sajátosságainak átvétele és továbbfejlesztése: Szőnyi, Aba-Novák és Patkó korai festményeire elsősorban a sárgásbarnás-zöldes tónusban tartott, szinte monokróm kompozíciók jellemzőek. Figyelemmel kell azonban lennünk a két technika eltérő adottságaiból fakadó különbségekre is, elsősorban a másfajta felületkezelésre. A grafika vonalakkal, vonalhálóval modellált felületeit a festészet homogén síkjai váltják fel, a vonalkázott árnyékolások helyett az olajképeken a széles és pasztózus festékfelhordás érzékelteti a tömegek súlyosságát.

Szőnyi korai rézkarcai, mint már említettük, Uitz grafikáira emlékeztetnek, azonban Szőnyi vonalai kuszábbak, árnyékai puhábbak; fokozatosan egyre inkább Rembrandt hatása érvényesül a lapokon. Alakjai mindig közel vannak a „földhöz”, hús-vér emberek maradnak. Noha korai művein sok mitológiai és bibliai jelenetet ábrázol, a szerep-

lőket nem idealizálja, megőrzi a figurák egyéni vonásait. A tájakon nem feltétlenül csak mitologikus vagy allegorikus jelenetek játszódhatnak le, ivó parasztjai nem egy elvont Árkádiában, hanem a zebegényi Dunakanyarban jelennek meg. Szőnyi festészetében a formaadás sokkal kevésbé „avantgarde”, mint grafikájában. Az arcok, az aktok rembrandtosan sárgásbarna tónusú teste nem idealizált, mindig megtartanak valamiféle darabosságot. A testeket, tömegeket nem „írja át”, a tárgyi kellékek, részletek sem tűnnek el. A félhomályos enteriőrökben felsejlő női aktokat gyakran hétköznapi szituációkban ábrázolja, és ez a fajta felfogás érvényesül akkor is, hogyha a kompozíció pl. bibliai történetre utal. Minden hétköznapiság ellenére monumentális alakjait nyugalom és erő járja át, a festményeken idilli, vagy patetikus hangulatok váltakoznak. Az utóbbit kompozícióin a gyakran alkalmazott alulnézettel éri el. Festészetében kiemelt szerepet kap a család. Ezek az ábrázolások nem az Aba-Novák-féle fenséges és heroikus ábrázolások, sokkal intimebbek, bensőségebbek azoknál. Négyük közül Szőnyinél fordulnak elő legnagyobb számban tájképek, amelyek 1924-es Zebegénybe költözésével teljednek ki. A 20-as években számos önarcképet festett, ezek beállításukban, hangulatukban attitűdjükben rendkívül változatos képet adnak alkotójukról.

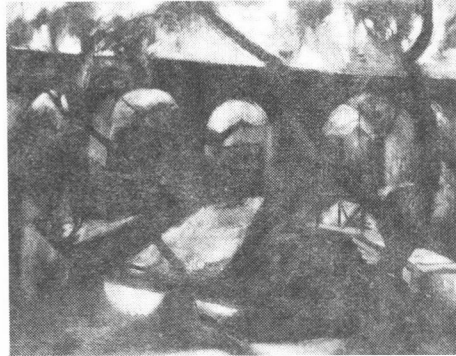
Szőnyi nyugalomával szemben Aba-Novák kompozícióit rendkívüli erők feszítik. Az ő korai művein érezhető legerősebben az avantgarde irányzatok, elsősorban a kubizmus hatása. Rézkarcain szinte fénynyalábokból épülnek fel a széttördelt formák, korai festményein is jól látható a térben ívelő felületek egymást átjáró, egymásból testszeleteket kihásító rendszere, amely csak fokozatosan áll össze szigorúan összefogott, sima felületű tömegekké. Festészetében azonban a fény egyre inkább kirajzolja és letapogatja a súlyos testeket, beléjük ütközve plasztikusan modellálja őket. Grafikáin a körvonalak nem mindig fedik át a szálkás vonalkázással árnyékolt testfelületeket, túllépik az erővonalak varratainál ízesülő síkok határait, szemünk láttára fejlődnek, épülnek fel a formák. Kisfejú, arcnélküli figuráinak kerek idomú, masszív tömbökből összeálló teste örökké belső feszültségtől fűtött, mégis visszafojtott mozgásban van. A korai lapok jellegzetes görbeléből, vastagkarú, robusztus emberalakjai fokozatosan egyénibb, ugyanakkor nyugodtabb figuráknak adják át a helyüket. Egyre nagyobb szerepet kapnak a beszédes kezek és a sokszor a groteszktség torzított arcok. Aba-Novák korai festészetét is ez a stílus határozza meg, sötét tónusú, monokrómiába hajló képein viszont inkább szűkebb kivágatú, kevés-alakos jeleneteket ábrázol. Portréit, aktjait nem az a feszültség fűti, mint grafikai lapjait, sokkal inkább egyfajta patetikus nyugalom hatja át őket.²¹

Patkó Károly rézkarcolói stílusára a szinte sematikussá egyszerűsített, zárt körvonalú testek kompaktsága, a lekerekített, legömbölyített tömegek homogénebb kezelése jellemző. A sűrű vonalháló nem hordoz olyan erőt és lendületet, mint Aba-Nováknál, sem olyan differenciált fény-árnyék-hatásokat, mint Szőnyinél, inkább egyenletes és összefüggő szövetet képez, amely átjárja a kompozíciót, puhán modellálva, szinte egybemosva annak különböző alkotóelemeit. Kezdetben festményein is a súlyos, zárt formák dominálnak. Nála és Korbnál sokkal erősebbek a régi művészet, elsősorban a reneszánsz hagyományai, amelyek portréin és önarcképein is erősen érvényesülnek. Időtlen mozdulatlanságba merevedett sokfigurás kompozícióin előszeretettel ábrázolt idilli tájba helyezett szüretjeleneteket. Hengeres testekből felépülő, melegbarna színű alakjait ezeken a képeken hasonló formaelvét képviselő korszok és edények for-

Szőnyi István:

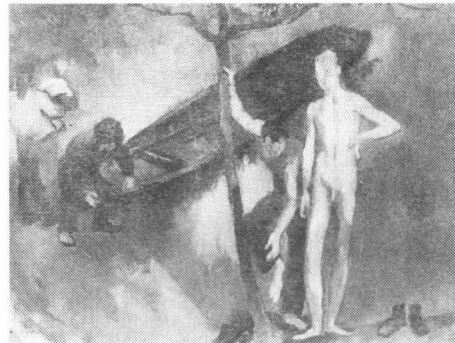
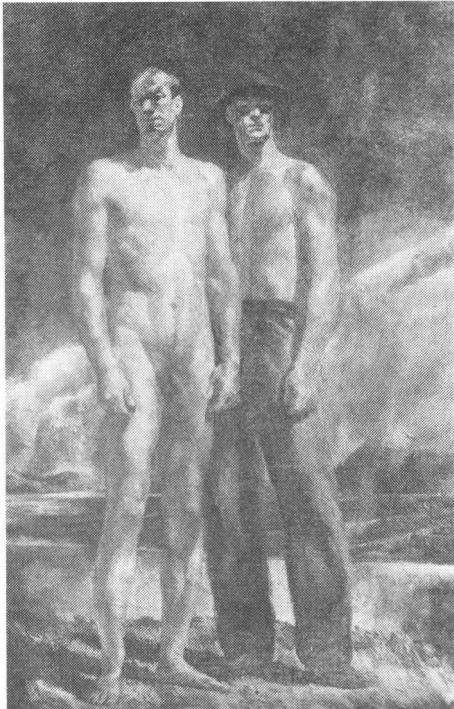

14. Őnarckép, 1919.
MNG

15. Viadukt, 1924.
MNG

16. Hegytetőn, 1925.
MNG

17. Vízparti jelenet, 1928.
MNG

Aba-Novák Vilmos:

18. Aktok tájban, 1921.
MNG

19. Komárom-Tarján, 1921.
Mgt.

20. Kettős arckép, 1925.
MNG

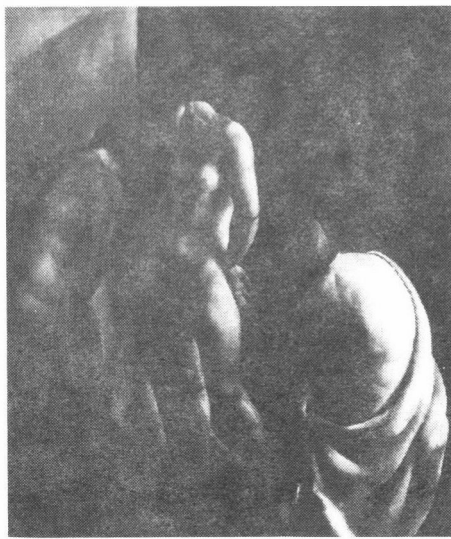
21. Eta mosdik, 1924.
MNG

Patkó Károly:

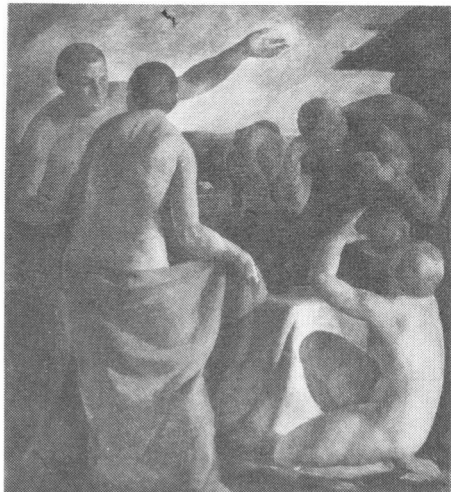

22. Őnarckép, 1922.
MNG

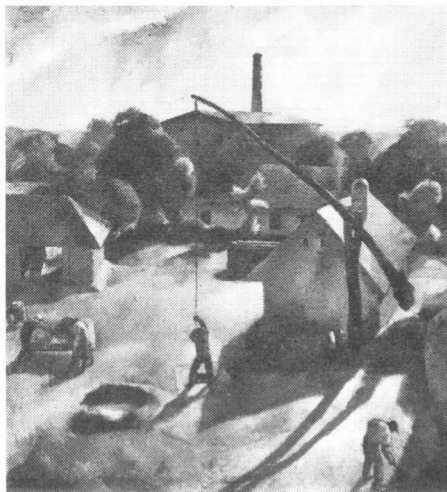

23. Fürdőzők (Aktok), 1923.
MNG

24. Aktok szabadban, 1926.
MNG

25. Falurészlet, 1927.
MNG

Korb Erzsébet:

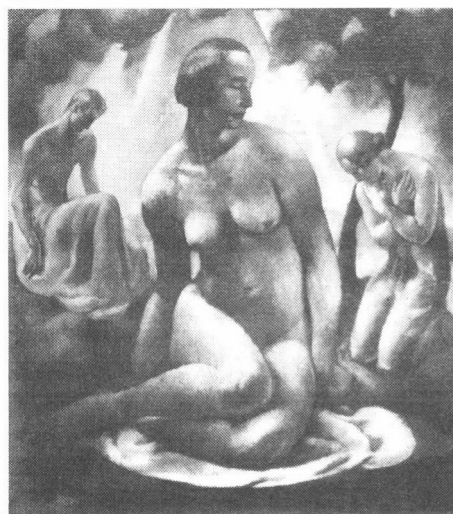

26. Ős nő, 1920-as évek eleje
MNG

27. Kinyilatkoztatás, 1923 előtt
MNG

28. Áhítat, 1923.
MNG

gástestei egészítik ki. Négyük közül leginkább Patkó képei idézik fel a visszakívánt Árkádiát.²²

Korb Erzsébet életműve gyakorlatilag csak hat évet foglal magába, művészi pályafutása 1919-től haláláig, 1925-ig tart. Négyük közül csak ő nem tartozott a rézkarcoló nemzedékhez.²³ Korai rajzain és festményein még érezhető az Aba-Novákéhoz hasonló kubizáló formanyelv²⁴, de későbbi művei már klasszikus előképek hatását mutatják. A fényben önátadóan fürdő, lesimított felületű alakok Signorelli aktjait vagy Michelangelo szibilláit idézik, a körvonalakat puha modellálás tölti ki. Figurái nem olyan erőteljesek és robusztusak, mint Aba-Nováké, és nem annyira realizstikusak, mint Szőnyié, de nem is annyira sematizáltak, mint Patkóé. Korbnál a legerősebb a szimbolizmus, az elvont spirituális tartalmak megjelenítése utáni igény, amit a művek címadása is mutat.²⁵

Szőnyiék neoklasszicizmusában a művek műfaji szempontból néhány karakteres csoportba sorolhatók. A legszembetűnőbb vonás az aktkompozíciók nagy száma. Ezek nem önálló, tanulmányként felfogott aktábrázolások, mint pl. Nemes Lampérth álló nőalakjai. Szőnyiék képei – többnyire sokalakos – jelenetek, címeik általában mitológiai vagy bibliai történetekre utalnak. A címek azonban sokszor csak ürügyül szolgálnak, és ismeretük nélkül a jelenetek nem is minden esetben lennének beazonosíthatók (pl. Szőnyi: *Bethsabe*). Külön csoportot képeznek azok a művek, elsősorban Korbánál, amelyek nem konkrét vallásos vagy mitológiai témát mutatnak be, hanem valamiféle elvont spirituális tartalmat jelenítenek meg. (*Áhítat, Kinyilatkozás*). Sok cím egyáltalán nem utal semmire (*Aktok, Aktkompozíció*) és meglehetősen sok olyan jelenettel találkozunk, amelyeknek témája és címe a meztelenségnek valamilyen hétköznapi magyarázatát adják (*Fürdés előtt, Eta mosdik*), ugyanakkor ezeket az ábrázolásokat is valamiféle ünnepélyes vagy misztikus hangulat tölti meg. Ez a fajta hétköznapiság inkább Szőnyi vagy Aba-Novák képeire jellemző, akik gyakran választják témául családjukat. Patkó és Korb idealizált alakjai sokkal elvonatkoztatottabb, szimbolikus jeleneteket igyekeznek megörökíteni. A régi művészet hagyományos aktkompozícióinak több típusát találjuk meg Szőnyiék művészetében. A szabadban fürdőző alakok mellett a felkőnyöklő, oldalt fekvő női aktnak is számtalan változatát lehetjük fel az irányzat képein, amelyeknek hasonló felfogású előzményei közé leginkább Dobrovics Péter aktjai tartoznak. A típus klasszikus, reneszánsz ihletésű változatát elsősorban nem a csoport fő képviselőinél találjuk meg, hanem olyan alkotóknál, mint pl. Jándi vagy Paizs Goebel.

Ezeket a képeket a Nyolcak és az aktivisták jövőt előrevetítő utópiáival ellentétben a múlt iránti nosztalgia, egy mítikus aranykorba való visszavágyódás jellemzi. A testiségükben nagyon is valóságosan ábrázolt alakok spirituális tartalmakat hordoznak, a meztelenség, és a korszak specifikus kellékek hiánya pedig egyfajta mesterséges kortarlanságot teremt. A művészek mellőznek minden konkrét utalást, amely a modern korra vonatkozik, pedig a kortárs festészetben kifejezetten jelen vannak a technika és a divat tárgyai, ugyanakkor itt ezek hiánya furcsa időtlenségbe emeli a képek szereplőit. A korszak művészetére jellemző az Árkádia-téma gyakori megjelenítése, és az aktos kompozíciók gyakorisága.²⁶

A műveken belül külön csoportot képeznek a szintén nagy számban előforduló portrék, ezen belül is kiemelkednek az önarcképek. A sötétből elősejlő, drámai megvilágítású és sokszor modoros beállítású heroikus önportrékon fontos szerepet kapnak

a kezek és a ruhák kortalanná stilizált drapériája. Ezek az ábrázolások sem előzmény nélküliek, gondoljunk csak Kmetty, Uitz vagy Dobrovics portréira. Az önarcképek az aktkompozíciókhoz hasonlóan gyakran tájba helyezettek, és a háttér leegyszerűsített dombjait, házait itt is ugyanaz a felülről áradó, áhítatos, ünnepi fény járja át. A tájak megjelennek önmagukban, emberi figura nélkül is. A domborzat, a növények és az épületek ilyenkor különös módon sűrítve, valamiféle feszültséggel terhes képződménnyé tömörítve jelennek meg, amelyet a felülről áradó fény fog egységbe.²⁷ Jellegzetes a mozgalmos, széltépte lombfoszlányok elnyújtott zárt alakzatként való héjszerű megfestése, amelynek előzményeit Berény vagy Kmetty képein lelhetjük fel. A festményeken viszont ritkán tűnnek fel csendéletek, hiányuk feltűnő a megelőző generáció művészetéhez képest.

Szönyiék művészetében az erőteljesen hangsúlyozott, pasztikus megformálású tömegek mellett kiemelt szerepet játszik a fény. A többnyire felülről beeső, „lezuhanó” fény azonban több mint egyszerű megvilágítás. Transzcendens töltést kap, mint pl. Korb Erzsébet képein (*Kinyilatkoztatás*), ahol a lehajtott fejű alakok a fentről kiáradó égi fényben mint mennyei megvilágosodásban fürdenek. A fény szerepe a 20-as évek közepétől megváltozik, és ez erősen érezteti hatását a képek festésmódjában. Valóságos fényként egyre jobban átjárja, fellazítja a testeket, a felületek kivilágosodnak és kiszínesednek. Az ecsetkezelés oldottabb lesz, a formák egyneműbbé válnak. A korábban szinte monokróm tónusfestésben fokozatosan megjelennek a valőrök. A képeken a korábbi földszíneket és a fémes hideg színeket meleg pirosak és zöldek váltják fel, a barnás felületeket komplementer kontrasztok reflexei élénkítik. Még Korb Erzsébet korán félbeszakadó művészetének utolsó képein (pl. *Danaidák*) is megfigyelhető ez a változás. Szönyinél a fény belülről járja át a képet, kifehéredő, halvány színeivel egybemossa a különféle elemeket, akárcsak Patkónál, akinél a kivilágosodó színek szintén egyre tompábbak lesznek, a pasztikus alakítás háttérbe szorul, és ezáltal a térhatás is laposabbá válik. Aba-Nováknál is fokozódik a síkszerűség, a főhangsúlyt pedig az egyre erőteljesebb színek kapják, amelyen aztán Itáliában, a temperafestésre való áttéréssel teljeseznek ki. A stílus képviselői ugyanis a 20-as évek végén szinte kivétel nélkül a temperafestésre tértek át. A római ösztöndíjasok esetében ez egyértelműen az olasz művészet hatásának köszönhető. Patkó Károly volt az első, aki áttért az új technikára. Úgy tűnik azonban, hogy jóval a temperára való áttérés előtt mindannyiuk művészetében olyan problémák jelentkeztek, amelyeket az olajfestéssel nem tudtak maradéktalanul megoldani, és ez megelőlegezte és előkészítette ezt a váltást.²⁸

Szönyi, Aba-Novák, Patkó és Korb festészetéhez szorosan kapcsolódik még Nagy Imre művészete, aki szintén az Olgyai-féle grafikai tanszéken tanult, és együtt indult a fiatal rézkarcoló nemzedék többi tagjával. Nemcsak grafikaiban hanem festészetében is a Szönyi-féle stílust követte. 1924-ben azonban hazatért Erdélybe, és a többiek-től eltérően — valószínűleg elszigeteltségének köszönhetően — szinte teljes mértékben megőrizte eredeti, 20-as évekbeli stílusát mind grafikaiban, mind festészetében. Hasonló jellegű képeket ismerünk ebből a korszakból Paizs Goebel Jenőtől vagy Deli Antaltól is. Paizs Goebel 1922-es *Festő és modell* c. festményének csak tussal készült előtanulmányát ismerjük, de ezen is jól látszanak a stílus jellemző vonásai, a lendületes és laza vonalhálóval pasztikusán modellált testek valamint a klasszikus beállítású kompozíció. Paizs Goebel hosszabb franciaországi tartózkodása alatt is festett ilyen fel fogású képeket, elsősorban önarcképeket, de hazatérése után is készültek hasonló

stílusú festmények. Egyik legszebb példája az 1927-es *Szent Sebestyén* (Önarckép) c. kép, amely nemcsak festésmódjával és színvilágával, de témaválasztásával is jól mutatja Szőnyiék hatását.²⁹ Deli Antal, akinek az 1920-as években festett képei (*Nő korszóval*, *Ivóban*) ugyanebbe stíluskörbe tartoznak, 1924-ben együtt állított ki Nagyváradon Korda Vincével és Jándi Dáviddal, akik a Szőnyiékkel egyidős, velük párhuzamba állítható nagybányai művészek közé tartoztak. Jánditól, Kordától, de Klein Józseftől is ismerünk monumentális hangvételű, természetbe helyezett aktkompozíciókat.³⁰ Jándi első korszakára Michelangelo volt nagy hatással, az ő szobrai idézik a zsúfoltan kavargó bibliai és mitológiai jelenetek erőteljes alakjai. Színvilágában azonban jelentős mértékben különbözik Szőnyiék festészetétől, világító koloritjára minden bizonnyal a neós iskola hatott.³¹ A neoklasszicista tendenciákkal még olyan művészek is kapcsolatba hozhatók, mint pl. Barcsay Jenő, akinek a 20-as évek elején festett képei³² nem csupán Rudnay hatását tükrözik. A sötét háttérből felvilágító barnás tónusú arcok hasonló megformálást mutatnak, mint pl. Patkó ekkortájt készült portréi.

Ezeknél a művészeknél bizonyos fokú késés figyelhető meg. Többségük még az évtized második felében is ebben a stílusban alkotott, amikor Szőnyiék már korábban tárgyalt átmeneti korszakukkal eltávolodóban voltak 20-as évek eleji neoklasszicizmusuktól, amelynek egységes stílusa az évtized második felében felbomlott, a művészek pályája pedig különböző irányban fejlődött tovább. A 20-as évek vége felé, amikor Szőnyiék már messze jártak korábbi monumentális aktkompozícióiktól, újfajta neoklasszicizmus jelent meg a magyar képzőművészetben. Medveczky Jenő, Kontuly Béla, Molnár C. Pál vagy Domanovszky Endre kemény és szenttelen figurái a korabeli olasz művészet hatását tükrözik, és azokkal a neoklasszicista tendenciákkal rokoníthatók, amelyek Európa-szerte az előretörő szélsőjobboldali erők hivatalos művészetévé váltak. Az ún. római iskola tárgyilagos és hűvös stílusa határozottan elkülönül és stílusosan is jól megkülönböztethető Szőnyiék 20-as évek eleji neoklasszicizmusától.

JEGYZETEK

1. A neoklasszicizmus problémakörét P.Szűcs Julianna elemzi Az idézőjel csapdája c. tanulmányában (In: Az idézőjel csapdája, Budapest, 1989. 5–39.), és akárcsak B. Supka Magdolna (Aba-Novák Vilmos, Budapest, 1966, 103.) ő is határozottan megkülönbözteti Szőnyi és társai 20-as évek eleji stílusát az évtized vége felé jelentkező, egyértelműen itáliai inspirációjú neoklasszicizmustól. A szétválasztást megnehezíti, hogy a neoklasszicizmus elnevezést a kortársaktól kezdve a mai napig általában erre a második stílusra, a tulajdonképpeni római iskolára alkalmazzák. A neoklasszicizmus megjelenés Szőnyiék esetében nemcsak a mitológikus-biblikus témaválasztásra, az aktkompozíciók túltengésére vagy az alakok szoborszerű megfogalmazására vonatkozik, hanem az avantgarde irányzatokat követő, azok eredményeit asszimiláló („klasszicizáló”) formanyelvet ill. újfajta időtlen ideávilágba való menekülést is jelöl.

2. Szőnyi szerepét hangsúlyozza pl. Lyka Károly (Festészetünk a két világháború között. Visszaemlékezések, Budapest, 1984, 2. kiadás, 53.) és Genthon István (Az új magyar festő-

művészet története 1800-tól napjainkig, Budapest, 1935, 257., 259–260.) Másfelől Korb Erzsébet szerepe sem elhanyagolható (Lyka, id. mű, 57.). Újvári Lajos festőművész szóbeli közlése alapján állítólag maga Szőnyi is Korb-nak tulajdonította a stílus „létrehozását”. Uitz hatását Szőnyire többek között Kállai Ernő (Új magyar piktúra 1900–1925, Budapest, 1990, 2. kiadás, 94.) és Genthon István (Szőnyi István művészete (1957), In: Szőnyi István, Összeállította: T.Szőnyi Zsuzsa, Róma, 1982, 9.) említi, Genthon szerint azonban ezt a hatást nem szabad túlbecsülni.

3. Lyka Károly a korra visszaemlékezve a beszédes Kínai fal mögött című fejezetben ír a magyar művészet elzártágáról a 20-as évek első felében (Festészetünk a két világháború között. Visszaemlékezések, Budapest, 1984, 2. kiadás, 13.)

4. Bajkay Éva: Az akt, mint a neósok rajzi újításának hordozója (kézirat). Ezúton is köszönöm Bajkay Évának, hogy lehetővé tette a bepillantást megjelenés előtt álló tanulmányába.

5. Tihanyi Lajos és Boromissza Tibor festményei jó példák erre az újfajta aktábrázolás-

ra, amelyekből a miskolci Mission Art Galéria 1992-ben rendezett kiállításán (Nagybánya. Nagybányai festészet a neósok fellépésétől 1944-ig) lehetett ízelítőt kapni (Tihanyi Lajos: Táncoló aktok, 1906 k., Kat. 145.; Boromisza Tibor: Fürdőzők, 1909, Kat. 14.)

6. Kádár Béla számos ilyen képét lehetett látni a Műgyűjtők Galériája és a torontói Thebes Gallery által közösen rendezett budapesti kiállításon 1992-ben. (pl. Aktok szabadban, 1906 k., o.k. 63x94 cm, Kat. 4.; Szimbolikus jelenet, 1906 k., pasztell papír 63x94 cm, Kat. 5.)

7. Korb Erzsébet mesterei Lohweg Ernesztin, Glatz Oszkár és Réti Istvánon kívül Iványi-Grünwald Béla és Körösfői-Kriesch Aladár voltak. Az Altereo kapcsán Genthon István a gödöllői iskolát is megemlíti (Korb Erzsébet, Budapest, 1928, 5.)

8. A legjelentősebbek ezek közül Kernstok Károly: Lovasok a vízparton 1910, Hajnali lovas, 1911 k., Schiffer-villa üvegablaktervei, 1910; Pór Bertalan: Hegyi beszéd, 1911; Vágyódás a tiszta szerelemre, 1911. Hasonló jellegű kompozíciókkal találkozhatunk a Nyolcak más tagjainál is, pl. Márfynál vagy Orbánnál (Hármas akt, 1911, Repr.: 60. ill. Dekoratív kompozíció, 1912 előtt, Repr.: 70., Passuth Krisztina: A Nyolcak festészete, Budapest, 1966)

9. Pór Bertalan: Világ proletárai egyesüljete! (plakát), 1919; Kernstok Károly: Vihar, 1919

10. Telepy Katalin: Iványi-Grünwald Béla, Budapest, 1985, 27, 35–39. (Nők a szabadban, 1913 k., o.v. 40x50 cm, Repr.: Telepy 86.)

11. Szieszta (Toilette), 1915, Repr.: 88.o.; József és Putifárné, 1917, Repr.: XXIII., Telepy Katalin: Iványi-Grünwald Béla, Budapest, 1985.

12. Kecskemétnak az aktivizmus kialakulásában betöltött szerepével Szabó Júlia foglalkozott (A magyar aktivizmus művészete 1915–1927, Budapest, 1981, 37–38.); Sümegi György: Neósok a kecskeméti művésztelepen. In: Nagybánya. Nagybányai festészet a neósoktól 1944-ig, Miskolc 1992, 57–66.

13. Bajkay Éva: Uitz Béla, Budapest, 1987, 14–16.

14. Kmetty 1913-ban, Dobrovics 1911-től többször, Perlrott Csaba Vilmos 1910-es évek elejétől 1919-ig többször járt Kecskeméten.

15. Uitz: Hevesy Iván portréja, 1918; Ülő nő, 1918; Perlrott: Fürdő fiúk, 1910-es évek; Kmetty: Önarckép, 1911; Önarckép, 1913; Nő csészével 1916; Koncert, 1918; Dobrovics: Önarckép, 1913; Doktor János színész arcképe, 1917; Lakoma, 1918.

16. Szőnyi István és Korda Vince 1918-ban jártak a művésztelepen (Telepy Katalin: Iványi-Grünwald Béla, Budapest, 1985, 44.), és Nagy Imre is volt ösztöndíjjal Kecskeméten. (Nagy Imre: Ahogy Csíkba megérkeztem ..., Budapest, 1983, 78.)

17. Például Kmetty vagy a Franciaországból hazatérő Szobotka kezdett ez időtájt rézkarccal foglalkozni. „Pesten a rézkarccal felvirágozott. Még az öregek, Rudnay, Csók és mások is nekifogtak.” (Nagy Imre: Ahogy Csíkba

megérkeztem ..., Budapest, 1983, 82.) A grafika fellendülésében természetesen a korszak gazdasági helyzete, az eladási lehetőségek fontos szerepet játszottak.

18. Elek Artúr: Ifjú magyar rézkarcolók, Magyar Művészet, 1925, 421–434.

19. Az Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskola évkönyveiben az Olgyainál tanulók névsorában az említettek közül csak Aba-Novák (1921/22; 1922/23, 1923/24), Simkovics (1921/22; 1922/23), Patkó (1922/23 I. félév), Varga Nándor Lajos (1922/23, 1923/24) és Wanyerka (1922/23, 1923/24) szerepelnek. A többiekre különböző források utalnak: Nagy Imre: Ahogy Csíkba megérkeztem ..., Budapest, 1983, (Bene Géza /80./, Nagy Imre /80., 92./); Barcsay Jenő: Nagy Imréről (1981), In: Ahogy Csíkba megérkeztem ..., Budapest, 1983, 392–394. (Barcsay /393./) A Vallás- és Közoktatási Minisztérium Művészkataszterében Jándi Dávid a 30-as évek végén szakiskolai végzettségénél a nagybányai festőiskola mellett a Képzőművészeti Főiskola rézkarcsztályán töltött félévet említi, MTA Művészettörténeti Kutatóintézet Adattára, MKCS-C-I-57/844–1,2,3

20. Így pl. a Helikon Galéria 1923-ban a Magyar Műkiadó RT anyagából válogatott grafikákból rendezett kiállítást, ahol Szőnyi, Aba-Novák, Patkó, Bene, Jándi, Nagy Imre, Varga Nándor Lajos és Istokovits grafikái mellett Bornemissza, Márfy, Kmetty, Perlrott, Szobotka és Medgyessy lapjait mutatták be.

21. Supka Magdolna: Aba-Novák Vilmos, Budapest, 1966

22. P.Szűcs Julianna: A római iskola, Budapest, 1987, 36–38.

23. Korbtól egyetlen rézmetszetet ismerünk (Aranykor, 1920 k., 155x365 mm, Füst Milán gyűjteménye, Repr.: Kat. Válogatás Füst Milán műgyűjteményéből, PIM 1992). Korb ezen kívül csak szénrajzokat készített, elsősorban tanulmányként nagy olajkompozícióhoz, ill. itáliai tartózkodása alatt önálló művekként.

24. Korb korai kubizáló formaképzésére példa a miskolci Herman Ottó Múzeumban őrzött Levétel a keresztről (o.l.p. 70x48 cm ltsz.: F.77.40.) vagy a korai Ülő nő (o.v. MNG), amelynek tájháttere Moholy Nagy László 1918-as „Budai hegyek” c. képével vethető össze.

25. Genthon István: Korb Erzsébet, Budapest, 1928; Topor Tünde: Áhítat és kinyilatkoztatás. Korb Erzsébet művészetéről, Új Művészet, 1991. 4. sz. (április) 32–37.

26. Ezt a jelenséget Körner Éva elemzi behatóbban Derkovits-monográfiában. A magyar klasszicizmus az európai festészetben belül, 1919–1923 (Körner Éva: Derkovits Gyula, Budapest, 1968, 56–78.) valamint Koválovsky Márta Kmetty-tanulmányában (Koválovsky Márta: Kmetty János, In: Kmetty János: Festő voltam és vagyok, Budapest, 1976, 14–30.) Derkovitsot ugyan más stílusban, de korai korszakában Szőnyiékkal párhuzamosan az övékéhez hasonló Árkádia-festészetet képviselt, és profétikus önarcképei is Szőnyiékéhez hasonló megfogalmazásúak.

27. Aba-Novák Vilmos: Komárom-Tarján, 1921, o.v. 60x90 cm, Mgt.; Korb Erzsébet:

Tájkép, 1920-as évek eleje, o.v. 45x54 cm, Mgt.

28. Ennek az átmenetnek egyik legjobb példája Aba-Novák: Kettős arcképe (A művész és felesége), 1925 (o.v. 88x121 cm MNG Ltsz.: 61.41 T)

29. Haulisch Lenke: Paizs Goebel Jenő, Budapest, 1968.

30. Klein József: Női aktok, 1927, o.v.

50x60 cm, Mgt. (Kat. 75); Korda Vince: Fürdőző fiúk (katalóguson kívül), Nagybánya. Nagybányai festészet a neósoktól 1944-ig, Miskolc, 1992.

31. Szűcs György–Zwickl András: Jándi Dávid, In: Nagybánya. Nagybányai festészet a neósoktól 1944-ig, Miskolc, 1992, 139–150.

32. A hűlye (A falu bolondja), 1923, Fiúképmező, 1922, Nyomorultak, 1923.

András Zwickl: Neoklassizismus in der ungarischen Malerei der zwanziger Jahre

Das Jahr 1919 brachte eine Zäsur in der ungarischen Kunst, da nach dem Sturz der Räterepublik das Land von zahlreichen Künstlern verlassen wurde, die im zeitgenössischen künstlerischen Leben eine wichtige Rolle gespielt hatten. Die nächste Generation konnte erst nach dem Ersten Weltkrieg die Szene betreten. Vilmos Aba-Novák (1894–1941), István Szőnyi (1894–1960) und Károly Patkó (1895–1941) meldeten sich nach Beendigung ihres Militärdienstes mit einem individuellen, selbständigen Stil.

Auf ihren Radierungen treten auf dem Kontrast von Licht und Schatten basierende, monumentale, meistens in einer Landschaft plazierte Akte bzw. Porträts und Selbstbildnisse mit heroischem Auftakt in Erscheinung. Ihre sich parallel entfaltende Malerei weist ähnliche Züge wie ihre Graphiken auf: auf ihren Gemälden von dunkler Tönung erscheinen in einem biblisch-mythologischen Rahmen Gruppen von standbildartigen Akte. Auf den Kompositionen spielt das von oben herabströmende, fast spirituelle Licht eine hervorgehobene Rolle.

Die Art von Neoklassizismus der zwanziger Jahre ist für mehrere junge angehende Künstler kennzeichnend. Hierher gehört das gesamte Œuvre der jung verstorbenen Künstlerin Erzsébet Korb (1899–1925), ähnliche Tendenzen lassen sich zu jener Zeit auch bei weiteren Malern, wie z.B. Gyula Derkovits oder Jenő Paizs Goebel beobachten. Der Stil wird durch keine scharfe Zäsur von der Kunst der vorangegangenen Generation getrennt. Die Ansätze lassen sich in der ungarischen Avantgarde der zehner Jahre, in der Malerei der Künstlergruppe Acht und der Aktivisten auffinden, die strukturierte Formgebung wurde allmählich durch eine Art von weicherem Neoklassizismus abgelöst.

Der einheitliche Stil des Neoklassizismus der zwanziger Jahre hat sich in der zweiten Hälfte des Jahrzehntes aufgelöst und die Laufbahnen der Künstler nahmen verschiedene Richtungen. Ihre Kunst trennt sich entscheidend von den sich gegen das Ende des Jahrzehntes entfaltenden Tendenzen jenes Neoklassizismus unterscheiden, der zur offiziellen Kunst der in verschiedenen Teilen Europas vorstoßenden faschistischen Kräfte wurde.

Szűcs György

HARANGHY JENŐ TÖRTÉNELMI FALKÉPEI ÉS ÜVEGABLAKAI Debrecen, Parád, Kolozsvár

---

1932. július 7-én adták át rendeltetésének Debrecenben a város műszaki tanácsosának, Borsos Józsefnek a tervei alapján felépített új ravatalozót. Borsos nemcsak egy önálló épületet alkotott, hanem a Nagyerdőben az egész temetőt megtervezte, ügyelve még arra is, hogy a meglévő fákat meghagyják, s így az erdei jelleget meg tudták őrizni.¹ A ravatalozó és környékének kiképzése egységes elgondolást követ: az épület formaképzése, részletmegoldásai visszanyúlnak a századforduló népi díszítőművészeti elemeihez, másfelől azonban a Rerrich Béla-féle szegedi Dóm-tér árkaos épületeinek közvetlen rokonaként könyvelhetjük el. Pámer Nóra dekoratív, romantikus irányzatként tárgyalja ezt a fajta stílust, melynek gyökereit Fritz Höger és Ragnar Östberg északi téglalapítászatában találhatjuk meg.² Borsos műve átmenet a „magyaros” szecesszió és a modern vasbeton szerkezetes építmények között. Majd 1938-ban épül fel debreceni Egyetemi temploma, mely hatalmas falsíkjaival már Rimanóczy Gyula pasaréti templomához (1933) hasonlítható.

1931 májusában Dr. Vásáry István polgármester pályázatot hirdetett a köztemető épülő ravatalozója szertartástermeinek kifestésére és üvegablakainak elkészítésére. A felhívás kiemelte, hogy figyelembe kell venni a klinkertégla-lábazat zöldesbarna színet, a vakolt felület anyagát és főként azt, hogy „az egész épület, de különösen annak belseje és felszerelése magyaros motívumú díszítéssel van elgondolva és tervezve, kívánatos, hogy a falfelület freskó képei valamint az ablakok tervei ezzel összhangban legyenek”.³ A bíráló bizottság tagjai – a város vezetői mellett Borsos József, Bosznay István, Sidló Ferenc – Haranghy Jenő, ifj. Kovács János, Holló László és B. Kokas Klára terveit találták kivitelezésre alkalmasnak.⁴ Haranghy a központi teremtől jobbra elhelyezkedő 2. számú ravatalozót kapta. „Az egyes freskók még ünnepélyesebbé avatják e komor helyet – írta Vári Szabó Tibor városi építésszámvevő –, de anélkül, hogy a gyásznak komor ridegségéről szólnának. Az egyiken ott áll Krisztus alakja, a vígasztalás és feltámadás reménysége. A másik is a megnyugvásról és viszontlátásról szól, és talán a legérdekesebb Haranghy Jenő művészi alkotása, mely az ősmagyarok temetési áldozatát mutatja be.”⁵

Már a szeptemberi Déri Múzeum-beli kiállításon, amikor a kartonokat bemutatták a közönségnek, látszott, hogy a kiírásnak leginkább Haranghy terve tudott megfelelni.⁶ Teljes mértékben képes volt idomulni Borsos elképzeléseihez, s Toroczkai Oszvald külső emblematikus sgraffitójával is egységes harmóniát teremtett. A ravatalozó főfala Attila temetését ábrázolja. Egy téglasorból kialakított boglyaív határolja a képmzőt, melynek közepén a hun vezér faragott koporsója helyezkedik el. Kétoldalt feleségei, gyermekei, katonái állnak, kürtök harsannak fel, s áldozatnak egy fekete és egy fehér mént vonszolnak a táltosok pallosaihoz. Egy korábbi változat szerint a koporsó helyett csónak rajzolata szerepelt, de az szétfeszítette volna a kompozíciót.⁷ A koporsó fölötti kerek üvegablak a ravatalozó oromdiszeit ismétli, a nagyszentmiklósi kincs bikafejes ivócsanakjának aranyló üvegablak változata. Kétoldalt az üveg-

ablakok sora a temetés tágabb környezetét teremti meg, kopjafás részletek tűnnek elő a ravatalhoz igyekvő festői ruházatú ősmagyar csoportozatok között. Előzményei a marosvásárhelyi Kultúrpalotában Toroczkaí Wigand Ede hármasszobrász által készített színes ablakai 1913-ból (Hajdonába, régös-régön; Csaba bősceje; A nagyúr kapuja; Réka asszonysírja).

Az épület bármennyire is archaikus köntösben jelenik meg előttünk, krematóriumával, korszerű emelő-berendezéseivel, urnafülkéivel egyértelműen megfelelt a modern funerális elvárásoknak. A tradíció nyugvó esztétizmus találkozott egy magas szintű technikai rendszer kiépítésével. Nem véletlen, hogy amikor Bethlen István volt miniszterelnök az átadás előtti hónapban Debrecenbe látogatott, az egyetemi épületeket, a nagyerdei uszodát és a köztemetőt tekintette meg mint a város új létesítményeit.⁸ Debrecen fontos szerepet kapott Klebelsberg Kunó kultuszminiszter elképzeléseiben, mivel az első világháború által megszakított klinikai építkezéseket befejeztette, s a Tisza István Tudományegyetemmel a szellemi élet újabb Budapesten kívüli központját alapozta meg.

Haranghy stílusa – sűrített, kontúros előadásmód, „lajos”, dekoratív felületki-töltés – még magán hordja a szecesszió élményének lenyomatát, hiszen tanulmányait a tizes években végezte, amikor még friss volt a gödöllőiek hatása az alkalmazott művészetekre. Haranghy a későbbiekben ugyan megőrizte dekorativitásra való hajlamát, viszont a hajlékonyabb szecessziós vonalvezetés eltűnével alakult ki a jellegzetes „Haranghy-stílus”. A debreceni ravatalozónál Borsos elképzelése némiképp sugallta a „pogány” tematikát, mely a két háború közötti időszak Szent Istvánt, tehát az államiságot megcélzó ideológiájában valamiféle ősiséget, mondaszerűséget, a századforduló gondolkörének megőrzését képviselte. A ravatalozóban a környezet és az élők viszonya pontosan koreografált és kötött. Az élők egyedül maradnak a halottal, nincs lehetőség önálló viselkedésmódokra. A koporsósüllyesztőben eltűnő tetem és az ottmaradó családtagok, ismerősök számára egyetlen lehetőség kínálkozik: a történelmi időbe visszanyúló képek lehetővé teszik, hogy ez a végső helyzet elemelődjön a jelen időtől, s egy világosabb, távolibb dimenzióba mutasson.

A holtak házának szinte ellentéte a *parádafürdői étterem/falképeinek* világa. Az 1937 tavaszán felépített nagy vendéglő építészeti szempontból jelentéktelen, nem hordoz külön művészi tartalmat. Sokkal inkább a környék hangulata őrzi a reformkor emlékét, hiszen a korábbi Grassalkovich-uradalom zálogbirtokosai már 1827-ben fürdőépületeket emeltek a Csevice-forrásnál. Az építkezések majd minden tulajdonosnál folytatódtak, 1854-ben gróf Károlyi György több kisebb házat létesített a vendégek elhelyezésére. 1885-ben Ybl Miklós tervei szerint bővítették az alsó kastélyt. A területet 1919 után mint Károlyi Mihály birtokát kobozták el, s 1929-ig zárgondnoki kezelésbe került, majd a Nemzeti Közművelődési Alapítvány tulajdona lett.⁹ Népszerűsége az első világháború után nőtt meg, hiszen szinte az egyetlen hegyvidéki gyógyfürdő maradt az új országhatárokon belül. „Itt minden inkább ódonszerű – fogalmazta meg Dinnyés Ferenc festőművész – Itt-ott a régi római és görög architektúrára emlékeztető épületek, nagy oszlopos verandákkal, másod(t) nemesen finom ízléssel rendezett parkok berkekkel és tóval. A tavat a legérdekesebb festői szépségű fák veszik körül, majd mindezt elhagyva a hegyeket borító erdőbe jutunk, melyek oly szépek, oly vadonszerűek, mint egy őserdő, hogy szinte látni véli az ember az erdő sűrűjébe menekülő centaurokat, mert itt igazán úgy érzi magát az ember, mintha ki-

kapcsolódott volna a jelen világtól és a huszadik század minden beteges romlottságával együtt csak egy rossz álomnak tűnik fel, melyből felébredtünk és egyenesen belekerültünk a festőileg is oly szép romantikus őskorszakba.”¹⁰ Dinnyés költői leírása szinte Haranghy monumentális művének előképe is lehetne, bár ő az antik ókor helyett a magyar korai középkorba nyúlt vissza.

1940 augusztusában Haranghy elküldte ajánlatát a parádfürdői építető bizottságnak, melyben részletesen felvázolta a megfestendő programot Kaplonyi László építész által megadott tervek alapján. A pavilonszerű étterem mind a négy falát viaszolajfestéssel, sűrű osztású vakkeretekre erősített bükkfalemezekre készítené el. Az ajtó és ablaknyílások által üresen hagyott felületek három összefüggő témakört ölelnének fel. A főfalra Arany János Buda halála című eposzából a Mátrai vadászat jelenet kerülne, az oldalfalakra Kossuth 1840-es látogatását, a szemköztire pedig a fürdő száz évvel későbbi, tehát 1940-es látképét képzelte el a művész. A teraszra nyíló ajtóközökbe a 12 hónap figurális ábrázolatait tervezte. „Az étterem festményeinek előadásmódja – a terem architektúrájának megfelelően – erőteljes, színes, nagyvonalú, kompozíciókat igényel.”¹¹ Haranghyt november végén bízták meg az „étterem és társalgó helyiségnek az ajánlatban foglalt tervek és leírások szerinti művészi kifestésével”, ám még két esztendő múltával is csak arról értesülhetünk, hogy tart a fatáblák felerősítése.¹²

A 12 hónap allegóriái valószínűleg nem készültek el, jelenlegi állapotában csak a három fal kompozíciói láthatók. A legnagyobb, középső falon képszalagokon olvashatók Attila vadászatának verssorai: „Etel is a Mátrát osztja fel akképpen,/ Hegyre hegyet készül meghajtani szépen,/ Nagy rengeteg erdőt nyomni körül haddal,/ Úgy banni el oztán közepütt a vaddal.” A debreceni ravatalozó statikus gyászsképeivel ellentétben itt csupa mozgalmasság minden, az életerős vezér szinte uralkodik a vadregényes tájon. Díszesen felszerszámozott lovak, gazdag ruházatú vadászok, az elejtett bivalyt, s más apróállatokat körbeugráló kutyák barnával kontúrozott csoportjai, a táj szinte égő vörös és sárga háttere ezt a dinamizmust erősítik. A körvonalakon belül a kifestés lendületes, széles ecsetkezeléssel valósul meg, a szecesszió dekoratívítása leginkább az alakok nélküli jobboldali térrészben érződik, ahol a fák, a növényzet és a fehér sátrak elrendezésének ritmusát nem töri meg a testesebb alakok tájba helyezése. A *Parádi séta* 1840 Kossuth Lajos látogatását mutatja be. Klasszicista tornác előtt elegáns hölgyek és urak találkozását láthatjuk magas fenyők tövében: egy kezdődő kerti mulatság kellemes pillanatait ragadta meg a művész fantáziája. Erre felel az átellenes kép, ahol napernyő alatt beszélgető, teniszütővel felszerelkezett vendégek, fürdőruhás strandolók gyönyörködnek a tavat övező hegyekben (*Parádi strand*, 1940). A *Mátrai vadászat* csak megelőlegezi az utána következő lakmározást, vigasságot, a két oldalsó kép viszont a nyugalom és a pihenés egy-egy kiragadott pillanatáról szól.

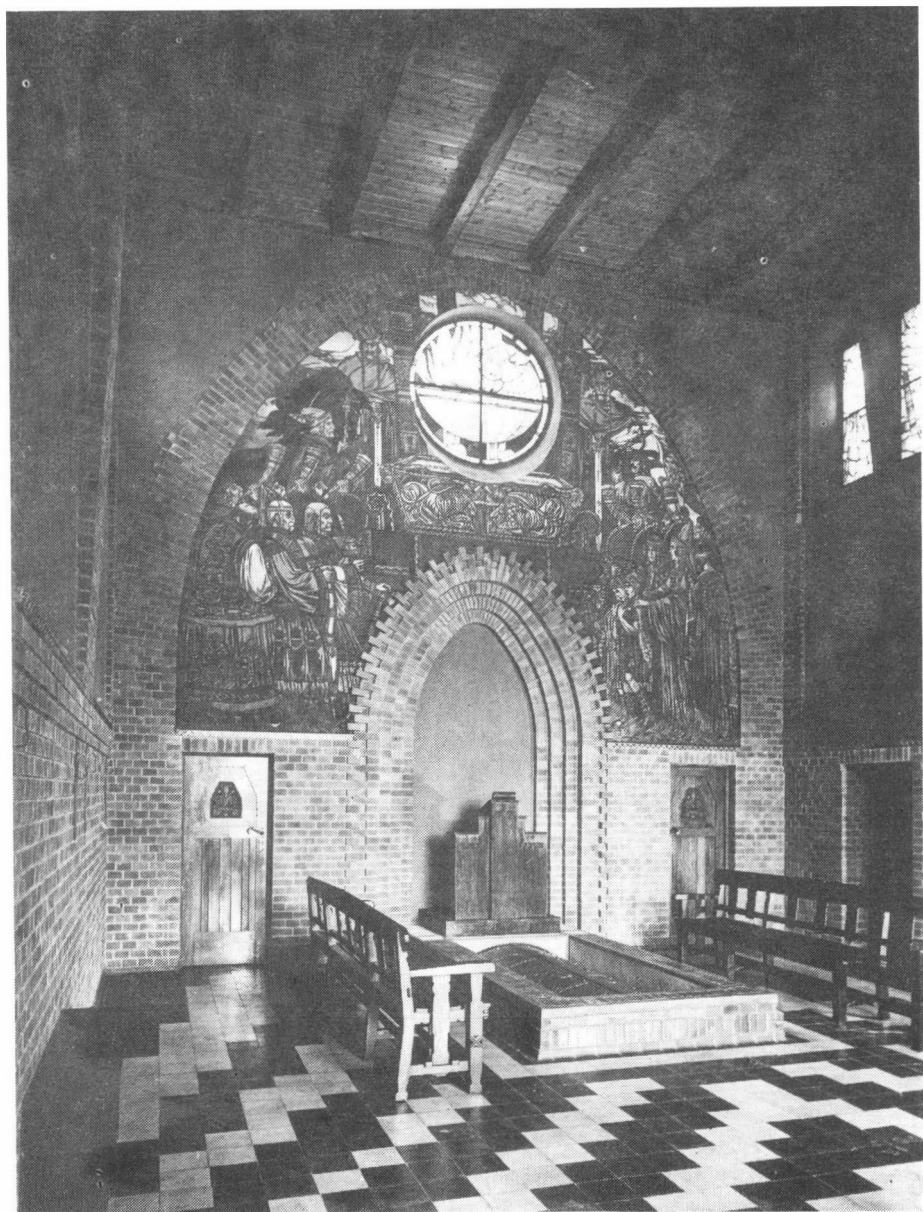
A három falkép – anélkül, hogy észrevennénk – sajátos tér-idő játékba ragad bennünket. A pavilon délre néző oldalán 7 íves, szárnyas üvegajtó nyitható fel, s így a terasz és a belső tér összecsúszik. A strandjelenet átvezet a festett történelmi időből a reális jelenidőbe, melynek mozgalmasságát a vendégek teremtik meg. A teraszról látható körpanoráma dombjai, platánjai, fenyvesei szinte „folytatják” a belső falakon megkezdett képeket.¹³ A vendégek is kettős időben oldhatják fel vágyaikat, gondolataikat. „A kastély szobái, kezdve a fekete márvány kandallótól a nehéz szövet tapétás falakkal, berendezés, minden egy szebb, jobb múlttól regél...”¹⁴ A kedvelt

parádi üveg pohár Kossuth arcképével és a hideg-meleg vizes, parkettás szobák, Ybl Miklós szállója és Mattyók Aladár modern vonalú strandépítménye, az Anna-bálok színes forgataga és az esténként játszó jazz-zenekar – mindez egyszerre érzékelhető az ott töltött napok alatt.

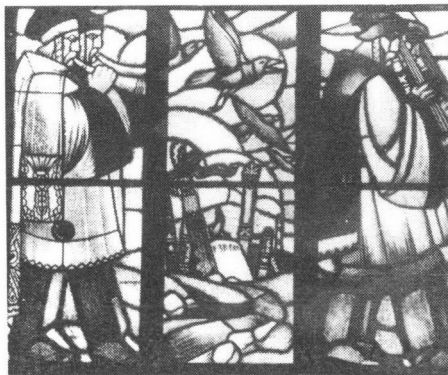
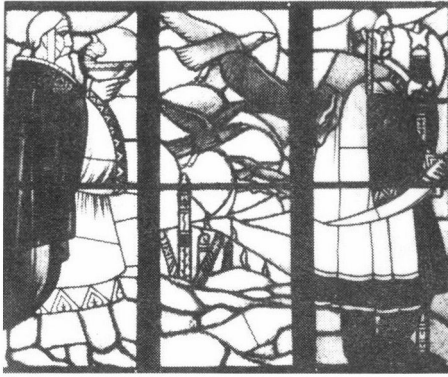
„A mozaikot is rakjuk, de bizony igen lassan megy és azt hiszem ebben az évben nem is leszünk meg. Ezen kívül Parádra egy óriási méretű étterem 15x36 m alapterületű termet is ki kell festenem, hát egyszerűen van mit csinálni hála Istennek – csak bírom és győzzem.”¹⁵ – számolt be készülő munkáiról 1941 februárjában Haranghy.

A Múcsarnok Szent István-mozaikja és a parádi étterem mellett az év végén már Kolozsváron kell dolgoznia az ottani *Hadtestparancsnokság* épületén. Az 1940-es 2. bécsi döntés után a visszatért területek főhatósága elrendelte, hogy a félbemaradt épületeket be kell fejezni. Ormay János mérnök-főhadnagy kapta meg a feladatot, hogy a klasszicizáló, timpanonos (az újságok szerint „bizáncias”) román főgimnáziumi épületet „magyaros” stílusban áttervezze. Ormay a homlokzatot teljesen átalakította, koppfás kőpilléreket, székely oromdíszeket alkalmazott. A főbejárat két oldalán itt is felbukkant a bikafejes edény. A kapuzatot Borsodi-Bindász Dezső dunaharaszti mészkőből készült, 320 cm magas őrtálló „Hun” és „Magyar” harcosai vigyázták. A középrizalit legfelső sávjában Haranghy Jenő 12 m hosszú és 2,5 m magas sgraffitója Mátyás király djadalmenetét ábrázolta. Kétoldalt pedig egy-egy íves falmezőben Szent László gyepüket épített és Töhötöm vezér átadja Erdélyt a magyaroknak témák kerültek kidolgozásra. A művészek az épület belsejében is megosztották a feladatokat. Szopos Sándor erdélyi festőművész hat freskót festett; Haranghy az üveglakok kartonjait készítette el, a kivitelezést Palka József vállalta.¹⁶ (Ebben az évben Szopos és Haranghy egyaránt Esterházy-díjat kapott: Szopos a történelmi kompozíció kategóriában a Madéfalvi veszedelem című festményéért, Haranghy a magyar életkép kategóriában a Debreceni nagyvásár a 18. században művéért). A parancsnoki dolgozószobába Szervátius Jenő figurális bútorokat faragott, ezek közül kiemelkedik az ún. Gábor Áron dolgozóasztal, melyet 1941-ben a budapesti közönség is láthatott a Műbarát kiállításán.¹⁷ A történelmi féldomborművekkel díszített asztal (Székely íjász a tatárok ellen, Gábor Áron ágyút önt stb.) kecskelábát is „szobrok” alkották: háttal egymásnak támaszkodó kardos ősmagyar illetve két ágyúöntő székely. „Attila, Árpád szelleme éljen Csaba hitében, / Ősök szelleme véd, védjük az őszellemet.” – hirdette Molnár Sándor százados, katonaköltő disztichonja a lépcsőházban.¹⁸ „Azt akarjuk ezzel az új épülettel dokumentálni, hogy él még a hamisítatlan magyar művészet.” – nyilatkozta Haranghy az egyik kolozsvári újságnak.¹⁹

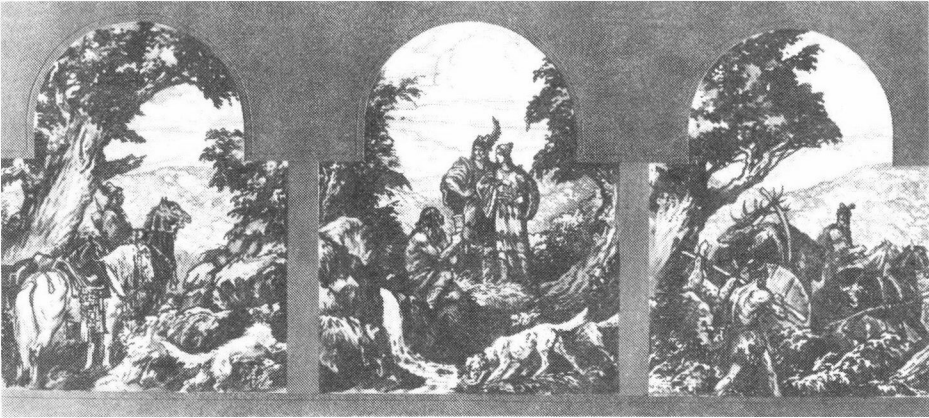
Haranghy üveglakjai két csoportba oszthatók. A magyar és erdélyi címerek környezetébe komponálta a jeles erdélyi családok (Báthori, Bethlen, Kemény, Apafi stb.) illetve városok (Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy, Csíkszereda, Beszterce stb.) jelvényeit. A címerek megszabott rajzolatai nem sok szabadságot engedtek meg Haranghy-nak, kicsit szabadabban dolgozhatta ki az erdélyi fejedelmeket János Zsigmondtól II. Rákóczi Ferencig, valamint az Attila kardja és a Csaba királyfi üvegeképeket. Az emblematis és figurális képekkel felvillantott magyar történelem addigi menetének lezárására, a homlokzati Mátyás-sgraffitó párja, a *Horthy kolozsvári bevonulását* ábrázoló lépcsőházi falkép szolgált.²⁰ „Már ma estére teljesen fel van illetve alá van festve a bevonulási 8 méteres kép ... A kiszínezés még 5-6 nap...” – írta feleségének november végén Haranghy.²¹ A hatalmas méretű kép kompozíciója kevésbé sikerült,

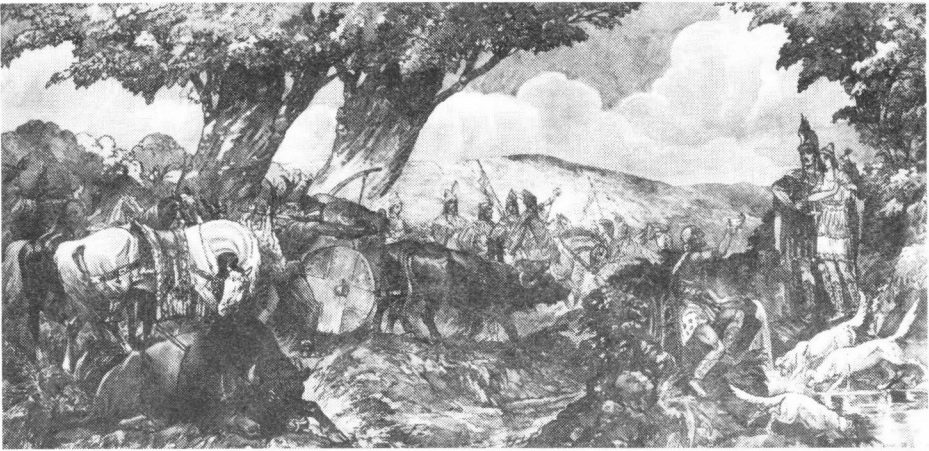
29. Haranghy Jenő: Attila temetése, 1932.

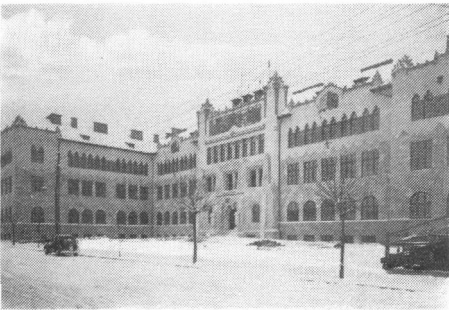
30. Haranghy Jenő üveglakajai a debreceni ravatalozóban, 1932.

31. Haranghy Jenő: Mátrai vadászat. Terv a parádi Nagyszálló éttermének falképéhez, 1941.

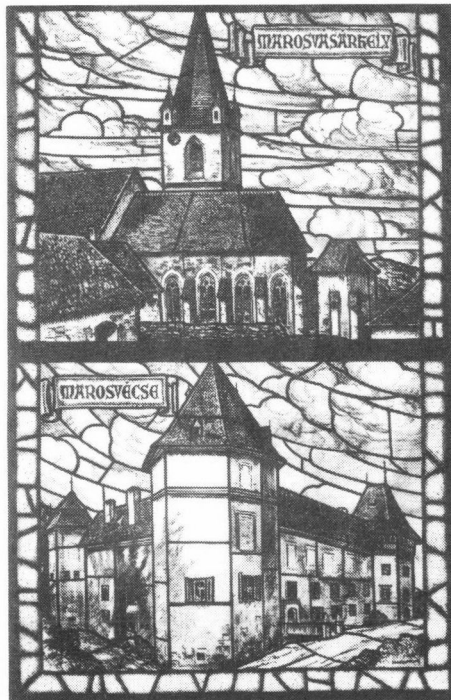
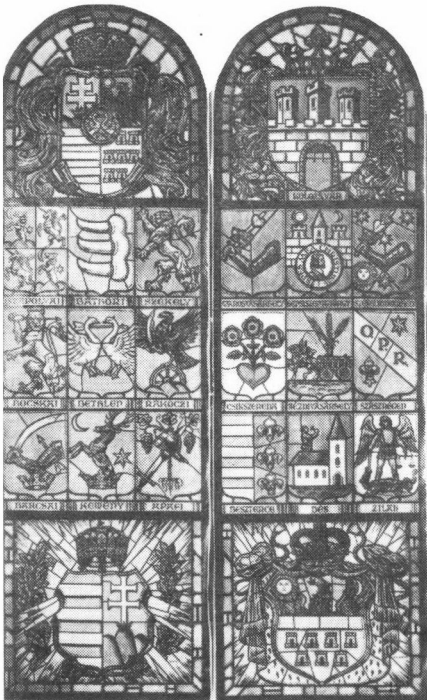

32. Haranghy Jenő: Mátrai vadászat. Terv a parádi Nagyszálló éttermének falképéhez, 1941.

33. A kolozsvári Hadtestparancsnokság épülete, 1942.

34–37. Haranghy Jenő: A kolozsvári Hadtestparancsnokság üveglakainak kartonjai, 1941.

a fal közepén elhelyezkedő ajtó miatt a Kormányzó a bal oldalra tolódott, ezért az elvonuló harcokosi és a lovas katona egy részét Haranghy kénytelen volt levágni a kép szegélyével. Valószínűleg a szabad komponálásban gátolta az is, hogy a viszonylag friss eseményt saját szemével látta, riportrajzok sokaságát készítette el, s az átélt konkrét valóság nem kedvezett egy időtlenebb kidolgozásnak.

Egy reprezentatív épülethez szorosan hozzátartozik ünnepélyes átadása. A Kormányzó személyesen nem jelent meg, az avatásra Bárdossy László miniszterelnök utazott Kolozsvárra. 1942 január 18-án délelőtt Stirling hadtestparancsnoknak Ormay János mérnök jelentést tett a munkálatok befejezéséről, utána leánya átnyújtotta az épület kulcsát. Majd Kelemen Lajos múzeumi és levéltári főigazgató ismertette az épület művészi elgondolását.²² Kósa Márton költő versre ragadtatta magát, s mintegy interpretálta a szemlélők érzéseit: „Megállok most előtted, ó hatalmas/kő-költevény, pompázó palota/ s elnézek hosszan, csodáló szemekkel/ erőt sugárzó új magyar Cso-da...”²³ Az átadás euforikus hangulata alkalmas volt arra, hogy – legalább néhány napig – feledtesse a háborús hangulatot, az építés nehézségeit a hideg téiben.

Az épület katonai funkciója, az aktuális politika beleszólása a megvalósításba, a szűk határidő miatti gyors munka: a kész építmény megítélésének gátló lerakódásai. Ennek ellenére, vagy éppen ezért nagyszabású vita bontakozott ki a Hadtestparancsnokság kapcsán. Még 1938-ban Keöpe Viktor szóvá tette a magyar városok „neo-ilyenolyan” stílusát. Javasolta, hogy az építésszek használják fel a tulipánt és a többi magyar virágot az épületek díszítésére, a fehérrel kombinált piros-zöld kiegészítő színeket, a ruházat süjtásainak „ornamentikáját”, a székelykapuk, kopjafák faragásmintáit a falak felöltöztetésére, s így a már létező Iparművészeti Múzeum, a Postatakarékpénztár, s a városmajori kis székely templom mellett további „magyar” épületek születhetnének.²⁴ S valóban a Hadtestparancsnokság gazdag motívum-applikációjával éppen ezt a kívánalmat valósította meg. Ám az Építészetben Padányi Gulyás Jenő élesen szembe szállt ezzel a fajta „eltévelyedéssel”. „Hivatalos segédlettel és sajtóval terjed a rossz példa nyomán az ízléstelenség s a magyar művészet legnagyobb veszedelme: az üres, talmi magyarkodás.”²⁵ Ellenpéldának hozta fel, hogy Marosvásárhelyen is fenyegetett a veszély, de ott a Maros-Torda Vármegye székházának átalakítását Kotsis Iván redukciós terve kitűnően oldotta meg, és sikerült megakadályozni a „vasbeton kopjafák” alkalmazását.²⁶

A Hadtestparancsnokság épülete ismét felelevenítette a vitát a nemzeti építészet-ről, amely a századforduló óta meg-megosztotta az építésztársadalmat, de „túlilluszt-rált” voltával nem segítette a kérdés építészet-esztétikai tisztázását. Az összeválogatott jelenetek és a követendő ősök képei mintha valamiféle történelmi kompenzációról árulkodnának: felépült a magyar múlt díszletezése, a történelmi idő foglyulejtésének illúziója. Már az átépítés kezdetekor elveszett azonban egy összművészeti termék valódi kiérlelésének lehetősége.

JEGYZETEK

1. „S alighanem azok a legjobb és legművészbibb temetők, melyek nem cifra emlékek és tarka kövek sokaságában keresik ezt a jel-leget, hanem az egésznek nagy, összeolvadó egységében.” – fogalmazta meg a sírkert-gon-dolatot Nádai Pál. Magyar Iparművészet. 1912. 283.

2. PÁMER N.: Magyar építészet a két világháború között. Bp., 1986. 39.

3. Debrecen Szabad Királyi Város Polgár-mestere. Pályázati felhívás. 17391/1931 VII. sz. (A művész pld.)

4. Sz. KÜRTI K.: Temetőművészet Hajdú-Biharban. A debreceni köztemető kép-

zőművészeti értékei. In: Hajdú-Bihar temetőművészete. Debrecen, 1980. Szerk. Szöllösi Gyula. 238. old.; Úő.: Közterti szobrok és épületdíszítő alkotások Debrecenben és Hajdú-Biharban. Debrecen, 1977. 116–117.

5. Debrecen szabad kir. város új köztemetője ravatalozó és hamvasztó épülete c. kiadvány (h.n., 1932). 16. Lényegében a Tér és Forma 1932. 9. sz. bővített változata.

6. „Versénynek Borsos azt telefonálta kétségen kívül mindjárt az anyém lett a legjobb, de az elv az volt 3 felé”. Haranghy Jenő 1931. július 9-én kelt levele feleségéhez.

7. A tervvázlat fotója a Haranghy-család tul.

8. Gróf Bethlen István látogatása a város új közintézményeinél. Debreczeni Újság. 1932. május 26. 3.

9. Dr. VIGYÁZÓ J.: Parád-fürdő és környékének részletes kalauza. Bp., 1929. 4–5.

10. DINNYÉS F.: Parád-fürdő és környéke festői szempontból. In: Parádi kalauz. Szerk. Homor László. Szeged, é. n. (1927) 49.

11. Haranghy Jenő o.m.kir. Iparművészeti iskolai rendes tanár (Budapest IX. Kinizsi u. 31.) ajánlata: Parád-fürdő Nagyszálló éttermének és társalgójának festményeire. 1940. aug. hó 9. (Az irat másolata a Haranghy-család tul.)

12. A Nemzeti Közművelődési Alapítvány 1346/1940. sz. és 1940. november 25-én kelt levele Haranghy Jenőhöz, illetve Pálinkás László asztalos 1942. október 12-én kelt levele.

13. Érdekes, hogy Haranghy Jenőnek elküldtek egy panorámafényképet (Horányi

Irén, Parád-fürdő felv.), amellyel a teraszról való kilátást akarták bemutatni.

14. Dr. BEREI-BARTHA Istvánné: Egy transzilvániai asszony levele Parád-fürdőről. Erdélyi Szemle. 1938. 7–8. sz. (o. n.)

15. Haranghy Jenő 1941. február 27-én kelt levele Darnay Sárahoz.

16. Az épület leírása: Magyar Építőművészet. 1942 áprilisi száma. 90–93. illetve Keleti Újság. 1941. október 26. 8.

17. A Műbarát V. kiáll. katalógusa. 1941. február 23 – március 9. Ugyancsak reprodukálva a Szépművészet. 1941. 4. sz. mellékletében.

18. Ellenzék. 1942. január 19. 3.

19. Keleti Újság. 1941. október 26. 8.

20. Az épület ma is áll az egykori Árpád (ma Traian) u. 27. szám alatt. Külső magyaros díszei nincsenek meg, valószínűleg a belső dekoráció is elpusztult. Haranghy Jenő üvegablakai edesapjának, Haranghy Györgynek az üvegnegatívjain maradtak fenn.

21. Haranghy Jenő 1941. november 22-én kelt levele feleségéhez.

22. Erdélyi Szemle. 1942. 1. sz. (o. n.)

23. Magyar Katonaujság. 1942. február 7. 7.

24. KEÖPE V.: Új szempontok a magyar építészeti stílushoz. Erdélyi Szemle. 1938. 9–10. sz. (o. n.)

25. Az Építészeti 1942. 2. sz. faksimilében leközli Padányi Gulyás Jenő Fából vaskarika c. írását, amely a Reggeli Magyarországbán jelent meg.

26. PADÁNYI GULYÁS J.: Maros-Torda Vármegye székházának homlokzati átalakítása Marosvásárhelyt. Építészeti. 1942. 2. sz. 68.

György Szűcs: Die historischen Wandbilder und Glasfenster von Jenő Haranghy. Debrecen, Parád, Kolozsvár

Jenő Haranghy (1894–1951) war zwischen den beiden Weltkriegen Professor an der Kunstgewerbeschule. Er ist in erster Linie als Maler und Zeichner der Heide-Landschaft in der Umgebung von Debrecen bekannt, wobei sich aber sein Interesse für die ungarische Geschichte bereits früh offensichtlich wurde. Auf seinen Briefmarkenentwürfen und Buchillustrationen verewigte er bedeutende Gestalten der Vergangenheit und außer diesen kleinkünstlerischen Arbeiten schuf er zahlreiche murale Werke, von denen das Hl. Stephan-Mosaik der Kunsthalle von Budapest (1938–42) am bekanntesten ist.

Eines seiner Hauptwerke ist das 1932 beendete Wandbild sowie die Glasfenster der von József Borsos erbauten Leichenhalle in Debrecen, die die Bestattung des Hunnenkönigs Attila darstellen. Die Leichenhalle selbst ist ein Prachtwerk des „magyarisierenden“ Stils und der ungarischen Ziegelarchitektur, deren Stil – neben János Kovács d.J. und László Holló – Haranghy am meisten zu übernehmen vermochte.

Die Thematik der Urvergangenheit erscheint auf dem Wandbild des Kurbades in Parád (1940), das eine Jagd der Heerscharen aus dem Epos „Tod des Buda“ von János Arany darstellt. Hier wird auch schon die Gegenwart versinnlicht, da die Draufsicht des Strandbades hundert Jahre später das Pendant des Besuches von Lajos Kossuth im Jahre 1840 ist.

1941 verfertigte er in Kolozsvár die äußeren Sgraffitos (Hl. Ladislaus, Einzug von Töhötöm bzw. von König Mathias in Kolozsvár) sowie die dekorativen Verzierungen und Szenen der inneren Wandflächen mit Wappen, sowie die ebenfalls historisch inspirierten Bilder der Glasfenster (Porträts der Fürsten von Siebenbürgen, bedeutende Städte), des Gebäudes der Armeekorpskommandatur.

Jenő Haranghy gehörte zu den Künstlern mit einem Hang zum Konservatismus, die ihren Schülern bei der Entfaltung keine Schranken setzten, selbst jedoch einem im 19. Jahrhundert fundierten, werterhaltenden Standpunkt vertreten.

Kerny Terézia BIBLIOGRÁFIAI ADALEK A TORNAI KEHELY KUTATÁS- TÖRTÉNETÉHEZ

A Magyar Nemzeti Múzeumban őrzött és állandó történelmi kiállításán is látható, XV. század eleji, Tornáról származó kehely 1815. október 8-án került a római katolikus plébániatemplom akkori kegyurának, gróf Keglevich Jánosnak ajándékként a múzeum ajakuló gyűjteményébe. Az eseményt a talp belső peremébe vésett latin nyelvű felirat örökített meg.¹

Tíz évvel később részletes leírása is elkészült korábbi irodalmának fősorolásával. A katalógus szerzője a kelyhen található két Szent Borbála ábrázolásból kiindulva Cillei Borbála által készített alkotásnak tartotta.² Varjú Elemér 1933-ban a talpra erősített, translucid zománcpalánnyal fedett címert a Forgách család címerével azonosította.³ 1983-ban, majd 1987-ben H. Kolba Judit a *Cimeliotheca*-ban közölt hipotézisre támaszkodva a „Szent Borbála-kehely” megnevezést próbálta bevezetni a szakirodalomba.⁴ A címer helyes föloldása és a korábbi preconcepciók megdöntése Lővei Pál érdeme. A Zsimgond-kiállításon szereplő Albert osztrák herceg és az országnagyok 1424. V. 25-én kelt oklevelén függő egyik pecsét alapján Özdögei Besenyő Pál, szlavón bán személyében sikerült megtalálnia a címer tulajdonosát.⁵ 1409-től ő volt Torna birtokosa, ahol a kelyhet „emberemlékezetet megelőző idők óta” őrizték.⁶

Egy 170 éves vita és probléma úgy tűnik tehát, hogy megnyugtatóan lezáródott, ám az ötvös-mű kutatástörténete még mindig tartogat meglepetéseket.

Az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában található egy *Collectio Manuscriptorum argumenti varii...* gyűjtőcímet viselő, XVIII–XIX. századi történeti följegyzéseket, sírfeliratokat, verseket tartalmazó kolligátum. Jeltete: Quart. Lat. 1834. Szerzője: Weszerle József.⁷ Az első kötet szennylapján olvasható bejegyzés szerint felesége, özvegy Weszerle Józsefné ajándékozta 1856. szeptember 17-én a könyvtárnak. Ebben a 188 retró és a 118 verso lapokon *Régiségek* címmel egy rövid értekezés olvasható hely és évszám megjelölése nélkül a tornai kehelyről. Írója összefoglalja itt a korábbi, általa hibásnak vélt elmékedéseket, majd két, általa meg nem nevezett egyháztörténet vizsgálatára és szóbeli vélekedésére támaszkodva, hibás olvasat alapján azt igyekszik bizonygatni, hogy a kelyhet IV. Béla király felesége, Laskaris Mária rendelte meg, majd ajándékozta a tornai egyháznak. Bár fejtegetése – ma már tudjuk – nem állta ki az idők próbáját, mégis becses számunkra, mert rávilágít az ébredő művészettörténeti gondolkodás módszereire és tovább gazdagítja a kiemelkedő kvalitású kehely irodalmát.

JEGYZETEK

1. „Calicem hunc Museo Nationali donavit Joannes comes Keglevich de Buzin S. C. R. A. Mattis Camerarius 1815.”

2. *Cimeliotheca Musei Nationalis Hungarici sive Catalogus historiocriticus antiquitatum, raritatum et pretiosorum cum Bibliotheca antiquaria et numoria eiusdem instituti. Budae, 1825. 20–21. Ltsz.: CIM. SEC. II. I. 1. M.*

3. VARJÚ E.: Früher durch die Schausammlungen der. Hist. Abt. des Ung. Nat. Mus. Budapest, 1933. 15.

4. H. KOLBA J.: Szent Borbála kehely. *Művészet* XXIV. (1983/4.) 14–17; K. J. (KOLBA J.): Kehely Tornáról. *Művészet* Zsigmond király korában 1387–1437. Katalógus. Szerk.: BEKE L.–MAROSI E.–WEHLI T. Budapest, 1987. 416–417. Kat. Ö. 9.

5. Magyar Országos Levéltár DI. 39284. LŐVEI P.: Néhány címeres emlék a 14-15.

századból. *Művészettörténeti Értesítő* XL. (1991) 49–51.

6. CSÁNKI D.: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában. I. Budapest, 1890. 237.

7. Weszerle elsősorban numizmatikai kérdésekkel foglalkozott, legalábbis ez derül ki abból a csekély iratból, amelyet az OSZK Kézirattára őriz. Ide tartozik egy átvételi elismervénye a Magyar Nemzeti Múzeumból kikölcsönzött (!) numizmatikai anyagról (Analekta 6770.), vagy a Jankovich Miklóshoz címzett, 1825–1832 között írt négy levele is (Levelestár, Fond. 16/688.). Ugyanitt a Levelestárban még három más jellegű, ismeretlenhez címzett levele található. – Szinnyei életrajzi lexikona nem tud semmilyen kéziratot vagy nyomtatásban megjelent munkájáról. – A magyar numizmatikai bibliográfia egyetlen egy

tételt sorol föl tőle: Weszerle József: Hátrahagyott érmészeti táblái. M. Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségosztálya. Pesten, 1873. 144. tábla. 2. kiadása: Magyar Numizmatikai Társulat. Budapest, 1911. F. FEJÉR M.—HUSZÁR

L.: A magyar numizmatika bibliográfiája. Budapest, 1977. 64. 24. hasáb. — Pénz-gyűjteményéről: Jankovich, J.: Collectanea numismatica. OSZK Kézirattára, Quart. Lat. 3873. fol. 1—43.

Régiségek

Torna vára a' hozzá tartozó Uradalommal együtt Buzini Gróf Keglevich Ö Méltóságát uralja. Kies helyen épült Várossa Papótul Téli napnyugott felé jo a 1 1/2 oranyi földre esik tova a' Város felett, egy köves dombon emelkedik fel Gothus képpen épült nagy betsü Temploma, mellynek üdejéről, és építőjéről, a' mohos Századok, nekünk semmi bizonyost nem hagytak. Azon Templomnak egyéb drága régiségei között emlékeztetett érdemel, egy gazdagon meg aranyoztatott finom ezüst kehel, melly mintegy más fél fertály magosságú a' kapuján vagy is öblén körül gothus betükkal ezek olvastattnak: *Hic calix novum Testamentum, in meo Sangvine.*

Alabb pedig Szenteknek és Szüzeknek képei, az akkori izlés szerint tsinosan adattnak elől, négy Szegletü Szára Szép mesterséges metzéskel ékeskedig, mellynek Szegletibe ezen betük vagnak látható képpel be vésvé: *MARIA VI. L. F.* az az Maria ui. 1. f. Allya a' kehellyhez képest széles mellynek domborodása feljül B. SZ. Maria, Az Apostolok, Sz. István, és László M. Királyoknak, és több Sz: Püspökök képeivel kerkedik, továbbá az allyához van Szegezve kívül ezüst pléhré egy Királyné is koronás fövel, Szélnék eresztett vagy is le folyó hajjal, alább pedig ismét a B. Szüz kepe vagon előadva. E fen említett kehelről sokfele képpen vélekednek. Némelleyek azt második András felesége Gertrudis (kit Bánk Palatinus János Érseknek ezen bizonytalan értelmü tanását: *Reginam occidere nolite — timere, — bonum est; Si omnes Consortiunt — egonem — Contradico*, maga részére magyarázván embertelenül fel kontzola) mondom sokan Gertrudis ajándékanak lenni gondolják. De az tellyességgel meg nem állhat, mert Andrásnak 3 Feleségei közül egy sem volt Maria nevezetü, ez a' kehel pedig Maria kegyességére mutat.

Második nyomosabb okokból. Nagy Lajos Leányát, Maria királynét, ki 1382 tájon kezdett uralkodni, mint ezen kehelnek szerzőjét tisztelik. Ezek vélekedésének Kedvezni latszanak a 14 dik Századból némely reánk maradott régiségeknek szép hasonló maradványai. —

Mindazonáltal találkoztak ez előtt 24 Esztendővel két papi Személyek, kik a régiségekbe való jártas voltak. Széles tudományok, és szerény vizsgálódások által figyelmet érdemelnek, Ezen két Hazafiak, sok vizsgálódások utann abba egyeztek meg, hogy e fen említett kehel Marianak negyedik Bela kegyes özvegyének jótéviségétül származott, a' kit mint görög császárnak Laskaris Tódornak Leányát második András Jeruzsaleméből visszajöven, Bela fiának el jegyzett. Vélekedéseket a' fent említett bötükből jelentik, és erősítik, mert ugy mondanak: a' *vi vidua*, az *L Laskaris*, az *F. Filia* jelentést foglal magában, igen hihető hogy ezen Királyné ajándékozta, vagy egyenesen ezen A. Sz:E Háznak, vagy ha másnak; de az üdönek szamtalan sok viszontagságai közt, a' nélkül, hogy bizonyosabb nyomát tudhassuk, ide került, Valóban azon régi üdökből, reánk maradott Drága kints tagadhatatlanul tanúja Mária kegyességének, mellyel az Isten Házához viseltetett a' mint nyomán ketzer van rajta, a' B. Szüz Képe nagyobb, és kisebb formában; mert ötöt 19f mint M. Országnak 29f mint maga pártfogóját, két okokból különösen tisztelte, a' Kegyes Királyné a' ki ezen jó Királynérul többet kivan tudni olvashatja Schier Xystus Sz. Ágoston szerzetéből való munkáját. Regina Hunnia prima Styrcis.

Terézia Kerny: Bibliographischer Beitrag zur Forschungsgeschichte des Kelches von Tornau (ung. Torna)

Der im Ungarischen Nationalmuseum aufbewahrte, aus Tornau stammende Kelch von hervorragender Qualität hat eine beträchtliche Literatur. Die Darstellungen und das mit transluzider Emaille überzogene Wappen, die den Kelch zieren, haben die Forschung eine überaus lange Zeit hindurch beschäftigt. Die Identifikation ist erst vor einigen Jahren gelungen. Laut der Forschungsergebnisse von Pál Lóvei war der Eigentümer der slawonische Banus Pál Besenyő von Özdöge, der Tornau ab 1409 besaß. Obwohl die 170 Jahre hindurch geführte Diskussion damit nunmehr

38. Részlet a tornai kehelyről. Özdögei Besenyő Pál címere

39. Részlet a tornai kehelyről. Szent László

zu einem zufriedenstellenden Abschluß gelangt ist, tauchen immer noch Angaben auf, die unsere Kenntnisse von dem Kelch weiter bereichern. Im Handschriftenarchiv der Széchényi-Nationalbibliothek wird ein Sammelband (Quart. Lat. 1834) aufbewahrt, der die im 18.-19. Jahrhundert verfaßten Schriften des Altertumsforschers József Weszerle enthält. Darin ist eine zweiseitige Abhandlung zu finden, in der der Verfasser den Auftraggeber für den Kelch auf grund einer fehlerhaften Lesung in der Person der Gemahlin von König Béla IV., in Maria Laskaris, zu finden vermeint. Wenngleich diese kleine Schrift die Erforschung des Kelches heute schon in keinerlei Hinsicht beeinflußt, bereichert sie doch unsere Kenntnisse von der frühen Periode der ungarischen Kunstgeschichtsschreibung um wichtige Informationen.

A NAGYBÁNYAI MŰVESZTELEP UTOLSÓ KORSZAKÁNAK ERDÉLYI MAGYAR BIBLIOGRÁFIÁJA (1919–1944)

(Összeállította: Murádin Jenő)

A sajtó nélkülözhetetlen forrásanyaga a nagybányai művésztelep kutatóinak. A csak nagyon későn megjelent összegző tanulmányok mellett a korabeli lapokban, folyóiratokban napvilágot látott tudósítások, kritikák számbavétele segít hozzá az események földérintéséhez. Nagyon jellemző, hogy még az első áttekintő írás is napilapban, a kolónia városának sajtójában jelent meg (Réti István: Tizennégy esztendő a nagybányai festőkolónia életéből. Nagybánya és Vidéke 1909. okt. 17., 24., 31.), nem is szólva azoknak a közléseknek a fontosságáról, melyek nélkülözhetetlenek a társadalmi háttér, a fogadtatás, a korhangulat földérintéséhez.

A festőtelep utolsó negyedszázadának kutatásában még hangsúlyosabb az írott források földérintésének szüksége. Elszigetelten, egy más állam keretében vívta meg harcát fennmaradásáért a kolónia. A működéséhez fűződő gyér levéltári dokumentumok sokszor éppen a leglényegesebb kérdésekről hallgatnak, s a bennük foglaltak nem is értelmezhetőek árnyaltan a sajtóadatok ismerete nélkül.

A két világháború közti korszakban mindenekelőtt az erdélyi lapok gazdag forrásanyaga segíti a művészettörténeti kutatást. A festőtelep művészei elsősorban erdélyi városokban állítottak ki; maga a kolónia működése, kisugárzása is nagyobb a térségre, mint a közhatalomváltozás előtti időben.

E bibliográfiai összeállítás Nagybánya, a csatolt részek, s az erdélyi városok sajtóadatait összegyűjti, a folyóiratok mellett a napilapok érdemleges, lényeges információit hordozó közléseit is földérintve.

Rövidítések

Arv. – Aranyosvidék	N. – Nagybánya
BL. – Brassói Lapok	Nh. – Nagybányai Hírlap
Bv. – Bányavidék	NN. – Nagyváradai Napló
BV. – Bánya és Vidéke	Np. – Napkelet
EF. – Erdélyi Fiatalok	Nv. – Nagyvárad
EH. – Erdélyi Helikon	NV. – Nagybánya és Vidéke
EHR. – Erdélyi Hírlap	NvE. – Nagyvárad Estilap
EL. – Erdélyi Lapok	Pt. – Páztortűz
Ell. – Ellenzék	Sjt. – Sajtó
Eny. – Enyedi Újság	Sz. – Szamos
ESz. – Erdélyi Szemle	Szbs. – Szabadsajtó
Hn. – A Hírnök	TH. – Temesvári Hírlap
HR. – Hétfő Reggel	Új. – Újság (Kolozsvár)
K. – Korunk	Újs. – Újság (Szatmár)
KÚ. – Keleti Újság	ÚK. – Új Kelet
MFÚ. – Máramarosi Független Újság	V. – Vasárnap
MK. – Magyar Kisebbség	VÚ. – Vasárnapi Újság
ML. – Magyar Lapok	Z. – Zord Idő
MSz. – Művészeti Szalon	

Jakab Zoltán NV. 1919. ápr. 20.

Krizsán P. Pál: *Jakab Zoltán festőművész.* NV. 1919. ápr. 27.

Rézkarckiállítás. NV. 1920. jan. 4. (Ferenczy Valér)

(h.): *Nagybányai festők kiállítása Nagyváradon.* NvE. 1920. márc. 21.

Nagybányai festők Váradon. Nv. 1920. máj. 30.

A nagybányai szabad festőiskola huszonöt éve. NV. 1920. jún. 13.

- Daday Gerő: *Nagybánya művészi élete napjainkban*. F.Sz. 1920/38.
- Dóczyiné Berde Amál: *A huszonötéves Nagybánya*. Z. 1920/23.
- R. J. [Révész János]: *Impressziók – Őszi tárlat Nagybányán*. NV. 1920. dec. 5.
- Képzőművészeti akadémiát állítanak fel Nagybányán*. Ell. 1921. jún. 18.
- Réti István Nagybányára jön*. Nh. 1921. júl. 9.
- Élet a festőtelepen*. Nh. 1921. júl. 16, 17, 19.
- A nagybányai művésztelepen*. Ell. 1921. júl. 19.
- Román művésznövendékek városunkban*. Nh. 1921. júl. 20.
- Élet a nagybányai festőtelepen*. Sz. 1921. júl. 20.
- A nagybányai festőiskola államségélye*. Ell. 1921. júl. 24.
- Őszi tárlat Nagybányán*. Nh. 1921. okt. 24.
- Goga miniszter a nagybányai kolóniát bukaresti kiállításra buzdítja*. Nh. 1921. okt. 30.
- Megnyílt a nagybányaiak őszi tárlata*. Ell. 1921. nov. 1.
- Goga Bukarestbe hívja a nagybányai festőket*. Ell. 1921. nov. 2.
- Őszi tárlat Baia-Marén (Nagybányán)*. Sz. 1921. nov. 10.
- (k.m.): *Őszi tárlat Nagybányán*. KÚ. 1921. nov. 11.
- Nagybányai levél Thorma Jánosról*. Új. 1921. nov. 27.
- Mohalyi P. Pál: *A nagybányai jubiláris tárlat*. Ell. 1921. nov. 24.
- Krizsán P. Pál: *Jubiláris tárlat Nagybányán*. Np. 1921/22.
- (T): *Réthy Károly meghalt*. KÚ. 1921. dec. 17.
- Réthy Károly*. NV. 1921. dec. 18.
- A nagybányai festőkolónia gyásza*. Ell. 1921. dec. 18. (Réthy Károly)
- Ferenczy Károly emlékkiállítás Budapesten*. Ell. 1922. febr. 2.
- (k.s.): *A budapesti Ferenczy Károly emlékkiállítás*. KÚ. 1922. febr. 21.
- Ledöntötték a baia-marei (nagybányai) Lendvay-szobrot*. Sz. 1922. márc. 16.
- A nagybányaiak a kolozsvári művészklubban*. Ell. 1922. márc. 21.
- Baia-marei (nagybányai) festőművészek kiállítása városunkban*. Sz. 1922. ápr. 14.
- Isac Thorma mesternél*. Nh. 1922. máj. 23.
- Rajzkiállítás*. N. 1922. jún. 18. (Pász Jenő)
- (trp.): *Goga és Groza művésztelepünkön*. N. 1922. júl. 30.
- Verő Janka: *Látogatás a nagybányai festőknél*. Nv. 1922. szept. 11.
- A nagybányai festők kollektív kiállítása*. Sz. 1922. okt. 15.
- Ferenczy Valér gyűjteményes kiállítása Kolozsváron*. Ell. 1922. nov. 25.
- Krizsán P. Pál: *Ferenczy Valér*. N. 1922. nov. 30.
- fz– [Finta Zoltán]: *Ferenczy Valér gyűjteményes kiállítása*. Ell. 1922. dec. 1.
- A téli tárlat*. NV. 1922. dec. 17.
- A festők téli tárlata*. Nh. 1922. dec. 18.
- Kertész Mihály: *Téli tárlat Nagybányán*. KÚ. 1922. dec. 19.
- Győri Imre: *Nagy Oszkár kéпкиállítás*. Sz. 1922. dec. 22.
- Litteczyk Endre: *Egy piktor egy másik piktorról*. Sz. 1922. dec. 24. (Nagy Oszkár)
- k.l.: *Ferenczy Valér kéпкиállítás*. NN. 1923. jan. 11.
- Ferenczy Valér kéпкиállítás*. Nv. 1923. jan. 11.
- Szopos Sándor: *Nagybányai festők kiállítása*. Hn. 1923/3.
- Festőiskolánk újabb tíz éve számokban*. N. 1923. febr. 4.
- Művészi esemény Nagybányán*. Sz. 1923. febr. 22.
- Kéпкиállítás az István-szállóban*. N. 1923. febr. 25.
- Kéпкиállítás*. Nv. 1923. febr. 25.
- Krizsán P. Pál: *Kéпкиállítás az István-szálló erkélytermében*. Nh. 1923. febr. 26.
- Krizsán P. Pál: *Tavaszi tárlat és iparművészeti kiállítás*. Nh. 1923. ápr. 10.
- Kertész Mihály: *Tavaszi tárlat Baia-Marén (Nagybányán)*. Sz. 1923. ápr. 11.
- A festők tavaszi tárlata*. NV. 1923. ápr. 15.
- Kristóf Sándor: *A nagybányaiak tavaszi kiállítása*. Ell. 1923. ápr. 17.
- K.M.: *Angol elismerés egy erdélyi szobrásznak*. VÚ. 1923/7. (Pász Jenő)
- Göllner-Égly kiállítás a cintermi cukrászdában*. Nh. 1923. aug. 6.
- Göllner Elemér és Égly Sári kéпкиállítás a cintermi cukrászdában*. N. 1923. aug. 9.

- Képkiallítások*, NV. 1923. aug. 12.
Ferenczy Valér kiállítása, Nh. 1923. aug. 13.
Ferenczy-kiállítás, N. 1923. aug. 23.
Korda Vince és Jándi Dávid kiállítása a festőtelep nagy iskolatermében, Nh. 1923. nov. 5.
 (kpp.) [Krizsán P. Pál]: *Korda Vince és Jándi Dávid kiállítása a festőiskolában*, N. 1923. nov. 11.
Égly Sárika és Göllner Elemér kiállítása, NN. 1923. nov. 14.
 Krausz Albert: *Nagybányai festők tárlata*, TH. 1923. dec. 15.
Képkiallítások, N. 1923. dec. 23.
A festőkiállítás, NV. 1923. dec. 30.
Képkiallítás, NV. 1924. márc. 9. (Kádár Géza)
 (h): *Nagybányai festők kiállítása*, NN. 1924. márc. 26.
A nagybányai festők kiállítása, Nv. 1924. márc. 27.
Korda Vince nagybányai festő nagy sikere Budapesten, KÚ. 1924. márc. 28.
 Réti István: *Nagybánya I-II*, Hn. 1924|8, 9.
 Szilágyi M. Dózsa: *Thorma mester műtermében*, V. 1924|10.
 T. Rátz Péter festőművész képkiallítása, N. 1924. jún. 8.
A képkiallítás, NV. 1924. jún. 8.
Vásárlások a festők képkiallításán, N. 1924. jún. 12.
A baia-marei (nagybányai) festők kiállítása, I, II, III. Sz. 1924. jún. 13, 14, 15.
 (r.): *Képkiallítás Nagybányán*, Ell. 1924. jún. 15.
 Gara Ernő: *A festőkolónia kiállítása Nagybányán*, KÚ. 1924. jún. 15.
A nagybányai kiállítás, Hn. 1924|13.
A nagybányai festők kerti ünnepélye, Sz. 1924. aug. 9.
 (H.Ö.) [Huzella Ödön]: *Becsurog az eső a nagybányai művésztelep műterméibe*, BL. 1924. szept. 6.
 (kpp.) [Krizsán P. Pál]: *Thorma János mester királyi kitüntetése*, N. 1924. szept. 14.
 Dienes László: *Három nagybányai festőről*, VÚ. 1924|36. (Perlrott-Csaba Vilmos, Kmetty János, Gráber Margit)
 Szopos Sándor: *Nagybánya*, Pt. 1924|15.
Thorma János festőművész királyi kitüntetése, BL. 1924. szept. 19.
 (bárd.): *Három nagybányai festő*, Nv. 1924. okt. 19. (Deli Antal, Jándi Dávid, Korda Vince)
Három nagybányai piktor kiállítása, NN. 1924. okt. 19. (Deli Antal, Jándi Dávid, Korda Vince)
A nagybányai festőkolónia három művészenek kiállítása Nagyváradon, KÚ. 1924. okt. 21. (Deli Antal, Jándi Dávid, Korda Vince)
 (k-r.): *A „Nagybányai Festők Társaságá”-nak a kolónia vendégtagjaival együttesen rendezett kiállítás*, N. 1924. nov. 2.
Képkiallítás, NV. 1924. nov. 9.
 Ferenczy Valér: *A rézkarc I-II*, BL. 1924. nov. 30., dec. 7.
 (-s-n.): *Egy sokoldalú iparművész Baia-Marén (Nagybányán)*, Sz. 1924. dec. 5. (Mezey Elemér)
Ma nyílik meg a „nagybányai” festők ez idei téli kiállítása, N. 1924. dec. 14.
 (k-r.): *A „Nagybányai Festők Társaságának” téli kiállítás*, Sz. 1924. dec. 17.
Téli tárlat Nagybányán, BL. 1924. dec. 22.
 (k-r.): *A megújuló Nagybánya*, KÚ. 1924. dec. 24.
 Nobody: *Nagybányai festők Nagyenyeden*, Eny. 1925. jan. 4.
 (K.L.): *Nagybánya művészete meglátogatja Kolozsvárt*, KÚ. 1925. jan. 22.
A „Nagybányai Festők Társaságának” téli kiállítás, VÚ. 1925|4.
 K.L.: *Börtsök Samu kiállításáról*, KÚ. 1925. jan. 28.
 Pap Domokos: *Börtsök Samu*, Ell. 1925. jan. 29.
 Sz.: *Börtsök Samu*, Pt. 1925|2.
 Szopos Sándor: *Börtsök Samu kiállítása*, Pt. 1925|3.
 Szopos Sándor: *Börtsök Samu kiállítása*, Hn. 1925|4.
 (-l.): *Mezey Elemér kiállítása*, N. 1925. márc. 15.
 Szász Endre: *Nagybányán mindenki műértő*, KÚ. 1925. ápr. 16.
Két műtermi bemutató, N. 1925. ápr. 26. (Krizsán János, K. Csikós Antónia, Ferenczy Noémi)
Képkiallítás, NV. 1925. ápr. 26.
Még egy képkiallítás, NV. 1925. ápr. 26. (Göllner Elemér, Égly Sári)

- Börtsök Samu kiállítása*, NN. 1925. máj. 24.
- Nagybányai festők kollekcója*, TH. 1925. máj. 27.
- K.K. [Kós Károly]: *Kádár Géza kiállítása*. Új. 1925. jún. 7.
- Füzi Bertalan: *Egy napig Barbizonban*, Sz. 1925. aug. 1.
- (al.): *Két kiállítás*, N. 1925. aug. 2. (Molnár Róza, Klein József)
- Stern Mór: *Nagybányai levél*, ÚK. 1925. aug. 10.
- o.e.: *Nagybányán és Felsőbányán*, I–II. Ell. 1925. aug. 18., 19.
- Tóth Gyula *nagybányai kiállítása*, Sz. 1925. aug. 30.
- Ferenczy Noémi és Ferenczy Béni kiállítása a budapesti Nemzeti Szalonban*, KÚ. 1925. szept. 20.
- Két erdélyi művész kiállítása a budapesti Nemzeti Szalonban*, Ell. 1925. szept. 22. (Ferenczy Noémi, Ferenczy Béni)
- Jándi Dávid *kolozsvári kiállítása ma nyílik meg*, KÚ. 1925. okt. 11.
- Magyar festő sorsa a mai Erdélyben*, Ell. 1925. okt. 14. (Jándi Dávid)
- (szj): *Jándi Dávid képkiallítása*, Új. 1925. okt. 15.
- Ferenczyné Sárossy Eta és Magyar Erzsike képkiallítása*, N. 1925. nov. 22.
- Szopos Sándor: *Az erdélyi magyar képzőművészet hat esztendeje*. In: Pásztortűz Almanach. Szerk. dr. György Lajos. Cluj-Kolozsvár 1925.
- Megnyílt a „Nagybányai Festők Társasága” téli kiállítása*, N. 1925. dec. 20.
- (k.s.): *A Nagybányai Festők Társaságának karácsonyi kiállítása*, Sz. 1925. dec. 25.
- Hohmann Sándor: *Látogatás a nagybányai művésztelepen*, TH. 1926. febr. 21.
- K.L.: *Mikola András képei az Ernst Múzeumban*, KÚ. 1926. márc. 11.
- Börtsök Samu képkiallítása*, V. 1926|9.
- Ferenczy Noémi és Ziffer Sándor képkiallítása*, HR. 1926. máj. 22.
- K.Ferenczy Noémi képzőművésznő és Ziffer Sándor festőművész kiállítása az Újságróklubban*, KÚ. 1926. máj. 23.
- Ferenczy Noémi és Ziffer Sándor képkiallítása*, Ell. 1926. máj. 26.
- (s.l.) [Salamon László]: *Ziffer Sándor és Ferenczy Noémi kiállítása*, ÚK. 1926. máj. 26.
- Dienes László: *Naturalista és metafizikus művészet – Ferenczy Noémi és Ziffer Sándor kiállítása*, KÚ. 1926. máj. 27.
- H. [Hunyady Sándor]: *Ferenczy Noémi és Ziffer Sándor kiállítása*, Ell. 1926. máj. 30.
- N.Tessitori Nóra: *A chartres-i üvegfestmények ígérete*, Ell. 1926. máj. 30. (Ferenczy Noémi)
- (szi.): *Ziffer Sándor és Ferenczy Noémi*, Új. 1926. máj. 30.
- Tóth István: *K.Ferenczy Noémi és Ziffer Sándor képkiallítása*, Pt. 1926|11.
- Szokolay Béla: *A nagybányai művésztelep*, Pt. 1926|11.
- Művészi élet Nagybányán*, Ell. 1926. júl. 6.
- Thorma János *25 éves tanári jubileuma*, Sz. 1926. aug. 18.
- Huzella Ödön: *Thorma János jubileumához*, Új. 1926. aug. 20.
- Reismann Irma: *Látogatás a Ferenczy-pár műtermében*, Sz. 1926. szept. 18.
- Új tanárok a nagybányai szabad festőiskolában*, Sz. 1926. szept. 28.
- Szokolay Béla: *A nagybányai művésztelep*, Cluj-Kolozsvár, 1926. Erdélyi Tudományos Füzetek 5. sz.
- Új tanárok a nagybányai szabad festőiskolában*, Sz. 1926. szept. 28.
- Tóth István: *A nagybányai műtermekben*, Pt. 1926|19.
- K.A. [Krausz Albert]: *Új tanárok Nagybányán*, TH. 1926. okt. 6.
- A nagybányai művészet elhanyagolta Szatmárt*, Sz. 1926. okt. 9.
- Balla Béla: *Nagybányai levél*, EHr. 1926. okt. 13.
- Sz.I.: *Boldizsár István nagybányai festő az Ernst Múzeumban*, KÚ. 1926. okt. 20.
- Réti István: *Thorma János festőművész*, Pt. 1926|23.
- Jándi Dávid képkiallítása*, N. 1926. nov. 28.
- Képkiallítás*, NV. 1926. dec. 5. (Jándi Dávid)
- „Mindén sikerben, amit a magyar képzőművészet arat, jelentős része van Nagybányának.”* KÚ. 1927. jan. 1.
- Thorma János üdvözlése*, NV. 1927. jan. 9.
- m.r.: *Erdélyi „Harangvirágok” csilingelnek Norvégiában*, KÚ. 1927. jún. 26. (Ferenczy Noémi)
- (k.s.): *K.Ferenczy Noémi*, Új. 1927. júl. 3.

- Borgida Pál: *Perlrott-Csaba Vilmos*. . . Sz. 1927. aug. 17.
 Borgida Pál: *Klein József képkiallítása*. Sz. 1927. aug. 24.
 Borgida Pál: *Thorma János jubileuma*. Sz. 1927. szept. 1.
Thorma János művészi pályájának 40 éves jubileuma. Ell. 1927. szept. 3.
 Borgida Pál: *Thorma János jubileuma*. NV. 1927. szept. 4.
 Jakab Géza: *A nagybányai mester ünnepére*. Pt. 1927/18. (Thorma János)
 Kőmíves Lajos: *Nagybányától – Nagybányáig*. KÚ. 1927. szept. 14.
 Borgida Pál: *Látogatás Mikola Andrásnál*. Sz. 1927. szept. 18.
 (s.l.) [Salamon László]: *Klein József képkiallítása*. ÚK. 1927. szept. 19.
Klein József képkiallítása. Ell. 1927. szept. 19.
Ferenczy Valér kegyeletstörtéte feledékenységével vádolja a nagybányai kolóniát. KÚ. 1927. szept. 24.
 (i.): *Klein József képkiallítása az Újságrókkubban*. KÚ. 1927. szept. 25.
T. Rátz Péter gyűjteményes kiállítása. N. 1927. okt. 2.
 Balla Béla: *Egy nagybányai festőről*. NV. 1927. okt. 2. (Rátz Péter)
Rátz Péter képkiallítása Nagybányán. KÚ. 1927. okt. 13.
 (t.g.) [Tabéry Géza]: *Ahogy „Ők” élnek*. Nv. 1927. okt. 23.
 (K.L.) [Kőmíves Lajos]: *Jándi*. KÚ. 1927. okt. 23.
 (t.g.) [Tabéry Géza]: *Alkony a Zazar-parton*. Nv. 1927. okt. 26.
 (s.l.) [Salamon László]: *Jándi Dávid képkiallítása*. ÚK. 1927. okt. 26.
Jándi Dávid. Ell. 1927. okt. 26.
 (–jos.): *Válságban a nagybányai festőkolónia*. Ell. 1927. nov. 6.
 Sziklay Dezső: *Rátz Péter képei között*. Pt. 1927/22.
 –n.: *Nem hal meg a nagybányai festőkolónia*. BL. 1927. nov. 21.
A Festők Társaságának nagy téli tárlata. N. 1927. dec. 18.
 K.L. [Kőmíves Lajos]: *„Nagybánya ma is a művészi szabadság kultuszának Kanaánja – mondja Mikola András, a nagybányai festőkolónia új vezetője*. KÚ. 1927. dec. 23.
 Borgida Pál: *A nagybányai festőiskola és a festőkolónia története*. Sz. 1927. dec. 25.
 Borgida Pál: *Karácsonyi kiállítás a nagybányai festőiskolában*. Sz. 1927. dec. 31.
 Balla Béla: *Képkiallítás a festőiskolában*. NV. 1928. jan. 1.
 Kende J.: *Thorma János*. MSz. 1928/1.
 Borgida Pál: *A nagybányai festők megkezdték a munkát*. Sz. 1928. ápr. 1.
 (b.p.) [Borgida Pál]: *Göllner Elemér képkiallítása Nagybányán*. Sz. 1928. ápr. 14.
 (b.p.) [Borgida Pál]: *Látogatás Ziffer Sándornál*. Sz. 1928. jún. 8.
Boldizsár István nagybányai festőművész nagy sikere Rómában. Nv. 1928. jún. 13.
 Borgida Pál: *Perlrott-Csaba Vilmos Nagybányán*. Sz. 1928. jún. 17.
 Erg Ágost: *Nagybánya – Rómában*. KÚ. 1928. jún. 23.
 Szentimrei Jenő: *Nagybányai tanulások*. Ell. 1928. júl. 29.
Új erőforrása nyílt a nagybányai festőművészetnek. Sz. 1928. aug. 12.
A nagybányai festőiskola titkára Déván freskókat fest. KÚ. 1928. aug. 15. (Göllner Elemér)
A képkiallítás. NV. 1928. aug. 19.
 K.L. [Kőmíves Lajos]: *Az új Nagybánya*. KÚ. 1928. aug. 19.
A nagybányai festőkolónián élénk az élet. Sz. 1928. aug. 29.
 Finta Zoltán: *Mezey Elemér keleti szönyegei*. Pt. 1928/20.
 Csánk Endre: *Egy nagy magyar művész az ősről és az utódokról*. TH. 1928. okt. 25. (Iványi-Grünwald Béla)
 Kalotai Gábor: *T. Rátz Péter kiállítása*. TH. 1928. nov. 15.
Jándi Dávid képkiallítása. Sz. 1929. jan. 20.
Egy erdélyi művészről nagy sikere Berlinben. BL. 1929. febr. 11. (Ferenczy Noémi)
Nagybányai Művészet Brassóban. BL. 1929. febr. 21.
 Kőmíves Lajos: *A politika megzavarta Nagybánya csendes művészi életét*. KÚ. 1929. márc. 31.
 Kőmíves Lajos: *Nagybánya él*. Pt. 1929/8.
 Révész János: *Nagybányai fiatalok*. Ell. 1929. ápr. 23.
Nagybánya egy német tró tükrében. KÚ. 1929. jún. 14.
Iványi-Grünwald Béla Nagybányán. Sz. 1929. jún. 23.
 –Jean: *Thorma János völegény*. BL. 1929. jún. 27.

- Nagybányai művészek zilahi kiállítása*, NV. 1929. júl. 28.
A nagybányai festőművészek kiállítása Zilahon, Ell. 1929. aug. 4.
Festőink képkiallítása, N. 1929. aug. 11.
 Krizsán P. Pál: *Az idei nyár képkiallításáról*, N. 1929. aug. 18.
 Krizsán P. Pál: *A nagybányai festők nyári képkiallítása*, Sz. 1929. aug. 18.
 Sp.: *A képkiallításról*, NV. 1929. aug. 18.
 Pogány Marcell: *Ki akarják sajtótítani a világhírű nagybányai festőiskolát*, BL. 1929. szept. 6.
Thorma János esküvője, Sz. 1929. szept. 8.
 Göllner Elemér *búcsúja, utolsó képkiallítása*, N. 1929. szept. 22.
 R.J. [Révész János]: *Göllner Elemér búcsúkiállítása*, NV. 1929. szept. 22.
A nagybányai festők kollektív képkiallítása az Újságíróklubban, Sz. 1929. okt. 31.
 Tabéry Géza: *Nagybánya*, EH. 1929/9.
 Tereh Géza: *A bányaiai kiállítása*, Sz. 1929. nov. 7.
 Lengyel Béla: *A nagybányai művészek szatmári kiállítása*, N. 1929. nov. 10.
A nagybányai Szabad Festőiskola alapítóinak emléke . . . Sz. 1929. nov. 13.
 P.M. [Pogány Marcell]: *Göllner Elemér és Égly Sári erdélyi festőművészek elindultak új hazát keresni*, BL. 1929. nov. 20.
 Kómiyes Lajos: *Börtsök Samu tizenöt képe*, KÚ. 1930. febr. 6.
Börtsök Samu kiállítása a magyar kaszinóban, Ell. 1930. febr. 7.
 Kende J.: *Börtsök Samu*, MSz. 1930/2.
 Lyka Károly: *Nagybánya bölcsőjénél*, MSz. 1930/3-4.
 (Fs.): *Nagybányaiai Kolozsváron*, MSz. 1930/3-4.
Vasárnap délbén nyílik meg Kolozsváron a nagybányai festőkolónia reprezentatív tárlata, KÚ. 1930. ápr. 9.
 „Nagybánya fölött minden évben egyszer-kétszer meghúzzák a lélekharangot, de erős a hitem, hogy minket eltemetni nem lehet.” KÚ. 1930. ápr. 11.
 Olajos Domokos: *A nagybányaiai reprezentatív kiállítása Kolozsváron*, KÚ. 1930. ápr. 13.
 (–i.): *A nagybányaiai*, Ell. 1930. ápr. 13.
 (s.l.) [Salamon László]: *A nagybányaiai tárlata*, ÚK. 1930. ápr. 16.
Moldovan államtitkár meglátogatta a nagybányaiai kiállítását . . . KÚ. 1930. ápr. 19.
 Mezey Elemér *húsvéti szőnyegkiállítása*, N. 1930. ápr. 20.
 K.L.: *A nagybányaiai Kolozsváron*, BL. 1930. ápr. 21.
 Kőrösi Sándor: *El akarják rabolni Nagybánya életadó festőiségét*, BL. 1930. ápr. 30.
 (B.): *A nagybányai festők kiállítása Kolozsváron*, Pt. 1930/9.
A politikai harcok csőd szélére juttatták a magyar Barbizont, BL. 1930. máj. 25.
 Kós Károly: *Nagybányaiai kiállítása*, EH. 1930/6.
 Dr. Moldován Valér *tartományi igazgató látogatása a nagybányai művésztelepen*, KÚ. 1930. júl. 18.
Nagybányai művészek kiállítása Tordán, Arv. 1930/37. (Mund Hugó, Dömötör Gizella, Mezey Elemér)
Képkiallítás a szatmári újságíróklubban, KÚ. 1930. okt. 30.
 Kőrösi Sándor: *Jándi Dávid, a szilaj színek szerelmese*, BL. 1930. okt. 31.
A nagybányai festőművészek kiállításának sikere az Újságíróklubban, Sz. 1930. okt. 31.
 ff. [Farkas Ferenc]: *Nagybányai festőművészek kiállítása Aradon*, EHr. 1930. nov. 9.
 F.A.: *Boldizsár és Mikola*, V. 1930/24.
 Kós Károly: *Erdélyi képzőművészek kiállítása*, Ell. 1930. nov. 25.
 Jancsó Béla: *Erdélyi képzőművészek kiállítása*, EF. 1930/9–10.
 Kós Károly: *Erdélyi képzőművészek együttes kiállítása*, EH. 1930/10.
 Baradlai László: *Impresszionista képkiallítás az Újságíróklubban*, Sz. 1930. dec. 7. (Nagy Oszkár, Mándy Laura)
 Rátz Péter *képkiallítása*, NV. 1930. dec. 14.
 Ferenczy Károly *özvegye meghalt*, Ell. 1930. dec. 19.
Huzella Ödön művészettörténeti könyve a nagybányai festőiskoláról, NN. 1930. dec. 21.
Képzőművészeti kitüntetés, N. 1930. dec. 28.
A festőiskola ügyében, NV. 1931. jan. 4.
Nyilatkozat, NV. 1931. jan. 11. (Ziffer Sándor)

- Huzella Ödön: *Volt nagybányai piktorok elősegítik az erdélyi művészek érvényesülését Budapesten*. Ell. 1931. jan. 18. (Aba Novák Vilmos)
- Állandó komoly képkiallítás az István szálló nagy éttermében*. N. 1931. jan. 25.
(b.l.) [Baradlay László]: *Nagybánya nagyítóüveg alatt*. Sz. 1931. márc. 7.
- Berey Géza: *T. Rázt Péter nagykarolyi kiállítása*. Sz. 1931. ápr. 9.
T. Rázt Péter. N. 1931. ápr. 19.
- Börtsök festőművész képei Kolozsváron*. KÚ. 1931. ápr. 23.
(b.l.) [Baradlai László]: *Fotomontázs Nagybányáról*. Sz. 1931. jún. 11.
- Börtsök Samu*. NV. 1931. jún. 21.
(–jos): *Meghalt Börtsök Samu festőművész*. KÚ. 1931. jún. 21.
- Börtsök Samu halála*. Sz. 1931. jún. 23.
- Stoll Béla halála*. Sz. 1931. jún. 24.
- K.S.: *Levél a magyar Barbizonból*. V. 1931/13.
- Stoll Béla*. NV. 1931. jún. 28.
- Képkiallítás nagybányai festők műveiből*. MFÜ. 1931. aug. 4.
- Perlrott-Csaba, Mattis-Teutsch és Kmetty János képkiallítása Nagybányán*. N. 1931. aug. 16.
- P.F.: *Az erdélyi képzőművészet vesztesége*. MSz. 1931/7-8. (Börtsök Samu)
- Képkiallítások*. NV. 1931. aug. 23. (Mattis-Teutsch János, Perlrott-Csaba Vilmos, Kmetty János)
- Tereh Géza: *A Perlrott-Csaba-, Kmetty-, Gráber-kiállítás*. Sz. 1931. szept. 9.
- A Perlrott-Csaba-, Kmetty-, Gráber-kiállítás sikere*. Sz. 1931. szept. 15.
- Két képkiallítás*. Ell. 1931. szept. 16. (Jándi Dávid, Kun István)
- Jándi Dávid képkiallítása a vármegyeházán*. KÚ. 1931. szept. 17.
- Thorma János Szatmáron*. Sz. 1931. szept. 27.
- Tereh Géza: *Thorma János mester és Th. Kiss Margit képkiallítása*. Sz. 1931. szept. 30.
- Jándi Dávid festőművész kiállítása az Újságíróklubban*. NN. 1931. okt. 17.
- Tereh Géza: *Ziffer Sándor kiállítása*. Sz. 1931. okt. 17.
- Huzella Ödön: *Jándi Dávid kiállítása az Újságíróklubban*. Ny. 1931. okt. 18.
- Steuer Imre Iván: *Ziffer Sándor kiállítása*. Sz. 1931. okt. 25.
- Művészi pasztell-kollekció*. N. 1931. nov. 1. (Jándi Dávid)
- Jándi Dávid képkiallítása a vármegyeházán*. MSz. 1931/9-10-11-12.
(K-r.): *Kiss Károly képkiallítása*. N. 1931. nov. 15.
- Balla Béla: *Kiss Károly képkiallítása a Berger-féle cukrászdában*. NV. 1931. nov. 15.
- Tereh Géza: *T. Rázt Péter kiállítása*. Sz. 1931. nov. 29.
- Berey Géza: *Rázt Péter képkiallítása*. Sz. 1931. dec. 3.
- Krémerné Erdélyi Anna: *T. Rázt Péter művészete*. Sz. 1931. dec. 9.
- Thorma János hatalmas történelmi festményét, az „Aradi vértanúk”-at megvásárolta a magyar állam*. KÚ. 1932. jan. 30.
- A magyar állam megvette Thorma János „Aradi vértanúk” című képét*. Sz. 1932. jan. 30.
- Thorma János történelmi képe és Rjepin*. EL. 1932. febr. 8.
- Képhemistók Nagybányán*. EL. 1932. márc. 31.
- B.B.I. [Borfi Boros István]: *Állandó képkiallítás Nagybányán*. EL. 1932. ápr. 6.
- Emlékművet emelnek a régi nagybányai festőiskola helyén*. EL. 1932. ápr. 20.
- Borfi Boros István: *Emléket a nagybányai Barbizonnak!* N. 1932. ápr. 23.
t.g. [Tereh Géza]: *Sztelek Norbert pasztellista kiállítása*. Sz. 1932. máj. 28.
- Képhemistó gyárat lepleztek le Nagybányán*. EL. 1932. jún. 3.
- Kádár Géza kiállítása*. N. 1932. jún. 19.
- Nehézségek a régi nagybányai művésztelep emlékművének felavatása körül*. EL. 1932. jún. 23.
(m.i.) [Mikes Imre]: *Forradalom*. BL. 1932. jún. 23. (Klein József)
- Kádár Géza festőművész*. NV. 1932. jún. 26.
- (b.): *Két képkiallítás Nagybányán*. EL. 1932. júl. 28.
- (b.i.) [Borfi Boros István]: *Mozaik a művészi Nagybányáról*. EL. 1932. aug. 8.
- R.: *A festőkolónia tárlata*. NV. 1932. aug. 28.
- Balla Béla: *Ziffer Sándor képeiről*. NV. 1932. aug. 28.
- Krizsán P. Pál: *Négy nagybányai képkiallítás tanulságai*. Sz. 1932. aug. 31.
- Reismann Irma: *A nagybányai festőművészek kollektív kiállítása az Unio-Klubban*. Sz. 1932. szept. 4.

- Krizsán P. Pál: *Nyári kiállítások dióhéjban*. N. 1932. szept. 4.
Nagybányai képek kiállítása Szatmáron. Ell. 1932. szept. 7.
 B.B.I. [Borfi Boros István]: *Két új képkiallítás Nagybányán*. EL. 1932. szept. 7.
 Reismann Irma: *Nagybányai életkép*. I-II. Sz. 1932. okt. 2. 16.
 (r.i.) [Reismann Irma]: *Ziffer Sándor képkiallítása az Union-Klubban*. Sz. 1932. nov. 8.
A nagybányai festőiskola elpusztíthatatlan. Ell. 1932. nov. 8.
Ziffer Sándor festőművész kiállítása Szatmáron. Ell. 1932. nov. 11.
 Krémerné Erdélyi Anna: *Ziffer Sándor kiállítása*. Sz. 1932. nov. 13.
 (t.g.) [Tereh Géza]: *Krizsánné Csikós Antónia kiállítása*. Sz. 1932. dec. 7.
 Lázár Béla: *A nyolcvanas évek Münchenjétől a mai Nagybányáig*. KÚ. 1932. dec. 11.
 Berger Marcel: *K. Csikós Antónia és Krizsán János képkiallítása az Újságíróklubban*. Sz. 1932. dec. 14.
Thorma János képei – Kolozsvárt. Ell. 1932. dec. 20.
Összeomlás előtt állanak a nagybányai világhírű festőkolónia termei. KÚ. 1932. dec. 23.
 (–s.) [Mikola. KÚ. 1933. jan. 1.
 Th.Zs. [Thury Zsuzsa]: *A festő tragédiája*. Ell. 1933. márc. 10. (Nagy Oszkár)
 t.g. [Tereh Géza]: *A nagybányaiak szezonnyitó képkiallítása*. Sz. 1933. szept. 22.
Két nagybányai festőművésznő, mint máramarosi kommunista agitátor. Sz. 1933. szept. 29.
 Tibor Ernő *felfedezett egy Thorma-hamisítványt*. BL. 1933. okt. 8.
 (–): *Nagybányai festők képeinek kiállítása az Újságíróklubban*. Sz. 1933. okt. 8.
Ellélték Katz Márton kommunista festőt és intellektuel társát. N. 1933. okt. 8.
Veszélyben a nagybányai Klastromrét Európa-hírű szépsége. Sz. 1933. nov. 5.
 Jenei József: *A festők városa – festő polgármestert kapott*. Ell. 1934. jan. 19. (Mikola András)
 Ártinger Imre: *A megújított gobelin*. BL. 1934. márc. 11. (Ferenczy Noémi)
A nagybányai Liget. BL. 1934. ápr. 28.
Thorma János műtermébe beesik az eső, Krizsán János maga fizeti a festőiskola modelljeit. BL. 1934. ápr. 28.
 Ziffer Sándor: *Egy fiatal baimarei művész . . .* Sz. 1934. júl. 26. (Pittner Olivér)
 Hollósy H. Sándor: *Pittner Olivér modern képkiallítása*. N. 1934. júl. 29.
 Jándi Dávid *képkiallítása*. NV. 1934. aug. 19.
 Baradlay László: *Egy festő, aki komponál*. Sz. 1934. szept. 6. (Pittner Olivér)
 t. g. [Tereh Géza]: *Pittner Olivér*. Sz. 1934. szept. 14.
A Klastromrét veszedelme. NV. 1934. szept. 30.
 t.g. [Tereh Géza]: *A baimarei művésztelep kollektív kiállítása*. Sz. 1934. okt. 10.
 Kertész László: *Elevenen temetik a magyar Barbizont*. Sz. 1934. dec. 23.
 Kertész László: *Dacol az elmúlással a nagybányai festőkolónia*. KÚ. 1934. dec. 30.
Emberek: románok és magyarok, ne hagyjátok pusztulni a nagybányai festőiskolát. BL. 1935. jan. 11.
 Boros István: *Ismeretlen adatok Maticska Jenőről, a korán elhalt baia-marei (nagybányai) festő-
 zseniről*. EL. 1935. jan. 12.
Nyílt levél Baia Mare város időközi bizottságához. NV. 1935. febr. 10.
 Gy.Szabó Béla: *Ferenczy Károly – Ferenczy Valér könyve*. EH. 1935/3.
 M.A.: *L. Bitay Árpád*. NV. 1935. márc. 24.
 (kpp.) [Krizsán P. Pál]: *Meghalt L. Bitay Árpád festőművész*. N. 1935. márc. 24.
Lécfalvai Bitay Árpád posztumusz kiállítása. KÚ. 1935. ápr. 4.
Tárlatot rendeztek Bitay Árpád hátrahagyott képeiből. BL. 1935. ápr. 4.
 Teleki Ralph: *L. Bitay Árpád emlékére*. KÚ. 1935. ápr. 7.
 (b.i.) [Borfi Boros István]: *Az aranyváros maroknyi művészkatonája . . .* Újs. 1935. júl. 14.
Hivatalos támadás indult az erdélyi Barbizon ellen. Sz. 1935. szept. 3.
 (b.i.) [Borfi Boros István]: *Megszűnik a baimarei világhírű festőiskola*. EL. 1935. szept. 5.
Bizonytalan „az erdélyi Barbizon” jövője. KÚ. 1935. szept. 5.
Bezárult a régi festőiskola. Sz. 1935. szept. 6.
 Boros István: *Nyílt levél dr. Nistor Aurel baimarei polgármesterhez*. Újs. 1935. szept. 7.
Festőiskolánk sorsa beteljesedett. NV. 1935. szept. 8.
 B.I. [Borfi Boros István]: *Miért oszlatták fel a baimarei világhírű festőiskolát?* EL. 1935. szept. 12.

- Nem kap műtermet a festőtelepen aki nem tanít az új festőiskolában.* Sz. 1935. szept. 15.
- Még nincs döntés a festőiskola további működéséről.* NV. 1935. szept. 15.
- A „Festők Társasága” a revíziós bizottsághoz fellebbezett. . .* KÚ. 1935. szept. 17.
- Jogtalan és törvénytelen a „Festők Társaságának” feloszlása.* Ell. 1935. szept. 18.
- Mit határoztak a baia-marei festők közgyűlésükön?* EL. 1935. szept. 21.
- Döntöttek a festőtelep műtermeinek bérletéről.* Sz. 1935. szept. 24.
- Újabb zavarok a baia-marei festőiskola körül.* Sz. 1935. nov. 30.
- Erdélyi Ágnes: *Három művész kiállítása Baia Marén.* Sz. 1935. dec. 19.
- t.g. [Tereh Géza]: *A Szervátúsz – Abrudan-kiállítás.* Sz. 1935. dec. 22.
- Vásárhelyi Z. Emil: *Thorma János.* EH. 1936/1.
- A Festők Társaságának adott igazat a helyi revíziós bizottság.* KÚ. 1936. febr. 2.
- Jogtalanul szüntették be a baia-marei festőiskolát.* MK. 1936/5.
- Katz Márton: *Gyerünk egy „Új Barbizon” felé.* Bv. 1936. ápr. 12.
- (–): *Aranyvárosi mozaik.* Újs. 1936. ápr. 21.
- Boros István: *Negyvenéves a baia-marei festőművészet.* EL. 1936. máj. 9.
- Visszhang Thorma János és Papp Aurél felhívására.* KÚ. 1936. jún. 11.
- Bran Teofil: *Egy műbarát szavai a baia-marei művészkongresszusról.* KÚ. 1936. jún. 12.
- (b.): *Véget ért a képzőművészet baia-marei kongresszusa.* Újs. 1936. jún. 17.
- Guncser Nándor: *Lezajlott a művész-nagygyűlés Baia-Marén.* KÚ. 1936. jún. 17.
- Popp Aurélt választották meg a festők szindikátusának elnökévé.* Szbs. 1936. jún. 17.
- Megalakult országgrészünk festő- és szobrászművészeinek szindikátusa.* Ell. 1936. jún. 19.
- Aurel Popp: *Utóhangok a baia-marei Ardeal és Banat Képzőművészeinek kongresszusáról.* Újs. 1936. jún. 20.
- Kendi Tibor: *Egy nap Baia Marén.* Szbs. 1936. jún. 24.
- Vida Ferenc: *A baia-marei festőkongresszus.* K. 1936/7–8.
- Baia-Mare szeptember 1-re felmondta a festőtelep összes műtermeinek bérletét.* Szbs. 1936. aug. 23.
- Séta a festőművészek kiállításán.* Szbs. 1936. aug. 23.
- Baradlay László: *Nagybánya az ellentétek városa.* BL. 1936. szept. 13.
- Vásárhelyi Z. Emil: *Ziffer Sándor.* EH. 1936/8.
- (h.s.) [Hollósi Sándor]: *Érdekes művészpár keres otthont a kis Barbizonban.* Szbs. 1936. szept. 27.
- Nagy Oszkár kiállítása.* TH. 1936. dec. 18.
- Hollósi Sándor: *Egy művészváros negyvenéves múltjából. . .* Szbs. 1936. dec. 25.
- Kováts József: *Málékényér.* K. 1937/2. (Kazár László)
- Hollósi Sándor: *Tízperces mozdulatokat rajzolnak a művészváros reménységei.* Szbs. 1937. febr. 14.
- Salamon László: *Klein József képkiallítása.* ÚK. 1937. márc. 17.
- Klein József képkiallítása.* KÚ. 1937. márc. 19.
- Büjdosik az „újságíró”, aki fest és piszkít. . .* Bv. 1937. máj. 9. (Septilici Dimitrie)
- A városi festőiskola kéri a műbarátok egyesületének megalakítását.* BV. 1937. jún. 10.
- Megalakult a helyi képzőművészek egyesülete.* BV. 1937. jún. 24.
- Még néhány szó a baia-marei művészek egyesületéről.* BV. 1937. júl. 1.
- Harc a baia-marei Klastromrét beépítése körül.* Szbs. 1937. júl. 3.
- A Klastromrét védelmében.* BV. 1937. júl. 8.
- Ziffer Sándor: *Egy pár sor a Baia Mare-i Képzőművészek Egyesületéről.* Újs. 1937. aug. 1.
- 25 év után megszűnt a „Nagybányai Festők Társasága”.* Szbs. 1937. aug. 8.
- A Nagybányai Festők Társasága beszüntette működését.* BL. 1937. aug. 9.
- A festők nagy múltú társasága kimondta feloszlását.* BV. 1937. aug. 12.
- Valeur: *A Képzőművészek Egyesületének kollektív kiállítása.* BV. 1937. aug. 19.
- Idegen szemmel.* BV. 1937. aug. 19.
- Megnyílt a nagybányai képzőművészek egyesületének első együttes tárlata.* ÚK. 1937. aug. 19.
- Megnyílt a baia-marei képzőművészek egyesületének első tárlata.* Újs. 1937. aug. 21.
- Kováts József: *A nagybányai kolónia első kiállítása.* KÚ. 1937. aug. 26.
- A nagybányai tanács tizenöt év után felmondta Krizsán János festőművész műterembérletét.* KÚ. 1937. okt. 10.
- Elléteendő intézkedés a festőtelep műtermeinek bérbeadása körül.* BV. 1937. okt. 14.
- Kováts József: *Nagybányai emlék.* KÚ. 1937. nov. 16.

- A Klastromrét beépítésének terve ismét napirenden.* BV. 1937. nov. 18.
- A.: *A Mester nagybeteg.* BV. 1937. nov. 25. (Thorma János)
- Korda István: *Nagybánya „másik” arca, amely verejtékezik.* BL. 1937. nov. 28. (Klein József) (H.Ö.) [Huzella Ödön]: *Meghalt Thorma János.* ML. 1937. dec. 7.
- Gyulay Jankó: *Meghalt Thorma János.* KÚ. 1937. dec. 7.
- Thorma János meghalt.* TH. 1937. dec. 8.
- Meghalt Thorma János.* BL. 1937. dec. 8.
- Ma temetik Thorma Jánost.* Ell. 1937. dec. 8.
- Stoll László: *Thorma János.* BV. 1937. dec. 9.
- Eltemették Thorma Jánost, a nagynevű nagybányai festőművészt.* BL. 1937. dec. 9. (h.s.) [Hollós Sándor]: *Eltemették Thorma Jánost.* Sjt. 1937. dec. 9.
- Thorma János életrajza. BV. 1937. dec. 9.
- Hollós Sándor: *Réti István beszél Thorma Jánosról.* Sjt. 1937. dec. 12.
- Vásárhelyi Z. Emil: *Erdélyi művészek.* Kolozsvár, 1937.
- Kőmíves Lajos: *Képzőművészet.* In: *Metamorphosis Transylvaniae.* Szerk. Győri Illés István. Cluj, 1937.
- Kováts József: *Nagybánya balladája.* KÚ. 1938. jan. 2.
- Boros István: *Thorma János legnagyobb munkáját kiállítják Budapesten.* ML. 1938. jan. 4.
- Dési Huber István: *Thorma János (1870–1937).* K. 1938/1.
- Vásárhelyi Z. Emil: *Thorma János 1870–1937.* EH. 1938/1.
- (h.s.) [Hollós Sándor]: *Klein József és Szervátiusz Jenő kiállítása.* Sjt. 1938. jan. 20.
- Művészi kiállítás a festőiskolában.* BV. 1938. jan. 20. (Klein József, Szervátiusz Jenő)
- Szervátiusz Jenő és Klein József kiállítása Nagybányán.* KÚ. 1938. jan. 27.
- Az új városvezetőség sem adott építési engedélyt a Klastromréten.* BV. 1938. jan. 27.
- Mikola András előadása a baimarei bibliakörben.* Sjt. 1938. febr. 2.
- Új képkiallítás az Istvánban.* BV. 1938. márc. 3.
- Új alkotások az István étterem falain.* Bv. 1938. márc. 6.
- Hollós Sándor: *Kőmívesinas a baimarei festőiskolában.* Sjt. 1938. márc. 6. (Balázs Péter)
- Művészi metszetalbum.* BV. 1938. ápr. 21. (Kováts Géza, Scheip Károly)
- Huzella Ödön: *Húsz év előtt halt meg Hollós Simon . . .* ML. 1938. máj. 8.
- Hollós Sándor: *Itt nyugszik Thorma János!* Sjt. 1938. jún. 12.
- Vajúdik a Képzőművészek Egyesülete, ahol megrendült a tagok bizalma.* BV. 1938. júl. 28.
- (h.s.) [Hollós Sándor]: *Válságba jutott a nagybányai képzőművészeti egyesület.* BL. 1938. júl. 31.
- Jöjjön Popp Aurel mester . . .* Bv. 1938. júl. 31.
- Szégyenteljes közgyűlést tartottak a helybeli festők.* BV. 1938. aug. 4.
- Nagy István: *Barangolás Tájékpországbán.* BL. 1938. aug. 18.
- Viharos lefolyású közgyűlés után új vezetőséget választott a Nagybányai Képzőművészek Egyesülete.* BL. 1938. okt. 6.
- A nagybányai festők viharos közgyűlése.* Sjt. 1938. okt. 6.
- Fiatl nagybányai művészek alkotásai a budapesti Nemzeti Szalonban.* BV. 1938. okt. 7.
- Maksay Albert: *Sorok Thorma János emlékkiállítására.* Pt. 1938/10.
- Szopos Sándor: *Megnyílt Thorma János hagyatéki kiállítása a kolozsvári vármegyeház üvegtermében.* KÚ. 1938. okt. 11.
- A nagybányai festők viharos közgyűlése.* Ell. 1938. okt. 11.
- Dóczyné Berde Amál: *Thorma János emlékkiállításáról.* Ell. 1938. okt. 12.
- (s.l.) [Salamon László]: *Thorma János-emlékkiállítás Kolozsváron.* ÚK. 1938. okt. 14.
- Dávid Iván: *Thorma Jánosról beszél az özevgye és a volt tanítványa.* KÚ. 1938. okt. 16.
- Thorma.* Ell. 1938. okt. 19.
- Göllner Elemér kiállítása.* BV. 1938. okt. 27.
- Dávid Iván: *Mikola András nyilatkozik az erdélyi ecset és paletta sorsáról.* KÚ. 1938. nov. 6.
- Farkas Sándor: *Nagybánya, a veszekedő Barbizon.* Sjt. 1938. nov. 26.
- Ványolós István: *Gyors beszélgetés egy Brazíliába szakadt magyar festővel.* KÚ. 1938. dec. 3. (Göllner Elemér)
- Mi fog történni a festőiskolával.* BV. 1938. dec. 8.
- Az Astra veszi át a nagybányai festőiskolát.* KÚ. 1938. dec. 9.
- Fiatl művészek kiállítása a Szent József otthonban.* BV. 1938. dec. 15.

- (f.s.) [Farkas Sándor]: *Hat nagybányai fiatal művész kiállítása a nagybányai kat. otthonban*. Sjt. 1938. dec. 22.
- Huszonöt fametszet egy albumban*. BV. 1938. dec. 23. (Kováts Géza)
- L-i [Ligeti Ernő]: *A romániai magyar képzőművészet történetének 20 esztendeje*. KÚ. 1938. dec. 24.–25.
- Lyka Károly: *Erdélyi művészek a Nemzeti Szalonban*. Pt. 1939/1.
- Nagybányai művészek sikere a budapesti kiállításon*. BV. 1939. jan. 19.
- Farkas Sándor: *A nagybányai borbélyműhelytől a dicsőségig*. Sjt. 1939. jan. 22. (Kováts Ferenc)
- Nagybányai festők kiállítása Bucarestiben*. ML. 1939. márc. 12.
- Nagybányai festők és szobrászok a fővárosban*. Bv. 1939. márc. 26.
- Réti István: *A „Bohéme karácsonyestje”*. BV. 1939. máj. 10.
- A helybeli képzőművészek együtt rendezték meg kiállításukat*. BV. 1939. jún. 15.
- Sadoveanu államtitkár ígéretet tett a nagybányai festőiskola és művésztelep kérdéseinek sürgős megoldására*. KÚ. 1939. aug. 10.
- Sadoveanu államtitkár a festőiskola ügyét rendezni akarja*. BV. 1939. aug. 10.
- Nagybánya*. Ell. 1939. aug. 12.
- (r.p.) [Ruffy Péter]: *Marcus István dr.: „Nagybányán újra otthonra találnak az ország festői”*. BL. 1939. aug. 25.
- Állami kezelésbe veszik az egykor nagy hírű nagybányai festőiskolát*. KÚ. 1939. okt. 4.
- Áprilisban megnyitja kapuit az újjászervezett festőiskola*. BV. 1939. okt. 5.
- F.S. [Farkas Sándor]: *Nagybánya társadalma a festőkért*. Sjt. 1939. okt. 12.
- Kertész László: *Krizsán János és Csikós Antónia elhagyják a festőtelepet*. Stj. 1939. dec. 23.
- Nagybánya*. KÚ. 1939. dec. 25.
- Ruffy Péter: *Nagy Oszkár nagybányai festő kolozsvári kiállításán elmondja az olaszországi ösztöndíj történetét*. BL. 1940. febr. 25.
- (V.): *Nagy Oszkár képképzőművész kiállítása*. KÚ. 1940. febr. 25.
- Rozsos Etel: *Nagy Oszkár képképzőművész kiállításáról*. KÚ. 1940. márc. 3.
- Szopos Sándor: *Nagy Oszkár kiállítása*. Pt. 1940/3.
- Égly Sári képképzőművész kiállítása San Paulóban*. BV. 1940. ápr. 11.
- Meghalt Iványi-Grünwald Béla*. KÚ. 1940. szept. 26.
- Meghalt Iványi-Grünwald Béla*. BL. 1940. szept. 28.
- Borzai-Szuchy Tibor: *Iványi-Grünwald Béla*. Pt. 1940/10-11.
- Ferenczy Károlyról, Iványi-Grünwald Béláról és Thorma Jánosról utcát neveztek el a „magyar Barbizonban”*. KÚ. 1941. jan. 17.
- b.: *A Nagybányai Festők Társasága*. KÚ. 1941. ápr. 6.
- Grandpierre Edit: *A mai modern festészet – Előzmények: Nagybánya*. Pt. 1941/5.
- Képképzőművészeti rendezett Szelekt Norbert*. KÚ. 1941. jún. 19.
- Komoly művészeti esemény volt a nagybányai és szatmári festők kiállítása*. KÚ. 1941. szept. 17.
- Végh József: *Újjáéled-e Nagybánya híres művészeti múltja?* Ell. 1942. márc. 31.
- Új festőtelepet építenek Nagybányán*. KÚ. 1942. jún. 24.
- Végh József: *Nagybánya „felébredt” a tétlenség kábultságából*. Ell. 1942. júl. 25.
- Végh József: *Huszonöt művész dolgozik a nagybányai festőiskolában*. Ell. 1942. júl. 28.
- Végh József: *Országos érdeklődés közben megnyitott Nagybányán a Szent István Művészeti Hét*. Ell. 1942. aug. 17.
- Ünnepélyes külsőségek között megnyitották a nagybányai Szent István művészeti hetet*. KÚ. 1942. aug. 18.
- Bogdán István: *Dramái viszontagságokon esett keresztül Franciaországban egy fiatal nagybányai szobrászművész*. KÚ. 1942. aug. 27. (Vida Géza)
- Gyulai J. Károly: *Thormáné Kiss Margit képképzőművész kiállítása Nagybányán*. Ell. 1942. okt. 26.
- b–n.: *Thormáné Kiss Margit képképzőművész kiállítása városunkban*. N. 1942. nov. 1.
- Nagybányai napló*. KÚ. 1942. nov. 5.
- Beszélgetés Mikola Andrásal*. NV. 1942. dec. 5.
- bi.: *„Ahova az ecset nem viszi el az embert, elviszi a puska.”* KÚ. 1942. dec. 11. (Mikola András)
- Iván Szilárd: *Rendezett múzeumot Nagybányának!* NV. 1942. dec. 12.
- Nagy Oszkár nagybányai festőművész kiállítása*. KÚ. 1942. dec. 20.

- fz– [Finta Zoltán]: *Nagy Oszkár képkiallítása*. KÚ. 1942. dec. 22.
 Iván Szilárd: *Réti István hetvenéves*. NV. 1943. jan. 16.
 Jávor Béla: *Aggasztó tünetek a nagybányai festőkolónia életében*. ML. 1943. febr. 17.
 Jávor Béla: *Sztelek Norbert hónaposszobája*. ML. 1943. febr. 24.
 Mikola András: *Képei a berlini magyar képzőművészeti kiállításon*. KÚ. 1943. febr. 26.
 Végh József: *Haldoklik a művészi élet a nagybányai festőiskolában*. Ell. 1943. dec. 13.
 (j.b.) [Jávor Béla]: *Nagy Oszkár nagybányai festőművész kiállítása*. ML. 1944. márc. 10.

Siebenbürgisch-ungarische Bibliographie der letzten Periode der Künstlersiedlung in Nagybánya (Baia Mare) (1919–1944)

(Zusammengestellt von Jenő Murádin)

Für die Erforscher der Frauenbacher Künstlersiedlung ist die Presse eine unentbehrliche Quelle. Neben den erst recht spät erschienenen zusammenfassenden Studien leisten Aufnahme und Bearbeitung der Berichte und Rezensionen, die in den zeitgenössischen Zeitungen und Zeitschriften publiziert wurden, bei der Erschließung der Ereignisse eine große Hilfe. Sogar die erste synthetisierende Schrift erschien bezeichnenderweise in einer Tageszeitung, im Presseorgan der Stadt, in der die Kolonie wirkte. Von ähnlicher Wichtigkeit sind auch die weiteren Publikationen, die den sozialen Hintergrund und die Rezeption der Werke sowie den Zeitgeist erhellen.

In Bezug auf das letzte Vierteljahrhundert der Malersiedlung zeigt sich die Notwendigkeit, die schriftlichen Quellen auszubeuten, noch eindeutiger. Zu dieser Zeit führte die Kolonie schon in einer Isolation, im Rahmen eines anderen Staates, ihren Kampf um das Überleben. Die wenigen archivalischen Dokumente über ihre Tätigkeit schweigen sich oft gerade über die wichtigsten Fragen aus, und ihr Inhalt kann ohne Kenntnis der Pressebelege nuanciert nicht interpretiert werden.

Die Zeit zwischen den beiden Weltkriegen betreffend ist vor allem das reiche Quellenmaterial der siebenbürgischen Zeitungen für die kunsthistorische Forschung von besonderer Bedeutung. Denn die Künstler der Malersiedlung stellten vor allem in siebenbürgischen Städten aus, auch die Ausstrahlung und der Einfluß der Kolonie auf diese Region waren in der besagten Zeit größer als vor dem Staatsmachtwechsel.

Die bibliographische Zusammenstellung summiert nach Erschließung der wichtige und wesentliche Informationen tragenden Publikationen der Zeitschriften und der Tageszeitungen die Pressebelege von Frauenbach, der gekoppelten Gebiete und der siebenbürgischen Städte.

ADALÉKOK DR. RADNAI BÉLA GYŰJTŐI PORTRÉJÁHOZ

(Közli: Várkonyi György)

Dr. Radnai Béla (1891–1962) nevét és munkásságát a magyar művelődéstörténet elsősorban mint iskolaalapító, reformer gyorsíróét, az 1927-ben egységes magyar gyorsírásnévként bevezetett „Radnai rendszer” megalkotójáét tartja számon.¹ A művészettörténetírás mindmáig adós azonban a műgyűjtő és mecénás Radnai működésének bemutatásával, portréjának megrajzolásával. E feladathoz pedig rendelkezésünkre áll a legsokatmondóbb forrás, maga a gyűjtemény illetve annak impozáns maradványa a gyűjtő özvegyének őrzésében. A kollekció jelentőségét növeli, hogy a Gresham-körhöz közelálló többi gyűjtők anyagához képest sorsa és utólete kevésbé volt viszontagságos. Eladásokra – már Radnai Béla életében is – természetesen sor került, de a legfontosabb műtárgyak többnyire közvetlenül múzeumi gyűjteményekbe kerültek.² A gyűjteményből elszármazott művekről – nem csupán a védettekéről – pontos kimutatást vezettek, így a gyűjtemény in floribus állapota pontosan rekonstruálható. E nyilvántartásokból s az 1992. év folyamán elkészült, 1049 tételt számláló teljes állagjegyzékből³ kitűnik, hogy mára a Radnai gyűjtemény az egyetlen, mely megcappanva is koherens egészként, reprezentatív voltát minden tekintetben megőrizve maradt ránk a két világháború közötti magyar művészetre koncentráló nagy magángyűjtemények közül. A Cimbalom utcai Radnai villa interieurjeinek⁴ közel intakt állapota lehetővé és indokoltá is tenne egy részletesebb gyűjtéstörténeti feldolgozást, mely azonban jelen írásnak nem célja. Nem állunk ilyen jól az írott forrásokkal, melyek rendkívül esetlegesen, szórványosan maradtak fenn, egy-két kivételtől eltekintve kizárólag Radnai Béla hagyatékában.⁵ A később megírandó feldolgozás szempontjából talán épp ez a tény teszi indokoltá az itt következő – időben és tárgyat tekintve egyaránt igen tág határok között mozgó – néhány dokumentum, – elsősorban levél – közreadását. Az érdemi információt hordozó dokumentumok csekély száma miatt döntöttünk úgy, hogy e forrásközlés keretében a Radnai-hagyatékban fennmaradt iratokon túl a reá vonatkozó de másutt őrzött és – részben – publikálatlan dokumentumokból is felhasználunk néhányat a kép teljesebbé tétel érdekében. Ezeket szerkesztési megfontolásokból többnyire lábjegyzetben idézzük.

Dr. Radnai Bélát hagyományosan a posztnagybányai iskola, a Gresham-kör gyűjtőjeként említi a szakirodalom és a kortársi emlékezet, jóllehet gyűjtői érdeklődése jóval tágabb körű volt, s a Gresham törzsasztalának nem tartozott rendszeres látogatói közé.⁶ Későinek minősíthető gyűjtői indulására vonatkozóan a megőrzött családi hagyomány és saját nyilatkozata némiképp ellentmondanak egymásnak. Az előbbi Medgyessy Ferenc inspirátori szerepét hangsúlyozza, mivel annak testvére, dr. Medgyessy Gábor révén került jó barátságba Radnai. Az ifjabb Medgyessy-fivér az első világháborúban katonaoorvosként élete kockáztatásával mentette ki a tűzvonalból a tüdőlövéllel sebesült Radnai Bélát⁷, s az esetből életre szóló kapcsolat fejlődött. Radnai saját visszaemlékezése meglehetősen pontossággal szól a kezdeti tévelygésekről, az első értékek (Szőnyi és Egry) megtalálásáról és gyűjtői karakterének alakulásáról. Az interjú részleteit az írott dokumentumoktól eltérő jellegük miatt lábjegyzetben, de forrásértékükre tekintettel s az eredeti Radnai-megnyilatkozások ritkasága miatt viszonylag bőven közöljük.⁸

A gyűjtemény maradványa, a pontos nyilvántartások, s Radnai visszaemlékezései segítségével körvonalazható öszképből kitűnik, hogy a hagyományos posztnagybányai értékorientáció (Egry József, Szőnyi István, Bernáth Aurél főművei) mellett a gyűjteményben meghatározó szerepe volt Derkovits Gyula, Nagy István, Barcsay Jenő, Kmetty János és Medgyessy Ferenc művészetének. Radnai különösen vonzódott a grafika iránt, s magyar rajzgyűjteménye az adott időszakban (gyakorlatilag 1934-től a háború végéig tartó évtizedben) a legnagyobb ilyen jellegű kollekcióvá fejlődött.⁹ A gyűjtemény grafikai anyaga még tágabb gyűjtői horizontról árulkodik: Radnai Béla jó érzékkel látta meg a lehetőséget e műfajban arra, hogy kissé elkésett gyűjtői pályakezdésének hátrányait ellensúlyozza. Rippl-Rónaitól, Gulácsy Lajostól, Kernstok Károlytól, Nemes Lampérth Józseftől jelentős festményeket már nem szerezhetett, de megtalálta a módját, hogy százas nagy-

ságrendben gyűjtse be grafikai lapjaikat.¹⁰ Mint csaknem minden önálló izlésű gyűjtőnek, neki is volt néhány olyan favoritja, akiket az idő nem igazolt. Mai szemmel dokumentumértékűnek tűnő anyaguk nagyvonalú beiktatása a grafikai kollekcióba megengedhető luxus: nem állenti meg a gyűjtemény finom arányait és egyenletes kvalitását. Radnai Bélát a radikális avantgarde törekvések, a nonfigurációval kísérletező művészek nem érdekelték.¹¹ A hagyatékában fennmaradt dokumentumanyag is arról tanúskodik, hogy a bölcsészdoktor Radnai ízlése a Szinyei Társaság,¹² a Gresham, a KUT, irodalmi vonatkozásban pedig a Nyugat második és harmadik nemzedékének legkiválóbbjai által határozható be. A visszaemlékezések s a hozzá illetve feleségéhez írott levelek segítségével meglehetősen pontosan körvonalazható az őt körülvevő baráti kör, melybe a hasonló vonalakat tápláló gyűjtők közül Oltványi Imre és Cseh-Szombathy László, az általa gyűjtött művészek köréből pedig leginkább Medgyessy, Szőnyi, Elekfy, Bernáth, Barcsay, Borsos, Ferenczy Béni, Bartha László, Bornemisza Géza, Koffán Károly tartoztak. Nem hagyható figyelmen kívül Petrovics Elek személye sem, akinek a harmincas évek műgyűjtését ösztönző szerepét épp a gyűjtő és művészeti író Oltványi méltatta egy cikkében.¹³ Később, a gyűjtés szempontjából már inaktív, háború utáni időszakban¹⁴ mindenekelőtt a költők, írók lesznek a művek és gondolatok élvezetének jegyében zajló „társas emberi jelenlet”, a Radnai-villában tett közös látogatások főszereplői: Szabó Lőrinc, Németh László, Illyés Gyula valamint Weöres Sándor és Károlyi Amy.¹⁵ Egy színész is feltűnik e körben: Pécsi Sándor. E – gyűjtőkből, művészekből és irodalmárokból álló, s az ötvenes évek zord viszonyai közt a béke és a szellem kivételes szigetévé lett – „szalon” résztvevőiről és hangulatáról szolgál adalékokkal a jelen válogatás, mely egyrészt nem teljes,¹⁶ másrészt a leveleken kívül a fehér asztal mellett született lírai rögtönzéseket, „emléklapokat”, meghatározhatatlan műfajú, ám információt hordozó fecniket, rajzos mellékletekkel ellátott nyugtákat is tartalmaz; s melyet kiegészítettünk a bensőséges kapcsolatokat dokumentáló fotográfiákkal, a szenvedélyes fotoamatőr Radnai Béla felvételeivel. Az anyag egyetlen konzekvensen érvényesíthető rendszerező elvének a dokumentumok időrendjét találtuk. A szövegeket betűhíven közöljük, az olvashatatlan részeket zárójel közötti pontozással jelöljük.

A „gyorsírófejedelem” Radnai, (a titulus az ugyancsak gyorsíró Szabó Lőrincről)¹⁷, aki doktori értekezését az írás és olvasás pszichológiájából írta – híresen rossz levélíró volt. Többek közt ezért találjuk közlésre érdemesnek legkorábbi fellelhető autográf levelét, az olasz frontról szüleinek írott tábori levelezőlapot.

I.

Radnai Béla tábori levelezőlapja szüleinek, Budapest 1916. X. 10.

Kedves Szüeim!

Egy erős támadáson szerencsésen túlestünk, az olaszok alig jutottak a drótig. Nekem semmi bajom csak egy kis fejfájásom van a félnapos trommelfeuertől. A házba, ahol azelőtt laktam hétszer beelölttek.

Mi hír Lajosról, ott fenn is ugyancsak doboltak.

Szeretettel ölel mindenkit
Béla

Radnai Béla második feleségének, Olasz Jolánnak (1887–1949) a levelezések tanúsága és Borsos Miklósné visszaemlékezése szerint érdemi szerep jutott a művészekkel zajló társasági élet megszerzésén¹⁸ túl a gyűjtemény fejlesztésében is. A gyűjtemény nivóját és jellegét ugyan kétségkívül Radnai Béla kvalitásérzéke és ízlése fémjelzi, de a háttérben egy igazi inspirátor gyűjtő-feleség alakja is kirajzolódik. Ezt támasztja alá az Egry – és később a Borsos-levelezés is. A hagyatékban fennmaradt néhány Egry levél minden bizonnyal csak töredéke az eredetileg megírottaknak. Több évtizedes szoros baráti kapcsolatról tanúskodnak a fényképek is. (42-43. kép)

II.

Egry Józsefné levelezőlapja dr. Radnai Béla második feleségének, Olasz Jolánnak, Budapestre.

Kedves Jolán – nagyon köszönjük a küldött nyugtát és összeget. – Végtelen sajnálattal olvasom hogy Urad megbetegedett. – Oly kitűnő színben volt – amikor nálunk láttuk csak enni nem akart semmit. – Remélem hogy már a javulás útján van. – a legjobbakat kívánjuk neki. – mi egy

kis előszüret után szept. közepén leszüreteltünk s amint el tudtuk adni a bort indulunk hazafelé s már nagyon örülünk hogy (. . . . .). – Szeretettel ölel Jóska kézcsókját jelentve Uradat sokszor üdvözölve

Juliskád
1937 szept. 5. Badacsony

III.

Egry József levelezőlapja dr. Radnai Bélának, Balatonalmádiba.

K. Béla – a sok herce hurca, betegség után végre ide kerültünk Badacsonyba és próbáljuk magunkat az átmeneti új lakásunkban kipihenni és, és ... Hogy vagytok?
Mindannyiotoknak igen sok szíves üdvözetünk. Kézcsókom.

Ölel sokszor
Egry József
Badacsonytomaj 938 VIII. 2.

IV.

Egry József levelezőlapja dr. Radnai Bélának, Budapestre.

K. Béla . . nagyon köszönöm szíves figyelmed úgy a házbérem mint küldeményeddel kapcsolatban.
Mindannyiotoknak sok szíves üdvözetünk. kézcsókom

Ölel
Egry József
Badacsonytomaj Zala m. 938. IX. 5.

V.

Egry József levelezőlapja dr. Radnai Bélának, Budapestre.

Innen Fonyódról küldünk sok szíves üdvözetet ahol átmenetileg letelepedtünk addig amíg Badacsonyban elkészül a viskónk. Sajnos nem sok reményem van, hogy ez hamar megtörténhet. mielőtt eljöttünk készültem hozzátok mindig, azonban egészségileg nem voltam a legjobbban – –

Szóval egyelőre akármilyen hányvetve is de a Balatonon vagyunk, ami nekem is ugy egészségileg mint munka szempontjából fontos. Hogy vagytok mikor jöttök a Balatonra?

Kívánunk igen sok jót, kézcsókom nagyságos asszonynak.

Ölel. Egry József. 940. VI. 30.
Fonyód nagy Tenger pensió

VI.

Egry József levelezőlapja dr. Radnai Bélának, Budapestre.

Kedves Béla, nagyon köszönöm, hogy voltál szíves egy képet átengedni eladásra a kiállításra, ami helyett – természetesen – mást fogok adni Neked. Várom az alkalmat, hogy a körülmények annyira javuljanak, hogy egy pár képet Pestre tudjak juttatni. Sajnos én egyelőre nem tudok fölutazni. Ugy gondoljuk, hogy az itteni közelgő tél akár milyen nehéznek is mutatkozik, még mindig jobb ha itt maradunk.

Egyebekben örülünk, hogy ebben a nehéz világban megvagytok erőben, egészségben és a jobbak reményében munkáitoknak élhettek. Annak is igen örülünk, hogy miután az én pesti munkáim elpusztultak, legalább a Te gyűjteményedben lévők megmaradtak. Ismételten igen köszönöm minden szívességed. Kérlek ne neheztelj, hogy ezuttal nem irhatok más érdemlegest. Talán még annyit, ha valami jobb kiállításra kérnének tőled a képeim közül, légy szíves adni. A nálad lévő „Bohóc” képet szeretném ha egy jobb kiállításra átengednéd. Még egyszer mindent köszönve és mindannyiotoknak a legjobbakat kívánva –

kézcsókjaim jelentve

Öllelek sokszor
Egry József
945 IX. 22.

Borsos Miklós Radnai Bélához írott levelének melléklete három pauszpapírra készített vázlat, domborított ezüsttálakhoz, melyek körül a két nagyobb megvalósult, s ma is a gyűjteményben található.¹⁹ (44-46. kép)

VII.

Borsos Miklós levele dr. Radnai Bélánénak, Budapestre.

Igen tisztelt Nagyságos Asszony.

Bocsánatukat kérem, hogy szíves levelére csak most adok választ és vázlatokat, de közben egy fontos terminusra szóló munkám volt, ami mellett semmit sem tudtam csinálni.

A mellékelt vázlatokon jelöltem a körülbelüli ezüst súlyt és árát. Pontosan nem tudom, mert az csak a levágott lemezen biztos. egyébként én a Scheid cég számláját mellékelem, amennyiért kapom úgy. Az ezüstről soha semmit nem akarok keresni. A vázlatok természetesen tetszés szerint változtathatók. Amit a nagyon jelöltem azt megcsinálhatom kisebb alakban is és viszont. Szép dűsan domborított dolgot csinálók Nagyságos Asszonyéknak, hogy méltó legyen a környezetéhez. Szíves választ várva maradok

tiszteletteljes kézcsókkal
Igazgató úrnak szíves üdvözléssel
Borsos Miklós

Győr 942 III. 8.

A VIII. sorszám alatt közölt, Medgyessy Ferenc kézírását őrző rejtélyes papírdarab különös tartalmára hosszas nyomozás után vetült fény. Medgyessy őrizetbevételéről az irodalom hallgat, ám a történet Százados úti körökben nem ismeretlen. Közvetlenül az ostrom után Medgyessy és Ungvári Lajos²⁰ szobrász behatoltak kollégájuk, Visnyovszky Lajos²¹ elhagyott Százados úti műtermének padlására, s onnét képereteket és üvegeket vettek magukhoz. A visszatért Visnyovszky feljelentést tett, ezt követte az őrizetbevétel. Medgyessyékét végül Takács Ferenc akkori ipari miniszter közbenjárására néhány nap után szabadon engedték.²² (47-48. kép)

VIII.

Medgyessy Ferenc üzenete a fogdából egy csomagolópapír letépett sarkán dr. Radnai Bélának.

Radnai Béla igazgató gyorsíró iskolája
Egyetem tér 4. II. e
Kecskeméti csoport
letartóztatott

Medgyessy
Ungvári

verso:

Gr. Vigyázó u. 5.
Őrizetes, kosztot lehet beadni.
Kecskeméti detektív
csoportnál van az ügy

Radnai Bélát a képzőművészetekhez hasonlóan az irodalomhoz is elmélyült, az egyszerű műkedvelői buzgalmat messze meghaladó viszony fűzte. Ahogy a képi ötletet megfogalmazó, a tervezés fázisait rögzítő rajznak szenvedélyes gyűjtője lett, ugyanúgy lelkesedett a vers születésének folyamatát híven tükröző, át- meg átjavított kézirat-variánsokért is. Tekintélyes gyűjteményre tett szert ezekből. A megjelent íráskéziratai mellett a hagyatékban akadnak olyan alkalmi rögtönzések is, melyek minden valószínűség szerint publikálatlanok. A IX. sorszám alatt közölt Szabó Lőrinc rögtönzéséről Radnai említést tesz egy 1959-ben, a rádió számára készített interjúban, melyben a költőre emlékezik és filosz érzékenységgel, nyenc módon taglalja a birtokában lévő kéziratok javításait.²³ (53. kép)

IX.

Szabó Lőrinc jegyzete egy csokoládés-papír hátulján.

R. Béla mondja:
Terraszomon, kertem fedélzetén,
Kutyám meg én:
az egész nap egyetlen költemény

Szabó Lőrinc

Bp. 1949. IV. 24.

A X. számon közölt egyszerű nyugtát a hozzá csatolt, s a Radnai Béláné síremlékéhez készített, eddig ismeretlen vázlatok teszik különösen érdekessé. Az oszlopra támaszkodó nőalak témáját variáló három vázlat mellett a negyedik arról tanúskodik, hogy Medgyessy egy 1934-ben készült, s a Kerepesi valamint a debreceni köztemetőben is felállított síremlék domborművét is felvonal-tatta a tervezés fázisában, alternatívaként.²⁴ (49-52. kép)

X.

Medgyessy Ferenc nyugtája, mellékelve a Radnai-síremlékhez készített négy vázlat.

Elismervény

2,000 = azaz Kettőezer forint, mely összeget Dr. Radnai Bélától a megrendelt síremlék ára elő-
legének folytatása képen átvettem

Bpest 949 IX/14

Medgyessy Ferenc

A XI. sorszám alatt közölt Radnai levél Szabó Lőrinc hagyatékában maradt fenn.²⁵

XI.

Dr. Radnai Béla levele Szabó Lőrinchez.

Kedves Lőrinc! Nagyon örültem lapodnak, melyből látom, hogy a nyarat, ha sok munkában is, de mégis a Balaton mellett töltötted változatos környezetben. Talán ez is hozzájárult nagyszere-
rű teljesítményedhez. Csodálatos energiádat csak bámulni tudom, minden évben kijön a kezed alól valami különleges érdekes dolog és remélem hogy közben eredeti verseid is szaporodnak. Utólag majd meg fogjuk állapítani, hogy milyen termékenyek voltak ezek az éveid.

Az én nyaram megint elfolyt az adóvizsgálatok és a köszvény között, terméketlenül és unal-
masan. Még Hévízre sem tudtam lemenni, ami pedig biztosan jót tett volna. Eljárom a Gellérthez fürdőzgetni, de sokat nem segített, mert jelenleg is fáj a lábam és borogatásokban alszom. Gyorsírásommal is csak fél kedvvel foglalkozom. De azért ki fogok hozni egy újabb kis füzetet.

Közben a gyűjtemény legjobb darabjait is leltározták, de egyelőre nálam maradnak. Kiállí-
tásokon mostanában az én művészeim nem nagyon kapósak.

Ha hazaérkezel, légy szíves üzend meg. Melegen üdvözöl

Dr. R. Béla

50 IX 17

Weöres Sándor egy napon keletkezett három, kézirat, rajzos lapját, melyek publikálatlan vers-
töredékeket tartalmaznak, a XII. szám alatt közöljük. Az első lap címettje, Erzsébet asszony a
gyűjtő harmadik felesége, Németh Erzsébet, akivel 1950-ben kötött házasságot Radnai Béla. (54-
56. kép)

XII.

Weöres Sándor verses-rajzos jegyzetei egy Radnaiéknál eltöltött teázás emlékére (három lap).

1. Teázás Radnai Béláéknál
Weöres Sanyi.
Bp. 1958. aug. 12.
2. Erzsébet asszonynak virág helyett
átnyújtom ez interieur-részletet.
Weöres Sanyi
Bp. 1958. aug. 12.

3. A csillagok függőlegesen megállnak
a tájba dőfött dárdák
mit sem felelnek a halálnak
mely alattuk uralkodik.

A sötétség peremén
megáll a vándor
elolvadva hegyekben
a végső folyón túl –

Egy asztal, hét szék:
a társas emberi jelenlét.

Radnai Béla Bátyámnak
emlékül

Bpest, 1958. aug. 12.

Weöres Sanyi

Oltványi Imre XIII. szám alatt közölt levele a Radnai gyűjteményből rendezett keszthelyi Egy-kiállítás katalógusának megküldését nyugtázza.²⁶

XIII.

Oltványi Imre levelezőlapja dr. Radnai Bélához, Budapestre.

Bp. 58. X. 17.

Kedves Barátom, – köszönöm kedves és jóleső figyelmedet. Élvezettel lapozgattam a kis füzetet s képzeletben elgyönyörködtem az eredetiekben. Azt hiszem, hogy Egry Jóska azok közé a ritka művészek közé tartozik, akik egypár évtized alatt bevonulnak az európai nagyok közé. Örülök, hogy az elsők közé tartoztunk, akik hittünk benne.

Hódoló kézcsók, – téged szívélyes barátsággal

üdvözöl

Oltványi Imre

Szőnyi István levelében a Modern Magyar Grafika című kiállítás katalógusát említi, melyet Radnai gyűjteményének 83 darabjából Horváth Béla rendezett 1959-ben.²⁷

XIV.

Szőnyi István levele dr. Radnai Bélának, Budapestre.

Kedves Béla, a szépen kiállított katalógust nagyon köszönöm. Ha talán én nem is egészen jól szerepelek benne, de annál jobban jön ki Elekfy Jenő; nagyon tetszik az aquarellje. Szép még Nagy István és Mednyánszky feje is és az egész katalógusnak van valami komoly íze.

Most jöttünk meg Rómából, ahol tíz hétig voltunk a lányunkéknál. Jól éreztük magunkat, csak az a baj, hogy idehaza a leggorombább hideget találtuk. Abban reménykedtünk, hogy itt már a kora tavasz könnyű szellői fognak várni s ehelyett dermesztő hideg telet kaptunk.

Még egyszer köszönve szíves figyelmedet,

kézcsókom jelentve
szeretettel köszönt

Szőnyi István

Zebegény, Bartóki u. 7.

Zebegény, 1960. február 6.

A hagyatékban fennmaradt utolsó levél szerzője László Gyula. Hosszú és elragadtatott hangú írásban méltatja a gyűjteményt, a házigazdát és köszöni a szíves vendéglátást. A levél Medgyessyre vonatkozó, idézett része úgy tűnik, magyarázatot ad arra, miért nem „tud” az irodalom Medgyessy turpisságáról. A levél kelte után néhány hónappal, 1962. november 1-én Radnai Béla meghalt. A kért segítséget László Gyula már nem kaphatta meg.

XV.

László Gyula Radnai Bélához írott levelének részlete. Budapesten, 1962. április 12-én.

Kedves Béla Bátyám!

Nagyon hálás volnék neked, hogyha alkalomadtán feljegyeznéd Medgyessy Ferencről való emlékeidet. Irok egy nagy monográfiát s nem vagyok kevély, hogy azt hihetném, elegendő lenne, ha csak azt írom meg, amit én látok benne. Éppen ezért, már régóta gyűjtöm kortársainak, barátainak emlékezését, hogy minél többszínű, minél gazdagabb legyen az amit művein kívül az utókorra hagyhatunk róla. Hiszen még így is belemosódtát a testetlenbe élő alakja, hiszen ha minden szavát feljegyeztük volna, akkor sem tudnók visszavarázsolni őt, a feledhetetlen embert; művészt és barátot. –Ugy-e nem nagy teher számodra kérésem? Tudom – s említettél Magad is – hogy sokat beszélt neked a művészetről, egy-egy kép vagy szobor előtt állva, s hogy sokminden megvilágosodott benned szavai nyomán. Kiséreljed meg visszaidézni ezeket az időket. Nem magamnak kérem, hanem általam a magyar művészettörténetnek. Persze vannak dolgok, amelyek leírását tiltja szemérmességünk. Ezt úgy fogalmaznám, hogy leírását nem, csak közlését. Megbízhatóságban, hogy jegyzeteidből csak a közölhetőek kerülnek nyomdafesték alá.

maradtam őszinte tisztelettel és Kedves
Feleségednek ismeretlenül is kézcsókkal
László Gyula

Budapesten, 1962. április 12-én

JEGYZETEK

1. Dr. Radnai Béla szakmai működéséről, rendszeralkotó tevékenységéről a legalapvetőbb forrás Az Egységes Magyar Gyorsírás Könyvtára 135. füzet: Dr. Radnai Béla munkássága. (Szerkesztette dr. Traeger Ernő és Dr. Galamb Ödön) Bp., 1937. Az ünnepi szám tanulmányokat és – 1937-ig bezárólag – teljes Radnai-bibliográfiát tartalmaz.

2. Közvetett útra is akad példa. Nagy István Havas tájkép című pasztellje (1930. k., 70x83 cm, lelt.sz.: 68.142) pl. ajándékképpen került az orvos-műgyűjtő dr. Tompa Kálmánhoz, akinek gyűjteménye életjáradék fejében ment át a pécsi Janus Pannonius Múzeum birtokába.

3. E sorok írójának munkája, aki e helyt is köszönetet mond dr. Radnai Bélának a kivételes szakmai élményt nyújtó lehetőségért.

4. A képek, szobrok, szönyvek nagy része ma is a Radnai Béla életében volt elrendezést követi, s e milió részét képezik a gyűjtő által tervezett, jelenleg is használt bútorok sőt evőeszközök is.

5. Autográf Radnai levél sem az MTA MKI, sem a Nemzeti Galéria adattárából nem bukkant elő, s a gyűjtővel baráti viszonyba került művészek – Bernáth Aurél, Borsos Miklós – rendszerezett levélhagyatékában sem voltak ilyenek feltalálhatók. Mindössze a MTKA Kézírártára orzi egy Szabó Lőrinczhez írott levelét.

6. A Gresham-körről a Művészettörténeti Dokumentációs Központ által szervezett „kikérdezés” dokumentumai a körön kívül álló, de értékpreferenciáit híven képviselő, nagy tekintélyű, meghatározó ízlésű gyűjtőként említik Radnait: M.D.K.–C–I–10/2372; M.D.D.–C–I–10/2374 (Fruchter Lajos); M.D.K.–C–II.–483/1 (Elekfy Jenő); M.D.K.–C–II–483/2

(Szilágyi Sándor); M.D.K.–C–II.484/6 (Pátzay Pál); továbbá: M.D.K.–C–I.12/1818 (Charles Geo: Egy francia költő jegyzetei a magyar művészetről). Az MTA Művészettörténeti Intézete fotótárában őrzött, – sajnos publikálhatatlan – tabló-fényképen viszont a Gresham-kör tagjai közt ott találjuk Radnai Bélát. M.K.Cs.–I./152/581.

7. Dr. Radnai Béláné Németh Erzsébet szíves közlése.

8. Dr. Radnai Béla műgyűjtő beszél a grafika-gyűjtésről a két világháború között. Lejegyezte Somogyi Árpád, 1951. III. 14-én. MDK–C–II–30.

..., „Én a 20-as években kezdtem gyűjteni és éppen a műgyűjtésnek ez az elhanyagolt területe ragadott meg. A gyűjteményem szinte nagyrészt a grafikai műfaj anyagát öleli fel (–a falakon viszont ma is száznál több festmény lóg, s a szobák és a kert tele szobrokkal– V.Gy.) és úgy gondolom, a legnagyobb ilyen tárgyú gyűjtemény magánkézen.

Mikor gyűjteni kezdtem, nem az a határozott cél vezényelt, hogy én gyűjtő akarok lenni. Szerettem a műtárgyakat és ez vezetett rá arra, hogy minél többet megszerezsek magamnak. Magától jött az a körülmény, hogy gyűjtő lettem. Teljesen tájékozatlan voltam a művészetben, tárlatokra sem jártam el, amikor az első darabokat megszereztem. Az sem alakult ki bennem akkor még, hogy a művészet melyik korszakából származó műtárgyak érdekelnek legjobban.

Az első képek, amelyeket megvásároltam, kizárólag lakás díszítést céloztak. Ezeket műkereskedésekben vásároltam, amiről később még fogok szólni. Előre kell bocsátani azonban,

hogy ezektől a képektől, amint bizonyos tájékozódást nyertem a művészetben, igyekeztem azonnal megszabadulni.

Az első kép, amelyet már gyűjtői szándékkal vettem meg, a modern művészet kereteibe illik. Egy Szőnyi István akvarell volt, amelyre egy kiállításon figyeltem fel. Megtetszett és megvettem magamnak.

Amikor ezt az akvarellt megvettem, azt sem tudtam, ki az a Szőnyi István, és nevét sohasem hallottam. Egy Egy képet is így vettem meg. Az ő neve is ismeretlen volt előttem. A Tamás Galériában volt kiállítva ez a kép. Műveket kezdtem gyűjteni és nem neveket. Elég tájékozatlanul botorkáltam akkor még a tárlaton felsorakoztatott művészek között, de sikerült kiválasztani az összes művek közül az igazi értéket. Később egy rajztanár ismerősöm, Reiter Gusztáv beajánlott Szőnyihez. Rajzait nézegettem. Kiválasztottam három tusrajzot és megvettem. Ez vetette meg alapját gyűjteményemnek...

... Rájöttem a gyűjtés technikájára is. Általában két kör volt, egy tágabb, amelybe beletartozott a sok többi mellett Egy, Derkovits, Szőnyi, Nagy István, Koszta, Bernáth Aurél, Czóbel; a másik egy kisebb és szűkebb: Barcsay, Hincz és társai. A műgyűjtők érdeklődése megoszlott e két kör iránt. Én a magam részéről párhuzamosan érdeklődtem és egyaránt értékeltem mind a kettőt. Egy-egy képet kiválasztottam, vagy grafikát és beillesztettem gyűjteményembe. Később az Egy és Derkovits vonal fejlődött ki bennem, tisztába lettem a differenciákkal és az értékekkel."

9. Lásd a 8. sz. jegyzetét!

10. A Radnai-féle grafikai kollekció rangját jelzi, hogy a Gombosi György válogatta Új magyar rajzművészet 1945-ben megjelent első kötetébe, hét, a tervezett második kötetébe tizenhárom lap került a gyűjteményből: Új magyar rajzművészet Rippl-Rónaitól Vajdáig. Emlékezés Gombosi György művészettörténetére. A Magyar Nemzeti Galéria kiállítási katalógusa. 1984. (Majoros Valéria és Éri Gyöngyi.) – A gyűjtemény 83 lapjából 1959-ben önálló kiállítás is készült, melyet az ország több múzeumában is bemutattak: Modern Magyar Grafika. Kiállítási katalógus. 1959. (Szerkesztette és rendezte Horváth Béla).

11. Talán ez, talán a háborús viszonyok az oka, hogy elhárította a Kállai Ernő közvetítette ajánlatot a munkaszolgálatot teljesítő Bán Béla rajzainak vásárlására, amint Kállai Bán Bélánéhoz intézett leveleiből kiderül.

„Kedves Lívia, a fene azt a Radnait, hogy nem vett. Fogadni mertem volna az ellenkezőjét. No nem baj, lesz ez még másképp is. ...” A két levelet teljes terjedelemben közli Pataki Gábor és György Péter: Dokumentumok Bán Béla hagyatékából. *Ars Hungarica* 1984/2., 284.

12. A hagyatékában található, 1958. márc. 12-én kelt önéletrajzának kéziratában Radnai Béla említést tesz Szinyei társasági tagságáról. Utóbb ezt, a gyűjtői tevékenységre vonatkozó részt kihúzta a fogalmazványból: „Az 1930-as években kezdtem meg tankönyveim jövedelméből a képzőművészeti alkotások gyűjtését. Főleg hazai, nagyrészt ma is élő művészek ké-

peit és szobrait gyűjtöttem. Ilyen irányú tevékenységem elismerésül a Szinyei Merse Társaság tagjának választott. Gyűjteményemet jelenleg mint nemzeti érdekű gyűjteményt védetté nyilvánították. A gyűjtemény egyes darabjai sűrűn szerepelnek nagyobb hazai és nemzetközi kiállításokon.”

13. A hetvenéves Petrovics Elek. *Magyar Nemzet*, 1943. aug. 13. Idézi Sümegi György az Oltványi emlékkötet utószavában. *Oltványi Imre: Művészeti krónika*. Budapest, 1991. (Szerkesztette: Sümegi György) 222.

14. Az intenzív gyarapodás 1944-gyel zárult. Addig a tankönyvkiadás jövedelméből történtek a vásárlások, később a képeladásokból finanszírozták Radnaiék a könyvkiadást. Az egyik első „áldozat” Derkovits Hajókovácsa (1934., v., o., 111x83 cm. Magyar Nemzeti Galéria, ltsz.: 58.170 T) volt.

15. A barátságok alakulásában az is szerepet játszott, hogy Oltványi Imre, Cseh-Szombathy László és Szabó Lőrinc már az egyetemen összekerültek. Szabó Lőrinc: *Bírákhoz és barátokhoz* (Napló és védőbeszéd 1945-ből) Budapest, 1990. 52.

16. Moglehetősen sok az érdemi információt nem hordozó, pusztán a baráti kapcsolat tényét dokumentáló obligát üdvözlöt, ezek közlésétől eltekintünk.

17. Szabó Lőrinc üdvözlő lapja dr. Radnai Bélának Balatonszárszóról. 1953. szeptember (...) Radnai-hagyaték.

18. Radnai Béláné Olasz Jolán bensőséges barátságáról tanúskodó levelei Szabó Lőrincnek és feleségének (programvezetések, ebédmeghívások, beszámolók) az MTAK Kéziratárában. Ms 4703/259-262, Ms 4685/242.

19. A legnagyobb díszítai L. Kovácsnai Viktória Borsos Miklós monográfiájában (Budapest, 1989.) reprodukálva (34. kép) *Oeuvre-katalógus*: 123. sz. és 169. sz.

20. Ungvári Lajos szobrász (1902–1984) a budapesti Kossuth szobor mellékalakjainak készítője.

21. Visnyovszky Lajos szobrász és éremművész (1890–1945).

22. Szabó Iván szobrászművész szíves felvilágosítása.

23. Az interjú gépiratos lejegyzése: MTAK Kéziratár, Ms 4697/23. A rögtönzésre vonatkozó részlet:

„Hirtelen támadt ötleteit többször rögzítette le társalgás közben egy heverő papírlapra. Egyszer kint ültünk Cibalom utcai otthonom teraszán és beszélgettünk. Lábamnál feküdt pulikutyám. Egyszer csak Lőrinc előveszi cezuráját s az asztalon heverő táblacsokoládé fedő papírjára felírja a következő 3 sort: ...”

A lejegyzés alapján közreadta Kabdebó Lóránt: *Az összegzés ideje*. Szabó Lőrinc 1945–1957. Budapest, 1980. 213.

24. László Gyula: *Medgyessy Ferenc*. Budapest, 1968., 22. kép.

25. MTAK Kéziratár: Ms 4685/239.

26. A Balaton. Egy József festményei. Keszthely, 1958. Balatoni Múzeum. (Szerkesztette és a kiállítást rendezte: Horváth Béla)

27. Lásd a 10. sz. jegyzetét!

40. Dr. Radnai Béla (amatőr felvétel)

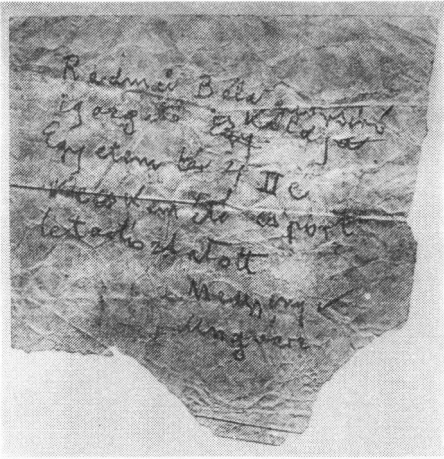
41. Bernáthné dr. Pártos Alice, Petrovics Elek, Radnainé Olasz Jolán és Bernáth Aurél rózsadombi séta közben. (Dr. Radnai Béla felvétele az 1930-as években.)

42. Egry József (Dr. Radnai Béla felvétele)

43. Egry József (Dr. Radnai Béla felvétele)

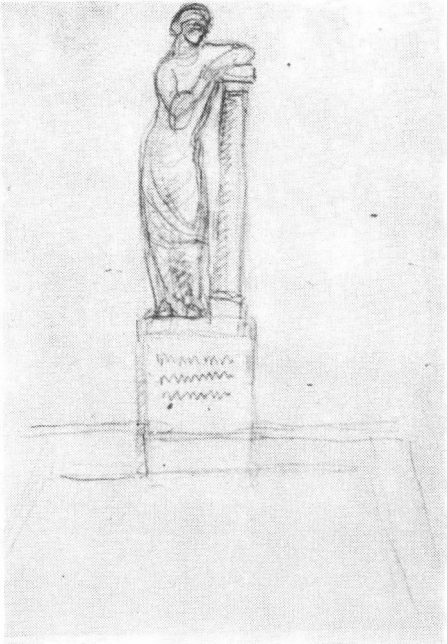

44. Medgyessy Ferenc levele 1945-ből

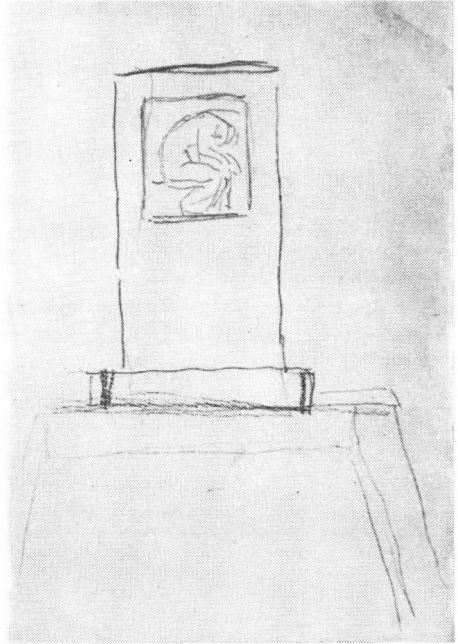

45. Medgyessy Ferenc levelének hátoldala

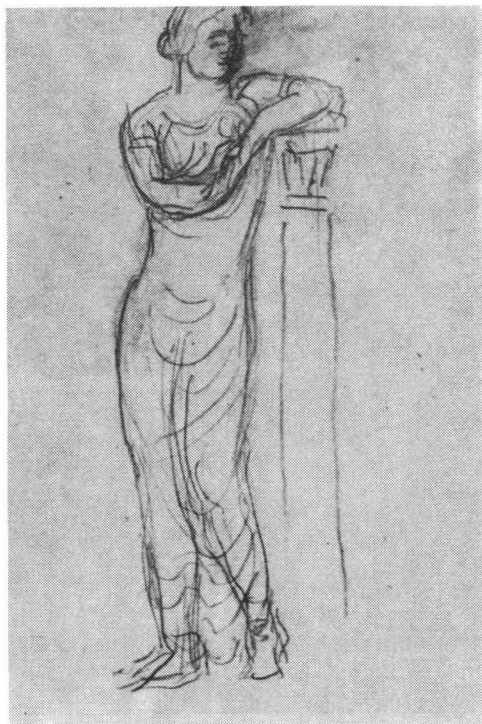
46. Medgyessy Ferenc: Síremlék-vázlat 1949-ből III.

47. Medgyessy Ferenc: Radnainé síremlék-vázlat 1949-ből I.

48. Medgyessy Ferenc: Radnainé síremlék-
vázlat 1949-ből IV.

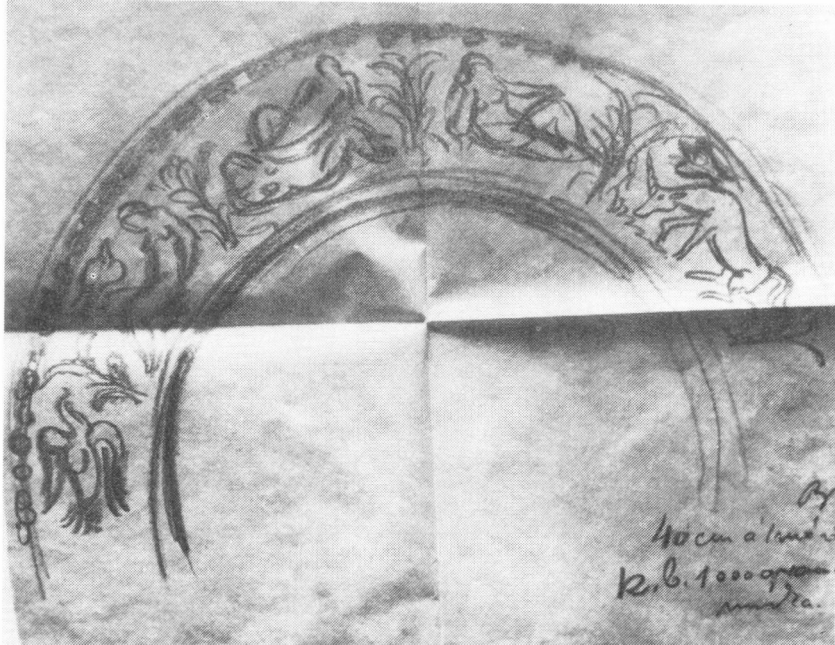
49. Medgyessy Ferenc: Radnainé síremlék-
vázlat 1949-ből II.

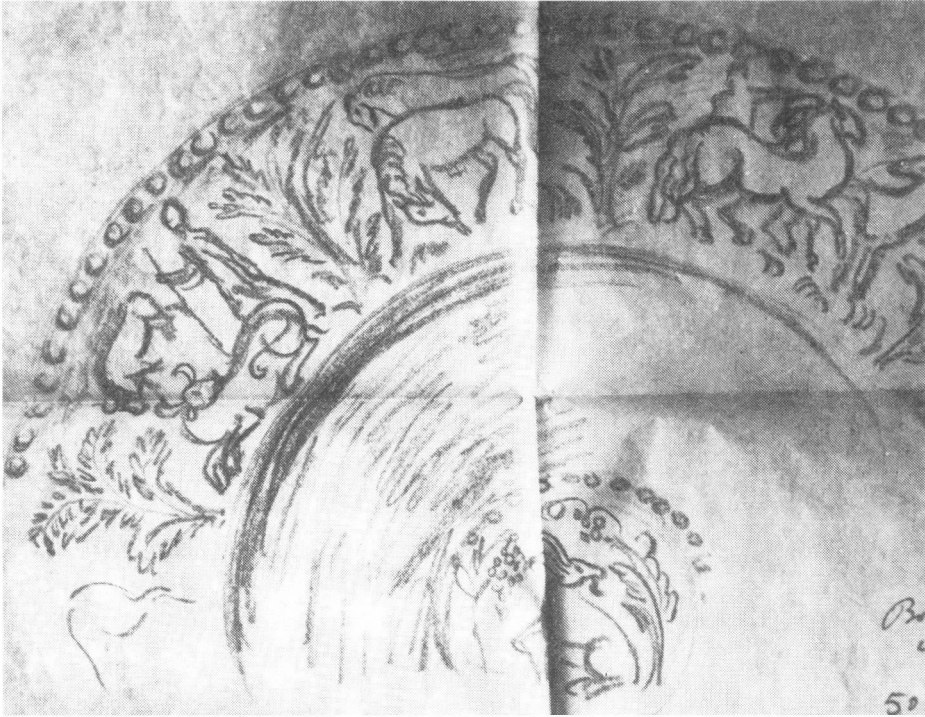

50. Borsos Miklós: Ezüst díztál terv, 1942.
(A VI. sz. levél melléklete)

51. Borsos Miklós: Aktos ezüst díztál terv, 1942.
(A domborított tál 1944-ben készült el)

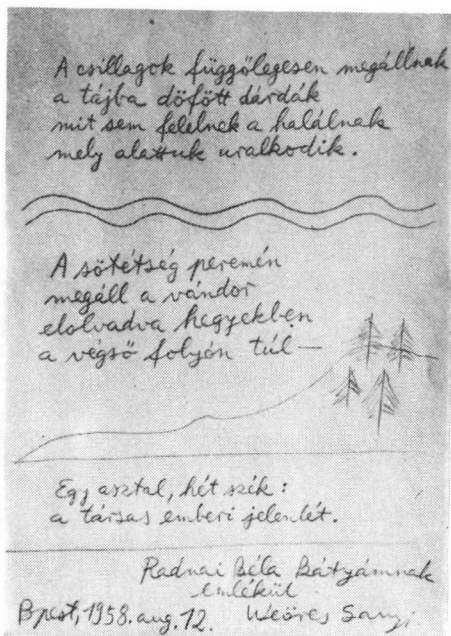
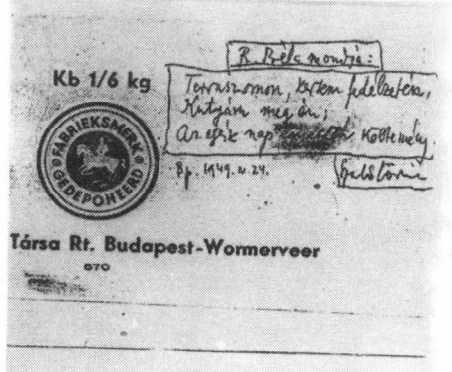

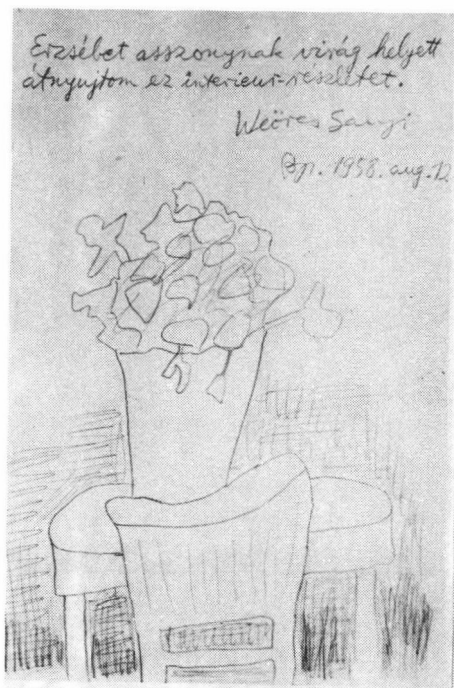
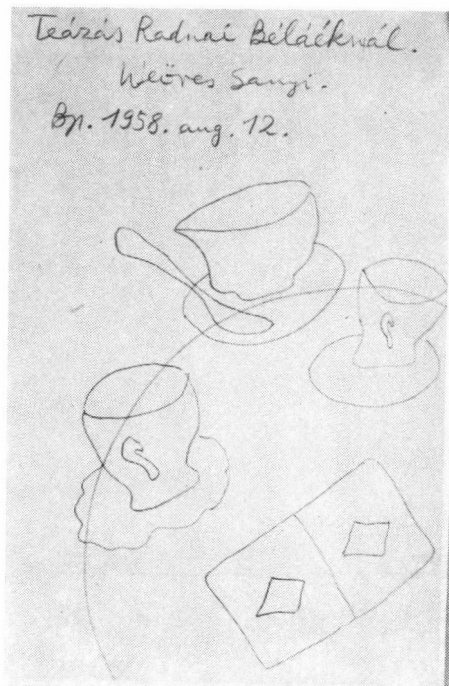

52. Borsos Miklós: Pásztorjelenetes ezüst dísztál terv, 1942.

53. Szabó Lőrinc rögtönzése 1949-ből

54-56. Weöres Sándor rajzos emléklapja 1958-ból.

Beitrag zum Porträt des Kunstsammlers Dr. Béla Radnai
(Herausgegeben von György Várkonyi)

Der Name von Dr. Béla Radnai (1891–1962) ist in der ungarischen Kulturgeschichte vor allem wegen seiner Tätigkeit als Schulgründer, als Reformers der Stenographie, als Erfinder der im Jahre 1927 eingeführten ungarischen Einheitskurzschrift, des „System Radnai“, bekannt. Für die Kunstgeschichtsschreibung ist jedoch die Person des Kunstsammlers und Mäzens Radnai wichtig, der während eines knappen Jahrzehntes (praktisch von 1934 bis 1944) eine der bedeutendsten Sammlungen der ungarischen zeitgenössischen Kunst zwischen den beiden Weltkriegen angelegt hat. In der Literatur und der Erinnerung der Zeitgenossen gilt er traditionell als Sammler der Post-Frauenbacher (ung. Nagybánya) Schule, des Gresham-Kreises, obwohl sein Interesse als Sammler viel umfassender war und er auch nicht zu den regelmäßigen Besuchern des Stammtisches von Gresham gehörte. Die achtungsgebietenden Überreste seiner Sammlung – in Verwahrung der Witwe – bilden auch heute noch ein kohärentes und in jeder Hinsicht repräsentatives Ganzes. Der ehemalige, vollständige Bestand der Sammlung kann mit Hilfe der genauen Registratur der Verkäufe beinahe lückenlos rekonstruiert werden. Der Charakter der Sammlung war demnach – neben der traditionellen Post-Frauenbacher Wertorientierung (den wichtigsten Werken von József Egrý, István Szőnyi, Aurél Bernáth) – entscheidend durch die Kunst von Gyula Derkovits, István Nagy, Jenő Barcsay, János Kmetty und Ferenc Medgyessy geprägt. Radnai hatte eine besondere Vorliebe für die Graphik, seine ungarische Zeichensammlung dürfte in der gegebenen Zeit neben der von Rudolf Bedő die größte Kollektion dieser Art gewesen sein. Das Material an Graphiken zeugt davon, daß der Sammler Béla Radnai einen tatsächlich weiten Horizont und ein besonderes Fingerspitzengefühl hatte. Er nahm die durch diese Gattung gebotene Chance wahr, um die Nachteile daraus, daß er verhältnismäßig spät mit dem Sammeln anfang, wettzumachen. Es war ihm nicht mehr möglich, bedeutende Gemälde von Rippl-Rónai, Lajos Gulácsy, Károly Kernstok, József Nemes Lampérth zu erwerben, dafür sammelte er ihre graphischen Blätter, und zwar in der Größenordnung von Hunderten. Seine Rezeptionsfähigkeit war jedoch begrenzt. Die radikalen avantgardistischen Bestrebungen, die nonfigurativen Künstler interessierten ihn nicht. Das von uns jetzt publizierte sporadische Dokumentarmaterial aus seinem Nachlaß zeugt ebenfalls davon, daß sich die Grenzen des Geschmacks von Béla Radnai, der Doktor der Philosophie war, durch Gresham, den KUT und – in literarischer Beziehung – durch die hervorragendsten Vertreter der zweiten und dritten Generation der Zeitschrift Nyugat markieren läßt. Sein Freundeskreis kann aufgrund der Memoiren und der an ihn geschriebenen Briefe gut rekonstruiert werden, dazu gehörten vor allem die ähnlichen Neigungen nachgehenden Sammler, Imre Oltványi und László Cseh-Szombathy, und von den Künstlern in erster Linie Medgyessy, Szőnyi, Jenő Elekfy, Bernáth, Barcsay, Miklós Borsos sowie Béni Ferenczy. Später, in der unter dem Aspekt der Sammel-tätigkeit schon inaktiven Nachkriegszeit, waren hauptsächlich Dichter und Schriftsteller wie Lőrinc Szabó, László Németh, Gyula Illyés sowie Sándor Weöres und Amy Károlyi die Hauptfiguren des „geselligen menschlichen Beisammenseins“, der Zusammenkünfte in der Radnai-Villa, die im Zeichen des Genusses von Werken und Gedanken standen. Die gegenwärtige Auswahl, deren einzelne Dokumente nicht nur für die Kunstgeschichtsschreibung, sondern auch für die Literaturgeschichte einen gewissen Quellenwert haben dürfte, liefert interessante Angaben über die Figuren und die Atmosphäre dieses „Salons“, dem Sammler, Künstler und Literaten angehörten und der unter den rauen Umständen der 50er Jahre des 20. Jahrhunderts eine besondere Insel des Friedens und des Geistes darstellte.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI BIBLIOGRÁFIA

1985

Magyar és magyar vonatkozású publikációk

Összeállította:

Bardoly István és Tímár Árpád

TARTALOM

Bevezető	247
A bibliográfia rendszere	249
A feldolgozott periodikák jegyzéke	252
Rövidítések	258
Bibliográfia	259
Topográfiai mutató	353
Személynévmutató	359

BEVEZETŐ

A bibliográfia rendszere és a feldolgozás módja megegyezik az előző - 1984-es év anyagát felölelő - közlemény bevezetőjében leírtakkal (Ars Hungarica, 1992 113).

Köszönetet mondunk a Művelődési és Közoktatási Minisztériumnak a bibliográfia megjelentetését lehetővé tevő anyagi támogatásért.

A BIBLIOGRÁFIA RENDSZERE

ÁLTALÁNOS IRODALOM*

- Bibliográfiák (1-27)
- Segédkönyvek (28-33)
- Művészettörténet, művészettudomány (34-102)
- Tudománytörténet - művészettörténészek és kritikusok (103-149)
- A művészettörténet társtudományai (150-157)
- Ikonográfia, ikonológia, emblematika (158-166)
- Műtárgy- és műemlékvédelem (167-338)
- Múzeumok és muzeológia (339-414)
- Műgyűjtés, műgyűjtők, mecénások (415-436)
- Műkereskedelem (437-446)

EGYETEMES MŰVÉSZETTÖRTÉNET

- Összefoglaló művek (447-543)
- Építészet (544-605)
- Várostervezés, urbanisztika (606-624)
- Kertművészet (625-632)
- Szobrászat (633-638)
- Festészet, rajzművészet, sokszorosított grafika, könyvművészet (639-664)
- Fotóművészet és új médiák (665-671)
- Iparművészet (672-678)
  - Fémművesség (679-690)
  - Érem, pénz, pecsét (691-701)
  - Kerámia, üveg (702-718)
  - Bútor, enteriőr (719-726)
  - Hangszer (727-731)
  - Textil és viselet (732-737)
  - Kisművészetek (738-744)
- Művészeti oktatás, művészeti szervezetek és intézmények (745-749)
- A művészet határterületei (750-767)
- Színház és látványosság (768)

* Zárójelben a tételszámok találhatóak

KORAI KÖZÉPKOR 300-1000

Építészet (769)

Iparművészet

Fémművesség (770)

Érem, pénz, pecsét (771)

Textil és viselet (772)

KÖZÉPKOR 1000-1541

Összefoglaló művek (773-827)

Építészet (828-923)

Várostervezés, urbanisztika (924-932)

Szobrászat (933-945)

Festészet, rajzművészet, sokszorosított grafika, könyvművészet (946-977)

Iparművészet (978)

Fémművesség (979-996)

Érem, pénz, pecsét (997-1000)

Kerámia, üveg (1001-1004)

Bútor, enteriőr (1005)

Textil, viselet (1006-1011)

Kisművészetek (1012)

A művészet határterületei (1013-1014)

Mesterek (1015-1035)

ÚJKOR 1541-1800

Összefoglaló művek (1036-1065)

Építészet (1066-1100)

Várostervezés, urbanisztika (1101-1104)

Kertművészet (1105)

Szobrászat (1106-1112)

Festészet, rajzművészet, sokszorosított grafika, könyvművészet (1113-1152)

Iparművészet (1153)

Fémművesség (1154-1162)

Óra, műszer (1163-1164)

Érem, pénz, pecsét (1165-1170)

Kerámia, üveg (1171-1175)

Bútor, enteriőr (1176)

Textil, viselet (1177-1184)

Kisművészetek (1185)

A művészet határterületei (1186-1196)

Mesterek (1197-1221)

XIX/XX.SZÁZAD 1800-1945

Összefoglaló művek (1222-1274)

Építészet (1275-1346)

Várostervezés, urbanisztika (1347-1358)

Kertművészet (1359-1363)

Szobrászat (1364-1369)

Festészet, rajzművészet, sokszorosított grafika, könyvművészet (1370-1402)
Fotóművészet és új médiák (1403-1421)
Iparművészet (1422-1425)
    Fémművesség (1426-1433)
    Érem, pénz, pecsét (1434)
    Kerámia, üveg (1435-1439)
    Bútor, interiőr (1440-1442)
    Hangszer (1443-1444)
    Textil, viselet (1445-1448)
    Kisművészetek (1449-1453)
Művészeti oktatás, művészeti szervezetek, intézmények (1454-1455)
A művészet határterületei (1456-1464)
Színház és látványosság (1465-1466)
Mesterek (1467-1606)

XX. SZÁZAD 1945 UTÁN

Összefoglaló művek (1607-1694)
Építészet (1695-1741)
Várostervezés, urbanisztika (1742-1762)
Szobrászat (1763-1784)
Festészet, rajzművészet, sokszorosított grafika, könyvművészet (1785-1840)
Fotóművészet és új médiák (1841-1844)
Iparművészet (1845-1868)
Fémművesség (1869-1872)
    Érem (1873-1877)
    Kerámia, üveg (1878-1884)
    Textil és viselet (1885-1894)
    Kisművészetek (1895)
Művészeti oktatás, művészeti szervezetek, intézmények (1896-1971)
A művészet határterületei (1972)
Színház és látványosság (1973-1976)
Mesterek (1977-2802)

A FELDOLGOZOTT PERIODIKÁK JEGYZÉKE

- 7 Nap (Szabadka) 40 1985
 Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae (Budapest) 37 1985
 Acta Historiae Artium Academiae Scientiarum Hungaricae (Budapest) 31 1985
 Acta Historiae Litterarum Hungaric Litterarum Hungaricarum (Szeged) 21 1985
 Acta Historica Acaemiai Scientiarum Hungaricae (Budapest) 31 1985
 Acta Iuvenum (Budapest) Zrínyi dolgozatok 2. 1985
 Acta Litteraria Academiae Scientiarum Hungaricae (Budapest) 27 1985
 Acta Musei Porolissensis (Zaláu) 9 (1985)
 Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae (Budapest) 39 1985
 Acta Technica Academiae Scientiarum Hungaricae (Budapest) 98 1985
 Adler (Wien) 13 1985
 Agrártörténeti Szemle (Budapest) 27 1985
 Agria : Az Egri Múzeum Évkönyve (Eger) 21 1985
 Alföld (Debrecen) 36 1985
 Alte und modeme Kunst (Wien) 30 1985
 Annales Universitatis Scientiarum Budapestiensis de Rolando Eötvös Nominatae. Sectio Historica (Budapest) 24 1985
 Anzeiger : Österreichische Akademie der Wissenschaften : Philosophisch-Historische Klasse (Wien) 122 1985
 Anzeiger des Germanischen Nationalmuseums (Nürnberg) 1985
 Archaeologiai Értesítő (Budapest) 112 1985
 Archaeologia Historica (Brno) 10 1985
 Arheološki Vestnik (Ljubljana) 36 1985
 Architektura a urbanizmus (Bratislava) 19 1985
 Ars (Bratislava) 1985
 Ars Bavarica (München) 37-38 1985
 Ars Hungarica (Budapest) 13 1985
 The Art Bulletin (New York) 67 1985
 Art Journal (New York) 45 1985
 Art Press (Paris) 1985
 Arta (Bucuresti) 32 1985
 Arte Cristiana (Milano) 73 1985
 Arte Lombarda (Milano) 1985
 Arte Medievale (Roma) 2 1985
 Arte Veneta (Venezia) 39 1985
 Artibus et Historiae (Wien) No 11,12 1985
 Arx (Gleifheim) 1985
 Balassagyarmati Honismereti Híradó (Balassagyarmat) 7 1985
 Balkan Studies (Thessalonici) 26 1985
 Banatica (Resita) 1985
 Baranyai Helytörténetírás (Pács) 1983-1984 (1985)
 Baranyai Művelődés (Pécs) 1985
 Bécsi Napló (Wien) 6 1985
 Beiträge zur Mittelalterarchäologie in Österreich (Wien) 1 1985
 Békés Megyei Múzeumok Közleményei (Békéscsaba) 9 1985
 Békési Élet (Békéscsaba) 20 1985

- Beszélő (Budapest) No 13-14, 15 1985
 Bildende Kunst (Berlin) 1985
 Biuletyn Historii Sztuki (Warszawa) 47 1985
 Borsodi Levéltári Évkönyv (Miskolc) 5 1985
 Borsodi Művelődés (Miskolc) 10 1985
 Borsodi Szemle (Miskolc) 30 1985
 Budapest (Budapest) 23 1985
 Budapest Főváros Levéltára Közleményei (Budapest) 1984 (1985)
 Budapesti Rundschau (Budapest) 19 1985
 Bulletin Monumental (Paris) 143 1985
 Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts (Budapest) 64, 65 1985
 Burgenländische Heimatblätter (Eisenstadt) 47 1985
 Burlington Magazine (London) 127 1985
 Cahiers de Civilisation Médiévale (Poitiers) 28 1985
 Časopis Moravského Muzea (Brno) 70 1985
 Celjski zbornik (Celje) 1985
 Codices manuscripti (Wien) 11 1985
 Colóquio Artes (Lisboa) 27 1985
 Communicationes Archaeologicae Hungariae (Budapest) 1985
 Confessio (Budapest) 9 1985
 Crisia : Muzeul Țării Crișurilor (Oradea) 15 (1985)
 A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve (Debrecen) 1983-1984 (1985)
 Debreceni Szemle (Debrecen) 5 1985
 Deutsche Kunst und Denkmalpflege (Berlin) 43 1985
 Deutsche Literaturzeitung (Berlin) 105 1985
 Diakónia (Budapest) 7 1985
 Dunakanyar (Budapest) 21 1985
 Dunatáj (Szekszárd) 8 1985
 Egyetemi Lapok (Budapest) 27 1985
 Egyházi Krónika (Budapest) 32 1985
 Élet és Irodalom (Budapest) 29 1985
 Élet és Tudomány (Budapest) 40 1985
 Élet és Tudomány Kalendáriuma 1986 (1985)
 Életünk (Szombathely) 22 1985
 Építés- Építészettudomány (Budapest) 17 1985
 Építésügyi Szemle (Budapest) 28 1985
 Építőanyag (Budapest) 32 1985
 Az Érem (Budapest) 41 1985
 Eseménynaptár (Budapest) 1985
 Esti Hírlap (Budapest) 39 1985
 Etnographia (Budapest) 96 1985
 Evangélikus Élet (Budapest) 50 1985
 Évfordulók (Budapest) 1986 (1985)
 Faenza (Faenza) 71 1985
 Fejér Megyei Történeti Évkönyv (Székesfehérvár) 16 1985
 Filmkultúra (Budapest) 21 1985
 Filmvilág (Budapest) 28 1985
 Filológiai Közlöny (Budapest) 31 1985
 Fizikai Szemle (Budapest) 35 1985
 Folia Archaeologica (Budapest) 36 1985
 Folia Historiae Artium (Krakow) 21 1985
 Forrás (Kecskemét) 17 1985
 Forschungen und Berichte : Staatliche Museen zu Berlin (Berlin) 25 1985
 Forschungen zur Volks- und Landeskunde (Sibiu) 28 1985
 Fotó (Budapest) 32 1985
 Fotóművészet (Budapest) 28 1985
 Földtani Kutatás (Budapest) 38 1985
 Földrajzi Múzeumi Tanulmányok (Érd) 1 1985
 Garten und Landschaft (München) 95 1985
 Gazette des Beaux-Arts (Paris) 127 1985
 Geodézia és Kartográfia (Budapest) 37 1985

- Gesta (New York) 24 1985
 Godišnjak Gradskog muzeja Varaždin (Varazdin) 7 1985
 Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske (Zagreb) 8-9 1984-1985 (1985)
 Gutenberg Jahrbuch (Mainz) 60 1985
 Hadtörténelmi Közlemények (Budapest) 32 1985
 Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve (Debrecen) 12 1985
 Ház és Ember (Szentendre) 3 1985
 Helikon (Budapest) 30 1985
 A Herman Ottó Múzeum Évkönyve (Miskolc) 22-23 1983-1984 (1985)
 A hét (Bucurest) 16 1985
 Hevesi Honismeret (Eger) 4 1985
 Hevesi Szemle (Miskolc) 13 1985
 Hid (Újvidék) 49 1985
 Historia (Budapest) 7 1985
 Historický Časopis (Bratislava) 33 1985
 Historica Carpatica (Košice) 16 1985
 Honismeret (Budapest) 13 1985
 Hungarian Book Review (Budapest) 27 1985
 Hungarian Studies (Budapest) 1 1985
 Hungarológiai Értesítő (Budapest) 7 1985
 ICOMOS Information (Parizs) 16 1985
 IBI Bulletin (Verona) 43 1985
 Igaz Szó (Marosvásárhely) 33 1985
 Informatica museologica (Zagreb) 1985
 Interpress Magazin (Budapest) 1985
 Interpressgrafik (Budapest) 1985
 Ipari Forma (Budapest) 9 1985
 Irodalmi Szemle (Pozsony) 28 1985
 Irodalmi Újság (Párizs) 36 1985
 Irodalomtörténet (Budapest) 67 1985
 Irodalomtörténeti Közlemények (Budapest) 89 1985
 Jahrbuch der Staatlichen Kunstsammlungen in Baden-Württemberg (München, Berlin) 22 1985
 Jahrbuch der Kunsthistorischen Sammlungen in Wien (Wien) 81 1985
 Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich (Wien) 50-51 1984-1985 1985
 Jahrbuch Staatliche Kunstsammlungen Dresden (Dresden) 17 1985
 Jahrbuch des Vereins für Geschichte der Stadt Wien (Wien) 41 1985
 A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve (Pécs) 29 1984 (1985)
 Jelenkor (Pécs) 38 1985
 Jel-Kép (Budapest) 6 1985
 Journal of Garden History (London) 5 1985
 Journal of Glass Studies (Coming) 27 1985
 Journal of Jewish Art (Jerusalem) 10 1985
 Journal of Society of Architectural Historians (Philadelphia) 44 1985
 Katarzis : A Károlyi Mihály Alapítvány Évkönyve (Budapest) 1985
 Katolikus Szemle (Róma) 37 1985
 Keresztény Magvető (Kolozsvár) 91 1985
 Kisgrafika (Budapest) 14 1985
 Kolorisztikai Értesítő (Budapest) 26 1985
 Kortárs (Budapest) 29 1985
 Korunk (Kolozsvár) 44 1985
 Könyv és Könyvtár (Debrecen) 14 1985
 Könyvtáros (Budapest) 35 1985
 Könyvvilág (Budapest) 30 1985
 A Közlekedési Múzeum Évkönyve (Budapest) 7 1983-1984 (1985)
 Közlekedéstudományi Szemle (Budapest) 35 1985
 Kritika (Budapest) 1985
 Kritische Berichte (Marburg) 13 1985
 Kultúra és Közösség (Budapest) 1985
 Kunst und Kirche (Linz) 1985
 Kunstchronik (München) 38 1985
 Kunsthistoriker (Wien) 2 1985

- Kunsthistorisches Jahrbuch Graz (Graz) 21 1985
 Lakáskultúra (Budapest) 20 1985
 Lelekipásztor (Budapest) 50 1985
 Létünk (Újvidék) 16 1985
 Létünk Évkönyv (Újvidék) 1985
 Levéltári Közlemények (Budapest) 56 1985
 Levéltári Szemle (Budapest) 35 1985
 Literatura (Budapest) 1985
 Magyar Építőipar (Budapest) 34 1985
 Magyar Építőművészet (Budapest) 1985
 Magyar Filozófiai Szemle (Budapest) 29 1985
 Magyar Grafika (Budapest) 29 1985
 Magyar Hírek (Budapest) 38 1985
 A Magyar Hírek Kincses Kalendáriuma (Budapest) 1986 (1985)
 Magyar Hírlap (Budapest) 18 1985
 Magyar Ifjúság (Budapest) 29 1985
 A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Tájékoztatója (Budapest) 1985
 Magyar Könyvszemle (Budapest) 101 1985
 Magyar Mezőgazdasági Múzeum közleményei (Budapest) 1984-1985 (1985)
 Magyar Munkásmozgalmi Múzeum Évkönyve (Budapest) 1984 (1985)
 Magyar Műhely (Párizs) 22, No 70, 71 1985
 Magyar Nemzet (Budapest) 48 1985
 Magyar Nyelv (Budapest) 81 1985
 Magyar Pszichológiai Szemle (Budapest) 42 1985
 Magyar Tudomány (Budapest) 30=92 1985
 Magyar Zene (Budapest) 36 1985
 Magyarország (Budapest) 22 1985
 Maltechnik-Restauro (München) 91 1985
 Matyóföld (Mezőkövesd) 1985
 Medvetánc (Budapest) 1985
 Mélyépítéstudományi Szemle (Budapest) 35 1985
 MÉSZ Információ (Budapest) 1985
 A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei (Miskolc) 23 1985
 Mitteilungen des Archäologischen Institutes der Ungarischen Akademie der Wissenschaften (Budapest)
 14 1985
 Mitteilungen der Gesellschaft für vergleichende Kunstforschung in Wien (Wien) 37 1985
 Mitteilungen der Österreichischen Galerie (Wien) 29, No 73, 1985
 A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve (Szeged) 1982-1983 I. (1985)
 Mozgó Képek (Budapest) 1 1985
 Mozgó Világ (Budapest) 11 1985
 Múzeum (Bratislava) 30 1985
 Múzeumi Hírlevél (Budapest) 6 1985
 Múzeumi Kurír (Debrecen) 5, No 47, 48, 49, 1985
 Múzeumi Levelek (Szolnok) No 47-48, 49-50 1985
 Múzeumi Mozaik (Balassagyarmat) 1985
 Múzeumi Műtárgyvédelem (Budapest) 14 1985
 Múzeumi Tájékoztató (Kaposvár) 1985
 Múzsák (Budapest) 1985
 Műemlékvédelem (Budapest) 29 1985
 Műhely (Budapest) 8 1985
 Das Münster (München) 38 1985
 Művelődés (Bucurest) 38 1985
 Művészet (Budapest) 26 1985
 Művészettörténeti Értesítő (Budapest) 34 1985
 Nagyvilág (Budapest) 30 1985
 Napjaink (Miskolc) 24 1985
 Nemzetőr (München) 29 1985
 Neohelicon (Budapest) 12 1985
 Népművelés (Budapest) 32 1985
 Néprajzi Hírek (Budapest) 14 1985
 Népszabadság (Budapest) 43 1985

- Népszava (Budapest) 113 1985
 The New Hungarian Quarterly (Budapest) 26 1985
 A Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve (Salgótarján) 11 1985
 Nógrádi Művelődés (Salgótarján) 1985
 Nógrádi Szemle (Salgótarján) 16 1985
 Nők Lapja (Budapest) 37 1985
 Nyelvtudományi Közlemények (Budapest) 87 1985
 Nyelvünk és Kultúránk (Budapest) No 58, 59, 60, 61 1985
 Nyugati Magyarország (Calgary) 4 1985
 Ochrona zabytków (Varsó) 38 1985
 Olvasó Nép (Budapest) 7 1985
 Opeion + Opeion Ifjusági melléklete (Budapest) 1985
 OSZK Híradó (Budapest) 29 1985
 Orvostörténeti Közlemények (Budapest) No 109/112 1985
 Österreichische Osthefte (Wien) 27 1985
 Österreichische Zeitschrift für Kunst und Denkmalpflege (Wien) 39 1985
 Österreichische Zeitschrift für Volkskunde (Wien) 39 1985
 Palócföld (Salgótarján) 19 1985
 Památky a příroda (Praha) 1985
 Pamiatky príroda (Bratislava) 15 1985
 Pamiatky a príroda Bratislavy (Bratislava) 9 (1985)
 Pannonia (Eisenstadt) 13 1985
 Pantheon (München) 43 1985
 Pártélet (Budapest) 30 1985
 Párttörténeti Közlemények (Budapest) 31 1985
 Peristil (Zagreb) 27-28 1984-1985 (1985)
 Periodica Polytechnica. Architecture (Budapest) 29 1985
 Priloziti povijesti umjetnosti u Dalmaciji (Split) 25 1985
 Pszichológia (Budapest) 5 1985
 Rad Vojvodanskih muzeja (Novi Sad) 29 1984-1985 (1985)
 Radovi Filozofski fakultet Zadar (Zadar) 24 1984/1985 (1985)
 Radovi Instituta za povijest umjetnosti (Zagreb) 9 1985
 Rajzpedagógia (Budapest) 1985
 Rajztanítás (Budapest) 27 1985
 Ráma : Magyar Képzőművészeti Főiskola (Budapest) 1985
 Református Egyház (Budapest) 37 1985
 Református Szemle (Kolozsvár) 78 1985
 Reformátusok Lapja (Budapest) 29 1985
 Restauro (Milano) 14 1985
 Revista muzeelor și monumentelor. Monumente istorice și de arta (Bucuresti) 16 1985
 Revista muzeelor și monumentelor. Muzeu (Bucuresti) 22 1985
 Revue de la Société d'Histoire du Theatre (Paris) 1985
 Revue roumaine d'histoire (Bucuresti) 24 1985
 Revue roumaine d'histoire de l'art (Bucuresti) 22 1985
 Saopštenia (Belgrád) 17 1985
 Sbornik Národního muzea v Praze (Praha) 39 1985
 Sborník prací filozofické Filozofické fakulty brněnské university (Brno) F 28-29 1985
 Siebenbürgische Familienforschung (Wien) 2 1985
 Siebenbürgisch-sächsischer Hauskalenders 30 1985
 Simiolus (Wien) 15 1985
 Slovenska archeologia (Bratislava) 33 1985
 Somogy (Kaposvár) 13 1985
 Soproni Szemle (Sopron) 39 1985
 Specimina Nova Dissertationem ex Instituto Historico Universitatis Quinqueecclesiensis de Iano Pannonio
 Nominatae = A Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Történettudományi Tanszékének
 Évkönyve (Pécs) 1 1985
 Studii și cercetări de istoria artei. Seria arta plastica (Bucuresti) 32 1985
 Starinar (Beograd) 36 1985
 Starohrvatska prosvjeta (Split) 15 1985
 Studia Comitatus (Szentendre) 15, 16, 17 1985
 Südost-Forschungen (München) 44 1985

- Sveske (Beograd) 16 1985
 Szabolcs-Szatmár Megyei Helytörténetírás (Nyiregyháza) 5-6 1985
 Szabolcs-Szatmári Szemle (Nyiregyháza) 20 1985
 Századok (Budapest) 119 1985
 Szegedi Könyvtári Műhely (Szeged) 24 1985
 Székesfehérvár (Székesfehérvár) 8 1985
 Színház (Budapest) 18 1985
 Színháztechnikai Fórum (Budapest) 12 1985
 Színháztudományi Szemle (Budapest) No 16, 17, 18 1985
 Szivárvány (Chichago) 5 1985
 Szociológia (Budapest) 1984-1985
 Szovjet Irodalom (Budapest) 1985
 Tájékoztató : Képzőművészek, Iparművészek és Művészeti Dolgozók Szakszervezete, No 31, 32, 33 1985
 Táncművészet (Budapest) 10 1985
 Tanulmányok Csongrád Megye Történetéből (Szeged) 9 1985
 Társadalmi Szemle (Budapest) 40 1985
 Társadalomtudományi Közlemények (Budapest) 15 1985
 Téglaiipar (Budapest) 9 1985
 Téka (Szentendre) 1985
 Településfejlesztés (Budapest) 1985
 Településtudományi Közlemények (Budapest) 33 1985
 Teologia (Budapest) 19 1985
 Természet és Társadalom (Bratislava) 25 1985
 Természet Világa (Budapest) 116 1985
 Textil History (Leads) 16 1985
 Theologiai Szemle (Budapest) 28 1985
 Tiszatáj (Szeged) 29 1985
 Történelmi Szemle (Budapest) 22 1985
 Tudomány : A Scientific American magyar kiadása (Budapest) 1 1985
 Tudomány-Technika (Budapest) 1985
 Új Auróra (Békéscsaba) 1985
 Új Élet (Budapest) 40 1985
 Új Ember (Budapest) 41 1985
 Új Forrás (Tatabánya) 17 1985
 Új Írás (Budapest) 26 1985
 Új Látóhatár (München) 36 1985
 Új Symposion (Novi sad) 20 1985
 Új Tükör (Budapest) 22 1985
 Umění (Praha) 33 1985
 Ungarn-Jahrbuch (München) 13 1984-1985 (1985)
 Unsre Heimat (Wien) 56 1985
 Utunk (Koložsvár) 40 1985
 Úvegipar (Salgótarján) 17 1985
 Úzenet (Subotica) 15 1985
 Valóság (Budapest) 38 1985
 Várkerület (Budapest) 1985
 Városépítés (Budapest) 21 1985
 Varstvo spomenikov (Ljubljana) 27 1985
 Vasámapi Hírek (Budapest) 1 1985
 Vasi Honismereti Közlemények (Szombathely) 1985
 Vasi Szemle (Szombathely) 39 1985
 VEAB Értesítő [Iparrégészet II.] (Veszprém) 1984 (1985)
 A Veszprém Megyei Múzeumok Évkönyve (Veszprém) 17 1984 (1985)
 Vigilia (Budapest) 50 1985
 Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske (Zagreb) 1985
 Világosság (Budapest) 26 1985
 Vlastivedné štúdie Gemera (Rimavska Subota) 3 1985
 Vlastivedný věstník Moravský (Bmo) 37 1985
 Volk und Heimat (Eisenstadt) 40 1985
 Výtvarnictvo, fotografia, film (Bratislava) 23 1985

- Výtvarný život (Bratislava) 30 1985
 Waffen und Kostümkunde (Berlin) 27 1985
 Weltkunst (München) 55 1985
 Wiener Geschichtsblätter (Wien) 40 1985
 Wiener Jahrbuch für Kunstgeschichte (Wien) 38 1985
 Zalai Gyűjtemény (Zalaegerszeg) 21 1985
 Zborník filozofickej a pedagogickej fakulty Univerzity Komenského. Muzaika (Bratislava) 18 1985
 Zbornik za likovne umetnosti (Novi sad) 21 1985
 Zbornik Narodnog muzeja (Beograd) 12/2. 1985
 Zborník Slovenského banského múzea (Banská Stiavnica) 12 1985
 Zborník Slovenského národného múzea. Etnografia (Martin) 25 1985
 Zborník Slovenského národného múzea. História (Martin) 25 1985
 Zbornik za umetnostno zgodovino (Ljubljana) 21 (1985)
 Zeitschrift für Kunstgeschichte (Berlin) 48 1985
 Zeitschrift für Schweizerische Archäologie und Kunstgeschichte (Zürich) 42 1985
 Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde (Wien) 8=79 1985
 Zenetudományi Dolgozatok (Budapest) 1985 (1985)
 Zograf (Beograd) 16 1985

RÖVIDÍTÉSEK

>	lásd, lásd még
besz.	beszámoló
bev.	bevezette, bevezetés
E	angol nyelvű rezümé
F	francia nyelvű rezümé
G	német nyelvű rezümé
H	magyar nyelvű rezümé
h.n.	hely nélkül
hoz.	hozzászólás
I	olasz nyelvű rezümé
ism.	ismertetés
k.n.	kiadó nélkül
R	orosz nyelvű rezümé
rec.	recenzió
rend.	rendezte
szerk.	szerkesztette
tart.	tartalom, tartalmazza
vál.	válogatta, válogatás

ÁLTALÁNOS IRODALOM

Bibliográfiák

1. 1984. évben megjelent szakmai kiadványok. = Tájékoztató, No 33, 1985 91-100.
2. Baán Kálmán: Magyar családörténeti és címeri irodalom 1561-1944. Bp.: Könyvtér, 1984 (Tudománytár) > 1984. 2. rec. CSABA László = Világosság, 36, 1985, 10. 649-651.
3. BAKÓ Dorottya: A magyar könyv-, nyomda- és sajtótörténeti szakirodalom 1984-ben. = Magyar Könyvszemle, 101, 1985, 3-4. 317-322.
4. BÁNÓ Zsuzsanna - DALMI Kálmáné - KRAJEVSZKY Gizella: Sárvár bibliográfiája 1-3. = Vasi Szemle, 39, 1985, 2. 294-308., 3. 437-464., 4. 619-626.
5. BÉNYEI Miklós: Hajdú-Bihar megye helytörténeti irodalma 1984. = A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve, 12 (1985) 215-226.
6. BIBLIOGRAPHIE choisie de la science historique hongroise 1974-1985. In: Études historiques Hongroises 1985. Bp.: Akadémiai, 1985 3. köt. 216 p.
7. BIBLIOGRAPHIE zur kunstgeschichtlichen Literatur in Ost- und Südosteuropaischen Zeitschriften. Jg. 13, 1983. Hrsg. von Hilda Lietzmann. München: Zentralinstitut für Kunstgeschichte, 1985 263 p.
- BOR Pál írásai : bibliográfia. > 112
8. FALLER László: Irodalom Budapest műemlékvédelméhez (1978-1984) : Válogatott bibliográfia. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 3. 246-254.
9. FERJAN, Jana Intihar: Umetnostnozgodovinska bibliografija za leto 1982. = Zbornik za umetnostno zgodovino, 21 (1985) 177-223.
- FÜLEP Lajos életére és munkásságára vonatkozó legfontosabb irodalom. > 17
10. S. GÉMES Magdolna: A magyar néprajztudomány bibliográfiája 1983. = Hungarológiai Értesítő, 1, 1985, 1-2. 185-242.
11. HILLER István - MASTALIRNÉ Zádor Mária: Sopron bibliográfiája az 1985. évről. = Soproni Szemle, 39, 1985, 4. 365-379.
12. T. HORVÁTH Ildikó: A Hajdú-Bihar megyei múzeumok munkatársainak bibliográfiája 1982, 1983. = A Debreceni Déry Múzeum Évkönyve, 1983-1984 (1985) 413-418., 429-435.
13. T. HORVÁTH Ildikó: A magyar múzeumok kiadványainak bibliográfiája 1984 : Évkönyvek, folyóiratok, sorozatok, önálló kiadványok, kiállítási vezetők, katalógusok. Bp.: Múzeumi Restaurátor- és Módszertani Központ, 1985 209 p.
14. JAKABFFY Imre: Bibliographia archaeologica Hungarica = Magyar régészeti bibliográfia. = Archaeologiai Értesítő, 112, 1985, 1. 152-163.
15. JAKABFFY Imre: A Közép-Duna Medence régészeti bibliográfiája 1967-1977. Bp.: Akadémiai, 1981 rec. BOGYAY, Thomas von = Ungarn-Jahrbuch 13 1984-1985 (1985) 235.; GÁSPÁR Dorottya = Archaeologiai Értesítő, 112, 1985, 1. 142-143.
16. M. Katona Julianna: A Múzeumi és Könyvtári Értesítő repertórium (1907-1918). Bp.: Művelődéskutató Intézet, 1982 rec. KÓHEGYI Mihály = Archaeologiai Értesítő, 112, 1985, 1. 143-144.
17. MANDIĆ, M.: Répertoire d'archéologie d'art et d'histoire culturelle : Publications parues en 1980-1983 sur les monuments historiques, stations archéologiques et recherches scientifiques en Yougoslavie. = Starinar, 36 (1985) 261-381.
18. KESTING, Anna: Schrifttum zur Deutschen Kunst. Hrsg. von Deutschen Verein für Kunstwissenschaft Heft 45 Jg.

1981. Berlin : Deutscher Verlag für Kunstwissenschaft, 1985 167 p.
19. KISS Gábor - MÁRKUS Jánosné: Zala megye irodalma : Válogatott bibliográfia 1981-1982. = Zalai Gyűjtemény, 21 1984-1985 (1985) 183-224.
20. KLASOVÁ, Mjlena - VŠETEČKOVÁ, Zuzana - KRESÁK, Fedor: Československá umelečkohistorická bibliografie za rok 1983. Praha : Ústav teorie a dějin umění ČAV, 1985 110 p.
21. POGÁNY György: A magyar zenetudomány bibliográfiája 1983 (kiegészítés), 1984. = Zenetudományi Dolgozatok, 1985 (1985) 237-286.
- RADOS Jenő irodalmi munkásságának válogatott bibliográfiája. > 138
22. SERFŐZÓNÉ Gémes Magda: A magyar néprajztudomány bibliográfiája 1984. = Néprajzi Hírek, 14, 1985, 3. 89-173.
23. SNIĘŻYŃSKA-STOLOT, Ewa: Materials for the descriptive bibliography concerning the Polish-Czech-Slovak-Hungarian artistic connections. = Seminarium Niedzickie = Niedzica Seminars, 2. Ed. Ewa Snieżyńska-Stolot. Krakow : Muzeum Narodowe, 1985 227-236.
24. SZABÓ Anikó: A magyar levéltári irodalom bibliográfiája 1984-1985. = Levéltári Közlemények, 56, 1985, 2. 293-317.
25. TAKÁCS Miklós - ZSÁMPAINÉ Szalay Mária: Vas megye irodalma : Bibliográfia és repertórium 1985. = Vasi Szemle, 39, 1985, 1. 139-148., 2. 284-293., 3. 447-456., 4. melléklet [16] p.
26. TÓVÁRI Judit: Borsod-Abaúj-Zemplén megye válogatott történeti irodalma 1981-1982. Miskolc : Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, 1985 60 p.
- VARGHA László irodalmi munkássága : Bibliográfia. > 114
27. ZSOLNAY László: Szolnok megye muzeológusainak publikációi 1985-ben. = Múzeumi Levelek, No 49-50 (1985) 141-143.

Segédkönyvek

28. CASSOU, Jean: A szimbolizmus enciklopédiája. Bp.: Corvina, 1985 356 p. ill. benne: SZABADI Judit: A szimbolizmus Magyarországon. 309-344., ill. rec. SZAMOSI Ferenc: Micsoda idők voltak! = Magyar Hírlap, 1985. szeptember 7. 8.
29. MŰVÉSZ életrajzok : Kortárs magyar képzőművészek. Szerk. B. Varga Sándor. Írták Pogány Gábor, Szij Rezső, Tasnádi Attila. A művészeti díjak táblázatát Zombory György állította össze. Bp.: Képcsarnok Vállalat, 1985 421 p.
30. Az OROSZ művészet mesterei. Írták A. F. Dmitrenko et al. Bp.: Gondolat, 1985 241 p. ill.
31. Passeron, René: A szürrealizmus enciklopédiája. Bp.: Corvina, 1984 > 1984. 36. rec. ANDOR György: Impresszionizmus és szürrealizmus. = Rajztanítás, 27, 1985, 4. 30-31.
32. Sémullaz, Maurice: Az impresszionizmus enciklopédiája. 2. kiad. Bp.: Corvina, 1983 rec. ANDOR György: Impresszionizmus és szürrealizmus. = Rajztanítás, 27, 1985, 4. 30-31.
33. Új fotólexikon. Főszerk. Morvay György. Bp.: Műszaki K., 1984 > 1984. 37. rec.-nt. = Természet Világa, 116, 1985, 6. 287-288.

Művészettörténet, művészettudomány

34. AHREN, Uno: Építészet és demokrácia : Beszéd 1942-ben a stockholmi építési konferencián. Bev. Kleineisler János. = Valóság, 38, 1985, 3. 106-117. ill.

35. ALEXÁNÉ Székelyi Edit: A XX. század művészete: a neoavangarde. + MAKSAJ László: Féltehetségek "forradalma". = Rajztanítás, 27, 1985, 1. 20-22., 22-24.
36. ARADI Nóra: A képzőművészet nyersanyaga. 295-296.; A természeti egyszerű utánzás, modor, stílus. 297-302.; Az arabokról. 303-307.; "A szép alkotó utánzásáról". 308-312.; Építőművészet. 313-324.; A Laokón-szobor. 325-336.; Művészet és kézművesség. 337-340.; A képzőművészet tárgya. 341-344.; A műalkotások igazságáról és valóságosságáról. 345-351.; Szakvélemény egy fiatal festő képzetéről. 352-376.; A gyűjtő és övéi. 377-442.; Diderot kísértete a festészetről. 443-493.; A pályadíj kapcsán. 494-497.; Cellini ábrázolása. 498-507.; Vázlatok Winckelmann bemutatásához. 508-546.; Múron tehene. 547-554.; Philosztratosz képei. 555-608.; Antik és modern. 609-616.; Wilhelm Tischbein idilljei. 617-636.; Julius Caesar diadalmenete, ahogy Mantegna megfestette. 637-661.; Német építészet - 1823. 662-667.; Megfestendő tárgyak. 668.; Rembrandt, a gondolkodó. 669-670.
58. HAJNOCZI Gyula: Láthatatlan építészet - térharmónia. = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 1-2. 73-80.
59. [Hegyí Lóránd - Fajó János vita > 1984. 48.] hoz. FÁBIÁN László: Légnymás. = Művészet, 31, 1985, 1. 61-62.; DOROSZ Károly: Hozzászólás. = Művészet, 26, 1985, 1. 62.; LÓSKA Lajos: Akadémikus avangarde? = Művészet, 26, 1985, 2. 62-63.; FAJÓ János: A divat hegemoniája, avagy a nyelvtörősfestés. = Művészet, 26, 1985, 5. 60-63.; RIDEG Gábor: Vítazáró. = Művészet, 26, 1985, 6. 62-63.
60. HEGYI Lóránd: Az interpretáció és a műalkotás tipológia néhány kérdése a 20. századi művészetben. = Ars Hungarica, 13, 1985, 1. 105-122. G
61. Hegyi Lóránd: Új szenzibilitás. Bp.: Magvető, 1983 (Gyorsuló idő) rec. BUJDOSÓ Alpár = Magyar Műhely, 22, No. 70, 1985. 6., 12.
62. HERMANN István: A vizuális kultúráról. = Rajztanítás, 27, 1985, 3. 5-10.
63. HINCZ Gyula tanulmánya DÉSI Huber István megjegyzésével. Sajtó alá rend. és bev. Tímár Árpád. = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 233-235. G
64. HORVÁTH Dénes: Tükörterem. = Művészet, 26, 1985, 6. 38-42. ill.
65. JAKOBOVITS Miklós: Múzeumtól a városképig. = Kork, 44, 1985, 2. 147-148., ill.
66. KÁLLAI Emő: Optikai demokrácia [Diárium, 1947]. = Filmvilág, 28, 1985, 7. 32-33. ill.
- KESERŰ Katalin: Művészet és kommunikáció. > 82
67. Kiss Endre: Szecesszió egykor és ma. Bp.: Kossuth, 1984 (Esztetikai kiskönyvtár) > 1984. 54. rec. KESERŰ Katalin: Hogyan tartozik össze művészet és ideológia? = Új Írás, 25, 1985, 8. 125-128.; LÓRINCZY Huba = Irodalomtörténeti Közlemények, 88, 1985, 4-5. 577-580.
68. KISS Irén: Képzőművészetűl irodalomig = Beke Lászlóval beszélget Kiss Irén. = Kortárs, 29, 1985, 12. 138-141.
69. KLEINSEISL János: Ember, társadalom, építészet. = Rajztanítás, 27, 1985, 3. 1-5.
70. KMETTY János művészetpedagógiai följegyzései 2. (Az Új Akadémiai I. Főiskolai oktatás naplója II.) Sajtó alá rend. és bev. Ráth Zsolt. = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 237-242. G > 1984. 55.
71. KROPP, Ernst: A forma fejlődése a XX. században. Bev. W. Riezler. Bp.: Népművelési Intézet, 1985 61 p.
72. Mácza János: Eszmeiség-avangarde-művészet. 1-2. Bp.: Petőfi Irodalmi Múzeum, 1980, 1982 > 1984. 57. rec. KOVÁCS József = Irodalomtörténeti Közlemények, 89, 1985, 2. 250-252.
73. MAJOR Máté: Mindig megújuló építészet. Bp.: Építésügyi Tájékoztatási Központ, 1985 144 p. ill. tart. Bevezető 5-9.; Néhány építészettörténeti példa az elméleti következtetésekhöz. 11-69.; Az építészet feltételei és ezek összefüggései. 71-96.; Az építészet mozgása, változása, fejlődése. 97-112.;
37. ARADI Nóra: Műfaj és jelentés. = Ars Hungarica, 13, 1985, 1. 23-29. G
38. ARADI Nóra: Műfajtörténet, műfajelmélet. = "Az időt mi hoztuk magunkkal" Szerk. Illés László. Bp.: Akadémiai, 1985 621-647.
39. Architekturkonzepte der Gegenwart. Hrsg. von Peter P. Schweiger et al. Berlin: Kohlhammer, 1983 rec. JÓZSEF Dénes = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 5.
40. BAKOS, Jan: O umeleckohistorikom vedomí na Slovensku. = Romboid, 20, 1985, 12. 51-58.
41. BEKE László: Az emlékezés szerepe a műalkotások interpretációjában: Emlékfoszlányok. = Ars Hungarica, 13, 1985, 1. 123-127. G
- BEKE László: Lehetséges metakommunikáció? = Fikció-szisz. > 82
42. BERNSTEIN, B.M.: Néhány gondolat "művészet és etnosz" kapcsolatáról. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 4-8., 57-59. ill.
43. BONIS, Antonio de: Beszélgetés Paolo Portoghesivel a posztmodernről. = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 49-52., ill.
44. Bonta, Juan Pablo: Über Interpretation von Architektur. Berlin: Archibook, 1982 rec. MORAVÁNSZKY Ákos = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 6-7.
45. BOZÓKI András - SZÜCS György: A politikától a művészetig: A Szociológiai Kör vitéstje [Németh Lajos előadása művészet és szociológia kapcsolatáról]. = Egyetemi Lapok, 1985. május 20. 3.
46. Essays on postmodern culture. Ed. by Hal Foster. Washington: By Press, 1983 rec. P.B. [PAZÁR Béla] = Magyar Építőművészet, 1985., 6. 64.
47. FÜLEP Lajos: Célszerűség és művészet az építészetben [a II. rész töredékei]. Sajtó alá rend. és a Megjegyzések Fülep Lajos tanulmányához c. utósztót írta Tímár Árpád. = Ars Hungarica, 13, 1985, 1. 129-143. G
48. FÜLEP Lajos: Individualitás. Sajtó alá rend. Tímár Árpád. = Hóbagoly, 1985, 12-16.
49. FÜLEP Lajos: A kompozíció a modern művészetben [sajtó alá rend. és bev. Tímár Árpád] = Művészet, 26, 1985, 1. 2-6.
50. FÜLEP Lajos: Konkrét jelentés. Sajtó alá rend. Tímár Árpád. = Somogy, 13, 1985, 6. 24-27.; Hóbagoly, 1985, 17-22.
51. FÜLEP Lajos: Művészet és valóság. Sajtó alá rend. és a Megjegyzések Fülep Lajos művészetfilozófiai töredékéhez c. bevezetőt írta Tímár Árpád. = Magyar Filozófiai Szemle, 29, 1985, 1-2. 254-271.
52. FÜLEP Lajos: A művészet jelentősége a múltban. Sajtó alá rend. és bev. Tímár Árpád. = Új Forrás, 17, 1985, 3. 34-37.
53. FÜLEP Lajos: A nyugtalanság. Sajtó alá rend. és bev. Tímár Árpád. = Forrás, 17, 1985, 1. 47-56.
54. FÜLEP Lajos: Rembrandt és korunk. + Tímár Árpád: Egy Fülep Lajos előadás szerkezetéről. = Kritika, 1985. 1. 17-18. ill.
55. FÜLEP Lajos: Szubjektum - objektum. Sajtó alá rend. Tímár Árpád]. = Hóbagoly, 1985, 23-26.
56. GÁBORJANI Péter: Visuelle Abbildung der Umgebung. = Periodica Polytechnica. Architecture, 29, 1985, 1-2. 71-89. ill.
57. GOETHE, Johann Wolfgang: Irodalmi és művészeti írásk. Vál., szerk. és a jegyzeteket írta Pók Lajos. Bp.:

- Az építészet fejlődésének hatóerői: ellentmondásai. 113-125.; Az építészet sajátzerűsége. 127-142.
74. MAJOR Máté: "Organikus építészet"? [> 1984. 1522.]. = Népszabadság, 1985. március 9. 13.
75. MÁRIÁSI, Iván: Dangers in modern aesthetic thinking and the potential ways of evolution. = Periodica Polytechnica. Architecture, 29, 1985, 1-2. 29-34.
76. MAROSI Emő: Az interpretáció problémái a középkori művészet történetében - fogalmi apparátus és kvalitások. = Ars Hungarica, 13, 1985, 1. 31-52. G
77. MAROSI Emő: Műemlékkutatás és művészettörténetírás. = Művészet, 26, 1985, 8. 2-7. ill.
78. MÁTTIS Teutsch János: Művészetideológia II. = Művészet, 26, 1985, 2. 57., 61.
79. Menna, Filiberto: Tekstovi o modernoj umetnosti. Beograd : Muzej savremene umetnosti, 1984 rec. SEBŐK Zoltán: Módszertani sokoldalúság. = Úzenet, 15, 1985, 1. 63-64.
80. Meurer, Bernd - Vincon, Hartmut: Industrielle Ästhetik. Gießen : Anabas, 1983 rec. RITTER P. Tibor = Ipari Forma, 9, 1985, 3. 27-28., ill.
81. MIKLÓS Pál: A megszólaltatott ornamentika. = Jel-Kép, 6, 1985, 3. 27-36. ill. E
82. A MŰVÉSZET és/mint kommunikáció : A Magyar Képző- és Iparművészet Szövetségének a Képzőművészeti Világhét alkalmából rendezett tanácskozásain elhangzott előadások, 1983. szeptember 28., 30. október 1. Bp. : Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége, 1985 111 p. tart. Drecin József: Megnyitó. 3-4.; Szeckő Tamás: Vizuális kultúra és tömegkommunikáció. 5-11.; Katanics Sándor: Közművelődés és tömegkommunikáció, Bács-Kiskun megyei tapasztalatok. 12-18.; Timár Árpád: Értékrend és tömegkommunikáció. 19-23.; Tamás Ervin: Mit vár a művészirtásadalom a tömegkommunikációs eszközöktől? 23-25.; Németh Lajos: A képzőművészet nyelve nyelv-e? 27-33.; Marosi Emő: A középkori művészet nyelvi funkciója. 34-39.; Szabadi Judit: A modern művészet nyelvújítási kísérletei : A szimbolizmus. 40-47.; Takács József: A kommunikáció mint alapelv a futurista ars poetikákban. 48-50.; Ráth Zsolt: A "magyar kubizmus" felemás nyelvújítási kísérlete. 51-54.; Kovács Péter: A modern szobrászat nyelvújítási törekvései. 55-60.; Hán Anna - Kömer Éva: A forma- és magyar avangardizmus társadalmi funkciójáról, formaz- és nyelvújító tevékenységéről. 61-67.; Szabó Júlia: Közép-kelet-európai avantgárd (1905-1925). 68-77.; Miklós Pál: Az iparművészet szemiotikája. 76-79.; Hajnóczy Gábor: Az építészeti "nyelve": Az építészeti kommunikáció jellege. 80-83.; Gábor Eszter: Kifejezőképtelen-e a modern építészet? 84-89.; Beke László: Lehetséges metakommunikáció? : Fikcióesszé. 89-92.; Hegyi Lóránd: Az "újszenzibilitás" mint nyelvújítási kísérlet. 93-98.; Petemák Miklós: Video-művészet-kommunikáció. 99-102.; Keszér Katalin: Művészet és kommunikáció. 103-107.; Hoffmann Márta: A TV Híradó és a képzőművészet. 107-110.
- NÉMETH Lajos: A képzőművészet nyelve nyelv-e? > 82
83. NÉMETH Lajos: A műinterpretáció kérdéseiről. = Ars Hungarica, 13, 1985, 1. 5-22. G
84. A NÉPHAGYOMÁNY vonzásában : Az Erzsébetvárosi Galéria kiállításorozatáról. Összeáll. és az interjúkat készítette Bosnyák Sándor. Bp. : Műzsák, 1985 73 p., [40] t., ill. tart. Bosnyák Sándor: A néphagyomány vonzásában című kiállításorozatáról. 5-7.; 1981-től megrendezett kiállításaink. 8-11.; A művészek vallomásaiból: Bálint Endre, Boda Gábor, Csáji Attila, Dombay Győző, Domján József, Halmi Miklós, Illés Árpád, Ilyés István, Jankovics Marcell, Káti Mihály, Koncz Béla, Kürthy Sándor, Mitsui Sen, Oláh Mátyás, Papp Oszkár, Petrilla István, Porkoláb Sándor, Szemadám György, Tóth Menyhért, Veress Pál. 12-22.; Beszélgetés Csete György építésszel. 23-30.; Beszélgetés Németh Lajos művészettörténésszel. 31-35.; Beszélgetés Péterfy László szobrászművésszel. 36-41.; Beszélgetés Somogyi Győző grafikusművésszel. 42-49.; Beszélgetés Szemadám György festőművésszel. 50-62.; Visszhang. 63-73.
85. Nils-Arvid, Brिंगés: Volkstümliche Bilderkunde. München : Callwey, 1982 rec. SINKÓ Katalin = Etnographia, 96, 1985, 4. 596-597.
86. Panofsky, Erwin: A jelentés a vizuális művészetekben. Bp. : Gondolat, 1984 > 1984. 64. rec. ALMÁSI Miklós = Magyar Nemzet, 1985. január 18. 8.
87. PLANCHART, Alfredo: A megismerés fejlődése és a festészet. = Élet és Tudomány, 1985. április 26. 525-527. ill.
88. POGÁNY Ö. Gábor: Bálványok nélkül vagy bálványok között. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 4. 26-33.
89. POGÁNY Ö. Gábor: Képzőművészet - vizuális kultúra. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 5. 52-56.
90. Popper Leó: Esszék és kritikák. Bp. : Magvető, 1983 > 1984. 68. rec. BORI Imre: Lukács György szellemi testvére. = 7 Nap, 1985. szeptember 6. 30.; KOCZISZKY Éva = Hungarológiai Értesítő, 7, 1985, 3-4. 153-155.; RUGÁSI Gyula: Teremtés és megváltás a művészetben. = Jelenkor, 38, 1985, 2. 149-154.
91. SCHNELLER István: Mit jelent építeni? 1. rész. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 48-50., ill., 2. rész. 1985. 6. 60-61., ill. E F G R
92. SCHNELLER István: A tér megragadásának két meghatározó kísérlete korunkban M. Heidegger és O.F. Bollnow írásaiban. = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 3-4. 467-479.
93. SEBŐK Zoltán: Az avantgarde helyzet ma. = Magyar Műhely, 22, No 70, 1985 17., 30-31.
94. SÍK Csaba: Vonzódás, választás. = Új Írás, 25, 1985, 11. 130-134.
95. SIMON Zsuzsa: A giccs vonzásában : Lázadás és menedék. = Létünk, 15, 1985, 3-4. 552-583.
96. SOMOS Gyula: A képzőművészet mint közlési rendszer. = Ráma 1985 37-44.
97. STURCZ János: A műinterpretáció kérdése a századforduló magyar művészettudományában. = Ars Hungarica, 13, 1985, 1. 85-96. G
98. SZENTKUTHY Miklós: Gondolatok a képtárban : Veterán magántanuló elméletek és történelmi capricció az Európai Iskola utolsó padjában. = Kortárs, 29, 1985, 1. 11-32. ill.
99. SZUROMI Pál: A komikus és groteszk látásmód természetéhez. = Művészet, 26, 1985, 2. 2-5. ill.
- TÍMÁR Árpád: Értékrend és tömegkommunikáció. > 82
100. VADAS Ferenc: Építészetről ími. = Magyar Nemzet, 1985. november 1. 4.
101. VÁMOSSY Ferenc: Az építészeti kritika és értékelés elméleti problémái c. kandidátusi értekezésének vitája. Preisich Gábor, Kubinszky Mihály oppenensi véleménye - Vámosy Ferenc válasza. = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 3-4. 453-466.
102. VIDOR Ferenc: A "techné"-től az architektúráig. = Valóság, 38, 1985, 7. 50-65.

Tudománytörténet, művészettörténetek és kritikusok

103. BÁRDOS István: Az esztergomi Balassa Bálint Múzeum előtörténete [Esztergom-vidéki Régészeti és Történelmi Társulat]. = Dunakanyar, 21, 1985, 2. 52-54.
104. BODOR Ferenc: Százéves az iparművészeti szakajtó és az egykori Iparművészeti Társulat. = Ipari Forma, 9, 1985, 4. 26., ill.

- 105. DERCSENYI Dezső:** Falfestmények helyreállítása Magyarországon. = Múzeumi Műtárgyvédelem, 14 (1985) 89-104., ill.
- 106. ERDÉLYI Balázs - SÁGI Károly:** A magyarországi régészeti légi fényképezés története és a Szent György-hegyi kolostorom. = A Veszprém megyei Múzeumok Közleményei, 17 1984 (1985) 273-280., ill. G
- 107. KOVÁCS Tibor:** Beszámoló a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat 1984. évi tevékenységéről. = Archaeologiai Értesítő, 112, 1985, 2. 267.
- 108. KUBINSZKY Mihály:** Az MTA Építészettörténeti és Elméleti Bizottság tevékenységének elmúlt évtizede (1973-1985). = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 1-2. 223-228.
- NAGY Emese:** Jankovich Miklós régészeti és műemléki tevékenysége. [Függelék: Jankovich Miklós gyűjteményeinek leltéres tárgyai, valamint publikált és kéziratossá jövevényeinek, levelezésének leltérekre vonatkozó megjegyzései]. > 427
- 109. SZINNYAI Katalin - ZÁDOR Mihály:** Az építés- és technikatörténeti kutatások helyzete napjainkban. = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 1-2. 205-213. ill.
- 110. Béli Mátyás**
ifj. BARTHA Lajos: Egy jelentős lexikon és tudós szerzője. = Évfordulók a műszaki és természettudományokban 1986 (1985) 36-39. ill.
- KOSÁRY, Domokos:** Mathias Béli und die Intelligenz im alten Ungarn des achtzenten Jahrhunderts. = Études historiques Hongroises 1985. Bp.: Akadémiai, 1985 2.köt. 579-595.
- TIBENSKY, Jan:** Le legs spirituel de Mátyás Béli et ceux qui en héritèrent. = Hungarian Studies, 1, 1985.2. 205-211.
- VILMSZKY László.** Descriptio Comitatus Comaromiensis : Béli Mátyás kéziratossá műve Komárom vármegyéről. = Új Forrás, 17, 1985, 5. 77-83.
- WELLMANN, Imre:** Mátyás Béli, a polygraph in Hungary in the 18th century. = Hungarian Studies, 1, 1985, 2. 191-204.
- WELLMANN, Imre:** Mathias Béli, organisateur de la recherche scientifique. = Intellectuels français, intellectuels hongrois, XIIIe-XXe siècles. Ed. Béla Köpeczi, Jacques Le Goff. Bp. ; Paris : Akadémiai ; CNRS, 1985 153-158.
- 111. Bíró József**
Bíró Imre: Bíró József munkássága. = Magyar Nemzet, 1985. január 21. 6.
- ZÁDOR Anna:** Bíró József (1907-1945). = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 3-4. 203-205.
- 112. Bóna István**
SZABÓ Péter: Professzor a tizenkilencedik megyéből [beszélgetés]. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 5. 78-81. ill.
- 113. Bor Pál**
Bor Pál írásai : Bibliográfia. Összeáll. Bor István. = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 3-4. 487-488.
- 114. Dercsényi Dezső**
D.R.: Dercsényi Dezső 75 éves. = Új Ember, 1985. július 21. 2. ill.
- GERŐ László:** Dercsényi Dezső 75 éves. = Élet és Irodalom, 1985. július 19. 8.
- SZÉKELY András:** Dercsényi Dezső hetvenöt éves. = Magyar Hírlap, 1985. július 17. 6.
- 115. Elek Artúr**
ROMÁN Kati: Elek Artúr emléke. = Új Tükör, 1985. június 23. 45. ill.
- 116. Frank János**
SZAMOSI Ferenc: Frank János hatvan éves. = Magyar Hírlap, 1985. június 11. 6.
- SZEKRÉNYESSY Júlia:** Frank János hatvan éves. = Élet és Irodalom, 1985. június 21. 12.
- 117. Fülepp Lajos**
ANDRÁSFALVY Bertalan: Fülepp Lajos emlékezete. = Honismeret, 13, 1985, 1. 3-5. ill.
- BALÁZSI Károly:** Kollektív emlékezet. = Bajai Műsor, 1985. december, 3.
- BARÁNSZKY Jób László:** Az elnémetelt prédikátor : Fülepp Lajos centenáriuma. = Magyar Hírlap, 1985. január 23. 6.
- BATÁRY Gyula:** Száz éve született Fülepp Lajos. = Reformátusok Lapja, 1985. január 27. 6. ill.
- BODNÁR György:** A magyar modernség dilemmája : Fülepp Lajos irodalomesszéje. = Jelenkor, 38, 1985.6. 559-565.
- BOLYKI János:** Lukács György és Fülepp Lajos kapcsolatáról. = Theologiai Szemle, 28, 1985, 5. 309-311.
- BORI Imre:** Fények és árnyak. = 7 Nap, 1985. február 22. 32-33.
- BORI Imre:** Fülepp Lajos évfordulóján. = 7 Nap, 1985. február 1. 32.
- BORI Imre:** Fülepp Lajos a modern izlés apostola. = 7 Nap., 1985. február 8. 31. ill.
- BORI Imre:** Kezdeményezések - folytatások nélkül. = 7 Nap, 1985. február 15. 30-31.
- F.CSANAK Dóra:** Fülepp Lajos és Dutka Ákos leveleiből. = Tiszatáj, 39, 1985, 2. 75-84.
- F.CSANAK Dóra:** Fülepp Lajos és Lyka Károly kapcsolatának néhány dokumentuma. = Magyar Tudomány, 30, 1985, 5. 396-398.
- F.Csanak Dóra:** Fülepp Lajos kéziratossá gyűjteménye : Ms 4552-Ms 4609. Bp. : MTA Könyvtár, 1984 > 1984. 106. rec. (gazda)[GAZDA István] = Magyar Nemzet, 1985. február 12. 7.
- CSÜRÖS Miklós:** Fülepp Lajos - Baksay Sándorról. = Tiszatáj, 39, 1985, 2. 71-75.
- DEMÉNY János:** Incommodáció és epifániák : Fülepp Lajos és Molnár Antal levelezéséből. = Kortárs, 39, 1985, 2. 133-138.
- DERCSÉNYI Dezső:** Fülepp Lajos (1885-1970) : Gyakrabban kellene olvasni. = Népszabadság, 1985. január 23. 7.
- DÉSI Ábel:** Fülepp Lajos küldetése. = 7 Nap, 1985. január 25. 32. ill.
- DOBAI Tamás:** Fülepp Lajos nyomában [beszélgetés Miskolczi Juhász Ilonával]. = Bajai Műsor, 1985. december, 6-11.
- DURANCI, Bela:** Jegyzetek Fülepp Lajosról. = Híd, 49, 1985, 3. 386-394.
- ÉLES Csaba:** Északfokok : Fülepp Lajos és Lukács György pályakezdetének érintkezési pontjai. = Alföld, 36, 1985, 4. 34-45.
- ÉLES Csaba:** A kultúra tradíciói : A képzőművészeti hagyomány és modernség ikerproblémája Fülepp Lajos ifjúkori műveiben. = Napjaink, 24, 1985, 1. 26-27.
- FÜLEPP Lajos Baranyában.** Összeáll. Huber Kálmánné, Mendöl Zsuzsa. Az előszót írta: Tüskés Tibor. Pécs : Baranya Megyei Könyvtár, 1985 50 p., ill. tart. Tüskés Tibor: Előszó. 5-9.; Adattár. 11-33.; Fülepp Lajos: Válság és karácsony. 33-37.; Zsadányi Oszkár: 25 évi emigráció után újból megszólal Fülepp Lajos, a zengővárkonyi református pap, akit nem engedtek katedrához, mert megmaradt kommunistának. 38-41.; Zsadányi Oszkár: Akiét kinevezett és akitet elfelejtett kinevezni a demokrácia : Fülepp Lajos az egyetemek felelőségéről. 42-44.; Levelek Bogárné Jánosnénak és Császár Jánosnénak. 45-50. rec. FEKETE Ildikó = Reformátusok Lapja, 1985. március 3. 4.
- FÜLEPP Lajos emlékkönyv :** Cikk, tanulmányok Fülepp Lajos életéről és munkásságáról. Vál., szerk. a jegyzeteket és a bibliográfiát összeáll. Timár Árpád. Bp. : Magvető, 1985 389p. ill. tart. Alexander Bernát: Fülepp Lajos Nietzsche könyve megjelenése alkalmából. 7-10.; Lukács György: Fülepp Lajos Nietzsche-ről. 11-12.; Fogarasi Béla: Fülepp Lajos: Nietzsche Frigyes : Tanulmány és fordítás. 13-14.; Kósa Miklós: Nietzsche: A tragédia eredete; fordította és bevezette Fülepp Lajos. 15-17.; Alexander Bernát: A Szellem. 17-20.; Hauser Arnold: A Szellem. 21-22.; Alexander Bernát: Ma-

- gyarművészet. 23-27.; Szilágyi Géza: Magyar művészet. 28-29.; Genthon István: Fülep Lajos: Magyar művészet. 30.; Szaulich Antal: Beszélgetés dr. Fülep Lajos lelkiessel a magyar nép költészetéről és dalairól. 31-35.; Molnár Samu: Dr. Fülep Lajos elköltözött Bajáról. 35-36.; Előd Géza: A látó emberről. 37.; Kodolányi János: Baranyai utazás (részlet). 38-41.; Demény János: Bartók a művészettörténelemben. 42-43.; Lőrincz Ernő: Fülep Lajosról a Magyar művészet megjelenésének 20. évfordulóján. 44-55.; Zsadányi Oszkár: 25 évi emigráció után újra megszólal Fülep Lajos, a zengővárkonyi református pap, akit nem engedtek katedrához, mert megmaradt kommunistának. 56-59.; Ruffy Péter: Fülep Lajos nyolcvan éves. 59-60.; Németh Lajos: Gondolatok Fülep Lajos munkásságáról. 61-70.; Lőrincz Ernő: Fülep Lajos. 71-78.; Pemeczky Géza: Egy magyar művészeti filozófus. 79-115.; Kömer Éva: Fülep Lajos emlékezete. 116-118.; Németh Lajos: Fülep Lajos halálára. 119-120.; Miklós Pál: Fülep Lajos: Magyar művészet. 121-125.; Vekendi László: A fiatal Fülep. 126-147.; Tolnay Károly: Fülep Lajos írásai Cézanne-ről. 148-151.; Tókei Ferenc: Fülep Lajos különös élete. 152-159.; E. Fehér Pál: Fülep Lajos korszerűsége. 160-163.; Gyergyai Albert: Jegyzetek Fülep Lajosról. 164-167.; Granasztói Pál: Alakok, álmok (részlet). 168-179.; Ilyés Gyula: Az eligazító. 180-186.; Takáts Gyula: A látatás tudása: Emlékeim Fülep Lajosról 90. születésnapján. 187-195.; Martyn Ferenc: Fülep Lajos Zengővárkonyban. 196-200.; Fodor András: Fülep-ről és a tanítványokról. 201-205.; Sárosi Bálint: Fülep Lajos, a népzenei adatközítő. 206-208.; Csűrös Miklós: Fülep Lajos irodalmi tanulmányai. 209-223.; Németh Lajos: Fülep Lajos művészeti filozófiája. 224-229.; Dercsényi Dezső: A tudományszervező. 230-235.; Marosi Ernő: Fülep Lajos és "A magyar művészettörténelem fűladata". 236-242.; Hajnóczy Gyula: Fülep Lajos és az építészet. 243-249.; Vekendi László: A korprobléma Fülep Lajos írásában. 250-254.; Szabó Júlia: Fülep Lajos: A művészet forradalmától a nagy forradalomig. 255-259.; Németh Lajos: Fülep Lajos és Kondor Béla találkozása. 260-269.; Csányi László: Fülep Lajos Tolnában. 270-273.; Tűskés Tibor: Adatok Fülep Lajos zengővárkonyi éveire. 274-291.; Csűrös Miklós: Nemzet és nemzeti Fülep Lajos felfogásában. 292-299.; Kömer Éva: Változások a magyar művészettörténeti irodalom szemléletében: A harmincas évek. 300-310.; Lőrincz Ernő: Fülep Lajos és "Bécsi Iskola". 311-321.; Zádor Anna: Emlékeim Fülep Lajosról. 322-341. Jegyzetek. 354-374.; Bibliográfia: Fülep Lajos életére és munkásságára vonatkozó legfontosabb irodalom. 374-389. rec. CSATÁR Imre: Ütközben. = Magyar Nemzet, 1985. július 13. 8.; ÉLES Csaba: Hommage à Lajos Fülep. = Alföld, 36, 1985, 10. 91-92.; POLGÁRDY Géza = Reformátusok Lapja, 1985. augusztus 4. 4.; RÓNAI László = Kritika, 1985. 11. 28.
- GLUCK, Mary: Georg Lukács and his generation 1900-1918. London: Cambridge Mass.: Harvard University Press, 1985 265 p.
- H.H.F. [HORKAY-HÖRCHER Ferenc]: Fülep Lajos a Lélegzet tükrében [beszélgetés Tábor Ádámval és Miklóssy Endrével]. = Egyetemi Lapok, 1985. március 11. 6. ill.
- HORVÁTH György: Fülep Lajos jubileumára. = Magyar Nemzet, 1985. január 23. 7.
- KARÁDI Éva: Lukács, Fülep és a magyarszellemtudományi iskola. = Magyar Filozófiai Szemle, 29, 1985, 1-2. 1-55. G
- KISS Endre: Fülep Lajos a filozófus. = Új Írás, 25, 1985, 9-72-75.
- KONTHA Sándor: Emlékezés Fülep Lajosra. = Népszava, 1985. január 23. 6.
- KOVÁCS Ákos: Egy Fülep dokumentum története. = Magyar Nemzet, 1985. február 4. 6.
- LACKÓ Miklós: "Az emberivé egyetemesült nemzeti remeg a sorsáért": Fülep Lajos helye a magyar szellemi életben. = Jelenkor, 38, 1985, 4. 561-570.
- MAROSI Ernő: Fülep Lajos és a nemzeti művészet. = Jelenkor, 38, 1985, 3. 257-261.
- MIKLÓSSY Endre: Paul Cézanne és Fülep Lajos. = Hóbagoly 1985, 5-11.
- MONOSTORI Imre: A nagy szenvedés szent és megszentel: Németh László tizenhárom levele Fülep Lajosnak. = Napjaink, 24, 1985, 2. 22-25.
- NÉMETH Lajos: Fülep Lajos. = Ezer év: Arcképek a magyar történelemből. Szerk. biz. elnöke Kállai Gyula. Bp.: Hazafias Népfőnt, 1985 473-476. ill.
- NÉMETH Lajos: Fülep Lajos és a modern művészet. = Jelenkor, 38, 1985, 9. 782-792.
- NÉMETH Lajos: Fülep Lajosról 1., 2. = Jelenkor, 38, 1985, 1. 43-48., 2. 155-157.
- NÉMETH Lajos: Fülep Lajosról - születésének századik évfordulóján. = Élet és Tudomány, 1985. január 25. 105-106.-6.: Fülep-különszám [Hóbagoly - Lélegzet] = Élet és Irodalom, 1985. december 6. 8.
- POLGÁRDY Géza: Fülep Lajos Baján. = Reformátusok Lapja, 1985. október 27. 4.
- S.M. [SÁRVÁRI Márta]: Egy nagy tudós emléke [Zengővárkony, Emlékszoba]. = Magyar Nemzet, 1985. március 1. 12.
- STURCZ János: A fülepi életmű [Fülep Lajos születésének 100. évfordulójára rendezett konferencia, Pécs, 1985. január 21-23]. = Magyar Tudomány, 30, 1985, 7-8. 592-596.
- SÜMEGI György: Egy fénykép alá [Fülep Lajos és a bajai református egyház presbiterei]. = Új Tükör, 1985. szeptember 8. 28. ill.
- SÜMEGI György: Fülep Lajos bajai éveiről. = Bajai Műsor, 1985. december, 3-4.
- SÜMEGI György: Fülep Lajos tiszteletes úr Baján. = Forrás, 17, 1985, 1. 64-73.
- SZABÓ Botond: Fülep Lajos (1885-1970). = Theológiai Szemle, 28, 1985, 5. 305-309.
- SZABÓ Péter: Kortársunk Fülep Lajos [Fülep Lajos születésének 100. évfordulójára rendezett konferencia, Pécs, 1985. január 21-23]. = Somogy, 13, 1985, 3. 95-97.
- TÁBOR Ádám: Bevezető [Lélegzet XII.]. = Hóbagoly 1985, 3.
- TÍMÁR Árpád: Lajos Fülep 1885-1970: A prophet and his time. = The New Hungarian Quarterly, 26, No 98, 1985 165-172. ill.
- TÓBIÁS Áron: Megmentett hangszalagok: Találkozás Fülep Lajossal: A mai magyar művészetéről. Széher úti séták. = Olvasó Nép, 7, 1985, 3. 140-153.
- TÖRÖK L. Gábor: Fülep Lajos a magyarság pusztulásáról. = Bajai Műsor, 1985. december, 15-18.
- TÜSKÉS Tibor: Fülep Lajos emlékezete. = Confessio, 9, 1985, 1. 76-80. ill.
- TÜSKÉS Tibor: "Kedves komámasszony": Fülep Lajos levelei Bogárné Jánosnéknak. = Napjaink, 24, 1985, 1. 22-25. ill.
- TÜSKÉS Tibor: "Kedves Tanító Úr": Fülep Lajos levelei Császár Jánosnak. = Tiszatáj, 39, 1985, 2. 84-96.
- TÜSKÉS Tibor: A Magyar művészet-ről - csaknem hetven év múlva. = Forrás, 17, 1985, 1. 74-82.
- Cs. VARGA István: Fülep Lajos centenáriuma. = Borsodi Művelődés, 10, 1985, 2. 37-40.
- VARGA József: Fülep Lajos emlékezete. = Új Tükör, 1985. január 20. 11. ill.
- VARGA József: Fülep Lajos centenáriuma. = Élet és Irodalom, 1985. január 18. 13.
- VARGA József: Fülep Lajos emlékezete. = Új Tükör, 1985. január 20. 11. ill.
- VEKERDI László: Emlékezés az utolsó Árpád-házi királyra. = Hóbagoly 1985 31-36.; Somogy, 13, 1985, 6. 27-31.; VEKERDI László: "Esőt a hó, engöm belepött". = Tiszatáj, 39, 1985, 2. 61-71.

- VEKERDI László: Fülep Lajos magyarságzemlélete. = Bajai Múzeum, 1985. december, 14.
- VEKERDI László: "Mondd meg, mi nyugtalanít, megmondom mi vagy". = Forrás, 17, 1985, 1. 57-64.
- VIRT László: Századunk magyar művelődésének egy kiváló alakja. = Katolikus Szemle, 32, 1985, 3. 205-214.
- VÖRÖSS László: Fülep Irma. = Hóbagoly 1985, 27-30.
- ZÁDOR Anna: Emlékeim Fülep Lajosról. = Jelenkor, 38, 1985, 1. 49-52.
- ZIMÁNÉ Lengyel Vera: 100 éve született Fülep Lajos. = Eseménynaptár, 1985, 1. 17-23.
- 118. Gerő László**
- NÁDOR Tamás: Az építészet Kodályának kellene eljőnnie: 10 kérdés Gerő Lászlóhoz. = Magyar Ifjúság, 1985. május 31. 34-35. ill.
- 119. Granasztói Pál**
- BALOG János: Granasztói Pál. = Új Tükör, 1985. július 21. 43. ill.
- ELHUNYT Granasztói Pál. = Magyar Hírlap, 1985. július 6. 9.
- ELHUNYT Granasztói Pál. = Népszabadság, 1985. július 6. 21.
- JÁVOR Ottó: Granasztói Pál (1908-1985). = Budapest, 23, 1985, 9. 29. ill.
- POLÓNYSI Károly: Búcsú egy sztoikus építészről. = Élet és Irodalom, 1985. július 12. 7.
- VIDOR Ferenc: Granasztói Pál (1908-1985). = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 7., ill.
- Z.L. [ZAY László]: Búcsú Granasztói Páltól. = Magyar Nemzet, 1985. július 6. 4.
- 120. Hamvas Béla**
- SZÜCS Károly: "Forradalom a művészetben": Hamvas Béla művészetszemlélete. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
- 121. Hevesi Lajos**
- SÁRMÁNY-PARSONS, Ilona: Ludwig Hevesi - mehr als ein österreichisch-ungarischer Kunstkritiker, Chronist und Wegbereiter. = Alte und moderne Kunst, 30, No 203, 1985 30-31., ill.
- 122. Ipolyi Arnold**
- CSÁKY Károly: Ipolyi Arnold nyomában. = Csáky Károly: Honti barangolások. Pozsony: Madách, 1985 131-152. ill. Hoppál Mihály: Ipolyi Arnold. Bp.: Akadémiai, 1980 rec. BARANYI, Mária = Ungarn-Jahrbuch, 13 1984-1985 (1985) 295-297.
- 123. Jakabffy Imre**
- TÓTH Endre: Jakabffy Imre 70 éves. = Archaeologiai Értesítő, 112, 1985, 1. 119., ill.
- 124. Kádár Zoltán**
- NAGY Tibor: Kádár Zoltán köszöntése. = Archaeologiai Értesítő, 112, 1985, 1. 118., ill.
- 125. Kállai Ernő**
- Grafikák Kállai Ernő hagyatékából. Bp., Óbudai Pincegaléria, 1984 > 1984. 114. ism. P.SZABÓ Ernő = Művészet, 26, 1985, 1. 63-64.
- FORGÁCS Éva: Festészet, film, fényképrealizmus: Kállai Ernő és a vizualitás. = Filmvilág, 28, 1985, 7. 30-31. ill.
- MEGAY László: Kállai Ernő emlékezete. = Magyar Nemzet, 1985. december 28. 4. ill.
- FRANK, Tanja: Hannes Meyer und Ernst Kállai: Eine freundschaftliche Kontroverse am Bauhaus. = Bildende Kunst, 1985, 10. 475-476., ill.
- 126. Kazinczy Ferenc**
- Csatkai Endre: Kazinczy és a képzőművészetek (1925). Bp.: MTA Művészettörténeti Kutató Csoport, 1984 > 1984. 115. rec. L.S. [LUKÁCSY Sándor] = Hungarológiai Értesítő, 7, 1985, 3-4. 43.
- 127. Kelemen Lajos**
- SZABÓ T. Attila: Kelemen Lajos a személyes emlékezés fényében. = Szabó T. Attila: Tallózás a múltban. Bukarest: Kriterion, 1985 480-498.
- 128. Koczogh Ákos**
- BATA Imre: Koczogh Ákos hetven éves. = Élet és Irodalom, 1985. november 29. 10.
- KISS Tamás: Koczogh Ákos hetven éves. = Alföld, 36, 1985, 12. 84-86.
- 129. László Gyula**
- ARS pedagogica [beszélgetés László Gyulával]. = Egyetemi Lapok, 1985. április 22. 5.
- HOREDT, Kurt: Gyula László 75 Jahre. = Ungarn-Jahrbuch, 13 1984-1985 (1985) 317-318.
- KRASSÓI Dániel: Méltó igazsággal [beszélgetés]. = Magyar Ifjúság, 1985. március 29. 27-28. ill.
- 130. Mahler Ede**
- JÁRY Péter: Jó ember, jó tanár, kiváló tudós: Mahler Ede halálózási évfordulójára. = Új Élet, 1985. szeptember 1. 6.
- 131. Marsigli, Luigi Ferdinando**
- Vékony László: Egy olasz polihisztor a Kárpát-medencében. Újvidék: Fórum, 1984 > 1984. 119. rec. RICZ Péter = Létünk, 15, 1985, 2. 412-414.; SZEKERES László: Új mozaikkockák. = Úzenet, 15, 1985, 11. 711-712.
- 132. Milleker, Felix**
- Scherer, Anton: Felix Milleker (1858-1942): Persönlichkeit und Werk des Archäologen, Polyhistor und Schöpfers des Städtischen Museums zu Werschetz (Banat). München, 1983 rec. KOSZTITY, Szrahina K. = Rad Vojvodanszkih muzea, 29 1984-1985 (1985) 181-184.
- 133. Nagy Iván**
- KOVÁCS Anna: Nagy Iván a múzeumlalapító. = A Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve, 11 (1985) 347-353.
- 134. Ormós Zsigmond**
- KESERŰ Katalin: Képlátás, képértelmezés a 19. század közepén Magyarországon - Ormós Zsigmond munkássága tükrében. = Ars Hungarica, 13, 1985, 1. 77-84. G
- 135. Pulszky Ferenc**
- KOROMPAY H. János: Pulszky Ferenc irodalomszemlélete az 1840-es években. = Irodalomtörténeti Közlemények, 89, 1985, 4-5. 437-455. F
- 136. Pulszky Károly**
- HALÁPY Lili: Ausztrál ír regénye Pulszky Károlyról [Thomas Shapcot: White stage of exile]. = Magyar Nemzet, 1985. január 28. 6.
- 137. Rabinovszky Máriausz**
- E.M.[EMBER Mária]: In memoriam Rabinovszky Máriausz és Szentpál Olga. = Magyar Nemzet, 1985 december 14. 8.
- 138. Rados Jenő**
- CSONKA Pál: Rados Jenő köszöntése. = Magyar Építőművészet, 1985, 1985, 1. 5.
- DRAGONITS Tamás: Rados Jenő a Városépítési Tudományos és Tervező Intézetben. = Építés-Építésztudomány, 17, 1985, 7. 7-8.
- GERŐ László: Rados Jenő köszöntése. = Építés-Építésztudomány, 17, 1985, 1-2. 3-4. ill.
- HAJNÓCZI Gyula: Rados Jenő a műegyetemi professzor. = Építés-Építésztudomány, 17, 1985, 1-2. 5-6.
- KOMÁRK Dénés: Rados Jenő életpályája. = Építés-Építésztudomány, 17, 1985, 1-2. 9-10.
- Rados Jenő irodalmi munkásságának válogatott bibliográfiája. Összeáll. Bardoly István. = Építés-Építésztudomány, 17, 1985, 1-2. 10-13.
- 139. Rajna György**
- KURCZ Béla: Szoborkalauz [beszélgetés Rajna Györggyel]. = Magyar Nemzet, 1985. június 25. 6.
- 140. Rómer Flóris**
- FAZEKAS Mihály: Karcagi régészeti és néprajzi emlékek a XIX. század végétől: Rómer Flóris és Herman Ottó Karcagon. = Múzeumi Levelek, No 49-50 (1985) 22-31.

- RADNAI Lóránt: Rómer Flóris. = Irodalmi Szemle, 28, 1985, 6. 550-552. ill.
- 141. Scheiber Sándor**
BORZSÁK István: Scheiber Sándor 1913-1985. = Irodalomtörténet, 67, 1985, 3. 768-770.
FODOR, Alexander: Alexander Scheiber (1913-1985). = Acta Orientalia, 39, 1985, 2-3. 366-368.
GICZY György: A rabbi halála. = Új Ember, 1985. március 15. 2.
KÓBÁNYAI János: Az utolsó előadás. = Nők Lapja, 1985. május 11. 23. ill.
RAJ Tamás: Scheiber Sándor öröksége. = Magyar Nemzet, 1985. március 22. 9.
TENKE Sándor: Búcsú Scheiber Sándortól. = Confessio, 9, 1985, 2. 90-95. ill.
VOIGT Vilmos: Scheiber Sándor (1913-1985). = Egyetemi Lapok, 1985. március 11. 2.
- 142. Supka Magdolna**
55 grafikus kiállítása Supka Manna tiszteletére, Miskolc, József Attila Könyvtár Kiállítóterme, 1985. április 25.-június 1. A kiállítást rend. Fejér Emő. Bev. Végvári Lajos. Miskolc: József Attila Könyvtár, 1985 [16 p., ill.
- 143. Szélpál Árpád**
Szélpál Árpád: Forró hamu. Bp.: Magvető, 1984 > 1984. 135. rec. SZÉLPÁL Árpád: Dedikálom. = Könyvvilág, 30, 1985, 4. 6. ill.
SZÉLPÁL Árpád: Öt év Isten háta mögött. Bp.: Magvető, 1985 301 p. rec. MAJOR Ottó: Emberpróbáló idők. = Új Tükör, 1985. október 6. 23.; SZÉLPÁL Árpád: Dedikálom. = Könyvvilág, 30, 1985, 4. 6. ill.
TISZAI Lajos: Szélpál Árpád újra itthon. = Jászkunság, 31, 1985, 4. 41-48. ill.
- 144. Vargha László**
FILEP Antal: Vargha László tudományos munkássága. = Ház és Ember 3 (1985) 9-29. ill. E G
KECSKÉS Péter: Vargha László (1904-1984). = Etnographia, 96, 1985, 2-3. 374-376. ill.
KECSKÉS Péter: Vargha László és a Magyar Népi Építészeti Gyűjtemény. = Ház és Ember 3 (1985) 37-45. ill. E G
SIMÁNYI Frigyes: A pedagógus és oktató Vargha László. = Ház és Ember 3 (1985) 31-35. E G
VARGHA László irodalmi munkássága: Bibliográfia. = Ház és Ember 3 (1985) 47-53.
- 145. Warburg, Aby**
RADNÓTI, Sándor: Das Pathos und der Dämon, über Aby Warburg. = Acta Historiae Artium, 31, 1985, 1-4. 91-102.
- 146. Zádor Anna**
ZÁDOR Anna: [Weiner Leórol]. = Emlékezések Weiner Leórol. Összegyűjt. és szerk. Bertász Melinda. Bp.: Zeneműkiadó, 1985 217-225.
- 147. Zerffi Gusztáv**
FRANK Tibor: Egy emigráns alakváltásai: Zerffi Gusztáv pályaképe 1820-1892. Bp.: Akadémiai, 1985 330 p., ill. rec. JÓZSA György Gábor = Könyvvilág, 30, 1985, 12. 21.
- 148. Zolnay László**
ACZÉL Kovács Tamás: Zolnay. = Esti Hírlap, 1985. június 27. 4.
ALFÖLDY Jenő: A szobrok feltámadtak: Zolnay László halálára. = Élet és Irodalom, 1985. június 21. 7.
BATÁRI Gyula: Zolnay László (1916-1985). = OSZK Híradó, 28, 1985, 7-8. 108.
CSATÁR Imre: A kincskereső: Emléksorok Zolnay Lászlóról. = Magyar Nemzet, 1985. június 27. 7.
FARKAS Attila: Zolnay László halálára. = Új Ember, 1985. július 7. 6.
E.F.P. [E.FEHÉR Pál]: Elhunyt Zolnay László. = Népszabadság, 1985. június 12. 9.
(hankó) [HANKÓ Ildikó]: Elhunyt Zolnay László. = Magyar Nemzet, 1985. június 11. 4.
- JÁVOR Ottó: Zolnay László (1916-1985). = Budapest, 23, 1985, 9. 29. ill.
KISS Sándor: Az első budai királyi palota feltárásáról. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 14. 6.
PRO URBE 1985: Zolnay László, kincsek kutatója [beszélgetés]. = Esti Hírlap, 1985. február 11. 3.
SZÉKELY András: Zolnay László. = Új Tükör, 1985. június 23. 43. ill.
SZÉKELY András: Zolnay László (1916-1985). = Kritika, 1985. 7. 19.
VARGYAS Lajos: Búcsú Zolnay Lászlótól. = Diakónia, 7, 1985, 2. 12-14.
VEÖRÖS Imre: Zolnay László emlékezete. = Diakónia, 7, 1985, 2. 14.
ZOLNAY László: A városért [visszaemlékezések]. = Nők Lapja, 1985. április 27. 8. ill.
- 149. Zsámboky (Sambucus) János**
HUSZÁR Lajos: Zsámboky János numizmatikai tevékenysége. = Orvostörténeti Közlemények, No 109-112, 1985 211-215. G
JANTSITS Gabriella: Zsámboky János arcképei. = Orvostörténeti Közlemények, No 109-112, 1985 217-223., ill. G
TÉGLÁSSY Imre: Conrad Gesner és magyar barátai. = Orvostörténeti Közlemények, No 109-112, 1985 195-210., ill.

A művészettörténet társtudományai

150. DARITS Ágnes: Az ipari formatervezés és az életmód összefüggései. = Kultúra és Közösség, 1985. 4. 79-83.
151. GELLÉR Katalin: C.G.Jung mélylélektani módszerének jelentkezése a művészettörténetírásban. = Ars Hungarica, 13, 1985, 1. 97-104. G
152. HORÁNYI Özséb: A "kép" szó használatáról a mai magyar köznyelvben. = Az egyszerű formák szemiotikája. Szerk. Bernáth Árpád, Csúri Károly. Szeged: JATE, 1985 187-229.
- HOFFMANN Márta: A TV Híradó és a képzőművészet. > 82
- KATANICS Sándor: Közművelődés és tömegkommunikáció: Bács-Kiskun megyei tapasztalatok. > 82
153. Mezei Árpád: Elméletek és művészetek: Művészetlélektani kísérletek, tanulmányok. Bp.: Gondolat, 1984 > 1984. 150. rec. BORI Imre: A magyar szürrealizmus "trón nélküli" vezére. = 7 Nap, 1985. augusztus 30. 31.
154. NEMESKÜRTY István - LIPTAY Katalin: A magyar művelődés századai. Bp.: RTV Minerva, 1985 356 p. ill.
SZECSKÓ Tamás: Vizuális kultúra és tömegkommunikáció. > 82
155. SZILÁGYI Erzsébet: A film és a televízió tárgy- és környezetkultúrájáról. = Kultúra és Közösség, 1985. 4. 84-94.
156. SZÓLÓSI Dezső: A formatervezés alkalmazását motiváló tényezők. = Kultúra és Közösség, 1985. 4. 73-78.
- TAMÁS Ervin: Mit vár a művésztszadalom a tömegkommunikációs eszközöktől? > 82
157. S.NAGY Katalin: Tájékoztató a képzőművészeti vizsgálatokról. In: Művészet, szociológia, közönség. Szerk. Kovács Éva. Bp.: Műzsák, 1985 135-138.

Ikonográfia, ikonológia, emblematika

158. DUKA Zólyomi Norbert: Der Kult der Heiligen Kosmas und Damian im ehemaligen Oberungarn (heute Slowakei). = Die Heiligen Kosmas und Damian: Kult und Ikonographie. Hrg. von Pierre Julien. Zürich: Schweizerischen Gesellschaft für Geschichte der Pharmazie, 1985 29-32. ill.
JANTSITS Gabriella: Zsámboky János arcképei. > 149

159. KATONA Ágnes: Égi szférában. = Új Ember, 1985. augusztus 11. 6. ill.
160. KATONA Ágnes: Utolsó vacsora. = Új Ember, 1985. június 9. 3. ill.
161. PÁL József: Az Árkádia-pőr ikonológiai vonatkozásai. = Irodalomtörténeti Közlemények, 89, 1985, 4-5. 498-507.
- PUSZTAI László: Arképek Lechner Ödönről. > 1535
162. SINKÓ, Katalin: Oskulden. = ICO, 1985, 2. 1-10. ill. E
163. TIMOTIJEVIĆ, Miroslav: Zaharija Orfelin - Raspene za Longinom i postavane Hristovih rana u srpskoj umetnosti XVIII. veka. = Zbornik za likovne umetnosti, 21 (1985) 223-234. ill. F
164. TÓTH Zsuzsanna: Szent Lipót emlékek Magyarországon. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 3-4. 179-185. ill.
165. VIDA, Mária: Ars sacra medica - Ars medica : Die Auswirkungen der Reformation im Betrachtungswandel der medizinischen Ikonographie. = Orvostörténeti Közlemények, No 109-112, 1985, 47-67., ill.
166. [ZSÁMBOKY János] Sámbocki János: Emblemata. Antwerpiae, 1564. Hasonmás kiadás. Bp. : Akadémiai, 1982 > 1984. 159. rec. PIRNÁT Antal = Hungarológiai Értesítő, 7, 1985, 3-4. 166.

Műtárgy és műemlékvédelem

167. ÁCS Zoltán: Restaurátorgondok : Kerekasztal beszélgetés [Szalay Zoltán, Géczy Csaba, Bárczi Géza]. = Élet és Tudomány, 1985. október 25. 1350-1350. ill.
168. ACZÉL Géza: A városrehabilitációs tervek végrehajtásának kérdései Győr belváros példáján. = Településfejlesztés, 1985, 1. 107-112. ill. G
169. ÁGOSTHÁZI László: Budapest, III. Flórián tér. 1981-1984 : Forgalmi rendezés - műemlékvédelem. = Településfejlesztés, 1985, 1. 60-72. ill. G
170. ÁGOSTHÁZI László: Védelmet egy műemléknek [Bp., III. Nagyszombat u. Katonai amfiteátrum]. = Budapest, 23, 1985, 5. 22-23. ill.
171. ANTALFFY Gyula: Keszthely műemléki terve. = Magyar Nemzet, 1985. március 28. 6.
172. BAKAY Kornél: Történelmi emlékhelyünk Somogyvár. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 23. 9.
173. BÁNKÚTI Imre: Budapest a műemlékek városa. = Nyelvünk és Kultúránk, No 61, 1985 87-90. ill.
174. BARCZA Géza: Veszélyeztetett kastélyok és egyéb középületek megmentése. > 258
174. BÉKÉSI, István: Denkmalschutz in Komitat Vas. = Budapest Rundschaу, 1985. augusztus 19. 6. ill.
175. BÉKÉSI István: Műemlékvédelem Vas megyében. = Népszabadság, 1985. június 8. 8.
176. BENDE Csaba: A Fővárosi Állat- és Növénykert rekonstrukciója : Műemléki környezet és védett épületek az állatkertben. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 3. 215-223. ill. E
177. BERG, Friedrich: Denkmalspflege in Burgenland, 1970-1984. = Österreichische Zeitschrift für Kunst und Denkmalpflege, 39, 1985, 1-2. 1-16., ill.
178. BERLICZYNÉ Bándli Katalin: Az óbudai Flórián tér rendezése. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 3. 190-193. ill. E
179. BESZÉDES Valéria: A népi műemlékvédelem lehetőségei Martonson. = Létünk, 15, 1985, 3-4. 528-551. ill.
180. BOGNÁR Dezső: A Soproni Városszépítő Egyesület 115. évfordulóján rendezett ünnepi közgyűlés elnöki emlékbeszéde (1984. szept. 28). = Soproni Szemle, 39, 1985, 2. 156-164.
181. BORBÉLY, József: Die alte Synagoge [Sopron]. = Budapest Rundschaу, 1985. augusztus 5. 6. ill.
182. BORBÉLY, József: Denkmalschutz : Kohle unter den Einsiedlerkläusen [Majk, Kamalduli remetesség]. = Budapest Rundschaу, 1985. február 18. 6-7. ill.

183. BORBÉLY, József: Das türkische Pécs : Promenaden, Tulpenbeene, Zyprenen. = Budapest Rundschaу, 1985. február 11. 6. ill.
184. BUDAИ Aurél: Az enteriőr esztétikumának kérdései. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 129-136. ill. E
- BUNZL, Franz: Ein Bericht zur Innenrestaurierung der Pfarrkirche [Városházának, Pálos templom]. > 796
185. A.CZÉTÉNYI Piroska: Műemlék együttesek, régi városrészek felújításának gyakorlati tapasztalatai Budapesten. = V. Országos Épületfelújítási Konferencia, 1985. augusztus 27-29. Bp. : Építőipari Tudományos Egyesület, 1985 177-190. ill.
186. A.CZÉTÉNYI Piroska: Az óbudai műemléki együttes. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 3. 174-182. ill. E
187. A.CZÉTÉNYI Piroska: Óbudai műemléki együttes : Varga Imre kiállításához [Bp., III. Laktanya u. 7.]. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 102-107. ill. E
188. A.CZÉTÉNYI Piroska - SULYOK György: Vármegyedi felújítási munkák a VI. évtized tervidőszakban. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 3. 194-201. ill. E
189. DALA József: Kastélyprogram a megvalósulás útján. = Népszava, 1985. szeptember 13. 6. ill.
190. DEBERECZENI Gábor: A koronázási palást sugárzás elleni védelmének és bemutatásának kérdései. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 108-115. ill. E
- DERCSÉNYI Balázs: Legújabbkori építészeti emlékek felkutatása és védetté nyilvánítása. > 258
191. DERCSÉNYI Balázs: A műemlékvédelem új területei. = Építészeti Szemle, 28, 1985, 5. 137-139. ill.
192. DERCSÉNYI Balázs: A népi építészeti emlékek megmentésének egyik útja. = Településfejlesztés, 1985, 1. 84-89. ill. G.
193. DERCSÉNYI Dezső: A királyi palotától a kultúra váráig : A pusztulás és a helyreállítás kezdete. = Magyar Nemzet, 1985- 1. Ásatások, viták. július 19. 7., 2. Körvonalaadóznak az elképzelések. július 20. 9., 3. A "kupa kérdés". július 22. 7., 4. Befejeződik a helyreállítás. július 23. 7. hoz. KISS Sándor: Tűnődés a Várhegyről. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 21. 6.
194. DERCSÉNYI Dezső: Panta rhei [Üröm, Görög keleti sírlépolna]. = Élet és Irodalom, 1985. július 19. 9. hoz.
- KISZÉLY István: Requiescat in pace. = Élet és Irodalom, 1985. augusztus 2. 2.
195. DESSEWFY Éva: Baromfiudvar - faragott kőoszlop-pal. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 18. 14. hoz.
- ZÁKONYI Ferenc: Baromfiudvar védett kőoszlopokkal [Gyulaírártól r.k. volt premontrei templom]. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 18. 6.
196. DOMONKOS Ottó: A soproni óváros műemlékei. = Nyelvünk és Kultúránk, No 60, 1985 49-54. ill.
197. DRAGONITS Tamás: A műemlékvédelem és a városmegújítás összefüggései. = Településfejlesztés, 1985, 1. 43-45. G
198. DURANCI, Bela: A palicsi szálló újjáépítése. = Híd, 49, 1985, 3. 428-432. ill.
199. ENTZ Géza: Denkmalschutz und Geschichtsbewusstsein. = Budapest Rundschaу, 1985. február 5. 6. ill.
200. ERDEI, Ferenc: Feldebrő il restauro dell chiesa cattolica romano. = Restauo, 14, No 77-78, 1985 73-84., ill.
201. ERDEI Ferenc: A feldebrői római katolikus templom helyreállítása. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 8. 30-33. ill. E
202. ERDEI Ferenc: Románkori rotunda helyreállítása, Kiszombor. = Magyar Építőipar, 3, 1985, 1-2. 40-43. ill.
203. EULER, Bernd - KNALL-BRSKOVSKY, Ulrike - SCHICK, Hans Christian: Konservatorentagung des Österreichischen Bundesdenkmalamtes 1985 im Burgenland. = Österreichische Zeitschrift für Kunst und Denkmalpflege, 39, 1985, 3-4. 135-138., ill.

204. FÁBRI Ferenc: Hidak és műemlékek a Flórián téren. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 4. 314-315.
205. FAZEKAS Péter: A grazi városképvédő törvény és működése. = Településfejlesztés, 1985, 1. 100-103. ill. G
206. FERENCZY Károly: Az egri vár műemlékhelyreállításai kérdései - az 1960-as évek elején. = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 1-2. 45-72. ill.
207. F.L.[FODOR László]: Az Óbudai Selyemgombolyító helyreállítása. Budapest. Építészek: Bálint Imre, Fodor László, Gergely Zsolt. = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 34-35., ill. E F G R
208. FÜLEP Ferenc: A pécsi ókeresztény mauzóleum. = Múzeumi Műtárgyvédelem, 14 (1985) 121-125., ill.
209. FÜLEP. Ferenc - BACHMANN, Zoltán - PINTÉR, Attila: Mausoleo paleocristiano di Pécs (IV-V. sec.): Problemi archaeologicali, architettonici e di restauro. = Restauro, 14, No 77-78, 1985 85-106., ill.
210. GARAMI László: Egy templom feltámadott [Feldebrő, R.k. templom]. = Magyar Hírek, 1985. április 6. 48-49. ill.
211. GARAMI László: Fogadó ahol nem fogy a whiski [Üszögpuszta, kastély]. = Magyar Hírek, 1985. augusztus 22. 47-49. ill.
212. GARAMI László: Hagyma Vargánék Siklósrá [Siklósi vár]. = Magyar Hírek, 1985. október 26. 16-18. ill.
213. GAZDA Anikó: Falusi településeink építészeti értékei védelmének kérdései, feladatai. = Településfejlesztés, 1985, 1. 73-83. ill. G
214. GELLÉR Ferenc: A hajduszovátú templomerődfal helyreállítása, 1. = Múzeumi Kurír, 5, 1985, 8. 5-7.
215. Gerő László: Magyar műemléki ABC. Bp. : Műszaki, 1984 > 1984. 204. rec. ANDOR György: Két könyv a műemlékekről. = Rajztanítás, 27, 1985, 2. 29.; DERCSÉNYI Dezső = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 5-6.; VOIT Pál = Műemlékvédelem, 29, 1985, 1. 58-59.
216. GRÁFEL, Ludovik: Kúlturme pamiatky [Komárom]. = Výtvarnictva, fotografia, film, 23, 1985, 11. 7-9. ill.
- GYURICSKU Kálmán: Városfejlesztés és hagyomány. > 258
217. HARANGOZÓ Márta: Krisztina: építészeti értékek : Beszélgetés Vadász Györggyel. = Esti Hírlap, 1985. július 19. 2.
218. HAVADY Lászlóné - WITTMANN Zoltán: Budavári lakóegység kialakulása és lakóépületeinek felújítása. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 10. 633-638. ill.
219. HAVASSY Pál: A Magyar Nemzeti Könyvtár a Budavári Palota F épületében. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 10. 577-591. ill.
220. HEGYI Gyula: Kultúra a Magtárben [Szentgotthárd, Magtár templom]. = Magyar Hírlap, 1985. október 30. 5.
221. HAJNÓCZI Gyula: A balácai villamúzeum. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 65-69. ill. E
222. HOFER Miklós: A Magyar Állami Operaház. = Opeon, 1985, 5-7. ill.
223. HORLER, Miklós: Architectural heritage and European culture : New dimensions in the preservation of monuments in Hungary. = The New Hungarian Quarterly, 26, No 100, 1985 205-210. ill.
224. HORLER Miklós: A Veneciei Karta húsz éve. = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 1-2. 99-108.
225. HULYÁK Anna: Esztergom műemléki belváros rehabilitációjának kérdései. = Településfejlesztés, 1985, 1. 52-59. ill. G
226. International Restorer Seminar (4.) (1983) (Veszprém) Conservation-Restoration of Church Textiles and Painted Flags. Bp. : UNESCO ; National Centre of Museums, 1984 > 1984. 218. rec. TOGNER, Milan = Múzeum, 30, 1985, 2. 86-87.
227. ISTVÁNFI Gyula: Vésztő-Mágorhalom, Csolt-monostor helyreállítása, 1978-1982. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 70-79. E
- JANTNER Antal: A műemlékvédelem ágazati irányítása, az OMF jogállása. > 258
228. JEDRZJEWSKA, Hanna: A falfestmények konzerválásának néhány etikai problémája. = Múzeumi Műtárgyvédelem, 14 (1985) 81-87.
229. JOVANOVIĆ, Slobodan: A vajdasági műemlékvédelem negyven éve. = Úzenet, 15, 1985, 9. 524-525.
230. KABA, Melinda: Excavation of Roman baths in Budapest [Bp. J. Flórián tér]. = The New Hungarian Quarterly, 26, No 99, 1985 179-182. ill.
231. KAISER Anna: Az ókori és középkori város maradványai Óbudán. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 3. 183-189. ill. E.
232. KAISER Anna - PÓCZI Klára: Budapest római öröksége. Bp. : Corvina, 1985 124 p., ill.
233. KEJLOVÁ, Viera: Správa o reštaurování umeleko-historických zbierok za roky 1975-1975. = Historica Carpatica, 16 (1985) 345-362.
234. (kertzés)[KERTÉSZ Péter]: Mi lesz a Grassalkovich-kastélyal? = Magyar Nemzet, 1985. január 15. 4.
235. KIEMELT műemléki értékű kastélyok és várak állagmegóvásának VII. ötéves tervre vonatkozó programja. 1. Kastélyok. Szerk. Máthé Zsolt. Bp. : Városépítési Tudományos Intézet, 1985 114 p. ill.
236. KIS János: Isten áldása volna a műemlék ház? [Hollókő]. = Magyar Hírlap, 1985. november 1. 4.
237. Koepf, Hans: Stadterhaltung-Stadtgestaltung. Bd. VIII. Wien : Institut für Baukunst, Denkmalpflege und Kunstgeschichte der Technischen Universität Wien, 1984 rec. GERŐ László = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 156-158.
238. KORMOS Valéria - MONSPART Éva: Városszépítők. = Nők Lapja, 1985. május 18. 6-7. ill., május 25. 20-21. ill.
239. K.V.[KOMOR Vilma]: Kastélyból - alkotóház [Ráckeve]. = Magyar Nemzet, 1985. február 15. 12.
240. KOMOR Vilma: A régi városrészek rangja [Budapest]. = Magyar Nemzet, 1985. július 12. 5.
241. K.Zs. [KÖVY Zsolt]: Műemléki nap Pápán és Kéttomyúlakon. = Reformátusok Lapja, 1985. május 19. 6. ill.
242. KÖVY Zsolt: Műemlékvédők tanácskozása Pápán. = Reformátusok Lapja, 1985. október 6. 4.
243. KRESÁNEK, Peter: K obnove historického jadra [Trencsén]. = Pamiatky-príroda, 15, 1985, 6. 24-25.
244. KUBINSZKY, Mihály: Alcuni esempi per la protezione dei monumenti dell' Art nouveau in Ungheria. = Restauro, 14, No 77-78, 1985 107-120., ill.
245. KUBINSZKY Mihály: Az elfoglalt főter. = Városepítés, 21, 1985, 5. 33-34. ill. E F
246. KUBINSZKY Mihály: Óbuda, Flórián tér. = Városepítés, 21, 1985, 3. 28-29. ill.
247. LÉVAY Endre: Szín a műemlékvédelemben. = Úzenet, 15, 1985, 9. 574-577. ill.
248. MAÁR Márton: A színházrekonstrukciókról : Nemzeti Színház - Szeged. = Színháztechnikai Fórum, 12, 1985, 2. 8-12. ill.
249. MAROSI Ildikó: Hogy az utódok is jól érezzék magukat benne [Marosvásárhely, beszélgetés Thurman Zoltánnal]. = Művelődés, 38, 1985, 11. 12-16. ill.
250. (mátyás)[MÁTYÁS István]: Az avar mesterművektől a margitszigeti királynéi koronáig : Múzeumi és műemléki hónap. = Népszava, 1985. október 1. 6.
251. (megay)[MEGAY László]: Végig a soproni Szent György utcán [beszélgetés Orosz Józseffel]. = Magyar Nemzet, 1985. január 9. 5.
252. MENDELE, Ferenc: Historische Werte erhalten. = Budapest Rundschaу, 1985. május 27. 6-7. ill.
- MENDELE Ferenc: Lechner Ödön épületeinek műemléki védelme. > 1535
- MENDELE Ferenc: A népi műemlékek megmentése, hasznosítása. > 258

253. MENRÁTH Péter: A belvárosi Alakantrai Szent Péter ferences templom belső helyreállítási munkái. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 3. 230-238. ill. E.
254. MEZŐS Tamás: Pannoniai műemlékek feltárása és helyreállítása - Budapest kivételével [jegyzék]. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 145-153.
255. MEZŐSI József: Néhány gondolat egy falusi ház felmérési dokumentációjához [Hajdúdorog, Nyíregyházi u. 52.]. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 116-119. ill. E
- MOLNÁR Béla: Műemlékvédelem és társadalom. > 258
256. MORVAY Endre János: Egy pesti színházépület sorsa [Bp. VI. Paulay Ede u. Arany János Színház]. = Színháztechnikai Fórum, 12, 1985, 1. 31-34. ill.
257. MÖLLER, Roland: A Szent Kristóf falifestmény restaurálása az erfurti domban. = Múzeumi Műtárgyvédelem, 14 (1985) 199-210., ill.
258. MŰEMLEKÉKI Albizottságok Országos Értekezlete (12.) (1983) (Nyíregyháza) Műemléki Albizottságok XII. Országos Értekezlete : Nyíregyháza, 1983. július 28-30. Bp.: Országos Műemléki Felügyelőség, 1985 53 p. ill. tart. Jantner Antal: A műemlékvédelem ágazati irányítása, az OMF jogállása. 7-9.; Molnár Béla: Műemlékvédelem és társadalom. 11-13.; Barcza Géza: Veszélyeztetett kastélyok és egyéb középületek megmentése. 15-17.; Mendele Ferenc: A népi műemlékek megmentése, hasznosítása. 19-21.; Dercsenyi Balázs: Legújabbkori építészeti emlékek felkutatása és védetté nyilvánítása. 23-24.; Gyurics Kálmán: Városfejlesztés és hagyomány. 25-27.; Korsos András: Tiszabercel, Bessenyei György szülőházának avatása. 29.; Angyal László, Benczúr Sándor, Főti Istvánné, Heltai Nándor, Kovács Imre, Marjai Márton, Masits László, Szamosujvári Sándor, Szatmári Zoltán, Vincze Csaba, Vukov Konstantin, Zákonyi Ferenc hozzászólásai. 31-53.
259. A műemlékvédelem Magyarországon. Szerk. Császár László. Bp.: Képzőművészeti, 1983 (Képzőművészeti zsebkönyvtár) > 1984. 243. rec. ANDOR György: Két könyv a műemlékekről. = Rajtaniítás, 27, 1985, 2. 29.
260. MŰEMLEKÉVÉDELEM 1985. Kiállítás, Bp., Országos Műemléki Felügyelőség székháza, 1985 ism. [SÁRVÁRI Márta]: Műemlékvédelem 1985. = Magyar Nemzet, 1985. november 20. 4.
261. MÜLLER, Peter: Denkmalschutz und Denkmalpflege in Burgenland. = Pannonia, 13, 1985, 2. 10-14. ill.
262. MÜNZ András: Nászdinulod és op-art Óbudán : A Zichyék kastélyának szép jövőt szánunk. = Ésti Hírlap, 1985. április 22. 4.
263. NÁDOR Tamás: Az értelem műhelyei: Országos Műemléki Felügyelőség [beszélgetés Mendele Ferencsel]. = Új Tükör, 1985. október 20. 20-21. ill.
264. NAGY János: A Budavári Palota helyreállításának építési munkái. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 10. 626-630. ill.
265. NAGY Klára: Beszámoló a Műemléki Albizottságok - Műemléki Társadalmi Bizottságok XIII. Országos Értekezletéről, Pápa, 1985. augusztus 26-29. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 4. 309-313. ill.
266. NEMCSICS, Antal: Colour design of Buda castle district. = Periodica Polytechnica. Architecture, 29, 1985, 1-2. 49-63. ill.
267. NÉPI építészeti emlékeink. Kiállítás, Bp., Magyar Mezőgazdasági Múzeum, 1985 ism. KURCZ Béla: Mentve a menthető. = Magyar Nemzet, 1985. december 4. 5. ill.
268. OLÁH Zoltán: A tákosai református templom szerkezet-helyreállítási munkái. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 2. 44-45. ill.
269. OLIN, Margaret: The cult of monuments as a state religion in late 19th century Austria. = Wiener Jahrbuch für Kunstgeschichte 38 (1985) 177-198., ill.
270. PAPP László: Emléktábla helyett [Ócsa, Ref. templom]. = Reformátusok Lapja, 1985. április 7. 5. ill.
271. PÉCSI István: A Mester Bizáncról álmódott : Ritka műemlék Feldebrőn. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 6. 31-33. ill.
272. PÉCSI L. Dániel: A 11. századi magyar koronázási palást új kiállítású tárlója. = Múzeumi Műtárgyvédelem, 14 (1985) 59-80., ill.
273. PETRANSKA, Darina: Obnova objektu na ul. SRRČ. 74 v Presove. = Pamiatky-príroda, 15, 1985, 5. 19-20., ill.
- PFÄFFENBICHLER, Michael: Bericht über die Restaurierung des Hochaltars der Pfarrkirche 1980/81 [Városszalónak, Pálos templom]. > 796
274. PÓCZY Klára: Az aquincumi légióstábor romjainak műemléki bemutatása Óbudán az Árpád híd új közlekedési csomópontján. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 3. 162-173. ill. E.
275. PROHÁSZKA László: A "fényűző ezermester" kastélya [Bonchida, Bánffy-kastély]. = Magyar Nemzet, 1985. november 19. 4.
276. P.L. [PROHÁSZKA László]: Városképi apróságok Budapesten. = Magyar Nemzet, 1985. december 30. 8. ill.
277. PREISICH Gábor: Híd-érmes városok. = Városépítés, 21, 1985, 1-2. 36-38. ill. E F
278. RÁCZ Erzsébet: Egy műemlék jövője [Szirák, Teleki-Dégenfeld kastély]. = Nők Lapja, 1985. június 15. 14-15. ill.
279. RÁCZ György: Az építész mégis türelmetlen [Budapest, Vár]. = Budapest, 23, 1985, 3. 20-22. ill.
280. RADOS Jenő: A ráckevei volt Savoyai-kastély műemléki helyreállítása. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 1. 16-29. ill. E
281. RÁDY, Ferenc: Über die Restaurierung der Wandbilder der römisch-katholischen Pfarrkirche Keszthely in Ungarn. = Maltechnik-Restaurator, 91., 1985, 2. 13-21., ill.
282. RAJ Tamás: Erzsébet, a kilátástalan kilátó? [Budapest, János hegy]. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 20. 5. ill.
283. RAJ Tamás: Fővárosunk rejtett gyöngyszemei. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 5. 6.
284. RAJNA György: Sok is, meg kevés is [Budapesti Városszépítő Egyesület]. = Budapest, 23, 1985, 5. 2-3. ill.
285. Riederer, Josef: Műkincsekről vegyész szemmel. Bp.: Műszaki, 1984 > 1984. 254. rec. (H.Cs.) = Természet Világa, 116, 1985, 3. 143.
286. RÉDEY Pál: Elvarázsolt kastélyok [Gödöllő, Grassalkovich-kastély, Edelény, L'Huillier-Coburg-kastély]. = Új Tükör, 1985. november 10. 10-11.
287. L. RIEDL Lóránt: Mindenféle hamisságok. = Műszák, 1985. 3. 40-41. ill.
288. ROMÁN András: Beszámoló jelentés az ICOMOS 1984. évi konzultatív és végrehajtóbizottsági ülésein való részvételről. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 1. 54-56.
289. ROMÁN, András: Hollókő a villaggio storico. = Restaura, 14, No 77-78, 1985 55-71., ill.
290. ROMÁN, András: Il sistema di protezione dei monumenti storici in Ungheria. = Restaura, 14, No 77-78, 1985 7-15.
291. ROMÁN András: Műemlékvédelem és városépítés. = Városépítés, 21, 1985, 1-2. 13-16. ill. E F
292. ROMÁN, András: Ochrana zabytków na Węgrzech. = Ochrana zabytków, 38, 1985, 2. 79-85., ill.
293. ROMÁN András: Történeti városrészek rehabilitációjának kérdései. = V. Országos Épületfelújítási Konferencia, 1985. augusztus 27-29. Bp.: Építőipari Tudományos Egyesület, 1985 253-262. ill.
294. SÁRVÁRI Márta: Helyreállított harmónia : Megújuló történeti városok: Pápa [beszélgetés Winkler Gáborral]. = Magyar Nemzet, 1985. december 10. 5. ill.
295. -si-[SÁRVÁRI Márta]: Meddig áll az egri vár? = Magyar Nemzet, 1985. április 11. 5.
296. SÁRVÁRI Márta: A monostor, Oskolamester ház [Pásztoj]. = Magyar Nemzet, 1985. február 1. 12. ill.
297. SÁRVÁRI Márta: Ősünk öröke. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 7. 5.

298. SÁRVÁRI Márta: Öt kastély megújul [beszélgetés Mendele Ferencsel.]. = Magyar Nemzet, 1985. január 28. 5.
299. SÁRVÁRI Márta: Történelmet őrző falak [Mecsek-nádass]. = Magyar Nemzet, 1985. március 1. 12.
300. SÁRVÁRI Márta: Várak és kastélyok. = Magyar Nemzet, 1985. január 21. 1.
301. SÁRVÁRI Márta: Az újjászülető madonna : Beszélgetés Mór Miklóssal [Estherázy Madonna]. = Magyar Nemzet, 1985. december 24. 6. ill.
302. SCHMELLER-KITT, Adelheid: Kunsttopographie Burgenland. = Österreichische Zeitschrift für Kunst und Denkmalpflege, 39, 1985, 1-2. 17-20., ill.
303. SCHÖNERNÉ Pusztai Ilona: A veszprémi Tűztorony helyreállítása. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 4. 270-279. ill. E.
304. SEDLMAYR János: Műemléki lakóházak helyreállítása és korszerűsítése. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 5. 305-310. ill.
305. SEDLMAYR Jánosné: A budai Vármegyed felújításának tervezésével összefüggő kérdések. = Településfejlesztés, 1985, 1. 46-51. ill. G
306. SEDLMAYR Jánosné: A volt Pénzügyminisztérium épülete a Szentháromság téren : A helyreállítás tervezője: Rados Jenő. = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 1-2. 15-25. ill.
307. S.M.[SIKLÓS Mária]: A Magyar Állami Operaház felújítása. Építész: Siklós Mária. = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 16-17., ill. E F G R
308. SIKLÓS Mária: A színházrekonstrukciókról : Nemzeti Színház - Pécs. = Színháztechnikai Fórum, 12, 1985, 2. 13-16. ill.
309. SIMÁNYI Frigyes: Fertőszéplak faluképi rekonstrukciós terve. = Ház és Ember 3 (1985) 135-153. ill. E G
310. P.SZABÓ Ernő: Ráckeve jó példa [Savoyai kastély]. = Magyar Ifjúság, 1985. március 29. 31-33. ill.
311. SZABÓ Ferenc: Mentsük meg a gyulai várat! = Magyar Nemzet, 1985. május 8. 6.
312. SZABÓ Tünde: Műemléki helyreállítások Kaposváron. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 8. 469-471. ill.
313. SZÉKELY András: Az igazi Karcsa. = Új Tükör, 1985. február 3. 10-12. ill.
314. SZÉKELY, Ladislav - TOGNER, Milan: A kraskovói falfestmények restaurálása. [Karaszkó, Gömör-Kishont m.]. = Múzeumi Műtárgyvédelem, 14 (1985) 211-224., ill.
315. SZEKERES László: Néhány gondolat műemlékeinkről és a műemlékek kategorizációjáról [Vajdaság]. = Úzenet, 15, 1985, 9. 527-530. ill.
316. SZENDRŐ Péter: A színházrekonstrukciók: Petőfi Színház - Veszprém. = Színháztechnikai Fórum, 12, 1985, 2. 16-24. ill.
317. SZILÁGYI Gábor - NAGY János: Kiemelt jelentőségű várak, történeti városfalak helyreállítása. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 11. 671-680. ill.
318. SZIMÁN Károly: Fürdőváros - tömbrekonstrukció? [Bp., II. Frankel Leó u. 30-52.]. = Településfejlesztés, 1985, 3. 107-125. ill. G
319. THANYI Csaba: A települések kulturális arculatának őrzése és fejlődése Baranya megyében. = Városépítés, 21, 1985, 5. 15-17. ill.
320. a.t.[TORONYI, Attila]: Schlossprogramm: Baudenkmäler werden gerettet. = Budapester Rundschau, 1985. július 22. 9. ill.
321. TÓTH, Zoltán: Riabilitazione del nucleo urbano di Pécs. = Restauro, 14, No 77-78, 1985 35-53., ill.
322. TÓZSA István: Pusztuló történelmi emlékek [Füzér, Regéc, Dédes vár]. = Magyar Nemzet, 1985. június 24. 6. hoz. CSÁSZÁR László: Vármok. = Magyar Nemzet, 1985. július 17. 6.; (a.gy.): Pusztulni hagyott vármok. = Magyar Nemzet, 1985. július 29. 6.
323. VALTER Ilona: Műemlékvédelem Zala megyében. = Kritika, 1985, 12. 22-23. ill.
324. VALTER Ilona: A szentgotthárdi ciszterci monostor és művelődési központ. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 80-87. ill. E
325. VARGHA Dezső: Városcsép és műemlékvédelem Pécsen a II. világháború idején. = Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 29 (1985) 201-202.
326. VARGHA László: Jósvafő község települése, műemléki együttese és műemlékei védelme. = Ház és Ember, 3 (1985) 83-89. ill. E G
327. VINCZE Csaba: Városi Könyvtár, Kőszeg [Várkör, Polgári iskola]. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 1-2. 48-49. ill.
328. H.VLADÁR Ágnes: A pasaréti templom szerkezet-helyreállítása és a liturgikus térkialakítása. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 3. 202-208. ill. E
329. H.V.Á.[H.VLADÁR Ágnes]: A pásztói gótikus ház műemléki helyreállítása. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 1-2. 37-39. ill.
330. VUJNOVIĆ, Gordona: Vegyük szemügyre városunk ablakait [Szabadka]. = Úzenet, 15, 1985, 9. 564-570. ill.
331. WAGNER István: Szinyei - Szécsényben : Frissen restaurált műemlék kastély. = Magyar Hírlap, 1985. december 30. 4.
332. WINKLER Gábor: Muzsikaház helyreállítása, Fertőd. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 1-2. 46-47. ill.
333. ZÁDOR, Mihály: Moderni metodi di reintegrazione dei centri storici: il caso del Quartiere della fortezza di Buda. = Restauro, 14, No 77-78, 1985 17-34., ill.
334. ZÁDOR, Mihály: Recent methods of soft (coarse) limestone consolidation in Hungary. = V. International Congress on Deterioration and Conservation of Stone, Lausanne, 25-27, 9, 1985. Red. G. Félix. Lausanne : Presses polytechniques romandes, 1985 795-800.
335. ZÁKONYI Ferenc: A Balaton-körzet műemlékeinek helyzete. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 4. 257-265. ill. E
336. ZÁKONYI Ferenc: A szőcsényi vár [Vécsey kastély]. = Élet és Tudomány, 1985. november 8. 1426-1428. ill.
337. ZALAVÁRI Lajos - NÉMETH István: Budavári Palota, Széchenyi Könyvtár : Építész: Havassy Pál, Lőrinczy Edit. = Opeon, 1985, 10-12. ill.
338. ZÁMBORI Ferenc: A városrehabilitáció eredményei és gondjai Egerben. = Településfejlesztés, 1985, 1. 90-98. ill. G

Múzeumok és muzeológia

339. BÉKÉSI, István: Káptalan utca in Pécs : Strasse der Museen, Tot, Vasarely, Csonatváry. = Budapester Rundschau, 1985. március 11., ill.
340. BÉKÉSI István: Káptalan utca - múzeum utca [Pécs]. Népszabadság, 1985. január 29. 6.
341. BENDA Kálmán: A magyarországi protestáns egyházi gyűjtemények. = Nyelvünk és Kultúránk, No 59, 1985 58-64.
342. BENOSCHOFKY Ilona: Zsidó egyházi gyűjtemények. = Nyelvünk és Kultúránk, No 59, 1985 54-58.
343. BÉNYEI Miklós: A múzeumi gondolat a reformkori országgyűléseken. = A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve, 1983-1984 (1985) 369-388. G
344. BERLINI Múzeumsziget. Szerk. Gerhard R. Meyer. Irta Lias Schimmer et al. Bp. : Corvina, 1985 274 p. ill.
345. BUNTA Magda: A múzeumi gondolat 125 éve. = Létünk, 38, 1985, 1. 39-41.
346. DALIA László - MÉCS László: Műkincsek vándorúton : Kulturtörténeti krími, a vgy kriminális kulturtörténet. Bp. : Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1985 303 p. ill.
347. FABINY Tibor: Egyházi gyűjteményeink 40 év mérlegén. = Evangélikus Élet, 1985. március 3. 3. ill.

348. FODOR L. István: Mennyit érnek műkincseink? : Beszélgetés Bereczky Loránd művészettörténésszel. = Élet és Irodalom, 1985. február 1. 134-136.
349. GAZDA László: A múzeumok 40 éve Hajdú-Bihar megyében 1944-1984. = A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve, 1983-1984 (1985) 451-465. G
350. GERGELY István: Exhibitions : Symbols-pictures and problems. = Jel-Kép, 6, 1985, Special edition 82-90. ill.
351. MÁTRAHÁZI Zsuzsa: Kevesebb csinnadrattával [beszélgetés Villangó Istvánnal]. = Magyar Nemzet, 1985. november 12. 7.
352. MUSEUMS in Budapest : Hungarian National Museum, Museum of Fine Arts, Hungarian National Gallery, Museum of Applied Arts, Ethnographical Museum, Budapest Historical Museum. Ed. by Ferenc Fülöp et al. Bp. : Corvina, 1985 72 p., 148 t. ill. > 1984. 299. rec. NAGY, Ildikó: Museums in Budapest. = Hungarian Book Review, 27, 1985, 3. 16-18. ill.; -tőlh- = Budapesti Rundschau, 1985. április 29. 9. ill.
353. D.SZABÓ Ede: A biennálé évében : Üres kiállítóterek, visszhangtalan produkciók, no, meg a blondkeret [beszélgetés Dusza Évával és Fejér Ernővel]. = Napjaink, 24, 1985, 12. 36-39.
354. TÖRŐCSIK Zoltán: A Veszprém megyei Múzeumi Igazgatóság 1982-83. évben végzett tevékenysége. = A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 17 1984 (1985) 11-22., ill. E
355. VARGHA László: Adatok a szabadtéri gyűjtemények magyarországi történetéhez : Az 1938-1940 között megrendezett budapesti mezőgazdasági kiállítások parasztházai. = Ház és Ember, 3 (1985) 99-110. ill. E G
356. VERES László: Új múzeumok Zemplénben. = Borsodi Művelődés, 10, 1985, 3. 78-81.
357. Baja, Nagy István Képtár
BÁNSZKY Pál: Nagy István Képtár Baján. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 69-71. ill.
358. Nagy István Képtár. A kiállítást rend. a katalógust szerk. és írta Bánszky Pál, Simon Magdolna. Kecskemét : Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [56] p. ill. (A Nagy István Képtár kiadványai ; 1.)
358. Balatonszéplak, Hotel Interpress Galéria
M.I.: Kiállítás minden nyáron. = Népszava, 1985. augusztus 28. 6.
359. Banská Bystrica [Besztercebánya], Stredoslovenské múzeum
HOZÁK, Julius: Deväťdesiatpäť rokov Stredoslovenského múzea. = Múzeum, 30, 1985, 2. 33-34., ill.
360. Bratislava [Pozsony] Slovenská národná múzeum
ZBIERKY Historického ústavu SNM. = Zbomik Slovenského národného múzea. Historia, 25 (1985) 249-341.
361. Bratislava [Pozsony], Slovenská národná galéria
VACULIK, Karol: Slovenská národná galéria : Sto diel slovenského a svetového maliarstva. Bratislava : Tatran, 1985 234 p., ill. rec. PODUŠEL, Lubomír = Výtvarný život, 30, 1985, 9. 46.
- VACULIK, Karol: Szlovák Nemzeti Galéria. Bratislava : Budapest : Tatran ; Corvina, 1985 228 p., ill.
362. Budapest, Budapest Galéria
HOLLÓS László: Galériája Budapest [beszélgetés Zsigmond Attilával]. = Budapest, 23, 1985, 6. 18-19. ill.
- Budapest, Erzsébetvárosi Galéria > 84
363. Budapest, Hollósy Galéria
TASNÁDI Attila: Egy renthagyó galéria program margójára. = Népszava, 1985. január 11. 6.
364. Budapest, Iparművészeti Múzeum
NÁDOR Tamás: Az értelem műhelyei : Az Iparművészeti Múzeum [beszélgetés Miklós Pállal]. = Új Tükör, 1985. március 3. 18-19. ill.
365. Budapest, Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum
DRAVECZKY Balázs: A Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum. = Budapest, 23, 1985, 7. 14-15. ill.
- MAGYAR Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum 1985 : A magyar kereskedelem századunk első felében. A vezetőt írta S.Nagy Anikó. Bp. : Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum, 1985 [16] p. ill.
366. Budapest, Kiscelli Múzeum
(j.gy.): Múzeum a Remete-hegy tövében. = Magyar Nemzet, 1985. október 18. 6.
367. Budapest, Közlekedési Múzeum
DIENES Istvánné: A képes levelezőlap-gyűjtemény. = A Közlekedési Múzeum Évkönyve, 7 1983-1984 (1985) 71-88., ill. E F
- KÓCZIÁNNÉ Szentpéteri Erzsébet: Az érem-jelvény gyűjtemény feloldása 1971-1984 között. = A Közlekedési Múzeum Évkönyve, 7 1983-1984 (1985) 59-70. ill. E F G
368. Budapest, Magyar Építészeti Múzeum
P.SZABÓ Emő: Fantommúzeum [beszélgetés Pusztai Lászlóval]. = Magyar Ifjúság, 1985. április 19. 29-31. ill.
369. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
Közékkori kőtár: Állandó kiállítás, 1985 Ism.
BRETYÁNSZKY Ilona: Új fényben a magyar középkor. = Nők Lapja, 1985. október 12. 10-11. ill.; DERCSÉNYI Dezső: István király korától a mohácsi vészig : A Nemzeti Galéria új állandó kiállítása él. = Népszabadság, 1985. június 1. 13.; TASNÁDI Attila: Új fényben a magyar középkor művésze. = Népszava, 1985. augusztus 16. 6.
- A Magyar Nemzeti Galéria régi gyűjteményei. Szerk., bev. Mojzer Miklós. Írta Buzási Enikő et al. Bp. : Corvina, 1984 > 1984. 327. rec. SALAMON Nándor: A Magyar Nemzeti Galéria régi gyűjteményei. = Somogy, 13, 1985, 6. 106-107. (m.z.) [MÁTRAHÁZI Zsuzsa]: Nem féltik a képeket a Nemzeti Galériában? [beszélgetés Csorba Gézával]. = Magyar Nemzet, 1985. május 3. 4.
- SZATMÁRI Gizella: A Magyar Nemzeti Galéria története és gyűjteményei. Bp. : Tájak, Korok, Múzeumok, 1985 16 p. ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 206.)
370. Budapest, Múcsarnok
KOMOR Vilma: A 90 éves Múcsarnok. = Magyar Nemzet, 1985. I. Megújulásra várva, július 3. 3., 2. A századik születésnap [beszélgetés Kaszás Károlyval]. július 4. 5.
- V.S.: Terv a Múcsarnokra : Ha megújul, olyan lesz, mint az eredeti. = Népszava, 1985. április 16. 5.
371. Budapest, Nemzeti Szalon
FRANK János: A nemzet szalonja. = Élet és Irodalom, 1985. július 5. 12-13. hoz. PAUN CZ Imre: Nemzeti Szalon. = Élet és Irodalom, 1985. augusztus 9. 2.
372. Budapest, Országos Széchenyi Könyvtár
VESZPRÉMY László: Az Országos Széchenyi Könyvtár története és gyűjteményei. Bp. : Tájak, Korok, Múzeumok, 1985 16 p. ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 212.)
373. Budapest, Petzval József Fotótechnika-történeti Gyűjtemény
HAJDÚ Éva: Gépek és képek : Megnyílt a Petzval József Fotótechnika-történeti Gyűjtemény. = Magyar Nemzet, 1985. július 5. 7.
374. Budapest, Qualitas Galéria
(hajdú)[HAJDÚ Éva]: Új galéria nyílt meg a Belvárosban. = Magyar Nemzet, 1985. október 10. 4.
375. Budapest, Szépművészeti Múzeum
BOLDIZSÁR Iván: A képek. = Boldizsár Iván: Szülőföldünk Európa. Bp. : Szépirodalmi, 1985 321-325.
- LOSONCI Miklós: Raffaello öröksége : Százak a régi Képtár kiállításán. = Vasárnapi Hírek, 1985. január 6. 7.
- LE MUSÉE des Beaux-Arts en 1982 = A Szépművészeti Múzeum 1982-ben. = Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, No 64, 1985 53-59., 85-87., ill.

- S.M.[SÁRVÁRI Márta]: Miért tart csak részlegesen nyitva a Régi Képtár? [beszélgetés Szabó Miklóssal]. = Magyar Nemzet, 1985. február 11. 4.
- S.M.[SÁRVÁRI Márta]: Újra megnyílt az Antik Gyűjtemény. = Magyar Nemzet, 1985. február 15. 7.
- SZÉKELY András: Halhatatlanok, életveszélyben. = Új Tükör, 1985. szeptember 22. 6-7. ill.
- SZÉPMŰVÉSZETI Múzeum. Szerk. és bev. Garas Klára. Írta Barkóczy István et al. Bp.: Corvina, 1985 172 p. ill. rec. SZAMOSI Ferenc: Albumokat ajánlunk. = Magyar Hírlap, 1985. december 13. 9.
- TÓTH Mihály: Az évszázad képrablása, 1983. november 5. Debrecen: Alföldi Nyomda, 1985 32 p., [32] t. ill. I
- 376. Cegléd, Ceglédi Képtár**
REZNAK Erzsébet: Képtár Cegléden. = Magyar Nemzet, 1985. március 13. 6. hoz. PAUNCZ Imre: Értelmes és általános gyűjtők. + KOCSIS Gyula válasza. = Magyar Nemzet, 1985. április 17. 6.
- 377. Corning, Corning Glass Centre**
VARGA Vera: Egy amerikai üvegmúzeum - a Corning Üveg-múzeum. = Művészet, 26, 1985, 3. 52-53. ill.
- 378. Debrecen, Déri Múzeum**
GAZDA László: Jelentés a Déri Múzeum 1983. évi munkájáról. = A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve, 1983-1984 (1985) 419-428.
GAZDA László: Jelentés a Déri Múzeum 1984. évi munkájáról. = A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve, 1983-1984 (1985) 437-448.
Sz.Kürti Katalin: 19-20. századi festészet a Déri Múzeumban. Bp.: Képzőművészeti, 1984 (Az én múzeumom) > 1984. 338. rec. KÁDÁR Zoltán: A debreceni Déri Múzeum kincsei. = Alföld, 36, 1985, 7. 92-93.
Sz.KÜRTI Katalin: Négy évtized képzőművészeti gyűjtőmunkája a Déri Múzeumban (1945-1985). = A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve, 1983-1984 (1985) 475-496. ill. G
- 379. Esztergom, Főszékesegyházi Kincstár**
Cséfalvay Pál: Az esztergomi főszékesegyházi kincstár. Bp.: Corvina, 1984 > 1984. 340. rec. KERNY Terézia = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 249-250.
- 380. Esztergom, Keresztény Múzeum**
kiáll. 40 év új szerzeményei, 1985 ism. WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 4. 62-66.
- 381. Gyula, Honti Galéria**
DÉR Endre: Öt éves a gyomai Honti-galéria [beszélgetés Honti Antallal]. = Új Auróra, 1985. 3. 68-73.
- 382. Gyöngyös, Gyöngyösi Galéria**
PELLE Sándor: Az igazi művészet szolgálatában. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 3. 45-47. ill.
- 383. Hatvan, Hatvani Galéria**
PÉCSI István: Hagyományörző korszerűség: Fejezetek a Hatvani Galéria krónikájából. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 4. 53-58. ill.
- 384. Hatvan, Hatvany Lajos Múzeum**
PETHEÓ Károly: A Hatvany Lajos Múzeum. = Múzeumi Kurír, 5, 1985, 8. 37-42. ill.
- ZELEI Miklós: A reménybéli Hatvany-kastély. = Magyar Hírlap, 1985. november 30. - melléklet 3.
- 385. Hódmezővásárhely, Alföldi Galéria**
DÖMÖTÖR János: Vásárhely nevezetessége az Alföldi Galéria. = Népszava, 1985. október 26. 8.
- 386. Hódmezővásárhely, Tornyai János Múzeum**
TASNÁDI Attila: A vásárhelyi Tornyai János Múzeum. = Népszava, 1985. június 5. 9.
- 387. Ibrány, Ibrányi Képtár és Helytörténeli Múzeum** (Iosonci)[LOSONCI Miklós]: Ibrányi példa. = Vasápmapi Hírek, 1985. június 23. 6.
- M.L.[MENYHÁRT László]: Képtár Ibrányban. = Művészet, 26, 1985, 7. 61-62. ill.
- Sz.A.[SZÉKELY András]: Falu és képtár. = Új Tükör, 1985. június 16. 24-25. ill.
- 388. Ipolyság, Honti Múzeum**
CSÁKY Károly: A Honti Múzeumról. = Csáky Károly: Honti barngolások. Pozsony: Madách, 1985 173-182. ill.
- 389. Kecskemét, Orvos- és Gyógyszerészettörténeli Múzeum**
ESZÉKI Erzsébet: Bumszlis üvegektől a porcelán tégelyekig. = Magyar Nemzet, 1985. június 27. 7.
- 390. Komarno [Komárom] Podunajské múzeum [Városi Múzeum]**
RATIMORSKA, Priska: Stucné dejiny múzea v Komarne. = Výtvarnictva, fotografia, film, 23, 1985, 11. 10-11. ill.
- 391. Nagycenk, Széchenyi Emlékmúzeum**
MÁTYÁS István: Új múzeumszám Nagycenken. = Népszava, 1985. szeptember 23. 6.
- 392. Nagyvárád [Oradea], Fáklya Galéria**
FÁBIÁN Imre: Fáklya Galéria, Nagyvárád. = Utunk, 1985. március 9. 7. ill.
- 393. Nová Bana [Újbánya], Mestské múzeum**
BAKOŠOVÁ, Mária: Z dejín činnosti Mestského múzea v Novej Baňi. = Múzeum, 30, 1985, 1. 41-43., ill.
- 394. Nyíregyháza, Jósza András Múzeum**
DIENES Ó. István: A nyíregyházi városi múzeum alakulásáról. = Szabolcs-Szatmári Szemle, 20, 1985, 3. 44-51.
- 395. Pápa, Helytörténeli Múzeum**
ILON Gábor: Pápa múzeuma. = Múzsák, 1985, 2. 18-19. ill.
- 396. Pápa, Képfestő Múzeum**
DOMONKOS Ottó: Pápa, Képfestő Múzeum. Bp.: TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára; 205.)
- 397. Pécs, Modern Magyar Képtár**
T.A.[TASNÁDI Attila]: Múzeumi érdekességek. = Népszava, 1985. augusztus 29. 6.
- Pécs, Zsolnay Múzeum > 1606**
- 398. Salgótarján, Nógrádi Sándor Múzeum**
PRAKFAI Endre: A Nógrádi Sándor Múzeum képzőművészeti gyűjteménye. = A Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve, 11 (1985) 359-360.
- PRAZNOVSZKY Mihály: A város és múzeuma. = A Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve, 11 (1985) 341-345.
- 399. Sibiu [Nagyszombat], Múzeul Brukenthal**
GÖLLNER, Carl: Das Brukenthalpalais (1783-1918). = Forschungen zur Volks- und Landeskunde, 28, 1985, 2. 99-104., ill.
- 400. Sopron, Storno Gyűjtemény**
BORBÉLY, József: Die Stomo-Haus-Saga. = Budapesti Rundschau, 1985. október 21. 6. ill. (józsa)[JÓZSA György Gábor]: "Kisértekastély" Sopronban: Megnyílik a Storno gyűjtemény [beszélgetés Askercz Évával]. = Magyar Nemzet, 1985. október 7. 4. ill.
- 401. Sopron, Zettl-Langer Gyűjtemény**
BORBÉLY, József: Schätz im Zettl-Langer-Haus. = Budapesti Rundschau, 1985. szeptember 2. 9. ill.
- 402. Subotica [Szabadka], Városi Múzeum**
GAJDOS Tibor: A Szabadkai Városi Múzeum képzőművészeti tárlata: Százhatvan éves áttekintés. = Létünk Évkönyv, 1985 (1985) 110-119. ill.
- 403. Szécsény, Kubinyi Ferenc Múzeum**
A SZÉCSÉNYI Kubinyi Ferenc Múzeum új, állandó és időszaki kiállításai. Szerk. Bagyinszky Istvánné. Írta Hausel Sándor et al. Salgótarján: Nógrád Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1985 31 p. ill.
- 404. Szeged, Móra Ferenc Múzeum**
SZELESI Zoltán: A szegedi múzeum festészeti gyűjteménye. = A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1982-1983 1. (1985) 367-393. ill. G

405. Székesfehérvár, István Király Múzeum
MÁTYÁS István: Az István Király Múzeum és Fejér megye. = Népszava, 1985. augusztus 7. 9. (s.m.)[SÁRVÁRI Márta]: Mivel lepi meg látogatóit az István Király Múzeum [beszélgetés Petres Évával]. = Magyar Nemzet, 1985. január 12. 4.

406. Székesfehérvár, Mészöly Géza Terem
CSATHÓ Barna: Művészek, művészet - emberközelben. = Székesfehérvár, 8, 1985. 3. 34-35.

407. Szentgotthárd, Helytörténeli és Nemzetiségi Múzeum
DOMONKOS János: A szentgotthárdi Helytörténeli és Nemzetiségi Múzeum. = Műemlékvédelem, 29, 1985. 1. 56-57.

HELYTÖRTÉNELI és Nemzetiségi Múzeum állandó kiállításának vezetője. Írták: Valtér Ilona, Nagy Zoltán, M.Kozár Mária. Szombathely: Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 32 p., ill. (Vas megyei múzeumok katalógusai; 119.) G

408. Szombathely, Savaria Múzeum
GYÓRI Margit: Rend van-e a Savaria Múzeumban? = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 15. 5.

409. Szombathely, Szombathelyi Képtár
ACZÉL György avatóbeszéde. = Vas Szemle, 39, 1985. 3. 348-358. ill. G

ACZÉL György: Képzőművésztünk tisztá forrásai [részlet az avatóbeszédből]. = Magyar Hírek, 1985. március 15. 4. ill.

ACZÉL György: A művészet az otthonos hazáért. = Új Tükör, 1985. március 3. 5-7., 24-25. ill.

Cs.BENKŐ Judit: Képtár Vasban. = Esti Hírlap, 1985. február 20. 4.

DOKUMENTUMOK a Szombathelyi Képtár építéséről. Összeáll. Heckenast János. = Vas Szemle, 39, 1985. 4. 531-542. G

EMBER Mária: Séta az új Szombathelyi Képtárban. = Magyar Nemzet, 1985. február 23. 9.

HARANGOZÓ Márta: Szeretjük a képzőművészetet. = Esti Hírlap, 1985. február 22. 2.

HECKENAST János: A képtár építése. = Vas Szemle, 39, 1985. 3. 323-345. ill. G

A KÉPTÁRÉPÍTŐ Egységlet közgyűlése [Gonda György és István Lajos beszéde]. = Vas Szemle, 39, 1985. 4. 359-363.

MEDVE Imola: Felépült a Szombathelyi Képtár. = Magyar Hírlap, 1985. február 20. 6.

P.SZABÓ Ernő: "...mégis mozog a magyar föld..". = Magyar Ifjúság, 1985. március 29. 11-13. ill.

SAKÁLY Éva: Die Pinakothek von Szombathely. = Budapest Rundschau, 1985. április 22. 6-7. ill.

SZOMBATHELYI Képtár állandó kiállítása. 1985- ism.

PATAKI Gábor: És mégis: Az 1945-1949 közötti évek művészete. = Művészet, 26, 1985. 10. 26-28. ill.; SINKOVITS Péter: Útkeresés a progresszióban. = Művészet, 26, 1985. 10. 29-31. ill.; THEISLER György: Képzőművészeti progresszió - szocialista törekvések: Az állandó kiállítás tanulságai. = Művészet, 26, 1985. 10. 23-25. ill.; VADAS József: Derkovits nevében. = Élet és Irodalom, 1985. szeptember 6. 12.

410. Tata, Német Nemzetiségi Múzeum
NÉMÉT Nemzetiségi Múzeum, Tata: Kiállításvezető. Forgatókönyv és katalógusszöveg Fatuska János. Tata: Komárom Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 50 p., ill. G

411. Veszprém, Bakonyi Múzeum
A BAKONYI és a Balaton-felvidék évezredei: Vezető a veszprémi Bakonyi Múzeum állandó kiállításához. Szerk. Cs.Dax Margit, Töröcsik Zoltán, Uzsoki András. A kiállítást rend. Cs.Dax Margit et al. Veszprém: Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1985 178 p. ill.

MÁTYÁS István: A Bakonyi Múzeum és társai. = Népszava, 1985. október 2. 8.

412. Veszprém, Egyházmegyei Gyűjtemény
GYŰJTEMÉNYÜNK kincsei: Egyházművészeti kiállítás. A kiállítást rend. Dávid Katalin. Veszprém: Veszprémi Egyházmegyei Gyűjtemény, 1985 [12] p. ill.

CSERESNYÉS-BAYER Ilona: Veszprém kincse: Régi értékek új múzeuma. = Magyar Hírek, 1985. július 27. 30-33. ill.

SZERDAHELYI Csongor: Állandó egyházművészeti kiállítás Veszprémben. = Új Ember, 1985. május 19. 1. ill.

T.J.: Egyházművészeti kiállítás Veszprémben. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 18. 14.

[VESZPRÉMI Egyházmegyei Gyűjtemény: Vezető] Írta Dávid Katalin. Veszprém: Veszprémi Egyházmegyei Gyűjtemény, 1985 [4] p. ill.

413. Veszprém, Szabadtéri Építőipari Gyűjtemény
FODOR József: Veszprém, Szabadtéri Építőipari Gyűjtemény. Bp.: TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára; 203.)

414. Villány, Szoborpark
CSENKEY Éva: Villány, Szoborpark. Bp.: TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára; 191.)

Műgyűjtés, műgyűjtők, mecénások

415. BORDA Antikvárium 6. sz. Ajánlójegyzék: Egy magyar gyűjtő könyvtára 3. Bp.: Borda Lajos, 1985 96 p., ill.

416. GARAS, Klára: Il collezionismo ungherese e l'arte italiana al primo Ottocento. = Popolo, nazione e storia nella cultura italiana e ungherese dal 1789-1850. A cura di Vittore Branca et al. Firenze: Olschki, 1985 243-252. ill.

417. GYŰJTŐK és mecénások, Bp., Országos Széchenyi Könyvtár, 1985. Bp.: Országos Széchenyi Könyvtár, 1985 21 p. ism. KELECSÉNYI Gábor: "Gyűjtők és mecénások", első kiállításunk a Várban. = OSZK Híradó, 28, 1985. 3-4. 75-78.

418. MAGÁNGYŰJTEMÉNYEK a királyi Magyarországon és az Erdélyi Fejedelemségben, 1533-1721: Könyvjegyzékek bibliográfiája. Szerk. Herner János, Monok István. Szeged: JATE, 1985 XVII, 190 p. (Könyvtörténelmi füzetek; 4.)

419. Baldácsy Antal
ÉVVSZÁZADOK hétköznapi: Válogatás a Pápai Református Gyűjtemény Baldácsy-metszetgyűjteményéből. Pápa, Helytörténeli Múzeum, 1985. május 16. - szeptember 15. A vezetőit írta Ilon Gábor. Pápa: Helytörténeli Múzeum, 1985 [8] p. ill. ism. HARSÁNYI Zoltán: A Baldácsy-hagyaték kiállítása Pápán. = Népszava, 1985. szeptember 16. 6.; K.Zs. [KÖVY Zsolt]: Reformátusok Lapja, 1985. július 21. 4. ill.

420. Béres Béla
V.P.[VASADI Péter]: A Tokaji Múzeum Béres Béla gyűjteménye [beszélgetés]. = Új Ember, 1985. december 8. 6. ill.

421. Bruckenthal, Samuel von
Samuel BRUCKENTHAL [bibliográfia]: Beiträge zum Schriftsteller-Lexikon der Siebenbürger Deutschen. Folge 11. = Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde, Beilage, 8, 1985, 1. 205-215.

422. Delmár Emil
ESZLÁRY Éva: Reneszánsz és barokk szobrok. = Új Tükör, 1985. április 21. 24-25. ill.

FÉNYES Tamás: A Delmár-gyűjtemény. = Magyar Hírek, 1985. április 27. 19. ill.

SÁRVÁRI Márta: Újabb műkincsekkel gyarapodott a Szépművészeti Múzeum [beszélgetés Eszláry Évával]. = Magyar Nemzet, 1985. március 25. 11.

423. Durand-Ruel
DÉNES Zsófia: Durand-Ruel. = Dénes Zsófia: Ami a szövből kiemardt. Bp.: Gondolat, 1985 92-94.

424. Esterházy család
CSERESNYÉS-BAYER Ilona: Kincsek. = Magyar Hírek, 1985. május 11. 8-9., 29. p. ill.

ERŐSS Ágota: Hazakerült műkincsek. = Nők Lapja, 1985. március 23. 14-15. ill.

(sárvári)[SÁRVÁRI Márta]: Újra itthon az Esterházy kincs. = Magyar Nemzet, 1985. március 2. 8.

WERNICK, R.: Magnificent Esterháza : Life and music have returned to great Hungarian palace. = The Connoisseur, No 877, 1985, 110-115., ill.

425. Esterházy Miklós
PÉTER Katalin: Esterházy Miklós. Bp. : Gondolat, 1985 280 p. ill. (Magyar história. Életrajzok)

426. Esterházy Pál
ORLOVSZKY Éva: Esterházy Pál könyvjegyzéke. = Acta Iuvenum 1985. Zrínyi dolgozatok 2. 125-126.
SZILÁRDFY Zoltán: Esterházy Pál nádor karácsony fényében. = Új Ember, 1985. december 22-29. 12. ill.

427. Jankovich Miklós
JANKOVICH Miklós a gyűjtő és mecénás (1772-1846) : Tanulmányok. Szerk. Belitska-Scholtz Hedvig. Bp. : Akadémiai, 1985 304 p., [94]t. ill. G (Művészettörténeti füzetek ; 17.) tart. Belitska-Scholtz Hedvig: Bevezetés. 7-10.; Bényei Miklós: A művelődés feladatainak, formáinak és intézményrendszerének átalakulása a polgárosodás időszakában. 11-22.; Berlász Jenő: Jankovich Miklós pályaképe és könyvtári gyűjteményei. 23-78.; Entz Géza: A Jankovich-gyűjtemény festményeiről. 79-81.; Huszár Lajos: Jankovich Miklós numizmatikai tevékenysége. 82-98.; H. Kolba Judit: A Nemzeti Múzeum ötvöstarlyai a Jankovich-gyűjteményből. 99-121.; Nagy Emese: Jankovich Miklós régészeti és műemléki tevékenysége. [Függelék: Jankovich Miklós gyűjteményeinek lelőhelyes tárgyai, valamint publikált és kéziratok jegyzeteinek, levezetésének lelőhelyekre vonatkozó megjegyzései]. 122-153.; Küllös Imola: Jankovich Miklós kéziratok énekgyűjteményeinek folklórisztikai vizsgálata. 154-172.; Korompay Bertalan: Betűrendes mutatók és kiegészítések Jankovich Miklós énekgyűjteményeihez. 173-196.; ifj. Jankovich Miklós: Jankovich Miklós tudományos és szerkesztői tevékenysége. 197-219.; Belitska-Scholtz Hedvig: Jankovich Miklós a reformkor színházi mozgalmában. 220-239.; Vásáry István: Jankovich Miklós és a magyar őstörténet. 241-251.; Bibó István: Építési adatok és tervek a Jankovich család levéltárából. 252-258.; V. Windisch Éva: Jankovich Miklós személyi levéltára. 259-276.

LÁSZLÓ Gyula: 150 éves a honfoglalásunk régészete : A benepusztai lelet és Jankovich Miklós emlékezete. = Népszava, 1985. április 6. 10. ill.

428. Joó József

JOÓ József műgyűjteményének bemutatása, Makó, József Attila Múzeum, 1985 május. Bev. Joó József. Makó : József Attila Múzeum, 1985 [6] p.

429. Kessler, Klaus

HORVÁTH Andor: A Szép otthon. = Művelődés, 38, 1985, 11. 17-19. ill.

430. Lippóczai Norbert

SINKÓ Ferenc: Népek testvérisége - üvegekpeken [interjú]. = Új Ember, 1985. szeptember 15. 6. ill.

431. Petró Sándor

SZŐNYEGEK, szelencék, miniatűrök, Miskolc, Borsod-Miskolci Múzeum, 1985. A kiáll. rend. és a vezetőt írta Kárpáti László. Miskolc : Herman Ottó Múzeum, 1985 [6] p. ill.

432. Salgo, Nicolas M.

ÁZSIAI nyeregtagarók : Nicolas M. Salgo magángyűjteménye, Sárvár, Nádasdy Múzeum, 1985. június 16.-szeptember 29. A kiáll. rend. Gombos Károly. A katalógust írta Gombos Károly, Gombosné Farkasvölgyi Zsuzsanna, Jon Thompson. Szombathely : Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 72 p. ill. G (Vas megyei múzeumok katalógusai ; 112.) Ism. T.A. [TASNÁDI Attila]: Múzeumi érdekességek. = Népszava, 1985. augusztus 29. 6.

433. Szilágyi Tamás

SZILÁGYI Dezső: Nagybányai mesterek képei a Szilágyi gyűjteményben. = A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 23 (1985) 123-126. ill.

434. Thyssen-Bornemisza

15.-20. századi remekművek a báró Thyssen-Bornemisza gyűjteményből, Bp., Magyar Nemzeti Galéria, 1985. október 3.-december 1. Bev. Hans Heinrich Thyssen-Bornemisza, Mojzer Miklós, Simon de Pury. A katalógust és a gyűjteménytörténetet írta: Gertrude Borghero. Lugano : Collection Thyssen-Bornemisza, 1985 163 p., ill. Gism. ÁCS Zoltán: Az Angyali üdvözletől a Bikaviadalig. = Magyar Ifjúság, 1985. október 18. 7.; BRESTYÁNSZKY Ilona: Vendégszerelés Budapestén. = Nők Lapja, 1985. november 23. 16-17. ill.; p.sz.e. [P.SZABÓ Emő]: 15-20. századi remekművek. = Budapest, 23, 1985, 12. 3. ill.; P.SZÜCS Julianna: Remekmű-gyűjtemény. = Népszabadság, 1985. november 7. 15.; TASNÁDI Attila: XV-XX. századi remekművek a Thyssen-Bornemisza gyűjteményből. = Népszava, 1985. október 11. 6.; WAGNER István: Kezek üzenete. = Magyar Hírlap, 1985. november 22. 9.

435. Tüskés Tibor

TAKÁTS Gyula: "Szántód partjainál": Tüskés Tibor grafikai gyűjteménye. = Takáts Gyula: Tükrök szava - betűk arca. Bp. : Szépirodalmi, 1985 172-175.

436. Vörösváry Ákos

A XX. század képzőművészete magyar magángyűjteményekben, 2. Rosa, rosa, neurosa (a háborúban nem a részvétel a fontos) Vörösváry Ákos újabb kísérlete a Budapesti Kiállítóteremben, 1985. szeptember 25.-november 24. A kiállítást rend. Vörösváry Ákos. Bev. Keserű Katalin, Vörösváry Ákos. Bp. : Budapest Galéria, 1985 40 p., ill. E Ism. HARANGOZÓ Márta: Lehetne gyufacimke is : Méltatlan tárlat a Budapest Galériában. = Esti Hírlap, 1985. október 14. 2.; KENESSEI András: Fedeztük fel a Stomo panyolviaszt? = Magyar Hírlap, 1985. október 1. 5.; P.SZABÓ Emő: Rosa, rosa, neurosa. = Új Tükör, 1985. október 6. 3-4. ill.; P.SZÜCS Julianna: Ha én művész lennék... = Népszabadság, 1985. október 15. 7.; VADAS József: Limlom és turul. = Élet és Irodalom, 1985. október 25. 12.

Műkereskedelem

437. BIZOMÁNYI Áruház Vállalat 66. Képaució. Budapest, 1985. május 21-22. Bp. : BÁV, 1985 [52] p., ill.

438. BIZOMÁNYI Áruház Vállalat 67. Képaució. Budapest, 1985. szeptember 17-18. Bp. : BÁV, 1985 [48] p., ill.

439. BIZOMÁNYI Áruház Vállalat 68. Képaució. Budapest, 1985. december 10-11. Bp. : BÁV, 1985 [68] p., ill.

440. CHIKÁN Bálint: Fiatalok a műkereskedelemben. [Kortárs művészeti fórum az Almássy téri Szabadidő Központban]. = Új Tükör, 1985. október 13. 3-4.

441. DÖRNYEI Zoltán: A magyar műkereskedelem 1945 előtt. Szakdolgozat ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985

442. HAJDÚ Éva: "Régimódi" elvek alapján : Partnerként a műkereskedelemben [beszélgetés Koller Györggyel]. = Magyar Nemzet, 1985. június 20. 6.

443. HANTHY Kinga: Egy képszakértő emlékei [Fränkel József]. 1. A hamisított Munkácsy. 2. Aki az aláírását is eladta. = Magyar Nemzet, 1985. február 22. 6., február 23. 9.

444. ORDAS Iván: Virágot Kölesznek [Kölesdi Képgyűjtők Köre]. = Új Tükör, 1985. december 1. 12-13. ill.

445. PÁTZAY Mária: Bazel Art '85. = Új Tükör, 1985. szeptember 1. 24-25. ill.

446. PÁTZAY Mária: Képzőművészeti vásár Bázelen. = Művészet, 26, 1985, 10. 59-60. ill.

EGYETEMES MŰVÉSZETTÖRTÉNET

Összefoglaló művek

447. Az 1984. év régészeti kutatásai. Szerk. Czeglédy Ilona. = Régészeti Füzetek I. Ser. 1. No. 38. Bp.: Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 143 p., ill. ua. németül: *Archaeologiai Értesítő*, 112, 1985, 2. 268-265.
448. ABC kulturách památek Československa. Psáti Jan Muka et al. Praha: Panorama, 1985 678 p., ill. (Pyramida. Enciklopedie)
449. ADALÉKOK a Beszélő-Józsefváros történetéhez. Szerk. Szabó-Pap Krisztina. Bp.: Budapesti Városerősséptű Egyesület, 1985 368 p. ill. *ism.* (Józsa) JÓZSA György Gábor: A Nemzeti Múzeumtól a Nemzeti helyéig. = Magyar Nemzet, 1985. július 5. 6.
450. BAKOŠOVÁ, Jindra: Metamorfózy portrétu. = *Ars*, 1985, 1. 7-51., ill. G
451. Bálint Sándor: Szeged-Alsóváros: Templom és társadalom. Bp.: Szent István Társulat, 1983 *rec.* KÓSA László = *Hungarológiai Értesítő*, 7, 1985, 3-4. 223-224.; P.L. [PÉTER László] = *Szegedi Könyvtári Műhely*, 24, 1985, 1. 39-41.
452. Balogh Jolán: Vanadinum - Várad vára. 1-2. Bp.: Akadémiai, 1982 > 1984. 406. *rec.* POSSONYI László: Szent László sírja. = *Új Ember*, 1985. január 27. 6. ill.
453. Bánszky Pál: A naív művészet Magyarországon. Bp.: Képzőművészeti, 1984 > 1984. 407. *rec.* ANDOR György: Naív művészet. = *Rajztanítás*, 27, 1985, 2. 27-28.; BODRI Ferenc = *Forrás*, 17, 1985, 4. 80-82.; FÁBIÁN László: Az akadémiaikon túl. = *Művészet*, 26, 1985, 6. 61-62.; GÁBOR Eszter: Off-off academy art. = *Hungarian Book Review*, 27, 1985, 3. 14-15.; RITTER P. Tibor: Naive Kunst in Ungarn. = *Budapester Rundschau*, 1985. március 11. 6-7. ill.; VERMES Zsuzsa = *Népművelés*, 32, 1985, 4. 40.
454. Beiträge zur siebenbürgische Kunstgeschichte und Denkmalpflege. Hrg. von Christoph Machat. München: Verlag des Süddeutschen Kulturwerks, 1983 > 1984. 409. *rec.* Mt [MACHAT, Christoph] = *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde*, 8, 1985, 2. 204-205.
455. BÉL Mátys - LAURENTSIK Keresztély: Bereg megye leírása. Ford. és bev. Balogh István. = *Szabolcs-Szatmár Megyei Helytörténetírás*, 5-6 (1985) 9-70.
456. BÉL Mátys: Csongrád és Csongrád megye leírása. Szeged: Móra Ferenc Múzeum, 1984 > 1984. 411. *rec.* P.L. [PÉTER László] = *Szegedi Könyvtári Műhely*, 24, 1985, 2-3. 117-120.
457. BÉL Mátys: Hungáriából Magyarország felé. Bp.: Szépirodalmi, 1984 (Magyar ritkaságok) > 1984. 412. *rec.* ZOMBORI István = *Irodalomtörténeti Közlemények*, 89, 1985, 3. 355-356.
458. BÉL Mátys: Az újkori Magyarország történelmi-földrajzi ismertetése: Az első, Dunán inneni rész 3. köt. [Pest város leírás]. Hasonmás kiadás. Bp.: Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 1985 161 p. (Fejzetek Budapest múltjából; 1.) *rec.* VERECKEI Edit = *Budapest*, 23, 1985, 10. 29.
459. BÉL Mátys: Az újabkori Magyarország földrajzi-történelmi ismertetése: Moson megye. A bev. írta Mihály Ferenc. Győr: Győr-Sopron Megyei Levéltár, 1985 120 p., [20] t. ill. (Mosonmagyaróvári helytörténeti füzetek; 4.)
460. BIATHOVÁ, Katarína: Semináře v Niedzici [I-III]. = *Výtvarný život*, 30, 1985, 4. 44-46., ill.
461. A Béni-Balogh Ádám Múzeum Évkönyve, 12 (1984) *rec.* SZILÁGYI Mihály = *Dunatáj*, 8, 1985, 1. 76-77.
462. BEZIC-BOŽANIĆ, Nevenka: Majstori od IX do XIX stoljeća u Dalmaciji, 5. = *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 25 1985 285-360. F
463. BOROS Lajos: A győri székesegyház. Bp.: Boros Lajos, 1985 61 p., ill.
464. BORZÁK Tibor: Naívak: Beszélgetés Bánszky Pállal a naív művészetről. = *Magyar Ifjúság*, 1985. augusztus 30. 30-31. ill.
465. BUDAPEST Régiségei 26 1984 (1985) *rec.* KISS József = *Budapest*, 23, 1985, 9. 28.
466. BUGÁR-MÉSZÁROS Károly: Mezőhegyes, műemlékek. Bp.: TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára; 193.)
467. Chastel, André: Fabulák, formák, figurák. Bp.: Gondolat, 1984 > 1984. 416. *rec.* SZÉKELY András = *Új Tükör*, 1985. április 7. 2.
468. CHALUPECKÝ, Ivan - PLICKA, Karol: Levoča. Martin: Osveta, 1985 224 p., ill. E F G R
469. CHALUPECKÝ, Ivan - RUSNÁK, Ernst: Levoča a okolie. Košice: Východoslovenské vydavníctvo, 1985 116 p., ill.
470. Czellar Katalin: Sopron. Bp.: Panoráma, 1982 *ism.* METZL János = *Soproni Szemle*, 39, 1985, 2. 190-191.
471. DEBRECENI vagyonleltárak, 1717-1848. Összeáll. és bev. Rác István. Debrecen: Hajdú-Bihar Megyei Levéltár, 1985 86 p. (A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár forráskiadványai; 9.)
472. Drăguc, Vasile: Arta românească. Bucurest: Editura Meridiane, 1982 *rec.* PLÁČEK, Miroslav = *Archaeologica historica*, 10 (1985) 516.
473. EGER. Bev. Bodó Sándor. Eger. Egri Városerősséptű Egyesület, 1985 [136] p. ill. E G
474. EGYHÁZMŰVÉSZETI kiállítás a Veszprémi Egyházmegyei Múzeum anyagából. Boglárielle, Vörös és Kék Kápolna, 1985 *ism.* DÁVID Katalin: Egyházművészeti kiállítás. = *Múzeumi Tájékoztató*, 1985, 6. 1-3. ill.
475. ENTZ Géza: Budapest, Mathiaskirche. Bp.: TKM, 1985 [16] p., ill. (Tájak, Korok, Kiskönyvtára; 9A)
476. ENTZ Géza: A Mátys-templom és a Halászbástya. Bp.: Képzőművészeti Kiadó, 1985 70 p., [66] t. ill.
477. "EZEN Hegyaljának Tokaj címere": A Hegyalja mezővárosai a XVI-XX. században. Tokaji Múzeum, 1985. A kiállítást rend. Bencsik János et al. A vezető írtá Veres László. Miskolc: Herman Ottó Múzeum, 1985 [6] p. ill.
478. FITZ Jenő: Székesfehérvár. 2. jav. kiad. Bp.: Panoráma, 1985. 195 p., [32] t. ill. (Magyar városkalauzok)
479. GALAMBOS Ferenc: Vác, műemlékek. Bp.: TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára; 218.)
480. GELLÉR Ferenc: Debrecen műemléki katasztere, 1985. Debrecen: Debrecen Megyei Városi Tanács, 1985 329 p., ill.
481. GOTTLIEB VON WINDISCH, Karl: Szatmár vármegye [1780]. + NAGY, Ludovicus: Szatmár vármegye [1828]. A jegyzeteket írta Kávássy Sándor. = *Szabolcs-Szatmár Megyei Helytörténetírás*, 5-6 (1985) 71-103. ill.
482. C.Harrach Erzsébet - Kiss Gyula: Vasi műemlékek. Szombathely: Vas megyei Tanács, 1983 > 1984. 209. *rec.* DUSZA András: Megőrzött múlt. = *Műhely*, 8, 1985, 3. 76-77.; SZÉKELY András = *Új Tükör*, 1985. március 3. 2.; TAKÁCS Miklós = *Vasi Szemle*, 39, 1985, 2. 281-283.
483. Hauptstadt Berlin, Bd.1. Berlin: Henschelverlag, 1983 (Die Bau- und Kunstdenkmäler in der DDR) *rec.* TOMBOR Ilona = *Műemlékvédelem*, 29, 1985, 2. 158-159.
484. A HAZÁÉRT: Honvédelem és hazafiság (896-1848) a magyarországi művészetben. Bp., Ernst Múzeum, 1985. május 9.-június 2. A kiáll. rend. Baranyi Judit. A katalógust írta: Zachar József, Fodor István, Rózsa György, Körömi Joachim, Poszler Györgyi, Buzási Enikő, Bakó Zsuzsanna, Tóth Antal, Szabó Katalin, Horváth Hilda. Bp.: Hadtörténeti Intézet, 1985 84 p. ill. *ism.* SZÉKELY András: A hazáért. = *Művészet*, 26, 1985, 10. 10-12.; SZÉKELY András: A hazáért. = *Új Tükör*, 1985. május 15. 7.

485. HELTAI Nándor - JUHÁSZ István: Kecskemét. Bp. : Panoráma, 1985 167 p., [24] t. ill. (Magyar városok)
486. HORVÁTH István: Esztergom. Balla András fotóival. Bp. : Corvina, 1985 107 p. ill. E G
487. HORVÁTH, Peter - VELICKÁ, Dagmar: Tmava. Bratislava : Obzor, 1985 192 p., ill. E F G
488. HUBA László: Veszprém. 4. jav.kiad. Bp. : Panoráma, 1985 53 p., [16] t. ill.
489. Ila Bálint: Gömör megye I. A megye története 1773-ig. Bp. : Akadémiai, 1976 rec. KERNY Terézia = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 246.
490. ILLÉS Ferenc: Zirc és környéke. 3. jav.kiad. Bp. : Panoráma, 1985 42 p., [16] t. ill.
491. JOVANOVIĆ, Slobodan: Karloca műemlékei. = Úznet, 15, 1985, 9. 537-539.
492. KARDOS József: A szentkorona-tan története 1919-1944. Bp. : Akadémiai, 1985 246 p.
493. KAHOJUN, Karol: Výtvarná kultúra na Slovensku v priebehu dejín. In: Slovákistické štúdié. Ed. Jozef Mistrík. Martin : Matica Slovenská, 1985 95-99.
494. Kelemen Lajos: Művészettörténeti tanulmányok. 1-2. Bukarest : Kriterion, 1977, 1982 > 1984. 429., 430. rec. SZABÓ T. Attila: Kelemen Lajos művészettörténeti tanulmányai. = Szabó T. Attila: Tallózás a múltban. Bukarest : Kriterion, 1985 365-371.; TÓTH Attila = Alföld, 36, 1985, 7. 94-95.
495. Képzőművészeti íráások 1984. Szerk. Kántor Lajos. Bukarest : Kriterion, 1984 rec. BANNER Zoltán: Legyetek művészet írók! = Utunk, 1985. május 17. 2.
496. KERNER Gábor: Ráckeve műemlékei. Bp. : TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára ; 194.)
497. KOZÁK, Károly: Geschichte der Burg von Eger. Eger : Dobó István Vármúzeum, 1985 51 p., ill. E R
498. KÓBÁNYAI utcák, utak, parkok terek története. Írták Csemus Lukács Lajos et al. Bp. : X. kertületi Tanács, 1985 139 p., 40 t. ill.
499. KÖRMENDI Géza: Tata. Bp. : Panoráma, 1985 62 p., [16] t. ill.
500. Kóváry László: Tájékp utazási rajzokban. Bukarest . Kriterion, 1984 (Téka) rec. GAÁL György: Művelődés, 38, 1985, 2. 40.
501. Sz.KÜRTI Katalin: A Hortobágy a képzőművészetben. = A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve, 1983-1984 (1985) 245-274. ill. G
502. Sz.KÜRTI Katalin: A debreceni Szt. Anna r.k. plébániatemplom. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 1. 36-41. ill. E
503. MADAS József: A pécsi Budai külváros telkei, házai és utcái : Adatgyűjtemény. 1-2.köt. Pécs : Janus Pannonius Múzeum, 1985 648., 649-1305 p.
504. Magyar Műemlékvédelem 9 (1984) rec. GERŐ László = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 153-156.; MAROSI Ernő = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 243-245.; MORAVÁNSZKY Ákos = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 7.
505. MAGYARORSZÁG és Erdély képekben. Kiadta és szerk. Kubinyi Ferenc és Vahot Imre. Pest : Emich, 1853-1854. [Hasonmás kiadás] 1-2., 3-4. köt. Bp. : ÁKV, 1985 1-2. 132, 161 p., [14] t., [17] t., 3-4. 140, 130 p., [22] t., ill.
506. Magyarország régészeti topográfiája. 6. köt. Békés megye régészeti topográfiája : A szeghalmi járás IV/1. Bp. : Akadémiai, 1982 rec. PÁLÓCZI Horváth András = Archaeologiai Értesítő, 112, 1985, 1. 141-142.
507. MÁTYÁS István: Ásatások Veszprém megyében. = Népszava, 1985. szeptember 10. 6.
508. A MISKOLCI ősi gimnáziumok és a Földes Ferenc gimnázium volt tanárainak és növendékeinek képzőművészeti kiállítása. Miskolc, Herman Ottó Múzeum, Papszer, 1985. április-június. Bev. Végvári Lajos. Miskolc . Herman Ottó Múzeum, 1985 [24] p. ill.
509. Montázs. Összeáll. Horányi Özséb. Bp. : Tömegkommunikációs Kutatóközpont, 1977 rec. HEGYI Lóránd = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 253-255.
510. A MŰVÉSZET szolgálatában : A megyei képzőművészeti gyűjtemények 40 éve. Bp., Magyar Nemzeti Galéria, 1985. március 22.-június 30. A kiáll. rend. és a katalógust összeáll. Éri Gyöngyi et al. Bp. : Magyar Nemzeti Galéria, 1985 128 p., ill. E (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai ; 1985/2.) rec. ÁDÁM András: Megyei gyűjtemények a Nemzeti Galériában. = Élet és Tudomány, 1985. március 29. 399-402.; BÁN András: A művészet szolgálatában. = Magyar Nemzet, 1985. július 5. 6.; E.Á. [ERŐSS Ágota]: Negyven év gyűjtése. = Nők Lapja, 1985. május 11. 14-15.; LUKÁCSY Sándor: Kiállítás tanulságokkal. = Magyar Hírtap, 1985. május 21. 6.; RÓZSA Gyula: A művészet szolgálatában. = Népszabadság, 1985. április 4. 17.; SZANTÓ R. Júlia: 40 Jahre Kunstsammlung der Komitate. = Budapest Rundschaу, 1985. május 27. 9. ill.; TASNÁDI Attila: A megyei képzőművészeti gyűjtemények 40 éve. = Népszava, 1985. június 21. 6.; VADAS József: Hamu és márvány. = Élet és Irodalom, 1985. május 3. 12.; WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 4. 62-66.
511. A művészet története Magyarországon a honfoglalástól napjainkig. Szerk. Aradi Nóra. Bp. : Gondolat, 1983 rec. BODRI Ferenc = Művészet, 26, 1985, 8. 51-53. ill.
512. NAGY Károly: Szentsimon, plébániatemplom. Bp. : TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára ; 210.)
513. B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk erdélyben. Bukarest : Kriterion, 1970 rec. SZABÓ T. Attila: A reneszánsz és a barokk az erdélyi nép életében. = Szabó T. Attila: Tallózás a múltban. Bukarest : Kriterion, 1985 359-365.
514. NAIV művészet Magyarországon, Kaposvár, Somogyi Képtár, 1985 ism. BÁNSZKY Pál: Naiv művészet Magyarországon. = Múzeumi Tájékoztató, 1985, 8. 1-3., ill.
515. NASZÁDOS István: Sárvár. 4. átdolg.kiad. Bp. : Idegengazdasági Propaganda Vállalat, 1985 96 p., [16] t. ill. E G F R
516. NÉPLI szakrális emlékek : Egyházművészeti kiállítás. Veszprém, Bazilika altemplom, 1985. május 26. - október 31. A kiállítást rend. S. Lackovits Emőke, Márton Antal. A vezető írta S. Lackovits Emőke. Veszprém : Veszprémi Egyházmegyei Gyűjtemény, 1985 [24] p. ill.
517. Österreichischen Kunsthistorikertag (2.) (1984) (Salzburg) ism. BIEDERMANN, Gottfried: Bericht über den 2. Österreichischen Kunsthistorikertag. Salzburg, 1984. = Acta Historiae Artium, 31, 1985, 1-4. 110-113.
518. PÉTER László: Régi és mai makói képzőművészet. = Péter László: Makói kistűkör. Makó : József Attila Múzeum, 1985 24-25.
519. PÉTER László: Szeged. 2.jav.kiad. Bp. : Panoráma, 1985 203 p. [24] t. ill. (Magyar városok)
520. RICZ Péter: A Szabadkai Városi Múzeum régészeti tevékenysége (1948-1985). = Létünk Évkönyv 1985 (1985) 120-132.
521. Runciman, Steven: Kunst und Kultur in Byzanz. München : Beck, 1978 rec. KÁDÁR, Zoltán = Acta Historiae Artium, 31, 1985, 1-4. 103-104.
522. SÁNDYNYÉ Wolf Katalin - SOPRONI Sándor: Szentendre. Bp. : Panoráma, 1985 154 p., 32 t., ill. (Magyar városok)
523. SÁNDOR Pál: Stare bečejске rezglednice. Bečej: Gradski muzej i galerija, 1985 36 p. ill.
524. SIE prägen unsere Kunst : Studien und Aufsätze. Hrs.g. von Brigitte Stephani. Cluj-Napoca : Dacia Verlag, 1985 287 p., ill. tart. Stephani, Brigitte: Zur siebenbürgisch-deutschen Kunst: Versuch einer Einführung. 8-39.; Bertalan, Karin: Die sammlung sächsischer Malerei im Hermannstädter Brukenhalmuseum. 40-48.; Bielz, Julius: Die Graphik in Siebenbürgen. 49-64.; Fabibni, Hermann: Andreas Lapidica

- ein siebenbürgischer Steinmetz und Baumeister der Spätgotik. 65-75.; Fabini, Hermann: Die älteste Darstellung von Mediasch. 76-79.; Schuller, Günther: Das Marienbild in der Schwarzen Kirche. 80-82.; Krasser, Harald: Wien und die siebenbürgische Spätgotik: Zur kunstgeschichtlichen Stellung der Birtlhimer Altartafeln. 83-89.; Nussbächer, Gernot: Der Hermannstädter Maler Vincentius. 90-92.; Antoni, Erhard: Jacobus Lucius Transilvanicus. 90-94.; Nussbächer, Gernot: Das Bildnis des Stadtrichters Lukas Hirscher. 95-101.; Antoni, Erhard: Das Kunstwerk von Braller. 102-103.; Gündisch, Gustav: Der Bildhauer Nicolai. 104-110.; Streitfeld, Theobald - Krasser, Harald: Schicksale eines siebenbürgischen Kunstwerks. 111-116.; Krasser, Harald: Sigismund Möß. 117-140.; Bielz, Julius: Johann Martin Stock. 141-146.; Antoni, Erhard: Der Maler Fritz Schullerus. 147-157.; Folbert, Otto: Karl Ziegler. 158-163.; Schuller Friedrich: Ludwig Friedrich Schuller. 164-170.; Schuller, Friedrich: Aus dem Leben Betty Schullers. 171-174.; Roth, Victor: Carl Dörschlag. 175-183.; Krasser, Harald: Der Maler Arthur Coulin. 184-188.; Krasser, Harald: Jahrhundertwende: Die Anfänge der neuen Malerei bei den Siebenbürger Sachsen. 189-198.; Wittstock, Manfred: Vom Kommißstiefel zur Grafik: Ludwig Heßhaimer zum 100. Geburtstag. 199-201.; Krasser, Harald: Maler und Kunstwissenschaftler: Zum Tode Hermann Konnerths. 202-204.; André, Erhard: Michael Bamer. 205-207.; Wittstock-Reich, Rohtraut: Zeugnisse einer starken Künstlerpersönlichkeit: Vor hundert Jahren wurde der Maler Hans Eder geboren. 208-210.; Schuller, Horst: Zum Aufbau verpflichtet. 211-213.; Schuller, Rolf: Heimatliches Erbe: Walter Teutsch. 214-216.; Wittstock-Reich, Rohtraut: Einen Platz in den Heimen seiner Landsleute gefunden. 217-219.; Stephani, Claus: Der Weg eines Künstlers: Hans Mattis-Teutsch. 220-226.; Wittstock-Reich, Rohtraut: Erhabene Schönheit in gegenständlicher Form: Vor 100 Jahren wurde Margarete Depner geboren. 227-229.; Schuller, Horst: Begabung und Leistung in der Heimat. Zum 100. Geburtstag des Malers Hermann Morros. 230-232.; Stephani, Brigitte: Wuchtig und monumental: Zum 95. Geburtstag Ernst Hinigbergers. 233-237.; Wittstock-Reich, Rohtraut: Von dem hohen Gebot der Ordnung: Hans Hermann beging seinen 95. Geburtstag. 238-240.; Stephani, Brigitte: Ausdruck eines Augenblicks: Zum Ableben Hans Hermanns. 241-243.; Dancu, Juliana: "Kein welches Blatt an ihren Blumen...": trude Schullerus zum 80. Geburtstag. 244-247.; Wittstock-Reich, Rohtraut: Aus Heimatgefühl bleibende Werte schaffen: Nach einem Gespräch mit Trude Schullerus notiert. 248-250.; Antoni, Erhard: Walter Widmann. 251-253.; Stephani, Claus: Spät erkannt: Vor zehn Jahren starb Oskar Netoliczka. 254-256.; Krasser, Harald: Raumschaffende Konturen: Zum 80. Gwbeurstag des Graphikers und Malers Fritz Kimm. 257-260.; Stephani, Brigitte: Strenge und herb-sanfter Humor: Zum 80. Geburtstag von Henri Nouveau. 261-265.; Zay, Horst: Beherrschende Kraft der Ausdrucksmittel: Atelierbesuch bei Ferdinand Mazanek. 266-268.; Wittstock-Reich, Rohtraut: Die weltmalerisch sehen: Ein Atelierbesuch bei dem Grafiker Helfried Weiß. 269-270.; Stephani, Brigitte: Solange es Menschen gibt: Zu Besuch bei Helfried Weiß. 271-273.; Fabritius-Dancu, Juliana: Die Schrift als künstlerisches Ausdrucksmittel: Zur Graphikausstellung Harald Meschendorfers im Schiller-Haus. 274-277.
525. SÍK Csaba: Sem kő, sem bronz, sem vászon. Bp.: Móra, 1985 242 p. ill.
526. SLEPCANOVÁ, Mária: Forgáčovsky oltár z kaplnky v jelenskom kastieli. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 1. 14-19. ill.
527. SLOVENSKÉ umelecké výstavy. Zostavila: Milica Bohnová. Bratislava: Slovenská národná galéria, 1985 316 p.
528. SOÓS Imre: Az egri egyházmegyei plébániák történetének áttekintése. Bp.: Sz. István Társulat, 1985 607 p. (Az egri főegyházmegye schematizmusa; 2.)
529. Sosztákovics és kora. Bp., Magyar Nemzeti Galéria, 1984 > 1984. 460. rec. KÁRPÁTI Imre = Színháztechnikai Fórum, 12, 1985, 1. 5-6. ill.; SZÜCS György = Művészet, 26, 1985, 4. 59-60. ill.
530. SZABÓ Róbert: Szentes. Szentes: Városi Tanács, 1985 178 p., [25] t. ill.
531. SZABOLCSI, Hedvig: Le rôle de l'intelligentia dans la formation du goût artistique a la fin du XVIIIe et dans les premières décennies du XIXe siècle. = Intellectuels français, intellectuels hongrois, XIIIe-XXe siècles. Ed. Jacques Le Goffe, Béla Köpeczi. Bp.; Paris: Akadémiai; CNRS, 1985 159-164.
532. SZILÁRDFY Zoltán: Rákóczi temploma Kassán. Új Ember, 1985. december 15. 4.
533. P.SZÜCS Julianna: Művészettörténet: Kritikák és publicisztikai írások. Bp.: Magvető, 1985 550 p. tart. Bevezető helyett. 11-12.; Botránykép a múlt századból (Zichy Mihály). 15-19.; Mednyánszky ma. 20-24.; Vaszary lokomotívja. 24-28.; A Kalapácsos ember (Bíró Mihály). 29-33.; Kermotok estéje. 33-37.; Ki volt Czigány Dezső? 37-40.; Pór Bertalan igazi hazatérése. 41-45.; A magyar avantgárd képes bibliája (Nyolcak és aktivisták). 45-50.; Mennyit ér a "hely szellem"? (Szolnoki művészet). 51-60.; Akit utolért a kor (Farkas István). 60-63.; Bernáth Aurél aranyfedezete. 64-67.; A tó csöndje (Egry József). 67-72.; Ferenczy Noémi gögös alázata. 72-77.; Egy boldog modern magyar szobrász (Medgyessy Ferenc). 77-81.; Tékozló fiú - bűnbánat nélkül (Mészáros László). 81-85.; Derkovits úrügyén - ma. 85-90.; Ők és mi (Szociófotó). 90-93.; Absztrakt optimizmus - optimista absztrakt (Hincz Gyula és Illés Árpád). 94-98.; A "tizetek" (Vinkler László és Gyarmathy Tihamér). 99-103.; Gúnygrafikák (Martyn Ferenc sorozata). 103-111.; Vajda Lajos emlékkiállítás. 112-117.; Komiss iróniája. 118-123.; Az inga leng? (Jakovits József). 123-127.; A Szentendre-védjegy. 127-134.; Az ötvenes évek. 134-141.; A második aranykor (A hatvanas évek). 141-146.; Életmű - párhuzamos szálakból (Kohán György). 146-150.; Feketétől fehérig (Tóth Menyhért). 150-153.; Tegnap örömeink - mai hiányaink (Orosz János). 154-157.; Töprengések Vásárhely zárójelei felett. 157-168.; Román György emlékkiállítása. 168-171.; Az ismeretlen Makrisz. 172-176.; A Könyvek oszlopán túl, az Életfán innén (Szervátiusz Tibor). 176-179.; Nehéz mindig tüzet hozni (Varga Imre). 180-184.; Kiss nagy András köpenyge. 184-188.; A földmarkolótól a földig (Fóth Ernő). 188-191.; Kokas háborgó békéje. 191-195.; Feledy quereneciája. 195-199.; Kondor és a művészettörténet. 199-202.; Schaár Erzsébet Budapesti Utcaja. 203-207.; Ország Liliről - elfogulatlan. 207-211.; A múlt a hátsó termekben (Keseű Ilona). 211-216.; Vitéz László unokái. 216-219.; A karikatúra-látásmód sorsa és a magyar animáció- 219-236.; Amatőr avantgárd (Pécsi Mihály). 236-240.; Akié a terület, azé a vallás. 240-251.; "Húszforintos"-stratégia.. 255-260.; Az azonosulás különbségei (Anna Margit és Loránt János). 260-266.; Fekete őszikék (Barcsey Jenő). 266-269.; Barbáraink a kertben (Bartha László és Borsos Miklós). 270-273.; A rejtőzködő grafikus (Gyulai Liviusz). 273-275.; Rossz az, aki rosszra gondol (Haraszty István). 275-277.; HHHH (Hegedűs István). 278-280.; Akt háromszöggel (Helényi Tibor). 280-283.; Kaján-keszű. 283-285.; "Júniusban nyílnak a pipacsok" (Mácsai István). 285-288.; Műzör, műbör, mítoszok (Molnár Sándor) 288-291.; Aszinkron (Ridovics László). 290-292.; Sok(k) (Sváby Lajos). 293-296.; Követőből örökös (Szántó Piroksa). 296-299.; B.E. itt nem járt soha (Váli Dezső). 300-303.; Egy megzenésített vendégkönyvről és két alkotótelepről (Villány és Nagyatád). 303-307.; A szép magyar illusztrációért. 307-312.; A plakát érdekességei. 312-318.; Köcsösgosztály és vidéke. 318-327.; A nagyképző textil. 328-331.; Intelligenciák egymás között. 331-334.; Mit kedveljen a műkedvelő?; Országos Képzőművészeti Kiállít-

- tás. 340-345.; Hol a tükör? 349-354. „Szivre lépő szívtelen férfi” (Almásy Aladár). 354-356.; Zongoralecke (Barabás Márton). 356-358.; Tüüllözött kentaúrok (Dunai Imre és Jelenszky László). 359-360.; Életlenül (Fehér László). 361-362.; Parrhasios vándorpálmája (Fillenz István). 363-365.; A sámánizmus diszkrét bája (Gál Tamás). 365-367.; Szoborban bűjosók (Vigh Tamás és Kalmár János). 367-370.; Valami más (Kárpáti Tamás és Lóránt Zsuzsa). 371-373.; Figura a "felszín alatt" (Katona Zsuzsa). 373-376.; Kiállítás kritika (El Kazovszkij). 3765-379.; Mélyradírozás (Kelemen Károly). 380-381.; Múltás ellen (Körösenyi Tamás és Polgár Ildikó). 382-284.; Tükör által pontatlanul (Marosvári György). 385-387.; Látvány kontra jelkép (Montvai Attila). 387-390.; Kentaúr '82 (Paulikovic István). 391-393.; Anti-talmi (Pérelai Zsuzsa). 393-396.; Három jelkép egy hálóban (Pinczehelyi Sándor). 396-398.; Számzottak panteonja (Sáros András Miklós). 398-400.; Szép csúnya emberek (Somogyi Győző). 400-402.; Kánon koccosoknak (Szabó Tamás). 402-404.; Epika, grafika, epikus grafika (Szemethy Imre). 405-406.; Olyan, mintha élne (Szkok Iván). 407-409.; Egy festő a "Vajda-óvodából" (Szűts Miklós). 409-411.; Szerszámszobrok (Tomay Endre András). 411-414.; Arcvédelem (Tóth György). 414-417.; A tubus-ember és az emberitubus (Valkó László). 418-419.; A fordítás fordításának a fordítása (Záborszky Gábor). 420-422.; Hiper (Zrinyifalvi Gábor). 422-424.; Magyar grafika - itt és most. 425-435.; A Manuál-ember. 436-438.; Játszani engednek (Stúdió'78). 439-443.; A feszültség feloldható (Stúdió '80). 444-448.; Hol a gazda? (Stúdió '81). 449-452.; Szabadúszás kezdőknek (Stúdió '82). 453-457.; Posztmodem helyzetben (Stúdió '83) 457-462.; Kései felfedezések (Európai és cseh rajzok). 465-469.; A "normális felnőttkor" kísérlete (Bauhaus). 469-473.; Klee a Múcsarnokban. 473-477.; Párizs minusz Párizs. 477-482.; Szalay keserű optimizmusa. 483-487.; Grimm újraolvasása (David Hocknes). 487-489.; Szobrok a tücsök után (Étienne Hajdu) 489-492.; A mérték értéke (Étienne Beöthy). 493-497.; A szelíd szem (André Kertész). 497-500.; Ész és luxus (Victor Vasarely). 500-505.; Párhuzamos ellentétek (Friedrich Hundertwasser és Lossonczy Tamás). 505-510.; Rokonunk, Ramon Muriadas. 510-512.; Carenáról, Leoncillólól és néhány kényszerpályáról. 512-517.; Tot, nálunk másodszor. 518-521.; Miért ferde a gyerekzsoba? (Kortárs művészet az NSZK-ból). 521-524.; Egyén-terápia (Mai NSZK.-festők). 525-528.; Nosztalgia odaát (Amerika ma). 528-530.; Téma, a téma halála után (Zsűriemlékek Cagnes-sur-Merből). 531-534.; Egy életérzés dokumentumai (A minimális textil). 535-540.; A mi modern Raffaellónk. 542-546.; A kötetben szereplő írások első megjelenési helye és ideje. 547-551.
534. TAPOLCAINÉ SÁRY Szabó Éva: Tatabánya. Bp.: Panoráma, 1985 79 p., [16] t. ill.
535. Tarr László: A régi Váci utca regényes krónikája. Bp.: Helikon, 1984 rec. A.GERGELY András: Váci utca, Váci utca = Magyar Hírek, 1985. április 6. 54. ill.; KOVÁCS Sándor Iván = Új Tükör, 1985. január 27. 2.
536. TÖLGYESI József: Ajka és környéke. Bp.: Panoráma, 1985 70 p., [20] t. ill.
537. VADAS József: Albumok és monográfiák között : Századunk magyar művészete könyvekben. = Társadalmi Szemle, 40, 1985, 1. 94-98.
538. VARGA Ferenc: Domaszéki viharharangok és körösztök. = Szegedi Könyvtári Műhely, 24, 1985, 2-3. 67-86. ill.
539. Vasic, Pavle: Umetnička topografija Sombora. Novi Sad : Matica srbska, 1984 > 1984. 468. rec. MARTINOVIC-CVIJIN, Kata: Zombor művészettörténeti helyrajza. = Úzenet, 15, 1985, 9. 578-579.
540. VIGA Gyula: Kőmunkák egy bükkalji faluban [Szomolya]. Debrecen : KLTE, 1985 124 p., ill. G (Studia folkloristica et ethnographica : 17.)
541. VÝTVARNÁ kultúra na Spiši. Autori textu Maria Felberová et al. Zost. Viktor Jasaň. Levoča : Spiské Múzeum, 1985 87 p., ill. E G
542. WACHA, Georg: Die Verehrung St. Leopolds in Ungarn. = Unsere Heimat, 56, 1985, 2. 137-142.
543. ZÁKONYI Ferenc: Nagyvázsöny. 4.jav.kiad. Bp. : Panoráma, 1985 38 p., [16] t. ill.

Építészet

544. ÁGOSTHÁZI László - BOROSS Marietta: Szántódpuszta építéstörténete. Bp.: Panoráma, 1985 134 p. ill. G R (Szántódi füzetek ; 10.)
545. BAKAY Kornél: Kőszeg, Jurisich vár. Bp.: TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 208.)
546. BAKÓ Ferenc: Népi kőépítkezés a Kárpát-medencében. = Agria, 21 (1985) 225-251. ill. G
547. BALASSA M. Iván: Báránd települése és építkezése. = Báránd története és néprajza. Szerk. Balassa Iván. Báránd: Új Élet MGTSZ, 1985 167-242. ill.
548. BALASSA M. Iván: Báránd (Bihar m.) települése és építkezése. Szentendre : Magyar Népi Építészeti Archivum, 1985 87 p., ill. G. (A Magyar Népi Építészeti Archivum kiadványai ; 1.)
549. BESZTERCZEY László: Beszélő kövek : A biharugrai templom vallatása. = Reformátusok Lapja, 1985. április 21. 5. ill.
550. BOROSS Marietta: Lakóházak Szántódpusztán. = Somogy, 13, 1985, 4. 67-70.
551. The capitals of Europe. Ed. Ágnes Ságvári. Bp.: Corvina, 1980 rec. DERCSÉNYI Dezső = Budapest Főváros Levéltára Közleményei, 1984 (1985) 497-499.
552. CSORBA Csaba: Vég-Gyula várának története. Bp.: Zrinyi, 1985 196 p., ill.
553. CZAGÁNY István: A Budavári Palota "F" épületének története, valamint könyvtártörténeti összefoglaló. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 10. 606-611. ill.
554. DÉNES Géza: Téglatorténem. = Téglai par, 9, 1985, 1. 3.
555. DOBROSSY István: A tapolcai apátság miskolci kúriája. = A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 23 (1985) 32-38. ill.
556. GERŐ, László: Hill-castles and valley-castles in Hungary. = IBI Bulletin, 43 (1985) 58-59., ill.
557. GYÖRGY, Tibor - KUSÁK, Dalibor: Krásna Hôrka a Bettliar. Martin : Osveta, 1985 131 p., ill. (Edícia slovenské hrady)
558. HABERLANDOVÁ, Helena: Levoča, Mierové nám. č. 31, meštiansky dom + Levoča, Mierové nám. č. 31., cast domu orientovaná do Hviezdoslavovej ul. meštiansky dom. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 2. 23-24. ill.
559. HABERLANDOVÁ, Helena: Levoča, Mierové námestie č. 37, meštiansky dom. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 3. 24. ill.
560. HABERLANDOVÁ, Helena: Levoča, Mierové námestie č. 38, meštiansky dom. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 3. 25. ill.
- HAJNÓCZI Gábor: Az építészet "nyelve" : Az építészeti kommunikáció jellege. > 82
561. HORÁKOVÁ, Valéria: Levoča, Košická ulica č. 16, meštiansky dom. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 5. 23., ill.
562. HORÁKOVÁ, Valéria: Levoča, Mierové námestie č. 36, meštiansky dom. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 3. 23. ill.
563. KATALOG objektov historického jadra Trenčína. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 6. 33-42., V-VI. ill.
564. Kecskés László: Komárom az erődök városa. Bp.: Zrinyi, 1984 > 1984. 282. rec. GERŐ László = Műemlékvédelem, 29, 1985, 3. 255.; KECSKÉS, László: The fortress of Komárom. = Hungarian Book Review, 27, 1985, 2. 7-8. ill.

565. KOÓS Judit: Református templomaink stílusváltozásai. = Reformátusok Lapja, 1985. febr. 3. 4., ill., február 10. 4. ill., február 17. 4. ill., március 3. 4. ill., március 10. 4. ill., március 17. 4. ill., március 24. 4. ill. hoz. HORVÁTH György: Református templomaink stílusváltozásai. = Reformátusok Lapja, 1985. május 12. 4.
566. KOSINSKI, Wojciech: Alkotás és hagyomány a lengyel építészetben. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 53-56., ill. E F G R
567. KOZÁK Károly: Jánoshida, Plébániatemplom. Bp.: TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára; 195.)
568. Kräftner, Johann: Österreichische Bauernhöfe. Innsbruck, 1984 rec. TOMBOR Ilona = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 156.
569. KRESÁNEK, Peter: Levoča, Bemolákova č. 23, meštiansky dom. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 5. 24., ill.
570. KRESÁNEK, Peter: Levoča, Hviezdoslavova č. 22, meštiansky dom. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 5. 22., ill.
571. KRESÁNEK, Peter: Levoča, Mierové námestie č. 6., 11., 23., 24. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 1. 21-24. ill.
572. KRESÁNEK, Peter: Levoča, Mierové nám. č. 26, meštiansky dom + Levoča, Hviezdoslavova c. 30, meštiansky dom. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 2. 21. ill.
573. KRESÁNEK, Peter: Levoča, Mierové námestie, č. 34, meštiansky dom. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 3. 21. ill.
574. KRIVOSOVÁ, Jana: Vodné mlyny na Slovensku. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 2. 13-17. ill. E
575. LÁSZLÓ Tamás: A tokajhegyaljai volt mezővárosokban végzett építészeti, városépítészeti kutatások. = Városépítés, 21, 1985, 4. 30-32. ill. E F
576. Levárdy Ferenc: Magyar templomok művészete. Bp.: Szent István Társulat, 1982 rec. ADRIÁNYI, Gabriel = Ungarn-Jahrbuch 13 1984-1985 (1985) 225-226.
577. MAJOR Máté: Francia templomok. = Új Tükör, 1985. március 10. 12-13. ill.
578. MAJOR, Máté: Geschichte der Architektur. Bd.3. Bp.: Akadémiai, 1984 rec. KUBINSZKY, Mihály = Acta Technica, 98, 1985, 3-4. 400-401.
579. MAKOVECZ Imre: In search of Hungarian architectural identity. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 100, 1985 225-226. ill.
580. MAROSI Ernő: Village churches. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 100, 1985 210-215. ill.
581. MAYER, Vera: "Holzkirchen in Böhmen, Mähren und der Slowakei". Sonderausstellung im Ethnographischen Museum Schloß Kitzsee vom 8. Dezember 1984 bis Ende Mai 1985. = Österreichische Zeitschrift für Volkskunde, 39, 1985, 1. 67-69.
582. Mayer, Vera: Holzkirchen in Böhmen, Mähren und der Slowakei. Kitzsee: Ethnographisches Museum Schloß Kitzsee, 1984 rec. MOSER, Oskar = Österreichische Zeitschrift für Volkskunde, 39, 1985, 1. 79-81.
583. Mendele Ferenc - Mezősini Kozák Éva: A dunaföldvári vár. Bp.: Panoráma, 1984 > 1984. 486. rec. GERŐ László = Műemlékvédelem, 29, 1985, 3. 255.
584. MEZŐDY Ó. István - ZSZABÓ László: Győr. Bp.: Idegenforgalmi Propaganda Vállalat, 1985 102 p., ill.
585. MÓDY György: Építészettörténeti jelentőségű régészeti kutatások Hajdu-Bihar megyében 1944-1984. = A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve, 1983-1984 (1985) 467-474. E
586. MORAVÁNSZKY Ákos: E számunk elé... [Modem és posztdomodon otthonosság]. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 9., ill. E F G R
587. MORAVÁNSZKY Ákos: E számunk elé... [A művelődés háza]. = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 9., ill. E F G R
588. MORAVÁNSZKY Ákos: E számunk elé... [Tégláépítészet c. tematikus szám]. = Magyar Építőművészet, 1985, 1. 9., ill.
589. NAGY József: Hatszáz éves a Fekete templom. = Református Szemle, 78, 1985, 1. 80-82.
590. NEUTRA, Richard: Építészet és természet. Bp.: Corvina, 1985 192 p. ill. rec. VADAS József = Könyvvilág, 30, 1985, 5. 20.
591. ORISKO, Stefan: Levoča, Mierové nám. č. 25, meštiansky dom. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 2. 22. ill.
592. ORISKO, Stefan: Levoča, Mierové nám. č. 35, byvalé kasino. = Pamiatky a príroda, 15, 1985, 3. 22. ill.
593. OROSZ Árpád: A hazai vasbetonépítés múltja, jelene és jövője. = Beton és vasbeton: Ünnepi kiadvány dr. Palotás László ny. egyetemi tanár 80. születésnapjára. Bp.: Közlekedési Dokumentációs Vállalat, 1985 67-103. ill. E G R
594. POSGAY Csaba: A szállodaépítészet múltja, jelene és jövője. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 11. 641-653. ill.
595. RÉDEY Pál: Soproni árkádok. = Új Tükör, 1985. március 24. 12-13. ill.
596. SÁMI Mihály: A siteri református egyházközség és műemléktemplom rövid története. = Református Szemle, 78, 1985, 1. 34-36.
597. Simon, Franz: Bäuerliche Bauten und Geräte im Südburgenland und Grenzgebiet. Oberschützen: Franz Simon, 1981 rec. KERECSENYI Edit = Vasi Szemle, 39, 1985, 1. 137-138.
598. SZALAY Tamás: Érdemes megnézni [Cinkota, Ev. templom]. = Evangélikus Élet, 1985. február 10. 3. ill.
599. URBANOVÁ, Norma: Levoča, Mierové námestie č. 39, meštiansky dom. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 4. 21., ill.
600. URBANOVÁ, Norma: Levoča, Mierové námestie č. 55, meštiansky dom. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 4. 23., ill.
601. VARGA Lajos: Budapest természetes építőanyagai. = Természet Világa, 116, 1985, 2. 82-84. ill.
602. VARGHA Mihály: Színházi számvetés. = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 11-13., ill. E F G R
603. VEÖRÉOS Imre: A győri evangélikusság évszázadai [200 éves az Öregtemplom]. = Evangélikus Élet, 1985. november 10. 2. ill.
604. ZOLNAY László: Leomló és épülő falak [Budai vár]. = Budapest, 23, 1985, 1-2. 12-15. ill.
605. ZRUBCOVÁ, Soňa: Levoča, Mierové námestie č. 48, meštiansky dom. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 4. 22., ill.

Várostervezés, urbanisztika

606. BALOGH György: Mezőkovácsháza. = Városépítés, 21, 1985, 5. 21-25. ill. E F
607. DANTA, Darrick Roll: Identifying agglomerative-deglomerative trends in Hungarian urban system 1870-1980. Columbus: Ohio State University, 1985
608. FARKAS Mária: Veszprém vámegegyed műemléki-rehabilitációs tervei. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 4. 266-269.
609. GÁSPÁR Tibor: Budapest arculatának változásai. = Városépítés, 21, 1985, 1-2. 40-46. ill. E F
610. HANTOS Katalin: Kisbér. = Városépítés, 21, 1985, 5. 18-20. ill. E F
611. HEGEDŰS József - TOSICS Iván: Budapest általános rendezési tervének előzményei (1932-1955). = Budapest Főváros Levéltára Közleményei, 1984 (1985) 91-112.
612. KAISER Anna: Falukép védelme a fővárosban: Békásmegyer. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 3. 209-214. ill. E
613. KÖSZEGFALVI György: Történeti áttekintés településviszonyainak tudatos alakításáról. = Településtudományi Közlemények, 33 (1985) 3-22. E G R
614. KRESÁNEK, Peter: K metodike a vysledkom vyskomu topografie mesta [Trencsén]. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 6. 29-32. ill.
615. KRESÁNEK, Peter: Nad urbanizmom historického jadra [Trencsén]. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 6. 26-28. ill.

616. KRISZT György: Győr történeti városmagja rekonstrukciója. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 89-101. ill. E
617. KUN Miklós: Miskolc múltja s jelenje tekintettel jövőjére. Miskolc: Tóth Lajos, 1842. [Hasonmás kiadás] Bev. Veres László. Miskolc: Városi Könyvtár, 1985 X, 50 p. (A Léway József Könyvtár kincsei; 1.)
618. MATOLAI Lajos: Új város: Püspökkladány. = Városépítés, 21, 1985, 6. 27-29. ill. E F
619. MUMFORD, Lewis: A város a történelemben: Létrejött, változásai és a jövőjének kilátásai. Utószó: Vidor Ferenc. Bp.: Gondolat, 1985 614 p., [64] t. ill. rec. FENYVES Katalin: A város társadalomtörténete. = Könyvvilág, 30, 1985, 11. 12 p., ill.
620. Perényi Imre: A lakóköznyezet. Bp.: Kossuth, 1984 (Távlatok) > 1984. 514. rec. KÖSZEGFALVI György = Magyar Nemzet, 1985. január 8. 6.; (szabó) = Népművelés, 32, 1985, 1. 42-43.
621. RUDINSKI, Antun: Szabadka város központjának tér- és időbeli fejlődése. = Létnék Évkönyv 1985 (1985) 9-28. ill. Bp.: Cs. SZABÓ László: A város. = Cs. Szabó László: Őrzők. Bp.: Gondolat, 1985 11-32.
622. VÁROSKÉP és építészet: Öten ugyanarról. = Budapest, 23, 1985, 8. 9-15. ill. tart. MAJOR Máté: A változó örök. 10-11.; FINTA József: Igazi élőhely-e a város? 11-13.; MESTER Árpád: Városszépítés. 13-14.; MAKOVECZ Imre: A Bathányi térre vágnék vissza. 14.; KERÉNYI József: Stílus az összehatás, az egység. 15.
624. ZAGYVAI Sándor: Szécsény. = Városépítés, 21, 1985, 5. 25-27. ill. E F

Kertművészet

625. B.BARTOS Elemér: Történeti adatok Miskolc város kertkultúrájáról. = A Herman Ottó Múzeum Évkönyve, 22-23 1983-1984 (1985) 105-114. ill. E
626. GALÁNTAI Miklós: A vácrátóti botanikus kert története 1-2. = Dunakanyar, 21, 1985, 1. 43-48. ill., 2. 33-37. ill.
627. GALAMBOS István: Adatok a zirci arborétum kialakulásához és történetéhez. = A zirci arborétum élővilága. Szerk. Tóth Sándor. Veszprém: Bakonyi Természettudományi Múzeum, 1985 9-20. ill. G
628. JÁMBOR Imre: Az építészet és a kertművészet kapcsolata. = A Kertészeti Egyetem Közleményei, 15=47 (1985) 83-89. ill.
629. KRIAK, Mart: Přírodní park v Betliari, problémy při jeho udrožbe a ohrane. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 2. 26-31. ill.
630. RADÓ Dezső: Budapesti parkok és terek. Bp.: Magyar Nemzeti Galéria, 1985 179 p., [44] t. ill.
631. VÉRTESI Péterné: Saághy István és a Kámoni Arborétum. Összeáll. és az élettrajzi bevezetőt írta Vértesi Péterné. A Kámoni Arborétum történetét írta Mátyás Csaba. Szombathely: Berzsényi Dániel Megyei Könyvtár, 1985 96 p., ill. (Vasi élettrajzi bibliográfiák; 16.)
632. WIRTH Péter: Itt van elrejtve: Tokaj-hegylajai zsidó temetők. Utószó Scheiber Sándor. Bp.: Európa, 1985 156 p. ill.

Szobrászat

633. BALOGH Jolán: Kolozsvári kőfaragó műhelyek: XVI. század. Sajtó alá rend. Beke László, Marosi Ernő. Bp.: MTA Művészettörténeti Kutató Csoport, 1985 441 p., [160] t. ill.
634. Gervers-Molnár Veronika: Sárospataki síremlékek. Bp.: Akadémiai, 1983 > 1984. 523. rec. TOMBOR Ilona = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 159.
- KOVÁCS Péter: A modern szobrászat nyelvújítási törekvései. > 82

635. KURCZ Béla: A főváros szobrai [beszélgetés Varga Imrével]. = Magyar Nemzet, 1985. január 21. 5.
636. KURCZ Béla: A szobrok lelke. = Magyar Nemzet, 1985. február 22. 1.
637. Cs.SZABÓ László: Velence lovat lopott: Rablásból rablásba. = Cs.Szabó László: Őrzők. Bp.: Gondolat, 1985 92-99.
638. A szobrászat fejlődése a Vajdaságban 1895-1980. Újvidék, Modern képzőművészeti Képtár, 1984 ism. B.Gy. [BOR-DÁS Győző] = Híd, 49, 1985, 1. 154-155.; DURANCI, Bela: A szobrászat a vajdaságban. = Híd, 49, 1985, 4. 566-567. ill.
- Festészet, rajzművészet, sokszorosított grafika, könyvművészet

639. A Biblia világa: Az Ótestamentum. Bp.: Szépművészeti Múzeum, 1984/1985 > 1984. 528. ism. KELENYI István = Vigilia, 50, 1985, 3. 277-278.; PAP Klára: A szegények Bibliájától - Gustave Doré Bibliájáig. = Confessio, 9, 1985, 1. 100-101.; P.SZABÓ Ernő = Új Tükör, 1985. január 6. 3-4. ill.; VAJDA Aurél: Az Ótestamentum világa. = Evangélikus Élet, 1985. január 13. 4.
640. A BIBLIA világa: Az Újszövetség. Bp., Szépművészeti Múzeum, 1985. november 15.-1986. április 15. A kiállítást rend. és az ismertetőt írta Zentai Lóránt. Bp.: Szépművészeti Múzeum, 1985 [4] p., ill. ism. FOLTIN Brúnó: "Képzőművészeti evangelizáció". = Evangélikus Élet, 1985. december 22. 5. ill.; P.SZABÓ Ernő: Helyezteté a jászolba. = Magyar Ifjúság, 1985. december 20. 26-27. ill.; ZAY László: Dürer öröksége. = Magyar Nemzet, 1985. december 24. 14.
641. BODRI Ferenc: Remekművek Magyarországon. = Népszava, 1985. augusztus 6. 6.
642. BOGOMOLNJ, N.Á. - CSEBIKIN, A.V.: A rézkarc technikája. Bp.: Műszaki, 1985 146 p., ill.
643. CAPOLAVORI da musei ungheresi, Lugano, Villa Favorita, 15 giugno-15 ottobre 1985. Prefazione Hans Heinrich Thyssen-Bornemisza, Miklós Mojer. Milano = Electa, 1985 126 p., ill. ism. PÓR Edit: A Szépművészeti Múzeum kincsei Luganóban. = Új Tükör, 1985. augusztus 18. 26. ill.; RÉVÉSZ Tamás: Magyarok Luganóban. = Új Tükör, 1985. július 14. 24-25. ill.; T.A.[TASNÁDI Attila]: A magyar múzeumok fő művei Svájcban. = Népszava, 1985. augusztus 12. 6.
644. CSAPODINÉ Gárdonyi Klára: Ornamentál initials. = Interpressgrafik, 1985, 2. 24-33. ill.
645. ELŐDÖK, Bp., Hollósy Simon Galéria, 1984. december 15. - 1985. január 6. A kiállítást rend. a katalógust írta Fecske Csaba. Bp.: HVDSZ, 1985 [20] p. ill. (Mai magyar műhely; 1.)
646. Ember Ildikó: Zene a festészetben. Bp.: Corvina, 1984 > 1984. 532. rec. VÉGH János = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 1-2. 91.
- ENTZ Géza: A Jankovich-gyűjtemény festményeiről. > 427
647. Az EURÓPAI grafika ötszáz éve 5.: Modern grafikák., Bp., Szépművészeti Múzeum, 1985. A kiállítás anyagát váll., rend. a bevezetőt írta Geskó Judit. Bp.: Műszaki, 1985 23+23 p., 20 t. ill. ism. (bán)[BÁN András]: XX. századi grafikák. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 10. 9.; p.sz.e.[P.SZABÓ Ernő] = Budapest, 23, 1985, 7.0 7. ill.; Sz.A.[SZÉKELY András]: Festmények helyett. = Új Tükör, 1985. június 23. 24-25.; WAGNER István: Kortársi remeklések. = Magyar Hírlap, 1985. október 8. 5.
648. FÜLEMILE Ágnes: 16-19. századi grafikus viseletsorozatok. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
649. HORVÁTH Hilda: Magyar ex librisek. Bp.: Magyar Bibliofil Társaság, 1985 178 p., ill.

650. HUBER András: Dési képek, dési színek. = Művelődés, 38, 1985, 5. 46. ill.
651. MEISTERWERKE europäischen Malerei aus ungarischen Museen, Nürnberg, Germanisches Nationalmuseum, 9. November 1985-26. Januar 1986. Vorv. Gerhard Bott, Hans Heinrich Thyssen-Bornemisza, Simon de Pury. Milano : Electa, 1985 132 p., ill. benne: URBACH, Susanne: Ein Burgkmaierbildnis von Albrecht Dürer? 17-35.
652. Nebehay, Ingo - Wagner, Robert: Bibliographie alt-österreichische Ansichtenwerke aus fünf Jahrhunderten. Bd. 1-4. Graz : Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 1981-1984 > 1984. 536. rec. MOEFERDT, Horst = Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde, 8, 1985, 1. 89-90.
653. OROSZ és szovjet festészet : Hagyomány és jelenkor, Bp., Szépművészeti Múzeum, 1985. október 9-27. A kiállítást rend. Cifka Pétemé. Bp. : Szépművészeti Múzeum, 1985 34 p., ill. Bp., Szépművészeti Múzeum, 1985 ism. (mol-) : Képek és aranyak. = Esti Hírlap, 1985. október 10. 2.; SZÉKELY András: Hagyomány és jelenkor. = Népszabadság, 1985. október 18. 7.; TASNADI Attila: Hagyomány és jelenkor. = Népszava, 1985. október 23. 6.; VADAS József: Oroszok. = Élet és Irodalom, 1985. október 18. 12.
654. POLITIKAI plakátok 1918-1984. Vál., szerk. Bodó Károly. Bp. : Kossuth, 1985 75 t. ill.
655. Robotti, Ciro: Mosaico e architettura. Napoli : Ferraro, 1983 rec. KISS Ákos = Műemlékvédelem, 29, 1985, 4. 318-320.
656. SEMSEY Andor: Tipografikus ex librisek. = Kisgrafika, 14, 1985, 1. 17-19. ill.
657. SIBI et Amicis : Výber z knižných výtzieb a grafiky 16-19. storocia z hitorickej knižnice v Strážkach, Bratislava : Slovenská národná galéria, 1985. Text Zora Ondrejčíková. Bratislava : Slovenská národná galéria, 1985 16 p., ill.
658. STOPP, Klaus: Die Handwerkskundschaften mit Ortsansichten. Bd. 7. Katalog : Tschechoslowakei L-P. Stuttgart : Hiersemann Verlag, 1985 XII,343-675 p., ill.
659. STOPP, Klaus: Die Handwerkskundschaften mit Ortsansichten. Bd. 8. Katalog : Tschechoslowakei : Teil I. R-Z. Teil II. Jugoslawien A-Z. Stuttgart : Hiersemann Verlag, 1985 XIV,677-815, VIII,127 p., ill.
660. Cs.SZABÓ László: Száz arany esztendő, 1760-1860 : Az angol romantikus és praeraffaelita festészet. = Cs.Szabó László: Őrzök. Bp. : Gondolat, 1985 266-303.
661. VAGYÓCZKY Károly: A bélyegek grafikai tervezéséről. = Jel-Kép, 6, 1985, 2. 67-77. ill. E
662. VAJDASÁGI grafika. Újvidék, Modern Művészetek képtára, 1985 ism. B.Gy.[BORDÁS Győző]: = Híd, 49, 198, 7-8. 1089-1090.; DURANCI, Bela = Híd, 49, 1985, 9. 1065-1068.
663. VEREBÉLYI Kincső: Hónapok és képek. = Műzsák, 1985, 4. 3-4. ill.
664. VEREBÉLYI Kincső: Kézzel festett jókivánságok. = Műzsák, 1985, 3. 6-7. ill.

Fotóművészet és új médiák

665. BART István: Fénykép és történelem. = Jelenkor, 38, 1985, 12. 1140-1146.
666. BARTHES, Roland: Világoskammer. Bp. : Európa, 1985 139 p., ill. (Mérleg)
667. FÉTIS és fénykép : Körkérdés. = Fotóművészet, 28, 1985, 2. 40-54., 3. 47-55. ill. E tart. Bak Imre: Mítosz és avantgarde. 41-43.; Bauer György: Fétisizmus és mágia. 43-46.; Fábiani László: Presztizs és renomé. 46-47.; Hajdú Éva: Beszélgetés a Horus archívumról [Kardos Sándorral]. 48-49.; Miklós Pál: A zárójelbe tett alkotó. 49-50.; Végvári Lajos: Fotóbukfenc. 51-52.; Nemere István: Sherlock Holmes és a szellemek. 53-54.; György Péter: Fotóművészet - demokrácia. 47-49.; Montvai Attila: Mona Lisa és a biciklikerek

- avagy értékeink értéke. 50-52.; A fétis devalvációja : Kerekasztal-beszélgetés a Fotóművész Szövetségben [Bak Imre, Bauer György, Beke László, Dávid Katalin, Féner Tamás, György Péter, Kincses Károly, Kunt Emő]. 52-55.
668. Fotográfózásról. Szerk., bev. Bán András. Bp. : Műzsák, 1984 rec. KOLTAI Ágnes = Fotóművészet, 28, 1985, 1. 51. E; TAGAL Imre: Gondolatok a "Fotográfózásról". = Filmkultúra, 21, 1985, 3. 72-75. ill.
669. HUDRA Klára: A modern képművészet és a film. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészet-történeti Tanszék. Bp., 1985
670. MONTVAI Attila: A modern képművészet és a kultúra. Bp. : Kossuth, 1985 255 p., 35 t. ill. rec. S.NAGY Katalin: A valóság és képmása. = Jel-Kép, 6, 1985, 4. 178-180.
671. MONTVAI, Attila: Photography and its social environment. = Jel-Kép, 6, 1985 Special edition 100-104.

Iparművészet

672. BAKAY Komél: A községi kézműipar. = Élet és Tudomány, 1985 május 24. 658-660. ill.
673. ERNYEY Gyula: Az ipari forma archiválása. = Ipari Forma, 9, 1985, 3. 17-18., 4. 16-17., 5. 18-20.
674. HAMBURGI iparművészet, Bp., Ernst Múzeum, 1985 ism. ERNYEI Gyula: Iparművészet Hamburgból. = Magyar Hírlap, 1985. augusztus 17. 6.; E.Gy.[ERNYEY Gyula]: Kunstgewerbe aus Hamburg. = Budapester Rundschau, 1985. szeptember 2. 10.
675. KÉZMŰVESIPARTÖRTÉNETI Szimpózium (5.) (1984) (Veszprém) V. Kézművesipartörténeti Szimpózium : Veszprém, 1984. november 20-21. Szerk. Nagybakay Péter, Németh Gábor. Veszprém : MTA VEAB, 1985 309 p., ill. G tart. Szakály Ferenc: Magyar kézművesség a 16. századi hódoltság mezővárosokban. 7-31.; Hegyi Klára: Török iparosok a hódoltságban. 32-44.; Heckenast Gusztáv: A török hódítás és a felső-magyarországi vasipar. 45-48.; Eperjessy Géza: Céheseledés a török uralom alól felszabadult területeken. 49-55.; Dóka Klára: A budai kézművesség és a török kiűzése után. 56-77.; Gál Éva: Kézművesség az óbudai uradalom mezővárosaiban a hódoltság után. 78-92.; Faragó Tamás: Pilis-Budakörmök kézművesipara a török uralom után (1686-1730). 93-116.; Rózsa Miklós: A török után felszabadult Budán és Pesten meglepetted cukrászok származási valamint inas- és legényeivék eltöltési helye. 117-127.; Timaffy László: Győr kézművesiparainak újjáéledése a török megszállása után. 128-136.; L.Csajági Éva: A céhek megalakulása Szegeden a 18. század elején. 134-136.; Nemes Lajos: Eger város kézművesiparának újjászerveződése és fejlődése a török kiűzetéséről a 18. század közepéig tekintettel a kézműipar és szőlőtermelés kapcsolatáról. 137-141.; Praznovszky Mihály: A nógrádi céhes iparról az új kutatások tükrében. 142-152.; Pálmány Béla: Adatok a kézművesipari termékek és termények árucseréje történetéhez, Nógrád vármegyében a török hódoltság végén és az újjáépítés korszakában (1593-1731). 153-188.; Dávidházi István: Adalékok a Bánáti Határőrkerület és Pancsova céh szabadságához. 189-190.; Domonkos Ottó: A főcéhek vonáskörzetei. 191-216.; Németh Gábor: Céhek és céhfilációk a Hagyalján a 16-18. században. 217-224.; Szulovszky János: A kisiparok néprajzi rekonstrukciójáról. 225-231.; Burić, Mirko: Az északi mészaróscéh. 232-234.; Kalesny, František: Kézművesipar és céhszervezetek az észak-szlovákiai Rajec mezővárosban 16-19. században. 235-241.; Solymos Ede: A magyarországi halászcéhek. 242-252.; Kúti Béla: A hatvani takácscéh létének bizonyítékai. 253-259.; Wöllner István: Vizimalmok Veszprém megyében. 261-264.; Nádasdy Lajos: A pápai molnárcéhek vízmesterének szolgálati szabályzata. 265-271.; Tóth Imre: Oktató eszközök a budapesti tudományegyetemen a nagy-

szombati korszakból 1870-ig. 272-280.; Nagybakay Péter: A történelmi Magyarország kézművespartörténetének kutatása a VEAB szimpóziumán. 281-285.; Hozzászólások-vita. 286-288. Ism. NAGYBÁKAY Péter: V. Kézművespartörténeti Szimpózium, Veszprém 1984. november 20-21. = *Etnographia*, 96, 1985, 2-3. 395-397.

MIKLÓS Pál: Az iparművészet szemiotikája. > 82

676. MŰVÉSZET és mesterség [Állandó kiállítás]. Bp., Iparművészeti Múzeum, 1985. Ism. ACSAY Judit = *Művészet*, 26, 1985, 10. 13-15. ill.; HAJDÚ Éva = *Magyar Nemzet*, 1985. április 30. 8.; S.NAGY Katalin: "Művészet és mesterség" avagy a tárgyak jelentésrétégeiről. = *Jel-Kép*, 6, 1985, 3. 37-39.; SZÉKELY András: Mesterségek művészei. = *Népszabadság*, 1985. április 22. 7.; P.SZABÓ Ernő = Budapest, 23, 1985, 6. 24.; SZILÁGYI András = *Műzsák*, 1985. 3. 3-4. ill.; t- = *Budapester Rundschau*, 1985. április 29. 7.; VADAS József: Hamu és márvány. = *Élet és Irodalom*, 1985. május 3. 12.; VADAS József: Régi tárgyak, mai tanulságok. = *Ipari Forma*, 9, 1985, 4. 22-23., ill.; VARGA Vera: A mesterség bravúrai az Iparművészeti Múzeumban. = *Üvegipar*, 17, 1985, 5. 4. ill.

677. S.NAGY Katalin: Ipari formatervezők az ipari formatervezésről és a formatervezőkről. = *Ipari Forma*, 9, 1985, 6. 6-7., ill.

678. SIEBENBÜRGISCHE Kostbarkeiten des 16. bis 19. Jahrhunderts aus dem Privatsammlungen zur Ausstellung im Haus des Deutschen Ostens, München, 1985. Hrsg. und bearb. Hans Meschendörfer. Vorw. Krista Zach. München : Verlag des Südostdeutschen Kulturwerks, 1985 40 p. ill.

Fémművesség

679. ÉKSZEREK régen és ma. Kőszeg, Öregtorony, 1985. augusztus 16.-szeptember 30. A kiállítást rend. Bándi Gábor, Cserményi Vajk, Kodolányi László. Bev. Bándi Gábor. Szombathely : Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [28] p., ill. G (Vas megyei múzeumi katalógusok ; 116.)

H.KOLBA Judit: A Magyar Nemzeti Múzeum ötvöságyai a Jankovich-gyűjteményből. > 427

680. PEREHÁZY Károly: A Balaton-felvidék kovácsoltvas emlékei. = *Műemlékvédelem*, 29, 1985, 1. 42-47. ill. E

681. Pererházy Károly: Az európai kovácsoltvasművesség története. Bp. : Képzőművészeti, 1984 (Képzőművészeti zsebkönyvtár) rec. PAMER Nóra = *Műemlékvédelem*, 29, 1985, 2. 158.

682. RILL, Martin: Der Schatz von Heltau. = *Forschungen zur Volks- und Landeskunde*, 28, 1985, 2. 75-83., ill.

683. SZILÁGYI András: Művészet és mesterség 5. Fém. Bp. : Iparművészeti Múzeum, 1985 [4] p.

684. TAKÁCS Béla: Tálak, kelyhek, kannák [a debreceni Református Kollégium rézedényei]. = *Műzsák*, 1985. 2. 32-33. ill.

685. Toránová, Eva: Zlatníctvo na Slovensku. Bratislava : Tatran, 1983 rec. PUTTNER, Martin = *Archaeologica Historica*, 10 (1985) 513-514.

686. UMEŇIE z kovu zrodené, Slovenské bánské múzeum, 1985 Ism. ČELKOVÁ, Mária: Umeňie z kovu zrodené - nová expozícia Slovánskeho Bánskeho múzea v Banskej Štiavnici. = *Múzeum*, 30, 1985, 2. 63-64., ill.

687. UZSOKI András: Aranyosási módszerek és aranykinyerő eljárások. = *VEAB Értesítő* 1984 (1985) 73-81. ill.

688. UZSOKI, András: Gold panning in the Carpathian Basin. = *Neogene mineral resources in the Carpathian Basin : Historical studies on their utilization*. Ed. by József Hála. Bp. : Hungarian Geological Survey, 1985 285-303., ill.

689. ZOMÁNC 1976-1985: Nemzetközi Zománcművészeti Alkotótételek, Kecskemét. Szerk. Pap Gábor. Kecskemét : Erdei Ferenc Művelődési Központ, 1985 148 p., ill. E R tart.

Romány Pál: A nemzetközi Zománcművészeti Alkotótételek második évtizede elé. 2-3.; Pap Gábor: Egy évforduló ürtügyén : Beszélgetés Albert Péterrel, zománcművészetünk spiritus rectorával. 10-12.; Albert Péter: Tűzománc - művészet és technika : Fejezetek a zománcozás történetéből. 4-12., 88-89.; Pálfalvi István: Tűzománc, technika és technológia. 12-22.; Posztnyikova-Loszeva, M.M.: Régi orosz ötvösművészet, központok és mesterek a XVI-XIX. században. 22-28., 90-92.; Csomor Lajos - Lantos Béla - Ludvigh Rezső - Poór Magdolna: A magyar korona aranyműves vizsgálatának eredményei. 37-40., 93-130; Gyergyádesz Dezső: Lükő Gábor szépmetsző, emberfaragó tudománya. 41., 131-138.; Művészek és művek, Kecskemét 1984 42-76.; Sári Katalin: Vendégeink otthon : Linnaks Lilian, Karandaseva Oktjábrina, Kulakov Vagyim. 77-87.

690. ZSÁMBOKY László: The history of the mining of neogene noble- and non-ferrous ores in Hungary. = *Neogene mineral resources in the Carpathian Basin : Historical studies on their utilization*. Ed. by József Hála. Bp. : Hungarian Geological Survey, 1985 261-283., ill.

Érem, pénz, pecsét

691. FOJTIK, Juraj: Pečeta mesta Trenčína a pripojených obcí. = *Trenčín. Bratislava : Alfa*, 1985 89-86., ill. G

692. GEDAI, István: Minting of precious metal coins in Hungary. = *Neogene mineral resources in the Carpathian Basin : Historical studies on their utilization*. Ed. by József Hála. Bp. : Hungarian Geological Survey, 1985 305-322., ill.

693. Horváth Lajos: Pest megye városi, községi és megyei pecsétjei 1381-1876. Bp. : Pest Megyei Levéltár, 1982 (Pest Megyei Levéltári füzetek ; 4.) rec. PANDULA Antila = *Századok*, 119, 1985, 4. 1063-1064.

HUSZÁR Lajos: Jankovich Miklós numizmatikai tevékenysége. > 427

694. Huszár, Lajos: Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute. Bp. : Corvina, 1979 rec. BOGYAY, Thomas von = *Ungarn-Jahrbuch* 13 1984-1985 (1985) 226-227.

695. KLEMM, Miroslav: Zbirka pečetnjaka Gradskog muzeja Varaždin. = *Godišnjak Gradskog muzeja Varaždin*, 7 (1985) 133-150., ill. G

696. PÉCS az éremművészetben. Pécsi Várostörténeti és Munkásmozgalmi Múzeum, 1985. október 11.-december 1. A katalógust összeáll. Hágén József, Rayman János, Süle Tamás. Pécs : Várostörténeti és Munkásmozgalmi Múzeum, 1985 35 p., ill. (Helytörténeti kiállítások ; 1.)

697. Rádóczy Gyula: A legújabbkori magyar pénzek (1892-1981). Bp. : Corvina, 1984 rec. BUZA Péter = *Magyar Nemzet*, 1985. március 8. 8.

698. SCHILLEROVÁ, Jana: Renesančný portrét v tvorbe kremnických medailérov. = *Ars*, 1985, 1. 53-68., ill. G

699. SOKOLOVSKÝ, Leon: Erb a pečate Kovy na Rimavicou. = *Vlastivedné štúdie Gemera*, 3 (1985) 135-149. ill. E G H

700. UNGER Emil: Magyar éremhatározó. 3. köt. Pótfüzet. 2. átdolg. kiad. Bp. : Magyar Éremgyűjtők Egyesülete, 1985 100 p., [14] t. ill.

701. ZSÁMBOKY László: Pénzverzési szakemberképzés Magyarországon a XVIII. században. = *Heman Ottó Múzeum Évkönyve*, 22-23 1983-1984 (1985) 51-58. G

Kerámia, üveg

702. Benkő Elek: Székelykeresztúri kályhacsempék, 15-17. század. Bukarest : Kriterion, 1984 > 1984. 575. rec. BANER Zoltán = *Utunk*, 1984. február 22. 1., 4.; DEMÉNY István: Kályhacsempék és tanulságok. = *Művelődés*, 38,

- 1985, 9. 37-39.; GAZDA Klára: Csempék, tüzelők, házak a régi Keresztúron. = *Korunk*, 44, 1985, 11. 902-903.; HOLL Imre = *Archaeologiai Értesítő*, 112, 1985, 1. 144-145.; KERNY Terézia = *Ars Hungarica*, 13, 1985, 2. 250-251.; K. KISS György: Jelentős történelmi források. = *Művelődés*, 38, 1985, 9. 39.; RÓTH András Lajos: Kutatás folytatására ösztönző munka. = *Művelődés*, 38, 1985, 9. 40.
703. Bunta Magda - Katona Imre: Az erdélyi üvegművéség a századfordulón. Bukarest: *Kriterion*, 1984 rec. SÜMEGI György: Üvegművéség Erdélyben. = *Művészet*, 26, 1985, 3. 12-15. ill.
704. CSAPO Ida: A mesterség szeretetéről. = *Új Tükör*, 1985. április 21. 10. ill.
705. CSAPO Ida: A legkisebb huta [Vétyem, Zala m.]. = *Üvegipar*, 17, 1985, 1. 4.
706. GEBAUER, Walter: Kézműipari kerámia. Bp.: Műszaki, 1985 187 p., ill.
707. Katona Imre: A porcelán. Bp.: Gondolat, 1984 (Gondolat zsebkönyvek) > 1984. 578. rec. ANDOR György = *Rajztanítás*, 27, 1985, 4. 31-32.
708. KATONA Imre: A tatai fajansz-, kőedény és porcelán-készítés múltja. = *Építőanyag*, 32, 1985, 3. 90-95. ill.
709. KATONA Imre: Művészet és mesterség 1. Üveg, kerámia, porcelán. Bp.: *Iparművészeti Múzeum*, 1985 [4] p.
710. KLESNY, Frantisek: A "szegények porcelánja". = *Természet és Társadalom*, 25, 1985, 12. 56-59. ill.
711. KRESZ, Mária: Pottery in the Carpathian Basin. = *Neogene mineral resources in the Carpathian Basin: Historical studies on their utilization*. Ed. by József Hála. Bp.: *Hungarian Geological Survey*, 1985 479-501., ill.
712. KUZELA, Leo: Vystava Modranskja keramika v Trenčianskom Múzeum v Trenčine. = *Múzeum*, 30, 1985, 4. 66.
713. TAKÁCS Béla: Kanták, tálok, butykosok. = *Műzsák*, 1985, 4. 32-34. ill.
714. VARGA Vera: Általános kotyogós és más üvegek. = *Műzsák*, 1985, 4. 5-7. ill.
715. VARGA Vera: Régi finn üvegyártás. = *Művészet*, 26, 1985, 3. 47-50. ill.
716. VARGA Vera: Vázlatok a magyar üvegyártás történetéből. = *Művészet*, 26, 1985, 3. 6-11. ill.
717. VITÁLIS György: A magyarországi kerámia és kötőanyagipari nyersanyagkutatások áttekintése 1945-ig. = *Építőanyag*, 32, 1985, 1. 8-14. ill.
718. VOLKSTÜMLICHE Keramik aus Ungarn. Düsseldorf, Heijens-Museum, 20. Januar bis 7. April 1985., München, Bayerisches Nationalmuseum, 24. Oktober bis 12. Januar 1986. Katalog von Erzsébet István et al. München: Schroll und Steiner, 1985 165 p., ill. rec. NEUMANN, Joachim: Volkstümliche Keramik aus Ungarn. = *Weltkunst*, 55, 1985, 6. 774-775., ill.
- Bútor, enteriőr**
719. BATÁRI Ferenc: Művészet és mesterség 4. Fa, bútor. Bp.: *Iparművészeti Múzeum*, 1985 [4] p.
720. BODOR Ferenc: Régi kávéházak ürugén. = *Magyar Építőművészet*, 1985, 4. 58-59., ill. E F G R
721. K. Csilléry Klára: A magyar népi lakáskultúra kialakulásának kezdetei. Bp.: Akadémiai, 1982 rec. HOFER Tamás = *Etnographia*, 96, 1985, 2-3. 449-450.; KLOCKE, Helmut = *Ungarn-Jahrbuch*, 13 1984-1985 (1985) 312-313.
722. ERNYEY Gyula: Kortárs bútor. = *Műzsák*, 1985, 3. 34-35. ill.
723. Gebhard, Trosten: Oberbayerische Bauernmöbel. München: Callwey, 1982 rec. K. CSILLÉRY Klára = *Etnographia*, 96, 1985, 2-3. 453-454.

724. NAGY Varga Vera: Díszített famunkák a Tápói mentén a XVIII-XIX. században. = *Studia Comitatus*, 15 (1985) 597-635., ill.
725. SZABOLCSI, Hedvig: Master-pieces as evidence of change in Hungarian furniture c. 1750-1830. = *Furniture History*, 21 (1985) 134-143., ill.
726. VUJAKLIJA, Ljubomir: Nameštaj iz zbirke sztrane umetnosztyi Muzeja grada Novog Szada. = *Rad Vojvodnanskih muzeja*, 29 1984-1985 (1985) 155-176., ill. E

Hangszer

727. KARÁCSONYI Rezső: Kithara, klavikord és a többiek. = *Műzsák*, 1985. 1. 26-27. ill.
728. RÉGI hangszer. Bp., NDK Centrum, 1985 ism. Sz. FARKAS Márta: Régi és új hangszer. kiállítása. = *Magyar Nemzet*, 1985. szeptember 19. 7.
729. ŠABAN, Ladislav: Spomeničke orgulje na području gornje Hrvatske. = *Godišnjak zašтите spomenika kulture Hrvatske*, 8-9 1984-1985 (1985) 107-119., ill. G
730. SUGÁR István - BARSÍ Hajnal: Az egri főszekecsygház hangszerének 1922. évi leltára. = *Zenatudományi Dolgozatok* 1985 (1985) 225-235.
731. TÍMÁR András: Hegedűkészítés Vas megyében. = *Vasi Szemle*, 39, 1985, 2. 274-277. G

Textil, viselet

732. DOMONKOS Ottó: Kétfestőmesterség Szombathelyen. = *Vasi Szemle*, 39, 1985, 3. 434-446. G
733. HÉT évszázad selyemszövevei. XIV-XX. század. Sárvar, Nádasdy Ferenc Múzeum, 1985. október 11. - 1986. január 20. A kiáll. rend. és a katalógust írta Vadászi Erzsébet. Szombathely: Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [40] p. ill. G (Vas megyei múzeumok katalógusai; 117.)
734. KEMENDI Ágnes: Jóféle festékek. = *Műzsák*, 1985. 1. 32-34. ill.
735. LÁSZLÓ Emőke: Művészet és mesterség 3.: Textil. Bp.: *Iparművészeti Múzeum*, 1985 [4] p.
736. NAGYBÁKAY Péter: A magyarországi céhes szűcs-mesterség jelvényei. = *Etnographia*, 96, 1985, 2-3. 351-369.
737. SUGÁR István: Az egri bulyavászon. = *Agria*, 21 (1985) 215-224. G

Kisművészetek

738. BEZERÉDY Győző: Tímárok és tabakosok [Pécsi bogyártás]. = *Műzsák*, 1985, 2. 6-8. ill.
739. DOHÁNYZÓ Európa, Bp., Nagytétényi Kastélymúzeum, 1985. A kiáll. rend. és a katalógust írta Lovay Zsuzsanna. Bp.: *Iparművészeti Múzeum*, 1985 16 p., ill. (Iparművészeti Múzeum Nagytétényi Kastélymúzeum; 1985/1.) rec. ZSIGMONDI Mária: Szálló füstkarikák, hiú remények. = *Nők Lapja*, 1985. október 26. 22-23. ill.
740. HALÁPY Lili: Babaházmúzeum Oxfordban. = *Magyar Nemzet*, 1985. december 29. 8.
741. Kolb Jenő: Régi játéktártyák. = *Magyar és külföldi kártyafestés XV.-XIX. század*. Bp.: ÁKV, 1984 (ÁKV reprint) rec. (ritter) [RITTER P. Tibor] = *Budapester Rundschau*, 1985. március 11. 6. ill.
742. SCHLIEDER, Wolfgang: Kézműves papírelőállítás a múltban és jelenben. Bp.: PNYME, 1985 13 p.
743. SZIRMAI János Sándor: *Korunk könyvkötőművészete történelmi megvilágításban*. = *Magyar Könyvszemle*, 101, 1985, 1. 32-47. ill. E
744. VEREBÉLYI Kincső: *Öllőművészet*. = *Műzsák*, 1985. 1. 8-10. ill.

Művészeti oktatás, művészeti szervezeteik, intézmények

745. CSÖREGH Éva: *Magister elegantiarum : A magyar rajztanításképzés befejezetlen történetéből.* = *Műhely*, 8, 1985, 6. 28-36.
746. FÜLEP Lajos: *A gyermekek rajzolása : Képek a kiállításról I-II.* [Nagybecskereki Hírlap 1902]. = *Híd*, 49, 1985, 3. 395-401.
747. KOSTKA, Zdenek: *A Prágai Iparművészeti Főiskola száz éve.* = *Művészet*, 26, 1985, 6. 58-60. ill.
748. S.P.[SINKOVITS Péter]: *Oktatás az École des Beaux-Arts-on.* = *Művészet*, 26, 1985, 6. 52-54. ill.
749. WAGNER István: *Vivat Academie : 175 éves a müncheni Képzőművészeti Akadémia.* = *Magyar Hírlap*, 1985. augusztus 7. 6.

A művészet határterületei

750. *350 éves a Tudományegyetem (1635-1985)*, Bp., Budapesti Történeti Múzeum, 1985. A katalógust írták Szőgi László, Tóth Imre. Bp. : Eötvös Lóránd Tudományegyetem, 1985 [32] p., ill.
751. BARNA Gábor: *A Fáklyás Társulat Hegyalján.* = *Borsodi Művelődés*, 10, 1985, 3. 31-33.
752. Bertényi Iván: *Kis magyar címertan.* Bp. : Gondolat, 1983 [Gondolat zsebkönyvek] > 1984. 590. rec. K.J. = *Historický Časopis*, 33, 1985, 2. 319.
753. CSISZÁR Árpád: *A régi nemzeti rend nyomai a Felső-Tisza vidék templomaiban és temetőiben.* = *Vallási néprajz.* Szerk. Dankó Imre, Küllös Imola. Bp. : ELTE Folklore Tanszék, 1985 1. köt. 157-198.
754. DANKÓ Imre: *Az úrasztala.* = *Vallási néprajz.* Szerk. Dankó Imre, Küllös Imola. Bp. : ELTE Folklore Tanszék, 1985 1. köt. 132-156.
755. ERBY majitelöv držitel'ov a kapitanov Trenčianskeho hradu, Trenčianske múzeum, Trenčín, 1985. *ism.* NOVÁK, Jozef: *Nezvycajna expozícia.* = *Múzeum*, 30, 1985, 3. 63-64., ill.
756. HAIDER Edit: *A "libajáték": Jegyzetek egy társasjáték születéséről.* = *Forrás*, 17, 1985, 10. 24-27. ill.
757. HÁLA, József: *Trades and popular crafts utilizing mineral resources in the Carpathian Basin.* = *Neogene mineral resources in the Carpathian Basin : Historical studies on their utilization.* Ed. by József Hála. Bp. : *Hungarian Geological Survey*, 1985 577-622., ill.
758. HEGYI, Imre: *Chapters from the ethnography of mining.* = *Neogene mineral resources in the Carpathian Basin : Historical studies on their utilization.* Ed. by József Hála. Bp. : *Hungarian Geological Survey*, 1985 625-648., ill.
759. Iványi Béla: *A magyar könyvkultúra múltjából.* Szeged : JATE, 1983 (Adattár a XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez ; 11.) rec. ALEXA Károly = *Hungarológiai Értesítő*, 7, 1985, 3-4. 117-118.; BORSÁ Gedeon = *Magyar Könyvszemle*, 101, 1985, 1. 82-84.
760. KONCZ Pál: *Pápa, Igal és Sóly papírmalmai a XVIII-XIX. században.* = *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei*, 17 1984 (1985) 567-602., ill. G
761. MARCA, Iacob: *Inkunabeln in einem siebenbürgischen Bibliothekskatalog aus dem Jahre 1774.* = *Revue roumaine d'histoire*, 24, 1985, 1-2. 147-152.
762. MISKOLC város levéltárának kincsei, Miskolc, József Attila Könyvtár kiállítóterme, 1985. június 6.-augusztus 15. A kiállítás anyagát vál. és rend. Csorba csaba, Seresnő Szegőfi Anna. Miskolc : Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár ; József Attila Könyvtár, 1985 [28] p., ill

763. MOLNÁR Andrásné: *Egyházi néprajzi konferencia és kiállítás Hajdusoboszlón.* = *Reformátusok Lapja*, 1985. június 9. 6. ill.
764. NÉMETH G. Béla: *A haza jölte : A 350 éve alapított egyetem.* = *Budapest*, 23, 1985, 10. 23-26. ill.
765. SINKÓ Katalin: *Etnográfia és művészettörténet : Wolfgang Brückner Budapesten.* = *Művészettörténeti Értesítő*, 34, 1985, 1-2. 92-94. ill.
766. STEGENA Lajos: *Térképtörténet.* 4. kiad. Bp. : Tankönyvkiadó, 1985 199 p., XII t. ill.
767. VEREBÉLYI Kincső: *Címeres állatok.* = *Műzsák*, 1985, 2. 3-5. ill.

Színház és látványosság

768. *Két évszázad színházi jelmezei : Az Osztrák Színház-történeti Múzeum kiállítása.* Bp., Budapest Kiállítóterem, 1984 > 1984. 594. *ism.* KÁRPÁTI Imre = *Színháztechnika Fórum*, 12, 1985, 1. 4-5. ill.; REVICZKY, Katalin: *Theaterkostüme.* = *Pannonia*, 13, 1985, 1. 45-46.; Sz.A.[SZÉKELY András]: *Fantázia és minőség.* = *Új Tükör*, 1985. január 27. 22. ill.

KORAI KÖZÉPKOR

Építészet

769. KIPKE Tamás: *Cirill és Metód emléke a "Magyar kereszténység bölcsőjénél"* [Zalavár]. = *Új Ember*, 1985. június 30. 5. ill.

Iparművészet

Fémművesség

770. László Gyula: *The Treasure of Nagyszentmiklós.* Bp. : Corvina, 1984. rec. FODOR, István. *The gold of nomadic princes.* = *The New Hungarian Quarterly*, 26, No. 97, 1985 174-178.

Érem, pénz, pecsét

771. KOVÁCS László: *A Kárpát-medence IX-X. századi francia pénzei és a kiskunfélegyházi sírlelet.* = *Archaeologiai Értesítő*, 112, 1985, 1. 36-51., ill. G

Textil

772. KISS, Ákos: *Ókori tüzenet [Kopt textilek].* = *Műzsák*, 1985, 3. 20-21. ill.

KÖZÉPKOR

Összefoglaló művek

773. ÁRPÁD-házi uralkodók és ereklyéi, Bp., Magyar Nemzeti Múzeum, 1985. *ism.* HARANGOZÓ Márta: *Múltunk remekei a Nemzeti Múzeumban.* = *Esti Hírlap*, 1985. október 11. 2.; K.D. = *Népszava*, 1985. október 10. 6.; KENESSEI András: *Múltunk - sosemvolt közelségben.* = *Magyar Hírlap*, 1985. november 26. 5.; RUFFY Péter: *Ereklyék előtt.* = *Magyar Nemzet*, 1985. október 12. 9. ill.; RUFFY Péter: *Nemzeti dinasztiaink emlékei és ereklyéi.* = *Magyar Hírek*,

1985. december 28. 25-27. ill.; URY Ibolya: Az Árpád-házi uralkodók jelképei. = Új Ember, 1985. november 3. 6.
774. BALOGH Jolán: Mátyás király és a művészet. Bp.: Magvető, 1985 475 p., [64] t. ill.
775. BÁNDI Zsuzsa: Északkelet-magyarországi pálos kolostorok oklevelei (regeszták). = Borsodi Levéltári Évkönyv, 5 (1985) 557-725.
776. Bauerliche Sachkultur des Spätmittelalters. Hrsg. von Harry Kühnel. rec. HOLL Imre = Archaeologiai Értesítő, 112, 1985, 2. 305-306.
777. CHALUPECKÝ, Ivan - PLICKA, Karol: Levoče: Klenotnice, umeleckých pamiatok. Martin: Osveta, 1985 226 p., ill.
778. DUBY, George: A katedrálisok kora. Bp.: Gondolat, 1984 > 1984. 604. rec. K.Z.[KÁDÁR Zoltán] = Természet Világa, 116, 1985, 2. 96.
779. EGY KÖZÉPKORI kulturális központ a Pilisben: Tudományos tanácskozás előadása a pilisi (pilisszentkereszti) ciszterci apátság alapítása 800. évfordulóján, Szentendre, 1984. = Studia Comitatensia, 17 (1985) 539-620., ill. G tart. Gerevich László: A pilisi ciszterci apátság. 541-549.; Marosi Ernő: A pilisi monostor szerepe a XIII. századi magyarországi művészetben. 551-562.; Valter Ilona: Ciszterci monostorok kutatása. 563-594.; Hervay Ferenc: Részletek a pilisi apátság történetéből. 595-601.; Osgyányi Vilmos: Kőszobrász-restaurátori megfigyelések a pilisi Gertrudisz síremlék töredékeinek rekonstrukciós feldolgozásához. 603-620.
780. Die Erforschung von Alltag und Sachkultur des Mittelalters. Hrsg. von Harry Kühnel. Wien: Österreichische Akademie der Wiss., 1984 rec. HOLL, Imre = Acta Archaeologica, 37, 1985, 3-4. 468-469.
781. Fabini, Hermann: Sibiul gotic. Bukarest: Editura Technica, 1983 rec. MACHAT, Christoph = Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde, 8, 1985, 2. 196-198.; ZACH, Krista = Südost-Forschungen, 44 (1985) 415-416.
782. Feuer-Tóth, Rózsa: Renaissancebaukunst in Ungarn. Bp.: Corvina, 1981 2. Aufl. rec. MACHAT, Christoph = Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde, 8, 1985, 1. 77-79.
783. FRANKA Tibor: A királysírok feltárása [Székesfehérvár]. = Magyar Hírlap, 1985. augusztus 18. 4.
784. GLATZ, Anton C: Gotické umenie zo zbierok Slovenského národného múzea v Martine. Martin: Slovenská národná múzeum, 1985 155 p., ill. E F G R
785. GLATZ, Anton C: Zbiérka gitičkého umenia v EÚ SNM v Martine. = Múzeum, 30, 1985, 4. 53-56., ill.
786. GOMBRICH, Ernst H.: Renaissance tanulmányok. Bp.: Corvina, 1985 114 p., [72] t. ill. (Művészet és elmélet) tart. A komponálás módszere Leonardo munkásságában. 7-14.; Leonardo tanulmányai a víz és levegő mozgásformáiról. 15-41.; Raffaello Stanza della Segnatura: A Stanza szimbolikájának természete. 42-60.; Raffaello Madonna della Sedia. 61-79.; A művészeti haladás reneszánsz koncepciója és e gondolat utóélete. 80-94.; Poussin Orionjának témája. 94-99.; Aby Warburg emlékezete. 100-112.
787. GÖMÖRI János: Az iparrégészet aktuális kérdései a középkorkutatásban. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmeczi László. Bp.: Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 389-406., ill. G
788. HABOVŠTIK, Alojz: Stredoveká dedina na Slovensku. Bratislava: Obzor, 1985 385 p., ill. G
789. HANKÓ Ildikó: A lovagszent nyughelye: Királysírok Nagyváradon. = Magyar Nemzet, 1985. június 28. 9.;
790. Hervay Ferenc: Repertorium Ordinis Cisterciensis Hungariae. Roma: Ed. Cisterciensis, 1984 (Bibliotheca Cisterciensis; 7.) > 1984.614. rec. BELLÉR Béla = Századok, 119, 1985, 3. 841-845.; BOGYAY, Thomas von = Das Münster, 38, 1985, 1. 83; SOLYMOSSY, László = Acta Historica, 31, 1985, 3-4. 426-436.; ŠIMONČIČ, Jozef = Slovenská archivistika, 20, 1985, 1. 111-112.
791. HLAVICOVÁ, Jana - PLACHÁ, Veronika: Výsledku výzkumov v suterénoch Starej radnice v Bratislave. = Archaeologia Historica, 10 (1985) 117-123., ill. G
792. HOLL Imre: Középkori régészetünk módszertani kérdései. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmeczi László. Bp.: Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 29-40. G
793. Horedt, Kurt: Moresiti. Bd. 2. Grabungen in einer mittelalterlichen Siedlung in Siebenbürgen. Bonn: Rudolf Habelt Verl., 1984 rec. BÓNA, István: Arpadenzeitliche Dörfer, Kirche und Friedhof am Marosfluss. = Acta Archaeologica, 37, 1985, 1-2. 223-236.
794. Iráné Melis Katalin: Adatok a pesti-síkság Árpád-kori településtörténetéhez. Bp.: Budapesti Történelmi Múzeum, 1983 rec. KÓHEGYI Mihály = Archaeologiai Értesítő, 112, 1985, 2. 299.
795. JANKOVICH B. Dénes: Középkori okleveleink régészeti hasznosításának kérdései. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmeczi László. Bp.: Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 443-453. G
796. Die KATHOLISCHE Pfarrkirche (ehem. Kloster und Kirche der Pauliner Eremiten) in Stadtschlaining, Burgenland. = Österreichischen Zeitschrift für Kunst und Denkmalpflege, 39, 1985, 1-2. 22-43., ill. tart. Dimbeck, Julius: Geschichte von Kloster und Pfarrkirche. 22-24.; Seebach, Gerhard: Ein Beitrag zur Baukonographie spätmittelalterlicher Klosterarchitektur. 24-35.; Bunzl, Franz: Ein Bericht zur Innenrestaurierung der Pfarrkirche. 35-42.; Pfaffenbichler, Michael: Bericht über die Restaurierung des Hochaltars der Pfarrkirche 1980/81. 42-43.
797. Kiss Attila: Baranya megye X-XI. századi sírleletei. Bp.: Akadémiai, 1983 (Magyarország honfoglalás és Árpád-kori temetőinek leletanyaga; 1.) rec. FODOR István = Századok, 119, 1985, 1. 244-248.
798. KLANICZAY Tibor: A magyar reneszánszkutatás. = Klaniczay Tibor: Pallas magyar ivadéka. Bp.: Szépirodalmi, 1985 246-261.
799. KODONOVÁ, Mária - VALLÁSEK, Adrián: Banská Bystrica, mestský hrad - niekoľko poznámok a historii jeho opivenia. = Pamiatky prírodí, 15, 1985, 2. 8-13. ill.E
800. Kovalovszky Júlia: Településszatisok Tiszaeszlár-Basahalm. Bronzkor III-IV. és XI-XIII. század. Bp.: Akadémiai, 1980 rec. FODOR István = Századok, 119, 1985, 3. 845-848.
801. KUBINYI András: A középkori Magyarország közepkeleti része városfejlesztésének kérdéséhez. = Borsodi Levéltári Évkönyv, 5 (1985) 7-82. ill.
802. KUBINYI András: Die Rolle der Archäologie und der Urkunden bei der Erforschung des Alltagslebens in Spätmittelalter. = Études historiques hongroises 1985. Bp.: Akadémiai, 1985 1. köt. 615-644.
803. LOVAG, Zsuzsa: Byzantinische Beziehungen in Ungarn nach der Staatsgründung: Archäologische Forschungen zwischen 1970 und 1984. = Mitteilungen des Archäologischen Instituts der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 14 (1985) 226-233.
804. LUDWIG Emil: Románkori téglatemplomainkról. = Magyar Építőművészet, 1985, 10-13., ill.
805. Magyar Kálmán: Szántódpuszta és környéke a középkorban. Siófok: Sióvár, 1983 (Szántódi füzetek; 5.) rec. KÓHEGYI Mihály = Műemlékvédelem, 29, 1985, 1. 64.
806. Marosi, Ernő: Anfänge der Gotik in Ungarn: Esztergom in der Kunst der 12.-13. Jahrhunderts. Bp.: Akadémiai, 1984 > 1984. 622. rec. BADSTÜBNER, Ernst = Acta Historiae Artium, 31, 1985, 1-4. 104-106.; BOGYAY, Thomas von = Kunstchronik, 38, 1985, 1. 28-35.; BOGYAY, Thomas von

- = Südost-Forschungen, 44 (1985) 327-332.; KÖRMENDY Kinga = Magyar Tudomány, 30, 1985, 7-8. 630-631.; SCHUBERT, Ernst = Deutsche Literaturzeitung, 106, 1985, 1. 79-81. coll.
- 807. MAROSI, Ernő:** Datum und Chronologie in der Geschichte der mittelalterlichen Kunst. = Mitteilungen des Archäologischen Instituts der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 14 (1985) 199-208.
- MAROSI Ernő:** A középkori művészet nyelvi funkciója. > 82
- MAROSI Ernő:** A pillisi monostor szerepe a XIII. századi magyarországi művészetben. > 779
- 808. Matthias Corvinus und die Renaissance in Ungarn.** Schallaburg, 1982 Ism. HÖFLER, Janez = Zbornik za umetnostno zgodovino, 21 (1985) 168-170.; KLANICZAY Tibor: Schallaburg, 1982. = Klaniczay Tibor: Pallas magyar ivadéka. Bp. : Szépirodalmi, 1985 261-264.; Cs.SZABÓ László: Megváltás a legendában: Mátyás királyról reálisan. = Cs.Szabó László: Őrzök. Bp. : Gondolat, 1985 149-198.
- 809. MIKLÓS, Zsuzsa:** Einige Frage der mittelalterliche Siedlungsgeschichte im Spiegel der archäologischen Topographie. = Mitteilungen des Archäologischen Instituts der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 14 (1985) 235-242.
- 810. Művészet I.Lajos király korában, 1342-1382.** Katalógus. Szerk. Marosi Ernő et al. Bp. : MTA Művészettörténeti Kutató Csoport, 1983 > 1984. 627. rec. SZAMOSI, József = Ungarn-Jahrbuch 13 1984-1985 (1985) 245-247.
- 811. Onasch, Konrad:** Liturgie und Kunst der Ostkirche in Stichworten unter Berücksichtigung der Alten Kirche. Leipzig : Koehler und Amelang, 1981 rec. MOLNÁR István: Művészet és liturgia : Egy könyv tanulságai. = Művészet, 26, 1985, 9. 2-7. ill.
- 812. OPLL, Ferdinand:** Matthias Corvinus in Wien (1485-1490). = Wiener Geschichtsbücher, 40, 1985, Beiheft 3, 12 p.
- 813. RENESANCA u Hrvatskoj i Sloveniji.** Radovan Ivančević et al. Beograd ; Zagreb ; Mostar : Jugoslavija ; Spektar; Prva književna komuna, 1985 184 p., ill. (Umjetnost na tlu Jugoslavije)
- 814. RÉTHY, István:** Königsgräber und Reliquen [Székesfehérvár]. = Budapesti Rundschaу, 1985. szeptember 6. ill.
- 815. RUTTKAY, Alexander - SLIVKA, Michal:** Cirkevne inštitúcie v sídliskovom a hospodárskom vývoji Slovenská v stredoveku. = Archaeologia Historica, 10 (1985) 333-356., ill. G
- 816. G.Sándor Mária:** A reneszánsz Baranyában. Bp. : Akadémiai, 1984 > 1984. 631. rec. H. GYÚRKY Katalin = Archaeologiai Értesítő, 112, 1985, 2. 299-300.; NAGY, Emese = Acta Archaeologica, 37, 1985, 3-4. 443-445.
- 817. Cs.SZABÓ László:** Az érem másik fele : Műpártolás és propaganda a reneszánszban [Gonzaga kincsek]. = Cs.Szabó László: Őrzök. Bp. : Gondolat, 1985 141-147.
- 818. Cs.SZABÓ László:** A szakok művészei [A Medici család Firenzeje és Toszkánája Európában az 1500-as években. Firenze, 1980]. = Cs.Szabó László: Őrzök. Bp. : Gondolat, 1985 207-217.
- 819. Szekeres László:** Amit az idő eltemetett : Kis vajdasági régészet. Újvidék : Fórum, 1981 rec. KERNY Terézia = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 247-248.
- 820. SZEKERES László:** Középkori települések Északkelet-Bácskában. Újvidék : Fórum, 1983 rec. KERNY Terézia = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 248.
- 821. TOTHOVÁ, Stefania:** Vysledky doterajšich archeologických výskumov na území mestskej pamiatkovej rezervácie Banská Stivanica. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 3. 10-15. ill.E
- 822. ULIČNÝ, Ferdinand:** Podiel cirkevných inštitúcií na vývoji osídlenia a hospodarstva východného Slovenské v 12.-16. storočí. = Archaeologia Historica, 10 (1985) 357-367.
- 823. VÁCZY, Péter:** The Angelic Crown. = Hungarian Studies, 1, 1985, 1. 1-18. ill.
- 824. VÁCZY Péter:** Merseburgi Thietmar a magyar királykoronázásról. = Történelmi Szemle, 23, 1985 628-642. ill.
- 825. VÉGH János:** A szárnyas csoda [A genti oltár]. = Interpess Magazin, 1985, 2. 94-100. ill.
- 826. WEHLI, Tünde:** Die Probleme der Kunst in Ungarn um 1300. = Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte, Bd. 9.: Eröffnungs- und Plenarvorträge : Arbeitsgruppe "Neue Forschungsergebnisse und Arbeitsvorhaben". Hrsg. von Elisabeth Liskar. Wien, Köln, Graz: Böhlau, 1985 65-68., ill.
- 827. ZOLNAY László:** A "Balassák" és a Felvidék. Független: A Balassák birtokai. A Balassák és Donch mester várirtokai. = Borsodi Levéltári Évkönyv, 5 (1985) 83-169.

Építészet

- 828. BAKAY Komél:** Kőszeg, középkori védművek. Bp. : TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 209.)
- 829. BAKAY Komél:** Mit bizonyít a középi régészásó. = Magyar Nemzet, 1985. július 27. 7. hoz. BARISKA István: Eltűnt a tizenötödik századi Kőszeg? = Magyar Nemzet, 1985. október 11. 10.
- 830. BAKAY Komél:** Somogyvár, Bencés apátság romjai. Bp. : TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 201.)
- 831. BALASSA M. Iván:** A parasztház évszázadai : A magyar lakóház középkori fejlődésének vázlata. Békéscsaba : Tevan Nyomdaipari Szakközép- és Szakmunkásképző Iskola, 1985 188 p., ill. G
- 832. BAXA, Peter - FERUS, Viktor:** Novoobjavená veza hradbového múra a Bratislava v druhej polovici 13. storočia. = Pamiatky a príroda Bratislavy, 9 (1985) 243-255., ill.
- 833. BENKŐ Elek:** Szentábrahám régi temploma. = Keresztény Magvető, 91, 1985, 2. 82-86., ill.
- 834. BERG, Friedrich:** Kerner und Grufkapellen im Burgenland. = Wissenschaftliche Arbeiten aus dem Burgenland, 71 (1985) 201-207., ill.
- 835. BERTALAN Vilmosné:** Óbuda középkori topográfiája. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecci László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 245-283., ill. G
- 836. BICZÓ Piroksa:** A bátmonostori ásátások. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecci László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 363-371. G
- 837. BURIĆ, Tonči:** Kamení namjestaj bazilike u Žažviciu. = Starohrvatske prosvjeta, 15 (1985) 165-181., ill. F
- 838. BUZA Péter:** Hol volt Mátyás pesti vadaskertje? = Budapest, 23, 1985, 12. 14-17. ill.
- 839. CAPLOVIĆ, Dušan - HRUBEC, Igor - RUTTKAY, Alexander - VALLASEK, Adrián:** Stredoveké feudálne sídla na Slovensku a ich hospodárske zázemie. = Archaeologia Historica, 10 (1985) 241-254. G
- 840. CVITANOVIC, Durdica:** Zagreb - Medvegrad - Medvednica. = Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, 1985, 3-4. 8-9., ill.
- 841. CZAGÁNY István:** A budavári gótika tervezéstechnikai módszere és összefüggései. = Építés-Építészetudomány, 17, 1985, 3-4. 397-452. ill.
- 842. CZEGLÉDY Ilona:** Az isaszegi római katolikus templom feltárása és műemléki helyreállítása. = Studia Comitatus, 17 (1985) 431-449., ill. G
- 843. DÉNES József:** Árpád-kori várak a Mátra déli oldalán. = Agria, 21 (1985) 77-92. ill. G
- 844. DERCSENÝI, Balázs:** Die Probsteikirche von Felsőörs. = Budapesti Rundschaу, 1985. február 25. 8. ill.

845. Dercsényi Dezső: Baranya középkori templomai. Bp. : Corvina, 1984 > 1984. 655. rec. KÖHEGYI Mihály = Műemlékvédelem, 29, 1985, 1. 63-64.
846. DOBŠOVIĆ, Jozef - MELLOCHERČIK, Martin - REXA, Daniel: Súčasný stav pamiatkovej obnovy a predbežné výsledky stábevo-historického výskumu bývalého Pálffyho paláca na nálepkovej ulici č. 19-21 v Bratislave. = Pamiatky a príroda Bratislavy, 9 (1985) 256-263., ill.
847. DRENKO, Zoltán: Archeologické nálezy na Strečnianskom hrade [Sztrecsény vára]. = Zborník Slovenského národného múzea. História, 25 (1985) 145-155., ill. G R
848. Fabini, Hermann: Baugeschichtliche Entwicklung von Alt-Hermannstadt im Spiegel historischer Stadtbilder. Sibiu : Zeitschrift Transilvania, 1983 rec. FALBUSCH, Bernward = Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde, 8, 1985, 2. 179-182.
849. FABINI, Hermann - FABINI, Alida: Kirchenburgen in Siebenbürgen: Abbild und Selbstdarstellung siebenbürgisch-sächsischer Dorfgemeinschaften. Leipzig : Koehler und Amelang, 1985 244 p., ill.
850. Fabini, Hermann: Sibul gotic. Bucuresť : Editura Technica, 1982 rec. PLÁČEK, Miroslav = Archaeologia Historica, 10 (1985) 515-516.
851. Fabritius-Dancu, Julianna: Spaziergang durch Alt-Hermannstadt. Aquarelle, Zeichnungen, Text. Sibiu : Zeitschrift Transilvania, 1983 rec. FAHLBUSCH, Bernward = Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde, 8, 1985, 2. 179-182.
852. FELD István: Egy gömöri falusi templom [Zubogy]. = A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 23 (1985) 15-23. ill.
853. FELD István: A gönci Amadé-vár. = A Heman Ottó Múzeum Évkönyve, 22-23 1983-1984 (1985) 59-73. ill. G
854. FELD István: Középkori várkutatásunk újabb eredményei. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecci László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 175-201., ill. G
855. FELD István: Újabb kutatások a solymári középkori várban. = Studia Comitatensia, 17 (1985) 451-477., ill. G
856. FODOR László: Előzetes jelentés a markazi pusztatemplom feltárásáról. = Agra, 21 (1985) 93-100. ill. G
857. GÁDOR Judit: A Sály-latori nemzetséfgői központ kutatása. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecci László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 115-128., ill. G
858. GEREVICH, László: Ergebnisse der Ausgrabungen in der ungarischen Zisterzienser-Abtei Pilis. = Acta Archaeologica, 37, 1985, 1-2. 111-152. ill
859. Gerevich László: A pilisi ciszterci apátság. Szentendre : Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1984 > 1984. 708. ism. SLIVKA, Michal = Slovenské archeológia, 33, 1985, 2. 455-456.
- GEREVICH László: A pilisi ciszterci apátság. > 779
860. GÖMÖRI János: Középkori mészegető kemence Sopronban. = VEAB Értesítő, 1984 (1985) 249-262. ill.
861. GÖMÖRI János: Újabb dorongtűmaradványok Sopronban és Kőszegen. = Soproni Szemle, 39, 1985, 2. 170-177., ill.
862. GYÖNGYÖSSY János: Két pártázatos építészeti emlékről [Nagyajta, erőd, Bölön, erőd]. = Művelődés, 38, 1985, 4. 45-46. ill.
863. HABERLANDOVÁ, Helena - ORISKO, Štefan: K stredovekomu vyvinu mesta [Trencsén]. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 6. 6-10. ill.
864. HIMMLER György: Ipolymenti képek [Ipolybalog r.k. templom]. = Új Tükör, 1985. szeptember 29. 22. ill.
865. HOLL, Imre: Mittelalterliche Dorfgrundrisse in Ungarn. = Mitteilungen des Archäologischen Instituts der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 14 (1985) 243-249.
866. HORVAT, Zorislav: Burg u Brinju i njegova kapela. = Peristil, 27-28 1984-1985 (1985) 41-67., ill.
867. JURKOVIĆ, Miljenko: Prilog odredivanju južnodalmatinske grupe predromaničke skulpture. = Starohrvatske prosvjeta, 15 (1985) 183-199. ill. F
868. KERTÉSZ, Pál: Neogene ornamental and building stones in Hungary. = Neogene mineral resources in the Carpathian Basin : Historical studies on their utilization. Ed. by József Hala. Bp. : Hungarian Geological Survey, 1985 397-425., ill.
869. KOPPÁNY Tibor: Középkori kastélyaink és kutatásuk problémái. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecci László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 203-210.
870. KOREK József: Pomáz Árpád-kori kőbányászata. = VEAB Értesítő, 1984 (1985) 55-60. ill. E
871. KOVÁCS András: A siklósi vár a középkorban 1543-ig. = A Siklósi Vár- és Múzeumalatti Kőr Tudományos Emlékülése, 1984. március 15. Siklós : Hazafias Népfront Vár Bizottsága, 1985 9-16. ill.
872. KOVALOVŠZKY Júlia: Árpád-kori falukutatásunk újabb eredményei. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecci László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 41-49. G
873. KOZÁK Károly: Árpád-kori műhelyek és egy középkori fűtőkemence az egri várban. = VEAB Értesítő, 1984 (1985) 205-216. ill. E
874. KOZÁK Károly: Közép-Európa centrális templomai (IX-XI. század). = A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 17 1984 (1985) 144., ill. E
875. KRALOVÁNSZKY Alán: Az ispánsági várak kérdéséhez. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecci László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 129-131. G
876. KRALOVÁNSZKY Alán: A veszprémi és zirci templomok kutatásának újabb eredményei. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecci László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 353-362., ill. G
877. LABUDA, Jozef: Archeologické výskumy na starom meste a problematika najstaršieho osídlenia Banskej Štiavnice. = Zbirkník Slovenského banského múzea, 12 (1985) 29-45., ill. G
878. LOVAG Zsuzsa: Beszámoló az Esztergom-szigeti apácakolostor 1979-1983 között végzett feltárásáról. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecci László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 343-350., ill. G
879. LŐRINCZY Gábor: Árpád-kori téglágetető kemencék Tiszalök-Kövestelken. = VEAB Értesítő, 1984 (1985) 155-163. ill. E
880. MAGYAR Kálmán: Ispánsági és nemzeti központok kutatása Somogyban. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecci László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 133-141. G
881. MAGYAR Kálmán: A középkori emlékek régészeti kutatása Somogyban. = Somogy, 13, 1985, 4. 78-83. ill.
882. MENDELE Ferenc: Nagyhasány középkori temploma. = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 1-2. 149-165. ill.
883. MIKLÓS Zsuzsa: Árpád-kori (XII-XIV. századi) kisvárak Magyarországon. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecci László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 143-158.
884. MIKLÓS Zsuzsa: Középkori épület és kőbánya a nagymarosi Malom-völgyben. = Studia Comitatensia, 17 (1985) 479-498., ill.
885. MÓDY György: Debrecen Árpád-kori és középkori régészeti kutatottsága. = Debreceni Szemle, 5, 1985, 1. 171-181.

886. MÓDY György: A Szent András templom és a Verestoronny kutatása 1980-ban : Debrecen 1290-1390 között. Debrecen : Hajdú-Bihar Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1984 > 1984. 700. rec. KERNY Terézia = Ars Hungarica, 133, 1985, 2. 248-249.; OROSZ István: A városállás első szakasza Debrecenben. = Alföld, 36, 1985, 12. 86-88.
887. NAGY Sándor: Dombo : Srednjevekovna opatija i tvrdava=Mittelalterliche ortschaft mit Klöstem. Novi Sad : Vojvodineski Muzej ; Forum, 1985 63 p., 41 t., ill.
888. NEMES András: Bordás boltozatok Sopronban a XIII. század közepétől 1519-ig. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
889. NÉMETH Péter: Az I.István-kori ispani központok kutatásának eredményei és feladatai. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmezi László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 105-114. G
890. M. NEPPER Ibolya - MÓDY György: Szentgyörgy (Kismacs) Árpád-kori templomának feltárása : A falu a XIII-XIV. században. = A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve, 1983-1984 (1985) 91-131. ill. G
891. OLTEANU, Stefan: Le plomb dans le bâtiment an Roumanie au Moyan-Age. = Pierre et métal dans le bâtiment au Moyan-Age. Paris, 1985 331-337.
892. PÁLMÁNY Béla: Hol épült fel Sztrahora vára? = A Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve, 11 (1985) 205-228., ill. G
893. PÁLÓCZI Horváth András: Egy középkori kun falu [Lászlófalva]. = Élet és Tudomány, 1985. július 5. 850-852. ill.
894. PARÁDI Nándor: A későközépkori faluásatások újabb eredményei. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmezi László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 71-78. G
895. PETRICIOLI, Ivo: O položaju kuće kralja Ludovika Anžuvina i crkve sv. Silvestra u Zadru. = Starohrvatska prosvjeta, 15 (1985) 119-132., ill. F
896. PETROVIĆ, Miomir: Srednovekovna tvrbava u Bacsu - brancis kula. = Rad Vojvodanskih muzeja, 29 1984-1985 (1985) 121-131., ill. E
897. POKLA, Bela: Prinos krasnianskej benediktskej komunity k hospodarskym, sociálnym a kultúrnym dejinám východného Slovenská. = Archaeologia Historica, 10 (1985) 369-374., ill. G
898. PROX, Alfred: Die Ostung der Burzenländer mittelalterlichen Kirchen. = Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde, 8, 1985, 1. 27-35.
899. PUŠKÁROVÁ, Blanka: Nielok'ko nových poznatkov, získaných pri výskume fasád veze nitrianského hradu. = Archaeologia Historica, 10 (1985) 469-473., ill. G
900. RATKOŠ, Peter: Chronologizácia architektúry a hospodárske dejiny Slovenska v 9.-13. storočí. = Archaeologia Historica, 10 (1985) 461-467.
901. SALAMON László: A csikrákosi erőtemplom. = Új Auróra, 1985, 1. 58-60. ill.
902. SÁNDORFI György: Korai váraink típusvizsgálata. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmezi László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 159-175. G
903. SEDLMAYR János: A tari r.k. templom építészeti elemzése és helyreállítása. = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 1-2. 185-203. ill.
904. SEEBER, Rudolfine: Történelmi sgraffito technikák. = Múzeumi Műtárgyvédelem, 14 (1985) 235-238.
905. SILL, Ferenc: Vasvár története a középkorban (896-1578). = Vasi Szemle, 39, 1985, 1. 60-87. ill. G
906. Cs.SÓS Ágnes: Zalavár a középkorban. Zalaegerszeg : Zala Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1985 22 p. ill.
907. STANÍK, Ivan: K počiatkom vystavby mestského opevnenia v Tmave. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 1. 9-13. ill. E
908. STOPAR, Ivan: Pregled grajskih stavb na Slovenskem Štajerskem. = Celjski zbornik, 1985 (1985) 177-217.
909. SZABÓ János Győző: A gyöngyöspatai Szent Péter templom. = Agria, 21 (1985) 5-76. ill. G
910. SZABÓ Lilla: A pozsonyi Szent Márton templom építéstörténetének kérdései. = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 147-160. ill. G
911. SZÓKE Máttyás: Visegrád, Alsóvár, Salamon-toronny. Bp. : TKM, 1985 [16] p. ill.(Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 202.)
912. B.SZÜCS Margit: Az építészet története. Újkor. I.köt. A reneszánsz. Bp. : Tankönyvkiadó, 1985 294 p. ill.
913. TÓTH Ferenc: A kiszombori rotunda. = Élet és Tudomány, 1985. augusztus 9. 1010-1012. ill.
914. TÓTHOVÁ, Stefánia: Mestská pamiatková rezervácia Banská Štiavnica - vysledky archeologických výskumov. = Archaeologia Historica, 10 (1985) 125132., ill. G
915. TUMANISVILI, D.G.: A mchetai Dzsvari-templom. = Művészet, 26, 1985, 9. 30-35. ill.
916. TŰSKÉS Tibor: "Virágos kert vala híres Pannónia" : Középkori templomok a Mecsekben. = Új Tükör, 1985. január 20. 12-13. ill.
- VALTER Ilona: Ciszterci monostorok kutatása. > 799
917. VALTER Ilona: Középkori egyházi épületeink kutatása. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmezi László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 317-341. G
918. VALTER Ilona: Pászto, Oskolamaster-ház. Bp. : TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 219.)
919. VALTER, Ilona: Romanische Sakralbauten Westpannoniens. Eisenstadt : Roetzer, 1985 304 p. ill. rec. CORNELIUS, Hans = Pannonia, 13, 1985, 5. 28. ill.; -n. = Budapest Rundschaue, 1985. november 25. 9.; ROMÁN András = Városépítés, 21, 1985, 6. 38.; SILL Ferenc = Vasi Honismereti Közlemények, 1985. 1-2. 73-75.; TÓTH Sándor = Új Ember, 1985. november 24. 6. ill.
- VALTER Ilona: A szentgotthárdi ciszterci monostor. > 407
920. VÁNDOR László: Későgótikus építőműhely Egerváron és környékén. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmezi László. Bp. : Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 373-387., ill. G
921. Varga Livia: A szászsebesi evangélikus templom középkori építéstörténete. Bp. : Akadémiai, 1984 > 1984. 737. rec. SZILÁGYI István = Műemlékvédelem, 29, 1985, 1. 57-58.
922. VEZIC, Pavusa: Sklop župne crkve sv. Asela bivše katedrale u Ninu. = Starohrvatska prosvjeta, 15 (1985) 201-215., ill. F
923. L.WOLF Mária - SIMÁN Katalin: A Herman Ottó Múzeum ásatai és leletmentései 1983-ból. = A Herman Ottó Múzeum Évkönyve, 22-23 1983-1984 (1985) 75-88., ill.

Várostervezés, urbanisztika

924. BAXA, Peter: Genézia miest na Slovensku a ich topografia vo svetle archeologického výskumu. = Archaeologia Historica, 10 (1985) 93-103. ill. G
925. Entz Géza: Székesfehérvár és Sopron építészeti megjelenése a 15. században. = Történelmi Szemle, 1984 > 1984. 740. rec. KÓHEGYI Mihály = Műemlékvédelem, 29, 1985, 4. 317.
926. KRALOVÁNSZKY Alán: Újabb adatok Veszprém és Székesfehérvár településtörténetéhez. = A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 17 1984 (1985) 189-207., ill. G

927. KRALOVÁNSZKY Alán: A várostörténeti kutatások kérdéséhez. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszéri feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecezi László. Bp.: Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 313-315. G
928. KUBINYI András: Középkori városkutatásunk újabb eredményei. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszéri feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecezi László. Bp.: Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 211-230.
929. MARSINA, Richard: Najstaršie mestá na Slovensku na základe historických dokladov. = Archaeologia Historica, 10 (1985) 85-92. G
930. G.SÁNDOR Mária: Újabb adatok Pécs középkori topográfiájához. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszéri feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecezi László. Bp.: Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 231-244. G
931. SZEGFŐ László: Gondok és gondolatok Szeged keletkezéstörténete kapcsán. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszéri feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecezi László. Bp.: Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 13-28. G
932. SZŐKE Mátys: Adatok a középkori visegrád történetéhez és helyrajzához. = Középkori régészetünk újabb eredményei és időszéri feladatai. Szerk. Fodor István, Selmecezi László. Bp.: Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 285-312., ill. G

Szobrászat

933. ADORJÁN Imre: Hold és sárkány: Adalékok Árpád-kori állatalakos faragványaink közel-keleti párhuzamaihoz. = Művészet, 26, 1985, 8. 24-29. ill.
934. BROTE, Florian: Die gotische Bauplastik Mühlbach: Ihre Entstehung im europäischen Kontext und ihre Einflüsse in Siebenbürgen. = Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde, 8, 1985, 1. 1-16. ill.
935. FERJAN, Jana Intihar: Ljubljanska kiparska delevnica 15. stiletja seznam plastik. = Zbornik za umetnostno zgodovino, 21 (1985) 131-148., ill. E
936. HORVAT, Andela: Gotički kip Marije Bistrice. = Peristil, 27-28 1984-1985 (1985) 151-157., ill. G
937. HORVAT, Andela: Kip Madona od drva na Vinagora. = Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 8-9 1984-1985 (1985) 81-84., ill. G
938. LUXOVÁ-DOBESOVA, Viera: Das Bildnis in der alten Steinplastik in der Slowakei. = Seminaria Niedzickie=Niedzica Seminars, 2. Ed. Ewa Śnieżyńska-Stolot. Krakow: Muzeum Narodowe, 1985 145-149., ill.
939. LÓVEI Pál: Címeres kőfaragvány Ujlakról. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 1-2. 79-81. ill.
940. Németalföldi szobrászat 14-16. század, Bp., Szépművészeti Múzeum, 1984 > 1984. 750. Ism. BRESTYÁNSZKY Ilona: Németalföldi szobrászok. = Nők Lapja, 1985. január 26. 22-23. ill.; EMBER Mária = Magyar Nemzet, 1985. február 18. 7.; J.R.Sz. [SZÁNTÓ R. Judit]: Niederländische Skulpturen der Spätgotik. = Budapester Rundschau, 1985. január 14. 9.
- OSGYÁNYI Vilmos: Kőszobrász-restaurátori megfigyelések a pilisi Gertrudisz síremlék töredékeinek rekonstrukciós feldolgozásához. > 779
941. POSZLER Györgyi: Késő gótikus feszület Gyöngyösről. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 1-2. 81-83. ill.
942. RUFFY Péter: A Garamszentbenedeki Úrkoporsó [beszélgetés Cséfalvay Pállal]. = Ruffy Péter: A türelem ösvényein. Bp.: Magvető, 1985 442-446.
943. SZMODIS-ESZLÁRY Éva: Klassifizierungsfragen von gotischen Statuen. = Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte, Bd. 9.: Eröffnungs- und Plenarvorträge: Arbeitsgruppe "Neue Forschungsergebnisse und Arbeitsvorhaben". Hrg. von Elisabeth Liskar. Wien; Köln; Graz: Böhlau, 1985 73-77., ill.

944. UZSOKI András: I. András király sírja Tihanyban és a sírlap ikonográfiái vonatkozásai. = A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 17 1984 (1985) 145-188., ill. G
945. ZOLNAY, László: Aussergewöhnliches Bekenntnis über die Freilegung des gotischen Skulpturenfriedhofs in Buda. = Budapester Rundschau, 1985. június 17. 6-7. ill.

Festészet, rajzművészet, sokszorosított grafika, könyvművészet

946. Bakoš, Jan: Dejiny a koncepcie stredovekého umenia na Slovensku: Explikácia na gotickom nástennom maliarstve. Bratislava: Tatran, 1984 > 1984. 757. rec. BARINKOVÁ, D. = Památky a příroda, 1985, 10. 412-413.; MARSINA, Richard = Slovenská archivistika, 20, 1985, 2. 124-127.; SOPKO, Julius = Historický časopis, 33, 1985, 4. 599-601.; SVÁCHA, Rostislav = Výtvarný život, 30, 1985, 7. 44-45.
947. BIATHOVÁ, Katarína: Historické slohy a ľudové umenie s príkladi z gotického maliarstva na Slovensku. = Ars populii, 2/8, 1985 55-64., ill. E F G R
948. The BOOK of hours of Pannonhalma. + SZABÓ, Flóris - SOLTÉSZ, Elisabeth: Two papers on the codex preserved in the Library of the Abbey of Pannonhalma. Bp.: Corvina; Helikon, 1985 cop. 1982 [478] p. ill. + 170 p. [tokban]
949. BOROSS Klára: Váradí Péter könyvtárának újabb kötet az Egyetemi Könyvtár ősnymtatványgyűjteményében. + WEHLI Tünde: Megjegyzések Váradí Péter Decretalisának kifestéséhez. = Magyar Könyvszemle, 101, 1985, 3-4. 276-280., 280-287. ill.
950. Das Corvinus-Graduale. Bp.; Hanau: Corvina; Verner Dausien Verlag, 1982 rec. ZACH, Krista = Südost-Forschungen, 45 (1985) 332-333.
951. CSAPODI Csaba: Catalogus collectionis codicum Latinorum et Graecorum: K 393- K 500. Bp.: MTA Könyvtára, 1985 283 p., XVIII t. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Kézirattárának katalógusai; 16.)
952. CSAPODI Csaba: Medical and scientific manuscripts of the Corvonian library. = Orvostörténeti Közlemények, No 109-112, 1985 37-45., ill.
953. Csapodiné Gárdonyi Klára: Die Bibliothek des Johannes Vitéz. Bp.: Akadémiai, 1984 > 1984. 764. rec. FRODL, Hermann = Biblos, 34, 1985, 3. 243-244.
954. Eörsi, Anna: Le peinture de style gotique international. Bp.: Corvina, 1984 > 1984. 768. rec. VERGANI, Maria = Arte Cristiana, 73, No 711, 1985 439.
955. FLEMISCH calendar. + SOLTÉSZ, Elizabeth: Introductory essay to the facsimile edition of cod. lat. 396 of the National Széchényi Library. Bp.: Corvina, 1985 [26] t. ill. + 50 p.
956. Fragmenta latina codicum in Bibliotheca Universitatis Budapestiensis. Red. Ladislav Mezey. I/1. Bp.; Wiesbaden: Akadémiai; Otto Harrassowitz, 1983 > 1984. 769. rec. CSAPODI Csaba = Századok, 119, 1985, 4. 1040-1043.; KULCSÁR Péter = Irodalomtörténet, 67, 1985, 3. 667-670.; SOPKO, Julius = Historický časopis, 33, 1985, 1. 143-144.; SPUNAR, Pavel = Listy filologické, 108, 1985, 3. 177-178.; TÖRÖK József: Kódextörédek. = Új Ember, 1985. június 9. 6.
957. KÁDÁR, Zoltán: A római Casanatense-könyvtár Corvina-kódexének (Cod.459) állatábrázolásairól. = Orvostörténeti Közlemények, No 109-112, 1985 31-36., ill. E
958. KARÁCSONYI Rózsa: Katalógus versben 1486-ból [Naldus Naldius: Epistole de laudibus Augustae bibliothecae]. = OSZK Híradó, 28, 1985, 9-10. 148-149.
959. KÓDEXEK A középkori Magyarországon: Kiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban, 1985. november 12. - 1986. február 28. A kiállítást rend. az OSZK Kézirattára

- Vizkelety András irányításával. Bp.: OSZK, 1985 295 p., ill. GER tart. Székely György: Magyar művelődés és európai-ság középkori kódexekünk tükrében. 13-15.; Csapodi Csaba: A középkori magyarországi könyvtárak története. 19-33.; Török Gyöngyi: Középkori magyarországi kódexfestészet. 35-48.; Török József: A középkori magyarországi liturgia története. 49-66.; Szendrei Janka: A középkori magyarországi zene története. 67-76.; Katalógus. 79-170. ism. HOLLÓSI Éva: Buchmalerei unter Ausländischen Einfluss. = Budapesti Rundschaу, 1985. december 23. 8. ill.; KERESZTURY Dezső menyitja. = OSZK Híradó, 28, 1985, 9-10. 143-147.; (mátyás) [MÁTYÁS István] = Népszava, 1985. november 13. 6.; POLGÁRDY Géza: Középkori kódexekink kiállítás. = Reformátusok Lapja, 1985. december 8. 4.; RUFFY Péter: Középkori kódexek között. = Magyar Nemzet, 1985. november 16. 9. ill.; TÓTH Sándor: Századok vendégségében. = Új Ember, 1985. december 15. 6. ill.
960. LÁSZLÓ Gyula: A Szent László legenda falképei. = Életünk, 22, 1985, 4. 324-352. ill.
961. Lazarev, Viktor: A moszkvai ikonfestő iskola. Bp.: Corvina, 1983. rec. RUZSA György = Művészet, 26, 1985, 9. 52-54. ill.
962. MAGYAR, Arnold: Fröhste Darstellung eines Franziskaners in Rust. = Burgenländische Heimatblätter, 47, 1985, 4. 204-206.
963. MAROSI Ernő: Johannes Aquila és a 14. századi falfestészet : Beszámoló a Velemben 1984. október 15-18. között rendezett művészettörténeti tanácskozásról. = Életünk, 22, 1985, 11. 1050-1056.
964. MIKÓ Árpád: Az olomouci Alberti-Corvina - Augustinus Olomuccensis könyve. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 1-2. 65-72. ill. G
965. ONDREJČEKOVÁ, Zora: K otázkám autorstva miniatur erbovej listiny mesta Košic z roku 1423. = Výtvarný život, 30, 1985, 9. 43-44., ill.
966. MPANDUR Julianna: Két XVI. századi cirill-szláv tetraevangélium a Nyiregyházi Görögkatolikus Hitudományi Főiskola Könyvtárában : A "Pircsi Kódex" és a "Sárospataki kódex". = Könyv és Könyvtár, 14 (1985) 121-135. ill. G
967. A PÁRIZSI órások könyve. Hasonmás kiadás [Az MTA Könyvtára Ant.76. jelzésű kódexe]. + CSAPODI Csaba kisértanulmánya. Bp.: Magyar Helikon, 1985 [184] p. + 15 p., ill. rec. SZÉKELY András = Új Tükör, 1985. december 8. 2., ill.
968. PHYSIOLOGUS : A zsámboly kódex állatbrázolásaival. Utószó és képmagyarázatok Kádár Zoltán. Bp.: Helikon, 1986 rec. KÁDÁR Zoltán = Könyvvilág, 30, 1985, 3. 29.
969. Prokopp Mária: Italian Trecento Influence on Murals in East Central Europe Particularly Hungary. Bp.: Akadémiai, 1983 > 1984. 778. rec. HÖFLER, Janez = Zbornik za umetnostno zgodovino, 21 (1985) 165-168.; TOGNER, Milan = Múzeum, 30, 1985, 3. 78-80.
970. RÁSZLAY Tibor: Árpádházi Szent Erzsébet Nápolyban [A Donna Regina templom falképei]. = Magyar Nemzet, 1985. december 24. 22. ill.
971. REPERTORIUL picturilor murale medievale din România (sec. XIV-1450) I. Coordonator Vasile Drăgut. Auctori Anca Bratu et al. Bucuresti : Editura Academiei, 1985 312 p., ill. F (Pagini de veche artă Românească ; 5/1)
972. RUZSA György: Legendák ikonja [Tolgai kolostor, Istenanya a gyermek Jézussal]. = Műszák, 1985. 4. 18-19. ill
973. SOMLYÓI Tóth Tibor: A kalandozások kalandos képei [Ioannes Skylitzes történetének illusztrációi]. = Élet és Tudomány Kalendáriuma 1986 (1985) 42-45. ill.
974. TÖRÖK, Gyöngyi: Beiträge zur Verbreitung einer niederländischen Dreifaltigkeitsdarstellung im 15. Jahrhundert : Eine Elfenbeintafel aus dem Besitze Philipps des Guten von Burgund. = Jahrbuch der Kunsthistorischen Sammlungen in Wien. 81 (1985) 7-31., ill.
975. URBACH Zsuzsa: Le dessin sous-jacent dans la peinture : Colloques I-IV. Louvain-La Neuve 1979-1981. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 3-4. 193-203. ill.
976. VÖRÖS Boldizsár: A Képes Krónika miniatúrái. = História, 7, 1985, 3. 26. ill.
977. WEHLI Tünde: A Budapesti Egyetemi Könyvtár egy graduale-töredéke [Fr.l.m. 275]. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 1-2. 61-64.

Iparművészet

978. SZÉKELY András: A turáni ló tulsó oldala. = Új Tükör, 1985. február 10. 18. ill.

Fémművesség

979. CSENDER László: A korona rejtékelye Ausztriában 1945-ben. = Hadtörténelmi Közlemények, 32, 1985, 3. 643-659. ill.

980. CSOMOR Lajos - LANTOS Béla - LUDVIGH Rezső - POÓR Magdolna: A Magyar Korona : Az aranyműves vizsgálat eredményei. = Életünk, 22, 1985, 8. 727-740. ill.

CSOMOR Lajos - LANTOS Béla - LUDVIGH Rezső - POÓR Magdolna: A magyar korona aranyműves vizsgálatának eredményei. > 689

981. FODOR István: A jászágói emberalakos gyertyatartó. = Élet és Tudomány, 1985. január 18. 95. ill.

982. GÖMÖRI, János - KISHÁZI, Péter: Iron ore utilization in the Carpathian Basin up to the Middle Ages with special regard to bloomeries in western Transdanubia. = Neogene mineral resources in the Carpathian Basin : Historical studies on their utilization. Ed. by József Hala. Bp.: Hungarian Geological Survey, 1985 323-355., ill.

983. HEGYI Imre: A magyar bányászat középkori kezdetei : A fémbányászat kora. = VEAB Értesítő, 1984(1985) 61-72. ill. E

984. Insigna regni Hungariae. I. Red. Fülöp Ferenc. Bp.: Magyar Nemzeti Múzeum, 1983 > 1984. 796. rec. BAKAY Komél = Életünk, 22, 1985, 1. 85-88.

985. Jankovich, Miklós: Une coupe en serpentine du XVe siècle : Cadeau d'un membre de la maison régnante de France, destiné au roi Mathias. = Acta Historiae Artium, 25, 1979, 1-2. 67-76., ill. rec. SALET, Francois = Bulletin Monumental, 143, 1985, 1. 74-75.

986. KEINA, Ruszudán: Fémművesség Grúziában. = Művészet, 26, 1985, 9. 22-29. ill.

987. KLUSCH, Horst: Der "Corvinusbecher". = Forschungen zur Volks und Landeskunde, 28, 1985, 2. 59-64. ill.

988. KOVÁCS József: Lackner Kristóf a koronáról. = Életünk, 22, 1985, 8. 719-726. ill.

989. LOVAG Zsuzsa: Egy 11. századi bronzkopusz. = Folia Archaeologica, 31 (1985) 183-191. ill. G

990. LOVAG Zsuzsa: Krisztus kinszenvedésének eszközeivel díszített gyűrű Szentendréről. = Studia Comitatensia, 17 (1985) 499-507., ill. G

991. MACHAT, Christoph: Die Chormantelschliessen Ludwigs des Grossen von Ungarn im Aachener Domschatz. = Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde, 8, 1985, 1. 16-27. ill.

992. MAGYAR Kálmán: A középkori vasművesség forrásai és emlékei Somogyban, I. = VEAB Értesítő, 1984 (1985) 217-226. ill. E

993. MÜLLER Róbert: Középkori vaseszközök kutatása. = Középkori régészettünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Szerk. Fodor István, Selmeczi László. Bp.: Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 427-441. G

994. NAGY, Zoltán: Il Trionfo della Luna nel Piedistallo del Calvario di Mattia Corvino. = *Republica Litterarum. Studies in the Classical Tradition*, 8 (1985) 191-218. ill.
995. VASTAGH Gábor: Ezüstkohászat rudabányán 1528-ban. = *Bányászati és Kohászati Lapok. Öntöde*, 118 (36.), 1985, 11. 514-516. ill. E G
996. WENZEL, Marian: A Bosnian Kingdom metalworking tradition. = *Peristil*, 27-28 1984-1985 (1985) 5-40., ill.

Érem, pénz, pecsét

997. DINNYÉS István: XII. századi éremlelet Abonyból. = *Studia Comitatus*, 17 (1985) 409-430., ill. G
998. HORVÁTH István: Az Árpád-kor pénzverése Esztergomban [Nemzetközi numizmatikai emlékülés és pénztörténeti kiállítás a Balassa Múzeumban, 1984. szeptember 28.]. = *Dunakanyar*, 21, 1985, 1. 58-60. ill. > 1984. 813.
999. SALTZER Emő: Árpádházi éremleletek a statisztikák tükrében. = *Az Érem*, 41, 1985, 1. 6-11., 2. 1-7. ill. E G
1000. VADÁSZ György: Különböző országok hasonló éremképeinek egyezései és eltérései a XI. században. = *Az Érem*, 41, 1985, 1. 13-19. ill. E G

Kerámia, üveg

1001. FELD István - GERELYES Ibolya: Késő-középkori leletegyüttes az ozorai várkastélyból. = *Communications Archaeologicae Hungariae*, 1985 163-184. ill. G
1002. H.GYÜRKY Káta: Az üveg használata a középkori Magyarországon a régészeti leletek fényében. = *Középkori régészettünk újabb eredményei és időszerű feladatai*. Szerk. Fodor István, Selmecci László. Bp.: Magyar Nemzeti Múzeum, 1985 407-426., ill. G
1003. HOLL Imre: Dunántúli kályhacsempék: Udvari műhelyek szállítási a 15. században. = *A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei*, 17 1984 (1985) 209-220., ill. G
1004. HOŠŤO, Jozef: Stredoveké hrdčiarstvo na území Gemera, Novohradu, a Hontu. = *Vlastivedné štúdie Gemera*, 3 (1985) 230-262. ill. E G H

Bútor, enteriőr

1005. DARÁZS Zsófia: A tölgyfa második élete [templomi padok]. = *Műzsák*, 1985. 4. 22-23. ill.

Textil és viselet

1006. CSERNYÁNSZKY Mária: Magyar reneszánsz főpapak olasz hímezésű miseruhában. = *Művészettörténeti Értesítő*, 34, 1985, 3-4. 145-149. ill.
1007. GÁBORJÁN Alice: Középkori magyar szürke ruhák. = *Etnographia*, 96, 1985, 2-3. 212-250. ill. G
1008. GAZDY Dénes: A koronázási palástról. = *Élet és Tudomány*, 1985. augusztus 16. 1038-1039. ill.
1009. SINKÓ Ferenc: Ki a "kigyót emelő férfi" a koronázási paláston? = *Új Ember*, 1985. november 10. 6.
1010. SIPOS Enikő: Mária királynő díszruhájának restaurálásáról. = *Művészettörténeti Értesítő*, 34, 1985, 3-4. 137-144. ill.
1011. ZOLNAY László: Bakócz palástja [Allen Art Museum, Berlin College, Ohio]. = *Interpress Magazin*, 1985. 9. 14-15. ill.

Kisművészetek

1012. IRÁSNÉ Melis Káta: A Mátyás-kori budai királyi könyvkötőműhely leletei. = *Művészettörténeti Értesítő*, 34, 1985, 1-2. 48-60. ill. G

A művészet határterületei

1013. ALBRECHT Gyula: Címerpajzs és sisakdísz. = *Műzsák*, 1985. 3. 10-11. ill.
1014. TARDY, Lajos: Heraldik und Medizingeschichte: Die Ärzteadungen in Ungarn. = *Orvostörténeti Közlemények*, No 109-112, 1985 143-153., ill. H

Mesterek

1015. Aquila János
VÉGH János: Johannes Aquila muraközi falképei. = *Új Tükör*, 1985. június 9. 36-37. ill.
1016. Bosch, Hieronymus
FRAENGER, Wilhelm: Hieronymus Bosch. 2.kiad. Bp.: Corvina, 1985 485 p., ill. rec. BODRI Ferenc: Két nagyszerű festőmonográfia. = *Művészet*, 26, 1985, 3. 54-57. ill.
1017. Botticelli, Sandro
BO, Carlo - MANDEL, Gabriele: Botticelli életműve. Bp.: Corvina, 1985 120 p., ill. (A művészet klasszikusai) rec. SZAMOSI Ferenc: Albumokat ajánlunk. = *Magyar Hírlap*, 1985. december 13. 9.
1018. Cellini, Benvenuto
SZENTKUTHY Miklós: Benvenuto Cellini önéletrajza. = *Szentkuthy Miklós: Műzsák testamentuma*. Bp.: Magvető, 1985 460-462.
1019. Cranach család
Schade, Werner: A Cranach család. Bp.: Corvina, 1983 > 1984. 841. rec. BODRI Ferenc: Két nagyszerű festőmonográfia. = *Művészet*, 26, 1985, 3. 54-57. ill.
1020. Dürer, Albrecht
Dürer, Albrecht: A festészetről és a szépségről. Bp.: Corvina, 1982 > 1984. 842. rec. KOZMA Béla = *Annales Universitatis Scientiarum Budapestiensis de Rolando Eötvös Nominatae. Sectio Historica*, 24, 1985, 311-312. kiáll. Bécs, Albertina, 1985 ism. EMBER Mária: Dürer- és felkészült hamisítói. = *Magyar Nemzet*, 1985. augusztus 18. 11. ill.
- URBACH, Zsuzsa: Ein Burgkmairbildnis von Albrecht Dürer? > 651
- URBACH, Susanna: Ein Burgkmairbildnis von Albrecht Dürer: Probleme des Budapester Bildnis. = *Anzeiger des Germanischen Nationalmuseums*, 1985 73-90., ill.
1021. Étienne de Bievre
KOVÁCS, Éva: Les demieres oeuvres du brodeur Étienne de Bievre et la Chapelle de la Toison d'or. = *Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte*, Bd. 9.: Eröffnungs- und Plenarvorträge: Arbeitsgruppe "Neue Forschungsergebnisse und Arbeitsvorhaben". Hrsg. von Elisabeth Liskar. Wien; Köln; Graz: Böhlau, 1985 79-82.
1022. Ghirlandaio, Domenico
KATONA Ágnes: Mária születése: Domenico Ghirlandaio képe. = *Új Ember*, 1985. szeptember 8. 3. ill.
1023. Goes, Hugo van der
KATONA Ágnes: Miért szép? : A Portinari-oltár. = *Élet és Tudomány*, 1985. december 20. 1615-1617. ill.
1024. Grünewald, Matthias
KÜRTHY Sándor: Az isenheimi oltár az európai szellem reprezentánsa. = *Művészet*, 26, 1985, 6. 47-51. ill.

- 1025. Leonardo da Vinci**
FENYŐIstván: Leonardo da Vinci és a matematika. = Természet Világa, 116, 1985, 5. 206-210. ill.
- JILEK, František:** Leonardo. Bp. : Bratislava : Gondolat ; Madách, 1985 338 p.
- 1026. Lorenzetti, Pietro és Ambrogio**
PROKOPP Mária: Pietro és Ambrogio Lorenzetti. Bp. ; Berlin ; Warszawa : Corvina ; Henschelverlag ; Arkady, 1985 15 p., [58] t. ill. (Welt der Kunst)
- 1027. Lőcsel Pál**
SEVČIKOVÁ, Eva: Dielo Majstra Pavla z Levoče - národná kultúrna pamiatka. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 4. 3-6. ill.
- 1028. M.S. mester**
REISINGER János: M.S. mesternél a Felvidéken. = Diakónia, 7, 1985, 1. 67-73. ill.
- 1029. Masolino da Panicale**
VAYER Lajos: Problemi iconologici della pittura del Quattrocento: Cicli di affreschi di Masolino da Panicale. = Acta Historiae Artium, 31, 1985, 1-4. 5-29. ill.
- 1030. Memling, Hans**
KATONA Ágnes: Hans Memling (1430k.-1494) s a Keresztény Múzeum Fajdalmas Krisztusa. = Új Élet, 1985. március 15. 6. ill.
- 1031. Multscher, Hans**
EISLER, János: Statues au Département des Sculptures Anciennes attribuées au cercle de Hans Multscher=A Régi Szoborostály Hans Multscher körébe utalt szobrairól. = Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, No 65, 1985 17-34., 81-88., ill.
- 1032. Peruzzi, Baldassare**
Parronchi, Alessandro: Un trattato inedito di architettura militare riferibile a Baldassare Peruzzi. Firenze : Gonnelli, 1982 rec. HAJNÓCZI Gábor: Egy Peruzzinak tulajdonított kéziratos traktátus. = Építés-Építéstudomány, 17, 1985, 3-4. 481-483. ill.
- 1033. Piombo, Sebastiano**
KATONA Ágnes: Piombo. = Élet és Tudomány, 1985. július 19. 911-913. ill.
- 1034. Pordenone, Giovanni Antonioni**
GARAS Klára: Musici, adultere a conversioni : La "Fortuna" del Pordenone nel Collezionismo Europeo tra sei e Settecento. = Il Pordenone : Atti del Convegno Internazionale di Studio. Pordenone : Sartor, 1985 111-116. ill.
- 1035. Stoss, Veit**
SKUBISZEWSKI, Piotr: Veit Stoss. Bp. ; Berlin : Varsó ; Corvina ; Henschelverlag ; Arkady, 1985 13 p., [56] t. ill. (A művészet világa)
- 1041. GALAVICS, Géza:** Reichspolitik und Kunstpolitik : Zum Ausbildungsprozeß der Wiener Barock. Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte, Bd. 1.: Wien und der europäische Barock. Hrsg. von Elisabeth Liskar. Wien ; Köln ; Graz : Böhlau, 1985 7-12., ill.
- 1042. GARAS, Klára:** Barockkunst in Ungarn in ihren Beziehungen zu Wien in der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts. = Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte, Bd. 1.: Wien und der europäische Barock. Hrsg. von Elisabeth Liskar. Wien ; Köln ; Graz : Böhlau, 1985 83-90., ill.
- 1043. GERSZI, Teréz:** Netherlandish Mannerism: Symposium, veranstaltet vom Nationalmuseum Stockholm, 20.-23. September 1984. = Kunstchronik, 38, 1985, 1. 6-9.
- 1044. Greszl, Franz:** Entwicklungsgeschichte der königlichen Residenzstadt Ungarns im 18. Jahrhundert. München : Südostdeutsches Kulturwerks, 1984 rec. KÓHEGYIMihály = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 1-2. 92
- 1045. GRANASZTÓINÉ Györfly Katalin:** Debrecen, Szent Anna-templom. Bp. : TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 211.)
- 1046. GRANASZTÓINÉ Györfly Katalin:** Eger, Minorita templom. Bp. : TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 216.)
- 1047. GRANASZTÓINÉ Györfly Katalin:** Eger, Szent Bernát-templom. Bp. : TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 215.)
- 1048. GULAY István:** A noszvaji kastély. = Élet és Tudomány Kalendáriuma 1986 (1985) 270-274. ill.
- 1049. KELÉNYI György:** A barokk művészete. Bp. : Corvina, 1985 349 p., [16] t. ill. rec. HEITLER László: Mozgósító művészet. = Népszava, 1985. december 9. 9.; SZABADI Judit: Barangolás egy népszerűtlen korstílusban. = Könyvvilág, 30, 1985, 10. 26. ill.
- 1050. KERESKÉNYI Miklós:** A kálói vár inventáriuma 1664-ből. = Szabolcs-Szatmár Megyei Helytörténetírás, 5-6 (1985) 265-276.
- 1051. KLANICZAY Tibor:** A barokk kutatása Magyarországon. = Klaniczay Tibor: Pallas magyar ivadéka. Bp. : Szépirodalmi, 1985 270-278.
- 1052. KOSZORÚS Oszkár:** Az orosházi evangélikus egyház gyűjteményeiről. = Békési Élet, 20, 1985, 4. 470-474. ill.
- 1053. MACHAT, Christoph:** Auswirkungen der Reformation auf die Ausstattung siebenbürgische Kirchen. = Luther und Siebenbürgen. Hrg. von Georg un Renate Weber. Wien : Böhlau, 1985 309-326. ill.
- 1054. L.MENYHÉRT László:** A szolnoki belvárosi plébánia-templom, volt ferences templom és rendházépület építéstörténete. = Múzeumi Levelek, No. 49-50 (1985) 32-56. ill.
- 1055. NAGY Endre:** A Vas megyei és a Répccemellék-i "nem artikuláris" templomok elvétele a XVIII. században. = Lelkipásztor, 50, 1985, 1. 40-51.
- 1056. OBERHAMMER, Evelin:** Archivalien zur Kulturgeschichte des Wiener Hofes : Erzherzog Karl (VI.): Die Jahre 1697 bis 1700. = Jahrbuch der Kunsthistorischen Sammlungen in Wien, 81 (1985) I-XLV. p.
- 1057. RAJCSI Pál:** A pápai főesperesség egyházlátogatási jegyzőkönyve, 1698. = A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 17 1984 (1985) 281-292. ill. G
- 1058. SASS Ervin:** Erdélyhoni utirajz 1864 [Sass István utinaplója]. = Békési Élet, 20, 1985, 3. 386-394. ill.
- 1059. SOMORJAI, Sélysette:** Szirák, Kastélyszálló. Bp. : TKM, 1985 [16] p., ill (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 239.)
- 1060. TÓTH Zsuzsanna:** III. Babenbergi Lipót arcmásai. = Magyar Nemzet, 1985. október 29. 7. ill.
- 1061. TÖRÖK József:** Budapest, Egyetemi templom. Bp. : TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 230.)

ÚJKOR

Összefoglaló művek

- 1036. ÁCS Zoltán:** Egy gyulai német család hagyatéka a 18. század végén. = Békési Élet, 20, 1985, 3. 378-385.
- 1037. BAGIN, Anton:** Ilava vo výtvarnom zobrazení. = Vlastivedný časopis, 34, 1985, 3. 129-133., ill.
- 1038. BAROK, Marjana Lipoglavšek et al.** Beograd ; Zagreb ; Mostar : Jugoszlavija ; Spektar ; Prva književna komuna, 1985 179 p., ill. (Umjetnost na tlu Jugoslavije)
- 1039. DAVIDOV, Dinko:** "Srpska varos" na gravirama Ostrongona. = Zbornik za likovne umetnosti, 21 (1985) 177-203. ill. G
- 1040. FRICSY Ádám:** Pécs a XVIII. század derekán : Vinkovics Benedek pécsi püspök 1639-es relációja. = Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 29 1984 (1985) 197-200.

1062. TÜSKÉS Tibor: Szerb egyházi emlékek : Grábóc, Mohács. = Új Tükör, 1985. szeptember 29. 36-37. ill.
 1063. URBACH, Zsuzsa: Exhibitions in the Luther-year 1983. = Arte Cristiana 73, No 707, 1985 99-108., ill.
 1064. VOIT Pál: Eger. Főszékesegyház. Bp. : TKM, 1985 [16] p., ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 214.)
 1065. ZUMTHOR, Paul: Hollandia hétköznapi Rembrandt korában. Bp. : Gondolat, 1985 349 p., XII t. ill.

Építészet

1066. AJTONY László: Építés szemmel a Lázár kastélyról [Gyergyószárhegy]. = Művelődés, 38, 1985, 11. 9-10. ill.
 1067. B. ALBAKER Mária: Újkori mészegető kemencék Pilisáztón. = VEAB Értésítő, 1984 (1985) 165-172. ill. E
 1068. BAKÓ, Ferenc: Popular stone architecture in the Carpathian Basin. = Neogene mineral resources in the Carpathian Basin : Historical studies on their utilization. Ed. by József Hála. Bp. : Hungarian Geological Survey, 1985 427-450., ill.
 1069. BÁNDY János: A mémóki gondolkodás és a statikai szakvélemények kezdetei [Róma, Szent Péter-templom]. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 11. 694-697. ill.
 1070. BOROS László: A pécsi székesegyház a 18. században. Bp. : Akadémiai, 1985 118 p., [72] t. ill. G (Művészettörténeti füzetek ; 18.)
 1071. BOULLÉE, Étienne-Louis: Az építészet poézise : Tanulmány a művészetről. A szövegeket összeáll. a bev. és jegyzeteket írta Jean-Marie Pérouse de Montclos. A magyar kiadás utószavát írta Zádor Anna. Bp. : Corvina, 1985 140 p., [60] t., ill. (Művészet és elmélet)
 1072. CSORBA Csaba: 17. századi végváraink a veduták és tervrajzok tükrében. = Magyar és török végvárak (1663-1684). Szerk. Bodó Sándor, Szabó Jolán. Eger : Dobó István Múzeum, 1985 131-151. ill.
 1073. D.: Die Esterházy-Mausoleum Ganna. = Budapesti Rundschau, 1985. szeptember 9. 6. ill.
 1074. Cs. DOBROVITS, Dorottya: Architectural plans as attributes of the donor in the Baroque period. = Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte, Bd. 1.: Wien und der europäische Barock. Hrg. von Elisabeth Liskar. Wien ; Köln ; Graz : Böhlau, 1985 99-102.
 1075. Cs. Dobrovits Dorottya: Építkezés a 18. századi Magyarországon. Bp. : Akadémiai, 1983 > 1984. 881. rec.
 1076. KERNY Terézia = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 251-252.
 1077. FARBAKY Péter: Adalékok az óbudai plébániatemplom építéstörténetéhez és mestereinek tevékenységéhez. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 3-4. 169-178. ill.
 1077. FIALA, Andrej: Stavebná podoba Trenčína za feudalizmu. = Trenčín. Bratislava : Alfa, 1985 134-155., ill. G
 1078. FIDLER, Peter: Zur Architektur des 17. Jahrhunderts im Raum Wien. = Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte, Bd. 9.: Eröffnungs- und Plenarvorträge "Neue Forschungsergebnisse und Arbeitsvorhaben". Hrg. von Elisabeth Liskar. Wien; Köln; Graz: Böhlau, 1985 133-139., ill.
 1079. FODOR Pál: Néhány adat a török végvári rendszer állapotáról a 17. század középső harmadáról. = Magyar és török végvárak (1663-1668). Szerk. Bodó Sándor, Szabó Jolán. Eger : Dobó István Múzeum, 1985 165-172. ill.
 1080. FOJTÍK, Juraj: Hrad a mesto Trenčín v archive Iľešháziocov v 17.-18. storočí. = Trenčín. Bratislava : Alfa, 1985 220-235., ill. G
 1081. GAÁL Attila: Török palánkvárak a buda-eszéki út Tolna megyei szakaszán. = Magyar és török végvárak (1663-1684). Szerk. Bodó Sándor, Szabó Jolán. Eger : Dobó István Múzeum, 1985 185-197. ill.
 1082. Gerő Győző: Az oszmán-török építészet Magyarországon. Bp. : Akadémiai Kiadó, 1980 rec. TOMBOR Ilona = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 159-160.
 1083. HABERLANDOVÁ, Helena - ORIŠKO, Stefan: Mesto Trenčín v 16.-18. storočí. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 6. 10-14. ill.
 1084. JAKUS Lajos: Damád vára "az pogány ellenség torkában". = Studia Comitatensia, 17 (1985) 509-538., ill. G
 1085. KODONOVÁ, Mária: Kapicíni - súbor stavieb [Pozsony]. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 5. 3-8., ill. E
 1086. KOPPÁNY Tibor: Adatok a magyarországi barokk kastélyépítés kezdetéhez : A köpcsényi kastély. = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 1-2. 137-145. ill.
 1087. KÖRMENDY József: A Veszprémi püspöki uradalom veszprémi javainak kamarai összeírása az 1773. évi székfűrészes idején. = A Veszprém megyei Múzeumok Közleményei, 17 1984 (1985) 333-351., ill. G
 1088. KRUIHEK, Milan: Stari durdevački grad u sistemu granične obrane od 16. do 119. stoljeća. = Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 8-9 1984-1985 (1985) 85-106., ill. E
 1089. KUŠNIEROVÁ, Edita: Pamiatka cestovného ruchu [Nagyveszvéres]. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 5. 20., ill.
 1090. MITHAY Sándor: Adalékok Pápa város építéstörténetéhez egykori ábrázolások alapján. = A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 17 1984 (1985) 319-332., ill. G
 1091. PUŠKAROVÁ, Blanka: Barokové maľované slečné hodiny na veži nitrianskeho hradu. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 5. 18., ill.
 1092. SCHEMPER-SPARHOLZ, Ingeborg: Stuckdekoration des 17. Jahrhunderts im Wiener Raum mit besonderer Berücksichtigung der mährischen, slowakischen und ungarischen Gebiete. = Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte, Bd. 9.: Eröffnungs- und Plenarvorträge : Arbeitsgruppe "Neue Forschungsergebnisse und Arbeitsvorhaben". Hrg. von Elisabeth Liskar. Wien; Köln; Graz: Böhlau, 1985 139-141., ill.
 1093. SEBESTYÉN, George: Un projet de bâtiment datant 1584. = Revue Roumaine d'histoire de l'art, 22, 1985 65-71., ill.
 1094. SISA József: Az Óbudai Selyemgombolyító. = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 3-4. 381-396. ill.
 1095. SLEPČANOVÁ, Mária: Objekty jazdeckej školy v Senci, sídlo kolégia. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 4. 16-20., ill. E
 1096. SUGÁR István: A török végvárrendszer Északkelet-Magyarországon : Heves, Külső-Szolnok, Borsod vármegyék és a Jászság. = Magyar és török végvárrendszer (1663-1684). Szerk. Bodó Sándor, Szabó Jolán. Eger : Dobó István Múzeum, 1985 229-305.
 1097. SZABÓ Dezső: A kolozsvár-napocai unitárius templom építésének története. = Keresztény Magvető, 91, 1985, 4. 226-240., ill.
 1098. Szántó Imre: A végvári rendszer kiépítése és fénykora Magyarországon, 1541-1592. Bp. : Akadémiai, 1980 rec. GINDER, Paul = Ungarn-Jahrbuch 13 1984-1985 (1985) 261-264.
 1099. UZSOKI András: A balatonfüredi református templom építéstörténete és tülrendje. = A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 17 1984 (1985) 473-499., ill. G
 1100. WINKLER Gábor: Győr, Evangélikus Öregtemplom. Bp. : TKM, 1985 [16] p., ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 200.)

Várostervezés, urbanisztika

1101. BAKÓ Ferenc: Eger "mezőváros" településnéprajzi kutatása. = Mezővárosi kultúra Heves megyében. Szerk. Petercsák Tiivadar. Bp. : Eger. TIT, 1985 38-49.

1102. MÁTÉ Zsolt: Szeged helyrajzi rekonstrukciója eltérő rendezettségű XVI. századi összeírások számítástechnikai egybevetésével. = Településfejlesztés, 1985. 3. 91-104. ill. G
1103. NEMES Márta: Egy "forradalmi" városrendezési elgondolás: II. József és a Kaiser Vorstadt. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 1. 1-15. ill. E
1104. STIEBEROVÁ, Mária: Bratislavské predmestia v období feudalizmu. = Vlastivedný časopis, 34, 1985, 1. 15-23., ill. G

Kertművészet

1105. STIRLING János: Orvosi kertek Magyarországon a XVI. században. = Orvostörténeti Közlemények, No 109-112, 1985 111-115. G

Szobrászat

1106. AGGHÁZY, Mária: Wien als Vermittler zwischen Westdeutschland und Ungarn in der Mitte des 18. Jahrhunderts. = Studien zur europäischen Barock- und Rokokoskulptur. Hrsg. von Konstanty Kalinowski. Poznań : Univ. Adama Mickiewicza, 1985 177-187., ill.
1107. BARIČEVIĆ, Doris: Kameni spomenik Sv. Javana Nepomuka pred varaždinskim Starim gradom. = Godišnjak Gradskog muzeja Varaždin, 7 (1985) 151-159., ill. G
1108. DÉNES Zsófia: A legszebb barokk kálvária története [Kismarton]. = Dénes Zsófia: Ami a szából kimaradt. Bp. : Gondolat, 1985 136-139.
1109. DUNÁNTÚLI barokk szobrok : A Veszprémi Egyházmegyei Múzeum anyaga, Tihanyi Múzeum, 1985. május 3.-október 31. A kiállítást rend. a katalógust írta Dávid Katalin. Veszprém : Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1985 [20] p., ill. G Ism. M.J.: Barokk szobrok Tihanyban. = Népszava, 1985. május 28. 6.; P.SZABÓ Ernő = Magyar Ifjúság, 1985. július 5. 32-33. ill.; TAMÁS István: Barokk szobrok Tihanyban. = Népszabadság, 1985. június 29. 15.; VEÖREŐS Imre: Barokk szobrok Tihanyban. = Evangélikus Élet, 1985. szeptember 22. 2.
1110. JÁVOR, Anna: Einige Skulpturen des Straub-Kreises in Westungarn. = Studien zur europäischen Barock- und Rokokoskulptur. Hrsg. von Konstanty Kalinowski. Poznań : Univ. Adama Mickiewicza, 1985 189-201., ill.
1111. PÖTZL-MALIKOVA, Maria: Die Einfluß des Rokoko auf die Wiener Plastik der 2. Hälfte des 18. Jahrhunderts. = Studien zur europäischen Barock- und Rokokoskulptur. Hrsg. von Konstanty Kalinowski. Poznań : Univ. Adama Mickiewicza, 1985 145-158., ill.
1112. PÖTZL-MALIKOVA, Maria - RUSINA, Iva: Der Einfluß Wiens auf die Entwicklung der Barockplastik in Preßburg und der Westslowakei. = Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte, Bd. 1.: Wien und der europäische Barock. Hrsg. von Elisabeth Liskar. Wien : Köln ; Graz : Böhlau, 1985 117-123., ill.

Festészet, rajzművészet, sokszorosított grafika, könyvművészet

1113. BÉRCI László: 16. századi táblakép az egri Ráctemplomban. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 3-4. 187-190. ill.
1114. V.BIRÓ Ibolya: A Szent Anna-kápolna fogadalmi képei [Mosonszentjános]. = Téka, 1985, 2. 6-11., ill.
1115. BOROS László: 17. századi osztrák szoborvázlatok Baranyában. = Baranyai Helytörténetírás, 1983-1984 (1985) 231-255. ill. G

1116. BUZÁSI, Enikő: Ungarische Totenbildnisse des 17. Jahrhunderts : Zur Frage des geistigen Hintergrundes des Manierismus in Ungarn. = Seminaria Niedzickie=Niedzica Seminars, 2. Ed. Ewa Śnieżyńska-Stolot. Krakow : Muzeum Narodowe, 1985 177-182., ill.
1117. CENNER-WILHELMB, Gizella: Die Porträtkunst der Barockzeit in Ungarn - künstlerische Gestaltung durch historische und gesellschaftliche Faktoren mitbestimmt. = Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte, Bd. 9.: Eröffnungs- und Plenarvorträge : Arbeitsgruppe "Neue Forschungsergebnisse und Arbeitsvorhaben". Hrsg. von Elisabeth Liskar. Wien; Köln; Graz: Böhlau, 1985 143-147., ill.
1118. CENNER-WILHELMB, Gizella: Stilverprobleme der ungarischen provinziellen Porträtmalerei im 17. Jahrhundert. = Seminaria Niedzickie=Niedzica Seminars, 2. Ed. Ewa Śnieżyńska-Stolot. Krakow : Muzeum Narodowe, 1985 103-111., ill.
1119. CSONGOR Dénes: Napoleon and lithography : A new graphic process in history. = Interpressgrafik, 1985, 3. 8-15. ill.
1120. EMBER, Ildikó: Quelques nouveautés dans les natures-mortes flamandes et hollandaises=Néhány újdonság a flamand és holland csendéletek körében. = Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, No 64, 1985 25-40., 71-77., ill.
1121. A FRANCIA festészet klasszikus százada : XVII. századi festmények a Louvre, francia vidéki múzeumok és a Szépművészeti Múzeum anyagából. Bp. Szépművészeti Múzeum, 1985. március 5.-április 14. A kiállítást rend. és a katalógust írta Sylvian Laveissiere, Szigethi Ágnes. Bp., Szépművészeti Múzeum, 1985 81 p., 46 t., ill. Ism. BRESTYÁNSZKY Ilona: A "nagy évszázad" faggatása. = Nők Lapja, 1985. október 26. 16-17. ill.; P.Sz.E.[P.SZABÓ Ernő]: A francia festészet klasszikus százada- Budapest. = Budapest, 23, 1985, 5. 6. ill.; SZÉKELY András = Új Tükör, 1985. április 28. 24-25. ill.; TASNÁDI Attila = Népszava, 1985. március 29. 10.
1122. FRICKY, Alexander: Metamorfózy byzantského ikonopisu na ikonách v "vchodného Slovenska. = Vlastivedný časopis, 34, 1985, 3. 114-119., ill.
1123. GALAVICS Géza: A művészettörténeti interpretáció lehetőségei : A pozsonyi vár korabarokk uralkodó sorozata. = Ars Hungarica, 13, 1985, 1. 53-68. ill. G
1124. GARAS, Klára: Geschichte und Historismus in der Malerei in Österreich und Ungarn um 1780. = Österreich im Europa der Aufklärung. Hrsg. von Richard Georg Plaschka et al. Wien : Verlag des Österreichische Akademie der Wissenschaften, 1985 623-636. ill.
1125. GÜNDISCH, Gustav: Das Schimmerische Familienbuch. = Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde, 8, 1985, 2. 151-157. ill.
1126. GYULAI Éva: Miskolci nyomtatott céhlevelek. = A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 23 (1985) 43-49. ill.
1127. Haak, Bob: Hollandse schilders in de gouden eeuw. Amsterdam : Meulenhoff-Landschoff, 1984 rec. NÉMETH István = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 1-2. 89-91.
1128. H. Takács, Marianna: Spanish genre painting in seventeenth century. Bp. : Akadémiai, 1983 > 1984. 970. rec. BROWN, Jonathan = Kunstchronik, 38, 1985, 3. 84-86.; DOBRZYCKA, Anna = Biuletyn Historii Sztuki, 47, 1985, 1-2. 138-139.
1129. KELÉNYI György: A 17. századi művészet néhány interpretációs problémája. = Ars Hungarica, 13, 1985, 1. 69-76. ill. G
1130. KELETIOVÁ, Magda: Ikony severého a vchodného Slovenská. = Výtvarnictva, fotografia, film, 23, 1985, 7. 8-10. ill.

1131. KELETIÓVÁ, Magda: Ikony na Slovenska. = Výtvarný život, 30, 1985, 9. 26-29., ill. G
1132. KISHONTY Zsolt: Ancestors of kitsch? : Baroque devotional pictures and convent paintings of Hungary. = Interpressgrafik, 1985, 3. 2. 7. ill.
1133. MAGYAR László: Szabadka első látképe [1697]. = Úzenet, 15, 1985, 9. 531-536. ill.
1134. A nápolyi festészet aranykora. London, Royal Academy, 1982. ism. Cs. SZABÓ László: Alvadt véra pengén. = Cs. Szabó László: Őrzök. Bp. : Gondolat, 1985 218-227.
1135. A NÁPOLYI festészet aranykora, XVII-XVIII. század. Bp., Szépművészeti Múzeum, 1985 június-július. A katalógus írta Nicola Spinosa, Pierluigi Leone de Castris, Roberto Middione. Milano : Electa, 1985 154 p., ill. ism. GYETVAI Ágnes: Régi képtárak üzenete. = Magyar Nemzet, 1985. július 9. 7.; HARSÁNYI Zoltán = Népszava, 1985. június 28. 6.; KENESSEI András = Magyar Hírlap, 1985. június 17. 6.; LOSONCI Miklós: Aranykor Nápolyból. = Vasárnapi Hírek, 1985. június 16. 6.; LUKÁCSY Sándor: A nápolyi kaland. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 78-83.; (mol-): Nápoly aranykora a Szépművészeti Múzeumban. = Esti Hírlap, 1985. június 27. 2.; P. SZABÓ Ernő = Budapest, 23, 1985, 9. 6. ill.; SZÉKELY András = Új Tükör, 1985. június 23. 3-4. ill.; P. SZÜCS Julianna: Nápoly nyílt város. = Népszabadság, 1985. július 12. 7.
1136. NÉMETH István: A XVII. századi holland csendélet-festészet. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
1137. PETÁK Eleonóra: Illusztrált velencei röplap Zrínyi Péter 1663. október 16-i csatájáról. = Hadtörténelmi Közlemények, 32, 1985, 3. 682-689. ill; ua. Acta Iuvenum 1985. Zrínyi Dolgozatok 2. 77-78.
1138. PETROVÁ-PLESKOTOVÁ, Anna: Die austroitalienischen und österreichischen Barockmalerei in der Slowakei im 18. Jahrhundert. = Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte, Bd. 1.: Wien und der europäische Barock. Hrg. von Elisabeth Liskar. Wien ; Köln ; Graz : Böhlau, 1985 111-115., ill.
1139. PRIRASTKY a doteraz nevystavené diela starého európskeho umenia, Bratislava, Slovenská národná galéria, Júl-August 1985. Komisar výstavy a autor katalógu Karol Vaculik. Bratislava : Slovenská národná galéria, 1985 96 p., ill.
1140. RĂDULESCU, Alexandru - MARZA, Iacob: Interioare de bibliotecă în două ex-librisuri din secolul al XVIII-lea din colecția Bibliotecii Baththaneum. = Revista muzeelor si monumentelor. Muzeu, 22, 1985, 4. 75-78. ill.
1141. RADVÁNI, Hadrian: Knižna grafika trnavskej Univerzitetnej tlačiarne v 17. storočí. = Vlastivedný časopis, 34, 1985, 4. 160-163., ill. G
1142. RÓZSA György: Csataképek a felszabadító háborúk korából c. doktori értekezésének vitája. R. Várkonyi Ágnes, Garas Klára opponensi véleménye. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 3-4. 206-210.
1143. RÓZSA György: Érsekújvár ostromának évfordulója. = Új Tükör, 1985. július 28. 17. ill.
1144. RÓZSA, György: Zur Ikonographie der osmanisch-türkischen Baudenkmäler Ungarns. = Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte, Bd. 5.: Europa und die Kunst des Islam 15. bis 18. Jahrhundert. Hrg. von Elisabeth Liskar. Wien ; Köln ; Graz : Böhlau, 1985 121-125., ill.
1145. SCENE de vînaoare în pictura si gravura europeană din colecția Muzeului Brukenthal. Sibiu, Galeria di arta Brukenthal, 1985. ism. CIUNGAN-TUDORAN, Olimpia = Revista muzeelor si monumentelor. Muzeu, 22, 1985, 5. 90-92. ill.
1146. SOMFAI Balázs: Háború és pestis emlékére [Esterházy Ferenc fogadalmi képe, 1683]. = Élet és Tudomány, 1985. február 22. 240-241. ill.
1147. Cs. SZABÓ László: Felsőleges alkonyat : Különvélemény a velencei festészet aranykoráról. = Cs. Szabó László: Őrzök. Bp. : Gondolat, 1985 199-206.
1148. SZENTÁGOTHAJ János: Tudomány és művészet. = Szentágotthai János ünneplése. Bp. : Helikon, 1985 19-51. p. ill.
1149. Szilárdy Zoltán: Barokk szentképek Magyarországon. Bp. : Corvina, 1984 > 1984. 969. rec. T. S. [TÓTH Sándor] = Új Ember, 1985. április 21. 4.; (vereczeky) = Új Ember, 1985. május 19. 6.
1150. UČNIKOVÁ, Danuta: Galerie portretowe na Slowacji : Próba wyodrębnienia portretu lokalnego. = Seminarium Niedzickie=Niedzica Seminars, 2. Ed. Ewa Śnieżyńska-Stolot. Krakow : Muzeum Narodowe, 1985 97-101., ill. E
1151. ZÁLEŽÁKOVÁ, Gabriela: Nástenné malby v renesančnom kasteli v Bytči. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 3. 15-20. ill. E.
1152. ZSÁMBOKY János: Veterum aliquot ac recentium medicorum philosophorumq. icones ex bibliotheca Iohannis Sambuci : Cum eiusdem ad singulas alogiis. [Hasonmás kiadás] Bp. : ÁKV : Magyar Orvostörténeti Társaság, 1985 [24] p., [66] t. fol. + VIDA Mária: Zsámbock (Sambucus) János 1531-1584 és az 'Icones'. KÁDÁR Zoltán - JANTSITS Gabriella: A reneszánsz orvosi portré és az Icones. 30 p., ill. E G.

Iparművészet

1153. RÓZSÁNÉ Lendvai Anna: Adatok Sürmeg és Tapolca XVII-XIX. századi történetéhez, különös tekintettel a kézműiparra. = A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 17 1984 (1985) 531-551., ill. G

Fémművéség

1154. BAJUSZ, István: Obiecte de cositor din Sălaj, II. = Acta Musei Porolissensis 9 (1985) 785-793., ill. E > 1984. 979
1155. HECKENAST Gusztáv: A vaskohászat technikai szintje Magyarországon 16-18. században. = Századok, 119, 1985, 4. 917-940. F
1156. H. KOLBA Judit: Megkerült ötvösművek a Győri püspöki Kincstárban. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 77., ill.
1157. NAGY László: Edények és használatuk a magyar református egyházban. = Szeghalom protestáns közössége a XVIII-XIX. század fordulóján. Szerk. Bencsik János. Szeghalom : Sárreti Múzeum Baráti Köre ; Református Egyház, 1985 49-63.
1158. NEHRING, Karl: Kié a Bocskai-korona? = História, 7, 1985, 1. 18-19. ill.
1159. POSZTNYIKOVA-LOSZEVA, M.M.: Régi orosz ötvösművészet, központok és mesterek a XVI-XIX. században. > 689
1159. SZALAY Emőke: A fűzesgyarmati és szeghalmi református egyház őrszaltai edényei. = Szeghalom protestáns közössége a XVIII-XIX. század fordulóján. Szerk. Bencsik János. Szeghalom : Sárreti Múzeum Baráti Köre ; Református Egyház, 1985 64-110. ill.
1160. TAKÁCS Béla: A kislétai kanna [1772]. = Reformátusok Lapja, 1985. február 24. 5. ill.
1161. TAKÁCS Béla: "Madár fejű kanna" = Reformátusok Lapja, 1985. december 22-29. 13. ill.
1162. TORANOVÁ, Eva: Der Schmuck porträierter Persönlichkeiten der Bildnismalerei des 17. und 18. Jahrhunderts in der Slowakei. = Seminarium Niedzickie=Niedzica Seminars, 2. Ed. Ewa Śnieżyńska-Stolot. Krakow : Muzeum Narodowe, 1985 195-198., ill.

Óra, műszer

1163. ifj. BARTHA Lajos: Hajdani zsebidőmérő [Esztergom, San Marco gyűjtemény]. = Élet és Tudomány, 1985. június 7. 719-721. ill.
1164. ifj. BARTHA Lajos: Minitávcsovek a XVIII. századból [Esztergom, San Marco gyűjtemény]. = Élet és Tudomány, 1985. augusztus 30. 1118. p. ill.

Érem, pénz, pecsét

1165. DÁN Róbert: Disputatio nummorum : Héber betűs Jézus-érmék a XVI. századból. = Magyar Könyvszemle, 101, 1985, 2. 101-114. ill. F
1166. GRANIĆ, Miroslav: Pečatizadarskih bilježnika 18. stoljeća. = Radovi Filozofске fakultet Zadar 24 1984/1985 (1985) 163-176., ill. E
1167. HUSZÁR Lajos: Báthori Gábor aranyérme. = Az Érem, 41, 1985, 2. 8-10. ill. E G
1168. KAHLER Frigyes: "Orto sole fugit luna" - in memoriam Budae D.2.Sep.A 1686. = A Debreceni Déry Múzeum Évkönyve, 1983-1984 (1985) 133-141. ill. G
1169. KRÖMER Éva: Buda 1686. évi visszafoglalásának emlékérméi a Budapesti Történeti Múzeum éremgyűjteményében. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
1170. MAKAI Ágnes: Érsekújvár emlékérmé, 1685. = Élet és Tudomány, 1985. szeptember 6. 1151. ill.

Kerámia, üveg

1171. GERELYES Ibolya: Adatok a tabáni török díszkerámia keletkezéséhez és etnikai hátteréhez. = Folia Archaeologica, 31 (1985) 223-247. ill. E
1172. HORVÁTH, Pavel: Novšic údaje o pobyte českej pobelohorskej emigrácie v Trenčine a na okolí. = Trenčín. Bratislava : Alfa, 1985 164-188., ill. G
1173. KALESNÝ, František: Trádicia a inovácia v tvorbe modanských keramikárov. = Ars Populi, 2 (1985) 120-127., ill. G
1174. KITABEL, Hans: A feketevárosi majolika korsz. = Soproni Szemle, 39, 1985, 3. 267-269., ill.
1175. VALLASEK, Adrián: Hogyan készült a pipa Szepes városában? = Természet és Társadalom, 25, 1985, 4. 58-61. ill.

Bútor, enteriőr

1176. NAGY Lenke: Kalotaszegi festett templomok : Bánffyhyunad. = Reformátusok Lapja, 1985. december 15. 6. ill.

Textil, viselet

1177. FLÓRIÁN Márta: Úrasztali kendő újrahajszése. = Téka, 1985, 2. 16-24., ill. G
1178. Gerevers-Molnár, Veronika: The influence of Ottoman Turkish textiles and costume in eastern Europe with particular reference to Hungary. Toronto : Royal Ontario Museum, 1982 > 1984. 1036. rec. VEREBÉLYI Kincső = Etnographia, 96, 1985, 4. 608-609.
1179. JANOVIČKOVÁ, Marta: K problematike hodvábných textílii na Slovensku v 18. storočí. = Zborník Slovenského národného múzea. História, 25 (1985) 157-172., ill. G R
1180. László, Emőke: Flemish and French tapestries in Hungary. Bp. : Corvina, 1981 rec. TURNAU, Irina = Buletyn Historii Szuki, 47, 1985, 1-2. 157-158.

1181. MOJZSIS Dóra: Magyar és spanyol típusú női öltözetek a nagylőzsi leletben (16-17.sz.). = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 3-4. 150-154. ill.
1182. NIEDERMAIER, Klaus: Blätter aus dem Gräzer "Kostumbilder-Buch", 2. = Siebenbürgisch-sächsisches Hauskalenders, 30 (1985) 54-72. ill.
1183. SÁGVÁRI György: An odd system of symbols: uniform. = Interpressgafik, 1985, 2. 34-41. ill.
1184. Takács Béla: Református templomaink úrasztali terítói. Bp. : Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, 1983 > 1984. 1045. rec. KÓSA László = Hungarológiai Értesítő, 7, 1985, 3-4. 262-263.

Kisművészetek

1185. Borsos Béla: Magyar vadász lőportartók. Bp. : Corvina, 1982 > 1984. 1049. rec. KÓSA, László = Demos, 25, 1985, 1. 57-58.

A művészet határterületei

1186. ČIČAJ, Viliam: Knížna kultura na strednom Slovensku v 16.-18. storočí. Bratislava : Veda, 1985 133 p., ill. G (Historické studie ; 28.2.)
1187. HAIMAN György: International assistance in the establishment of Georgian printing. = Acta Litteraria, 27, 1985, 1-2. 199-231. ill.
1188. KEVEHÁZI Katalin - MONOK István: XVI-XVII. századi könyvgyűjtők kötetei a csiksomlyói ferences könyvtárban. = Acta Historiae Litterarum Hungaricarum, 21, 1985 121-128.
1189. NÉPI szakrális emlékek. Veszprém, Székesegyház, 1985 Ism. LUKÁCS László: A népi szakrális emlékek kiállítása Veszprém-ben. = Néprajzi Hírek, 14, 1985, 2. 74-75.; SZILÁRDFY Zoltán megnyitója. = Új Ember, 1985. június 16. 6. ill.
1190. NOVÁK László: Temetés és sírjelölés az Ung vidéken. = A Miskolci Heman Ottó Múzeum Közleményei, 23, 1985 104-112. ill.
1191. SZACSVAY Éva: Bábos betlehemes járákok Kelet-Közép-Európában. = Etnographia, 96, 1985, 1. 42-58., ill. G
1192. TŰSKÉS Gábor - KNAPP Éva: Egy feltáratlan forráscsoport: barokk kori mirákulumos könyvek magyarországi búcsujáráhelyekről. = Irodalomtörténeti Közlemények, 89, 1985, 1. 90-100.
1193. TŰSKÉS Gábor - KNAPP Éva: Fejezetek a XVIII. századi vallási ponyvairodalom történetéből. = Irodalomtörténeti Közlemények, 89, 1985, 4-5. 415-436. F

Színház és látványosság

1194. BÁN Péter: Egy portugál szemtanú tudósítása I. József 1687. évi koronázásáról. = Levéltári Szemle, 35, 1985, 1. 56-62.
1195. STAUD, Géza: Les décors du théâtre des jesuites en Hongrie. = Revue de la Société Histoire du Theatre, 1985, 4. 358-367.
1196. SZABÓ Péter: A kassai esküvő [Bethlen Gábor és Brandenburgi Katalin]. = Interpress Magazin, 1985, 3. 140-143. ill.

Mesterek

1197. Binder János Fülöp (S.A.) [SEMSEY Andor]: Megjegyzés egy ex librisről. = Kisgrafika, 14, 1985, 2. 19. ill.

1198. Brueghel, Pieter id.

BRUEGHEL, Pieter: Flamand közmondások. A könyvet tervezte és összeáll. Kass János. A kisérőszöveget írta Lukácsy András. Bp.: Corvina, 1985. 40 p., ill. rec. KABDEBŐLóránt = Magyar Nemzet, 1985. június 7. 8.; KENESSEI András = Új Tükör, 1985. június 23. 2. ill.

URBACH, Szusza: The sources of Bruegel's art and his relation to early Netherlandish painting: Quotation, revival, or archaism in the Vienna Carrying of the Cross. = Center 5. Research Reports and Record of Activities June 1984-May 1985. Washington: National Gallery of Art, 1985. 83-84.

VOIGT Vilmos: Némalföldi közmondások id. Pieter Bruegel festményén: Magyar történeti folklorisztikai elemzéskísérlet. = Ethnographia, 96, 1985, 1. 59-71. ill. G

1199. Callot, Jacques

CALLOT emlékére, Bp., Szépművészeti Múzeum, 1985. május 24.-szeptember 29. A kiállítás rend. az ismertetőt írta Kaposy Veronika. Bp.: Szépművészeti Múzeum, 1985. 4 p., ill.

1200. Calvaert, Denys

GERSZI, Teréz: Un dessin réemment identifié de Denys Calvaert=Denys Calvaert egy újonnan meghatározott rajza. = Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, No 65, 1985. 35-42., 89-92., ill.

1201. Caravaggio, Michelangelo da

KATONA Ágnes: A Rózsafüzéres Madonna. = Új Ember, 1985. október 20. 6. ill.

1202. Castello, Valerio

MRÁVIK László: Valerio Castello Magyarországra készült képei. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 1-2. 83-87. ill. E

1203. Donner, Georg Raphael

VOLK, Peter: Georg Raphael Donner und München. = Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte, Bd. 1.: Wien und der europäische Barock. Hrsg. von Elisabeth Liskar. Wien; Köln; Graz: Böhlau, 1985. 131-134., ill.

1204. Hals, Frans

KATONA Ágnes: Frans Hals portréja az augusburgi Städtische Kunstsammlungen-ben. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 1-2. 87-88. ill. E

VÉGH János: Egy bohém hollandus. = Interpress Magazin, 1985, 6. 14-20. ill.

1205. Kupecky, Jan

kiáll. Košice, Východoslovenské múzeum, 1985. ism. NEMCOVÁ, Helena: Vystava portréty Jána Kupeckého v grafických reprodukciách. = Múzeum, 30, 1985, 4. 60., ill.

1206. Leicher, Felix

PETROVÁ-PLESKOTOVÁ, Anna: K dielu Felixia I. Leichera na Slovensku. = Ars, 1985, 1. 77-82., ill. G

1207. Mander, Karel van

GERSZI, Teréz: Eine kürzlich entdeckte Zeichnung von Carel van Mander. = Rubens and his World: Opgedragen aan Prof. Dr. Ir. R.-A. d'Hulst. Antwerpen: Het Gulden Cabinet, 1985. 71-76., ill.

1208. Maulbertsch, Franz Anton

SZILÁRDFY Zoltán: Egy Maulbertsch-színvázlat ikonográfiajának kérdéséhez. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 3-4. 185-187. ill.

1209. Momper, Joos de

GERSZI, Teréz: Joos de Momper und die Bruegel-Tradition. = Netherlandish mannerism. Ed. by Görel Cavalli-Björkman. Stockholm: Nationalmuseum, 1985. 155-164., ill.

1210. Ongaro, Michael Fabris

NACAMULLI, Flavia: Michael Fabris Ongaro. = Venezia Arti 39 (1985) 87-100., ill.

1211. Orsi, Lello

HOFFMAN, J.: Lello Orsi si e dato ai tedeschi. = Acta Historiae Artium, 31, 1985, 1-4. 31-41. ill.

1212. Peruzzini, Antonio Francesco

MRAVIK, László: Antonio Francesco Peruzzini: un peintre "preromantique" du début du settecento=Egy "preromantikus" festő a settecento kezdetéről: Antonio Francesco Peruzzini. = Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, No 64, 1985. 41-51., 79-83., ill.

1213. Pilgram, Franz Anton

Voit Pál: Franz Anton Pilgram 1699-1761. Bp.: Akadémiai, 1982 > 1984. 1085. rec. KELENYI György = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 250-251.; PÁMER Nóra = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 3-4. 483-486.; RIZZI, Wilhelm Georg = Unsere Heimat, 56, 1985, 1. 90-91.

1214. Rembrandt, Harmensz van Rijn

BACSÓ Béla: Rembrandt: A három kereszt: Egy rézkarc változatairól. = Medvetánc, 1985. 4. = 1986. 1. 3-7. ill.

ERPEL, Fritz: Rembrandt. Bp.; Berlin; Varsó: Corvina; Henschelverlag; Arkady, 1985. 15 p., [28] t. ill. (A művészet világa)

SVÁBY Lajos: Rembrandtról a kortársi kritikák tükrében. = Ráma, 1985. 45-48.

1215. Rubens, Pieter Pauwel

Cs. SZABÓ László: Rubens, a titkos ügynök. = Cs. Szabó László: Órások. Bp.: Gondolat, 1985. 228-240.

1216. Sauvage, Jean Pierre

MALIKOVÁ, Mária: Neznámy portrét Karola Batthyányho v Nových Zámkoch. = Ars, 1985, 1. 69-76., ill. G

1217. Sexty András

LÁSZLÓ Géza: Sexty András geometra élete és munkássága (1759-1827). = Szabolcs-Szatmár Megyei Helytörténetírás, 5-6 (1985) 237-262. ill.

1218. Stomer, Matthias

SZIGETHI Ágnes: Stomer képek (egykor) magyar magángyűjteményekben. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 1-2. 73-78. ill. E

1219. Tintoretto

SECOMSKA, Krystyna: Tintoretto. Bp.; Berlin; Varsó: Corvina; Henschelverlag; Arkady, 1985. 15 p., 28 t. ill. (A művészet világa)

1220. Tótfalusi Kis Miklós

FEKETE Csaba: A kétékiadó Tótfalusi Kis Miklós. = Confessio, 9, 1985, 1. 61-66. ill.

HAIMAN, György: Nicolaus Kis a Hungarian punchcutter and printer, 1650-1702. Bp.: Akadémiai, 1982 > 1984. 1084. rec. BORSA Gedeon = Magyar Könyvszemle, 101, 1985, 2. 181-183.; DUKKON Ágnes = Inadalomtörténet, 67, 1985, 1. 199-202.; KOVÁCS Sándor Iván: Haiman György Tótfalusi monográfiája. = Népszabadság, 1985. május 4. 13.

HAIMAN György: Tótfalusi Kis Miklósról emlékezünk. = Magyar Grafika, 29, 1985, 1. 45-52. ill.

HAIMAN György: Történelmi elégtétel: Megemlékezés Tótfalusi Kis Miklósról Ámszterdamban. = Népszabadság, 1985. október 7. 7.

SZALONTAI Mihály: 300 Jahre Goldene Bibel. = Budapesti Rundschau, 1985. május 27. 9.

1221. Verancsics Faustus

VERANCsICS Faustus: Machinae novae és más művei. Vál., sajtó alá rend. és a jegyzeteket írta S. Vargha Katalin. Bp.: Magvető, 1985. 395 p. ill. rec. SZEGHALMI Elemér = Új Ember, 1985. október 20. 6.

XIX/XX. SZÁZAD 1800-1945**Összefoglaló művek**

1222. ADALÉKOK a Belső-Józsefváros történetéhez. Szerk. Szabó-Pap Krisztina. Bev. Ságvári Ágnes. Bp.: Budapesti Városszépítő Egyesület, 1985. 367 p., ill. rec. VADAS József:

- A Nemzetitől a Nemzetiig. = Élet és Irodalom, 1985. július 5. 12.
1223. APRÓ Ferenc: Az első világháború hősi emlékei Szegeden. = Szegedi Könyvtári Műhely, 24, 1985, 1. 6-15. ill.
1224. ARADI Nóra: Képzőművészet a fasizmus ellen. = Művészet, 26, 1985, 4. 2-7. ill.
1225. L'AVANT-GARDE en Hongrie 1910-1930. Paris, Galerie Franka Berndt, 1985. ism. OZORAI Fülöp: Egy párizsi kiállításról. = Irodalmi Újság, 36, 1985, 2. 4.
1226. BÉLÁDI Miklós: Az avantgarde mozgalom. = Kortárs, 29, 1985, 1. 116-142.
1227. BENE János: Kisnemesi leltár 1809-ből. = Szabolcs-Szatmári Szemle, 20, 1985, 4. 107-111.
1228. BEÖTHY et l'Avant Garde Hongroise, Paris, Galerie Franka Berndt, 13 novembre 1985 au 7 janvier 1986. Pref. Ayin Beöthy, Franka Berndt. Paris : Galerie Franka Berndt, 1985 [106] p., ill.
1229. BERKES Péter: Az ország háza. Bp. : Móra, 1985 74 p., ill.
1230. BERKES Péter: Országházi nézelődő. Bp. : Lapkiadó Vállalat, 1985 78 p., ill. E G
1231. BÍRÓ Lajos: Képzőművészeti élet a két háború közötti Debrecenben. = A Debreceni Déry Múzeum Évkönyve, 1983-1984 (1985) 275-322. ill. E
1232. BORTNYIK, Sándor: Etwas über das Bauhaus. = Bauhaus und Bauhäusler. Hrsg. von Eckhard Neumann. Köln : DuMont, 1985 144-149.
1233. BRENNERNÉ Horváth Adél: A zene és a képzőművészet kapcsolatarendszere a századfordulón. Szakdolgozat ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
1234. BRESTY ÁNSZKY Ilona: A Mátyás-templom. = Nők Lapja, 1985. február 23. 16-17. ill.
1235. CENNER-WILHELM, Gizella: Zwei Ausstellungen der Kunst des 19. Jahrhunderts in der Ungarischen Nationalgalerie [Magyarországi művészet 1780-1830 és 1830-1870]. = Seminaria Niedzickie=Niedzicka Seminars, 2. Ed. Ewa Snieżyńska-Stolot. Krakow : Muzeum Narodowe, 1985 213-216.
1236. CSAPLÁR Ferenc: Kassák Lajos és mozgalmának osztrák kapcsolatai (1920-1933). = "Az időt mi hoztuk magunkkal". Szerk. Illés László. Bp. : Akadémiai, 1985 123-132. ill.
1237. Cseh kubizmus, Bp., Szépművészeti Múzeum, 1984 > 1984. 1104. ism. SINKOVITS Péter: Prágai festmények Picasso korából. = Művészet, 26, 1985, 2. 48-52. ill.
1238. CSORBA Géza: A képzőművészetről. = Művészeti élet Magyarországon az 1930-as években. Szerk. Herbai Ágnes. Bp. : TIT, 1985 78-87.
1239. CZAGÁNY István: A budavári Mátyás-templom. Bp. : Magyar Média, 1985 20 p., [50] t. ill. [egyidejűleg németül és angolul is]
1240. DÉNES Zsófia: A "Bécsi Újművészet". = Dénes Zsófia: Ami a százból kimaradt. Bp. : Gondolat, 1985 36-39.
1241. DURANCI, Bela: Madarszka varjanta szecesszije u Vojvodini. = Zbornik Narodnog muzeja, 12/1. (1985) 61-71., ill. E
1242. EGRJ Margit: Az Országház. = Magyar Hírek, 1985. augusztus 22. 30-35. ill.
1243. ERDŐSSY Béla: Korunk magyar egyházművésze. 2. bőv. kiad. Bp. : Erdőssy Béla, 1983 [1985]. 86 p., ill.
1244. FIRON András: Die Geschichte der historischen Figuren auf dem Budapester Heldenplatz. = Budapester Rundschau, 1985. április 15. 6. ill.
1245. FORGÁCS Éva: Párhuzamok : Történelmi jegyzetek a Bauhausról és a Vhutemaszról. = Kritika, 1985. 9. 12-14. ill.
1246. GERGELY Mariann: A téralkítás elmélete és gyakorlata a De Stijl csoportban. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 3-4. 119-136. ill. E
1247. GIERSE, L.: Berichte aus Ungarn im "Organ für christliche Kunst" aus der Jahren 1853-1873. = Acta Historiae Artium, 31, 1985, 1-4. 43-69. ill.
1248. Gleizes, Albert: A kubizmus. Bp. : Corvina, 1984 > 1984. 1109. rec. SEBŐK Zoltán: Két tanulmány a kubizmusról. = Létünk, 15, 1985, 5. 769-770.
1249. HADIK András: Szeged, Fogadalmi templom. Bp. : TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 21.)
- HÁN Anna - KÖRNER Éva: Az orosz és a magyar avantgardizmus társadalmi funkciójáról, forma- és nyelvújító tevékenységéről. > 82
1250. A "JÁKI" kápolna 70 éves [Bp., XIV. Városliget, Vajdahunyad-vára]. = Új Ember, 1985. augusztus 4. 6. ill.
1251. KESERŰ Katalin: Az értelmiség a képzőművészet szemében (1850-1867). = Irodalomtörténeti és művelődéstörténeti tanulmányok. Szerk. Kósa László, Szegedy-Maszák Mihály. Bp. : ELTE, 1985 130-159.
1252. KÉVE művésztszásaság a századelőn. Kecskeméti Képtár, 1984 > 1984. 1114. ism. GELLÉR Katalin: Szecesszió és avantgarde. = Művészet, 26, 1985, 2. 24-27. ill.; MEZEI Ottó: KÉVE kiállítás a kecskeméti Cifrapalotában. = Magyar Építőművészet, 1985, 1. 55. ill.
1253. KOROMPAI János: A művészet célja a szép megmutatása : A képzőművészet Gárdonyi életében. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 4. 45-47.
1254. LÁNCZ Sándor: A Szocialista Képzőművészek Csoportja szervezet- és elmélettörténetéről. = "Az időt mi hoztuk magunkkal". Szerk. Illés László. Bp. : Akadémiai, 1985 359-377. G
1255. LÁNCZ Sándor: "Közösségi művészet felé". = Művészet, 26, 1985, 4. 12-15. ill.
1256. MAGDOLENOVÁ, Anna: Výtvarné umenie na Slovensku v medzivojnovom období (1918-1939). = Historický časopis, 33, 1985, 3. 397-422.
1257. A MAGYARORSZÁGI művészet története. Főszerk. Aradi Nóra. 7. köt. Magyar művészet 1919-1945. Szerk. Kontha Sándor és Timár Árpád. 1-2. köt. Bp. : Akadémiai, 1985 622 p., [124] p., ill., 573 p., ill. rec. POGÁNY Ö. Gábor: Magyar művészet 1919-1945 : Egy frissen megjelent kézikönyv margójára. = Napszava, 1985. december 14. 8.; URBÁN Nagy Rozália : Új Tükör, 1985. december 15. 24-25. ill.
1258. NÉMETH, Lajos: Changements de statut de l'artiste hongrois au cours du XIXe et du XXe siècle. = Intellectuels français, intellectuels hongrois, XIIIe-XXe siècles. Ed. Jacques Le Goff, Béla Köpeczi. Bp. : Paris : Akadémiai ; CNRS, 1985 279-285.
1259. PAP, Gyula: Liberales Weimar. = Bauhaus und Bauhäusler. Hrsg. von Eckhard Neumann. Köln : DuMont, 1985 141-144.
1260. POPOVIC, Vukica: Szecesszia u arhitekturi i primenenoj umetnosti u Velikom Bečkereki (Zrenjanin). Zbornik Narodnog muzeja, 12/2. (1985) 15-21., ill. E
- RÁTH Zsolt: A "magyar kubizmus" felemás nyelvújítási törekvései. > 82
1261. RÉVÉSZ Tamás - SOLTÉSZ István: A Parlament. Bp. : Corvina, 1985 10 p., 92 t. ill. [egyidejűleg angol, francia, német nyelven is]
1262. Római Iskola , 2. Esztergom, Keresztény Múzeum, 1984 > 1984. 1125. ism. FARKAS Attila = Új Ember, 1985. február 24. 6.
1263. SÁRY István: A győri városháza. Győr : Győr Megyei Városi Tanács, 1985 17 p., 14 t. ill.
1264. SISMIŠ, Milan: Pódorysný plán zaniknutého kastiela a parku v Trenčianskych Bohuslaviciach. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 2. 25. ill.
1265. Szabadi, Judit: Jugendstil in Ungarn. Wien ; München : Schroll, 1982 rec. FICKER, Friedbert = Südost-Forschungen, 44 (1985) 334-335.

- SZABADI Judit: A modern művészet nyelvújítási kísérletei: a szimbolizmus. > 82
- SZABADI Judit: A szimbolizmus Magyarországon. > 28
- SZABÓ Júlia: Közép-kelet-európai avantgard (1905-1925). > 82
1266. Cs.SZABÓ László: Aranylevélhullás az életfáról : A bécsi Szecesszió Londonban. = Cs.Szabó László: Őrzök. Bp. : Gondolat, 1985 524-532.
1267. Cs.SZABÓ László: Beteg évtizedért lakolva : Az 1930-as évek. = Cs.Szabó László: Őrzök. Bp. : Gondolat, 1985 609-614.
1268. Cs.SZABÓ László: Ha mi holtak feltámadunk : A Nyolcak. Az aktivisták. = Cs.Szabó László: Őrzök. Bp. : Gondolat, 1985 636-643.
1269. Cs.SZABÓ László: Teutonönrombolás : A német realizmus az 1920-as években. = Cs.Szabó László: Őrzök. Bp. : Gondolat, 1985 603-608.
1270. SZÉCHENYI pesti tervei. Vál. a szöveget gondozta, az utószót és a jegyzeteket írta Bácskai Vera és Nagy Lajos. Bp. : Szépirodalmi, 1985 392 p., ill. (Magyar levelestár) rec. -s-n.: A cselekvő Széchenyi. = Könyvvilág, 30, 1985, 12. 15.
1271. SZILÁGYI János: A magyar szocialista kultúra története 1867-1945. Bp. :Kossuth, 1985 204 p., ill.
1272. SZOCIALISTA törekvések a magyar képzőművészetben 1920-1945, Berlin, Galerie am Weidendamm, 1984 ism. WAGNER István: Kultúránk mustrája. = Magyar Hírlap, 1985. augusztus 6. 6.
- TAKÁCS József: A kommunikáció mint alapelv a futurista ars poetikákban. > 82
1273. TRAUM und Wirklichkeit : Wien, 1870-1930. Wien, Historisches Museum der Stadt Wien, 1985 ism. EMBER Mária: Álom és valóság : Jegyzetek a nagy bécsi kiállításról. = Magyar Nemzet, 1985. június 8. 8.; HAJDÚ Éva: Álom és valóság : Bécs 1870-1930. = Magyar Nemzet, 1985. január 22. 7.; SÁRMÁNY Ilona: Álom és valóság. = Valóság, 38, 1985, 11. 91-103. ill.
1274. Das Zeitalter Kaiser Franz Joseph von der Revolution zur Gründerzeit, 1848-1880. Schloss Grafenegg, 1984 > 1984. 1135. ism. GERŐ András: Egy kiállítás képei - Ferenc József és kora. = Kritika, 1985. 1. 20-21.
- ## Építészet
1275. BALÁZS György: A csapodi szárazmalom. = A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei, 1984-1985 (1985) 437-464. ill. G
1276. BÁTAYAI Jenő: Az újjáépítők emlékezete [Szeged, 1879]. = Szegedi Könyvtári Műhely, 24, 1985, 1. 18-19.
- BIBŐ István: Építési adatok és tervek a Jankovich család levéltárából. > 427
1277. BIBŐ, István: Die protestantische Kirchenbau in Ungarn um 1800, 2. Teil. > 1984. 1145. = Mitteilungen der Gesellschaft für vergleichende Kunstforschung in Wien, 37, 1985, 1-2. 1-5.
1278. BORSI, Franco - GODOLI, Ezio: Wiener Bauten der Jahrhundertwende. Stuttgart : Deutsche Verlagsanstalt, 1985 rec. M.Á.[MORAVÁNSZKY Ákos] = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 64.
1279. Bossaglia, Rossana: L'Art Déco. Roma ; Bari : Laterza, 1984 (Guide all'architettura moderna) rec. M.Á.[MORAVÁNSZKY Ákos] = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 5-6., ill.
1280. BRESTYÁNSZKY Ilona: 135 éves a Lánchíd. = Nők Lapja, 1985. március 16. 14-15. ill.
1281. CSIKÓS Zoltán: Szemelvények a téglalpar történetéből. = Téglalpar, 9, 1985, 2. 4.
1282. Curtis, William J.R.: Modern architecture since 1900. Oxford : Phaidon, 1982 rec. M.GYÖNGY Katalin = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 4.
- CSETE György: Építésztünk gyökerei > 1704
1283. DOROGI Márton: Püspökladányi ácsmunkák, díszítések, cirádák. Bev. Dám László. Püspökladány : Nagyközségi Tanács, 1985 64 p., ill.
1284. Duranci, Bela: A vajdasági építészeti szecesszió. Újvidék . Fórum, 1983 > 1984. 1157. rec. KÖHEGYI Mihály = Szegedi Könyvtári Műhely, 24, 1985, 1. 38-39.
1285. FARBAKY Péter: Mezőcsát és Ároktó településtörténete és népi építészete. = A Herman Ottó Múzeum Évkönyve, 22-23 1983-1984 (1985) 247-283. ill. G
1286. FERKAI András: Elszámolás az üzletportálokról + [jegyzék a vendég portálokról]. = Budapest, 23, 1985, 10. 26-28. ill.
1287. Gáll Imre: A budapesti Duna-hidak. Bp. : Műszaki, 1984 > 1984. 1166. rec. -nt- = Természet Világa, 116, 1985, 2. 95-96.
1288. GERLE János: Az 1912-13-as Nemzeti Színházi pályázatról. = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 53-55., ill. E F G R
1289. GERLE János: Három ház 1911-ből [Szada, Vécsekúria; Csabrendek, Állami népiskola; Bp., II. Szalonka u. 6/a.]. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 53., ill. E F G R
- GERLE János: A Lechner követekről. > 1535
1290. GERLE János: A Megfagyott Muzsikus és a Nemzeti Színház. = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 56., ill. E F G R
1291. GILLYÉN Nándor: A magyarországi lakóházak deszkaoromzatairól. = Ház és ember, 3 (1985) 155-172. ill. E
1292. HAJNÓCZI Gábor: Nemzeti építésztünk stíluskérdései az Akadémia székházára kiírt pályázat körüli vitában. = Építés - Építéstudomány, 17, 1985, 1-2. 81-98. ill.
1293. HÁLA, József: Quarrying and manufacturing of stones for road construction in Hungary. = Neogene mineral resources in the Carpathian Basin : Historical studies on their utilization. Ed. by József Hála. Bp. : Hungarian Geological Survey, 1985 451 -478., ill.
1294. Harkai Imre: Temerin népi építészete. Újvidék : Fórum, 1983 rec. KÓSA László = Hungarológiai Értesítő, 7, 1985, 3-4. 236.
1295. Het Nieuwe Bouwen 1-5. Delft : Delft University Press, 1982-1983. rec. M.GYÖNGY Katalin = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 62.
1296. HIDVÉGI Violetta: Kalauz az építészettörténeti kutatásokhoz. = Budapest Főváros Levéltára Közleményei, 1984 (1985) 477-483.
1297. HORKOVÁ, Valéria: Architektura 20 storočia v historickom jadra [Trencsén]. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 6. 22-24. ill.
1298. JÓNÁS Kornél: Egy ősi egyházközség jelenlegi temploma [Rákospalota, Óvárosi ref.templom]. = Confessio, 9, 1985, 1. 105-109. ill.
1299. JOVANOVIĆ, Miogard: Teofil Hansen, "hanzenatika" i Hanzenovi srpska učeni. = Zbornik za likovne umetnosti, 21 (1985) 235-258. ill. F
1300. JÓZSA András: A galambbúgós nagykapu. = Művelődés, 38, 1985, 7. 28-31. ill.
1301. KÄHLER, Gert: A szociális lakásépítés modelljei : A húszas évek frankfurti, bécsi és hamburgi lakóelepei. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 10-12., ill. E F G R
1302. KECSKÉS Péter: Egy letenyei préházpince felmérése és áttelepítése. = Ház és Ember, 3 (1985) 173-182. ill. E G
1303. KOLTAI Marianne: Adatok a százéves Budapest-Keleti pályaudvar történetéből. = A Közlekedési Múzeum Évkönyve, = 1983-1984 (1985) 269-293. ill. E F G
1304. KONTHA Sándor: A Horthy-korszak építészetről az elvek és tények tükrében. = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 199-203. ill. G

- 1305. KORÁNYI G. Tamás:** Megnyitják a kápolnát : József Nádor nyughelye. = Esti Hírlap, 1985. április 29. 4.
- 1306. KVASNICOVÁ, Magda:** Vývoj architektúry druhej polovice 19. stor. a začiatky 20. storočia [Trencsén]. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 6. 19-21. ill.
- 1307. LUKÁCS László:** A lakóház morfológiai változása a Káli-medencében. = A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 17 1984 (1985) 699-724., ill. G
- 1308. MAJDÁN János:** A barcsi indóház. = Somogy, 13, 1985, 6. 89-93., ill.
- 1309. MAJOR Máté:** A kor építésze. = Művészeti élet Magyarországon az 1930-as években. Szerk. Herbai Ágnes. Bp. : TIT, 1985 88-96.
- 1310. MARTINOVIC-CVIJIN, Kata:** Uticaj madarszke szeceszije na vojvodanszki arhitekturi. = Zbornik Narodnog muzeja, 12/1. (1985) 33-43., ill.
- 1311. MEDVE CZKY Ágnes:** A Baross Forgalmi Telep története. = A Közlekedési Múzeum Évkönyve, 7 1983-1984 (1985) 295-309. ill. E F G
- 1312. MENDELE Ferenc:** Örvényes község építőanyag- és építészeti vizsgálata. = Ház és Ember, 3 (1985) 111-134. ill. E G
- 1313. Moravánszky, Ákos:** Die Architektur des Jahrhundertwende in Ungarn und ihre Beziehungen zur Wiener Architektur der Zeit. Wien : VWGÖ, 1983 > 1984. 1184.
- KRAUSE, Walter:** Mitteilungen der Gesellschaft für vergleichende Kunstforschung in Wien, 37, 1985, 1-2. 15.
- 1314. MORAVÁNSZKY Ákos:** Lépcsők a harmincas évek bérházaiban : Zsitva Tibor fotóhoz. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 18-19., ill. E F G R
- 1315. MORAVÁNSZKY Ákos:** A "magyar formanyelvtől" a "szerves építészig" : A nemzeti identitás problémája építészetünkben. = Társadalmi Szemle, 40, 1985, 12. 89-94. ill.
- 1316. MÓRÓ Mária Anna:** A pécsi malmok 1818. évi felmérése. = Baranyai Helytörténetírás, 1983-1984 (1985) 257-277. ill. G
- 1317. NAGY Elemér:** A Kalevala és a finn építész. = Élet és Irodalom, 1985. március 1. 264-266. ill.
- 1318. NOVÁK László:** A Tápó vidékének hagyományos építkezése. = Studia Comitatensia, 15 (1985) 417-448., ill.
- 1319. NOVICOV, Ramona:** Aspecte ale arhitecturii orădene (neo-goticul). = Crisia 15 (1985) 427-432.
- 1320. ORIŠKO, Stefan:** Arhitektúra prvaj polovice 19. storočia v Trenčine. = Pamiatky príroda, 15, 1985, 6. 15-18. ill.
- 1321. PÁLL István:** Uradalmi építkezés a nyírbaktai Dégenfeld birtokon az 1840-es években. = Szabolcs-Szatmári Szemle, 20, 1985, 3. 6-12.
- 1322. PAUL, Hans:** Baugeschichte der Martinskaseme in Eisenstadt. Eisenstadt : Burgenländische Landesarchiv, 1985 72 p., ill. (Burgenländische Forschungen ; 72.)
- 1323. Posener, Julius:** Berlin auf dem Wege zu einer neuen Architektur : Das Zeitalter Wilhelms II. München : Prestel, 1979. rec. MORAVÁNSZKY Ákos = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 7.
- 1324. Posener, Julius:** Vorlesungen zur Geschichte der Neuen Architektur, 1-5. München : ARCH+, 1979-1983 rec. MORAVÁNSZKY Ákos = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 4.
- 1325. SÁRKÓZI Zoltán:** Vasútállomás építésének engedélyezése Mezőkövesd részére. = Matyóföld, 1985 117-119.
- 1326. SÁRMÁNY Ilona:** Dübörög katedrálisok [pályaudvarok]. = Interpress Magazin, 1985, 12. 46-50. ill.
- 1327. SÁRMÁNY Ilona:** A várhegy koronája. = Interpress Magazin, 1985, 8. 20-25. ill.
- 1328. SCHILDMAYER Ferenc:** A balatonfüredi Kossuth-kút. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 4. 301-307. ill. E
- 1329. Schmitthener, Paul:** Das deutsche Wohnhaus. Vorw. Hartmut Frank. Stuttgart : Deutsche Verlags-Anstalt, 1984 rec. M.Á. [MORAVÁNSZKY Ákos] = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 65.
- 1330. SCHWARTZ Dezső:** Dunabogdányi kőkapuk = Műemlékvédelem, 29, 1985, 1. 48-52. ill. hoz. PÁL József = Műemlékvédelem, 29, 1985, 4. 316-317.
- 1331. SISA József:** Gottfried Semper és Magyarország. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 1-2. 1-10. ill. G
- 1332. SISA, József:** Steindl, Schulek und Schulek - drei ungarische Schüler des Wiener Dombaumeisters Friedrich von Schmidt. = Mitteilungen der Gesellschaft für vergleichende Kunstforschung in Wien, 37, 1985, 3. 1-8., ill.
- 1333. STAGLIČIĆ, Marija:** Neogotička obnova franjevačkih samostana u Zadru. = Radovi Filozofске fakultet Zadar 24 1984/1985 (1985) 99-105., ill. E
- 1334. Szalontai Bamabás:** Nyírbátor népi építésze. Debrecen: KLTE, 1984 (Studia folkloristica et ethnographica ; 13.) > 1984. 1204. rec. PÁLL Géza = Szabolcs-Szatmári Szemle, 20, 1985, 3. 93-95.
- 1335. SZECES SZIÓS** építészlet Moszkvában : Fekete Ferenc építész és Hegyi Gábor fotóművész kiállítása, Bp., Magyar Építőművész Szövetség, 1985. március 28.-április 5. Bev. Fekete Ferenc. Bp. : Magyar Építőművész Szövetség, 1985 8 p., ill.
- 1336. Sz.F. [SZILÁGYI Ferenc]:** A Kristóf tér rejtőző óriása [V. Váci u. 6. helyén Nagy Kristóf féle ház]. Magyar Nemzet, 1985. július 20. 14.
- 1337. SZOBOSZLAI Mihály:** A karcagi téglagyár Hoffmann-kemence égetője. = Magyar Építőművészet, 1985, 1. 46-48., ill. E F G R
- 1338. SZÜCSNÉ Mezei Mária:** A Baltonfüredi fűrdőtelep polgári építkezései. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 4. 292-293. ill. E
- 1339. TIMON Kálmán:** Internationales Bauhaus Kolloquium, Weimar, 1983. = Magyar Építőművészet, 1985, 6. 64.
- 1340. TÓTH György:** Dokumentumfotók a budapesti villamosmegállókról. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 58-59., ill. E F G R
- 1341. VADAS, Ferenc:** The monuments of modern architecture. = Interpressgrafik, 1985, 2. 12-15. ill.
- 1342. VADAS, Ferenc:** Technology, representation, ideology : 19th century railway station, monuments of modern architecture. = Interpressgrafik, 1985, 4. 17-23. ill.
- 1343. VARGA Lea - IVITS Iván:** Budapesti vásárcsarnokok (1894-1896). = Műemlékvédelem, 29, 1985, 3. 224-229. ill. E
- 1344. WÖLLER István:** A múlt emlékeinek védelméért [Pápa és Veszprém környéki vízimalmok]. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 4. 286-289. ill. E
- 1345. ZÁDOR, Anna:** Die Architektur des Klassizismus und der Romantik in Ungarn. Bp. : Corvina ; Helikon, 1985 cop. 1981. [212] p. ill. [egyidejűleg angol nyelven is] rec. (ritter) [RITTER P. Tibor] = Budapest Rundschaу, 1985. május 13. 6. ill.
- 1346. ZENTAI Tünde:** A zengővárkonyi ház [Kossuth u. 6.]. = Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 29 1984 (1985) 211-238. ill. E G

Várostervezés, urbanisztika

- 1347. BÁCSKAI Vera:** Széchenyi, Pest-Buda szépítője. = História, 7, 1985, 2. 11-14. ill.
- 1348. CSANÁDI Gábor - LADÁNYI János:** Építési övezetek Budapesten. = Budapest, 23, 1985, 4. 17-19. ill.
- 1349. A. CZÉTÉNYI Piroska:** A Kirakodó tértől a Roosevelt térig. = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 1-2. 27-43. ill.
- 1350. DURANCI, Bela:** Szabadka építésze. = Létünk Évkönyve 1985 (1985) 29-42. ill.

1351. GÖLLNER, Carl: Repräsentative Mittelschulbauten : Architektonische Leistungen der Siebenbürgische Sachsen. = Forschungen zur Volks- und Landeskunde, 28, 1985, 2. 84-89., ill.
1352. HANÁK Péter: A Ringstrasse és a Nagykörút: Bécs és Budapest városfejlődésének összehasonlítása. = Világosság, 26, 1985, 2. 74-80. ill.
1353. HORVÁTH Zoltán: Sopron városias fejlődése a kapitalizmus első időszakában (1848-1914), 1. = Soproni Szemle, 39, 1985, 2. 119-146., ill.
1354. HORVÁTH Zoltán: Sopron városias fejlődése a kapitalizmus első időszakában (1848-1914), 2. = Soproni Szemle, 39, 1985, 3. 213-235., ill.
1355. KÖRNER Zsuzsa: A szovjet avantgarde urbanisztikai gondolkodása és gyakorlata. = Településtudományi Közlemények, 33 (1985) 23-53. ill. E G R
1356. MAGYAR László: Palics történetének rövid áttekintése. = Létünk évkönyve 1985 (1985) 166-174. ill.
1357. POLGÁR Zoltán: Védett utcakép Magyarpolányban [Petőfi u.]. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 121-128. ill. E
1358. SZAKÁCS László: "Zala Egerszeg mezőváros Szépiótó Bizottmánya". = Honismeret, 13, 1985, 1. 22-23.

Kertművészet

1359. Kunt Ernő: Temetők népművészete. Bp. : Corvina, 1983 > 1984. 1221. rec. KÓSA László = Hungarológiai Értesítő, 7, 1985, 3-4. 244.
1360. MÁTYÁS Csaba: Szombathely, Kámonai arborétum. Bp. : TKM, 1985 [16] p. ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára ; 99.)
1361. ŐRSIKÁróly: "Rónavidéknek valódi ékessége": Megújult reformkori kastély és park Seregélyesen. = Kertészet és Szőlészet, 1985. december 19. 34-35. ill.
1362. -t-: Angol kert a múlt századból [Dénésfa, Cziráki kastély]. = Kertészet és Szőlészet, 1985. február 21. 2. ill.
1363. ZÁDOR Anna: A Hungarian landscape garden around 1800. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 100, 1985 116-122. ill.

Szobrászat

1364. (buza)[BUZA Péter]: Méltatás melléfogásokkal [Kőrösi Csoma Sándor szobrai > 1984. 1231.]. = Magyar Nemzet, 1985. január 14. 6. hoz. PALÁSTI László: Egy szoborvita margójára. = Magyar Nemzet, 1985. február 22. 12.; SZILÁGYI Ferenc: Kőrösi Csoma szobrairól és szobrászairól. = Magyar Nemzet, 1985. április 6. 14.
1365. CSÍK Antal: Kiskun pieta. = Élet és Tudomány, 1985. július 12. 884. ill.
1366. D.FEHÉR Zsuzsanna: Két művészet határán : Provinciális emlékek. = Mozgó Képek, 1, 1985, 4. 21. ill.
1367. MONUMENTUMOK az első világháborúból. Bp., Fényes Adolf Terem, 1985. A kiállítás rend. Feuer Gábor, Kovács Ákos. Bp. : Múcsamok ; Népművelési Intézet, 1985 123 p., ill. E tart. Sinkó Katain: A nemzeti emlékmű és a nemzeti tudat változásai. 5-25.; Kovács Ákos: "Emeljük emlékszobrot hőseinknek?": Az első világháborús monumentumok eseménytörténetéhez. 26-35.; Hankiss Elemér: Nemzetvallás : Immanens és transzcendens vallások. 36-48.; Kovalovszky Márta: Kegyelet-szolgáltatás : Az első világháborús emlékművek történetéhez. 48-53.; Voigt Vilmos: Közvetítés és átmenet = turul. 55-63.; Szabó Miklós: A magyar történelmi mitológia az első világháborús emlékműveken. 65-73.; Nagy Ildikó: Első világháborús emlékművek : Esemény- és ideológiatörténet. 74-82.; Sztres Erzsébet: Egy emlékmű metaforfizisa [Magyamándor]. 82-85.; Beke László: "Kakucsai hősök emléke elől nézve". A kiállítás fotói-

- ról. 87-90.; Polonyi Péter: Beszélgetés Gády Kayser Lajossal. 92-95. Ism. GYETVAI Ágnes = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 14. 9.; HARANGOZÓ Márta: Művészet a Halál lábainál. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 23. 2.; P.SZABÓ Ernő = Új Tükör, 1985. szeptember 22. 3. ill.; SZÉKELY András: Szomorú turulok. = Népszabadság, 1985. szeptember 17. 7.; TORMA Tamás = Magyar Ifjúság, 1985. október 25. 32-33. ill.; VADAS József: Limlom és turul. = 1985. október 25. 12.; Z.M.[ZELEI Miklós]: Kőbe vésett telefonkönyv. = Magyar Hírlap, 1985. október 5. Melléklet 6.
1368. POTÓ János: Magyarország igazsága - szobrokon. = História, 7, 1985, 3. 35. ill.
1369. SZÉKELY András: A leglátványosabb művészet. = Budapest, 23, 1985, 1-2. 50-52. ill.

Festészet, rajzművészet, sokszorosított grafika, könyvművészet

1370. A 20-as évek Szovjet filmplakátjai. Bp., Múcsamok, 1985. május 24.-június 30. A kiállítást rend. Havas Valéria. Bev. Nyina Baburina. Bp. : Múcsamok, 1985 [40] p. ill. Ism. BÁN András: A forradalom reklámképei. = Filmvilág, 28, 1985, 8. 30-31. ill.; HAJDÚ Éva = Magyar Nemzet, 1985. június 26. 7.; [Harangozó][HARANGOZÓ Márta]: Filmek és plakátok. = Esti Hírlap, 1985. június 18. 2.; HAVAS Valéria: Klasszikussá vált filmplakátok. = Élet és Tudomány, 1985. november 8. 1423-1425. ill.; KÖRNER Éva: A huszas évek szovjet filmplakátjai [megnyitó]. = Művészet, 26, 1985, 9. 48-51. ill.; NEMES G. Zsuzsanna: Filmplakátok, sorsok, életek. = Magyar Hírlap, 1985. július 16. 6.; p.s.z.e.[P.SZABÓ Ernő]: Szovjet filmplakátok. = Budapest, 23, 1985, 9. 4. ill.; SZÉKELY András: Szovjet filmplakátok. = Új Tükör, 1985. november 10. 24-25. ill.; P.SZÚCS Julianna: Emberek, felvevőgép helyett ollóval. = Népszabadság, 1985. június 28. 7.
1371. BALOGH, László: Die Szolnoker Kunst und die Verbindung zur Münchener Schule : Pettenkofen in Szolnok. = Weltkunst, 55, 1985, 21. 3288-3290. ill.
1372. BÉKÉSI, Éva: The story of an early Soviet illustration workshop. = Interpress grafik, 1985. 3. 64-68., ill.
1373. Bihajli-Merin, Oto: A naivok festészete. Bp. : Gondolat, 1984 > 1984. 1241. rec. SEBŐK Zoltán: A naiv művészet krónikája. = Úzenet, 15, 1985, 6. 455-456.; VERMES Zsuzsanna = Népművelés, 32, 1985, 4. 40.
1374. BODNÁROVA, Jana: Košický výtvarný okruh dvadsiatych roku. = Výtvarný život, 30, 1985, 1. 2-7., ill.
1375. DÉNES Zsófia: A Párizsi Iskola négy festőjéről. = Dénes Zsófia: Ami a szából kimarad. Bp. : Gondolat, 1985 254-258.
1376. DÉNES Zsófia: A Párizsi Iskola Pesten. = Dénes Zsófia: Ami a szából kimarad. Bp. : Gondolat, 1985 132-135.
1377. FARKASOVÁ, Veronika: Vívyn výtvarného diania Komámského regiónu. = Výtvarnictvo, fotografia, film, 23, 1985, 11. 17-19. ill.
1378. GELLÉR Katalin: XIX. századi francia festészet. Bp. : Corvina, 1985 42 p., 48 t. ill. [egyidejűleg angol és német nyelven is] rec. LUKÁCSY Sándor = Magyar Nemzet, 1985. július 13. 8.; TASNÁDI Attila: Esmék és formák disputája. = Népszava, 1985. szeptember 11. 6.
1379. GUY MARICA, Viorica: A romantika és a román festészet. = Korunk, 44, 1985, 9. 709-712.
1380. HARSÁNYI Zoltán: A Függetlenek Szalonya. = Népszava, 1985. augusztus 30. 6.
1381. HAULISCH, Lenke: Man with a camera : Posters of Soviet documentary and educational film 1925-1931. = Interpress grafik, 1985. 3. 30-33., ill.

1382. HOLLÓSI Éva: Staffázsok a német romantikus tájképfestészetben. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985

1383. HORVÁTH Hilda: Zenei tárgyú ex librisek a századforduló éveiben Magyarországon: Az Orpheus-mítosz. = *Kisgrafika*, 14, 1985, 2. 14-18. ill.

1384. JACOBS, Michael: The good simple life: Artist colonies in Europe and America. Oxford: Phaidon, 1985 192 p., ill. [Nagybányai művésztelep]

1385. Sz. KÜRTI Katalin: Régi debreceni családi portrék kutatása. = *Múzeumi Kurír*, 5, 1985, 9. 8-10. ill.

1386. Lévy Botondné - Haiman György: A Kner-nyomda kiadványainak tükreben, 1882-1944. 1-2. köt. Bp.: Akadémiai, 1982 > 1984. 1247. rec. KÓKAY György = *Magyar Könyvszemle*, 101, 1985, 1. 92-93.

1387. MAGYAR avantgarde plakátművészet 1916-1930. Bp., Kassák Emlékmúzeum és Archivum, 1985. szeptember 12.-november 10. A kiállítást rend. a katalógust szerk. és írta Csaplár Ferenc. Bp.: Perőfi Irodalmi Múzeum, 1985 [8] p. ill. *ism.* Csaplár Ferenc: A magyar avantgarde plakátjai. = *Új Tükör*, 1985. szeptember 15. 24-25. ill., LOSONCI Miklós: Az utca művészetéből. = *Vasápmi Hírek*, 1985. szeptember 8. 6.

1388. Maliarstvo druhej polovice 19. storočia. Galeria mesta Bratislava, 1984 > 1984. 1250. *ism.* HANSELOVÁ, Zuzana: Vystava Maliarstvo druhej polovice 19. storočia. = *Múzeum* 30, 1985, 1. 59-60., ill.

1389. L. MENYHÉRT László: Újabb rajzok, dokumentumok a Szolnoki Művésztelep két világháború közötti történetével kapcsolatban. = *Múzeumi Levelek*, No. 47-48 (1985) 141-156. ill.

1390. MOLDOVAN, Traian: Traditie si continuitate in centrul artistic de la Baia Mare. = *Revista muzeelor si monumentelor. Muzeu*, 22, 1985, 9. 19-23.

1391. Riadj magyar: 1848-1849 fametszetes ponyvái, csatakrónikái. Szerk. Pogány Péter. Bp.: Magvető, 1983 rec. VARGA Imre = *Magyar Könyvszemle*, 101, 1985, 1. 89-92.

1392. SPIRA György: A nemes gróf vízbepotyánása [Petrisevich Horváth Lázár]. = *História*, 7, 1985, 2. 10. ill.,

1393. SZABADI, Judit: Portraiture and landscape painting at the beginning of the twentieth century. = *The New Hungarian Quarterly*, 26, No. 99, 1985 171-174. ill.

1394. SZABÓ Júlia: A XIX. század festészete Magyarországon. Bp.: Corvina, 1985 327 p., ill. rec. HAJÓS, Géza = *Österreichische Zeitschrift für Kunst und Denkmalpflege*, 39, 1985, 3-4. 143-144.; LUKÁCSY Sándor = *Magyar Nemzet*, 1985. augusztus 16. 8.; RÓZSA György: A XIX. század festészete Magyarországon. = *Új Tükör*, 1985. augusztus 11. 24-25. ill.; SZABADI Judit: "Az ecset is hatalom, mely lelkeket igaz..." = *Könyvvilág*, 30, 1985, 5. 21. ill.; SZABADI, Judit: The power of the paintbrush. = *Hungarian Book Review*, 27, 1985, 4. 5-7. ill.; SZABÓ Ernő: Az alvó múzsa ébresztése. = *Magyar Ifjúság*, 1985. december 27. 19-21. ill.; WAGNER István: Múlt századi piktúránk. = *Magyar Hírlap*, 1985. augusztus 15. 6.

1395. Cs. SZABÓ László: Salome szerelmei: A francia szimbolista festők. = Cs. Szabó László: *Őrzök*. Bp.: Gondolat, 1985 512-523.

1396. Cs. SZABÓ László: Látomások a Temze partján: Változatok a gyönyörű kódorról [Az impresszionisták Londonban]. = Cs. Szabó László: *Őrzök*. Bp.: Gondolat, 1985 496-501.

1397. SZÉKELY, András: Women and advertising. = *Interpressgrafik*, 1985, 2. 42-51. ill.

1398. SZINYEI Merse, Anna: Problemes de classification dans la peinture hongroise de la deuxième moitié du XIXe siècle. = *Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte*, Bd. 3.: Probleme und Methoden der

Klassifizierung. Hrg. von Elisabeth Liskar. Wien; Köln; Graz, 1985 95-98., ill.

1399. TÉSZABÓ Júlia: Nagy karácsonyi képeskönyv. Bp.: Móra, 1985 75 p., ill.

1400. TRIPOLSZKY Géza: A halálhír közlése - gyászjelentések. = *Hungarológiai Közlemények*, 17, 1985, 3-4. 391-401. ill. G

1401. VENGERSZKAJA I zapadno-evropejszkaja grafika XIX veka. Moszkva-Leningrad, 1985. Katalog Vera Kapossy. Moszkva: Minisztretstvo kultura SZSZZSR, 1985 [28] p. ill.

1402. VEREBÉLYI Kincső: Díszített emléklapok a Bácskából. = *Hungarológiai Közlemények*, 17, 1985, 3-4. 359-377. ill. G

Fotóművészet, új médiák

1403. Az ANGOL Királyi Fotótársaság kincsei, Bp., Műcsarnok, 1985. július 5.-augusztus 4. Bev. Tom Hopkins. Bp. Műcsarnok, 1985 [52] p., ill. E. *ism.* BEKE László = *Fotóművészet*, 28, 1985, 4. 29-34. ill.; HAJDÚ Éva: A fotográfia remekei. = *Magyar Nemzet*, 1985. július 12. 6.; KOZÁK Csaba: Angol fotótörténeti kiállítás a Műcsarnokban. = *Fotó*, 32, 1985, 6. 256-259. ill.

1404. ERŐS László: Képeslapok könyve. Bukarest: Kriterion, 1985. 103 p., [92] t. ill. (Kriterion kiskalauz) rec. SEBES-TYÉN Mihály: Évszázados tanú. = *A Hét*, 1985. október 17. 9.

1405. Fejezetek a képeslevelezőlap történetéből, 1. Budapesti Történeti Múzeum, 1984 *ism.* KOVÁCS Valéria: Lap, képeslap [beszélgetés Gyökér Istvánnal]. = *Új Tükör*, 1985. január 6. 44. ill.

1406. FEJEZETEK a képeslevelezőlap történetéből, 2. 1904-1914. Budapesti Történeti Múzeum, 1985. A vezetőt írta Gyökér István. Bp.: Budapesti Történeti Múzeum, 1985 [6] p. ill. *ism.* FENÁKEL Judit: Tud ön képeslapot olvasni. = *Nők Lapja*, 1985. szeptember 7., 16-17. ill.

1407. GYÓRI Lajos: Arcképek élethűen. = *Műzsák*, 1985, 2. 20-23. ill.

1408. GYÓRI Lajos: Régi városképek. = *Műzsák*, 1985, 1. 14-15. ill.

1409. GYÓRI Lajos: A sajtófotó születése. = *Műzsák*, 1985, 3. 26-27. ill.

1410. GYÓRI Lajos: A sajtófotó útja. = *Műzsák*, 1985, 4. 13-15. ill.

1411. HAJDÚ Éva: Kísérletek régi eljárásokkal: Fotótechnikai történeti tanulások [beszélgetés Kincses Károllyal]. = *Magyar Nemzet*, 1985. október 22. 7.

1412. HELTAI András: Aktok a múzeumban. = *Új Tükör*, 1985. szeptember 1. 29. ill.

1413. Klöz György: Budapest anno...2.ed. Bp.: Corvina, 1984 rec. HAJDÚ, István: Photographs of Budapest at the turn of the century. = *Hungarian Book Review*, 27, 1985, 1. 8-9. ill.

1414. KRITIKAI beszámoló a fotográfia történetéről: A Kritische Berichte 1977. 2-3. sz. alapján szerk. Wessely Anna. Bp.: Művelődéskutató Intézet, 1985 77 p., ill. (Vizuális antropológiai kutatás. Műkafüzetek; 4.) *tart.* Ranke, Winfried: A társadalmi dokumentumfotó 1900 körül. 9-36.; Keller, Ulrich: A német portréfényképezés 1918-tól 1933-ig. 37-61.; Molderings, Herbert: Gondolatok az Új tárgyiasság és a Bauhaus fényképezéséről. 63-73.; Dilly, Heinrich: A Szovjet fényképezés 1928-1932. 75-76.

1415. Leletek a magyar fotográfia történetéből. Bp.: Képzőművészeti, 1984 > 1984. 1269. rec. ALBERTINI Béla: A fotó útjai. = *Forrás*, 17, 1985, 4. 88.; SZOMBATHY Bálint: A magyar fényképezés kordokumentumai. = *Híd*, 49, 1985, 1. 137-139.; *hoz.* [Miklós Pál = *Kritika*, 1984, 10. 25-26.] KOLTAI Ágnes: Kié a fotográfia? = *Kritika*, 1985, 2. 19. ill.;

MÉSZÁROS Róbert: Leletmentés. = Kritika, 1985. 2. 18-19. ill.

1416. Régi városképek 1850-1918. Bp., Magyar Munkásmozgalmi Múzeum, 1984. Ism. JALSOVSZKY Katalin = Fotó, 32, 1985, 2. 58-60. ill.

1417. STACHO, Lubo: Dejiny fotografie architektúry. = Vytvarnietva, fotografia, film, 23, 1985, 8. 13-15. ill., 9. 13-15. ill., 10. 13-15. ill., 12. 13-15. ill.

1418. SAVULESCU, Constantin Cronologia ilustrată fotografiei din România : Perioada 1834-1916. Bucuresti : Asociație artiștilor fotografi, 1985. 106 p., [56] t. ill. E

1419. SZAKÁCS Margit: A Magyar Munkásmozgalmi Múzeum fényképalbumainak katalógusa (1861-1945). = A Magyar Munkásmozgalmi Múzeum Évkönyve 1984 (1985) 5-94. ill.

1420. SZILÁGYI Gábor: Őnarckép és önkifejezés. = Fotó, 32, 1985, 3. 118-120. ill.

1421. ÜZENETEK a régi Budapestről. Budapest Galéria, 1985. Ism. F.B. [FEHÉR Béla]: Üzenetek a régi Budapestről : Magányűjtemények képeslapjai. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 13. 7.

Iparművészet

1422. MAGYAR art deco. Bp., Iparművészeti Múzeum, 1985. A kiállítást rend. és a katalógust írta Bánszkyne Kiss Éva, Csenkey Éva. Bp. : Iparművészeti Múzeum, 1985. 46 p. ill. E. Ism. HOLLÓSI Éva: Dekorativitát und Funktionalismus. = Budapest Rundschaу, 1985. december 2. 9., ill.; KENESSEI András = Magyar Hírlap, 1985. december 28. 6.; (r.) = Népművelés, 32, 1985, 12. 36. ill.; VADAS József: "Egztotikus és mai". = Élet és Irodalom, 1985. december 13. 12.; Sz. A. [SZÉKELY András] = Új Tükör, 1985. december 1. 24-25. ill.; P. SZŰCS Julianna: A feldíszített középosztály. = Népszabadság, 1985. november 23. 15.

1423. SÁRMÁNY Ilona: A Bécsi Műhelyek [Wiener Werkstätte]. = Interpress Magazin, 1985, 7. 78-84. ill.

1424. SZECESSZIÓ a református egyházművészetben. Kecskeméti Galéria, 1985. október 4.-december 15. A kiállítást rend. és a katalógust írta Horváth Orsolya. Kecskemét: Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985. 24 p., ill. (A Kecskeméti Galéria kiadványai / 2/5.) Ism. K.F.Zs.: Szeccessziós egyházművészeti kiállítás Kecskeméten. = Reformátusok Lapja, 1985. november 10. 4. ill.

1425. ŰDV a honi ipamák, Bp., Selyemgombolyító, 1985. Ism. VADAS József: Űdv és Űdvösség. = Élet és Irodalom, 1985. június 21. 12.

Fémművesség

1426. Baloghné Horváth Terézia: Népi ékszer. Bp.: Corvina, 1983 > 1984. 1280. rec. K. CSILLÉRY Klára = Etnographia, 96, 1985, 2-3. 458.

1427. PEREHÁZY Károly: A klasszicizmus kovácsoltvasművességének jelentősebb pesti mesterei. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 3-4. 155-168. ill. G

1428. PUSZTAI László: Ismeretlen magyarországi műntvények [Munkács, Turjaremete, Rónic]. = Bányászati és Kohászati Lapok. Őntöde, 118(36.), 1985, 11. 256-260. ill. G E

1429. REIDNER László: Őntöttvas hidak. = Bányászati és Kohászati Lapok. Őntöde, 118(36.), 1985, 11. 263-264. ill. E G

1430. P.SZABÓ Emő: Kapu a Bazilikára. = Budapest, 2, 1985, 12. 11-13. ill.

1431. STER, Ronald: A Beregi Múzeum őntöttvas tárgyai. Amsterdam : Costerpress, 1985. 19 p., ill.

1432. SZILVÁSI János: Egervölgyi harangok és harangozási szokások. = Vallási néprajz. Szerk. Dankó Imre, Kúllós

Imola. Bp. : ELTE Folklore Tanszék, 1985. 1. köt. 236-259., ill.

1433. VASS Tibor: A gyáralapító Rombauer Tivadar (1803-1855) [Űzd]. = Bányászati és Kohászati Lapok. Kohászat, 118, 1985, 11. 482-486. ill. E G

Érem, pénz, pecsét

1434. DÖRY, Ludwig - KUBINSZKY, Mihály: Die Eisenbahn auf der Medaille in Mitteleuropa von den Anfängen bis 1945 : Ikonographische Studie. Frankfurt am Main : Ludwig Döry, 1985. 192 p., ill.

Kerámia, üveg

1435. La CERAMICA ungherese della Szecesszió. Faenza, Palazzo delle Esposizioni, 8 giugno-settembre 1985. Esposizione e catalogo Éva Csenkey. Faenza : Museo Internazionale delle Ceramiche, 1985. 141 p., ill. (Strumenti di studio per le ceramiche del XIX e XX secolo ; 8.)

1436. DANKÓ Imre: Az üveg Püspökladányban. = Múzeumi Kurír, 5, 1985, 7. 54-58.

1437. A MAGYAR szecesszió kerámiaművészete. Bp., Iparművészeti Múzeum, 1985. A kiállítást rend. és a katalógust írta Csenkey Éva. Bp. : Iparművészeti Múzeum, 1985. [16] p., ill.

RÓTH Miksa: Egy üvegfestőművész az üvegfestészetéről. > 1576

1438. SIKOTA Győző: Herend : The art of Hungarian porcelain. Pref. Dezső Keresztúry. Bp. ; New York : Corvina ; Püski-Corvin, 1985. 187 p., ill.

1439. SZALAY Emőke: A debreceni fazekasok díszedényei. = A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve, 1983-1984 (1985) 207-237. ill. G

Bútor, enteriőr

1440. K. CSILLÉRY Klára: A lakáskultúra társadalmi rétegek szerinti differenciálódása. = Etnographia, 96, 1985, 2-3. 173-211. ill. G

1441. K. CSILLÉRY Klára: Statisztikai vizsgálatok a magyar népi bútorok történetéhez. = Ház és Ember, 3 (1985) 183-200. E G

1442. NAGY Lenke: Debreceni festett láda 1846-ból. = Reformátusok Lapja, 1985. június 30. 4. ill.

Hangszer

1443. LAKATOS István: Hangszertörténeti adalékok. = Korunk, 44, 1985, 10. 804-810.

1444. NAGY Lajos - NAGY Levente: A nagyborosnyói gyülekezet orgonája [1859]. = Református Szemle, 78, 1985, 1. 86-89. ill.

Textil, viselet

1445. F.DÓZSA Katalin: Régimódi kézimunkák. = Múzsák, 1985. 4. 30-31. ill.

1446. KOVÁCS József: Kékfestő mesterség. = Múzsák, 1985. 3. 8-9. ill.

1447. NEMCOVÁ, Helena: Výtvarna móda 19., storočia vo Východoslovenskom múzeu v Košiciach. = Múzeum, 30, 1985, 1. 62-63., ill.

1448. RÉGIMÓDI kézimunkák, 1906-1916. Vál. és szerk. Miklós Magda. Bp. : Magyar Divat Intézet, 1985. 115 p., [8] t. ill.

Kisművészetek

1449. BAKAY Komél: Kártyaritkaságok Kőszegen. = Élet és Tudomány, 1985. december 27. 1648-1649. ill.
1450. KARÁCSONY annó: Régi karácsonyfadíszek. Bp., Iparművészeti Múzeum, 1985. A kiállítást rend. és a katalógust írta Soós Katalin. Bp.: Iparművészeti Múzeum, 1985 16 p., ill. G
1451. LOVAY Zsuzsa: Magyar iparművészeti gyermekjátékszerke a századfordulón. = Forrás, 17, 1985, 10. 49-52. ill.
1452. Takács Béla: Gyöngyhímzéses debreceni díszkötések. Bp.: Közgazdasági és Jogi, 1984 > 1984. 1300. rec. BARCZA József = Reformátusok Lapja, 1985. április 14. 6.
1453. ZSOLDOS Benő: A "magyar kártya" másfél évszázada. = Magyar Grafika, 29, 1985, 4. 46-47. ill.

Művészeti oktatás, művészeti szervezetek, intézmények

1454. MEZEI Ottó: Thoroczkai Wigand Ede és az Iparművészeti Iskola. + Thoroczkai Wigand Ede: A magyar iparművészet nemzetesítésének elaborátuma. = Magyar Építőművészet, 1985, 6. 57-59., ill. E F G R
1455. SZURCSIKNÉ Molnár Erika: A Könyves Kálmán Műintézet tevékenységének története + A Könyves Kálmán Szalon kiállításainak jegyzéke. = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 161-180. ill. G

A művészet határterületei

1456. BÉKÉSI, Éva: Russian book-printing in the early 19. century. = Interpressgrafik, 1985, 3. 70-73., ill.
1457. CSISZÁR Árpád: Székrend a felső-tiszavidéki templomokban és kapcsolata a temetővel. = Confessio, 9, 1985, 4. 43-51. ill.
1458. JÓZSA György Gábor: Hétköznapjaink története : Életmódtörténeti kutatások Budapesten. = Magyar Nemzet, 1985. április 4. 17.
1459. Lükő Gábor: Kiskunsg régi képfaragó és képmetsző művészete. Kecskemét: Erdei Ferenc Művelődési Központ, 1982 > 1984. 1305. rec. KOCSOGH Ákos = Confessio, 9, 1985, 4. 72-74.; VIRT László: Lükő Gábor vállalkozása. = Alföld, 31, 1985, 1. 89-92.
1460. MAGYAR néprajzi kiállítás, Strasbourg, Hotel de Ville 1985 ism. SZACSVAY Éva: Néprajzi kiállításaink Strasbourgban. = Új Tükör, 1985. november 10. 28., ill.
1461. A MULANDÓSÁG szobrai. Kunt Ernő fényképeinek kiállítása, Budapest Galéria Kiállítóháza, 1985. február 15.-március 30. Bev. Kunt Ernő. Bp.: Budapest Galéria, 1985 [28] p., ill. E G
1462. NAGY Lenke: Egyedülálló temetkezési szokás a Hajdúságban [beszélgetés Deli Edittel]. = Reformátusok Lapja, 1985. június 2. 6. ill.
1463. SZILÁGYI Ferenc: Kazinczyval a "Széchényiana Bibliotheca"-ban. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 2. 6.
1464. TAKÁCS Béla: A református temetők fejfáinak népi ornamentikája. = Vallási néprajz. Szerk. Dankó Imre, Küllös Imola. Bp.: ELTE Folklore Tanszék, 1985 1. köt. 199-221.

Színház és látványosság

1465. ISTVÁN Mariann: A vizualitás jelentősége Németh Antal színházában. = Színháztudományi Szemle, No. 17 (1985) 121-154. ill.
1466. MOLNÁR Ágnes: Palasovszky Ödön színháza. = Színháztudományi Szemle, No. 17 (1985) 155-185.

Mesterek

1467. Abadie, Paul
Paul Abadie architecte 1812-1884. Angouleme : Musé de l'Angouleme, 1984 rec. KÓHEGYI Mihály = Műemlékvedelem, 29, 1985, 3. 243-244.
1468. Ács Ferenc
MURÁDIN Jenő: Ács Ferenc festőiskolája. = Utunk, 1985. augusztus 23. 7.
1469. Adam család
BALOGH, László: Im Mittelpunkt das Pferd : Das Münchner Künstlerfamilie Adam und ihre Beziehungen zu Ungarn. = Weltkunst, 55, 1985, 9. 1280-1283., ill.
1470. Alex, Leon
INDIG Ottó: Az ismeretlen Leon Alex. = Utunk, 1985. május 10. 7. ill.
1471. Alpár Ignác
ALPÁR Ignác 130. születésnapja alkalmából rendezett ünnepi ülés előadásai, Bp., 1985. január 16. Összeáll. Hajós György. Bp.: Építőipari Tudományos Egyesület, 1985 46 p., [20] t. ill. tart. Hajós György: Alpár Ignác élete és tevékenysége. 9-26.; Vámosy Ferenc: Alpár Ignác és kora. 27-32.; Virág Csaba: A Tözsde-palota átépítése. 33-38.; Mikolás Tibor: Az Alpár-érem Bizottság munkájáról. 39-43.
- HADIK András: Aki bankokat épített. = Interpress Magazin, 1985, 2. 14-22. ill.
- HAJÓS György: 130 éve született Alpár Ignác. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 6. 321-328. ill.
1472. Alt, Jacob
BEDŐ István: Az Alt-album : Múlt századi képek a Duna völgyéről. = Élet és Tudomány, 1985. június 7. 712-714. ill.
1473. Ámos Imre
LOSONCI Miklós: Ámosék háza Szentendrén. = Új Tükör, 1985. január 21. 24-25. ill.
- LÓSKA Lajos: A látók : Ámos Imre: Festő égő ház előtt. = Művészet, 26, 1985, 4. 18-20. ill.
1474. Angster József
DUDITS Pál: Megkésített sorok. = Új Ember, 1985. február 3. 6.
1475. Árkay Sándor
PEREHÁZY Károly: A magyar historizmus kovácsoltvasművéségének jeles mestere: Árkay Sándor. = Építés-Építéstudomány, 17, 1985, 1-2. 167-184. ill.
1476. Balló Ede
kiáll. Szombathely, Savaria Múzeum, 1985 ism. WAGNER István: Vivat accademia? : Századfordulós tárlatok divatja. = Magyar Hírlap, 1985. január 29. 6.
1477. Barabás Miklós
BANNER Zoltán: Azért születünk, hogy egy arccal ismerőbbek legyünk. = Utunk, 1985. április 5. 7.
- BARABÁS Miklós (1810-1898) akvarelljei. Bp., Magyar Nemzeti Galéria, 1985. március. A Kiállítást rend. Szabó Katalin, Szvoboda D. Gabriella. a katalógust írta Szvoboda D. Gabriella. Bp.: Magyar Nemzeti Galéria, 1985 [52] p. ill. (A magyar rajzművészet mesterei ; 1.) (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai; 1985/1.) ism. BAJKAY Éva = Új Tükör, 1985. április 14. 24-25. ill.; BRESTYÁNSZKY Ilona: A "szébbik nem" galériája. = Nők Lapja, 1985. március 9. 16-17.; RÓZSA György = Magyar Hírlap, 1985. április 24. 6.; SZÁNTÓ R. Judit: Malender Chronist eines Jahrhunderts. = Budapest Rundschau, 1985. szeptember 9. 9. ill.; P.SZABÓ Ernő = Budapest, 23, 1985, 7. 24. ill.; SZATMÁRI Gizella = Népszava, 1985. május 17. 6.; SZÉKELY András: Egy ismeretlen klasszikusunk. = Népszabadság, 1985. május 4. 15.
- BARABÁS Miklós önéletrajza. Sajtó alá rend. az előszót és a jegyzeteket írta Banner Zoltán. Kolozsvár: Dacia, 1985 169 p., 16 t. ill.
- SZILÁGYI Ferenc: A nemzet festője: Barabás Miklós. = Nyelvünk és Kultúránk, No. 58, 1985 70-77.

- T.A. [TASNÁDI Attila]: Barabás Miklós jubileumára. = Népszava, 1985. febr. 8. 6.
- 1478. Bartalis Mihály**
SONKOLY Károly: A pécsi székesegyház Bartalis Mihály készítette első apostolszobrai. = A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 29 1984 (1985) 257-301. ill. G
- SONKOLY Károly: A pécsi székesegyház Bartalis-féle első apostolszobrai. = Műemlékvédelem, 29, 1985, 1. 30-35. ill.
- 1479. Beardsley, Aubry**
GELLÉR Katalin: A dekadencia rajzolója. = Műzsák, 1985. 1. 30-31. ill.
- 1480. Benczúr Gyula**
SZILÁGYI Ferenc: Benczúr Gyula. = Nyelvünk és Kultúránk, No. 61, 1985 100-101. ill.
- 1481. Bíró Mihály**
K.S. [KÓVÁGÓ Sarolta]: A kalapácsos ember. = Évfordulók 1986 (1985) 329-334. ill.
- 1482. Borsos József**
Sz.KÜRTI Katalin: 110 éve született Borsos József (1875-1952). = Múzeumi Kurír, 5, 1985, 8. 46-54. ill.
- RÁCZ Zoltán: Borsos József és az alföldi tégláépítéset. = Magyar Építőművészet, 1985, 1. 17-21., ill.
- 1483. Bourdelle, Émile-Antoine**
DÉNES Zsófia: Gyorsfénykép Bourdelle-ről. = Dénes Zsófia: Ami a százból kimaradt. Bp. : Gondolat, 1985 129-131.
- 1484. Brâncuși, Constantin**
KOSNÁS Roland: Brâncuși. = Műzsák, 1985. 1. 16-17. ill.
- 1485. Cézanne, Paul**
SEBŐK Zoltán: A művész kaján tekintete [Cézanne önarképe]. = Élet és Irodalom, 1985. szeptember 6. 15.
- 1486. Clark, Adam**
D.Gy. [DANISS Győző]: Adam-Ádám Pest-Budán. = Évfordulók 1986 (1985) 251-256. ill.
- 1487. Clarot, Johann Baptist**
VÖRÖS Károly: Pesti emberek. = História, 7, 1985, 2. 18-19. ill.
- 1488. Courbet, Gustave**
ARADI Nóra: Gustave Courbet. Bp. : Gondolat, 1985 241 p., [8] t. ill. (Szemtől szembe)
- TASNÁDI Attila: Courbet, ahogyan ma látjuk. = Népszava, 1985. április 24. 6.
- 1489. Csontváry Kosztka Tivadar**
RUDNAI Gábor: "Ki lehet és ki nem lehet zseni?": Csontváry példája három mai versben. = Somogy, 13, 1985, 5. 8-14.
- 1490. Czetter Sámuel**
ELEK László: Egy nemzetközi mércével mérhető magyar rézmetsző: Czetter Sámuel. = Békés Megyei Múzeumok Közleményei, 9 (1985) 78-87.
- 1491. Czligány Dezső**
Dénes Zsófia: Czligány Dezső első Ady arcképeről. = Élet és Irodalom, 1985. március 15. 15.
- DÉNES Zsófia: Czligány Dezső első Ady arcképeről. = Dénes Zsófia: Ami a százból kimaradt. Bp. : Gondolat, 1985 310-311.
- 1492. Degas, Edgar**
GUY MARICA, Viorica: Degas, a különö impresszionista. = Utunk, 1985. augusztus 9. 7. ill.
- 1493. Derkovits Gyula**
KONTHA Sándor: Derkovits Gyula. = Ezer év : Arcképek a magyar történelemből. A szerk. biz. elnöke Kállai Gyula. Bp. : Hazafias Népfőnt, 1985 406-410. ill.
- MAJOR Ottó: Halhatatlan-e Derkovits? = Major Ottó: Egy nemzet férfikora. Bp. : Szépirodalmi, 1985 211-215.
- NUMAN István: Derkovits Gyula: Híd télen. = Művészet, 26, 1985, 4. 16-17. ill.
- 1494. Dési Huber István**
DÉSI Huber István, Bp., Fészek Galéria, 1985. április 2-26. Az anyagot vál. és rend. Ury Ibolya. Bev. Timár Árpád. Bp. : Fészek Galéria, 1985 [4] p. + 10 dia, ill.
- DÉSI Huber István és Sugár Andor festőművészek rézkarcaiból rendezett emlékkiállítás, Pápa, Jókai Művelődési Központ, 1985. június 9-30. Bev. Heitler László. Pápa : Művelődési Központ, 1985 [6] p., ill. lsm. HEITLER László: Dési Huber István és Sugár Andor rézkarcai. = Népszava, 1985. július 2. 6.
- DÉSI Huber István levele Beck Ö. Fülöphöz. Közli Kontha Sándor. = Népszava, 1985. július 22. 6.
- DÉSI Huber István levelei Detre Lórándnak. Sajtó alá rend. és bev. Timár Árpád. = Művészet, 26, 1985, 5. 6-8.
- HARANGOZÓ Márta: A válaszadás eszköze : Ma lenne 90 éves Dési Huber István. = Esti Hírlap, 1985. február 6. 2.
- HORVÁTH György: A teoretikus festő : Kilencven éve született Dési Huber István. = Magyar Nemzet, 1985. február 6. 7.
- RÓZSA Gyula: A felszólaló : Kilencven éve született Dési Huber István. = Népszabadság, 1985. február 6. 7.
- 1495. Eiffel, Gustav**
DIENES István: Eiffel-émlékek a múzeum archívumában [Bp., VI. Teréz körút, Nyugati pályaudvar]. = A Közlekedési Múzeum Évkönyve, 7 1983-1984 (1985) 557-573. ill. E F G
- 1496. Einczinger Ferenc**
TÉGLÁS János: "Könnyebb rajzolni, mint írni...": A kilencvennégy esztendő Einczinger Ferencné emlékei Babitsról. = Új Tükör, 1985. április 28. 10-11., ill.
- 1497. Fábíán Gáspár**
BÁTYAI Jenő: Fábíán Gáspár emlékezete. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 2. 6. hoz. ZÁKONYI Ferenc: Fábíán Gáspár emlékezetéhez. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 20. 12.
- VÁMOSSY Ferenc: Fábíán Gáspár (1885-1953) : Rendhagyó gondolatok egy építész centenáriumán. = Magyar Építőművészet, 1985, 6. 54-56., ill. E F G R
- 1498. Farkas István**
a.g.: Farkas István festészete. = Új Élet, 1985. március 15. 5.
- 1499. Femes Beck Vilmos**
FÉMES Beck Vilmos (1885-1918) emlékkiállítás. Székesfehérvár, István Király Múzeum, 1985. február 16.-március 17. A kiállítást rend. K.Kovalovszky Márta, Nagy Ildikó. A bevezetőt írta Nagy Ildikó. Bp. : István Király Múzeum, 1985 20 p., ill. E (István Király Múzeum közleményei. D. sorozat : 160.)
- HORVÁTH Béla: Femes Beck Vilmos emlékezete. = Élet és Tudomány, 1985. február 22. 235. ill.
- NAGY Ildikó: Femes Beck Vilmos (1885-1918). = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 3-4. 97-118. ill. G
- esse-[KENESSÉI András]: Száz éve született Femes Beck Vilmos. = Magyar Hírlap, 1985. február 18. 4.
- 1500. Fényes Adolf**
OELMACHER Anna: Fényes Adolf emlékére. = Népszava, 1985. december 28. 6.
- 1501. Ferenczy Károly**
NÉMETH Lajos: Ferenczy Károly. = Ezer év : Arcképek a magyar történelemből. A szerk. biz. elnöke Kállai Gyula. Bp. : Hazafias Népfőnt, 1985 402-403. ill.
- 1502. Feszl Frigyes**
Feszl Frigyes 1821-1884. Bp., Budapesti Történeti Múzeum, 1984/1985 > 1984, 1338 lsm. BIBŐ István: Feszl Frigyes életműkiállítása a Budapesti Történeti Múzeumban. = Művészet, 26, 1985, 5. 48-50. ill.
- KOMÁRIK Dénes: A nemzeti építéstílus keresése : Feszl és a Pesti Vigadó. = Építés-Építéstudomány, 17, 1985, 1-2. 127-136. ill.
- ZÁDOR Anna: Feszl Frigyes. = Ezer év : Arcképek a magyar történelemből. A szerk. biz. elnöke Kállai Gyula. Bp. : Hazafias Népfőnt, 1985 287-289. ill.
- 1503. Feszty Adolf**
SZÉNÁSSY Árpád: Egy elfelejtett bazár [Bp., V. Petőfi Sándor u., egykori Haris Bazár]. = Magyar Nemzet, 1985. október 28. 6. ill.

- SZÉNÁSSY Árpád: A Feszty-terv [Budapest csatornázása]. = *Természet Világa*, 116, 1985, 11. 522-524. ill.
- SZÉNÁSSY Árpád: A kora eklektika kiváló mestere: 85 éve hunyt el Feszty Adolf. = *Magyar Építőművészet*, 1985, 3. 56-57., ill. E F G R
- 1504. Gábrriel Frigyes**
FERKAI András: Beszélgetés Gábrriel Frigyessele. = *Magyar Építőművészet*, 1985, 5. 51-52., ill. E F G R
- 1505. Gallé, Emil**
ACSAY Judit: Gallé, Tiffany, Laliq. = *Művészet*, 26, 1985, 3. 42-46. ill.
- 1506. Gaudi, Antoni**
GERLE János: A katedrális [Barcelona, Sagrada Familia]. = *Interpress Magazin*, 1985, 6. 64-69. ill.
- MORAVÁNSZKY Ákos: Antoni Gaudi. Bp. : Berlin : Henschelverlag, 1985 35 p., [44] t. ill.
- 1507. Goldman György**
kiáll. Szombathelyi Képtár, 1985 *ism.* POGÁNY Ö. Gábor: Goldman György emlékkiállítás. = *Népszava*, 1985. március 8. 6.
- Theisler György: Goldman György. Bp. : Corvina, 1984 > 1984. 1344. *rec.* HEITLER László: Elnézeltett lehetőség. = *Művészet*, 26, 1985, 4. 38-41. ill.
- 1508. Gulácsy Lajos**
N.HORVÁTH László: Újabb Gulácsy-emlék, némi elrajzolásal? [> 1984. 1345.]. = *Új Auróra*, 1985, 2. 127-128.
- 1509. Gundelfinger Gyula**
SZINYEI Merse Anna: Gundelfinger Gyula egy elfelejtett magyar tájképfestő (1833-1894). = *Művészettörténeti Értesítő*, 34, 1985, 1-2. 32-47. ill.
- 1510. Handler Nándor**
WINKLER Gábor: Handler Nándor soproni téglapületei. = *Magyar Építőművészet*, 1985, 1. 14-16., ill.
- 1511. Harmincad, Milan**
HOLČIK, Štefan: K vzniku budovy Slovenského národného múzea v Bratislave. = *Ars*, 1985, 2. 59-66., ill. E G
- 1512. Hoffmann, Josef**
BOGNER, Dieter: Josef Hoffmann geometrikus domborművei. = *Magyar Építőművészet*, 1985, 52-54., ill.
- 1513. Horvay János**
DOJCSÁK Győző: Egy távoli Kossuth-szobor [New York]. = *Élet és Tudomány*, 1985. március 15. 341. ill.
- 1514. Höller Gyula**
VARGA Gyula: A pusztaclaládi Szent István-szobor. = *Magyar Nemzet*, 1985. május 13. 6.
- 1515. Hugo, Victor**
ÁDÁM Péter: Victor Hugo grafikái. = *Nagyvilág*, 30, 1985, 5. 745-747. ill.
- 1516. Huszár Vilmos**
EX, Sjarel - HOEK, Els: Vilmos Huszár, schilder en ontwerper 1884-1960. Utrecht : Reflex, 1985 229 p., ill.
- GERGELY Mariann: Huszár Vilmos és a holland de Stijl. Disszertáció, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
- HUSZÁR Vilmos (1884-1960) festő, tervező. Bp., Magyar Nemzeti Galéria, 1985. július 9.-szeptember 1. Írta Gergely Mariann. Bp. : Magyar Nemzeti Galéria, 1985 [6] p., ill. (A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai ; 1985.3.) *ism.* BÁN András: Huszár Vilmos emlékkiállítás. = *Magyar Nemzet*, 1985. július 19. 6.; DALLA László: Hazatérő műalkotások. = *Vasárnapi Hírek*, 1985. június 30. 7.; GERGELY Marianne: Huszár Vilmos kiállítás. Hága után Budapest. = *Művészet*, 26, 1985, 8. 57. ill.; GERGELY Marianne: Huszár Vilmos újrajthon. = *Művészet*, 26, 1985, 11-12. 52-56. ill.; HOLLÓSI, Éva: Nach etwa achtzig Jahren wieder zu Hause. = *Budapester Rundschau*, 1985. július 29. 9. ill.; P.SZABÓ Emő: Huszár Vilmos hazatalált. = *Budapest*, 23, 1985, 11. 2. ill.; SZÉKELY András: Fekete-fehér-piros-sárga. = *Népszabadság*, 1985. július 30. 7.; VADAS József: Huszár vágások.
- = *Élet és Irodalom*, 1985. augusztus 23. 13.; w.i.[WAGNER István]: Múzeumi előzetes. = *Magyar Hírlap*, 1985. július 5. 6.; WAGNER István: Virágzó almafák : Egy festői életút állomásai. = *Magyar Hírlap*, 1985. augusztus 16. 6.
- 1517. Illés István**
RAJ Tamás: A Jeruzsálemi dombormű magyar mestermunka. = *Magyar Nemzet*, 1985. január 5. 14.
- 1518. Iványi Grünwald Béla**
KATONA Imre: Iványi-Grünwald Béla útja szülőföldjétől Nagybányáig. = *Somogy*, 13, 1985, 4. 90-93.
- SZÁNTÓ R. Judit: Maler im Banne des Lichts. = *Budapester Rundschau*, 1985. szeptember 9. ill.
- TELEPY Katáin: Iványi-Grünwald Béla. Bp. : Képzőművészeti, 1985 105 p., 38 t. ill. E *rec.* TASNÁDI Attila: Egy nagybányai mester újrafelfedezése. = *Népszava*, 1985. július 19. 6.
- 1519. Izsó Miklós**
HERENDI Miklós: Izsó Miklós portrészobrai. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
- ZÁDOR Anna: Izsó Miklós. = *Ezer év : Arcképek a magyar történelemből. A szerk. biz. elnöke Kállai Gyula. Bp. : Hazafias Népfront*, 1985 290-292.
- 1520. Kandinszkij, Vaszilij**
kiáll. New York, Guggenheim Museum, 1985 *ism.* CSÁK Elemér: Kandinszkij Párizsban. = *Új Tükör*, 1985. július 21. 24-25. ill.
- 1521. Kanitz Félix Fülöp**
BELCSEVA, Diana: Kanitz Félix Bulgáriának szentelt művészi öröksége : Az ismert és ismeretlen Kanitz. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
- 1522. Katona Ferdinánd**
NOVOTNÁ, Mária: Maliar rodného kraja: K 120 výročia narodenia Ferdinanda Katona. = *Výtvarný život*, 30, 1985, 4. 38-40., ill.
- 1523. Kemény Jenő**
BARTHA Andrea: A szinpadai látvány megújulása a századon : Kemény Jenő. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
- 1524. Kininger, Vincenz Georg**
RÓZSA György: Batsányi vagy Kininger? = *Kortárs*, 29, 1985, 2. 168. ill.
- 1525. Kiss György**
CSÁKY Károly: A drégelyi Szondi-emlék története és a honti Szondi kultusz. = *Csáky Károly: Honti barangolások. Pozsony : Madách*, 1985 102-112. ill.
- 1526. Klímt, Gustav**
KÖLLER, Manfred: Klímt 1902-ben készült Beethoven-fríze és a falfestmények restaurálásának problémái a 19. században és a 20. század elején. = *Múzeumi Műtárgyvédelem*, 14 (1985) 247-265., ill.
- SÁRMÁNY Ilona: Botrány az egyetemen. = *Interpress Magazin*, 1985, 5. 80-84. ill.,
- 1527. Klerk, Michel de**
TIHANYI Judit - HALMOS György: Michel de Klerk és az Amszterdami Iskola. = *Magyar Építőművészet*, 1985, 1. 22-24., ill.
- 1528. Kner Imre**
LÉVAY Botondné: A Debreceni Egyetemi Könyvtár Kner gyűjteményeiről. = *Könyv és Könyvtár*, 14 (1985) 33-85. ill. E
- ZÖLDY Pál: Kner Imre szakkönyvtára : A Magyar Iparművészeti Főiskola Könyvtárának Kner-kölöngygyűjteménye. Békéscsaba ; Gyoma : Kner Nyomdaipari Múzeum, 1985 63 p., ill. (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei ; 9.) *rec.* (murányi)[MURÁNYI Gábor]: A Tevan és a Kner műhely múltja. = *Magyar Nemzet*, 1985. augusztus 30. 7.

1529. Kner Izidor

MURÁNYI Gábor: A nyomdaalapító : Százhuszonöt éve született Kner Izidor. = Magyar Nemzet, 1985. február 5. 7.

1530. Komor Marcell és Jakab Dezso

MARTINOVIC-CVIJIN, Kata: Komor Marcell és Jakab Dezso szabadkai munkássága. = Úzenet, 15, 1985, 9. 549-554. ill.

1531. Kovács István

APRÓ Ferenc: Kovács István életéhez és családfájához. = Szegedi Könyvtári Műhely, 24, 1985, 4. 144-148. ill.

1532. Kraft, Johann Peter

Frod- Schneemann, Marianne: Johann Peter Kraft, 1780-1856. Wien : München : Herold, 1984 > 1984. 1356. rec. RÓZSA, György= Acta Historiae Artium, 31, 1985, 1-4. 106-110. ill.

1533. Kuninke, Adolph

IGAZ Rita - KAJÁN Imre: A Dunakanyar a XIX. század elején egy osztrák festőtutázó és egy magyar tudós szemével, 1-2. = Dunakanyar, 21, 1985, 2. 41-46., ill., 3. 46-50. ill.

1534. Lawrence, David Herbert

B.M.: A festő Lawrence. = Műzsák, 1985. 3. 12-13. ill.

1535. Lechner Ödön

BÁTYAI Jenő: Három szegedi épület. = Magyar Nemzet, 1985. október 18. 10.

KISMARTY-LECHNER Kamill: Nemzeti értékeinkről - Lechner kapcsán. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 7. 14.

LECHNER Ödön 1845-1914 emlékkiállítás a művész születésének 140. évfordulójára. Bp., OMF Magyar Építészeti Múzeuma, 1985. augusztus 2.-szeptember 30. A kiállítást rend. és a katalógust szerk. Hadik András, Pusztai László. Bp.: OMF Magyar Építészeti Múzeuma, 1985 118 p., ill. **tart.**

Lechner Ödön: Önéletrajzi vázlat. 6-11.; Lechner Ödön: Magyarforma nem volt, hanem lesz. 12-16.; Kismarty Lechner Kamill: Lechner Ödönről és az építészetéről. 17-30.; Hadik András: Lechner Ödön építőművész pályája. 31-53.; Sümegi György: Lechner Ödön kecskeméti munkái. 54-60.; Mendele Ferenc: Lechner Ödön épületeinek műemléki védelme. 61-63.; Mendöl Zsuzsa: Lechner Ödön és a Zsolnay gyár kapcsolata. 64-65.; Pusztai László: Arcképek Lechner Ödönről. 66-73.; Gerle János: A Lechner követőkről. 74-82.; Katalógus. 83-100.; Szemelvények a Lechner-irodalomból. 101-116.; Csete György: Élő építészet felé. 117. **ism.** HEGYI Gyula: Lechner Ödön a mai Várban. = Magyar Hírlap, 1985. augusztus 23. 6.; K.V. [KOMOR Vilma]: Mi látható a Lechner kiállításon? [beszélgetés Pusztai Lászlóval]. = Magyar Nemzet, 1985. július 30. 4.; KOMOR Vilma: Lechner és világa : Perújrafelvétel és emlékezés. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 17. 5.

SIMON Magdolna: Pártos Gyula és Lechner Ödön : A Rudolf Lovassági Lak tanya tervel (1886-1887) a Bács-Kiskun Megyei Levéltárban. = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 3-4. 190-192., ill.

1536. Lehbruck, Wilhelm

Wilhelm LEHM BRUCK : Szobrok, festmények, grafikák : A duisburgi Wilhelm Lehbruck Múzeum kiállítása. Bp., Szépművészeti Múzeum, 1985. A kiállítást rend. és a katalógust szerk. Cifka Pétemé. Bev. Merényi Ferenc. A katalógust írta Siegfried Salzmann, Margarita Lahusen. Bp.: Szépművészeti Múzeum, 1985 64 p., ill. **ism.** EMBER Mária = Magyar Nemzet, 1985. február 18. 7.; (Hevér) [HEVÉR Zoltán] = Új Ember, 1985. február 24. 6.; HOLLÓSI Éva: Interesse aus menschlichen Körper. = Budapest Rundschau, 1985. február 5. 9. ill.; NAGY Zoltán: Városok, stációk. = Művészet, 26, 1985. 5. 44-47., ill.; P.SZABÓ Ernő: Wilhelm Lehbruck szobrai. = Új Tükör, 1985. február 10. 3.; TASNÁDI Attila: Egy lélekkelő szobrász. = Népszava, 1985. február 15. 6.

1537. Lesznai Anna

BALÁZS Ádám: Száz éve született Lesznai Anna. = Magyar Hírek, 1985. február 2. 3., ill.

FARKAS Katalin - JANKOVICH Júlia: Édenkert : Emlékezés Lesznai Annára. = Film, Színház, Muzsika, 1985. november 16. 21., ill.

VARGA József: Kezdetben volt a kert. = Új Tükör, 1985. január 6. 23., ill.

VEZÉR Erzsébet: Emlékezés Lesznai Annára. = Kritika, 1985. 1. 19., ill.

1538. Liebermann, Max

kiáll. Berlin, Nationalgalerie, 1985 **ism.** EMBER Mária: Liebermann és Hrdlicka : Két jelentős kiállítás Berlinben. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 7. 9.

1539. Ligeti Pál

Sz.A. [SZÉKELY András]: Ligeti Pál : Születésének századik évfordulójára. = Népszabadság, 1985. május 29. 7.

1540. Macskovics Titusz

DURANCI, Bela: Titus Mačković (1851-1919). = Úzenet, 15, 1985, 9. 540-548., ill.

1541. Madarász Viktor

SZILÁGYI Ferenc: Madarász Viktor (1830-1917). = Né-pünk és Nyelvünk, No.60, 1985 59-64., ill.

1542. Majakovszkij, Vlagyimir

LAVRENTYEV, A.N.: Majakovszkij és a termelés művésze-te. = Ipari Forma, 9, 1985, 6. 13-17., ill.

1543. Major Henrik

BATÁRI Gyula: Kőhalmi Béla és Major Henrik. = Új Tükör, 1985. augusztus 4. 45., ill.

1544. Malevics, Kazimir

KÖRNER Éva: Egy orosz Berlinben avagy Malevics és a Bauhaus találkozása. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 60-67., ill. RÚZSA György: Négyzetek és körök festője. = Műzsák, 1985. 3. 18-19., ill.

Szabó Júlia: Kazimir Malevics.. Bp.: Corvina, 1984 > 1984.

1363. **rec.** BÁN András: A művészet kiskönyvtára. = Magyar Nemzet, 1985. március 12. 7.; RÚZSA György = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 252-253.

1545. Manet, Edouard

VÉGVÁRI Lajos: 100 éve halt meg Manet. = A Herman Ottó Múzeum Évkönyve, 22-23 1983-1984 (1985) 189-206., ill.

1546. Maticska Jenő

MURÁDIN Jenő: Maticska Jenő. Bukarest : Kriterion, 1985 75 p., 60 t., ill. **rec.** BANNER Zoltán = Utunk, 1985. augusztus 16. 7., ill.; TASNÁDI Attila: Egy századvégi festő ébresztése. = Népszava, 1985. november 5. 6.

1547. Máttis-Teutsch János

DEAC, Mircea: Mattis-Teutsch : si realismul constructiv = und die konstruktive Realismus. Pref. Georghe Macoveescu. Cluj : Dacia, 1985 96[4] p., 16 t. ill.

MARTON Lili: Egy befejezetlen könyv. = Utunk, 1985. december 20. 7.

MEZEI József: Máttis Teutsch vára. = Művelődés, 38, 1985, 1. 16-17., ill.

Szabó Júlia: Máttis Teutsch János. Bp.: Corvina, 1985 > 1984. 1367. **rec.** B.HAJTÓ Zsófia = Hungarológiai Értesítő, 7, 1985, 3-4. 173.

1548. Mednyánszky László

Holeša, Peter: Ladislav Mednansky. = Vlastivedný časopis, 34, 1985, 1. 45-46., ill.

1549. Mészáros László

KENESSEI András: Michlangelói példakép : Nyolcvan éve született Mészáros László. = Magyar Hírlap, 1985. szeptember 18. 6.; P.SZÜCS Julianna: Az a bizonyos egy százalék : Nyolcvan éve született Mészáros László. = Népszabadság, 1985. szeptember 14. 13.; T.A. [TASNÁDI Attila]: Mészáros László emlékezete. = Népszava, 1985. szeptember 18. 6.

1550. Mészöly Géza

BODNÁR Éva: Mészöly Géza. Bp.: Corvina, 1985 34p., [48] t., ill. E F G **rec.** WAGNER István: Magyar táj - magyar ecsettel. = Magyar Hírlap, 1985. december 11. 6.

- POGÁNYÓ. Gábor: A magyar tájfestészet atyja. = Téglaipar, 9, 1985, 12. 6.
- 1551. Moholy-Nagy László**
HAJDÚ Éva: Moholy-Nagy László kilencven éve született. = Magyar Nemzet, 1985. július 20. 8.
- MUZSLAINÉ Katona Júlia: 90 éve született Moholy-Nagy László festőművész, fotográfus, művészeti szakíró. = Eseménynaptár, 1985, 3. 24-27., ill.
- PASSUTH, Krisztina: Moholy-Nagy. London: Thames and Hudson, 1985 446 p., ill. rec. WHITFORD, Frank = Burlington Magazin, 127, No 992, 1985, 815-816.
- P.SZÜCS Julianna: Moholy-Nagy, túl az időszerűségeken: Születésének 90. évfordulójára. = Népszabadság, 1985. július 20. 15.
- 1552. Molnár Farkas**
ANTAL István: Beszélgetés Molnár Farkas özvegyével és leányával. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 16-17., ill. E F G R
- MEZEI Ottó: Meg egyszer Molnár Farkasról. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 13-15., ill. E F G R
- 1553. Monet, Claud**
ROSSI BORTOLATTO, Luigina: Monet művészete, 1870-1889. Bp.: Corvina, 1985 115 p., ill. (A művészet klasszikusai) rec. WAGNER István: Mona Lisától a Tavirózsáig. = Magyar Hírlap, 1985. augusztus 30. 6.
- 1554. Munkácsy Mihály**
PERNECZKY, Géza: Immortal academicism?: Notes on Mihály Munkácsy's painting. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 99, 1985 167-171., ill.
- RÁSZLAY Tibor: Munkácsy Mihály származása és elhivatottsága. = Magyar Nemzet, 1985. november 2. 14. hoz. BÁTAYAI Jenő: Munkácsy Mihály unokaöccse. = Magyar Nemzet, 1985. november 25. 6.; CZEGLÉDI Imre: Mi az igazság Munkácsy származásáról? = Magyar Nemzet, 1985. december 2. 6.
- Végyvári Lajos: Munkácsy Mihály. Bp.: Képzőművészeti, 1983 > 1984, 1376. rec. SALAMON Nándor: Munkácsyról - hetedszer. = Borsodi Művelődés, 10, 1985, 1. 93-96.
- 1555. Moiret Ödön**
MOIRET : Edmund Moiret 1883-1967. Möbel und frühe Plastiken. Wien, Österreichisches Museum für angewandte Kunst, 6. September-10. November 1985. Katalog Ilona Sármany, Cristian Witt-Döring. Wien: Österreichische Museum für angewandte Kunst, 1985 48 p., ill.
- 1556. Nagy István**
Murádin Jenő: Nagy István. Bukarest: Kriterion, 1984 > 1984. 1377 rec. BEKE György: A festő és szülőföldje. = A Hét, 1985. január 17. 6-7.; SÜMEGI György = Művészet, 26, 1985, 7. 54-56., ill.
- 1557. Nagypáti Kukac Péter**
JUHÁSZ Erzsébet: Nagypáti Kukac Péter. Újvidék: Fórum, 1985 38 p., 24 t., ill. ism. FEHÉR Ferenc: Kukac Péter festői világa. = Új Symposium, 20, 1985, 11-12. 46-47.; SZOMBATHY Bálint: Első naív festőnk. = Új Symposium, 20, 1985, 11-12. 47-48.
- 1558. Nemes Lampérth József**
kiáll. Bp., Kassák Emlékmúzeum és Archivum, 1984 > 1984. 1378. ism. MEZEI Ottó: Nemes Lampérth József kiállítása. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 60., ill.; SZABÓ, Júlia: József Nemes Lampérth: A commemorative exhibition and album. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 98, 1985 178-180., ill.
- LUKÁCSY Sándor: Nemes Lampérth József. = Új Írás, 25, 1985, 1. 85-86., ill.
- Mezei Ottó: Nemes Lampérth József. Bp.: Corvina, 1984 > 1984. 1378. rec. SZABÓ, Júlia: József Nemes Lampérth: A commemorative exhibition and album. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 98, 1985 178-180., ill.
- 1559. Nikelszky Géza**
MÁRFI Attila: Adatok Nikelszky Géza munkásságához: A Nikelszky-gyűjtemény a Baranya Megyei Levéltárban. = Baranyai Helytörténetírás, 1983-1984 (1985) 353-389., ill. G
- 1560. Ohmann Béla**
BÁTAYAI Jenő: Kőrtsi Csomaszegedi szarkofágja. = Magyar Nemzet, 1985. április 29. 6.
- 1561. Orbók Lóránd**
KOVALOVSKY Miklós: Vitéz László és Lorenzo Azertis. = Magyar Nemzet, 1985. február 22. 12.
- LÁZÁR Márta: Orbók Lóránd életműve. = Magyar Nemzet, 1985. március 13. 6.
- 1562. Orlai Petrich Soma**
Keszérú Katalin: Orlai Petrich Soma, 1822-1880. Bp.: Képzőművészeti, 1984 > 1984. 1379. rec. KERNY Terézia = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 252-253.; Sz.KÜRTI Katalin = Alföld, 36, 1985, 7. 95-96.; Sz.KÜRTI Katalin = Békési Élet, 20, 1985, 2. 244-246.
- SZÍJ Béla: Orlai Petrich Soma műfajteremtő festészete. = Élet és Tudomány, 1985. március 15. 335-337., ill.
- 1563. Örkényi Strasser István**
KERTAI Klára: Örkényi Strasser István. = Új Élet, 1985. május 15. 7.
- 1564. Paál László**
EMBER Mária: Mi újság Paál László körül [beszélgetés Bényi Lászlóval]. = Magyar Nemzet, 1985. július 20. 8., ill.
- 1565. Placsek család**
SZILY Imre Balázs: Egy pécsi építész-dinasztia: a Placsek család. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 58-61., ill. E F G R
- 1566. Poelzig, Hans**
Heuss, Theodor: Hans Poelzig. Stuttgart: Deutsche Verlags-Anstalt, 1985 rec. M.Á. [MORAVÁNSZKY Ákos] = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 63.
- 1567. Pollack Mihály**
PÉCSI szennázció: Pollack-modell Himesházán [A pécsi székegyház famodellje]. = Magyar Hírlap, 1985. december 27. 9.
- 1568. Rahl, Karl**
SVAJECER, Oto: Karl Rahl u Galeriji likovnih umjetnosti u Osijeku. = Peristil, 27-28 1984-1985 (1985) 203-212., ill. G
- 1569. Raichle J. Ferenc**
BÁTAYAI Jenő: Raichle és Szeged. = 7 Nap, 1985. július 12. 26.
- MARTINOVIĆ-CVIJIN, Kata: Suboticka opus Ferenc J. Rajhla. Subotica: Rukovet, 1985 rec. DÉVAVÁRI Zoltán: Európai mérték. = 7 Nap, 1985. április 12. 30-31., ill.; LÉVAY Endre: Aki építészetével városunkon örök nyomot hagyott. = Úzenet, 15, 1985, 9. 581-582.
- 1570. Renoir, Auguste**
BRODSZKAJA, Natalia: Auguste Renoire. Bp.: Leningrád: Corvia; Auróra, 1985 11 p., [13] t., ill. (Az egyetemes festészet mesterei)
- 1571. Révész Imre**
KERESZTYÉN Balázs: Révész Imre nyomában Vinogradován. = Borsodi Művelődés, 10, 1985, 2. 23-24.
- 1572. Rippl-Rónai József**
DÉNES Zsófia: Rippl-Rónai tíz arca. = Dénes Zsófia: Ami a százból kiamaradt. Bp.: Gondolat, 1985 125-128.
- Laczkó András: Ecset és toll. Bp.: Akadémiai, 1983 > 1984. 1385. rec. RTAKÁCS Olga = Hungarológiai Értesítő, 7, 1985, 3-4. 107.
- LACZKÓ András: Rippl-Rónai József és Kner Imre levélváltása. = Magyar Nemzet, 1985. január 7. 7. hoz. SZÍJ Rezső: Rippl-Rónai levelek és Knerék. = Magyar Nemzet, 1985. február 4. 6.
- NÉMETH Lajos: Rippl-Rónai József. = Ezer év: Arcképek a magyar történelemből. A szerk. biz. elnöke Kállai Gyula. Bp.: Hazafias Népfőnt, 1985 404-405., ill.

- NAGY Csaba:** Rippl-Rónai József levelei Ernst Lajoshoz és Tóth Ferenchez. = Somogy, 13, 1985, 2. 86-93.
- PANDUR József:** Muzsika Rippl-Rónai József házában. = Somogy, 13, 1985, 6. 57-61.
- SZABADI Judit:** Rippl-Rónai Józsefről - évforduló nélkül. = Kritika, 1985. 4. 17-19., ill.
- TAKÁTS Gyula:** Róma-hegyi alkalmi triumvirátus : Rippl-Rónai, Medgyessy és Bacskay Béla. = Takáts Gyula: Tükrök szava - betűk arca. Bp. : Szépirodalmi, 1985 152-159.
- 1573. Roesner, Carl**
- NEMES, Márta:** Die unbekanntenen Pläne von Carl Roesner zum Wiederaufbau des Pester Deutschen Theaters im Jahre 1847/48. = Österreichische Zeitschrift für Kunst und Denkmalpflege, 39, 3-4. 99-104., ill.
- 1574. Rosenthal Dávid Konstantin**
- GLÜCK Jenő:** Constantin Daniel Rosenthal : Adatok egy forradalmár festő életrajzához. = Művelődés, 38, 1985, 3. 41., ill.
- 1575. Rosetti, Dante Gabriel**
- Cs.SZABÓ László:** Látomások a Temze parton : Beatrice Londonban. = Cs.Szabó László: Őrzök. Bp. : Gondolat, 1985 502-511.
- 1576. Róth Miksa**
- GELLÉR Katalin:** Egy képzeletbeli üvegmuzeumról [Bp., VII. Nefejeics u. 26.]. = Művészet, 26, 1985, 3. 16-17., ill.
- RÓTH Amália:** Üzenet az üvegeseknek. = Üvegipar, 17, 1985, 11. 3.
- RÓTH Miksa üvegfestő-ipaművész emlékkiállítás.** Kecskeméti Galéria, 1985. május 25. - szeptember 15. A kiállítást rend. és a katalógust írta Simon Magdolna. Kecskemét : Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 47 p., ill. G (A Kecskeméti Galéria kiadványai; 2/4.) **benne:** Róth Miksa: Egy üvegfestőművész az üvegfestésztől. 8-15. **ism. SZATMÁRI Gizella:** Üvegfestészet a századfordulón. = Népszava, 1985. november 15. 4.
- 1577. Rousseau, Henri**
- FÖLDES Anna:** Mesék az álmodó birodalmában. = Nők Lapja, 1985. augusztus 3. 14-15., ill.
- 1578. Rudnay Gyula**
- PÉTER László:** A festő és a költő barátsága : Rudnay Gyula és Juhász Gyula leveleiből. = Péter László: Makói kistükör. Makó : József Attila Múzeum, 1985 57-59.
- 1579. Ruttkay György**
- LOSONCI Miklós:** Ruttkay György aktivista festő életműve. = A Miskolci Herman Ottó Múzeum Évkönyve, 22-23 1983-1984 (1985) 207-231., ill. G
- 1580. Scheiber Hugó**
- LÁNCZ Sándor:** Egy mappa története : Scheiber Hugóról. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 28-33., ill.
- 1581. Schönberger Armand**
- András Edit:** Schönberger Armand. Bp. : Corvina, 1984 (A művészet kiskönyvtára) > 1984. 1392. **rec. BÁN András:** A művészet kiskönyvtára. = Magyar Nemzet, 1985. március 12. 7.; **SZÁNTÓ R. Judit:** Der Maler Armand Schönberger. = Budapest Rundschau, 1985. szeptember 30. 9., ill.
- 1582. Schramm Tibor**
- ÁBRAHÁMLászló:** Egy érdekes ex libris a régi Romániából. = Kisgrafika, 14, 1985, 1. 25-26., ill.
- 1583. Sehtel, Fjodor**
- FEKETE Ferenc:** Fjodor Sehtel építésze. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 42-46., ill. E F G R
- 1584. Selden, Václav**
- VARANNAI Gyula:** Václav Seiden műhelye. = Az Érem, 41, 1985, 2. 13-14., ill. E
- 1585. Steindl Imre**
- WAGNER, István:** Imre Steindl - Erbauer des Parlaments. = Budapest Rundschau, 1985. november 4. 6., ill.
- WAGNER, István:** Wien und Budapest - architektonische Parallelen Imre Steindl neogotisches Lebenswerk. = Pannonia, 13, 1985, 3-4. 70-72., ill.
- 1586. Stróbl Alajos**
- BÖLÖNY József:** A Kolozsvári testvérpár Szent György szobráról. = Magyar Nemzet, 1985. május 6. 6. **hoz. PÉTER László:** A szegedi Szent György-szobor. = Magyar Nemzet, 1985. május 29. 6.; **TÖRÖK Gábor:** A Szent György szobor másolatai. = Magyar Nemzet, 1985. június 14. 6.
- 1587. Szathmáry Pap Károly**
- WAGNER István:** Ein Hofmaler der rumänischen Könige Szathmáry, Sohn dreier Länder. = Pannonia, 13, 1985, 1. 41-44., ill.
- WAGNER István:** Szathmáry Pap Károly - az européer. = Művészet, 26, 1985, 8. 44-47., ill.
- 1588. Székely Bertalan**
- AKNAY Tibor:** 150 éve született Székely Bertalan festőművész. = Eseménynaptár, 1985, 2. 41-43., ill.
- Bakó Zsuzsanna:** Székely Bertalan (1835-1910). Bp. : Képzőművészeti, 1982 **rec. BOGYAY, Tothomas von = Südost Forschungen, 44 (1985) 333-334.**
- BAKÓ Zsuzsanna:** Székely Bertalan. = Interpress Magazin, 1985, 5. 126-131., ill.
- EMBER Mária:** Akinek München megpecsételte sorsát. = Magyar Nemzet, 1985. május 8. 7.
- KEMÉNY István:** Az emlékezet festője. = Műzsák, 1985, 2. 28-29.
- LOSONCI Miklós:** Székely Bertalan emléktárlata [Szada, Székely Bertalan Emlékház]. = Új Tükör, 1985. május 19. 3., ill.
- SZÉKELY András:** II. Lajostól a Vészerződésig : 150 éve született Székely Bertalan. = Népszabadság, 1985. május 8. 7.
- SZILÁGYI Ferenc:** Székely Bertalan (1835-1910). = Nyelvünk és Kultúránk, No. 61, 1985 95-100., ill.
- T.A. [TASNÁDI Attila]:** Székely Bertalan ünnepén. = Népszava, 1985. május 8. 6.
- ZÁDOR Anna:** Székely Bertalan. = Ezer év : Arcképek a magyar történelemből. A szerk. biz. elnöke Kállai Gyula. Bp. : Hazafias Népfront, 1985 293-294., ill.
- 1589. Szerelmy Miklós**
- Balaton album.** Rajzolta és szerkesztette Szerelmy Miklós. Bp. : AKV, 1983 (AKV reprint) **ism. A.GERGELY András:** A Balaton képes albuma. = Magyar Hírek, 1985. április 27. 22., ill.
- GOSZTOLA Annamária:** Szerelmy Miklós litográfus (1803-1875). = Művészettörténeti Értesítő, 34, 1985, 1-2. 11-31., ill.
- 1590. Tatlin, Vlagyimir**
- KÖRNER, Éva:** Tatlin : Outlines of a career in the context of contemporary Russian avantgarde art as related to eastern and western tendencies. = Acta Historiae Artium, 31, 1985, 1-4. 71-89., ill.
- Tatlin.** Szerk. Larisza Alekszejevna Zsadova. Bp. : Corvina, 1984 > 1984. 1405. **rec. ANDRÁS, Edit:** A comprehensive work on Tatlin. = Hungarian Book Review, 27, 1985, 2. 19-20., ill.; **MAJOR Máté:** Magyar Építőművészet, 1985, 2. 64.; **RUZSA, György:** The stem mistrel of cranks... Notes on the first major book on Tatlin. = Interpressgrafik, 1985, 2. 66-73., ill.
- 1591. Tevan Andor**
- GAÁL Endre:** A Tevan-nyomda betűmintája : A mintakönyvek hasonmásával. Békéscsaba : Kner Nyomdaipari Múzeum, 1985 [29] p., ill. (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei ; 8.) **rec. (murányi) [MURÁNYI Gábor]:** A Tevan és a Kner műhely múltja. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 30. 7.
- PAPP János:** Tevan Andor irattára és levelezése a Magyar Tudományos Akadémia kéziratrárában. Békéscsaba ; Gyoma : Kner Nyomdaipari Múzeum, 1985 36 p. (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei ; 7.) **rec. (murányi) [MURÁNYI Gábor]:** A Tevan és a Kner műhely múltja. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 30. 7.

1592. Than Mór

SZILÁGYI Ferenc: Than Mór. = Nyelvlünk és Kultúránk, No. 59, 1985 59-64., ill.

1593. Tihanyi Lajos

EMBER Mária: Csúcsos fejek, szárnyas vállak : Száz éve született Tihanyi Lajos. = Magyar Nemzet, 1985. október 19. 10., ill.

FÜLEP, Lajos: Lajos Tihanyi - the portrait of the painter. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 98, 1985 173-177., ill. -esse- [KENESSEI András]: A százéves modern : Tihanyi Lajos születésnapján. = Magyar Hírlap, 1985. október 19. 6.

KOVÁCS Júlia: 100 éve született Tihanyi Lajos festőművész. = Eseménynaptár, 1985, 4. 13-16., ill.

KOVÁCS Júlia: 100 éve született Tihanyi Lajos. = Rajztanítás, 27, 1985, 4. 26-29., ill.

P.SZÜCS Julianna: Kései koszorú Tihanyi Lajosnak : Születésének századik évfordulójára. = Népszabadság, 1985. október 19. 15.

TASNÁDI Attila: Egy lélekbúvár festő emlékezete. = Népszava, 1985. október 18. 6.

1594. Tornyai János

ERDŐSI Katin: A megtalált festmények nyomában [beszélgetés Bodnár Évával]. = Dunakanyar, 21, 1985, 1. 69-70., ill. KÖHEGYI Mihály: Tornyai János levelei id. Éber Sándorhoz. = A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1982-1983 1. (1985) 395-409., ill.

Tornyai János (1869-1936) 1984-ben előkerült hagyatékának bemutatása. Bp., Magyar Nemzeti Galéria, 1984/1985 > 1984. 1408. **ism.** BENCSEK Gábor: Műkincsek a padló alatt. = Nők Lapja, 1985. január 12. 15-17., ill.; CSERESNYÉS Bayer Ilona: A Tornyai-sztori. = Magyar Hírek, 1985. január 19. 30-33., ill.; KENESSEI András: Tornyai János megtalált képei. = Magyar Hírlap, 1985. január 11. 6.; TASNÁDI Attila: Mi újság a kiállítóterekben? = Népszava, 1985. január 8. 6.; TASNÁDI Attila: A Tornyai-lelet. = Népszava, 1985. január 18. 6.; (at) [TORONYI Attila]: Gebundene Tornyai-Gemälde. = Budapesti Rundschau, 1985. január 28.; VADAS József: A mi jussunk. = Élet és Irodalom, 1985. január 11. 12.

TORNYAI János (1869-1936) 1984 novemberében előkerült hagyatékának bemutatása a Déri Múzeumban, 1985. november 24.-1986. január 31. A Magyar Nemzeti Galéria, a Déri Múzeum, a Tornyai János Múzeum anyagából a kiállítást rend és a kastalógust írta Bodnár Éva. Debrecen : Déri Múzeum, 1985 [4] p., ill.

1595. Tóth András

HAJDÚ András: A költő apjának Szabadság szobra [Debrecen]. = Új Tükör, 1985. november 3. 45., ill.

1596. Tóth István

kiáll. Szombathely, Savaria Múzeum, 1985 **ism.** WAGNER István: Viva accademia? : Századfordulós tárlatok divatja. = Magyar Hírlap, 1985. január 29. 6.

TÓTH István: Tóth István (1861-1934). = Vasi Szemle, 39, 1985, 1. 116-128., ill. G

1597. Vajda Lajos

MAJOR Ottó: Vajda Lajos. = Major Ottó: Egy nemzet férfikora. Bp. : Szépirodalmi, 1985 216-218.

Mándy Stefánia: Vajda Lajos. Bp. : Corvina, 1983 > 1984. 1412. **rec.** ANTALFI Mária = Új Élet, 1985. február 15. 5.; NAGY Zoltán: A tradíció ösvényén. = Művészet, 26, 1985, 10. 54-58., ill.

1598. Van Gogh, Vincent

DÉNES Zsófia: Vincent van Gogh. = Dénes Zsófia: Ami a százból kimaradt. Bp. : Gondolat, 1985 95-97.

1599. Ifj. Vastagh György

GECSE Lászlóné: Ifj. Vastagh György magyar szürke szarvasmarha szobrai a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban. = A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei, 1984-1985 (1985) 363-379., ill. G

1600. Veress Ferenc

kiáll. Gödöllői Galéria, 1985 **ism.** ZIKA Klára: A "szegény báró" és a kolozsvári fényképész. = Új Tükör, 1985. június 23. 20., ill. hoz. BÁTYAI Jenő = Új Tükör, 1985. július 28. 45.

kiáll. Karcag, Múzeum, 1985 **ism.** ÖKRÖSNÉ Bartha Júlia: Veress Ferenc emlékkiállítás Karcagon. = Múzeumi Levélek, 49-50 (1985) 132-140., ill.

MIKLÓSI Sikos Csaba: Veress Ferenc. = Fotóművészet, 28, 1985, 2. 19-24., ill.

P.SZABÓ Ernő: Ótemplomok, kastélyok, romok. = Magyar Ifjúság, 1985. február 15. 32-35., ill.

1601. Wagner, Otto

Die Kunst des Otto Wagner. Hrsg. von Gustav Peichl. Wien : Akademie der bildenden Künste, 1984 **rec.** SISA József = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 62-63.

1602. Wysplanski, Stanislaw

DÁVID Csaba: Mennyezőg. = Interpress Magazin, 1985, 1. 94-101., ill.

1603. Ybl Lajos

BÁTYA Jenő: A hódmezővásárhelyi városháza tervezője. = Magyar Nemzet, 1985. november 12. 4., ill.

1604. Ybl Miklós

WAGNER, István: Marginalie über Ybl. = Pannonia, 13, 1985, 5. 30-31., ill.

WAGNER, István: Nicolaus Ybl - ein Meister der Städtebaus. = Budapesti Rundschau, 1985. április 29. 9., ill.

WAGNER István: Városteremtő mester : Ybl-emlékszoba nyílt Székesfehérváron. = Magyar Hírlap, 1985. február 9. 7. ZÁDOR Anna: Ybl Miklós. = Ezer év : Arcképek a magyar történelemből. A szerk. biz. elnöke Kállai Gyula. Bp. : Hazafias Népfőnt, 1985 304-307., ill.

1605. Zsindelyné Tüdös Klára

KÁLMÁNCHEY Endre: "Van nekem egy nagy titkom: szeretem az embereket" : Kilencven éve született Zsindelyné Tüdös Klára. = Reformátusok Lapja, 1985. június 30. 6.

1606. Zsolnay

HOLLÓSI Éva: Zsolnay-Produkte auf Weltniveau. = Budapesti Rundschau, 1985. december 16., ill.

KATONA Imre: Magyarországi kerámiagyárak a századfordulón. = Építőanyag, 32, 1985, 5. 151-155.

MENDŐL Zsuzsa: Lechner Ödön és a Zsolnay gyár kapcsolata. > 1535

MENDŐL Zsuzsa: Pécs, Zsolnay Múzeum. 2. jav. kiad. Bp. : TKM, 1985 [16] p., ill. (Tájak, Korok, Múzeumok kiskönyvtára : 139)

XX. SZÁZAD, 1945 UTÁN**Összefoglaló művek**

1607. 40 alkotó év : Képzőművészeti kiállítás hazánk felszabadulásának 40. évfordulója és az MSZMP XIII. kongresszusa tiszteletére, Bp., Múcsamok, 1985. március 22.-május 5. A szervező bizottság elnöke: Kiss István. Bp. : Múcsamok, 1985 [102] pé, ill. **ism.** BÁN András: "Háztáji grafika". = Magyar Nemzet, 1985. április 13. 8.; BRESTYÁNSZKY Ilona: Jubileumi kiállítás. = Nők Lapja, 1985. május 4. 16-17., ill.; EMBER Mária: A szobrászat anyag + Érem keresztmetszet. = Magyar Nemzet, 1985. április 13. 8.; HAJDÚ Éva: Ünnepi plakátok. = Magyar Nemzet, 1985. április 13. 8.; HARANGOZÓ Márta: Értéktelentő évtizedek. = Esti Hírlap, 1985. március 30. 2.; HEITLER László: Jegyzetek a 40 alkotó év című kiállításról. = Művészet, 26, 1985, 7. 6-10., ill.; HOLLÓSI, Éva: Vierzig Jahre Kunstschaffen. = Budapesti Rundschau, 1985. május 6. 9., ill.; KENESSEI András: Talán az ötvenedikén? = Magyar

- Hírlap, 1985. április 30. 10.; KENESSEI András: A felelőst mivel helyettesítsük? : Más a művész, más a kritika dolga. = Magyar Hírlap, 1985. szeptember 7. 7.; LOSONCI Miklós: Képzőművészeink seregszemléje : Monstre tárlat a Múcsarnokban. = Vasárnapi Hírek, 1985. március 24. 7.; RIDÉG Gábor: 40 alkotó év : Beszélgetés a jubileumi kiállítás előmenyeiről [Kiss István, Sós László]. = Művészet, 26, 1985, 4. 32-37., ill.; SZABÓ György: Festészet a Múcsarnokban. = Magyar Nemzet, 1985. április 13. 8.; SZÉKELY András: 40 alkotó év. = Új Tükör, 1985. május 5. 24-25., ill.; TASNÁDI Attila: 40 alkotó év : Meditációk a Múcsarnok kiállításáról. = Népszava, 1985. május 3. 6.; T.A. [Tasnádi Attila]: Sós László a Múcsarnok ünnepi kiállításáról. = Népszava, 1985. március 13. 6.; THEISLER György: Egy kiállítás margójára. = Művészet, 26, 1985, 7. 11-15., ill.; TÍMÁR Árpád: Negyven alkotó év - Képzőművészeti kiállítás a Múcsarnokban. = Kortárs, 29, 1985, 8. 166-168.; VADAS József: Tárt kapuk. = Élet és Irodalom, 1985. április 12. 12.; WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 4. 62-66.
- 1608.** ALFÖLDI Tárlat (24) (1985) (Békéscsaba) XXIV. Alföldi Tárlat, Békéscsaba, Munkácsy Mihály Múzeum, 1985. augusztus 17.-szeptember 22. A kiállítást rend. Pogány Gábor. A katalógus szerk. Borm Miklósné. Békéscsaba : Városi Tanács, 1985 52 p., ill. **ism.** Cs.TÓTH János: XXIV. Alföldi Tárlat. = Új Tükör, 1985. szeptember 8. 4., ill.
- 1609.** ALKOTÓTELEP Mezőtúr 1985. augusztus, Összeáll. és bev. Egri Mária. Mezőtúr : Városi Művelődési Központ, 1985 [20] p., ill.
- 1610.** Altag und Epoche, Berlin, Altes Museum, 1984 [kiáll.] **ism.** Ridég Gábor: A hétköznapi és a történelmi kor : Az NDK jubileumi kiállítása Berlinben. = Művészet, 26, 1985, 4. 44-48., ill.
- 1611.** Anyag, Bp., Fényes Adolf Terem, 1984 > 1984. 1421. **ism.** CHIKÁN Bálint = Művészet, 26, 1985, 2. 60-61., ill.
- 1612.** ARADI Nóra: Felszabadulási jelképek. = Művészet, 26, 1985, 7. 2-5., ill.
- 1613.** BÁCS-KISKUN megyei pedagógusok képzőművészeti kiállítása, Kecskemét, Erdei Ferenc Művelődési Központ, 1985. május 31.-június 16. Kecskemét : Pedagógusok Szakszervezete Bács-Kiskun Megyei Bizottsága, 1985 [12] p., ill.
- 1614.** BARANYA megyei felszabadulási tárlat, Pécsi Galéria, 1985. április 2-28. Pécs : Pécsi Galéria, 1985 [24] p., ill.
- 1615.** BORSODI Amatőr Képző- és Iparművész Stúdió (2.) (1985) (Kazincbarcika) Borsodi Amatőr Képző- és Iparművészeti Stúdió kiállítása, Kazincbarcika, Városi Kiállítóterem, 1985. május 3.-május 26. A kiállítást rend. és bev. Mezey István. Kazincbarcika : [k.n.], 1985 [12] p., ill.
- 1616.** CONTEMPORARY visual art in Hungary : Eighteen artists, Glasgow, Third Eye Centre, 5th October-9th November, 1985. Org. by King Stephen Museum, Székesfehérvár. Ed. by Christopher Carrel. Glasgow : Third Eye Centre, 1985 64 p., ill.
- 1617.** CSANÁDY András: Penész az üvegkalicákban : Megkésztet jubileumi gondolatok a fiatal művészek ügyéről. = Valóság, 38, 1985, 5. 88-99.
- 1618.** DEBRECENI Műhely Képző- és Iparművészeti Alkotó Közösség. Bev. Bényi Árpád. Debrecen : Debreceni Műhely Képző- és Iparművészeti Alkotóközösség, 1985 54 p., ill.
- 1619.** DÉL-BALATONI képzőművészek kiállítása, Boglártelep, Tóparti Galéria, 1985. június 29.-július 28. Kaposvár : Somogy Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1985 [12] p., ill.
- 1620.** DERKOVITS ösztöndíjasok beszámoló kiállítása, Bp., Ernst Múzeum, 1985 **ism.** VADAS József: Mini stúdió. = Élet és irodalom, 1985. március 15. 13.
- 1621.** Dunántúli Tárlat (5.) (1984) (Kaposvár) > 1984. 1441. **ism.** HEITLER László: Jegyzetek az V. Dunántúli Tárlatról. = Műhely, 8, 1985, 5. 59-66.; KNOPP András: Az V. Dunántúli Tárlatról [megnyitó]. = Somogy, 13, 1985, 1. 87-88.; KOVÁCS Gyula: Tiszán innen, Dunán túl. = Művészet, 26, 1985, 2. 18-23., ill.; SALAMON Nándor: Jegyzetek az V. Dunántúli Tárlatról. = Új Forrás, 17, 1985, 4. 57-61.
- 1622.** DUNAÚJVÁROSI Tavasz Tárlat, Új Terem, 1985. április 2-28. A kiállítást rend. Baranyi Judit. Dunaújváros : [k.n.], 1985 [4] p., [10] t., ill.
- 1623.** DURANCI, Bela: Négy évtized képzőművészete Szabadkán (1944-1984). = Hid, 49, 1985, 2. 287-295., ill.
- 1624.** ÉLES Csaba: A képzőművészeti örökség és a propaganda. = Alföld, 36, 1985, 7. 88-89.
- 1625.** ERDÉLYI művészek első nemzetközi kiállítása, [Lugano, Hotel Calypso, 1983. október 25-30.]. = Gesta Hungarorum 2. Szerk. Saáry Éva, Steinmann Judith. Zürich: Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Kör, 1985 352-356.
- 1626.** ESZTERGOMI Tárlat (8.) (1985) VIII. Esztergomi Tárlat, Esztergom Vármúzeum; Győr, Múcsarnok, 1985. A kiállítást rend., bev. Horváth Béla. Esztergom : Balassi Bálint Múzeum, 1985 [24] p., ill. **ism.** E.NAGY Lajos: Esztergomi tárlat. = Új Tükör, 1985. június 16. 4.; WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 4. 62-66.
- 1627.** Az Európai Iskola, Bp., Budapest Kiállítóterem, 1984 > 1984. 1442. **ism.** ANTALFI Mária: Az Európai Iskola kiállítása. = Új Élet, 1985. január 1. 3.; ARADI Nóra: A címzett ismeretlen? = Kritika, 1985. 1. 12-13., ill.; FORGÁCS Éva: Az ellopott pillanat : Jegyzetek az Európai Iskoláról. = Kortárs, 29, 1985, 7. 163-168.; GYÖRGY, Péter - PATAKI, Gábor: Attraction and choices. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 98, 1985, 180-183., ill.; KOVÁCS Péter = Az ismeretlen Európai Iskola. = Vigilia, 50, 1985, 3. 275-277.; MEZEI Ottó: Az Európai Iskola kiállítása a Budapesti Kiállítóteremben. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 61., ill.; P.SZABÓ Ernő: Az (ismeretlen) Európai Iskola. = Művészet, 26, 1985, 4. 54-56., ill.
- 1628.** FARKAS András: Ki-ki adta a maga egyéniségét : Felszabadulási tárlat tanulságokkal. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 3. 39-41., ill.
- 1629.** FESTŐ- szobrász- és grafikusművészek a XI. kerületben, Bp., Bartók 32 Galéria, 1985 Bp. : XI. Kerületi Tanács, 1985 [24] p., ill.
- 1630.** FIATAL Képzőművészek Stúdiója: Elsőévesek, Bp., Almásy téri Szabadidőközpont, 1985. június-július. Bev. Sárközi Zoltán. Bp. : Fiatal Képzőművészek Stúdiója, 1985 [32] p., ill. **ism.** CHIKÁN Bálint: Új Stúdiósok. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 98., ill.
- 1631.** FIATAL művészek a Szovjetunióból, Bp., Múcsarnok, 1985. május 24.-június 23. Bev. F.P. Resetnyikov. Bp. : Múcsarnok, 1985 [12] p., ill. **ism.** KENESSEI András: találkozás a művel. = Magyar Hírlap, 1985. június 26. 6.; SZABÓ György: Fiatal művészek a Szovjetunióból. = Magyar Nemzet, 1985. június 12. 7.; SZÉKELY András: Fiatal művészek a Szovjetunióból. = Új Tükör, 1985. június 16. 4., ill.
- 1632.** HAJDÚ-BIHAR Megyei Őszi Tárlat (1985) (Debrecen) Megyei Őszi Tárlat, Debrecen, Kölcsy Ferenc Művelődési Központ, 1985. október 20.-november 17. Bev. Simon Zoltán. Debrecen : Kölcsy Ferenc Művelődési Központ, 1985 [20] p., ill.
- 1633.** HAJDÚSÁGI Művésztelep, Hajduböszörmény, 1985. Összeáll. Both Ferenc. Bev. Lázár Imre. Hajduböszörmény : Városi Tanács, 1985 43 p., ill. E G R
- 1634.** A HAJÓSI Képzőművészeti Alkotótábor kiállítása, Kecskemét, Szakszervezetek Megyei Tanácsa Székháza, 1985. június 28.-július 19. Kecskemét : SZMT, 1985 ; [6] p., ill.

1635. HARANGOZÓ Márta: Alkotók, művek - valós értékek: Grósz Károly látogatása a Százados úti Művésztelepen. = Esti Hírlap, 1985. augusztus 18. 2.
- HEGYILÓránd: Az "újszenzibilitás" mint nyelvjárási kísérlet. > 82
1636. INNOVATIO, Graz, 1985 [kiáll.] Ism. BÁN András: Változó helyszínek : Kiállítások az új szenzibilitás jegyében. = Magyar Nemzet, 1985. október 16. 8.
1637. KORTÁRS Művészeti Fórum = International Day I Art, Bp., Almássy Téri Szabadidő Központ, 1985. november 26-december 13. [108] p., ill.
1638. KALEIDOSKOP 25 : Ausstellung in Österreich lebender Ungarischer Künstler, Wien, Graz, Linz, Salzburg, 1985. Vorw. Helmut Zilk. Wien: Dachverband der Unabhängigen Ungarischen Vereine in Österreich, 1985 31 p., ill.
1639. KAZINCZY Gábor: Tanulmánytól a Gondolatig. = Korunk, 44, 1985, 3. 217-218., ill.
1640. A KÉPZŐMŰVÉSZETI Főiskola végzős növendékeinek kiállítása, Bp., Bartók 32 Galéria, 1985. Bev. Feledy Balázs. Bp. : Képzőművészeti Főiskola, 1985 [16] p., ill. ism. CHIKÁN Bálint: Végzős főiskolások. = Új Tükör, 1985. július 7. 3-4., ill.
1641. KESERŰ, Katalin: Music and Spectacle in the New Hungarian Art. = Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte, Bd. 2.: Kuns, Musik, Schauspiel. Hrsg. von Stefan Krenn. Wien : Köln ; Graz : Böhlau, 1985 173-178., ill.
1642. KISS, Irén: Misunderstanding as acceptance in a post-modern situation : An interview with the art critic László Beke. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 98, 1985 191-195., ill.
1643. KONKRÉT művészet, müncheni művészek kiállítása, Bp., Józsefvárosi Kiállítóterem, 1985 Ism. BÁN András: Művek a helyükön. = Magyar Nemzet, 1985. március 2. 8.
1644. KOSSUTH-DIJAS festő-, grafikus- és szobrászművészek, Szekszárd, Művészetek Háza, 1985. április 2.-június 23. Szekszárd : Művészetek Háza, 1985 [leprelló], ill. ism. DECSI Kiss János: Kossuth-díjasok tárlata. = Új Tükör, 1985. május 5. 3.
1645. KOVALOVSKY MÁRTA: Századvég előtt. = Életünk, 22, 1985, 10. 927-932.
1646. LADÁNYI József: Az 1970-es évek magyar művészete : Egy avantgárd kiállítási sorozat eseménytörténete: Balatonboglári kápolnatárlatok 1970-73. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
1647. LÁNCZ Sándor: Az Elvont Művészek Csoportja. = A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 29 1984 (1985) 241-256., ill. G
1648. LÁNCZ Sándor: "Közösségi művészet felé" [Kiállítás, Képzőművészek Szabad Szakszervezete, 1949]. = Művészet, 26, 1985, 4. 12-15., ill.
1649. LENGYEL képzőművészeti főiskolások kiállítása, Bp., Képzőművészeti Főiskola, 1985 Ism. BÁN András: Változó helyszínek : Kiállítások az új szenzibilitás jegyében. = Magyar Nemzet, 1985. október 16. 8.
1650. LOSONCI Miklós: Képzőművészet a XX. kerületben. Bp. : XX. Kerületi Tanács, 1985 93 p., [6]t., ill. (Pesterzsébeti múzeumi füzetek ; 3.)
1651. MAGYAR naív művészet '85, Bp., Néprajzi Múzeum, 1985. október 1.-december 31. A kiállítást rend. Papp Katalin. Bp. : Magyar Média, 1985 64 p., ill. ism. CZIPPÁN György: Idill a belvárosból. = Vasárnapi Hírek, 1985. november 3. 6.; HOLLÓSI, Éva: Instinktive Kunst. = Budapest Rundschau, 1985. december 2. 7., ill.; SZABÓ György: Magyar naív művészet '85. = Magyar Nemzet, 1985. november 30. 9.; SZÉKELY András = Új Tükör, 1985. december 8. 24-25., ill.
1652. MÁRTÉLY két évtizede : Országos Ifjúsági Képzőművész Tábor : Mártély, 1966-1985. Szerk. Tandi Lajos, írta Tandi Lajos et al. Szeged : KISZ Csongrád Megyei Bizottsága, 1985 59 p., ill.
1653. MURÁDIN Jenő: Közéltések képzőművészetünk jelenéhez. = Korunk, 44, 1985, 6. 465-466.
1654. Művészeti Szimpozionok eredményei 2. Bp., Műcsarnok, 1984 > 1984. 1478. Ism. LÓSKA Lajos = Művészet, 26, 1985, 3. 58-59., ill.
1655. Nádor Tamás: Műsák és mesterek [interjúk]. Bp. : Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat, 1984 rec. SZARKA Klára: Egy tartózkodó beszélgetés. = Magyar Hírlap, 1985. november 18. 4.
1656. NEGYVEN év Szabolcs-Szatmár képzőművészetében, Uzsgorod, 1985. március 31.-április 30. A kiállítást rend. és a katalógust összeáll. Muraközi Ágota. Nyiregyháza : Szabolcs-Szatmár Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1985 [20] p., ill. (A Jósza András Múzeum képzőművészeti kiállításainak katalógusai ; 46.)
1657. NEMZETKÖZI kísérleti művészeti kiállítás, Bp., Petőfi Csarnok, 1985 Ism. GYETVAI Ágnes: Nemzetközi "kísérleti művészet" kiállítás a Petőfi Csarnokban. = Magyar Nemzet, 1985. december 21. 8.
1658. ORSZÁGOS Portrébiennálé (5.) (1985) (Hatvan) Arcok és sorsok : V. Országos Portrébiennálé, Hatvani Galéria, 1985. november 23.-1986. január 12. A kiállítást rend. Fehér Zsolt, Moldvay Győző. Hatvan, Hatvani Galéria, 1985 [44] p., ill. ism. (kornél): Arcok és sorsok. = Vasárnapi Hírek, 1985. november 26. 4., ill.; LOSONCI Miklós = Új Tükör, 1985. december 15. 3., ill.
1659. Orwell és a jelen, Bécs, 1984 Ism. DEREKY Pál - WERNITZER Julianna: Művészet és utópia a bécsi "1984" kiállításon. = Művészet, 26, 1985, 1. 41-44., ill.
1660. Panel Csoport kiállítása, Tata, Kemstok Terem, 1984 Ism. WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 1. 59-62.
1661. PEDAGÓGUS képzőművészek kiállítása, Tata, Kemstok terem, 1985 Ism. WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 4. 62-66.
1662. Pest Megyei Tárlat, Szentendrei Képtár, 1984/1985 > 1984. 1487. Ism. LOSONCI Miklós: Pest megyei képzőművészeti tárlat. = Dunakanyar, 21, 1985, 1. 63-66.; P.SZABÓ Emő = Művészet, 26, 1985, 4. 62-64., ill.
1663. A PESTERZSÉBETI művészek XXI. Tavasz Tárlata, Bp., Soroksári pártkörzet díszterme, 1985. április 15-29. Bp. : Pesterzsébeti Múzeum, 1985 [6] p.
1664. POGÁNY Ö. Gábor: Emlékek, tanulságok : Képzőművészetünk negyven éve. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 2. 50-55.
1665. PUSZTAI Ferenc: A Képzőművészeti Világhét budapesti megnyitóbeszéde. = Művészet, 26, 1985, 1. 55.
1666. ROMVÁRY Ferenc: Képzőművészet : Pécs-Baranya 1945-től napjainkig. Pécs : Baranya Megyei Idegenforgalmi Hivatal, 1985 125 p., ill. (Pécs-baranyai minikönyvek ; 1.)
1667. SALAMON Nándor: Képzőművészet a felszabadulási pályázatok tükrében : Kiemelkedés az ismeretlenségből. = Műhely, 8, 1985, 2. 11-17.
1668. SEBŐK Zoltán: Az avantgárd helyzete ma. = Úzenet, 15, 1985, 11. 696-699.
1669. SEBŐK Zoltán: Képzőművészeti alkotások 1944-1945. = Úzenet, 15, 1985, 1. 39-42.
1670. STARK István: Műtemi beszélgetések [beszélgetés Magyarai Mártonnal, Müller Árpáddal, Tary Gáborral, Szege-di Csabával]. = Ráma, 1985 21-24.
1671. Stúdió '84, Bp., BNV 23-as pavilon, 1984 > 1984. 1493. Ism. NAGY Zoltán: Félgözzel! Hátra! = Művészet, 26, 1985, 2. 14-17., ill.
1672. STÚDIÓ'85 : A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának éves kiállítása, Bp., Emst Múzeum, 1985. augusztus 30.-szeptember 29. A kiállítást rend. Bán András, Szegő György.

- Bev. Néray Katalin, Károlyi Zsigmond. Bp. : Múcsarnok, 1985 [72] p., ill. **ISM. HARANGOZÓ** Márta: Mit kezdünk a művészettel? = Esti Hírlap, 1985. szeptember 9. 2.; **GYETVAI Ágnes**: A Fiatal Művészek Stúdiójának kiállítása. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 12. 6.; **HEGYI Gyula**: Epilógus némi önváddal. = Magyar Hírlap, 1985. szeptember 25. 6.; **LÓSKA Lajos**: A Stúdió az Ermsiben. = Új Tükör, 1985. október 13. 24-25., ill.; **P.SZÜCS Julianna**: Mű a műromon. = Népszabadság, 1985. szeptember 20. 7.; **TASNÁDI Attila**: Az "egyik" Stúdió. = Népszava, 1985. szeptember 27. 6.; **VADAS József**: Téglák a műteremben. = Élet és Irodalom, 1985. szeptember 20. 12.
- 1673. SZABÓ Zoltán**: A modern magyar egyházművészet 1945-től napjainkig. Egyetemi doktori disszertáció. ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
- 1674. SZABOLCSI Téli Tárlat '85**, Nyiregyháza, Megyei és Városi Művelődési Központ, 1985. november 22.-december 15. Nyiregyháza : Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács Művelődési Osztály, 1985 [16] p., ill.
- 1675. SZENTENDREI Tárlat**, Szentendrei Képtár, 1985. október-november. A kiállítást rend. a kiállítás szervezője Hann Ferenc. Szentendre : Pest Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1985 [16] p., ill.
- 1676. SZOT**-ösztöndíjjal 1984/1985-ben jutalmazottak kiállítása, Bp., Szakszervezetek Fővárosi Művelődési Háza, 1985 **ISM. SZÉKELY András**: Új Tükör, 1985. november 3. 4., ill.; **TASNÁDI Attila**: A SZOT-ösztöndíjasok harmadik bemutatkozása. = Népszava, 1985. október 25. 6.
- 1677. TABLÓ**: A Képző és Iparművészeti Gimnázium 1960-ban végzett 'A' osztályos növendékeinek kiállítása, Bp., Bartók 32 Galéria, 1985 Bp. [k.n.], 1985 [20] p., ill.
- 1678. TAVASZI Tárlat**, Kaposvár, Somogy Megyei Múzeum, 1985. április 3.-május 19. **ISM. BALASSA Tibor** megnyitó beszéde. = Múzeumi Tájékoztató, 1985, 5. 1-5.
- 1679. Téli Tárlat**, Miskolci Galéria, 1984 **ISM. GODA Gert-rúd**: Téli Tárlat amatőr alkotókkal. = Borsodi Művelődés, 10, 1985, 1. 78-79.
- 1680. TÉRTERVEK/Raumkonzepte**, Buchberg, Ausztria "Exakte Tendenzen", Bp., Fészek Galéria, 1985. május 14.-június 7. Bev. Dieter Bogner. Bp. : Fészek Galéria, 1985 [4] p. + 10 dia, ill. **G. ISM. (bán) [BÁN András]**: Terek és felületek megbontása : Budapesti kiállításokról. = Magyar Nemzet, 1985. május 23. 7.
- 1681. TORDAY Aliz**: Ármék az Eiffel tomyon. = Új Tükör, 1985. december 8. 22., ill.
- 1682. ÜJLENYOMAT** : Az Országos VIT-pályázat anyaga [kiállítás az Országos Széchenyi Könyvtárban]. Bev. Chikán Bálint. Szerk. Keresztúri József, Mező Ferenc. Bp. : KISZKB Kulturális Osztály, 1985 136 p., ill. **ISM. K.I.**: Maradandó eredményhirdetés. = Magyar Ifjúság, 1985. szeptember 6. 6-7., ill.; p.s.z.e. [P.SZABÓ Ernő]: VIT pályázat. = Magyar Ifjúság, 1985. június 28. 7., ill.
- 1683. Utolsóéves Stúdióok kiállítása**, Zalaegerszeg, Városi Kiállító- és Hangversenyterem, 1984 > 1984. 1509. **ISM. CHIKÁN Bálint** = Művészet, 26, 1985, 1. 56-58., ill.
- 1684. VÁLOGATÁS a IX. Ajkai Őszi Tárlat anyagából**, Győri Városi Könyvtár Galériája, 1985. január 23.-február 9. Bev. Szélnyi Pál. Győr : Városi Könyvtár, 1985 [12] p., ill. (A Győri Városi Könyvtár kiállítási katalógusai ; 18.)
- 1685. VÁLOGATÁS a felszabadulás utáni magyar képzőművészet alkotásaiból** [A Magyar Nemzeti Galéria anyagából], Mosonmagyaróvár, Művelődési Központ, 1985. április 2-30. A kiállítást rend. O.Jobbágyi Zsuzsa. Mosonmagyaróvár : Művelődési Központ, 1985 [6] p., ill.
- 1686. VÁMOSSY Ferenc**: Építészet és üvegművészet napjainkban. = Művészet, 26, 1985, 3. 18-22., ill.
- 1687. Vásárhelyi Őszi Tárlat** (31.) (1984) (Hódmezővásárhely) > 1984. 1514. **ISM. KOVÁCS Gyula**: Tiszán innen,
- Dunán túl. = Művészet, 26, 1985, 2. 19-23., ill.; **TASNÁDI Attila**: Újtörökvesek és régi értékek szimbiózisa. = Népszava, 1985. november 29. 6.
- 1688. VASI Tavasz Tárlat**, Szombathely, Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ, 1985 **ISM. SALAMON Nándor** = Új Tükör, 1985. május 5. 3-4.
- 1689. Velencei Biennálé** (41.) (1984) > 1984. 1515. **ISM. ACSAY Judit**: Feltámadás Velencében. = Művészet, 26, 1985, 1. 38-40.; **NAGY Zoltán**: Töredékek. = Művészet, 26, 1985, 1. 26-28., ill.; **P.SZABÓ Ernő**: A magyar pavilon. = Művészet, 26, 1985, 1. 35-37., ill.; **ÚJLAKI Gabriella**: Héraklész oszlopai. = Művészet, 26, 1985, 1. 35-37., ill.
- 1690. VESZPRÉM Megyei Őszi Tárlat** (24) (1985) (Veszprém)
- XXIV. Veszprém Megyei Őszi Tárlat**, Veszprém, Bakonyi Múzeum, 1985. A kiállítást rend. és a katalógus szerk. László Péter. Bev. Szélnyi Pál. Veszprém : Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1985 [24] p., ill.
- 1691. VIRÁGOT** Kölesnek címmel 52 művész jubileumi kiállítása Kölesden, Kossuth Művelődési Ház, 1985. október 20.-november 7. A kiállítást rend. és bev. Baranyai László. Kölesd : Kossuth Művelődési Ház, 1985 [16] p., ill.
- 1692. WHITNEY Biennálé** (1985) (New York) **ISM. BÁN András**: Minden befestve. = Magyar Nemzet, 1985. május 30. 7.
- 1693. ZALAI Tárlat** 1985 : Zala megyei képző- és iparművészek felszabadulási tárlata, Zalaegerszeg, Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ, 1985. A kiállítást rend. Baranyi Judit, Fekete György. Zalaegerszeg : Zala Megyei Tanács, 1985 [38] p., ill.
- 1694. ZENTAI** művészek kiállítása, Hódmezővásárhely, Tornyai János Múzeum, 1985 **ISM. DÓMÓTOR János**: Zentai művészek Hódmezővásárhelyen. = Népszava, 1985. május 10. 6.

Építészet

- 1695. AMBRUS Mária**: Ami régi, az szép? = Magyar Építőművészet, 1985, 3., ill. E F G R
- 1696. BELGRÁDI Építészeti Triennálé** (1.) (1985) **ISM. HORKAI Imre**: Egy triennálé létjogosultsága. = Híd, 49, 1985, 7-8. 1081-1084., ill.
- 1697. BONTA János**: Hol tart a magyar építészet? = Társadalmi Szemle, 40, 1985, 11. 34-43.
- 1698. BONTA János**: Új építészetten túl, újabb építészet felé. = Mozgó Világ, 11, 1985, 4. 53-66., ill.
- 1699. BORVENDÉG Béla**: Perspektíva piramisokkal [Építészeti Nemzetközi Szövetsége kairói tanácskozása]. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 64-65. E F G R
- 1700. BORVENDÉG Béla**: E számunk elé [Negyven év c. összeállítás]. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 9., ill. E F G R
- 1701. CSABA, László**: New Hungarian churches with the eyes of the architect. = The New Hungarian Quarterly, 26, No 100, 1985 216-219., ill.
- 1702. Az ELSŐ tíz év** : Az alapító mesterek emlékkiállítása, Bp., KÖZTI, 1985. 9 p., ill. (KÖZTI Emléktár füzetek ; 1.)
- 1703. Az ELSŐ tíz év** : Résztettek a KÖZTI nagytanácsteremben megnyitott kiállítás anyagából. = OPEON Ifjúsági melléklet, 4, 1985, 1. [35] p., ill.
- 1704. ÉPÍTÉSZETI kultúra, környezetkultúra** : Országos konferencia, Szeged, 1983. október 20-21. Szerk. Tandí Lajos. Bp. : Csongrád Megyei Tanács, 1985 145 p., ill. **tart.** Borvendég Béla: Építészetünk helyzete és problémái a déli alföldi építészet tükrében. 8-17.; Finta József: Érzelmes funkcionálisizmus. 18-28.; Csete György: Építészetünk gyökerei. 29-35.; Novák István: Építészet és társadalmiság. 36-45.; Vámosy Ferenc: Építészeti kultúra, környezetkultúra. 46-61.; Polonyi Károly: Fejlődés és környezet. 62-72.; Makovecz

- Imre: Szerves építészet. 73-82.; Wessely Anna: Izlés, társadalom, környezet. 83-95.; Hajnóczy Gábor: Az építészet és a sajtó viszonya. 96-108.; Gaul Emil: A közoktatás lehetőségei az építészeti kultúra fejlesztésében. 109-116.; Pataky Szabolcs: Építészeti feladatok a környezetkultúra alakításában. 117-124.
1705. ÉPÜLT 1984-ben. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 1-2. 1-114., ill.
1706. Az ÉV lakóháza. Szerk. Bálint Imre, Koós Tamás. Bp.: ÉTK, 1985 30 p., 4 t., ill.
1707. FEJES Mária: Az 1985. évi Ybl Miklós-díjak. = Építésügyi Szemle, 28, 1985, 6. 182-185., ill.
1708. FERKAI András: Negyven év magyar építésze. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 22-27., ill. E F G R
1709. Fiai építészet '84, Bp., Budapesti Történeti Múzeum, 1984 > 1984. 1532. Ism. JÓZSEF Dénes = Kritika, 1985, 1. 30-31.
1710. FINNORSZÁG épít [A Finn Építészeti Múzeum anyaga], Bp., Budapesti Műszaki Egyetem, 1985 [kiáll.] ism. KASZÁS Károly: Finnországi épít. 48-49., ill. = Magyar Építőművészet, 1985, 6. KURCZ Béla: Múzeum az építészetnek [beszélgetés Markku Komonennel]. = Magyar Nemzet, 1985. febr. 20. 4.
1711. GLAZICSEV, I. - IKONNYIKOV, A.I. - RJABUSIN, A. - HAJT, V.: Az új eklekticizmus koncepciója. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 47-50., ill. E F G R
1712. HARKAI Imre: Új törekvések az építészetben. = Hid, 49, 1985, 3. 360-367.
1713. KERTÉSZ András: Lakótelepek rehabilitációja. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 42-43., ill. E F G R
1714. KERTÉSZ Pál: Az építési koanyagok kutatása. = Építőanyag, 32, 1985, 10. 309-313.
1715. KRÍKOVSKÝ Péter: Lakótelep-rehabilitációs kísérletek. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 41., ill. E F G R
1716. KRUPPA István: Csak "építészeti" kultúra? = Magyar Ifjúság, 1985. május 31. 24-25., ill.
1717. KUBINSZKY Mihály: 40 év városépítésének mérlege. = Városépítés, 21, 1985, 4. 20-23., ill.
1718. KUBINSZKY Mihály: Kritikus gondolatok a szállodáknak a város szerkezetében és megjelenésében elfoglalt helyzetéről. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 11. 669-671.
1719. KULTERMANN, Udo: Zeitgenössische Architektur in Osteuropa. Köln: DuMont, 1985 254 p., ill. (DuMont Dokumente)
1720. MAGYAR Építőművészek Szövetségének Közgyűlése, 1984. február 24. Bp.: MÉSZ, 1985 117 p., ill. tart. Borvendég Béla, 1-11.; Lázár Antal, 11-29.; Szabó Árpád, 30-33.; Polónyi Károly, 33-38.; Molnár Péter, 38-40.; Erdélyi Zoltán, 41-43.; Jeney Lajos, 44-46.; Ballai László, 46-51.; Moravánszky Ákos, 53-55.; Vámosy Ferenc, 55-61.; Gábor Péter, 62-66.; Szigetvári György, 67-71.; Makovecz Imre, 71-73.; Perczel Károly, 74-76.; Ábrahám Kálmán, 77-82.; Sylvester Ádám, 83-94.; Csete György, 95-97.; Kismarty Lechner Kamill, 98-99.; Sylvester Ádám, 99-100.; Martsekényi Tamás, 104-107.; Miklós Balázs, 107-108.; Nieder István, 109-113.; Ungár Péter, 114-117. hozzászólásai.
1721. A MAGYAR Építőművészet 1984. évi pályázata. = Magyar Építőművészet, 1985, 1. 56-60., ill.
1722. MORAVÁNSZKY Ákos: E számunk élé [Lakóházak c. összeállítás]. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 9., ill. E F G R
1723. NAGY Elemér: Építésre készen a kövünk. = Magyar Ifjúság, 1985. május 31. 28-30., ill.
1724. PAULOVITS Miklós: A falvak építésze [beszélgetés Palánki Tiborral, Borvendég Bélával, Borbély Lajossal, Vágvolgyi Andrásal]. = Új Auróra, 1985, 2. 98-107., ill.
1725. PETRÓCZY Gábor: Az építésügy központosításának első kísérlete (1945 január - 1946 január). = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 110-14., ill. E F G R
1726. SAÁD József: Építések az újjáépítés szolgálatában. = Medvetánc, 1985, 2-3. 237-261., ill.
1727. SÁNTHA Ferenc: Az elítélt építészet - múlt és jelen viszonylatában. = Korunk, 44, 1985, 4. 298-300., ill.
1728. SPACEK, Harald: A Fórum, Atrium és Hungária szállodák építése Budapesten. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 11. 653-657., ill.
1729. TIMON Kálmán: Családház-építés Lengyelországban. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 56., ill. E F G R
1730. TIMON Kálmán: Az Év Lakóháza 1983 pályázat. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 13-15., ill. E F G R
1731. TIMON Kálmán: INTERARCH '85 : III. Építészeti Világbiennálé, Szófia, 1985. június 3-6. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 8.
1732. TIMON Kálmán: Új épületek Csehszlovákiában. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 63., ill. E F G R
1733. TÓTH Zoltán: Építőművészet : Pécs Baranya 1945-től napjainkig. Pécs : Baranya Megyei Idegenforgalmi Hivatal, 1985 [28] p. [50] t., ill. (Pécs-baranyai minikönyvek ; 3.)
1734. TÓTH Zoltán: Az építőművészet 40 éve Baranyában. = Változó Baranya. Szerk. Antal Gyula et al. Pécs : MSZMP Baranya Megyei Bizottsága, 1985 469-485., ill.
1735. VADAS Ferenc: Budapesti tervpályázatok 1945-ben, I. : A Nemzeti Pantheon pályázat. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 15-17., ill. E F G R
1736. VADAS Ferenc: Budapesti tervpályázatok 1945-ben, II. : Az újjáépítési ötletpályázat. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 52-55., ill. E F G R
1737. VADAS Ferenc: Budapesti tervpályázatok 1945-ben, III. : A lakótelep-tervpályázat (1945-46). = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 54-57., ill. E F G R
1738. VADÁSZ György: Gondolatfuttatások. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 8.
1739. VIDOLOVITS László: Új tendenciák a családi házak építésében. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 44-45., ill. E F G R
1740. VIRÁG Csaba: Rekviem egy tervpályázatért? = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 40., ill. E F G R
1741. WEISS, Dieter-Klaus: A posztmodern otthonossága: A kasseli "documenta urbana"-tól a nyugat-berlini IBA-ig. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 20-25., ill. E F G R

Városstervezés, urbanisztika

1742. BALASSA Bálint: Városközponti rekonstrukciók : Gondolatok Debrecen városépítése kapcsán. = Debreceni Szemle, 5, 1985, 1. 182-191.
1743. CALLMEYER Ferenc: Ilyen lesz a Times Square : Tudja-e a demokrácia befolyásolni a városrendezést? = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 46-47., ill. E F G R
1744. Elia, Gian Franco: La città socialista : Il caso ungherese. Roma : Bulsoni, 1984 rec. TÓTH Zoltán = Városépítés, 21, 1985, 6. 38., ill.
1745. ESZTERGOM 2000. Készült a VÁTI III. Településtervezési Irodáján. Bp.: VÁTI, 1985 23 p., ill.
1746. GÁSPÁR Tibor: Negyven év városépítés a főépítés szemével. = Budapest, 23, 1985. 1-2. 30-33., ill.
1747. KAMPIS Miklós - VIRÁNYI István: A városközpont - rehabilitáció feladatai Kaposváron. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 8. 455-463., ill.
1748. KISS József: Hagyományörzés az építészeti környezetépítő munkában Sárospatakon. = Borsodi Szemle, 30, 1985, 3. 49-59., ill.
1749. KOVÁCS Margit: A nagyvárosok környezete. Bp. : Gondolat, 1985 107 p., [24] t., ill. rec. s.m. [SÁRVÁRI Márta] = Magyar Nemzet, 1985. június 11. 6.

1750. KŐSZEGFALVI György: Településfejlesztés, településpolitika. Bp. : Kossuth, 1985 231 p., ill.
1751. MAJOR Máté: Építészet és evolúció [Vita Csete György nyilatkozatával, Magyar Nemzet, 1984. szeptember 9.]. = Élet és Irodalom, 1985. április 19. 9. hoz. KENESSEI András: Organikus építészet : Vita Major Mátéval. = Magyar Hírlap, 1985. március 30. 10.; RÉV Ilona: Építészet és exkommunikáció. = Élet és Irodalom, 1985. május 3. 2.
1752. MEGGYESI Tamás: A városépítés útjai és tétváltai. Bp. : Műszaki, 1985 141 p., ill.
1753. PERÉNYI Imre: Megjegyzések a hazai városépítés eredményeihez és feladataihoz. = Városépítés, 21, 1985, 1-2. 3-6., ill.
1754. POLÓNYI Károly: Műtét helyett akupunktúra az urbanisztikában : A minimális beavatkozás stratégiája. = Magyar Építőművészet, 1985, 6. 30-32., ill. E F G R
1755. SAÁD József: Útkeresések és kényszerpályák : Területrendezési tervezés a koalíciós időszakban. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 18-21., ill. E F G R
1756. SEBESTYÉN György: Az építészet második válsága és a kiút váltalai. = A hét, 1985. június 27. 15.
1757. SEBESTYÉN György: Építészet és életforma. = A hét, 1985. július 4. 11.
1758. P.SZABÓ Ernő: Két világ határán, harmadik? [Békásmegyer, Ófalu]. = Magyar Ifjúság, 1985. október 25. 3., ill.
1759. SZÉNYI Gábor: Kell egy kis romantika... Óbuda-Újlak régi vágyak. = Magyar Nemzet, 1985. november 15. 5.
1760. SZIRMAI Viktória: Térbeli társadalmi problémáink és a település tervezés felelőssége. = Társadalomtudományi Közlemények, 15, 1985, 3. 438-446.
1761. SZIRMAI Viktória: A város tervezés és a jövőképek. = Valóság, 38, 1985, 8. 42-49.
1762. TRENCSENYI Imre: Az építésszek felelőssége [Az építészek szerepe és felelőssége a környezet és az építészeti kultúra alakításában c. konferencia, Sárospatak, 1985]. = Népművelés, 32, 1985, 6. 34-36., ill.

Szobrászat

1763. 101 tárgy : Objektművészet Magyarországon, 1955-1985, Bp., Óbuda Galéria, 1985. május 24.-július 7. A kiállítást rend. András Gábor, Török Tamás. Bev. András Gábor. Bp. : Budapest Galéria, 1985 [28] p., ill. E rec. György, Péter - Pataki, Gábor: 101 Objekt. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 100, 1985 230-233., ill.; P.SZABÓ Ernő = Budapest, 23, 1985, 7. 5., ill.; VADAS József: 101 nagykutya. = Élet és Irodalom, 1985. június 28. 12.
1764. AKNAI Tamás: Bakony Műhely, Ugod-Hubertlak, 1984. Ugod : Bakony Műhely, 1985 [24] p., ill.
1765. Baburina, Nagyezda: Szulptura malüh forma. Moskva : Sovetskaja Hudoznik, 1982 rec. BAIK Éva = Művészet, 26, 1985, 1. 20-23., ill.
1766. BARTOSOVÁ-PINTEROVA, Zuzana: A Szlovák Nemzeti Felkelés a kispasztikák tükrében. = Művészet, 26, 1985, 5. 51-53., ill.
1767. Budapesti Nemzetközi Kispasztikai Kiállítás (6.) (1984) (Budapest) > 1984. 1589. ism. FRANK, János: The Sixth Triennale of Small Sculpture. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 98, 1985 186., ill.; HAJDU István: Kompakt késedelem. = Művészet, 26, 1985, 1. 16-18.; LÓSKA Lajos: Az újrafelfedezett emlékezet. = Művészet, 26, 1985, 1. 13-15., ill.; NAGY Ildikó: Posztmodern szobrászat a Múcsarnokban. = Nagyvilág, 30, 1985, 1. 125-126.; NAGY Zoltán: I.P.=iciri-piciri... = Művészet, 26, 1985, 1. 9-12., ill.; RÓZSA Gyula = Kritika, 1985, 1. 31-32., ill.; SINKOVITS Péter: Redukció vagy anatómia : Beszélgetés Pierre Restanyval. = Művészet, 26, 1985, 1. 7-8., ill.
- CSENKEY Éva: Villány, Szoborpark > 414
1768. GYETVAI Ágnes: "Vaskori design" [Dunaújvárosi Acélszimpózium]. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 3. 9.
1769. KONTHA Sándor: Felszabadulási emlékműveink. = Népszava, 1985. április 4. 11.
1770. KOVÁCS Péter: Múlандó anyagok. = Életünk, 22, 1985, 10. 920-926.
1771. KÖZTÉRI alkotások Tatabányán. Szerk., bev. Freund Sándor. Tatabánya : Városi Tanács, 1985 [52] p., ill.
1772. Mai CSEHSZLOVÁK szobrászat, Bp., Múcsarnok, 1985. július 4.-augusztus 4. Bev. Zuzana Bartosová-Pinterová. Bp. : Múcsarnok, 1985 25 p., ill. ism. (bán)[BÁN András] = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 2. 7.; HARSÁNYI Zoltán: Külföldi vendégkiállítások = Népszava, 1985. július 29. 6.; KENESSEI András: Hasonlóságok és különbségek. = Magyar Hírlap, 1985. augusztus 13. 6.; P.SZABÓ Ernő = Új Tüskör, 1985. július 21. 3., ill.
1773. NAGY Ildikó: Tér és tömeg. = Életünk, 22, 1985, 9. 848-853., ill.
1774. NEGYVEN évköztéri szobrai Budapesten 1945-1985, Budapest Kiállítóterem, 1985. február 12.-május 8. A kiállítást rend. és a katalógust szerk. Hadházy Levente, Szilágyi András, Szöllősy Ágnes. Bp. : Budapest, 1985 209 p., ill. ism. HARANGOZÓ Márta: Szobrok köztereken. = Esti Hírlap, 1985. február 15. 2.; KENESSEI András = Magyar Hírlap, 1985. március 2. 7.; P.SZABÓ Ernő = Budapest, 23, 1985, 5. 7., ill.; TASNÁDI Attila = Népszava, 1985. május 4. 10.
1775. NEMZETKÖZI Szobrász Szimpozion : 1980, 1981, 1982, 1983. Összeáll. és bev. Csenkey Éva, Molnár Luca Zsuzsanna, Siklós : Baranyai Alkotótelepek, 1985 [58] p., ill. E (Siklósi szimpozion kiadványok ; 1.)
1776. ORSZÁGOS Szobrászati Kiállítás, Nagyatád, Gábor Andor Művelődési Ház, 1985. július 18.-augusztus 31. A kiállítást rend. a katalógust írta Pogány Gábor. Kaposvár : Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [39] p., ill. ism. POGÁNY Gábor = Múzeumi Tájékoztató, 1985, 7. 1-2.
1777. ORSZÁGOS Kispasztikai Biennálé (9.) (1985) (Pécs) IX. Országos Kispasztikai Biennálé, Pécsi Galéria, 1985. június 30.-augusztus 25. A kiállítást rend. Romváry Ferenc. Bev. Tüskés Tibor. Pécs : Pécsi Galéria, 1985 [38] p., ill. (A Janus Pannonius Múzeum kiadványai ; 52) ism. (bán)[BÁN András]: Formák árnyékában : Szobrászati kiállítások. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 29. 6.; KOVÁCS Péter megnyitója. = Jelenkor, 38, 1985, 9. 793-794.; P.SZABÓ Ernő: Üres hordók, teli poharak? = Művészet, 26, 1985, 11-12. 47-51., ill.; P.SZÜCS Julianna: Rész az egészből : Jegyzet egy országos tárlat emblémájához. = Népszabadság, 1985. augusztus 24. 16.; VADAS József: Rezigált bohócok = Élet és Irodalom, 1985. július 26. 12.
1778. PERFILJEV, V.: A nagy győzelem emlékműve [Moszkva]. = Művészet, 26, 1985, 7. 57-58., ill.
1779. SALGÓTÁRJÁNI Szabadtéri Szoborkiállítás (14) (1985)
- XV. Salgótarjáni Szabadtéri Szoborkiállítás valamint Salgótarján köztéri alkotásait bemutató kiállítás, Tanácsköztársaság tér és VMMK, 1985. július 26.-augusztus 26. Salgótarján : Városi Tanács, 1985 [4] p.
1780. P.SZABÓ Ernő: Tárlat az utcán. = Magyar Ifjúság, 1985. március 1. 7.
1781. Üveg szobrok, Bp., Ernst Múzeum, 1984 > 1984. 1595. ism. FRANK, János: Plaster of Paris paint - and glasses. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 97, 1985 187-191.; SINKOVITS Péter: Üvegterek. = Művészet, 26, 1985, 3. 22-26., ill.
1782. VÁLOGATÁS a Dunaújvárosi Acélszobrász Alkotótelep 1974-1984 anyagából, Bp., Fészek Galéria, 1985. január 15.-február 15. A kiállítást rend. és az előszót írta Kovalovszky Márta. Bp. : Fészek Galéria, 1985 [8] p. + 10 dia, ill. ism. BÁN András: Művek a helyükön. = Magyar Nemzet, 1985. március 2. 8.

1783. WEHNER Tibor: Budapesti szoborleltár. = Művészet, 26, 1985, 7. 16-19., ill.

1784. WEHNER Tibor: A halottak élen : Köztéri író- és költőszobrok. = Művészet, 26, 1985, 3. 2-5., ill.

Festészet, rajzművészet, sokszorosított grafika, könyvművészet

1785. 50 x 70 kortárs magyar grafika, Bp., Fészek Galéria, 1985 ism. BÁN András: Művirágok : Kamarakiállítások Szentendrén és Budapesten. = Magyar Nemzet, 1985. július 15. 7.

1786. ÁCS József: Francia festészet Belgrádban. = Híd, 49, 1985, 7-8. 1078-1081.

1787. Az ALFÖLDI Nyomda termékei és Kovács Imre, Nagy András könyvtervezők kiállítása, Debrecen, Kossuth Lajos Tudományegyetem, 1985. ism. BÉNYEI Miklós: Szép könyvek kiállítása a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem könyvtárában. = Magyar Grafika, 29, 1985, 6. 49-51., ill.

1788. ALKALMAZOTT Garfikai Művésztelep, Békéscsaba, 1985. Bev. Nagy Péter. Békéscsaba : Békés Megyei Tanács, 1985 [24] p., ill.

1789. AMERIKAI fametszetek, Belgrád, Nemzeti Múzeum, 1985 ism. SZOMBATHY Bálint = Híd, 49, 1985, 6. 910-914., ill.

1790. ANTAL Istvánné: Onixjelek. = Művészet. 26, 1985, 11-12. 84-87.

1791. ATTALAI Gábor: New York Subway Graffiti. = Művészet, 267, 1985, 11-12. 88-89., ill.

1792. BALATONI Kisgrafikai Biennálé (8.) (1985) (Tihany) VIII. Balatoni Kisgrafikai Biennálé, Tihanyi Múzeum, 1985. július 5.-augusztus 31. Veszprém : Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1985 [44] p., ill.

1793. BRESTYÁNSZKY Ilona: Jelenkori naív festők. = Nők Lapja, 1985. december 14. 16-17., ill.

1794. "CSAK tiszta forrásból" : Jubileumi kisgrafikai kiállítás a felszabadulás 40. évfordulóján, Veszprém, Eötvös Károly Megyei könyvtár, 1985. A kiállítást rend. és bev. Boros Edit. Veszprém : Eötvös Károly Megyei Könyvtár, 1985 14 p., ill. (Kisgrafikai füzetek ; 1.)

1795. DREI Generation ungarischer Künstler, Graz, Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum, Künstlerhaus, 18. Oktober-10. November 1985. Ausstellungskonzeption: Wilfried Skreiner. Vorw. Wilfried Skreiner, Lóránd Hegyi. Graz : Joanneum, 1985 [56] p., ill.

1796. DUNÁNÁL, Bp., Magyar Urbanisztikai Társaság, 1985 ism. VADAS József: Víz-festmények. = Élet és Irodalom, 1985. május 10. 12.

1797. ELVESZETT/VISSZANYERT Paradicsom avagy, ahogy az amerikaiak az új évtizedet látják, Az Egyesült Államok pavilonja a 41. Velencei Biennálén. [Székesfehérvár, István Király Múzeum, 1985] [h.n.] : Egyesült Államok Tájékoztatási Hivata, 1985 [leprellő] ism. BÁN András: Az elveszett Paradicsom: Amerikai festészeti kiállítás Székesfehérváron. = Magyar Nemzet, 1985. július 10. 7.

1798. FEJÉR Megyei Őszi Tárlat (1985) (Székesfehérvár) Fejér Megyei Őszi Tárlat, Székesfehérvár, István Király Múzeum, 1985. november 2.-december 31. A kiállítást rend. Kovács Péter. Székesfehérvár : István Király Múzeum, 1985 20 p., ill. (István Király Múzeum közleményei. D. sorozat ; 165.)

1799. FELSZABADULÁSUNK 40 éve [Plakátok]. Összeáll. és bev. Strassenreiter Erzsébet. Bp. : SZOT Nemzetközi Kapcsolatok Osztálya, 1985 134 p., ill.

1800. FESTŐMŰVÉSZEK Pártcsoportja kollektív kiállítása hazánk felszabadulásának 40. évfordulója tiszteletére, Bp., XIII. Poscher János u. Munkásszálló Diszterme, 1985. április 10-24. Bev. Oelmacher Anna. Bp. : Építőipari Szolgáltató

Vállalat, 1985 [4] p., ill. ism. LOSONCI Miklós: Festmények a munkásszálláson. = Vasárnapi Hírek, 1985. április 21. 7.

1801. "FONYÓDI iskola" festőcsoport nyolcadik kiállítása, Fonyódi Nyári galéria, 1985. június 15.-augusztus 1. Kaposvár : Somogy Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1985 [12] p., ill.

1802. GÁBOR Dénes: Kisgrafikai seregszemlék. = Művelődés, 38, 1985, 10. 35-36.

1803. "GRAFIKÁK Szentendréről" : Az 5 éves Szentendrei Grafikai Műhely kiállítása, Szentendre, Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ, 1985. március 11-21. Bev. Hann Ferenc. Szentendre : Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ, 1985 [16] p.

1804. HUCISVILI, Gogi: A mai grúz monumentális festészet. = Művészet, 26, 1985, 9. 41-47., ill.

1805. INDALI György: Plakátok (1945-1948). = Élet és Tudomány, 1985. január 4. 15-17., ill.

1806. JUGOSZLÁV kulturális plakátok, Kecskemét, Katona József Múzeum, 1985. november 15.-december 15. Bev. Boros Judit. Kecskemét : Bács-Kiskun Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1985 [12] p., ill.

1807. A JYVASKYLAI Grafikai Műhely kiállítása, Debrecen, Déri Múzeum, 1985. május-június ism. SZ.KÜRTI Katalin = Művészet, 26, 1985, 11-12. 99., ill.

1808. KOSZTOLÁNYI képzőművészeti pályázat, Bp., Petőfi Irodalmi Múzeum, 1985. május 23-augusztus 31. Bp. : Petőfi Irodalmi Múzeum, 1985 [1 leprellő műtárgygyorsorral] ism. LOSONCI Miklós: Emlékezés Kosztolányi Dezsőre. = Új Tükör, 1985. június 30. 3-4.; SZABÓ György: Képzőművészek Kosztolányiról. = Magyar Nemzet, 1985. június 5. 7.; P.SZÜCS Julianna: "Szeressük Kosztolányit" : Egy pályázat tanulságai. = Népszabadság, 1985. június 8. 15.; VALACHI Anna: Kosztolányi ígézetében. = Magyar Hírlap, 1985. június 12. 6.

1809. A KÉPZŐ- és Iparművészek MSZMP Szervezete grafikusművészek pártcsoportja kollektív kiállítása hazánk felszabadulásának 40. és a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 68. évfordulója tiszteletére, Bp., Építőipari Szolgáltató Vállalat, 1985. Bev. Tasnádi Attila. Bp. : Építőipari Szolgáltató Vállalat, 1985 [4] p., [20] t., ill.

1810. KISGRAFIKAI kiállítás, Jászberény, Városi Könyvtár, 1985 ism. LOSONCI Miklós: Etruszok emlék és számítógép. = Vasárnapi Hírek, 1985. június 2. 6.

1811. Frissen festve, Bp., Ernst Múzeum, 1984 > 1984. 1612.

1812. KOVÁCS Ágnes: Frissen festve [beszélgetés Beke Lászlóval, Erdély Miklóssal, Jeger Kristinával]. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 61-63., ill. E F G R

1813. MAGYAR tájak : Válogatás a Hatvani Galéria VI. Országos Tájéki Biennáléjének anyagából, Bp., Hollósy Galéria, 1985. február 8-29. A kiállítást rend. és bev. Fecske András. Hatvan : Hatvani Galéria, 1985 [16] p., ill. ism. BRESTYÁNSZKY Ilona: Új fejezet kezdődik? = Nők Lapja, 1985. április 20. 16-17., ill.

1814. MAI észt grafika, Bp., Jókai Klub, 1985 május ism. SZABÓ István = Művészet, 26, 1985, 9. 60., ill.

1815. MAKÓI grafika, 1984-1985, Vác, Görög templom Kiállítóterem, 1985. szeptember 26.-november 10. Bev. Hajdu István. Vác : Pest Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1985 [8] p., ill.

1816. MAKÓI Garfikai Művésztelep. A katalogust szerk. Kocsis Imre. Makó : József Attila Művelődési Központ, 1985 [28] p., ill. benne: BEKE László: Részletek a véletlen naplóból. ism. BODZSÁR Erzsébet: Grafikai művésztelep. = Új Tükör, 1985. szeptember 15. 4.

1817. MAKÓI Művésztelep '83-'84, Szeged, Ifjúsági Ház, 1985. ism. BODZSÁR Erzsébet = Új Tükör, 1985. március 10. 3., ill.

1818. A MEMÓRIA festészete, Belgrád, egyetemi Művelődési Központ, 1985 ism. SEBŐK Zoltán: "Művelti festészet". = 7 Nap, 1985. február 1. 32-33., ill.

- 1818.** MODERN spanyol festészet, Bp., Magyar Nemzeti Galéria, 1985. május-június. Bev. Juan Manuel Bonet, Julian Gallego, Francisco Rivas. Bp. : Magyar Nemzeti Galéria, 1985 [50] p., ill. *ism.* (bán) [BÁN András]: Kortársak Spanyolországból. = Magyar Nemzet, 1985. június 21. 7.; HARANGOZÓ Márta: Modern spanyol festészet. = Esti Hírlap, 1985. június 4. 2.; LOSONCI Miklós: Modern spanyolok. = Vasárnapi Hírek, 1985. június 9. 6.; SZÉKELY András: Modern spanyol festészet. = Új Tükör, 1985. július 7. 24-25.; P.SZÜCS Julianna: A végzet ma nem spanyolul beszél. = Népszabadság, 1985. május 31. 7.
- 1819.** NAGYBÖRZSÖNYI Grafikai Tárlat (1.) (1985) *ism.* KENESSEI András: A közönség közé. = Magyar Hírlap, 1985. április 25. 7.; LÓSKA Lajos = Új Tükör, 1985. április 21. 4., ill.
- 1820.** NEMZETKÖZI festészeti kiállítás, Bp., Magyar Nemzeti Galéria, 1985. október 21.-december 31. A kiállítást rend. Éri Gyöngyi, O.Jobbágyi Zsuzsa. Bev. Bereczky Loránd. Bp. : Magyar Nemzeti Galéria, 1985 [68] p., ill. E R (Magyar Nemzeti Galéria kiadványai; 1985/5.) *ism.* HARANGOZÓ Márta: Közös akarattal. = Esti Hírlap, 1985. október 21. 2.; HARANGOZÓ Márta: Európai képek. = Esti Hírlap, 1985. október 25. 2.; KENESSEI András: Egy nagy művészet érzékeny egyensúlya. = Magyar Hírlap, 1985. október 31. 4.; LOSONCI Miklós: Képek Európa jegyében. = Vasárnapi Hírek, 1985. október 20. 6.; Sz.B.: Festők fóruma. = Élet és Tudomány, 1985. november 1. 1391-1393., ill.; VADAS József: Képagónia. = Élet és Irodalom, 1985. november 29. 13.
- 1821.** NEMZETKÖZI Grafikai Biennálé (16.) (1985) (Ljubljana) *ism.* FENYVESI Ottó: A középszerűség tupírozása. = Hid, 49, 1985, 10. 1421-1428., ill.
- 1822.** Nemzetközi Mail Art kiállítás, Bp., Fiatal Művészek Klubja, 1984 > 1984. 1633. *ism.* SINKOVITS Péter: Küldjön egy képeslapot. = Művészet, 26, 1985, 1. 60-61., ill.; SZÉKELY, András: "Mail Art". = The New Hungarian Quarterly, 26, No 98, 1985 187-189., ill.
- 1823.** ORSZÁGOS Karikatúra Biennálé (2.) (1985) (Nyíregyháza) *ism.* LOSONCI Miklós: Humorba ágyazottan. = Vasárnapi Hírek, 1985. október 6. 7.; (tettamanti) [TETTAMANTI Béla] = Új Tükör, 1985. október 13. 20-21., ill.
- 1824.** ORSZÁGOS Kisgrafikai Találkozó és Kiállítás (11.) (1985) (Ajka) Országos Kisgrafikai kiállítás, Ajka, Városi Könyvtár, 1985. Szerk. Tihóf Endre. Ajka : Városi Könyvtár, 1985 11 p., 11 t., ill. *ism.* ARATÓ Antal = Kisgrafika, 14, 1985, 3. 2-5., ill.
- 1825.** Országos Rajzbiennálé (2.) (1984) (Salgótarján) > 1984. 1638. *ism.* BÁN András: A salgótarjáni rajzbiennálé néhány tanulságáról. = Magyar Nemzet, 1985. január 15. 7.; MENYHÁRT László: Kilóg a lólab. = Palócfolód, 19, 1985, 2. 59-63.; RIDEG Gábor: Salgótarjáni egyedi rajz biennálé. = Művészet, 26, 1985, 2. 10-13., ill.
- 1826.** Országos Tájfestészeti Biennálé (6.) (1984) (Hatvan) *ism.* POGÁNYÓ Gábor: Magyar tájak. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 1. 46-49., ill.
- 1827.** OSIJEK : Eszéki művészek kiállítása, Pécsi Kisgaléria, 1985. november 23.-december 8. Bev. Vlastimir Kusik. Pécs : Pécsi Kisgaléria, 1985 [8] p., ill.
- 1828.** PILLANATKÉP : A magyar festők három nemzedéke, Bp., Múcsamok, 1985. december 12.-1986. január 12. A kiállítás anyagát vál. Wilfried Kreiner. Bev. Wilfried Kreiner, Hegyi Lóránd. Bp. : Múcsamok, 1985 [54] p., ill.
- 1829.** POPLEMEZBORÍTÓ kiállítás, Bp., Tészársz Károly Művelődési Központ, 1985 *ism.* EMBER Mária: Poplemezborítók kiállítása avagy egy műfaj felfedezése. = Magyar Nemzet, 1985. december 5. 4., ill.
- 1830.** Semsey Andor: Szóló és bor az ex libriseken és alkalmi kisgrafikákon. Bp. : Magyar Mezőgazdasági Múzeum, 1984 *rec.* SOÓS Imre = Kisgrafika, 14, 1985, 1. 38-39.
- 1831.** SOÓS Imre: Az új Dürer terem kiállításairól. = Kisgrafika, 14, 1985, 2. 8-10., ill.
- 1832.** SZEGEDI Táblaképfestészeti Biennálé (2.) (1985) II. Szegedi Táblaképfestészeti Biennálé, Szegedi Képtár, 1985. Bev. Bereczky Loránd. A katalógust szerk. Varga Ferenc. Szeged : Móra Ferenc Múzeum, 1985 87 p., ill. *ism.* SZUROMI Pál: Feküle emlékképek. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 42-46., ill.
- 1833.** SZÉKELY, András: Everyday small print: stamps. = Jel-Kép, 6, 1985, Special edition, 105-109., ill.
- 1834.** SZÉKESFEHÉRVÁRI képzőművészek kollektív kiállítása, Székesfehérvár : Mészöly Géza Terem, 1985. december 5.-14. Bp. : Képcsamok, 1985 [24] p., ill.
- 1835.** SZUROMI Pál: Midennapi kisgrafikánk a bélyeg. = Jel-kép, 6, 1985, 2. 78-82.
- 1836.** SZÉPRÉTI Lilla: Heten fiatalok. = Művelődés, 38, 1985, 5. 13-16., ill.
- 1837.** P.SZÜCS, Julianna: Inexpensive library in accelerated time. = Jel-Kép, 6, 1985, Special edition, 66-69., ill.
- 1838.** A TERMÉSZET, Pécsi Galéria, 1985. augusztus 31.-szeptember 29. A kiállítást szervezte, rend. és a katalógust szerk. Pinczehelyi Sándor. Pécs : Pécsi Galéria, 1985 [60] p., ill.
- 1839.** TRADÍCIÓ és jelen I., Bp., Fészek Galéria, 1985. február 19.-március 29. A kiállítást rend. és az előszót írta Ujlaki Gabriella. Bp. : Fészek Galéria, 1985 [8] p. + 15 dia, ill. *ism.* P.SZABÓ Emő: Tradíció és jelen I. = Új Tükör, 1985. március 17. 3-4., ill.
- 1840.** ÚJ SZENZIBILITÁS III., Budapest Galéria Kiállítóháza, 1985. szeptember 13.-november 3. A kiállítás anyagát válogatta és rend. Hegyi Lóránd. Bp. : Budapest Galéria, 1985 41 p., ill. *ism.* BÁN András: Változó helyszínek : Kiállítások az újszenzibilitás jegyében. = Magyar Nemzet, 1985. október 16. 8.; FORGÁCS Éva = Új Tükör, 1985. szeptember 29. 3., ill.

Fotóművészet és új médiák

- 1841.** BEKE László: "Kijöttél a moziból, de nem vagy még mindenem túl" : A Kőbányai Filmstúdióról. = Filmkultúra, 21, 1985, 6. 9-11., ill.
- 1842.** DEMBINSKI, Dominic: Nyolcadik művészet? = Korunk, 44, 1985, 2. 140-146., ill.
- 1843.** NAGY S. Sándor - CSICSERI András: Computer graphics 2. = Interpressgrafik, 1985, 2. 16-23., ill.
- 1844.** NEMES Kálmán: Számítógépes grafika - számítógépes művészet? = Hid, 49, 1985, 12. 1649-1654.
- PETERNÁK Miklós: Video-művészet-kommunikáció. > 82

Iparművészet

- 1845.** FINN iparművészet, Bp., Bartók 32 Galéria, 1985. Bev. Sárközi Zoltán. Bp. : Bartók 32 Galéria, 1985 [28] p., ill.
- 1846.** BECK László: Az ipari formatervezés. = Kultúra és Közösség, 1985, 4. 55-58.
- 1847.** BODOR Ferenc: A Designről [Design c. folyóirat]. = 26, 1985, 6. 58.
- 1848.** BODOR Ferenc: Jelekké vált tárgyak : Az olasz formatervezés új hulláma. = Élet és Tudomány, 1985. december 13. 1584-1586., ill.
- 1849.** DVORSZKY Hedvig: Iparművészet és idea. = Művészet, 26, 1985, 10. 4-9., ill.
- 1850.** ERFURTI iparművészet, Sopron, Festő Terem, 1985 *ism.* WAGNER István = Magyar Hírlap, 1985. március 1. 6.
- 1851.** FIATAL iparművészek kiállítása, Bp., Duna Galéria, 1985 *ism.* VADAS József: Ruhák, akasztó nélküli. = Élet és Irodalom, 1985. március 22. 13.
- 1852.** Fiatal Iparművészek Stúdiójának kiállítása, Bp., Ernst Múzeum, 1984 > 1984. 1663. *ism.* ACSAY Judit: Napraké-

szen. = Művészet, 26, 1985, 4. 57-59., ill.; FORGÁCS, Éva: Decorative and functional textiles. = The New Hungarian Quarterly, 26, No 99, 1985 177-179., ill.; P.SZÜCS Julianna: A háromszög negyedik szára. = Népszabadság, 1985. január 11. 7.

1853. FORMATERVEZÉSI kiállítás, Bp., Technika Háza, 1985. Ism. PALLAGI Ferenc: Formatervezni jól! = Esti Hírlap, 1985. február 28. 2.

1854. Formatervezők lesznek, Bp., Fényes Adolf Terem, 1984. Ism. PAPP Júlia = Művészet, 26, 1985, 3. 61-63., ill.

1855. IDEA Iparművészeti Vállalat kiállítása, Bp., Vigadó Galéria, 1985. szeptember 6.-október 4. Bev. Vészits Ferenc, Korda István, Fekete György. Bp.: IDEA, 1985 16 p., ill. E G Ism. DEME Tamás: A kéz intelligenciája [IDEA]. = Magyar Ifjúság, 1985. november 29. 40-42., ill.

1856. KATOWICELI iparművészek kiállítása : Üveg, textil, Miskolci Galéria, 1985. április 17.-május 2. A kiállítást rend. Jurecskó László. 1985 [8] P., ill.

1857. KENESSEI András: Nem szegyélni való örökség : Múzeumot a környezetkultúrának? = Magyar Hírlap, 1985. november 28. 4.

1858. KOMÁROM megyei iparművészek tárlata (2.) (1985) (Tatabánya)

Komárom megyei iparművészek 2. tárlata, Tatabánya. Kemstok Terem, 1985. október 14.-november 10. Tatabánya : Komárom Megyei Tanács, 1985 [20] p., ill.

1859. LENGYEL, Stefan: Design: a termék lelkiismerete. = Ipari Forma, 9, 1985, 1. 2-7., ill. E

1860. MAI szovjet kerámia és textilművészet, Debrecen, Bartók Terem, 1985. október 11.-november 10. Bev. L.J.Lavinszkaja, T. Sztrizsanova. Bp.: Népi Iparművészeti Tanács, 1985 [32] p., ill.

1861. MŰVÉSZETI szimpozionok eredményei 3. Kerámia, textil, Bp., Múcsarnok, 1985. július 12.-augusztus 18. A kiállítást rend. és a katalógust szerk. Feuer Gábor. Bev. Feuer Gábor, Csenkey Éva, Benkő Ilona, Károlyi Júlia. Bp.: Múcsarnok, 1985 46 p., ill. E Ism. (bán)[BÁN András]: Művészeti szimpozionok eredményei: Textil. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 8. 7.; HAJDÚ Éva: Művészeti szimpozionok eredményei: Kerámia. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 8. 7.; KENESSEI András: Szimpozionok tanulságai. = Magyar Hírlap, 1985. augusztus 22. 6.; LOSONCI Miklós = Új Tükör, 1985. augusztus 11. 4., ill.

1862. S.NAGY Katalin: Újságírók az ipari formatervezésről. = Jel-Kép, 6, 1985, 2. 45-51. E

1863. S.NAGY Katalin: Tárgyakról és értékekről. = Magyar Hírlap, 1985. december 29. 4.

1864. ÖRÖKSÉG : Tárgy- és környezetkultúra Magyarországon, Bp., Ernst Múzeum, 1985. október 29.-november 4. A kutatást vezette és az anyagot szerk. Pohárnok Mihály. Bev. Losonci Ágnes, Pohárnok Mihály. Bp.: Múcsarnok ; Design Center, 1985 112 p., ill. E Ism. BALOGH János = Új Tükör, 1985. november 17. 3-4., ill.; HAJDÚ Éva = Magyar Nemzet, 1985. november 22. 4.; HARANGOZÓ Márta: Utóhang egy kiállításához. = Esti Hírlap, 1985. november 26. 2.; SZÉKELY András: Élő örökség. = Népszabadság, 1985. november 20. 7.; VADAS József: Örökség, hagyomány nélkül. = Élet és Irodalom, 1985. november 8. 13.

1865. POHÁRNOK Mihály: Az ipari termék is formálja a kapcsolatokat. = Magyar Nemzet, 1985. november 23. 9.

1866. SZURKOS Mária: A formatervezők két generációja. = Kultúra és Közösség, 1985, 4. 59-72.

1867. T.M. [TAMÁS Mihály]: Formatervezési nivódijak '85. = Ipari Forma, 9, 1985, 3. 1-5., ill.

1868. VADAS József: Nem mindennapi tárgyaink. Bp.: Szépirodalmi K., 1985 452 p., [32] t., ill. (Magyarország felfedezése) rec. ÉLES Csaba: Formakultúránk szociográfiája. = Élet és Irodalom, 1985. szeptember 20. 10.; SZAMOSI

Ferenc: A mi kis világunk. = Magyar Hírlap, 1985. október 19. 6.; VADAS József = Könyvvilág, 30, 198, 9. 6.

Fémművéség

1869. Hoffmann, Gertl - Maurach, Jürgen: Schmiede- und Schlosserarbeite von Heute. Stuttgart : Hoffmann, 1983 rec. PEREHÁZY Károly = Műemlékvédelem, 29, 1985, 3. 244-245.

1870. Massin, André: Schmiedeeisen im und am Haus. Köln : Saabach, 1981 rec. PEREHÁZY Károly = Műemlékvédelem, 29, 1985, 2. 160-161.

NEMZETKÖZI Zománcművészeti Alkotótételep > 689

1871. A NYIRBÁTORI Képzőművészeti Stúdió és XIV. Alkotótételepek tűzzománc kiállításai, 1984-1985. Nyirbátor : Képzőművészeti Stúdió, 1985 [6] p.

1872. ÖTVÖS és Féműves Quadriennálé (3.) (1985) (Miskolc)

III. Ötvös és Féműves Quadriennálé, Miskolci Galéria, 1985. július 6.-augusztus 20. Bev. Péter Vladimír. Miskolc. Miskolci Galéria, 1985 [38] p., ill.

Érem

1873. HORVÁTH Zoltán: A Nehézipari Műszaki Egyetem emlékérméi. Miskolc : Pécsi Miniaturkönyv Gyűjtők Klubja, 1985 175 p., ill. (Bányászat, kohászattörténet)

1874. NEMZETKÖZI Éremművészeti Alkotótételep (8.) (1985) (Nyíregyháza) VIII. Nemzetközi Éremművészeti Alkotótételep, Nyíregyháza-Sóstógyógyfürdő, 1985. Bev. Kovács Gyula. Nyíregyháza : Városi Tanács, 1985 [88] p., ill.

1875. ORSZÁGOS Érembiennálé (5.) (1985) (Sopron) V. Országos Érembiennálé, Sopron, Lábasház, 1985. június 29.-szeptember 22. a kiállítást rend. és a katalógust összeáll. Baranyi Judit. Sopron : Sopron Város Tanács, 1985 64 p., ill. G Ism. (bán)[BÁN András]: Formák árnyékában: Szobrászati kiállítások. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 29. 6.; SALAMON Nándor: Jubileumi érembiennálé. = Új Tükör, 1985. augusztus 25. 24-25., ill.; SALAMON Nándor: Jegyzetek az V. Országos Érembiennáléről. = Népszava, 1985. október 4. 6.

1876. SZENTENDREI érmek és kisplasztikák, Szentendre, Művésztelepi Galéria, 1985. március 21.-április 28. A kiállítást rend. és bev. Mucsi András. Szentendre : Pest Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1985 [16] p., ill.

1877. VÁLOGATÁS negyven év érmeiből, Bp., Helikon Galéria, 1985. március 21.-április 14. A kiállítást rend., bev. Nagy Ildikó. Bp.: Múcsarnok, 1985 [leporrelló] Ism. BÁN András = Kritika, 1985, 9. 45-46.; HAJDÚ István: Időtlenül és felhőtlenül. = Művészet, 26, 1985, 7. 20-22., ill.; TASNÁDI Attila = Népszava, 1985. április 12. 6.

Kerámia, üveg

1878. FIATAL üvegtervezők, Bp., Józsefvárosi Galéria, 1985. Ism. DVORSZKY Hedvig: Idén diplomáztak. = Új Tükör, 1985. június 2. 24-25., ill.

1879. KERÁMIA x 27, Budapest Galéria Kiállítóháza, 1985. Ism. ATTALAI Gábor = Művészet, 26, 1985, 7. 59-60., ill.; KOCZOGH Ákos: Harmónia és bezárkózás. = Új Tükör, 1985. március 24. 24-25., ill.; PALLAGI Ferenc: Kerámia és bőr: Formák kicsiben és nagyban. = Esti Hírlap, 1985. február 7. 2.

1880. MONSPART Éva: A porcelánok királya [Rosenthal Stúdió]. = Nők Lapja, 1985. január 12. 25., ill.

1881. ORSZÁGOS Szilikátipari Triennálé (3.) (1985) (Kecskemét) *ism.* PALLAGI Ferenc: Porcelán és üveg. = *Esti Hírlap*, 1985. november 25. 2.
1882. ORSZÁGOS Üvegművészeti Kiállítás, Balatonfüred, Balaton Galéria, 1985 *ism.* EMBER Mária: Szegényes ez az "országos". = *Magyar Nemzet*, 1985. szeptember 5. 7.
1883. TASNÁDINÉ Marik Klára: Magyar üvegek külföldi múzeumokban. = *Művészet*, 26, 1985, 3. 27-29., *ill. hoz.* ÖKRÖSNÉ Bartha Júlia = *Művészet*, 26, 1985, 9. 60-61.
1884. Zágrábi Nemzetközi Kerámia Triennálé (1984) *ism.* SEBŐK Zoltán: A minikerámia nagyjai. = 7 Nap, 1985. január 11. 30., *ill.*

Textil és viselet

1885. FIBRES Art '85 *ism.* BÁN András: Vásznonba csomagolt híd: A textilművészet seregszemléje Párizsban. = *Magyar Nemzet*, 1985. október 8. 6.
1886. HALMÁGYI Miklós: A képfestőtől a szövött textiliáig: Rózsa Anna-díj 1984, 1985. = *Ipari Forma*, 9, 1985, 5. 22-23., *ill.*
1887. IPARI Textilművészeti Biennálé (7.) (1985) (Szombathely)
7. Ipari Textilművészeti Biennálé, Szombathely, Savaria Múzeum, 1985. június 28.-augusztus 1. A kiállítást rend. Fekete György. Szombathely: Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [48] p., *ill.* E (Vas megyei múzeumok katalógusai; 115.) *ism.* (bán) [BÁN András] = *Magyar Nemzet*, 1985. augusztus 14. 7.; FEKETE György: A szombathelyi Ipari Textilművészeti Biennáléről a rendező szemével. = *Ipari Forma*, 9, 1985, 5. 24-28., *ill.*; TORDAY Alíz = *Új Tükör*, 1985. július 24. 4., *ill.*; VADAS József: Nem méter-árúk. = *Élet és Irodalom*, 1985. augusztus 9. 13.
1888. KIS szöttek, Bp., Lengyel Kultúra, 1985 *ism.* (bán) [BÁN András]: Művirágok. : Kamarakiállítások Szentendrén és Budapesten. = *Magyar Nemzet*, 1985. július 15. 7.
1889. MAGYAR gobelin 1945-1985, Bp., Múcsamok, 1985., október 16.-december 1. Az életrajzokat összeáll., a katalógust szerk. a kiállítást rend. Kratochwill Mimi. Bev. Pálosi Judit. Bp.: Múcsamok, 1985 176 p., *ill.* E *ism.* HOLLÓSI, Éva: Ungarische Gobelin 1945-1958. = *Budapester Rundschau*, 1985. november 11. 9., *ill.*; KRATOCHWILL Mimi: Gobelinállítás a Múcsamokban. = *Művészet*, 26, 1985, 10. 16-21., *ill.*; VADAS József: Fakó gobelin. = *Élet és Irodalom*, 1985. november 27. 12.
1890. NEMZETKÖZI Textilbiennálé (1985) (Lausanne) *ism.* BÁN András: Kő, paír, olló. = *Magyar Nemzet*, 1985. október 22. 7.
1891. SCHENK Lea: A háromdimenziós textil: Az 1970-es évek magyar textilművészetének plasztikai tendenciái. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
1892. SZVERLE Mária: Új irányzatok a finn textiltervezésben. = *Ipari Forma*, 9, 1985, 3. 29., *ill.*
1893. TORDAY Alíz: *Magyar-art*. = *Élet és Irodalom*, 1985. november 15. 13.
1894. TÓTH Réka: A mai magyar iparművészet problémái: Textilművészetünk alakulása a hatvanas évektől. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985

Kisművészetek

1895. JÁTÉK-Munka-Játék: Kiállítás a budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola játékkészítő szakosztályának anyagából, Kecskemét, Szorakaténusz Játékmúzeum, 1985. június 21.-szeptember 30. A kiállítást rend. a katalógust

írta Budavári István. Kecskemét. Bács-Kiskun Megyei Műzeumi Igazgatóság, 1985 [12] p., *ill.*

Művészeti oktatás, művészeti szervezetek, intézmények

1896. 1984. évi állami vásártások. = *Tájékoztató*, No 33, 1985 54-74.
1897. Az 1984. évi kiállításokon díjat kapott művészek. = *Tájékoztató*, No 33, 1985 77-88.
1898. 1984-ben megvalósult köztéri alkotások. = *Tájékoztató*, No 33, 1985 104-113.
1899. ACSAY Judit: Új utak a Bermuda-háromszögben: Beszélgetés Gergely Istvánnal, a Magyar Iparművészeti Főiskola rektorával. = *Művészet*, 26, 1985, 6. 17-20., *ill.*
1900. ARTOTÉKA [Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár X. ker. fiókja]. = *Művészet*, 26, 1985, 1. 59-60., *ill.*
1901. BARNA Gábor: Lehetőség és felelősség [Magyar Urbanisztikai Társaság]. = *Városépítés*, 21, 1985, 1-2. 38-40., *ill.* E G
1902. BENEDEK Miklós: Ószinte számvetés az észak-magyarországi képzőművészek értekezletén. = *Magyar Nemzet*, 1985. november 21. 4.
1903. DOMÓTÓR János: A hőmezővásárhelyi Tornyai Társaság. = *Élet és Irodalom*, 1985. január 18. 75-77.
1904. DVORSZKY Hedvig: Egy iskolaprogramról [Anyagok, Általános iskolák 1. osztálya számára]. = *Művészet*, 26, 1985, 6. 30-31., *ill.*
1905. ELHELYEZETT szobrok [1984]. = *A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Tájékoztatója*, 1985, 1-2. 113.
1906. FARKAS András: Jelet hagytak maguk után [Heves megyei és Egri képzőművészeti élet]. = *Hevesi Szemle*, 13, 1985, 4. 59-63., *ill.*
1907. FARKAS Attila: Régi és új [Országos Egyházművészeti és Műemléki Tanács ülése]. = *Új Ember*, 1985. november 3. 6.
1908. FARKASDY Zoltán: Gondolatok az építészképzésről. = *Magyar Építőművészet*, 1985, 6. 14. E F G R
1909. FECSKE András: Bizonyításra várva: Kerekasztal beszélgetés Heves megyei művészekkel [Nagy Endre, Balogh László, Lóránt János, Kocsis Árpád, Pusztai Ágoston]. = *Hevesi Szemle*, 13, 1985, 4. 39-45.
1910. FEHÉR Béla: A szép magyar könyv ügye. Megalkult a Magyar Bibliofil Társaság [beszélgetés Szántó Tiborral]. = *Magyar Nemzet*, 1985. szeptember 5. 6.
1911. FISCHER Emő: Gondolatok a művészet és a pedagógia viszonyáról. = *Rajztanítás*, 27, 1985, 2. 1.
1912. FLIEGEL, Sigbert: Az NDK-beli építésszék és művészek továbbképzéséről. = *Művészet*, 26, 1985, 6. 54-56., *ill.*
1913. FÖLDES Károly: Szabadiskolák utódja: A Dési Huber István Képzőművésztkörben. = *Esti Hírlap*, 1985. július 13. 2.
1914. GARAMI László: A szimpózionok haszna [Villány, Szobrázs Szimpózion]. = *Magyar Hírek*, 1985. szeptember 21. 47-49., *ill.*
1915. GARÁNYI József: Tájékoztató az 1984. dec. 7-i. Keramikus szakosztályi ülésről. = *A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Tájékoztatója*, 1985, 1-2. 53-56.
1916. GULYÁS József: Képzőművészet és befogadás. = *Népművelés*, 32, 1985, 2. 10-11.
1917. GYETVAI Ágnes: Makó, Grafikai alkotótelep. = *Magyar Nemzet*, 1985. augusztus 2. 7.
1918. HARASTA Miklós: E számunk elé... [Építészképzés]. = *Magyar Építőművészet*, 1985, 6. 5. E F G R
1919. HÉZSÓ Ferenc: Rajztanítás, avagy vizuális szakemberképzés: Az 1984/1985. tanévtől a tanárképző főiskolák rajz tanszékén bevezetendő új tantervről. = *Művészet*, 26, 1985, 6. 27-30., *ill.*

1920. HORVÁTH Teréz: Könyv általában és konkrétan : Művészeti könyvkiadásunk gondjairól. = Népszava, 1985. március 9. 8.
1921. HUNYADY Judit: Torzó [beszélgetés Kiss Istvánnal, Orosz Sándorral, Pusztay Gabriellával]. = Új Tükör, 1985. augusztus 4. 6-8., ill.
1922. KÁRPÁTI Andrea: A "láthatatlan múzeum". = Népművelés, 32, 1985, 2. 4-5.
1923. KELEMEN László - PÁLÓS Miklós - TORMA Edit: Riport Kleineisel János rektorhelyetessel és Feledy Balázs főtitkárral. = Ráma 1985 7-20.
1924. KIÁLLÍTÁSOK 1984-ben. = A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Tájékoztatója, 1985, 1-2. 65-113.
1925. KISS Dénes: A Fonyódi Iskola hátszaga [beszélgetés Szabados Jánossal]. = Népszava, 1985. szeptember 9. 6.
1926. KITÜNTETÉSEK 1984. = Tájékoztató, No 33, 1985 40-47.
1927. KLEINEISEL János: Tisztelt Közgyűlés! [Magyar Rajztanárok Országos Egyesülete alakuló közgyűlése, 1985. szeptember 21.]. = Rajztanítás, 27, 1985, 6. 1-2.
1928. KURUCZ D. István: Rajztanárképzés - művészetoktatási alapon. = Művészet, 26, 1985, 6. 21-27., ill.
1929. LÉLKES István: Kultúra, nevelés, izlés és egyebek - alulnézetből. = Művészet, 26, 1985, 6. 8-15., ill.
1930. KRUNÁK Emese: Training for the 21st century : A conversation with István Gergely, Head of the College of Arts et Crafts Budapest. = Interpressgrafik, 1985, 4. 43-47., ill.
1931. LOCSMÁNDI Gábor: Gondolatok a városépítés oktatásáról. = Magyar Építőművészet, 1985, 6. 16-18. E F G R
1932. LUKÁCSY András: Képzőművészetünk a világban: történelmi lépcsőhátrány? [beszélgetés Néray Katalinnal]. = Magyar Hírlap, 1985. november 19. 5.
1933. [MAGYAR Építőművész Szövetség] Szövetségi Hírek. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 7.; 1985, 3. 6-7.; 1985, 4. 7-8.; 1985, 7-8.
1934. [MAGYAR Képző és Iparművészek Szövetsége] Szövetségünk választmányának ülése. = A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Tájékoztatója, 1985, 1-2. 30-45.
1935. MAGYAR Képzőművészek Szabad Szervezete emlékezete: Simó Tibor, Orosz Sándor, Somogyi József beszédei. Dési Huber Istvánné hozzászólása + A Szabad Szervezet testületei és tisztviselői 1945. = Tájékoztató, No 32, 1985 7-23.
1936. A MAGYAR Képzőművészeti Főiskola dolgozói és hallgatói az 1985/1986-os tanévben. = Ráma, 1985, 67-79.
1937. MAJOR Máté: Emlékeim a Magyar Művészeti Tanácsról. = Művészet, 26, 1985, 4. 8-11., ill.
1938. MASZNYIK Csaba: Szabadegyetem. = Magyar Építőművészet, 1985, 6. 20., 21.
1939. MAURER, Dóra: Développement de l'intelligence visuelle : Enseignements tirés du travail d'un cercle artistique=A látás intelligenciájának fejlesztése : Egy művészeti szakkör tanulságai. = Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, No 65, 1985 53-72., 99-105., ill.
1940. MELOCCO Miklós: Rossz tankönyv [Rajztankönyv a gimnáziumok 1-3.osztálya számára]. = Művészet, 26, 1985, 6. 20., ill.
1941. MENYHÁRT László: A látás iskolái : Adalékok a vizuális nevelés kérdéséhez. = Művészet, 26, 1985, 6. 2-7., ill.
1942. MORAVÁNSZKY Ákos: Építészképzés, másképpen. = Magyar Építőművészet, 1985, 6. 33-35.
1943. MORAVÁNSZKY Ákos: Szerkesztőségi beszélgetés az építészoktatásról [Polónyi Károly]. = Magyar Építőművészet, 1985, 6.
1944. MORVAY László: ...től...ig : Egy képzőművészeti stúdió tapasztalatairól. = Mozgó Világ, 11, 1985, 6. 93-95., ill.
1945. A MŰVELŐDÉSI Minisztérium Nívódíjai az 1984-ben megvalósult közterületi alkotásokért, kiállításokért, belsőépítészeti munkákért 1984. = Ipari Forma, 9, 1985, 6. 19.
1946. NAGY Ildikó - GARABUCZY Ágnes: Az NDK-ban. = A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Tájékoztatója, 1985, 1-2. 52.
1947. PASQUALETTI Zsófia: Renáta rajzol. = Mozgó Világ, 11, 1985, 6. 78-92., ill.
1948. PAUNCZ Imre: Házunk tája [Új Tükör képzőművészeti körök]. = Művészet, 26, 1985, 10. 63-64.
1949. POGÁNY Ó. Gábor: A képzőművészet a közművelődésben. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 6. 45-48.
1950. PONGRÁCZ Pál: A lakóépülettervezés oktatása a Budapesti Műszaki Egyetemen. = Magyar Építőművészet, 1985, 6. 28-29., ill. E F G R
1951. RÁCZ András: Tanulmányút Svédországban. = A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Tájékoztatója, 1985, 1-2. 47-51.
1952. SÁRKÁNYI József: Képzőművészet és mecenatúra [Zala megye]. = Kritika, 1985, 12. 24-25.
1953. SCHMIDT Béla: Az építészképzés alapproblémái. = Magyar Építőművészet, 1985, 6. 6-11., ill. E F G R
1954. SIMÓ Tibor: Jövőnek tartozó hivatással. Negyven éve alakult a Képzőművészek Szabad Szakszervezete. = Népszava, 1985. február 23. 8.
1955. SINKÓ István: Kint és bent. = Művészet, 26, 1985, 6. 34-37., ill.
1956. W.SOMOGYI Ágnes: "Nevelés és semmi más az iskola célja". = Művészet, 26, 1985, 6. 15-16.
1957. P.SZABÓ Emő: Az állványozás gyönyörűsége, avagy sétá egy felvonulási terület körül [beszélgetés Sárközi Zoltánnal a Fialat Művészek Stúdiójáról]. = Magyar Ifjúság, 1985. október 11. 27-29., ill.
1958. P.SZABÓ Emő: A pályázat lezárult, felejtse el? [Fialat Építésszek Stúdiója]. = Magyar Ifjúság, 1985. május 31. 36-37., ill.
1959. P.SZABÓ Emő: Szép tervek, nagy remények...[Fialat Iparművészek Stúdiója]. = Magyar Ifjúság, 1985. április 26. 30-31., ill.
1960. SZEKERES Ferenc: Képzőművészetről gyerek szemmel. = Népművelés, 32, 1985, 2. 5-9., ill.
1961. SZEPESI Dóra: Szabadiskola a Dunakanyarban [Zebegény]. = Esti Hírlap, 1985. augusztus 1. 2.
1962. T.A.[TASNÁDI Attila]: A szellemi táplálék és a vizuális kultúra köznapj kellekei : A Képzőművészeti Kiadó sokrétű teryeiből. = Népszava, 1985. január 21. 6.
1963. TASNÁDI Attila: Eredmények, gondok és tervek a műgyűjtő mozgalomban : Beszélgetés a Budapesti Művészbarátok Egyesületének vezetőivel, Szij Rezsővel, Gerőly Tiborral. = Népszava, 1985. július 31. 6.
1964. T.A.[TASNÁDI Attila]: A Képzőművészek, Iparművészek és Művészeti Dolgozók Szakszervezetének küldöttgyűlése. = Népszava, 1985. november 27. 4.
1965. TORDAY Aliz: Játék - közlekedésre avagy ötünk hét napja Romániában. = A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Tájékoztatója, 1985, 1-2. 51-52.
1966. ÚJABB párbeszéd a művészetpolitikáról, 1981-1984 [Az 1981-1984 között a Fészek Művészklubban rendezett nyílt viták összefoglalói]. Szerk. Varga Imre. Bp. : Népszava, 1985 149 p.
1967. VÁMOSSY Ferenc: Egy "kivülről" megjegyzései. = Magyar Építőművészet, 1985, 6. 10-14., ill. E F G R
1968. VANICSEK Péter: Tágabb horizontú oktatást! : Beszélgetés Gergely István rektorral. = Ipari Forma, 9, 1985, 6. 18-19.
1969. VIDOR Ferenc: Az architektúra tágulása és az urbanisztikai továbbképzés. = Magyar Építőművészet, 1985, 6. 18-20. E F G
1970. VIGH Sándor: Művésztelep gazdát keres [Százados út]. = Népszava, 1985. június 15. 5.
1971. WAGNER István: Az Artforum értelme : Külföldi művészek Budapesten. = Magyar Hírlap, 1985. április 23. 6.

A művészet határterületei

1972. Betonkerítések nyugat-dunántúli falvakban : Keserű Ilona fotói, Bp., Erzsébetvárosi Galéria, 1985. *ism.* KESERŰ Ilona = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 60.; VIDOVSZKY László megnyitója. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 60-61., ill.

Színház és látványosság

1973. BÓGEL József: Magyar scenográfia a felszabadulás után, 1. = Színház, 18, 1985, 12. 41-44.
1974. LENKEI Konrád: Bábkészítés. Bp. : Műzsák, 1985 [56] p., ill. (Bábjátékos oktatás)
1975. SZINHÁZI tervezők, főiskolások kiállítása. Bp., Képzőművészeti Főiskola, 1985 *ism.* CSIK István: egy kiállítás margójára. = Színház, 18, 1985, 10. 48.
1976. SZINPAD-KÉP, Bp., Madách Színház, 1985 *ism.* KÁRPÁTI Imre: Szenecnikai kiállítás. = Színháztechnikai Fórum, 12, 1985, 4. 4.

Mesterek

1977. Ábrahám Rafael
 WEHNER Tibor: Gondolattársítások, képtársítások: Ábrahám Rafael művészete. = Művészet, 26, 1985, 5. 9-11., ill.
1978. Ádám András
 ELHUNYT Ádám András. = Magyar Hírlap, 1985. augusztus 22. 9.
1979. Ady József
 kiáll. Bp., Jókai Klub, 1984 *ism.* Ch.B.[CHIKÁN Bálint]: Ady József grafikai elé. = Művészet, 26, 1985, 1. 58-59., ill. [hibaigazítás: 5.sz. 63.]
1980. Almár György
 kiáll. Bp., Építők Műszaki Klubja, 1985 *ism.* KOCZOGH Ákos: Almár György grafikai. = Új Tükör, 1985. május 12. 4.
1981. Altman, Nathan
 ETKIND, Mark: Nathan Altman. Bp. : Corvina, 1985 31 p., 54 t. ill.
1982. Amasukeli, Elgudzsa
 KINCURASVILI, Szimon: Elgudzsa Amasukeli. = Művészet, 26, 1985, 9. 36-40., ill.
1983. Andrásy Zoltán
 TOCA, Mircea: Andrásy Zoltán a jelenkori művész. = Útunk, 1985. november 8. 7., ill.
1984. Andruskó Károly
 CSORDÁS Mihály: Az élet odájának megfestője. = 7 Nap, 1985. augusztus 16. 24-25., ill.
 MÁTYÁS István: Műhely az udvarban, hátul : A hetvenéves Andruskó Károlynál. = Népszava, 1985. június 27. 6.
1985. Antal Imre
 BUCUR, Nicolae: Mint a fa. = A hét, 1985. február 28. 6., ill.
1986. Antal Károly
 KUBUSSEK János: Körösi Csoma Sándor szobra Érdén. = Földrajzi Múzeumi Tanulmányok, 1 (1985) 11-15., ill. E
1987. Apáti Tóth Sándor
 ÖRDÖGH Szilveszter: Képek tekintete. = Mozgó Világ, 11, 1985, 9. 22-23., ill.
1988. Gy. Apró Margit
 kiáll. Bp., Mednyánszky Terem, 1985 *ism.* LOSONCI Miklós: Műalkotások Kruppon talpon. = Vasárnapi Hírek, 1985. december 1. 7.
1989. Arató Margit
 ARATÓ Margit festőművész kiállítása, Bp., Kisduna Galéria, 1985. április 11. - Bev. Bakallár József. Bp. : Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 1985 [8] p., ill.

1990. Arday Ildikó

ARDAI Ildikó, Erdei Imre, Molnár Mária, Kőszeg, Öregtorony, 1985. június 29.-július 29. Bev. Torday Aliz, Polgár Csaba. Szombathely : Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [24] p., ill. (Vas megyei múzeumok katalógusai ; 114.)
1991. Arma, Paul

(kenessei)[KENESSEI András]: Paul Arma köszöntése. = Magyar Hírlap, 1985. október 19. melléklet 6.

1992. Áron Nagy Lajos
 T.[TASNÁDI Attila]: Székesfehérvári képzőművészek bemutatója. = Népszava, 1985. december 5. 6.

1993. Asszonyi Tamás

ASSZONYI Tamás és Jávor Piroska kiállítása, Ajka, Nagy László Városi Művelődési Központ, 1985. május 17.-június 2. A kiállítást rend. Laluk György. Ajka : Nagy László Városi Művelődési Központ, 1985 [12] p., ill.

SZOMBATHÉY Viktor: Heman Ottó emlékműve. = Új Tükör, 1985. január 6. 45., ill.

1994. Aubanel, Jean-Philippe

Les GRIFFES de Lyon : 4 lyoni képzőművész kiállítása : Jean-Philippe Aubanel, Gilles Lecoivre, Anne Petrequin, Alain Pouillet., Pécsi Galéria, 1985. október 22.-december 1. Bev. Pinczehelyi Sándor, Thierry Raspail. Pécs : Pécsi Galéria, 1985 [12] p., ill.

1995. Baász Imre

BOGDÁN László: El a faltól : Baász Imre intenzív világa [beszélgetés]. = A hét, 1985. szeptember 5. 5., ill.

1996. Bachmann Gábor

BACHMAN Gábor és Vida Judit kiállítása, Pécsi Kisgaléria, 1985. december 13.-1986. január 19. Bev. Esterházy Péter. Pécs : Pécsi Kisgaléria, 1985 [8] p., ill.

MIKLÓSSY Endre: "PLUSZ stúdió" műteremház, Károlyi Mihály Emlék Alapítvány Vence, Franciaország. Építészek: Bachmann Gábor, Rajk László, Nagy Bálint. = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 39., ill. E F G R

MÜLLER Péter: Pesti Disneyland [Díszlet Müller Péter "Szomorú vasárnap" c. darabjának filmváltozatához. Építészek: Bachmann Gábor, Rajk László]. = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 45-46., ill. E F G R

1997. Bacskai Béla

Kubičková, Klara: Bacskai Béla. Bratislava : Madách, 1983 rec. Cs.B.[CSANÁD Béla] = Új Ember, 1985. június 2. 6.

1998. Bak Imre

Hommage à la Chirico : Bak Imre, Barabás Márton, El Kazovszkij, Kelemen Károly, Konecz András, Soós Tamás, Bp., Fészek Galéria, 1985. december 10.-1986. január 17. A kiállítást rend., bev. Hegyi Lóránd. Bp. : Fészek Galéria, 1985 5 p., + 10 dia, ill. *ism.* NÉMETH Lajos: Hommage és Giorgio de Chirico : Az 1985. december 10-én a Fészek Klubban rendezett kiállítás megnyitója. = Ráma, 1985, 49-51.

POST-TRADITIONELLE Kunst vier Maler aus Budapest, János Szirtes, Zuzu und Vető, Imre Bak, Wien, Mana Galerie, 10. April-3. Mai, 6. Mai-24. Mai, 3. Juni-21. Juni 1985. Vorw. László Beke. Wien : Mana Galerie, 1985 [32] p., ill.

1999. P. Bak János

P. BAK János festőművész emlékkiállítása, Győr, Városi Könyvtár Galériája, 1985. május 15.-június 4. Bev. Bak Péter. Győr : Városi Könyvtár, 1985 [12] p., ill. (Győri Városi Könyvtár kiállítási katalógusai ; 21.)

kiáll. Szolnok, Damjanich János Múzeum, 1985 *ism.* POGÁNY Ö. Gábor: P. Bak János emlékezete Szolnokon. = Népszava, 1985. július 12. 6.

2000. Bakallár József

kiáll. Bp., Kisduna Galéria, 1985 *ism.* LOSONCI Miklós: Japánból jött a Kis-Dunához. = Vasárnapi Hírek, 1985. július 7. 7.

LOSONCI Miklós: Bakallár József a Kis-Duna festője. Bp. : XX. Kerületi Tanács, 1985 55 p., ill. (Pesterzsébeti múzeumi füzetek ; 1.)

- LOSONCI Miklós: Híd a Kis-Duna és az óceán között. = Vasápmapi Hírek, 1985. szeptember 15. 6.
- SZÉNÁSY Éva: Magyar festő Japánban. = Magyar Hírlap, 1985. augusztus 13. 6.
- 2001. Bakó Ilona**
BAKÓ Ilona textilművész kiállítása, Zalaegerszeg, Városi Kiállító- és Hangversenyterem, 1985. október 25.-november 17. Bev. Morvay Judit. Zalaegerszeg : Városi Kiállító és Hangversenyterem, 1985 [6] p., ill. **ISM. MORVAY Judit:** Bakó Ilona ruhái. = Új Tükör, 1985. november 10. 4., ill.
- 2002. Bakos Ildikó**
BAKOS Ildikó szobrászművész kiállítása, Vác, Könyvtár Galéria, 1985. bev. Bakonyvári M. Ágnes. Vác : Városi Könyvtár, 1985 [6] p., ill.
- 2003. Balanyi Károly**
HAT kecskeméti grafikus : Balanyi Károly, Hegedűs 2. László, Gulácsy Géza, Molnár Péter, Probstner János, Zalotnai Pál, Szolnok, Megyei Művelődési Központ, 1985. április 18.-Bev. Bánszky Pál. Szolnok : Megyei Művelődési Központ, 1985 [8] p., ill.
- 2004. Balázs György**
B.Gy.[BALÁZS György]: Pénztintézeti Központ székháza. Budapest IX., Szamuely u. 38. Építész: Balázs György. = Magyar Építőművészet, 1985, 6. 44-45., ill. E F G R
- 2005. Balázs Imre**
Hogyan készül a kép? [beszélgetés Balázs Imrével]. = Kourunk, 44, 1985, 8. 630-634., ill.
- NAGY Zoltán: Huszonöt arckép. = Utunk, 1985. december 20. 7., ill.
- 2006. Balázs János**
MÉSZÁROS György: Az utolsó beszélgetés Balázs Jánossal. = Palócföld, 19, 1985, 6. 42-45., ill.
- 2007. Baliga Kornél**
BALIGA Kornél, Bp., Fényes Adolf Terem, 1985. március 27.-április 21. Bev. Baliga Kornél. Bp. : Műcsamok, 1985 [8] p., ill. (Építészeti-belsőépítészeti ; 2.) **ISM. DARITS Ágnes:** Építészeti-belsőépítészeti. = Művészet, 26, 1985, 8. 57-58., ill.; P.SZABÓ Ernő: A folyamatosság jegyében. = Magyar Ifjúság, 1985. április 26. 7., ill.; VADAS József: Táblás házak. = Élet és Irodalom, 1985. április 19. 12.
- 2008. Bálint Endre**
ÁTS, Erika: Eine Kathedrale der inneren Befreiung: Der ungarische Maler Endre Bálint. = Pannonia, 13, 1985, 3-4. 81-85., ill.
- Bálint Endre: Életrajzi törmelékek. Bp. : Magvető, 1984 > 1984. 1769. **rec. h. = Új Ember**, 1985. január 13. 6.; KARTAL Zsuzsa: A történelem labirintusában. = Művészet, 26, 1985, 9. 62-63., ill.; MARAFKI László = Magyar Nemzet, 1985. március 22. 8.; RADNÓTI Sándor: L'idiot de la famille. = Kortárs, 29, 1985, 4. 165-168.
- BÁLINT Endre festőművész kiállítása, Szolnok, Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ, 1985. A kiállítás rend., bev. Mucsi András. Bev. Bálint Endre. Szolnok : Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ, 1985 [16] p., ill.
- BODRI Ferenc: A Tisztaság könyvétől a Hazugság naplójáig : Bálint Endre hét évtizede. = Művészet, 26, 1985, 2. 28-30., ill.
- kiáll. Bp., Műcsamok, 1984 > 1984. 1769. **ISM. LÓSKA Lajos:** Csodás tárgytorodékek. = Művészet, 26, 1985, 2. 31-35., ill.; NAGY, Ildikó: Endre Bálint - sacral painting of our age. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 99, 1985 163-166.; SZÉKELY András: Bálint Endre művei. = Új Tükör, 1985. január 13. 24-25., ill.
- kiáll. Szentendrei Műhely Galéria, 1985 **ISM. EMBER Mária:** Kiállítási körkép Szentendrétől Újpestig. = Magyar Nemzet, 1985. július 11. 6.; BALOG János: Bálint Endre képszerzői. = Új Tükör, 1985. május 5. 3., ill.
- KOSSUTH-díj 1985 - Bálint Endre. = Magyar Nemzet, 1985. április 6. 9.
- SIK Csaba: Bálint Endre festészete. = Magyar Hírek, 1985. szeptember 21. 46-47., 62-63., ill.
- SZEMETHY Imre: Bálint Endre katedrál (patafizikai röp-pentyű). = Mozgó Világ, 11, 1985, 4. 100-102., ill.
- WAGNER István: Modern ikonok festőmestere. = Magyar Hírlap, 1985. április 4. 10.
- 2009. Balla József**
BARABÁS István: Az emlékmű. = A hét, 1985. szeptember 19. 5., ill.
- CIUPE, Aurel: Izig vérig művész. = A hét, 1985. szeptember 19. 5., ill.
- MUHI Sándor: Balla József. Bukarest : Kriterion, 1985 **rec. MURÁDIN Jenő:** Pályakép Balla Józsefről. = Utunk, 1985. szeptember 6. 7.; SZÁVAI Géza: A derűs festő. = A hét, 1985. szeptember 19. 5.
- 2010. Balog Tünde**
PÉTER András: Balog Tünde makói tárlata + Jámborné Balog Tünde kiállítása. = Péter László: Makói kistűkör. Makó : József Attila Múzeum, 1985 72-73., 83.
- 2011. Balogh András**
BALOGH András festőművész kiállítása, Bp., Iskola Galéria, 1985. szeptember 2-20. Bev. Bodnár Éva. Bp. Iskola Galéria, 1985 [8] p., ill.
- 2012. Balogh Balázs**
B.B.[BALOGH Balázs]: Teraszház, Budapest II., Nagybányai út 52. Építész: Balogh Balázs, Patocska Mária. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 20-21., ill. E F G R
- 2013. Balogh István**
Köteles Pál: Balogh István : Egy méltatlanul elfelejtett festőművész. = Déri Múzeum Évkönyve 1980 (1983) 387-408., ill. **rec. SOÓS Imre = Kisgrafika**, 14, 1985, 1. 40-41.
- 2014. Balogh István Vilmos**
BALOGH István Vilmos kiállítása, Pécs, IH Galéria, 1985. január 3-31. Bev. Hajdu István. Pécs : [k.n.], 1985 [8] p., ill. G
- 2015. Bán Magda**
BÁN Magdolna festőművész kiállítása, Kecskemét, Magyar Naív Művészek Múzeuma, 1985. április 13.-június 30.; Balatonfüred, Balatoni Galéria, 1985. július 13.-augusztus 8. Bev. Szelényi Pál. Kecskemét : Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [16] p., ill.
- LÉNÁRT György: Szívemben mindig visszajárok...: Beszélgetés egy naív festőművésznővel. = Magyar Hírek, 1985. szeptember 21. 30-31., ill.
- 2016. Banga Ferenc**
BANGA Ferenc grafikusművész kiállítása, Dunaujváros, Uitz Terem, 1985. október 10.-november 6. Bev. Dévényi István. Dunaujváros : Bartók Béla Művelődési Központ, 1985 [8] p., ill.
- KESERŰ Katalin: Képtelen utirajzok: Banga Ferenc rézmeteszetei. = Kortárs, 29, 1985, 11. 142-148., ill.
- VADAS József: Banga úr, a rajzmester [beszélgetés]. = Új Tükör, 1985. május 26. 27., ill.
- 2017. Bánovszky Miklós**
BÁNOVSZKY Miklós festőművész gyűjteményes kiállítása, Szentendrei Képtár, 1985. május-június. A kiállítást rend., bev. Mucsi András. Szentendre : Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [20] p., ill. E G **ISM. EMBER Mária:** Kiállítási körjárat Szentendrétől Újpestig. = Magyar Nemzet, 1993. július 11. 6.
- 2018. Bánsági András**
LOSONCI Miklós: Bánsági András. = Könyvtáros, 35, 1985, 8. 492., ill.
- 2019. Bánsági Vince**
BÁNSÁGHI Vince, Bánsági Péter, Bánsági Tibor, ifj. Bánsági Tibor "Nemzedékek" c. kiállítása, Bp., XXI. kerületi Művelődési Központ, 1985. február 22.-március 20. Bp. : XXI. ker. Művelődési központ, 1985 [8] p., ill. **ISM. (hegyi)[HEGYI Gyula]:** Családi tárlat. = Magyar Hírlap,

1985. március 13. 6.; LOSONCI Miklós: A Bánságiak. = Vasárnapi Hírek, 1985. február 17. 7.
- 2020. Baranyay András**
KEZEK : Baranyay András kiállítása, Budapest Galéria Kiállítóháza, 1985. április 25.-június 16. A kiállítást rend. Török Tamás. Bev. Hajdu István, Bán András, Károlyi Zsigmond, Tandori Dezső. Bp. : Budapest Galéria, 1985 23 p., ill. **ISM.** ANDRÁSI Gábor: "Kér, alkot, megvéd, ápol, megragad, formát" = Művészet, 26, 1985, 8. 56., ill.; EMBER Mária: Kiállítási órját Szentendrétől Újpestig. = Magyar Nemzet, 1985. július 11. 6.; P.SZABÓ Emő: Kezek. = Magyar Ifjúság, 1985. május 24. 6-7., ill.
- Tandori Dezső: Baranyay András. Bp. : Képzőművészeti, 1979 **rec.** HEGYI Lóránd = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 253.
- 2021. Barcsay Jenő**
BARCSAY Jenő nyolcvanöt éves. = Népszabadság, 1985. január 12. 15.
BRETYÁNSZKY Ilona: Életről, művészetéről [beszélgetés]. = Nők Lapja, 1985. március 30. 14-15., ill.
EMBER Mária: "Az én önarcképm a szentendrei gyűjteményem": Születésnapj interjú Barcsay Jenő festőművésszel. = Magyar Nemzet, 1985. január 12. 9., ill.
HARANGOZÓ Márta: Beszélgetés a 85. éves Barcsay Jenővel. = Esti Hírlap, 1985. január 10. 2.
K.P.[KERTÉSZ Péter]: Felavatták Barcsay Jenő új faliszőnyegét Szentendrén. = Magyar Nemzet, 1985. január 17. 7.
SÜMEGI György - TÓTH Piroška: Egy délután Barcsay Jenővel [beszélgetés]. = Forrás, 17, 1985, 12. 72-76.
VÁCZI Tamás: A Vigília beszélgetése Barcsay Jenővel. = Vigília, 50, 1985, 1. 56-62., ill.
w.i.[WAGNER István]: Ember és Anatómia : Barcsay Jenő 85. születésnapjára. = Magyar Hírlap, 1985. január 12. 7.
- 2022. Bárdy Margit**
BÁRDY Margit díszlet és jelmeztervező kiállítása, Bp., Várszínház Galéria, 1985. március 30.-május 31. A kiállítást rend. Kratochwill Mimi. Bev. Adolf Dresden. Bp. . Művészeti Alap, 1985 [12] p., ill. G **ISM.** TORDAY Alíz: Bárdy Margit tervei. = Új Tükör, 1985. április 21. 3-4., ill.
KÁRPÁTI Imre: Bárdy Margit : Egy külföldi magyar jelmeztervező itthon [beszélgetés]. = Színháztechnikai Fórum, 12, 1985, 2. 37-39., ill.
WAGNER István: Bárdy Margit újra itthon. = Magyar Hírlap, 1985. március 5. 6.
- 2023. Baricz Katalin**
kiáll. Bp., Helikon Galéria, 1985 **ISM.** VADAS József: Alvilág. = Élet és Irodalom, 1985. december 6. 13.
- 2024. Bartha Ágnes**
kiáll. Bp., Csók Galéria, 1985 **ISM.** CSORBA Mária: Bartha Ágnes ékszerai. = Új Tükör, 1985. december 1. 4., ill.
- 2025. Bartha László**
BERTALAN Lajos: Bartha László művészetéről. = Vasi Szemle, 39, 1985, 1. 54-59., ill.
BARTHA László festőművész kiállítása, Bp., Műcsamok, 1985. január 18.-február 24. A kiállítást rend. Herczeg Ibo-lyá. Bev. Horváth György. Bp. : Műcsamok, 1985 [40] p., ill. G **ISM.** BÁN András: Visszatekintés : Három kiállítás a Műcsamokban. = Magyar Nemzet, 1985. február 2. 9.; FRANK, János: Landscape, ledders, leaves. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 99, 1985. 175-177., ill.; LÓSKA Lajos: Túl a látványon. = Művészet, 26, 1985, 5. 32-35.; SZÉKELY András: Elvont realizmus. = Új Tükör, 1985. március 17. 24-25., ill.; P.SZÜCS Julianna: Szétvált utak. = Népszabadság, 1985. február 8. 7.; VADAS József: Jegyek a falon. = Élet és Irodalom, 1985. február 15. 13.; WAGNER István: Festői testamentum : Bartha László. = Magyar Hírlap, 1985. február 22. 6.
RIDEG Gábor: Egy fél évszázados festői pálya : Beszélgetés Bartha Lászlóval. = Művészet, 26, 1985, 5. 26-31., ill.
- 2026. Bartl József**
BARTL József akvarell kiállítása, Bp., Kisduna Galéria, 1985. január 20.- Bev. Fábán László. Bp. : Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 1985. [8] p., ill.
- 2027. Batári László**
BATÁRI László festőművész kiállítása, Kaposvár, Somogyi Képtár, 1985. április 19.-május 26. Bev. Pogány Gábor. Kaposvár : Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [12] p., ill. **ISM.** ARADI Nóra megnyitóbeszéde. = Múzeumi Tájékoztató, 1985, 5. 6-9., ill.
T.A.[TASNÁDI Attila]: Fényes szelek nemzedéke: Batári László. = Népszava, 1985. február 25. 6.
- 2028. Bazsonyi Arany**
BAZSONYI Arany festő és Vecsési Sándor festő kiállítása, Nagydorog, Művelődési Ház, 1985. március 18-31. Bev. Fecske András. Nagydorog : Művelődési Ház, 1985 [6] p., ill.
- 2029. Beck András**
EMBER Mária: Beck András halálára. = Magyar Nemzet, 1985. december 14. 9., ill.
- 2030. Bednay Dezső**
BEDNAY Dezső iparművész tűzzománc kiállítása, Sopron, Képcsamok Bemutatóterem, 1985. október 10-19. Bev. Hejjo Klein. Sopron . Képcsamok, 1985 [8] p., ill.
- 2031. Beke István**
SZÉKELYHIDI Ágoston: Festő a Hortobágy szélén. = Népszava, 1985. augusztus 12. 6.
- 2032. Belányi László**
LOSONCI Miklós: Festmények bőrből. = Vasárnapi Hírek, 1985. május 19. 6.
LOSONCI Miklós: Műalkotás Kruppon talpon. = Vasárnapi Hírek, 1985. december 1. 7.
- 2033. Bencsik István**
TAKÁCS Eszter: Az arc. = Élet és Tudomány, 1985. október 25. 1375., ill.
- 2034. Bencsik János**
KÁNTOR Lajos: A grafikus megkísérlése. = Új Tükör, 1985. december 22. 22., ill.
- 2035. Bencze Ilona**
TOCA, Mircsa: Benczédi Ilona szobrai. = Utunk, 1985. november 22. 7., ill.
- 2036. Bencze László**
BENCZE László kiállítása, Győr, Városi Könyvtár Galériája, 1985. Bev. Csapó György. Győr : Városi könyvtár, 1985 [12] p., ill., ill. (Győri Városi Könyvtár kiállítási katalógusai ; 22.) **ISM.** SALAMON Nándor: Bencze László rajzai. = Új Tükör, 1985. október 27. 3., ill.
Csapó György: Bencze László. Bp. : Képzőművészeti, 1984 > 1984. 1790. **rec.** SALAMON Nándor: "Életműve így törtélt" = Dunatáj, 8, 1985, 3. 68-70.
kiáll. Dudar, Kiállítóterem, 1985 **ISM.** PELLIONISZ Valéria: Bencze László festményei. = Új Tükör, 1985. május 19. 3-4., ill.
- 2037. Benczédi Sándor**
Banner Zoltán: Benczédi Sándor. Bukarest : Kriterion, 1984 **rec.** BEKE György: Ez nem humor - ez maga az élet. = A hét, 1985. június 20. 7., ill.; MAROSI Péter: Ábel és Kálmánka kispasztikák rengetegében. = Utunk, 1985. szeptember 6. 7.
- 2038. Bene Géza**
HEITLER László: A világ és a táj : Bene Géza képeiről. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 34-41., ill.
- 2039. Bene József**
BEKE György: Kitaposom a magam útját. = A hét, 1985. október 10. 6-7., ill.
- 2040. Benedek Péter (1955-)**
GAJDOS Csaba: Benedek Péter. = Könyvtáros, 35, 1985, 5. 301., ill.
- 2041. Benke Zsuzsa**
kiáll. Bp., Duna Galéria, 1985 **ISM.** URY Ibo-lyá: Alleluja változatok. = Új Ember, 1985. szeptember 22. 6.

2042. Benkő Erzsébet

(megay)[MEGAY László]: Benkő Erzsébet képszöveg műhelyében [beszélgetés]. = Magyar Nemzet, 1985. március 20. 7.

2043. Bényi Árpád

BÉNYI József: Bényi Árpád képeiről. = Alföld, 36, 1985. 7. 90-92., ill.

2044. Bényi László

kiáll. Bp., Katona József Színház, 1984 > 1984. 1795. **ism.** SZÉKELY András: A contemporary painter of Barbizon. = The New Hungarian Quarterly, 26, No 98, 1985 186-187., ill.

2045. Benyó Ildikó

BENYÓ Ildikó grafikusművész kiállítása, Bp., Pataky Galéria, 1985. augusztus 9.-szeptember 5. Bev. Dömötör János. Bp. : Budapest Galéria, 1985 [12] p., ill. G

BENYÓ Ildikó grafikusművész adományozott műveinek kiállítása, Hódmezővásárhely, Tomyai János Múzeum, 1985. június. Bev. Benyó Ildikó. Hódmezővásárhely : Tomyai János Múzeum, 1985 [12] p., ill. **ism.** TASNÁDI Attila: Benyó Ildikó rajzai és metszetei Hódmezővásárhelyt. = Népszava, 1985. június 14. 6.

BENYÓ Ildikó grafikusművész kiállítása, Pásztói Kisgaléria, 1985. szeptember 7.-október 5. Bev. ifj. Szabó István, Ferenczi László. Pásztó : Csohány Baráti Kör, 1985 [16] p., ill.

2046. Bér Rudolf

BÉR Rudolf festőművész kiállítása, Hatvani Galéria, 1985. január 18.-február 17. Bev. Ember Mária. Hatvan. Hatvani Galéria, 1985 [6] p., ill. **ism.** LOSONCI Miklós: Bér Rudolf képei. = Új Tükör, 1985. február 24. 4., ill.

2047. Berczeller Rudolf

BEKE László: Berczeller Rudolf szobrászata. = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 205-212., ill. G

2048. Berényi Ferenc

RIDEG Gábor: Hidépítés Szolnokon : Beszélgetés Berényi Ferencel. = Művészet, 26, 1985, 2. 42-47., ill.

2049. Berki Viola

kiáll. Kecskemét, Duna-melléki Református Egyházkerület, 1985 **ism.** TENKE Sándor: Berki Viola zoltár-grafikái. = Confessio, 9, 1985, 3. 110-112.; RUTTKAY János: Berki Viola kiállítása Kecskeméten. = Evangélikus Élet, 1985. május 26. 7.

P.SZABÓ Emőd: A valóság meséi - a mesék valósága [beszélgetés]. = Magyar Ifjúság, 1985. január 4. 27-29., ill.

2050. de Bernardo, Maria

kiáll. Maria de Bernardo, Vincenzo Pope, Mario Palli, Bp., Fiatal Művészek Klubja, 1985 **ism.** P.SZABÓ Emőd: Három olasz művész. = Új Tükör, 1985. április 28. 4., ill.

2051. Bernáth Aurél

BERNÁTH Aurél (1895-1982) emlékkiállítás, Bp., Ernst Múzeum, 1985. március 21.-április 28. A kiállítást rend. Frank János. Bev. Németh Lajos. Bp. : Múcsamok, 1985 [40] p., ill. G **ism.** BÁN András: Riviera - Badacsony. = Magyar Nemzet, 1985. április 24. 7.; DEIM Pál: Bernáth Aurél kiállításához. = Magyar Nemzet, 1985. április 6.; FRANK, János: The Aurél Bernáth exhibition. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 100, 1985 227-230., ill.; HARANGOZÓ Márta: Európa élvonalában. = Esti Hírlap, 1985. március 26. 2.; HARSÁNYI Zoltán: Bernáth Aurél festményei az Ernst Múzeumban. = Népszava, 1985. április 19.; ILLES Endre: Rend és dráma [megnyitó]. = Művészet, 26, 1985, 7. 23-25., ill.; KENESSEI András: Lehet-e főművet alkotni. = Magyar Hírlap, 1985. április 27. 8.; SZÁNTÓ R.Judit: Aurél Bernáth (1895-1982). = Budapesti Rundschau, 1985. április 22. 9., ill.; SZÉKELY András: Bernáth Aurél képei. = Új Tükör, 1985. április 21. 3., ill.; P.SZÚCS Julianna: Visszatérés az Ernst Múzeumba. = Népszabadság, 1985. április 6. 13.; VADAS József: Sötétük ég alatt. = Élet és Irodalom, 1985. március 29. 13.

(hm)[HARANGOZÓ Márta]: A festő pedagógus. = Esti Hírlap, 1985. november 14. 2.

K.A.[KENESSEI András]: Kilencven éve született Bernáth Aurél. = Magyar Hírlap, 1985. november 13. 5.

LACZKÓ András: "Pendüljön egy hang": Bernáth Aurél és Déry Tibor barátsága. = Műhely, 8, 1985, 3. 3-16.

ÖRKÉNY István: Bernáth Aurél: Igy éltünk Pannoniában [1956]. = Örkény István: Visszanézve. Bp. : Szépirodalmi, 1985 98-105.

SZÁNTÓ R. Judit: Poet des tiefen Blaus Aurél Bernáth (1895-1982). = Pannonia, 13, 1985, 1. 37-40., ill.

T.A.[TASNÁDI Attila]: Bernáth Aurél jubileumára. = Népszava, 1985. november 13. 6.

2052. Bernáth Elek

BERNÁTH Elek festőművész kiállítása, Szombathely, Művelődési Központ, 1985. Bev. Fischer Emőd. Szombathely : Művelődési Központ, 1985 [4] p., ill.

2053. Bertunek Katalin

kiáll. Bp., Fiatal Művészek Klubja, 1985 **ism.** P.Sz.E. [P.SZABÓ Emőd]: Ruhapróba. = Magyar Ifjúság, 1985. június 14. 36-38., ill.

2054. Biai Füglein István

BIAI Füglein István festőművész emlékkiállítás, Bp., Csontváry Terem, 1985. február 28.-március 9. Bev. Pogány Ö. Gábor. Bp. : Képcsamok, 1985 [4] p., ill.

2055. Bíró Gábor

kiáll. Sepsiszentgyörgy, 1985 **ism.** BAÁSZ Imre: Bíró Gábor festett képei. = Utunk, 1985. március 22. 7., ill.

2056. Blaskó János

kiáll. Bp., KISZ KB Székháza, 1985 **ism.** SOLTÉSZ István: A műalkotás hitele. = Új Tükör, 1985. december 15. 26., ill.

2057. Bodóczky István

FÖLDÉNYI F. László: Bodóczky István műtermében. = Művészet, 26, 1985, 7. 30-32., ill.

2058. Bódy Irén

BÓDY Irén, Kőszeg, Tábormokház, 1985. június 29.-szeptember 30. Szombathely : Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [12] p., ill. G

2059. Bohus Zoltán

BOHUS Zoltán és Lugossy Mária, Pécsi Galéria, 1985. január 11.-február 3. Kaposvári Galéria, 1985. február 8.-március 3. Pécs : Pécsi Galéria, 1985 [16] p., ill. **ism.** FRANK János: Bohus Zoltán és Lugossy Mária szobrászművészek kiállítása. = Múzeumi Tájékoztató, 1985, 3. 8-9., ill.

SINKOVITS Péter: Az üveg nyelvén szólva : Beszélgetés Bohus Zoltánnal. = Művészet, 26, 1985, 3. 30-35., ill.

2060. Bokros László

KOCZOGH Ákos: A dal szülői mesterét : Szolnoki beszélgetés Bokros Lászlóval. = Művészet, 26, 1985, 9. 14-17., ill.

2061. Boldizsár István

KF: Boldizsár István emléke. = Téglalpar, 9, 1985, 3. 6.

2062. Bolmányi Ferenc

MENYHÁRT László: Fényes rapszodiák : Beszélgetés Bolmányi Ferencel. = Művészet, 26, 1985, 5. 20-25., ill.

2063. Bolza Marietta

PÉCSI István: Hazatalált... : Látogatásban Bolza Mariettánál. = Hevesi szemle, 13, 1985, 4. 34-35., ill.

POGÁNY Ö. Gábor: Vissza a természethez. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 4. 36-38., ill.

2064. Borbás Tibor

MENYHÁRT László: Titkok plasztikában elbeszélve. = Művészet, 26, 1985, 9. 8-13., ill.

NAGY Péter: Radnóti Miklós szobránál [szoboravató, Hatvan, 1985. április 30.]. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 4. 47-49., ill.

2065. Borbély István

DÉVAI István: „A humánus jegyében alkotok” [beszélgetés]. = A hét, 1985. január 31. 6., ill.

2066. Bordi András

BANNER Zoltán: Oldás és kötés : Bordi András köszöntése. = Utunk, 1985. július 5. 7., ill.

- BORDI András: Ecset és szolgálat. = *Igaz Szó*, 33, 1985, 7. 43.
 DATU, Victor: Az a varázslat minden reggel megismétlődött. = *A hét*, 1985. június 13. 5., ill.
- HAJDÚ Győző: Bordi András műtermében. = *Igaz Szó*, 33, 1985, 9. 272-273., ill.
- HAJDÚ Zoltán: Vallomás [beszélgetés]. = *A hét*, 1985. június 13. 5., ill.
- kiáll. Marosvásárhelyi Képtár, 1985 *ism.* BANNER Zoltán: Megszóltatott művészet. = *Utunk*, 1985. december 18. 7., ill.
- PAULOVICS László: Szellemisége elkísér. = *A hét*, 1985. június 13. 5., ill.
- POLGÁRDY Géza: Bordi András megkésített köszöntése. = *Magyar Nemzet*, 1985. július 3. 6.
- 2067. Boromisza Tibor**
 BOROMISZA Tibor festőművész emlékkiállítás, Szentendre. Bev. Lécfalvi Alexa. Szentendre : Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [16] p., ill.
- 2068. Boros Lajosné Endresz Teréz**
 kiáll. Bp., Petőfi Irodalmi Múzeum, 1985 *ism.* ARATÓ Antal: Teri néni kiállítása [beszélgetés]. = *OSZK Híradó*, 28, 1985, 9-10. 151-152.; BÁNSZKY Pál: Borosné Endresz Teréz kiállítása elé. = *OSZK Híradó*, 28, 1985, 9-10. 152-154., ill.; GYETVAI Ágnes: Mesék édes anyateje. = *Magyar Nemzet*, 1985. október 30. 4.
- 2069. Borsodi Ferenc**
 BORSODI Ferenc festőművész kiállítása, Hódmezővásárhely, Tornyai János Múzeum, 198. szeptember. Bev. Sipka Sándor. Hódmezővásárhely : Tornyai János Múzeum, 1985 16 p., ill.
- 2070. Borsos Miklós**
 BORSOS Miklós rajzai. Bev. Borsos Miklós. Bp. : Szépirodalmi, 1985 241 p., ill. *rec.* ILLÉS Jenő: Borsos Miklós könyve. = *Film, Színház, Muzsika*, 1985. december 14. 28., ill.
- FABINY Tibor: Beszélgetés Borsos Miklóssal. = *Diakónia*, 7, 1985, 2. 38-48., ill.
- FÖLDES Anna: Látogatás a harmónia érdekében : Borsos Miklósnál Tihanyban [beszélgetés]. = *Földes Anna: Beszélgetni jó*. Bp. : Móra, 1985 80-89.
- 2071. Botár Edit**
 KOCSIS Mária: "A harmóniát kedvelem" [beszélgetés]. = *A hét*, 1985. augusztus 8. 7., ill.
- 2072. Bozóky Mária**
 kiáll. Balatonfüredi Kerektemplom, 1985 *ism.* T.S.[TÓTH Sándor]: Próféták, angyalok. = *Új Ember*, 1985. július 7. 6., ill.
- 2073. Bozsó János**
 FARKAS P. József: A Kiskunság festője: Portrévázlat Bozsó Jánosról. = *Népszava*, 1985. augusztus 18. 6.
- 2074. Bőröcz András**
 BÖRÖCZ - ROSKÓ, Bp., Stúdió Galéria, 1985. január 30.-február 24.; 1985. február 27.-március 30. Bev. Erdély Miklós. Bp. : Művészeti Alap, 1985 [12] p., ill. *ism.* (bán)[BÁN András]: Budapesti és pécsi bemutatók. = *Magyar Nemzet*, 1985. március 22. 5.;
- BÖRÖCZ András kiállítása, Bp., Helikon Galéria, 1985. augusztus 8.-szeptember 1. Bev. Simon Zsuzsa. Bp. : Műcsarnok, 1985 [2] p., ill. *ism.* GYETVAI Ágnes: Ez fantasztikus : Kamaratárlatok a fővárosban. = *Magyar Nemzet*, 1985. augusztus 27. 7.; TORMA Tamás: Bőröcz András plasztikái. = *Új Tükör*, 1985. szeptember 1. 4., ill.
- Hanglemez : Bőröcz András, Koncz András, Révész László kiállítása, Bp., Műjéppálya, 1984 *ism.* (bán)[BÁN András]: Régi lemezek : Kamarakiállításokról. = *Magyar Nemzet*, 1985. június 7. 6.
- MAYER Marianna: Bemutatjuk Bőröcz András grafikáit. = *Élet és Irodalom*, 1985. augusztus 23. 12.
- 2075. Bőrszőnyi-Kollarits Ferenc**
 kiáll. Szentesi Galéria, 1985 *ism.* POGÁNY Ó. Gábor: Bőrszőnyi-Kollarits Ferenc képei a Szentesi Galériában. = *Magyar Nemzet*, 1985. április 5. 7.
- 2076. Budahelyi Tibor**
 BUDAHELYI Tibor szobrászművész kiállítása, Nyiregyháza, Váci Mihály Műgyei és Városi Művelődési Központ, 1985. február 8.-március 3. Bev. Aknai Tamás. Nyiregyháza : Művelődési Központ, 1985 [10] p., ill.
- 2077. Buday György**
 HAJDU D. Dénes: Gondolatok egy fametszetorozatról. = *Reformátusok Lapja*, 1985. augusztus 11. 4., ill.
- 2078. Butak András**
 LÓSKA Lajos: Növényi struktúrák : Butak András grafikái, objektjei, könyvei. = *Művészet*, 26, 1985, 8. 20-23., ill.
- 2079. Buza Barna**
 SZEGHALMI Elemér - TÓTH Sándor: Emlékmű Ambrus Zoltánról [Gödöllő]. = *Új Ember*, 1985. október 6. 6., ill.
- 2080. Buzás András**
 BANNER Zoltán: Színek és asszonyármények. = *Utunk*, 1985. július 12. 7. ill.
- 2081. Callmeyer Ferenc**
 C.F.[CALLMEYER Ferenc]: Diplomata lakóház a Tanács körúton, Budapest. Építész: Callmeyer Ferenc. = *Magyar Építőművészet*, 1985, 1. 38-39., ill.
- 2082. Ceontea, Radu**
 LÁZÁR László: Radu Ceontea fehér színei. = *Utunk*, 1985. április 19. 7., ill.
- MAROSI Ildikó: A visszhang: ösztönző öröm [beszélgetés]. = *A hét*, 1985. február 14. 6.
- 2083. Chagall, Marc**
 B.B.A.[BÁLINT B. András]: Elhunyt Marc Chagall. = *Magyar Hírlap*, 1985. március 30. 7.
- EMBER Mária: Fény hunyt ki, meleg fény : Marc Chagall halálára. = *Magyar Nemzet*, 1985. március 30. 10., ill.
- GROÓ Gyula: Az ecset poétája. = *Evangélikus Élet*, 1985. június 9. 4.
- (hm)[HARANGOZÓ Márta]: Chagall. = *Esti Hírlap*, 1985. március 29. 2.
- KATONA Ágnes: Marc Chagall: Kék falu avagy menekülés Egyiptomba? = *Élet és Tudomány*, 1985. január 18. 94., ill.
- MOLNÁR Gabriella: Chagall Philadelphiában. = *Esti Hírlap*, 1985. június 5. 2.
- R.Gy.[RÓZSA Gyula]: Marc Chagall halálára. = *Népszabadság*, 1985. március 30. 13.
- SEBŐK Zoltán. In memoriam Marc Chagall (1887-1985). = 7 Nap, 1985. április 12. 32., ill.
- SZÓNYI György: Marc Chagall. = *Reformátusok Lapja*, 1985. április 21. 4.
- Zs.O.[ZSADÁNYI Oszkár]: Búcsú Marc Chagalltól. = *Új Élet*, 1985. április 15. 4.
- 2084. Chrísto**
 TORDAY Alíz: Csomagoljunk hidat, tornyot, hegyet : A Pont Neuf aranyban. = *Esti Hírlap*, 1985. november 16. 2.
- 2085. Ciupe, Aurel**
 BARABÁS István: Az iskolaalapító. = *A hét*, 1985. május 16. 16., ill.
- BEKE György: Az indulás öröksége : Aurel Ciupe 85 éves [beszélgetés]. = *Utunk*, 1985. május 24. 2., ill.
- 2086. Ciupe, Mária**
 TOCA, Mircea: Festmények szőnyegen. = *Utunk*, 1985. február 22. 7., ill.
- 2087. Cságoty Klára**
 CSÁGOLY Klára emlékkiállítás, Székesfehérvár, Alba Regia Építőipari Vállalat Művelődési Központ, 1985. április 12-26. Székesfehérvár : Alba Regia Művelődési Központ, 1985 [4] p., ill.
- kiáll. Tata, Vár, 1984 > 1984. 1835. *ism.* WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = *Új Forrás*, 17, 1985, 1. 59-62.

2088. Csáji Attila

kiáll. Hódmezővásárhely, Tornyai János Múzeum, 1985 *ism.*
SZILÁGYI Erzsébet: Csáji Attila képei. = Új Tükör, 1985.
április 14. 4.

2089. Csáki-Maronyák József

CSÁKI-MARONYÁK József festő és Csáki-Maronyák Éva
keramikus, Orosháza, Petőfi Művelődési Központ, 1985.
Bev. Csáki-Maronyák József és Éva, Borzsák Jenő. Orosháza
: Petőfi Művelődési Központ, 1985 [8] p., ill.

2090. Csáky Lajos

CSÁKY Lajos grafikusművész kiállítás, Kecskemét, Erdei
Ferenc Művelődési Központ, 1985. január 5.-február 5. Bev.
Pénzes Géza. Kecskemét : Erdei Ferenc Művelődési Köz-
pont, 1985 [8] p., ill.

2091. Csapody Vera

DEBRECZY - RÁCZ - TÓTHNÉ: Dr. Csapody Vera 1890-
1985. = Kertészlet és Szőlészet, 1985. november 28. 18., ill.
MEGHALT Csapody Vera. = Magyar Nemzet, 1985. novem-
ber 15. 4.

2092. Csavlek András

PALLAGI Ferenc: Metróművészet. = Esti Hírlap, 1985.
január 22. 3.

WAGNER István: Többféle tehetséggel. = Magyar Hírlap,
1985. szeptember 24. 6.

2093. Cseh Gusztáv

BENKŐ Samu: Cseh Gusztáv grafikusművész emlékezete :
Két beszéd [Búcsuztató]. = Tiszatáj, 11, 1985, 11. 92-95.

HAJDÚ D. Dénes: Cseh Gusztáv álmvilága. = Népszava,
1985. április 25. 6.

KÁNTOR Lajos: Cseh Gusztáv halálára. = Új Tükör, 1985.
július 7. 23., ill.

KÁNTOR Lajos: Cseh Gusztáv halálára : Átváltozás előtt és
után. = Utunk, 1985. július 28. 7., ill.

-kes [KESERŐ Emő]: Meghalt Cseh Gusztáv grafikusmű-
vész. = Magyar Nemzet, 1985. június 22. 8.

kiáll. Bp., Magyar Építészeti Múzeum, 1985 *ism.* SZÁSZNÉ
Mara = Kisgrafika, 14, 1985, 1. 31.; (szluka): Erdélyi műem-
lékek : Cseh Gusztáv rézkarcai. = Magyar Hírlap, 1985.
április 19. 10.

kiáll. Kolozsvár, Magyar Lyceum Könyvtára, 1985 *ism.*
BENKŐ Samu: Cseh Gusztáv kolozsvári grafikusművész
emlékezete : Két beszéd. = Tiszatáj, 39, 1985, 10. 92-95., ill.

MOLNÁR János: Cseh Gusztáv. = Téka, No. 5. (1985), 12.,
ill.

PANEK Zoltán: Képzőművészek kiutalásra. = Igaz Szó, 33,
1985, 2. 177-178.

POLGÁRDY Géza: A kolozsvári képmű. = Confessio, 9,
1985, 2. 119-121.

SZÁSZNÉ Mara: Elhunyt Cseh Gusztáv grafikusművész. =
Kisgrafika, 14, 1985, 2. 13., ill.

VIRT Dezső: Avantgarde és patriotizmus : Cseh Gusztáv
emlékezete. = Téka, No. 5. (1985) 12-13., ill.

2094. Csergezőn Pál

BALOGH Géza: A perzsa sah festője volt [beszélgetés]. =
Szülőhelyük Szabolcs-Szatmár. Nyiregyháza : Szabolcs-
Szatmár megyei Tanács, 1985 78-83.

2095. Csernus Tibor

WAGNER István: Csernus -Párizsból. = Magyar Hírlap,
1985. február 18. 6.

2096. Csértő Lajos

CSERTŐ Lajos szabadtéri kiállítása, Orosháza, 1985. Orosháza :
Városi Tanács, 1985 [12] p., ill.

2097. Csíha Katalin

(x): Nívódíjas óvoda. = Budapest, 23, 1985, 10. 31-32., ill.

2098. Cskók András

CSIKÓS András festőművész kiállítás, Kecskemét, Erdei
Ferenc Művelődési Központ, 1985. március 8-29. Bev. Döm-
ötör János. Kecskemét : Erdei Ferenc Művelődési Központ,
1985 [8] p., ill.

2099. Csikszentmihályi Róbert

kiáll. Szentendrei Képtár, 1984 > 1984. 1847. *ism.*
L.KOVÁSZNAI Viktória: Csikszentmihályi Róbert
Szentendrén. = Kritika, 1985, 1. 32-33. ill.

2100. Csohány Kálmán

Csohány emlékkiállítás, Pásztó, Csohány Baráti Kör
Kisgalériája, 1985. január 26-március 16. Bev. Csohány
Kálmán, Juhász Ferenc. Pásztó : Lovász József Művelődési
Központ, 1985 [8] p., ill.

kiáll. Salgótarján, Valóság Kisgaléria, 1985 *ism.* GÉCZY
János: Csohány Kálmánra emlékezve [megnyitó]. = Palóc-
föld, 19, 1985, 3. 33-35., ill.; (kelemen): Csohány emlékkiál-
lítás Salgótarjánban, = Magyar Nemzet, 1985. december 10.
6.

kiáll. Bp., Vigadó Galéria, 1985 *ism.* K.D.[KISS Dénes]:
Csohány Kálmán kiállítása Budapesten. = Népszava, 1985.
május 13. 6.

O.K.: Hatvan éve született Csohány Kálmán. = Magyar
Hírlap, 1985. január 31. 6.

(S.I.)[SOÓS Imre]: Csohány Kálmán emléke Nógrádban. =
Kisgrafika, 14, 1985, 2. 30.

SUPKA Magdolna: Csohány Kálmán grafikái, akvarelljei. =
Művészet, 26, 1985, 11-12. 9-13., ill.

2101. Csók István

BALOGH András: 120 éve született Csók István. = A Magyar
Képző- és Iparművészek Szövetsége Tájékoztatója, 1985, 1-
2.

2102. Csorba Géza

KÁRÁSZ Imre: Kőrösi Csoma Sándor szobra Tokióban. =
Reformátusok Lapja, 1985. június 30. 4., ill.

2103. Csorba Tibor

B.L.[BALÁSSY László]: A szépség igézetében : Csorba
Tibor halálára. = Új Ember, 1985. szeptember 22. 4.

kiáll. Bp., Lengyel Tájékoztató és Kulturális Központ, 1985
ism. (balássy)[BALÁSSY László]: Otthonról - haza [beszél-
getés]. = Új Ember, 1985. május 5. 6.

2104. Csutak Levente

BOGDÁN László: A nap nem halhat meg [beszélgetés]. = A
hét, 1985. október 3., 6., ill.

2105. Csutoros Sándor

CSUTOROS Sándor kiállítása, Lenti, Művelődési Központ,
1985. Lenti : Művelődési Központ, 1985 [6] p., ill.

2106. Czibalmos Paál Magdolna

kiáll. Czibalmos Paál Magdolna és Czibalmos Szabó
Kálmán, Esztergom, Balassa Bálint Múzeum, 1985 *ism.*
WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17,
1985, 6. 59-62.

2107. Czinke Ferenc

SZURONYOKON ősziróza 1919 : Czinke Ferenc, Salgótar-
ján, Kisgaléria, 1985. október 8.- Bev. Jakab Sándor. Salgó-
tarján : Nógrádi Széchenyik Igazgatósága, 1985 [6] p., ill.

2108. Cziráki Lajos

CZIRÁKI Lajos: Beszélgetés az Aventinuszon : Önéletrajzi
vallomások. = Műhely, 8, 1985, 3. 65-73., 4. 64-70., 5. 52-58.,
6. 61-69.

2109. Czöbel Béla

Frank János: Czöbel Béla. Bp.: Corvina, 1983 *rec.* TERÉNYI
Zoltán: Szász Endre és Czöbel Béla albumáról. = Somogy, 13,
1985, 2. 98-99.

2110. Dákay Ferenc

P.FEJŐS Ottó: Mindszenty szobor Stuttgartban. = Nemzet-
őr, 29, No. 425, 1985 11., ill.

2111. Dallos Jenő

DALLOS Jenő: A halak beszélnek. Békéscsaba : Papír- és
Nyomdaipari Műszaki Egyesület Békés megyei Szervezete,
1985 [120] p., ill.

2112. Dallos Marinka

DALLOS Marinka festőművész kiállítás, Kecskemét Ma-
gyar Naív Művészek Múzeuma, 1985. július 14.-szeptember

22. Bev. Merényi Ferenc. Kecskemét : Bács-Kiskun megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [16]p., ill. kiáll. Bp., Béke Szálló, 1985 *ism.* SZÉKELY András: Dallos Marinka képei. = Új Tükör, 1985. december 15. 3-4., ill.
- 2113. Deák Ferenc**
KÁNTOR Lajos: Deák Ferenc mives gondja és öröme. = *Igaz Szó*, 33, 1985, 12. 557-560., ill.
- 2114. Deák Zsuzsa**
kiáll. Bonyhád, Vörösmarty Művelődési Központ, 1985 *ism.* HUSZ Mária: Deák Zsuzsa reklámgrafikái. = Új Tükör, 1985. február 3. 4., ill.
- 2115. Dékány Ágoston**
ECSERY Elemér: Dékány Ágoston. = *Könyvtáros*, 35, 1985, 9. 557., ill
- 2116. Deim Pál**
kiáll. Győri Múcsamok, 1984 > 1985. 1862. *ism.* SALAMON Nándor: Deim Pál kiállítása. = Új Tükör, 1985. január 6. 4. KOLOZSVÁRY Marianna: Deim Pál. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
- 2117. Delaveu, Serge**
TISZAI Lajos: Magyar tájak, emberek francia eszettel [beszélgetés]. = *Művészet*, 26, 1985, 11-12. 94., ill.
- 2118. Demeter István**
SZEPESI Anna: Demeter István művészete. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
- 2119. Dévényi Sándor**
DÉVÉNYI Sándor építész kiállítása, Pécsi Kiszaléria, 1985. október 11.-november 10. Bev. Dévényi Sándor. Pécs: Pécsi Kiszaléria, 1985 [8] p., ill.
- KISTELEGGDI István: Egyetemi pinceklub, Pécs. Építés: Dévényi Sándor. = *Magyar Építőművészet*, 1985, 1. 42-43., ill.
- 2120. Dévényi Tamás**
MNDP munkacsoport kiállítása : Dévényi Tamás, Németh Katalin, Magyar Éva, Pazár Béla, Szeged, Délterv, 1985. Szeged : Délterv, 1985 8 p., ill.
- 2121. Devillers, Christian**
DEVILLERS, Christian - CHEMETOFF, Alexandre: A Saint-Saëns lakótelep reurbanizálása Montreynaud Saint-Étienne-ben, Franciaország. = *Magyar Építőművészet*, 1985, 3. 49-51., ill. E F G R
- 2122. Dinnyés László**
kiáll. Dinnyés László, Mitsui Sen, Tiry Péter, Bp., Bartók 32 Galéria, 1985 *ism.* P.SZABÓ Ernő: Magántermészet. = Új Tükör, 1985. január 27. 4.
- 2123. Diósy Antal**
DIÓSY Antal akvarelljeiből rendezett emlékkiállítás, Bp., Csontváry Terem, 1985. május 9-17. Bev. Bodnár Éva. Bp. : Képcsarnok, 1985 [6] p.
- DIÓSY Antal akvarelljeiből rendezett emlékkiállítás, Gyöngyös, Diósy Antal Terem, 1985. október 10-19. Bev. Bodnár Éva. Bp. : Képcsarnok, 1985 [4] p., ill.
- 2124. Dobozi Miklós**
MÁROSI Miklós: Béke Szálló : Építés: Dobozi Miklós. = *Opeion*, 1985, 8-9., ill.
- 2125. Domanovszky Endre**
RÓZSA Gyula: Domanovszky Endre. = *Népszabadság*, 1985. január 26. 13.
- 2126. Dombrovsky László**
DOMBROVSKY László festőművész emlékkiállítás, Bp., Vigadó Galéria, 1985. június 26.-július 28. A kiállítást rend. Ury Ibolya. Bev. Csanády András. Bp.: Művészeti Alap, [1985] 12 p., ill. (A Vigadó Galéria katalógusai; 51.) *ism.* TASNÁDI Attila: Dombrovsky-emlékkiállítás a Vigadó Galériában. = *Népszava*, 1985. július 26. 6.
- 2127. Domenig, Günther**
SZILÁGYI István: Günther Domenig banképülete Bécsben. = *Magyar Építőművészet*, 1985, 2. 51-52., ill. E F G R
- 2128. Dorosz Károly**
DOROSZ Károly kiállítása, Bp., Dorottya utcai Kiállítóterem, 1985. május 30.-június 19. Bp. : Múcsamok, 1985 [8] p., ill. *ism.* EMBER Mária: Kiállítási körjárat Szentendrétől Újpestig. = *Magyar Nemzet*, 1985. július 11. 6.; P.SZABÓ Ernő: Dorosz Károly kiállítása. = *Művészet*, 26, 1985, 10. 61-62., ill.; P.SZÜCS Julianna: A kárhózat katedrálisa. = *Népszabadság*, 1985. június 21. 7.; VADAS József: Csendes morbid. = *Élet és Irodalom*, 1985. június 14. 13.
- 2129. Drégely László**
kiáll. Miskolci Galéria, 1984 > 1984. 1876. *ism.* URY Ibolya = *Művészet*, 26, 1985, 4. 60-62., ill.
- 2130. Droppa Judit**
kiáll. Bp., Dorottya utcai Kiállítóterem, 1984 > 1984. 1877. *ism.* FORGÁCS, Éva: Decorative and functional textiles. = *The New Hungarian Quarterly*, 26, No 99, 1985 177-179., ill.; W.T.[WEHNER Tibor]: Textiltér. = *Művészet*, 26, 1985, 3. 62-63., ill.
- kiáll. Berlin, Magyar Ház, 1985 *ism.* WAGNER István: "Kötöttségek" Droppa-módra. = *Magyar Hírlap*, 1985. július 25. 6.; WAGNER István: "Bindungen" a la Droppa. = *Budapester Rundschau*, 1985. augusztus 26. 9.
- 2131. Drozsnik István**
DROZSNYIK István kiállítása, Miskolci Galéria, 1985. augusztus 30.-szeptember 29. A kiállítást rend. és bev. Jurecskó László. Miskolc : Miskolci Galéria, 1985 [16] p., ill. *ism.* D.SZABÓ Ede: Képek és trükkök : Két kiállítás a Miskolci Galériában. = *Napjaink*, 24, 1985, 11. 39.
- 2132. Dubuffet, Jean**
SEBŐK Zoltán: In memoriam Jean Dubuffet (1901-1985), = 7 Nap, 1985. augusztus 16. 31., ill.
- 2133. Duchamp, Marcel**
BEKE László: Duchamp, Aitorjai, Isten, halál, áldozat. = *Létünk*, 15, 1985, 2. 324-327.
- CHALUPECKÝ, Jindřich: Csakművész. = *Létünk*, 15, 1985, 2. 289-323.
- DENEGRÍ, Jesa: A Doboz a kofferban "titka". = *Létünk*, 15, 1985, 2. 328-332.
- DUCHAMP, Marcel - LIONNAIS, Francois le: Sakkparti, Párizs, 1932. = *Létünk*, 15, 1985, 2. 341-344.
- Molderings, Herbert: Marcel Duchamp. Frankfurt am Main : Qumran, 1983 rec. SEBŐK Zoltán: Új monográfia Marcel Duchampról. = *Létünk*, 15, 1985, 2. 345-350.
- Paz, Octavio: Apariencia des nuda - la obra de Marcel Duchamp. Mexico : Era, 1979 rec. SZÉKÁCS Vera: A megmaradt eszme. = *Nagyvilág*, 30, 1985, 4. 616-617.
- RUMNEY, Ralph: Marcel Duchamp, a sakkozó és egy-két ezzel összefüggő dolog [beszélgetés Francois le Lionnais-val]. = *Létünk*, 15, 1985, 2. 335-340.
- SCHWARZ, Arturo: Fiatalférfi és nő tavasszal. = *Létünk*, 15, 1985, 2. 274-288., ill.
- 2134. Ducky, Krzysztof**
kiáll. Bp., Fiaital Művészek klubja, 1984 *ism.* P.SZABÓ Ernő: Ducky Krzysztof plakátjai. = *Művészet*, 26, 1985, 2. 59
- 2135. Duschanek János**
KISS Mária: Szinpadí mesék : Látogatás Duschanek János festőművész műtermében. = *Művészet*, 26, 1985, 9. 18-19., ill.
- 2136. ifj.Éber Sándor**
KÓHEGYI Mihály: Végbúcsú ifj. Éber Sándortól. = *Tiszatáj*, 17, 1985, 11. 95., ill.
- 2137. Egger Rita**
kiáll. Bp., Olasz Intézet, 1985 *ism.* DOMBI József: Rita Egger grafikái. = Új Tükör, 1985. február 10. 3-4., ill.

2138. Egresi Zsuzsa

EGRESI Zsuzsa grafikusművész kiállítása, Bp., Dürer Terem, 1985. október 16-26. [4] p., [7] t., ill. **ism.** (S.I.)[SOÓS István] = Kisgrafika, 14, 1985, 3. 30-31., ill.

2139. Egry József

KERESZTÜRY Dezső: Egry József. = Ezer év : Arcképek a magyar történelemből. A szerk. biz. elnöke Kállai Gyula. Bp. : Hazafias Népfront, 1985 512-515., ill.

TAKÁTS Gyula: Egry József badacsonyi levele. = Takáts Gyula: Tükrök szava -betűk arca. Bp. : Szépirodalmi, 1985 160-165.

TAKÁTS Gyula: A keszthelyi Egry-szobor avatására [Boros Miklós]. = Tükrök szava - betűk arca. Bp. : Szépirodalmi, 1985 1661-168.

2140. Egyed László

EGYED László grafikusművész kamarakiállítása, Kecskeméti Galéria, 1985. február 9.-március 10. Bev. Ács Margit. Kecskemét : Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [1] p.

2141. Egyed Zoltán

F.J.[FINTA József]: Hotel Hungaria, Bécs. Építészek: Egyed Zoltán, Hans Hohenegger, Finta József. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 46-48., ill. E F G R

2142. Ehmann Krisztina

EHMANN Krisztina textiltervező kiállítása, Vác, Madách Imre Művelődési Központ, 1985. Bev. Köpöczy Rózsa. Vác : Madách Imre Művelődési központ, 1985 [8] p., ill.

2143. Eisenmayer Tibor

CSERNITZKY Mária: Eisenmayer Tibor "Arcok, ablakok 1984". = Mozgó Világ, 11, 1985, 3. 26., ill.

SOMOGYI Győző: Bemutatjuk Eisenmayer Tibor grafikáit. = Élet és Irodalom, 1985. január 18. 12.

2144. Ék Sándor

ÉK Sándor - Alex Keil, Veszprém, Dimitrov Megyei Művelődési Központ, 1985. A kiállítást rend., bev. László Péter. Veszprém : Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [72] p., ill. G R

2145. Eklér Dezső

E.D.-N.T.[EKLÉR Dezső - NAGY Tamás]: Klubkönyvtár, Dombegyháza. Építész: Eklér Dezső, Nagy Tamás. = Magyar Építőművészet, 1985, 1. 6., ill.

2146. Engel Tevan István

KÁNTOR Péter: Sarkantyús csizma, cügos cipő, csákó, sas és papagájorr - Engel Tevan István rajzairól. = Kortárs, 29, 1985, 6. 148., ill.

2147. Erdős Péter

ERDŐS Péter festőművész kiállítása, Pécs, Ferenczy Terem, 1985. október 10-19. Bev. Erdős Péter. Bp. : Képcsamok, 1985 [6] p., ill.

2148. Cs.Erdős Tibor

kiáll. Nagyvárad, 1985 **ism.**T.PÁLL Árpád: Cs.Erdős Tibor nagyváradi kiállítása. = Utunk, 1985- április 12. 7.

2149. Eszík Alajos

kiáll. Vác, Könyvtár Galéria, 1985 **ism.** GOLOVICS Lajos: Eszík Alajos kiállítása. = Művészet, 26, 1985, 20. 61., ill.

2150. Etaix, Pierre

FÁBER András: Yoyo rajzol: Etaix a filmes és grafikus. = Filmvilág, 28, 1985, 9. 17-20., ill.

2151. Fábri Zoltán

FÁBRI Zoltán kiállítása, Bp., Csók Galéria, 1985. május 23.-június 1. Bev. Fábri Zoltán. Bp. : Képcsamok, 1985 [4] p., ill. **ism.** BOGYAY Katalin: Fábri Zoltán képei. = Új Tükör, 1985. június 9. 3-4., ill.; -esse- [KENESSEI András]: Fábri festményei. = Magyar Hírlap, 1985. június 10. 7. KÜRTI László: "Újra megkísérett az olajfesték..." [beszélgetés]. = Film-Színház-Muzsika, 1985. június 1. 7., ill.

2152. Fajó János

VESZPRÉMI Miklós: Fajó János izgalmassága [beszélgetés]. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 9. 4.

2153. Faragó Endre

DURANCI, Bela: Faragó Endre. = Létünk, 15, 1985, 5.672-693., ill. G

2154. Farkas Aladár

kiáll. Bp., Munkásmozgalmi Múzeum, 1985 **ism.** GYETVAI Ágnes: Farkas Aladár emlékkiállítása. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 17. 7.; TASNÁDI Attila: Farkas Aladár emlékezete a Munkásmozgalmi Múzeumban. = Népszava, 1985. augusztus 23. 6.

2155. Farkas László

FARKAS László kiállítása, Bp., Stúdió Galéria, 1985. december 4.-1986. január 5. Bp. : Művészeti Alap, 1985 [8] p., ill.

2156. Farkas Magdolna

FARKAS Magdolna kiállítása, Hatvani Galéria, 1985. március 22.-április 14. Hatvan : Hatvani Galéria, 1985 [6] p., ill.

2157. Fazekas Magdolna

BÁLINTNÉ Hegyesi Júlia: Fazekas Magdolna festőművész bibliográfiája. Bev. Szurmay Ernő. Szolnok : Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár, 1985 56 p., 8 t., ill. (A Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár bibliográfiái ; 6.)

FAZEKAS Magdolna festőművész és Szabó László szobrászművész kiállítása, Hatvani Galéria, 1985. március 22.-április 14. Hatvan : Hatvani Galéria, 1985 [6] p., ill.

2158. Fejér Csaba

kiáll. Fejér Csaba, Szabó Iván, Bp., Gulácsy Galéria, 1985 **ism.** PELLIONISZ Valéria: Lovak és tájak. = ÚjTükör, 1985. március 24. 4., ill.

2159. Fejér Ernő

FOTOGRÁFIÁK és montázsok . Fejér Ernő kiállítása, Miskolci Galéria, 1985. szeptember 1-29. A kiállítást rend., bev. Fejér Ernő. Miskolc : Miskolci Galéria, 1985 20 p., ill. **ism.** HORPÁCSI Sándor: Fejér Ernő fotográfiái. = Új Tükör, 1985. október 6. 4.; D.SZABÓ Ede: Képek és tükrök : Két kiállítás a Miskolci Galériában. = Napjaink, 24, 1985, 11. 39.

2160. Fejér Zoltán

KERÉK Imre: Fejér Zoltán festői világa. = Soproni Szemle, 39, 1985, 3. 269-272., ill.

2161. Fekete György

FEKETE György belsőépítész, Zalaegerszeg : Városi Hangverseny- és Kiállítóterem, 1985. november 28.-1986. január 5. Zalaegerszeg : Városi Hangverseny- és Kiállítóterem, 1985 [6] p., ill.

FEKETE György, Bp., Fényes Adolf Terem, 1985. május 2-26. A kiállítás felelőse: Baranyi Judit. Bp. : Műcsamok, 1985 (Építészet- belsőépítészet ; 3.) [leporellő] **ism.** BALOG János: Fekete György kiállítása. = ÚjTükör, 1985. május 19. 4., ill.; D.Á.[DARITS Ágnes]: Fekete György kiállítása. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 100-101., ill.; SZÉKELY András: A derekszög félkörösítése. = Népszabadság, 1985. június 4. 7.;

VADAS József: Bútorok lámpafényben. = Élet és Irodalom, 1985. május 24. 12. hoz. BEKE Csilla: Művésztsziszlet. + VADAS József viszontválasza. = Élet és Irodalom, 1985. július 5. 2.

2162. Fekete József

GAZDA József: A reptülősök emlékműve. = Korunk, 44, 1985, 7. 744-648., ill.

2163. Fekete Nagy Béla

DOKUMENTUMOK Fekete Nagy Béla hagyatékából. Sajtó alá rend., bev. György Péter, Pataki Gábor. = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 213-232., ill. G

2164. Felcsúti László

F.L.[FELCSÚTI László]: SZOT Oktatási Központ, Művelődési Ház, Salgótarján. Építész: Felcsúti László. = Magyar Építőművészet, 1985, 1. 40-41., ill.

2165. Feld Lajos

SZASZÁK György: Feld Lajos csendje [beszélgetés]. = Új Szó, 1985. január 25. 11., ill.

2166. Feledy Gyula

FELEDY Gyula kiállítása, Bp., Vigadó Galériában, 1985. november 15.-december 15. Bp. : Művészeti Alap, 1985 [20] p., ill. (A Vigadó Galéria katalógusai ; 53.) **ISM.** ILLÉS Jenő: Feledy Gyula grafikái. = Új Tükör, 1985. december 1. 3., ill.; TASNÁDI Attila: Szorongás és remény. = Népszava, 1985. december 6. 6.

FELEDY Gyula ötvenhat rajza. Bev. Miklós Pál. Békéscsaba : Megyei Könyvtár, 1985 [114] p., ill.

2167. Fellini, Federico

kiáll. Gödöllői Galéria, 1985. **ISM.** SARKANTYÚ Mihály: Firkálások, torzszülöttek. = Népszava, 1985. június 7. 6.

2168. Felvidéki András

GYÁRFÁS Péter: A hagyomány és az avantgarde keresztútján [beszélgetés]. = Mozgó Világ, 11, 1985, 9. 112-128., ill.

2169. Ferenczy Béni

Ferenczy Béni arcképe. Bp. : Európa, 1984 > 1984. 1905. **REC.** KONTHA Sándor = Népszava, 1985. március 15. 6.

2170. Ferenczy Noémi

PÁLOSI Judit: Ferenczy Noémi művészi és tanári munkásságának eseménytörténete. = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 181-198. ill. G

2171. Fery Antal

(S.I.)[SOÓS Imre]: Egy csendesen eltelt évfordulóról : Ötven éve grafikus Fery Antal. = Kisgrafika, 14, 1985, 2. 5., ill. TÓTH Sándor: A riporter-fametsző Fery Antal. = Új Ember, 1985. szeptember 22. 6., ill.

2172. Filieri, Alonso

kiáll. Alonso Filieri, Nelio Sonogo, Giacomo la Commare, Bp., Józsefvárosi Galéria, 1985 **ISM.** (bán) [BÁN András]: Művirágok : Kamarakiállítások Szentendrén és Budapesten. = Magyar Nemzet, 1985 július 15. 7.

2173. Fillenz István

GYÁRFÁS Péter: Fény-áryék-képek : Beszélgetés Fillenz István grafikuművésszel. = Mozgó Világ, 11, 1985, 10. 100-115. ill.

2174. filo [Mihályfi Ernőné]

BODNÁR János: filo [beszélgetés]. = Magyar Hírek, 1985. május 11. 24-25., ill.

2175. Finta József

ERŐSS Ágota: Ritka harmóniája a szépnék [Budapesti Kongresszusi Központ], = Nők Lapja, 1985. február 9. 16-17., ill. F.J.[FINTA József]: Budapest Kongresszusi Központ.Építések: Finta József, Guczkó György, Harasztó György. = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 24., ill. E F G R FINTA József: Négy szálloda, négy feladat : Forum, Novotel, Penta, Tavema. = Magyar Építőipar, 34, 1985, 11. 661-668., ill.

HARANGOZÓ Márta: Szép Taverna, a la Finta! : Kívül, belül: építészeti bravúr. = Est Hírlap, 1985. december 23. 17. MORAVÁNSZKY Ákos: [Vélemény a Kongresszusi Központról]. = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 25., 57.

RUFFY Péter: Finta [beszélgetés]. = Ruffy Péter: A türelem ösvényei. Bp. : Magvető, 1985 484-490.

SOÓS Magda: Budapest új nevezetessége [Budapesti Kongresszusi Központ]. = Magyar Hírek, 1985. április 6. 14-17., ill.

SZIKORA Katalin: Ló a homlokzaton : A Tavema-vita margójára [beszélgetés]. = Magyar Hírlap, 1985. november 22. 7.

TIMON Kálmán: [Vélemény a Kongresszusi Központról]. = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 25.

2176. Fischer József

FISCHER József visszaemlékezéseiből. = Budapest Főváros Levéltára Közleményei 1984 (1985) 406-417.

KURCZ Béla: Újjáépítési kormánybiztos volt [beszélgetés]. = Magyar Nemzet, 1985. április 2. 6.

ZAKARIÁS János: Adalékok Fischer József munkásságához (1901-1945). Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985

2177. Focht Géza

FOCHT Géza keramikus kiállítása, Verőcsemaros, Gorka Géza Emlékmúzeum, 1985. Bev. Bakonyvári M. Ágnes. Vác : Vak Bottyán Múzeum, 1985 [6] p., ill.

2178. Fontos Sándor

FONTOS Sándor festőművész kiállítása, Salgótarján, Képcsarnok Vállalat Bemutatóterme, 1985.május 2.-11. Bev. Losonci Miklós. Bp. : Képcsarnok, 1985 [4] p., ill. **ISM.** TASNÁDI Attila: Járatlan ösvényeken. = Népszava, 1985. május 31. 6.

2179. Forgács Hann Erzsébet

SZENTKUTHY Miklós: Forgács-Hann Erzsébet szobrai és rajzai. = Szentkuthy Miklós: Műzsák testamentuma. Bp.: Magvető, 1985 458-460.

2180. Forintos Anna

FORINTOS Anna kiállítása, Dunaújváros, Munkásművelődési Központ, 1985. november 4.-november 17. Bev. Maksay László. Dunaújváros : Munkásművelődési Központ, 1985 [8] p., ill.

2181. Fóth Ernő

ASZALÓS Endre: Fóth Ernő. Bp. : Képzőművészeti, 1985 58 p., [16] p., ill. (Mai magyar művészet)

2182. Földi Péter

kiáll. Kecskeméti Képtár, 1985 **ISM.** GYETVAI Ágnes: Mesék édes anyateje. = Magyar Nemzet, 1985. 1985. október 30. 4.

2183. Francsics József

FRANCICSICS József festőművész gyűjteményes kiállítása, Székesfehérvár, István Király Múzeum, 1985. június 29.-augusztus 25. A kiállítást rend., bev. Kovács Péter. Székesfehérvár : István Király Múzeum, 1985 16 p., ill. (Az István Király Múzeum közleményei. D sorozat ; 162.)

2184. Frank Pigyes

GELENCSÉR Éva: Frank Frigyes festőművész (1890-1976). Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985

2185. Frank, Magda

MOLNÁR Gabriella: Művész a kövek között : Budapesti beszélgetés Magda Frankkal. = Esti Hírlap, 1985. július 30. 2.

2186. Frimmel Gyula

FRIMMEL Gyula grafikusművész kiállítása, Ajka, Városi Művelődési Központ, 1985. október 11. Bev. Frimmel Gyula. Ajka : Városi Művelődési Központ, 1985 [4] p., ill.

2187. Frisch László

FRISCH László festőművész kiállítása, Bp., Helikon Galéria, 1985. május 16.-június 9. A kiállítást rend. Ratkai Ida. Bp. : Műcsarnok, 1985 [4] p., ill. **ISM.** TASNÁDI Attila: Járatlan ösvényeken. = Népszava, 1985. május 31. 6.

2188. Fuchs, Bohuslav

KUBINSZKY, Mihály: Bohuslav Fuchs. Bp. ; Warszawa : Akadémiai ; 1985 26p., [52] t., ill. (Architektura i architektki swiata wspolczesnego)

2189. Fülöp Antal Andor

SZABÓ T. Attila: Fülöp Antal Andor gyűjteményes kiállítása el. = Szabó T. Attila: Tallózás a múltban. Bukarest : Kriterion, 1985 472-474.

2190. Fürtös György

FÜRTÖS György keramikusművész kiállítása, Boglárlelle, Tóparti Galéria, 1985. augusztus 3.-szeptember 8. Kaposvár : Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [8] p., ill.

2191. Gaál András

GAÁL András: Csiki ablak a viágra. = A hét, 1985. február 7. 6-7., ill.

2192. Gál Anna

kiáll. Temesvár, 1985 **ISM.** WAGNER István: Múlt és jelen egy kiállításon. = Magyar Hírlap, 1985. november 23. 6. SZEKERNYÉS János: "Egy kiállítás anyagával jöttem fel a bányából" [beszélgetés]. = A hét, 1985. október 31. 6-7., ill.

2193. Gábor Áron

GÁBOR Áron kiállítása, Bp., Fiala Művészek Klubja, 1985. november 14-28. A Kiállítást rend. Fitz Péter. Bev. Pataki Gábor, Fitz Péter. Bp.: Művészeti Alap, 1985 [16] p., ill. E

2194. Gábor Marianne

GÁBOR Marianne kiállítása, Bp., Vigadó Galéria, 1985. december 19.-1986. január 19. A kiállítást rend., bev. Pogány Ö. Gábor. Bp.: Művészeti Alap, 1985 [20] p., ill. (A Vigadó Galéria katalógusai; 54.)

2195. Gábor Móric

HEITLER László: Képek és emlékek: Gábor Móric festőművészről. = Művészet, 26, 1985, 5. 63-64., ill.

2196. Gadányi Jenő

GADÁNYI Jenő emlékkiállítása, Nagykanizsa, Művelődési Központ, 1985. február. 11.-március 3. Bev. Lukácsy Sándor. Nagykanizsa: Művelődési Központ, 1985 [4] p., ill. kiáll. Esztergom, Balassa Múzeum, 1985 **ism.** HEITLER László: Gadányi Jenő képei. = Új Tükör, 1985. október 13. 3., ill. **ism.** LUKÁCSY Sándor: Gadányi Jenő emlékkiállítása Esztergomban. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 28. 9. LUKÁCSY Sándor: Művészete mint a gyermek arca. = Új Tükör, 1985. február 17. 6., ill.

2197. Gádor István

ROMVÁRY Ferenc: Gádor István Múzeum, Siklósi vár. = Új Tükör, 1985. január 13. 3., ill.

2198. Gádoros Lajos

GÁDOROS Lajos visszapillantása az elmúlt fél évszázadra: Pályakép és korrajz. = A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Tájékoztatója, 1985, 1-2. 56-61.

2199. Galambos Tamás

GALAMBOS Tamás festőművész kiállítása, Bp., Kisduna Galéria, 1985. március 7. Rend. Bakallár József. Bp.: Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 1985 [8] p., ill.

kiáll. Hatvani Galéria, 1984 > 1984. 1929. **ism.** LAKATOS István: Galambos Tamás hatvani kiállításáról. = Művészet, 26, 1985, 3. 63-64., ill.

2200. Gálffy Lola

kiáll. Gálffy Lola, Kántor Andor, Bp., Gulácsy Galéria, 1985 **ism.** PELLIONISZ Valéria: Gálffy Lola és Kántor Andor festményei. = Új Tükör, 1985. december 1. 3., ill.

2201. Ganczaugh Miklós

ECSERY Elemér: Ganczaugh Miklós. = Könyvtáros, 35, 1985, 3. 173., ill.

kiáll. Bp., Fiala Művészek Klubja, 1985 **ism.** ECSERY Elemér: Ganczaugh Miklós grafikái. = Új Tükör, 1985. február 10. 4., ill.

2202. Ganzer Katalin

NÉMETH Gyula: Első bemutatkozás. = Hét, 30, 1985, 12. 8.

2203. Garabuczi Ágnes

kiáll. Bp., Iskola Galéria **ism.** CSORBA Mária: Garabuczi Ágnes festményei. = Új Tükör, 1985. október 27. 4., ill.; GYETVAI Ágnes: Kéthavi kiállítási napló Csepelről. = Magyar Nemzet, 1985. november 26. 6.; LOSONCI Miklós: Romantikus látomások. = Vasárnapi Hírek, 1985. október 13.; L.RÉTI Anna: Garabuczi Ágnes képei. = Esti Hírlap, 1985. november 10. 2.

2204. Gaszó Rozália

KENESSEI András: Gaszó Rozália grafikái. = Magyar Hírlap, 1985. január 15. 6.

2205. Gece Árpád

GECE Árpád festő és Nagy István szobrász kiállítása, Szolnok, SZMT színházterme, 1985. augusztus 28.-szeptember 6. Szolnok: Szakszervezetek Megyei Tanács, 1985 [4] p., [2] t., ill.

2206. Gedő Ilka

ANTALFI Mária: Gedő Ilka festőművész (1921-1985). = Új Élet, 1985. július 1. 3.

GEDŐ Ilka (1921-1985) festőművész kiállítása, Szentendre, Művésztelepi Galéria, 1985. június 28.-július 28. A kiállítást

rend. Mucsi András. Bev. Gedő Ilka, Spiró György. Szentendre: Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [12] p., ill. **F. ism.** ANTALFI Mária: Gedő Ilka kiállítása. = Új Élet, 1985. augusztus 15. 4.; (bán)[BÁN András]: Művirágok: Kamarakiállítások Szentendrén és Budapesten. = Magyar Nemzet, 1985. július 15. 7.; LUKÁCSY András: Gedő Ilka képei. = Új Tükör, 1985. július 14. 3., ill.; URY Iboilya: Gedő Ilka festőművész kiállítása. = Művészet, 26, 1985, 10. 63. GYETVAI Ágnes: Meghalt Gedő Ilka festőművész. = Magyar Nemzet, 1985. június 21. 7. LUKÁCSY Sándor: Gedő Ilka. = Új Írás, 25, 1985, 7. 69-70., ill.

SZABÓ Júlia: Gedő Ilka halálára. = Élet és Irodalom, 1985. június 28. 12.

2207. Gellér B. István

SZEGŐ György: Gellér B. István grafikáihoz. = Élet és Irodalom, 1985. június 28. 12., ill.

2208. Gellért Hugó

ELHUNYT Gellért Hugó. = Népszava, 1985. december 9. 9

2209. Gerlőczy Sári

SZENTKUTHY Miklós: Gerlőczy Sári festőművész rajzainak kiállítása. = Szentkuthy Miklós: Műzsák testamentuma. Bp.: Magvető, 1985 496-497.

2210. Gerzson Pál

DURKÓ Zsolt: Lenyomatok jelenkorunkról - Gerzson Pál művészetéről. = Kortárs, 29, 1985, 2. 166-167.

GERZSON Pál festőművész kiállítása, Baja, József Attila Művelődési Központ, 1985. november 4.-Bev. Fodor András, Baja: Művelődési Központ, 1985 [4] p., ill.

GERZSON Pál, Vác, Hincz Gyűjtemény, 1985. A kiállítást rend. Bakonyvári M. Ágnes. Bev. Fodor András. Vác: Vak Bottyán Múzeum, 1985 [6] p., ill. (Hincz Gyula Állandó Gyűjtemény kamarakiállításai; 2.) **ism.** LOSONCI Miklós: Gerzson Pál képei. = Új Tükör, 1985. július 28. 4.

2211. Gink Judit

kiáll. Bp., Ernst Múzeum, 1985 **ism.** GYETVAI Ágnes: Három kiállításról. = Magyar Nemzet, 1985. október 1. 7.

2212. Gombár Judit

BORS Edit: A ház gazdái Markó Iván és Gombár Judit. = Lakáskultúra, 20, 1985, 1. 33-35., ill.

FÖLDES Anna: Hátán háza...meg a Róka-hegyen: Győri találkozás Gombár Judittal és Markó Ivánnal [beszélgetés]. = Földes Anna: Beszélgetni jó. Bp.: Móra, 1985 183-190.

2213. Gönczi András

GÖNCZI András textiliparművész és Kő Pál szobrászművész kiállítása, Siófok, Hotel Interpress Galéria, 1985. május 15.-szeptember 30. Bev. Gönczi András, Kő Pál. Bp.: Interpress Hotel, 1985 [12] p., ill. E **G. ism.** TASNÁDI Attila: Interpress Galéria. = Népszava, 1985. június 3. 6.

2214. Görgényi István

kiáll. Tatabánya, Kemstok Terem, 1985 **ism.** E.NAGY Lajos: Görgényi István emlékkiállítása. = Új Tükör, 1985. március 17. 4., ill.; WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 3. 52-54.

2215. Gráber Margit

BENEDEK Katalin: Munkásábrázolás Gráber Margit művészetében. = Művészet, 26, 1985, 4. 28-31., ill.

kiáll. Bp., Jókai Klub, 1985 **ism.** SZÉKELY András: Gráber Margit képei. = Új Tükör, 1985. július 21. 4., ill.

2216. Gross Arnold

GROSS Arnold emlékkönyve. Bp., Móra, 1985 [32] t., ill. **ism.** (harangozó)[HARANGOZÓ Márta]: Gross-emlékkönyv. = Esti Hírlap, 1985. december 5. 2.; JANIKOVSKY Éva: Arnold Gross's album. = Hungarian Book Review, 27, 1985, 4. 8-9., ill.

SZENTKUTHY Miklós: Karácsonyfa-opus: Gross Arnold világa. = Szentkuthy Miklós: Műzsák testamentuma. Bp.: Magvető, 1985 491-492.

2217. Gruber Béla

kiáll. Bp., Magyar Hajó és Darugár Művelődési Háza, 1985
ism. SZÉKELY András: Gruber Béla emlékezete. = Új Tükör, 1985. október 20. 4., ill.

2218. Grundlg, Hans

FÖRSTER, Ruth: Álmodó és harcos egy személyben : Hans Grundlg életéről és munkásságáról. = Művészet, 26, 1985, 9. 55-59., ill.

2219. Gruzda János

MURÁDIN Jenő: A téli Széptitkát. = Utunk, 1985. november 29. 7., ill.

2220. Gulyás Géza

ANTOLÓGIA : Gulyás Géza, Gyöngyösi Gyöngyi, Tábori Aranka versillusztrációi., Lakitelek, Művelődési Ház, 1985. Lakitelek : Művelődési Ház, 1985 [8] p.

2221. Gulyás Gyula

kiáll. Gulyás Gyula, Hencze Tamás, Bp., Fészek Galéria, 1984 > 1984. 1949. ism. FRANK, János: Plaster of Paris and paint - and glass. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 97, 1985 187-191., ill.

2222. Gyarmathy Tihamér

FÁBIÁN László: Nyomok a térben : Gyarmathy Tihamér születésnapjára. = Magyar Nemzet, 1985. március 8. 6.

LÓSKA Lajos: Képek, emlékek [interjú]. = Új Tükör, 1985. július 28. 27., ill.

2223. Gyémánt László

GYÉMÁNT László gyűjteményes kiállítása, Bp., Műcsarnok, 1985. augusztus 22.-szeptember 22. A kiállítást rend. Gelencsér Éva. Bev. Frank János. Bp. : Műcsarnok, 1985 54 p., ill. E ism. BOGYAY Katalin: Gyémánt László képei. = Új Tükör, 1985. szeptember 1. 4.; HARANGOZÓ Márta: Festmény által - homályosan. = Esti Hírlap, 1985. szeptember 2. 2.; KENESSEI András: Szereti ön a dzsesszt? = Magyar Hírlap, 1985. szeptember 17. 6.; MAJOR Ottó: Gyémántkőszőrű. = Új Tükör, 1985. szeptember 22. 27., ill.; SZABÓ György: Gyémánt László gyűjteményes kiállítása. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 3. 7.; P.SZÜCS Julianna: A Cosmopolistól a Hontalanig. = Népszabadság, 1985. szeptember 3. 7.; VADAS József: Alternatívák. = Élet és Irodalom, 1985. szeptember 13. 12.; -végh: Die Maler Laszlo Gyémánt. = Budapesti Rundschau, 1985. augusztus 26. 9., ill.

kiáll. Bp., Csók Galéria, 1984 > 1985. ism. SZÉKELY András: Kötéltánc. = Új Tükör, 1985. január 6. 24-25., ill.

NÁDOR Tamás: Nem akarok holnapra tegnapi lenni : 10 kérdés Gyémánt Lászlóhoz. = Magyar Ifjúság, 1985. szeptember 27. 32-34., ill.

2224. Gyenes Ida

VIOLA József: Gyenes Ida. = Könyvtáros, 35, 1985, 11. 687., ill.

2225. Györfi Sándor

GYÖRFI Sándor, Szolnok, Megyei Művelődési Központ, 1985. Bev. Körmendi Lajos. Szolnok : Megyei Művelődési Központ, 1985 [12] p., ill.

KOVÁCS Gyula: Ismét realizmus : Györfi Sándor szobrászata. = Művészet, 26, 1985, 8. 8-12., ill.

TASNÁDI Attila: Györfi Sándor művészetéről. = Népszava, 1985. december 13. 6.

2226. Sz. Györfy Klára

kiáll. Tatabánya, Művelődési Központ ism. WEHNERT Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 2. 91-93.

2227. Györkös Mányi Albert

kiáll. Szatmár, 1984 ism. ÁGOPCSA Marianna: A festő és a táj. = A hét, 1985. november 21. 6.

kiáll. Kolozsvár, Folio-Galéria, 1985 ism. GÁBOR Csilla: Kalevala-képek kiállítása. = Utunk, 1985. március 29. 7.

2228. Györy Eszter

GYÖRY Eszter festőművész kiállítása az új Nemzeti Színház javára, Bp., Csontváry Terem, 1985. március 21.-április 7.

Bev. Drecin József, Bán András. Bp. : Művészeti Alap, 1985 [16] p., ill. (Vigadó Galéria katalógusai; 48.) ism. POKORNY István: A színpad egy deszkája tőlem származik majd : Kiállítás a Nemzeti Színházért. = Magyar Hírek, 1985. május 25. 14-15., ill.; (P.Sz.E.) [P.SZABÓ Emőf]: Festmények a Nemzeti Színházért. = Budapest, 1985. 23, 1985, 6-24., ill.; ZENGŐ Mihály: Györy Eszter kiállítása. = Téglaipar, 9, 1985, 4. 6., ill.

2229. Gyulai Líviusz

NÁDOR Tamás: Orszarvú és kentaúr : 10 kérdés Gyulai Líviuszhoz. = Magyar Ifjúság, 1985. január 25. 32-34., ill.

2230. Gyurcsek Ferenc

"EGYÜTT a Duna mentén" : Gyurcsek Ferenc, Kalló Viktor, Mazsaroff Miklós kiállítása, Bp., Bolgár Kulturális és Tájékoztató Központ, 1985. január 31.-február 20. Bp. : Bolgár Kulturális és Tájékoztató Központ, 1985 [8] p., ill. ism. T.A. [TASNÁDI Attila] = Népszava, 1985. február 13. 9.

2231. Haáz F. Rezső

FALVAY Károly: Festők vallomása a magyar néptáncról. = Táncművészet, 10, 1985, 4. 29., ill.

2232. Haidinger, Wolfgang L.

SZOBRÁSZOK a bécsi Künstlerhausból : Wolfgang L. Haidinger, Kurt Ingerl, Walter Kölbl, Osamu Nakajima, Bp., Fényes Adolf terem, 1985. január 18-február 10. A kiállítást rend. Jerger Krisztina. Bp. : Műcsarnok, 1985 [8] p., ill.

2233. Hajjas Tibor

HAJJAS Tibor 1946-1980. Szerk. Beke László, Széphegyi F. György. Bev. Beke László. Párizs : Magyar Műhely, 1985 [44] p., ill. E tart. Hajjas Tibor: Önletrajz. A katódsugárzás szépsége, Nyilatkozat a Sydney-i Biennálé számára, Performance: A halál szekszeplije, Animációs filmterv vázlat című írásait.

2234. Hajnal Gabriella

HAJNAL Gabriella gobelin kiállítása, Kaposvár, Somogyi Képtár, 1985. december 8.-1986. január 30. Bev. Hajnal Gabriella. Kaposvár : Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [6] p., ill. ism. [HAJNAL Gabriella bevezetője] = Múzeumi Tájékoztató, 1985, 12. 1-2., ill.

2235. Hajnal Miklós

HAJNAL Miklós grafikus kiállítása, Esztergom, Galéria, 1985. Bev. Wehner Tibor. Esztergom : Balassa Bálint Múzeum, 1985 [6] p., ill.

2236. Hajósi Antal

RÁKOS Edit: Hajósi festőművész élettörténetéhez. = Magyar Nemzet, 1985. június 28. 12.

2237. Halápy János

kiáll. Hajdúböszörmény, Művelődési Ház, 1985 ism. KENESSEI András: Halápy János emlékkiállítása. = Magyar Hírlap, 1985. július 9. 6.

2238. Halász Károly

HALÁSZ Károly grafikusművész, Lois Viktor szobrászművész kiállítása, Vác, Görög Templom Kiállítóterem, 1985. május 17.-június 30. Vác : [Vak Bottyán Múzeum], 1985 [12] p., ill.

2239. Halász Szabó Sándor

AKNAI Tamás: Halász Szabó Sándor. Szentes : Városi Tanács, 1985 85 p., ill.

2240. Hamza D. Ákos

POKORNY István: Magyar művészek Sao Paolóban : Hamza D. Ákos, Mágóri Varga Béla [beszélgetés]. = Magyar Hírek, 1985. augusztus 22. 14-15., ill.

2241. Hamza Erzsébet

SZILÁGYI András: Hamza Erzsébet. = Úvegipar, 17, 1985, 8. 3.

2242. Hangya András

BÁNYAI Ános: Hangya András bizonyossága. = Létünk, 15, 1985, 1. 185-188., ill.

LÉVAY Endre: Művészetének vonala kiindulópontjára mindig visszatér. = Úzenet, 15, 1985, 1. 43.

2243. Haranghy Jenő

KOMJÁTHY Kálmán: Haranghy Jenő festőművész tanár munkásságának ismertetése. Körmend : Hazafias Népfrent, 1985 57 p., ill.

2244. Harsay Ilona

kiáll. Bp., Budapest Galéria Kiállítóháza, 1985 ism. HAJDÚ Éva: Harsay Ilona kiállítása. = Magyar Nemzet, 1985. február 7. 7.

2245. Hartman, Mauno Runar

kiáll. Bp., Múcsamok, 1984 > 1984. 1967. ism. SZVERLE Mária: Kötődés a fához. = Művészet, 26, 1985, 1. 19., ill.

2246. Havassy Pál

HORLER Miklós: Havassy Pál (1924-1985). = Műemlékvédelem, 29, 1985, 4. 308-309., ill.

P.Gy.: Havassy Pál (1924-1985). = OSZK Híradó, 28, 1985, 7-8. 107-108.

2247. Háy Ágnes

HÁY Ágnes grafikái. Bp., Budapest Galéria Kiállítóháza, 1985. július 15.-augusztus 25. A kiállítást rend. Török Tamás, Háy Ágnes. Bev. Antal István. Bp.: Budapest Galéria, 1985 [27] t., ill. E ism. GYETVAI Ágnes: Füzetrajzok A-tól Dul-Engelmig. = Magyar Nemzet, 1985. július 22. 7.; SZÉKELY András: Háy Ágnes grafikái. = Új Tükör, 1985. augusztus 4. 3-4., ill.; VADAS József: Görbe szemmel. = Élet és Irodalom, 1985. augusztus 16. 13.

2248. Haynal Kornél

HAYNAL Kornél festőművész kiállítása, Bp., Dorottya utcai Kiállítóterem, 1985. június 27.-július 20. Bev. P. Szűcs Julianna. Bp.: Múcsamok, 1985 [8] p., ill. G ism. P. SZABÓ Ernő: Haynal Kornél grafikái. = Új Tükör, 1985. július 14. 3-4.; SZÉKELY András: Korszerűtlen szecesszióval. = Népszabadság, 1985. július 9. 7.

SIMONFFY András: Haynal Kornél képei elé. = Mozgó Világ, 11, 1985, 10. 38-39., ill.

2249. Hebler, Herman

Herman HEBLER, Pécsi Kisgaléria, 1985. március 1-24. Pécs : Pécsi Kisgaléria, 1985 [12] p., ill.

2250. Hegedűs Péter

SZÁNTÓ Tibor: Békéscsaba Megyei Könyvtár : Építész: Hegedűs Péter, Csomay Zsófia. = Opeion, 1985, 13-15., ill.

2251. B.Hegyí László

kiáll. Bp., Duna Galéria, 1984/1985 ism. WEHNER Tibor: B.Hegyí László kerámia kiállítása. = Művészet, 26, 1985, 3. 60., ill.; WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 2. 91-93.

2252. Heim András

KÁNTOR Lajos: Heim András vonalai. = Utunk, 1985. február 8. 7., ill.

2253. G.Heller Zsuzsa

FITZ Péter: Hajlékony finomság. = Új Tükör, 1985. február 24. 22., ill.

2254. Herczeg István

(fa-ba): Bemutatjuk Herczeg Istvánt. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 5. 63-64., ill.

2255. Hernádi Paula

ECSERY Elemér: Hernádi Paula. = Könyvtáros, 35, 1985, 1. 46., ill.

2256. Herpai Zoltán

Sz.A. [SZÉKELY András]: Számpróbáló fantázia. = Új Tükör, 1985. március 10. 22., ill.

2257. Hervai Katalin

EBERGENYI Tibor: Hervai Katalin. = Kisgrafika, 14, 1985, 1. 8-9., ill.

2258. Hévízi Piroška

kiáll. Bp., Szakszervezetek Fővárosi Művelődési Háza, 1985 ism. HORVÁTH György: A szemtanú hitelességével. = Reformátusok Lapja, 1985. június 16. 6.; POGÁNY Ö. Gábor: Hévízi Piroška mentője. = Népszava, 1985. május 21. 6.

2259. Hézső Ferenc

SZILAS Zoltán: Krónikás szerepben [beszélgetés]. = Magyar Ifjúság, 1985. október 25. 28-29., ill.

2260. Hincz Gyula

kiáll. Bp., XXII. kerületi Utótrő-ifjúsági és Művelődési Központ, 1985. július-augusztus ism. LÓSKA Lajos: Hincz Gyula illusztrációi. = Új Tükör, 1985. július 28. 4.; LOSONCI Miklós: Hincz Gyula tusrajzai, grafikai Swift Gulliveréhez. = Művészet, 26, 1985, 10. 64., ill.

kiáll. Nyíregyháza, Megyei Művelődési Központ, Helyőrségi Klub, 1985 ism. LOSONCI Miklós: Kettős kiállítás. = Vasárnapi Hírek, 1985. február 24. 6., ill.

2261. Hinsenkampné Reguly Katalin

H.R.K. [HINSENKAMPNÉ Reguly Katalin]: Kirándulóközpont, Orfű. Építész: Hinsenkampné Reguly Katalin. = Magyar Építőművészet, 1985, 6. 46-47., ill.

2262. Horányi Ágnes

SZILÁGYI András: Horányi Ágnes. = Üvegipar, 17, 1985, 4. 4.

2263. Hortobágyi Endre

HORTOBÁGYI Endre kiállítása, Óbuda Galéria-Óbudai Pincégéria, 1985. szeptember 3-29. A kiállítást rend. András Gábor. Bp.: Budapest Galéria, 1985 [6] p., ill.

2264. Horváth Endre

KUPA Mihály: Horváth Endre grafikusművész és pénzjegyszervező halálának 30. évfordulójára. = Balassagyarmati Honosmereti Híradó, 7, 1985, 1. 38-46., ill.

2265. Horváth Ferenc

HERNÁDI Gyula: Visszatekintés - Horváth Ferenc kollázsai. = Kortárs, 29, 1985, 5. 112-113., ill.

kiáll. Tatabánya, Népház Galéria, 1985 ism. WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 5. 67-80.

2266. Horváth János (1949-)

HORVÁTH János festőművész kiállítása, Boglárlelle, Tóparti Galéria, 1985. május 25.-június 27. Bev. Géger Melinda. Kaposvár: Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [8] p., ill. ism. GÉGER Melinda: Emberi példázatok képekben. = Múzeumi Tájékoztató, 1985, 6. 4-6.

2267. Horváth Márton

NAGY Zoltán: Fűvőpróba: Beszélgetés Horváth Mártonnal. = Művészet, 26, 1985, 3. 36-41., ill.

2268. Horváth Olivér

HORVÁTH Olivér festőművész kiállítása, Pécsi Galéria, 1985. december 6.-1986. január 5., Bev. Husz Mária, Horváth Olivér. Pécs : Pécsi Galéria, 1985 [12] p., ill.

2269. Hrdlicka, Alfred

kiáll. Berlin, Marstall, 1985 ism. EMBER Mária: Liebermann és Hrdlicka : Két jelentős kiállítás Berlinben. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 7. 9.

SCHURIAN, Walter: A test szenvedése a fasizmusban. = Művészet, 26, 1985, 4. 49-53., ill.

2270. Hundertwasser, Friedensreich

HELTAI András: Furcsa ház. = Új Tükör, 1985. november 10. 22., ill.

2271. Illés Ferenc

kiáll. Kaposvár, Somogyi Múzeum, 1985 ism. POGÁNY Gábor: Illés Ferenc festményei. = Új Tükör, 1985. március 17. 4., ill. POGÁNY Gábor: "Tárgyak háttérrel". = Múzeumi Tájékoztató, 1985, 2. 1-2.

2272. Ilosvai Varga István

Die MALER István Ilosvai Varga. = Budapesters Rundschau, 1985. október 7. 9., ill.

POGÁNY Ö. Gábor: A festő és a kisváros : Ilosvai Varga István emlékezete. = Népszava, 1985. október 1. 6.

2273. Ince Ferenc

kiáll. Szeged, Brukenthal Galéria, 1985 ism. BURJÁN-GÁL Emül: Titok nélkül. = A hét, 1985. március 7. 7.

2274. Incze János

TARCSY PÉTER: Hetvenöt éves Dés festő krónikása. = Magyar Nemzet, 1985. január 14. 6.

2275. Ipó László

FODOR SÁNDOR: Kép és jelkép. = Utunk, 1985. február 15. 7., ill.

2276. István László

ISTVÁN LÁSZLÓ grafikus kiállítása, Komárom, Csokonai Művelődési Központ, 1985. szeptember 20.-október 17. Bev. Késmárki Valkó Anna. Komárom : Csokonai Művelődési Központ, 1985 [12] p., ill.

2277. Iványi Ödön

CZINKE FERENC: Iványi Ödön (1918-1985). = Palócföld, 19, 1985, 4. 63.

2278. Jakab L. László

RUFFY PÉTER: Palackposta a Keleti-tengeren. = Ruffy Péter: A türelem ösvényén. Bp. : Magvető, 1985 408-417.

2279. Jacoby Gyula

BALASSA ZOLTÁN: Elárvult néhány ecset. = Új Tükör, 1985. június 16. 45., ill.

PINTEROVÁ, Zuzana:

Emberi sorsok festője volt. = Természet és Társadalom, 25, 1985, 10. 59-62., ill.

SZIGETI László:

A harmadik parton: Jakoby Gyula halálára. = Irodalmi Szemle, 28, 1985, 7. 627-631., ill.

2280. Jancsek Antal

LOSONCI MIKLÓS: Holland táj - magyar ecsettel. = Vasárnapi Hírek, 1985. május 5. 7.

2281. Jánossy Ferenc

JÁNOSY ISTVÁN: Kamaszévcek: Epizódok Jánossy Ferenc életéből. = Új Irás, 25, 1985, 2. 61-65., ill.

2282. Jánossy György

ANTAL ANIKÓ: Az építész. = Népszabadság, 1985. április 9. 6.

K.K.: Állami-díjasok 1985: Jánossy György. = Magyar Nemzet, 1985. április 22. 5.

(pallagi)[PALLAGI Ferenc]: Várostervező : Nemzedékeknek szab teret. = Esti Hírlap, 1985. április 2. 4.

STAATPREIS für die Budaer Burg. = Budapester Rundschau, 1985. április 22. 9.

2283. Jaschik Álmos

kiáll.Bp., Petőfi Irodalmi Múzeum, 1985 *ism.* CSORBA Csilla: Jaschik Álmos megidézése. = Magyar Hírlap, 1985. április 27., ill.; FEDOR Ágnes: Jaschik Álmos műveinek kiállítása. = Magyar Nemzet, 1985. március 11. 7. LÁNG Éva: A "magyar Doré". = Új Tükör, 1985. március 10. 24-25., ill.; P.SZÜCS Julianna: Művészet? Stílus? Intézmény? : Egy nagy hatású kismesterről. = Népszabadság, 1985. március 22. 7.

2284. Jean, Marcel

kiáll. Bp., Iparművészeti Múzeum, 1984 *ism.* HORVÁTH Hilda: Egy szürrealista művész textiltervei az Iparművészeti Múzeumban. = Művészet, 26, 1985, 1. 45-47., ill.

2285. Jecza Péter

SZEKERNYÉS János: Másról beszélünk [beszélgetés]. = A hét, 1985. június 6. 10.

2286. Jelenczki István

JELENCZKI ISTVÁN kiállítása, Bp., Stúdió Galéria, 1985. április 24.-május 19. Bp. : Művészeti Alap, 1985 [12] p., *ill. sm.* (bán)[BÁN András]: Terek és felületek megbontása : Budapesti kiállításokról. = Magyar Nemzet, 1985. május 23. 7.

2287. K.Jószai Sándor

kiáll. Esztergom, Művelődési Központ, 1985 *ism.* WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 3. 52-54.

2288. Jovánovics György

BARTHA ANDREA: Találkozás Jovánovics György játékerében. = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 47., ill. E F G R

JOVÁNOVICS, Székesfehérvár, István Király Múzeum, 1985. április 27.-június 16. A kiállítást rend., bev. Kovalovszky Márta. Székesfehérvár : István Király Múzeum, 1985 12 p., ill. (Az István Király Múzeum közleményei. D. sorozat; 161.) *ism.* EMBER Mária: Kiállítási körjárat Szentendrétől Újpestig. = Magyar Nemzet, 1985. július 11. 6.; P.Sz.E.[P.SZABÓ Erő]: Fotók és reliefek. = Magyar Ifjúság, 1985. június 7. 6-7., ill.; SINKOVITS Péter: Fénnyel rajzolt szobrok. = Művészet, 26, 1985, 8. 37-41., ill.; VADAS József: Fehéren - feketén. = Élet és Irodalom, 1985. május 17. 12.

kiáll. Bp., Józsefvárosi Galéria, 1985 *ism.* FORGÁCS Éva: Jovánovics György kiállítása. = Új Tükör, 1985. október 20. 4., ill.; KENESSEI András: Reliefek a születés pillanatában. = Magyar Hírlap, 1985. október 4. 9.; SZÉKELY András: Szinesedő hófehér. = Népszabadság, 1985. november 11. 7.

2289. Jovián György

JOVIÁN GYÖRGY festőművész kiállítása, Bp., Stúdió Galéria, 1985. május 22.-június 16. Bev. Csurka István. Bp. : Művészeti Alap, 1985 [6] p., ill. F G *ism.* P.SZÜCS Julianna: Jovián pinxit. = Népszabadság, 1985. június 11. 7.; VADAS József: Csöndes morbid. = Élet és Irodalom, 1985. június 14. 13.

kiáll. Jovián György, Püspöky István, Róma, Magyar Akadémia, 1985 *ism.* (bán)[BÁN András]: Árgyélus és a romok. = Magyar Nemzet, 1985. december 29. 9.

2290. Józsa Lajos

SZIJ REZSŐ: Józsa Lajos szoborvilága. = Alföld, 36, 1985, 10. 95-96., ill.

2291. Jurcsik Károly

J.K.[JURCSIK Károly]: Lakóház, Budapest XII. Járőr u. 33. Építész: Jurcsik Károly. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 26-27., ill. E F G R

J.K.[JURCSIK Károly]: Lakóház, Pécs, Aradi vértanúk útja 24. Építész: Jurcsik Károly. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 24-25., ill. E F G R

J.K.[JURCSIK Károly]: Páva utcai OTP paneles családi házas lakótelep, Győr-Szabadhegy. Építész: Jurcsik Károly. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 38., ill. E F G R

WINKLER GÁBOR: Házak ellenfényben. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 38-39., ill. E F G R

2292. Kádár Béla

Béla KÁDÁR 1877-1956, A leading expressionist in the Twenties of Der Sturm in Berlin, New York, Kövesdy Gallery, 1985. New York : Kövesdy Galler, 1985.

2293. Kádár F. Tibor

MIKLÓSI SIKES Csaba: Vázlat egy pályaképhez. = Utunk, 1985. március 22. 7.

2294. Kaesz Gyula

BÁNSZKY-KISS, Eva: Die Wiener Confiserie Altmann & Kühne, 1935 : Ein traditionsreiches Unternehmen und seine künstlerische Ausprägung durch Gyula Kaesz und Kató Kaesz-Lukáts - Einfüsse der Wiener Schule auf Ungarns Kunst und Kunstgewerbe. = Alte und moderne Kunst, 30, No 201-202, 1985 30-33., ill.

VADAS József: Kaesz Gyula. = Népszabadság, 1985. február 16. 13.

2295. Kaján Tibor

KARIG, Sára: Tibor Kaján karikatúriszt filozof. = Inosztannaja Literatura, 1985, 7. 247-250., ill.

kiáll. Makó, Kiállítóterem, 1985 *ism.* BODZSÁR Erzsébet: Kaján Tibor karikatúrái. = Új Tükör, 1985. április 7. 3-4., ill.

2296. Kákonyi Csilla

NAGY ZOLTÁN: Kákonyi Csilla jelmezei. = Igaz Szó, 33, 1985, 2. 169-171., ill.

2297. Kállay, Dusan

kiáll. Bp., Csehszlovák Kulturális Központ, 1985 *ism.* (S.A.)(SEMSEY Andor) = Kisgrafika, 14, 1985, 2. 27.

2298. Kalló László

KALLÓ LÁSZLÓ festőművész kiállítása, Miskolci Galéria, 1985. október 18.-november 17. A kiállítást rend. Jurcsik

- László. Bev. Végvári Lajos. Miskolc: Miskolci Galéria, 1985 [20] p., ill.
- 2299. Kálmándy P. Ferenc**
KÁLMÁNDY P. Ferenc fotói, Pécsi Galéria, 1985. február 1-24. Bev. Aknai Tamás. Pécs: Pécsi Galéria, 1985 [16] p., ill. E *ism.* (bán)[BÁN András]: Budapesti és pécsi bemutatók. = Magyar Nemzet, 1985. március 22. 5.
- 2300. Kalmár János**
kiáll. Bp., Duna Galéria, 1985 *ism.* URBÁN Nagy Rozália: Kalmár János bemutatkozása. = Népszava, 1985. február 8. 6.
- 2301. Kamenyiczky István**
SZÁNTÓ Miklós: A kopjafaktól jöttem. = Magyar Hírek, 1985. augusztus 22. 44., ill.
- 2302. Kamper Lajos**
PITTMANN László: Kamper Lajos. = Kisgrafika, 14, 1985. 3. 15-17., ill.
- 2303. Kántor Lajos**
kiáll. Leninváros, Derkovits Művelődési Központ, 1985 *ism.* LOSONCI Miklós: Korunk önarcképe. = Vasápmi Hírek, 1985. augusztus 25. 6.
- 2304. Karancsi Sándor**
BUCUR, Nicolae: Szépben a béke. = A hét, 1985. július 4. 6., ill.
- 2305. Karginov, German**
kiáll. Esztergom, Vármúzeum 1984 *ism.* WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 1. 59-62.
- 2306. Károlyi András**
KÁROLYI András festőművész kiállítása. Bp., Mednyánszky Terem, 1985. február 7-15. Bev. Károlyi András. Bp.: Képcsarnok, 1985; [4] p., ill.
- 2307. Károlyi Ernő**
KÁROLYI Ernő festőművész kollázs kiállítása. Bp., Pataky Galéria, 1985. január 30.-február 24. Bev. Aszalós Endre. Bp.: Budapest Galéria, 1985 [8] p., ill. E
- 2308. Károlyi Judith**
SZÉKELY András: Vallaurisi vörös agyagból: Találkozás Judith Károlyival. = Új Tükör, 1985. szeptember 29. 29., ill.
- 2309. Kárpáti Éva**
KERTAI Klára: Új szerzemény a Zsidó Múzeumban. = Új Élet, 1985. október 15. 3.
kiáll. Bp., Csók Galéria, 1984 > 1984. 2016. *ism.* J.F. [FRANK János]: New figurativity. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 98, 1985 190-191., ill.; SZÉKELY András: Kötéltánc. = Új Tükör, 1985. január 6. 24-25., ill.
- 2310. Kass János**
(halász)[HALÁSZ Miklós]: Kass Galéria Szegeden [beszélgetés]. = Magyar Nemzet, 1985. július 27. 8.
- 2311. M. Kass Judit**
MKASS Judit kiállítása. Bp., Fáklya Klub, 1985. Bev. Fischer Ernő. Bp., Fáklya Klub, 1985 [8] p., ill.
- 2312. Kassák Lajos**
BEREGI Tivadar: Kassák Lajos levelei Beregi Tivadarhoz. = Irodalomtörténet, 67, 1985, 2. 426-436.
DEMÉNY Pál: A címadó: Találkozás Kassák Lajossal. = Olvasó Nép, 7, 1985, 2. 72-78.
KASSÁK Lajos a képzőművész és a kritikus (1887-1967), Szentendrei Képtár, 1985. augusztus-szeptember. A kiállítást rend., bev. Mucsi András. Szentendre: Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 27 p., ill. *ism.* LUKÁCSY Sándor: Kassák, a festő. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 6. 7. *hoz.* CSAPLÁR Ferenc: Locamotol Óbudáig avagy mit lehet látni a Kassák Emlékmúzeumban. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 23. 6.
MAJOR Ottó: Kassák mindenkié. = Új Tükör, 1985. október 20. 10-11.
Z.M. [ZELEI Miklós]: Kassák és a plakát. = Magyar Hírlap, 1985. október 2. 5.
- 2313. Kassitzky Ilona**
MEGHALT Erdősné Kassitzky Ilona. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 29. 7.
- MEGHALT Kassitzky Ilona. = Népszabadság, 1985. augusztus 29. 7.
- 2314. Katona Erzsébet**
SZILÁGYI András: Katona Erzsébet. = Üvegipar, 17, 1985, 3. 3.
- 2315. El Kazovszkij**
BOGÁCSI Erzsébet: Pygmalion én vagyok: Beszélgetés El Kazovszkijjal. = Magyar Nemzet, 1985. január 8. 7., ill.
HEGYI Lóránd: Átrendezés, átöltöztetés, áthelyezés - El Kazovszkij grafikáiról. = Kortárs, 29, 1985, 9. 125-128., ill.
EL KAZOVSZKIJ festőművész kiállítása, Szolnok, Megyei Művelődési Központ, 1985. május 23.-június 16. Bev. Morcsány Géza. Szolnok: Művelődési Központ, 1985 [6] p., ill.
- 2316. Kecskeméti Sándor**
kiáll. Kaposvári Galéria, 1985. október 17.-december 15. *ism.* H. BOGNÁR Zsuzsa: Kecskeméti Sándor keramikus-művész kiállítása. = Múzeumi Tájékoztató, 1985. 11. 1-2.
- 2317. Kecskés Ágnes**
kiáll. Komárom, Kisgaléria, 1985 *ism.* WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 3. 52-54.
KOCZOGH Ákos: "Minden arcához öltött más mezet" [interjú]. = Új Forrás, 17, 1985, 6. 62-66., ill.
- 2318. Kékesiné Sipos Judit**
SZILÁGYI András: Kékesiné Sipos Edit. = Üvegipar, 17, 1985, 5. 4.
- 2319. Kelecsényi Csilla**
kiáll. Bp., Helikon Galéria, 1985 > 1984. 2026. *ism.* FORGÁCS Éva: Decorative and functional textiles. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 99, 1985 177-179., ill.; TORDAY Aliz: Kelecsényi Csilla kollázsai. = Új Tükör, 1985. január 13. 4.; VADAS József: Fákó harsány. = Élet és Irodalom, 1985. január 4. 13.
- 2320. Kelemen Benő Benjámin**
KELEMEN Benő Benjámin, Győr, Munkásfiatalok Országos Találkozója Galériája, 1985. augusztus 29.-szeptember 2. Bev. Száraz Lajos. Győr: Szakszervezetek Országos Tanácsa, 1985 8 p., ill.
- 2321. Kelemen Tamás Anna**
MAROSI Ildikó: Művészet, ötlet "szentesíti az anyagot" [beszélgetés]. = A hét, 1985. március 21. 7.
- 2322. Kelényi Béla**
kiáll. Bp., Zichy-kastély, 1985 *ism.* (bán)[BÁN András]: Terek és felületek megbontása: Budapesti kiállításokról. = Magyar Nemzet, 1985. május 23. 7.
- 2323. Kelle Sándor**
kiáll. Kaposvár, Somogyi Képtár, 1985. február 8.-március 31. *ism.* HEITLER László: Kelle Sándor képei Kaposvárott. = Népszava, 1985. március 1. 6., TUSKÉS Tibor: Kelle Sándor festményei. = Új Tükör, 1985. február 24. 4., ill.; TUSKÉS Tibor: Válság és valóság: Kelle Sándor képei előtt [megnyitó]. = Múzeumi Tájékoztató, 1985. 3. 1-7., ill.
- 2324. Kemény Zoltán**
KEMÉNY Zoltán: Kollázsok, képek, szobrok, rajzok, Bp., Szépművészeti Múzeum, 1985. március 22.-május 26. A kiállítást rend. az ismertetőt írta Cifka Brigitta. Bp.: Szépművészeti Múzeum, 1985 [4] p., ill. *ism.* BÁN András: Papnka-démon és részecskegyorsítás. = Magyar Nemzet, 1985. április 26. 7.; CIFKA Péterné: A vászontól a domborműig. = Művészet, 26, 1985, 8. 34-36., ill.; SZÉKELY András: Kemény Zoltán hagyatéka. = Új Tükör, 1985. szeptember 15. 15-22., ill.; P.SZÜCS Julianna: A másik Kemény. = Népszabadság, 1985. április 24. 7.
- 2325. Kerekes László**
SZALMA László: "Frissen festve" [beszélgetés]. = 7 Nap, 1985. március 1. 30.
- 2326. Kerényi József**
LINTNER Sándor: Bulldózer helyett malteroskanál: Portrévázlat Kerényi József építőművészről. = Magyar Hírek, 1985. április 27. 16-17., ill.

2327. Kéri Imre

SOÓS Imre: Kéri Imre. = Kisgrafika, 14, 1985, 3. 7-9., ill.

2328. Kéri László

kiáll. Gyöngyös, Gyöngyösi Galéria, 1985. *ism.* TÓTH Attila: Közelítések, látomások. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 96-97., ill.

2329. Kerti Károly

kiáll. Tatabánya, Népház Galéria, 1985. *ism.* WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 5. 67-80.

2330. Keszyűs Ferenc

kiáll. Keszyűs Ferenc, Wűch Ádám, Zengő-Sztankovits Mihály, Bp., Finomkerámiaipari Művek Bemutatóterme, 1985. *ism.* LOSONCI Miklós: Zöld csillag a tűzománcban. = Vasárnapi Hírek, 1985. augusztus 4. 6.; POGÁNY Ö. Gábor: Tűzománc kerámia bemutató. = Népszava, 1985. augusztus 2. 6.

2331. Kligyós Sándor

KIGYÓS Sándor emlékkiállítás, Pécsi Galéria, 1985. április 2-28. Pécs: Pécsi Galéria, 1985 [12] p., ill.

2332. Király Sándor

kiáll. Bp., Vigadó Galéria, 1984 > 1984. 2039. *ism.* ERNYEY Gyula: A díszítőművészettől az ökológiai egyensúlyig. = Művészet, 26, 1985, 4. 56-57., ill.

2333. Kísfaludi Strobl Zsigmond

REMÉNYI Gyenes István: A gellérthegyi Szabadság-szobor katonája. = Budapest, 23, 1985, 4. 13., ill.

2334. Kiss Dezű

kiáll. Kiss Dezű, Bp. Szabó György, Szűnyey György, Bp., Ferencvárosi Pincetárlat, 1985. *ism.* (bán) [BÁN András]: Budapesti és pécsi bemutatók. = Magyar Nemzet, 1985. március 22. 5.

2335. Kiss Gyűrgy

Kiss Gyűrgy éremkiállítása, Bp., Helikon Galéria, 1985. szeptember 5-28. A kiállítást rend. Baranyi Judit. Bev. Tasnádi Attila. Bp.: Műcsamok, 1985 [6] p., ill. *ism.* POGÁNY Gábor: Kiss Gyűrgy érmei. = Új Tűkűr, 1985. szeptember 22. 3., ill.; P. SZűCS Julianna: Kiss Gyűrgy érmei [megnyitó]. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 97., ill.; TASNÁDI Attila: Kiss Gyűrgy dinamikus érmei a Helikon Galériában. = Népszava, 1985. szeptember 13. 6.

2336. Kiss Ildikű

KISS Ildikű és Fusz Gyűrgy kermaikusművész kiállítása. Kölesd, Kossuth Művelűdési Ház, 1985. február 22.-március 10. Bev. Baranyi László. Kölesd: Kossuth Művelűdési Ház, 1985 [12] p., ill.

2337. Kiss István

KISS István második matuszalkai kiállítása, Matuszalka, Városi Könyvtár, 1985. március 13.-április 12. Bev. W. Vityi Zoltán, Fábian Imre. Matuszalka: Városi Könyvtár, 1985 [16] p., ill.

KISS István szobrászművész kiállítása, Bp., MSZMP Pest Megyei Bizottságának Székháza, 1985. március 29. A kiállítást rend. Muuci András. Bp.: MSZMP Pest Megyei Bizottsága, 1985 [8] p., ill.

KŐPECZI Béla: Magyarorszűg szűlgálatában [Kecskemét, Hunyadi János szobor]. = Új Tűkűr, 1985. december 1. 5. (sebes) [SEBES Erzsűbet]: Új szobor Hunyadiáról. = Vasárnapi Hírek, 1985. március 3. 6., ill.

TASNÁDI Attila: Fényes szelek nemzedűke: Kiss István. = Népszava, 1985. február 18. 6.

2338. M. Kiss Jűzsef

kiáll. Bp., Erzsűbetvárosi Kisgaléria, 1985. *ism.* (S.I.) [SOÓS Imre] = Kisgrafika, 14, 1985, 1. 29., ill.

2339. Kiss Imre

K.I. [KISS Imre]: Edzűcsamok, Százhalombatta. Építűs: Kiss Imre. = Magyar Építűművészet, 1985, 2. 40., ill. E F G R K.I. [KISS Imre]: Lakűház a Schűnherz Zoltán utcában, Bu-

dapest. Építűs: Kiss Imre. = Magyar Építűművészet, 1985, 2. 41., ill. E F G R

2340. Kisterenyel Ervin

KISTERENYEI Ervin grafikus, Nagy László grafikus, Ferrari Dante festű kiállítása, Hatvani Galéria, 1985. április 18.-május 5. Hatvan: Hatvani Galéria, 1985 [6] p., ill.

2341. Klausz Csaba

K.Cs. [KLAUSZ Csaba]: Offset és Játűkkártya Nyomda. Építűs: Klausz Csaba. = Magyar Építűművészet, 1985, 2. 38., ill. E F G R

2342. Kodolányi Lászlű

KODOLÁNYI Lászlű ötűvűművész, Pécsi Galéria, 1985. május 24.-június 16. Pécs. Pécsi Kisgaléria, 1985 [12] p., ill.

2343. Koffán Károly

h.é. [HAJDű Éva]: Meghalt Koffán Károly. = Magyar Nemzet, 1985. november 11. 4., ill.

MEGHALT Koffán Károly. = Magyar Hírlap, 1985. november 14. 7.

MEGHALT Koffán Károly. = Népszabadság, 1985. november 14. 7.

2344. Kohán Gyűrgy

EMBER Mária: Kohán Gyűrgyre emlékezűve. = Magyar Nemzet, 1985. február 22. 7.

kiáll. Bp., Bartók 32 Galéria, 1984/1985. *ism.* (bán) [BÁN András]: Kisformátumú monumentalítás. = Magyar Nemzet, 1985. január 8. 7.

kiáll. Hatvani Galéria, 1985. *ism.* LOSONCI Miklós: Kohán Gyűrgy emlékkiállítás. = Új Tűkűr, 1985. augusztus 25. 4., ill. KűSZEGFALVI Ferenc: Kohán Gyűrgy 1945-1946-ban: Adalűkok a festű életrajzához. = Békűsi Élet, 20, 1985, 1. 90-93., ill.

MOLDVAY Gyűzű: Eroica: Jegyzetek a 75 éve szűletett Kohán Gyűrgyrűl. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 1. 41-45., ill.

MOLDVAY Gyűzű: Eroica: Kohán Gyűrgy életűtűja. Eger: Lapkiadó Vállalat, 1985 80 p., ill. *ism.* P.I.: Eroica Hatvanból. = Vasárnapi Hírek, 1985. június 2. 7.

P. SZűCS Julianna: Kohán törtűnelmi távlatból: Szűletésűnek 75. évfordulűjára. = Népszabadság, 1985. február 22. 7. T.A. [TASNÁDI Attila]: Kohán Gyűrgy emlékezűete. = Népszava, 1985. február 22. 6.

2345. Kokoschka, Oskar

B.É. [BAJKAY Éva]: Az arcok természetűe. = Évfordulűk, 1986 (1985) 72-76., ill.

LÁNCZ Sándor: Oskar Kokoschka. = Élet és Tudomány Kalendáriuma 1986 (1985) 77-83., ill.

2346. Kollár Gyűrgy

KAZANLÁR Emil: Kollár Gyűrgy művészetűe. = Dunakanyar, 21, 1985, 3. 55., ill.

KOLLÁR Gyűrgy festűművész kiállítása, Dűműsi Galéria, 1985. október 19.-november 15. Ber. Wehner Tibor. Dűműs: Dűműsi Galéria, 1985 [4] p., ill.

2347. Kolos-Vary, Sigismund

BOLDIZSAR Iván: Szűkely Péter szobrász és Kolos-Vary Zsigmond festű. = Boldizsár Iván: Szűlűfűldűnk Eurűpa. Bp.: Szűpirodalmi, 1985 308-310.

2348. Kolozsvári Borisz

Borisz KOLOZSVÁRI (1923-1978), Esztergom, Vámműzeum, 1985. Bev. Bárdos István. Esztergom: Vámműzeum, 1985. Esztergom: Balassa Műzeum, 1985 [4] p., ill.

2349. Koncz András

GYETVAI Ágnes: Bemutatjuk Koncz András grafikai. = Élet és Irodalom, 1985. május 10. 12.

GYETVAI Ágnes: Gyűnyűrű ez a mai nap. = Művészet, 26, 1985, 7. 36-38., ill.

2350. Kondor Béla

DURANCI, Béla: Kondor Béla (1931-1972). = Híd, 49, 1985, 6. 866-875., ill.

ERDűLY Miklűs: KB. = Életűnk, 22, 1985, 6. 557-562., ill.

- HEGYI Lóránd: Két beszélgetés Kondor Béláról. = Híd, 49, 1985, 6. 875-877.
- HEGYI Lóránd: Kondor Béla az "új komolyság" művésze [beszélgetés Berényi Ferencel]. = Híd, 49, 1985, 6. 877-882.
- Izložba Bela KONDORA, Galerija likovnog susreta Subotica, 19. Mai-19. Juni 1985. Organizacija i katalog Katalin T. Nagy. Uvodnu studiju napisau Lajos Nemet. Subotica : Likovni susret, 1985 20 p., ill. **ism. NÉMETH Lajos**: Kondor kiállítás Szabadkán. = Híd, 49, 1985, 6. 860-866; **SEBŐK Zoltán**: A viziók festője. = Üzenet, 15, 1985, 7-8. 502-503.; **SZALMA László**: Csak járj tovább, profétal! = 7 Nap, 1985. május 31. 31., ill.
- kiáll. Bp., Magyar Nemzeti Galéria, 1984 > 1984. 2058. **ism. PATAKI Gábor**: The heaven and hell of Béla Kondor. = The New Hungarian Quarterly, 26, No. 97, 1985 184-186., ill.
- kiáll. Miskolc, Borsod-Miskolci Múzeum és Miskolci Galéria [Válogatás a Magyar Nemzeti Galériában 1984-ben rendezett kiállítás anyagából], 1985 **ism. VÉGVÁRI Lajos**: Mindnyájunknál igazabban [megnyitó]. = Napjaink, 24, 1985, 3. 39.
- KONDOR Béla kiállítása, Zalaegerszeg, Városi Hangverseny- és Kiállítóterem, 1985. augusztus 1.-szeptember 5. Zalaegerszeg : Városi Hangverseny- és Kiállítóterem, 1985 [8] p., ill.
- TÜSKÉS Tibor: Kondor és Pilinszky. = Vigilia, 50, 1985, 1. 27-35., ill.
- 2351. Kondor Lajos**
- SZÉKELY András**: Kondor manói. = Új Tükör, 1985. január 20. 22., ill.
- 2352. Konjović, Milan**
- BÁLINT Sándor levelei Milan Konjovichhoz. Közli Káich Katalin. = Híd, 49, 1985, 11. 1477-1481.
- B. Gy. [BORDÁS Győző]: Hommage à Konjović. = Híd, 49, 1985, 11. 1455-1456.
- DURANCI, Bela: "Leszámolás". = Híd, 49, 1985, 11. 1473-1477.
- HERCZEG János: Konjović emberközelből. = Híd, 49, 1985, 11. 1465-1473., ill.
- HERCZEG János: Konjović új tükörben. = 7 Nap, 1985. augusztus 23. 32., ill.
- MOLNÁR Cs. Attila: Akár a vihar a lelkemben [beszélgetés]. = 7 Nap, 1985. december 27. 26-27., ill.
- 2353. Konok Tamás**
- LÁSZLÓ Péter: A gondolatmenet harmóniája : Beszélgetés Konok Tamással. = Művészet, 26, 1985, 7. 42-46., ill.
- 2354. Kontraszty László**
- LUKÁCSY Sándor: Kontraszty László. = Új Írás, 25, 1985, 6. 92-93., ill.
- 2355. Koós Iván**
- Passuth Krisztina: Koós Iván. Bp.: Corvina 1984 **rec. KÁRPÁTI Imre** = Színháztechnikai Fórum, 12, 1985, 2. 40.; **MURÁNYI Gábor** = Magyar Nemzet, 1985. június 28. 8.
- 2356. Kopasz Márta**
- kiáll. Szegedi Képtár, 1985 **ism. LOSONCI Miklós**: Műzsák rajzolója. = Vasápmapi Hírek, 1985. február 10. 7., ill.
- 2357. Kopek Gábor**
- kiáll. Bp., Stúdió Galéria, 1985 **ism. (z.) Kopek Gábor** "videó paralell"-jei a Stúdió Galériában. = Magyar Nemzet, 1985. április 20. 9.
- 2358. Korbonits Dezsőné Somogyi Márta**
- kiáll. Bp., Magyar Urbanisztikai Társaság, 1985 **ism. FÜLE Lajos**: Egy maradvány emlékü kiállításáról. = Városerépítés, 21, 1985, 4. 33-34., ill.
- 2359. Koris János**
- K.J. [KORIS János]: Kétlakásos lakóépület, Budapest XI. Apahida u. 2. Építész: Koris János. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 32-33., ill. E F G R
- K.J. [KORIS János]: A KONSUMEX budai üzletháza, Budapest, Kelenföld, XI. ker. Hadak útja. Építész: Koris János. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 34-35., ill. E F G R
- K.J.-P.B. [KORIS János - PAZÁR Béls]: A MEZŐGÉP szociális épülete, Szolnok. Építész: Koris János, Pazár Béla. = Magyar Építőművészet, 1985, 6. 42-43., ill. E F G R T
- 2360. Korniss Dezső**
- BOROSS Judit: "Tökéletes gondolatból a hazugság menekül...": Korniss Dezsőről. = Kortárs, 29, 1985, 10. 144-145., ill.
- HEGYI Lóránd: Bartók zenéje és Korniss festésze : Korniss Dezső kiállítása Szentendrén (1983). = Katarzis 1985 (1985) 77-86.E
- LUKÁCSY Sándor: Miért szeretem Korniss a festőt? = Alföld, 36, 1985, 1. 95-96., ill.
- VÁLOGATÁS Korniss Dezső hagyatékából, Bp., Fészek Galéria, 1985. október 1.-november 1. A kiállítás anyagát vál. és rend. a katalógust bev. Hegyi Lóránd. Bp.: Fészek Galéria, 1985 [8] p. + 15 dia
- 2361. Kós András**
- TOCA, Mircea: Kós András negyvenöt éve. = Utunk, 1985. március 9. 7., ill.
- VIDA, Gheorghe: Kós András. = Arta, 32, 1985, 3. 25., ill.
- 2362. Kós Károly**
- KATHY Imre: Kós Károly centenáriuma. = Építés-Építészettudomány, 17, 1985, 1-2. 109-126., ill.
- Kós Károly: "Kőből, fából házat...igékből várat". Bp.: Magvető, 1983 > 1984. 2067. **rec. BAKÓ Endre** = Alföld, 36, 1985, 2. 67-68.; **OLASZ Sándor** = Hungarológiai Értesítő, 7, 1985, 3-4. 98-99.
- Kós Károly: Nem spekuláltam, éltem. Bp.: Népművelési Intézet, 1983 **rec. R.T.O.** = Hungarológiai Értesítő, 3-4. 132-133.
- Kós Károly emlékezete. Szentendre : Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1984 > 1984. 2067. **ism. ZAY László** = Magyar Nemzet, 1985. május 17. 8.; **H.D.D. [HAJDÚ D. Dénes]** = Reformátusok Lapja, 1985. március 3. 4.
- KÓS Károly képeskönyv. A kotele anyagát vál. és szerk. Sas Péter. Bp.: Műzsák, 1985 168 p., ill. **rec. GRÓH Gáspár**: Szükségből erényt. = Könyvvilág, 30, 1985, 12. 19.
- SAS Péter: Kós Károly levelei Reményik Sándorhoz. = Somogy, 13, 1985, 5. 31-39.
- 2363. Kósa-Huba Ferenc**
- ALMÁSI Tibor: Sorsvállaló művészeti eszmény. = Utunk, 1985. május 10. 7., ill.
- 2364. Koszta Rozália**
- ÉLETMŰ A Viharsarokból : A 60 éves Koszta Rozáliáról. = Népszava, 1985. június 7. 6.
- KOSZTA Rozália festőművész kiállítása, Bp., Ernst Múzeum, 1985. december 5-29. A kiállítást rend. Havas Valéria. Bev. Ember Mária. Bp.: Műcsarnok, 1985 [8] p., ill. **ism. LOSONCI Miklós**: A valóság vonzásában. = Vasápmapi Hírek, 1985. december 8. 6.; **LUKÁCSY Sándor**: Koszta Rozália kiállítása. = Magyar Nemzet, 1985. december 29. 8.; **Cs.TÓTH János**: Koszta Rozália festményei. = Új Tükör, 1985. december 29. 4., ill.
- 2365. Koszti István**
- MÁRTON Árpád: Egy indulásra. = A hét, 1985. október 17. 6., ill.
- 2366. Kótai József**
- KÓTAI József szobrászművész és Rékassy Csaba grafikusművész kiállítása, Bp., Dürer Terem, 1985. április 24.-május 4. Bp.: Képcsarnok, 1985 [4] p., [6] t., ill. **ism. P.SZABÓ Emő**: Kótai József és Rékassy Csaba kiállítása. = Új Tükör, 1985. május 12. 3., ill.
- 2367. Kóthay Péter**
- kiáll. Tata, Helyőrségi Művelődési Ház, 1985 **ism. WEHNER Tibor**: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 3. 52-54.
- 2368. Kotsis Nagy Margit**
- TANDI Lajos: Kotsis Nagy Margit újrajzedései. = Forrás, 17, 1985, 4. 76-78., ill.

2369. Kovács Andrea

BODNÁR János: Kovács Andrea álmvilága. = Magyar Hírek, 1985. szeptember 21. 31-33., ill.

2370. Kovács Éva

BARAKSÓ Erzsébet: Gyönyörű játék [beszélgetés]. = Szülőhelyük Szabolcs-Szatmár. Szerk. Kopka János. Nyíregyháza: Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács, 1985 203-208., ill.

2371. Kovács Ferenc

KOVÁCS Ferenc festőművész kiállítása, Siklós, Vár, 1985. március 29.-április 21. Bev. Bükkösi László. Siklós: Művelődési Központ, 1985 [12] p., ill.

2372. Kovács Johanna

KOVÁCS Johanna grafikus kiállítása, Debrecen, Kölcsey Művelődési Központ, 1985. február 10.-március 3. Bev. Kovács Johanna. Debrecen: Kölcsey Művelődési Központ, 1985 [4] p., ill.

2373. Kovács László

kiáll. Bp., Fővárosi Művelődési Ház, 1984 *ism.* MEZEI Ottó: Amatőr grafikus bemutatkozása. = Népművelés, 32, 1985, 1. melléklet 11., ill.

2374. Cs. Kovács László

TASNÁDI Attila: Cs. Kovács László. Bp.: Képzőművészeti, 1985 62 p., XVI t., ill. (Mai magyar művészet) *ism.* SALAMON Nándor: Eltérő utak. = Népszava, 1985. szeptember 24. 6.

2375. Kovács Margit

BOLDIZSÁR Iván: A tündér. = Boldizsár Iván: Szülőföldünk Európa. Bp.: Szépirodalmi, 1985 316-320.

GL.[GARAMI László]: Múzeum a győri Kreszta házban. = Magyar Hírek, 1985. február 2. 16-17., ill.

BODNÁROVÁ, Jana: Múzeum Margit Kovácsovej v Szentendre. = Výtvarný život, 30, 1985, 2. 39., ill.

2376. Kovács Péter Balázs

KOVÁCS Péter Balázs, Bp., Lila Iskola Galéria, 1985. szeptember 10-28. Bp.: Lila Iskola Galéria, 1985 [8] p., ill.

2377. Kovács Tamás

KOVÁCS Tamás grafikus kiállítása, Kölesd, Kossuth Művelődési Ház, 1985. Bev. Kovács Tamás, Losonci Miklós. Kölesd: Kossuth Művelődési Ház, 1985 [11] p., ill. (Korok-kortársak; 2.)

2378. Kovács Albert

ECSERY Elemér: Kovács Albert. = Könyvtáros, 35, 1985, 12. 75., ill.

TELLÉR Gyula: Forgácsokból teljes világ: Kovács Albert képei. = Művészet, 26, 1985, 5. 12-15., ill.

2379. Kovács Imre

kiáll. Kovács Imre, Nagy András, Bp., Helikon Galéria, 1985 *ism.* (z.l.) [ZAY László]: Méltón az írőhoz: Kovács Imre és Nagy András könyvtervei. = Magyar Nemzet, 1985. február 12. 7.; pálfy [PÁLFY G. István]: A könyvtervezők. = Magyar Ifjúság, 1985. február 8. 6-7., ill.

2380. Kozák Attila

kiáll. Bp., Stúdió Galéria, 1984 > 1984, 2072. *ism.* CHIKÁN Bálint: Művészet, 26, 1985, 3. 59-60., ill.

2381. Kozma György

KORNIS Mihály: Bemutatjuk Kozma György rajzait. = Élet és Irodalom, 1985. szeptember 6. 13.

2382. Kő Pál

KÓ Pál szobrászművész, Péterfy Ida festőművész kiállítása, Kölesd, Községi Párház, 1985. május 10-26. Bev. Kő Pál, Péterfy Ida. Kölesd: Kossuth Művelődési Ház, 1985 [12] p., ill. (Kossuth Művelődési Ház mai magyar művészet című sorozata; 28.)

kiáll. Balatonszéplak, Helikon Galéria, 1985 *ism.* EGRI Mária = Kő Pál és Gönczi András munkái. = Új Tükör, 1985. szeptember 29. 3-4., ill.

2383. Köllő Sándor

kiáll. Csikszereida, Művelődési Ház, 1985 *ism.* KOZMA Szilárd: Mítoszok üzenete. = A hét, 1985. június 13. 7., ill.

2384. König Frigyes

KÖNIG Frigyes, Székesfehérvár, István Király Múzeum, 1985. szeptember 14.-október 27. A kiállítást rend., bev. Kovalovszky Mária. Székesfehérvár: István Király Múzeum, 1985 12+2 p., ill. E

2385. König Róbert

kiáll. Bp., Építők Műszaki Klubja, 1984 *ism.* FELEDEY Balázs: König Róbert kiállítása elé. = Kisgrafika, 14, 1985, 1. 11-13., ill.

KÖNIG Róbert grafikusművész kiállítása, Miskolc, József Attila Könyvtár, 1985. február 21.-április 13. A kiállítást rend. Fejér Emő. Miskolc: József Attila Könyvtár, 1985 [12] p., ill. *ism.* SZABÓ Tamás: König Róbert grafikái. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 101., ill.

2386. Körösnény Tamás

Szobrok Giacometti párizsi műterméből, Bp., Francia Intézet, 1985 *ism.* EMBER Mária: Kiállítási körjárat Szentendrétől Újpestig. = Magyar Nemzet, 1985., július 11. 6.; FÖLDÉNYIF. László: Szobrok Giacometti párizsi műterméből. = Művészet, 26, 1985, 8. 64., ill.

2387. Kőrösi Papp Kálmán

KÖRÖSI Papp Kálmán grafikusművész kiállítása, Komáromi Kisgaléria, 1985. május 3-20. Bev. Mezei Ottó. Komárom: Komáromi Kisgaléria, 1985 [8] p., ill.

2388. Krajcsirovits Henrik

kiáll. Dorogi Galéria, 1985 *ism.* WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 3. 52-54.

2389. Krajcsovic Éva

kiáll. Bp., Duna Galéria 1985 *ism.* (bán) [BÁN András]: Zaj és csend. = Magyar Nemzet, 1985. március 8. 7.

2390. Krizbal Sándor

kiáll. Pécs, Ifjúsági Ház, 1985 *ism.* (bán) [BÁN András]: Régi lemezek: Kamarkiallításokról. = Magyar Nemzet, 1985. június 7. 6.

kiáll. Szentendre, Művésztelapi Galéria, 1985 *ism.* LÓSKA Lajos: Krizbal Sándor kiállítása. = Magyar Ifjúság, 1985. szeptember 7., ill.

2391. Krón Jenő

BALÁZOVÁ, Eva: Eugen Krón, kresba, grafika. = Múzeum, 30, 1985, 1. 56-57., ill.

2392. Kuba Gellért

K.G. [KUBA Gellért]: Ifjúsági tábor központ épülete, Balatonszemes. Építész: Kuba Gellért. = Magyar Építőművészet, 1985, 4. 38., ill. E F G R

2393. Kubát József

DUDÁS Károly: Ecset és hegedű. = 7 Nap, 1985. november 15. 26., ill.

2394. Kubinyi Anna

KUBINYI Anna textilművész kiállítása, Makó, József Attila Múzeum, 1985. augusztus 9.-szeptember 2. Bev. Kubinyi Anna. Makó: József Attila Múzeum, 1985 [4] p., ill.

2395. Kukovics Rózsa

SZIJ Rezső: Kukovics Rózsa művészetéről. Bp.: Budapesti Művészetbarátok Egyesülete, 1985 28 p., ill.

2396. Kunffy Lajos

KUNFFY Lajos festőművész emlékkiállítása, Bp., Csók István Galéria, 1985. január 24.-február 2. Bev. Pogány Ö. Gábor. Bp.: Képcsarnok, 1985 [4] p., ill. *ism.* WAGNER István: Vivat Accademia? = Magyar Hírlap, 1985. január 29. 6.

TAKÁTS Gyula: Egy festő visszaemlékezései. = Takáts Gyula: Tükrök szava - betűk arca. Bp.: Szépirodalmi, 1985 147-151.

2397. Kunt Ernő

kiáll. Miskolci Galéria, 1984 > 1984, 2079. *ism.* D.SZABÓ Emő: A valóság és az emlékezet tájain. = Napjaink, 1985, 1. 39.

2398. Kunvári Lilla

MERSER, Eugène: Lilla Kunvári (1897-1984). = Bulletin Club Francaise de la Médaille, No 88, 1985 134-135.

2399. Kurcsics László

KURCSICS László kiállítása, Győr, Petőfi Sándor Művelődési Központ, 1985. Bev. Győrbíró László. Győr : Petőfi Sándor Művelődési Központ, 1985 [12] p., ill.

2400. Kurucz D. István

DÖMÖTÖR János: Kurucz D. István jubileumára. = Népszava, 1985. február 4. 6.

HEITLER László: Kurucz D. István: Tanácsköztársaság című falképéről. = Tiszatáj, 39, 1985. 4. 106-111., ill.

kiáll. **ism.** BÁN András: Visszatekintés : Három kiállítás a Műcsarnokban. = Magyar Nemzet, 1985. február 2. 9.; DÖMÖTÖR János: Az Alföld vonzásában. = Művészet, 26, 1985. 5. 36-37., ill.; (h.m.)[HARANGOZÓ Márta]: A paraszt Párizs festője. = Esti Hírlap, 1985. január 21. 2.; LOSONCI Miklós: Az Alföld festője. = Vasárnapi Hírek, 1985. január 20. 6.; [J.R.Sz.] SZÁNTÓ R. Júlia: Maler der Schlichtheit. = Budapesti Rundschau, 1985. február 5. 9., ill.; SZÉKELY András: Elvont realizmus. = Új Tükör, 1985. március 17. 24-25., ill.; T.A.[TASNÁDI Attila]: Mi újság a kiállítóterekben? = Népszava, 1985. január 8.; VADAS József: Életművek. = Élet és Irodalom, 1985. január 25. 13.

POGÁNY Ö. Gábor: A jubileumi esztendő Kossuth-díjasai: Kurucz D. István festőművész. = Heszvi Szemle, 13, 1985. 3. 42-44., ill.

T.A.[TASNÁDI Attila]: Kurucz D. István. = Népszava, 1985. április 3. 7.

2401. Kustár Zsuzsa

KUSTÁR Zsuzsa iparművész kiállítása, Kalocsa, Művelődési Ház és Ifjúsági Központ, 1985. július 2.-augusztus 11. Bev. Kustár Zsuzsa. Kalocsa : Művelődési Ház, 1985 [4] p., ill.

PAP Gábor: Fénylő üzenetek : Kustár Zsuzsa üveglakalai a nagykálói református templomban. = Művészet, 26, 1985. 6. 42-46., ill.

2402. Kusztos Endre

BANNER Zoltán: Végtelen grafikai napló. = Utunk, 1985. október. 4. 7., ill.

BEKE György: Hat motívum Kusztos Endre 60 évéből. = A hét, 1985. szeptember 26. 6., ill.

K.Gy.: Kusztos Endre metszetei. = Magyar Hírek, 1985. november 9. 19., ill.

TAKÁCS Gábor: A fa metamorfóza : Kusztos Endre grafikai világa. = Korunk, 44, 1985. 6. 480-481., ill.

2403. Kutas László

kiáll. Bp., Zichy-kastély, 1985 **ism.** (fazekas): Tárlat két és fél óráig. = Esti Hírlap, 1985. május 22. 2.

RÉVÉSZ András: Tomporművek. = Magyar Ifjúság, 1985. június 7. 34-35., ill.

2404. Kürthy Sándor

KÜRTHY Sándor festőművész kiállítása, Bp., Építők Műszaki Klubja, 1985. febr. 5-28. Bev. Kürthy Sándor. Bp. : Építők Műszaki Klubja, 1985 [4] p., ill.

2405. Laborcz Mónika

LABORCZ Mónika keramikumművész kiállítása, Bp., Helikon Galéria, 1985. június 13.-július 7. A kiállítást rend. Bundev-Todorov Ilona. Bp., Helikon Galéria, 1985 [6] p., ill. **ism.** SZEPESI Attila: Laborcz Mónika kerámiai. = Új Tükör, 1985. július 7. 4., ill.

2406. Lacza Márta

ECSERY Elemér: Lacza Márta. = Könyvtáros, 35, 1985. 6. 364., ill.

LACZA Márta festőművész kiállítása, Bp., Csepel Galéria, 1985. november 4.-december 1. Bev. Pogány Ö. Gábor. Bp. : Csepel Galéria, 1985 [6] p., ill. **ism.** GYETVAI Ágnes: Kéthavi kiállítási napló. = Magyar Nemzet, 1985. november 26. 6.

SZÉKELY András: A "Lacza-macák". = Művészet, 26, 1985. 7. 33-35., ill.

2407. Lakner László

László LAKNER, Berlin, Galerie Georg Nothelfer, 1985. Einl. Roland H. Wiegenstein, Manfred de la Motte. Berlin : Galerie Georg Nothelfer, 1985 57 p., ill.

TÓTH Ferenc: Pszeudokollázs és fotóreprodukció : A fénykép Lakner László és Méhes László festményein. = Művészet, 26, 1985. 5. 2-5., ill.

2408. Láng-Miticzky Gábor

VESZPRÉMI Miklós: Aki bútortervezésre adta a fejét [beszélgetés]. = Magyar Nemzet, 1985. október 14. 5., ill.

2409. Láng-Miticzky Katalin

LÁNG-MITICZKY Katalin textiltervező és Láng-Miticzky Gábor belsőépítész kiállítása, Szekszárd, Szinyei Merse Tere, 1985 szeptember 12-20. Bp. : Képcsarnok, 1985 [6] p., ill.

2410. Lantos Györgyi

kiáll. Lantos Györgyi, Máté István, Bp., Gulácsy Galéria, 1985 **ism.** SZÉKELY András: Képek, szobrok. = Új Tükör, 1985. január 20. 3-4.

2411. Larot, Diana

kiáll. Bp., Atrium Hyatt, 1985 **ism.** WAGNER István: Akt itt, akt ott : Osztrák tárlatok Budapesten. = Magyar Hírlap, 1985. január 28. 6.

2412. László Gyula

KISS Dénes: Barátaim, kortársaim : A 75 éves László Gyula rajzemelei. = Népszava, 1985. március 16. 10.

2413. Le Corbusier

Benton, Timothy J.: Le Corbusiens Pariser Villen. Stuttgart : Deutsche Verlags-Anstalt, 1984 rec. M.GY.K.[M.GYÖNGY Katalin] = Magyar Építőművészet, 1985. 6. 64-65.

JÁRAI Judit: Le Corbusier ismeretlen naplója. = Új Tükör, 1985. április 7. 42., ill.

2414. Léger, Fernand

DIEHL, Gaston: Femad Léger. Bp. : Corvina, 1985 96 p., ill.

2415. Lehoczky János

(mol-): Újralfelfedezésre várva : Lehoczky János a kovácsoltvas lehetőségeiről [beszélgetés]. = Esti Hírlap, 1985. március 13. 2.

2416. Lengyel András

"VÍZ" "WATER" : Lengyel András, Swierkiewicz Róbert, Tolvaly Emő kiállítása, Bp., Fészek Galéria, 1985. november 12.-december 6. Bev. Rózsa T. Endre, Hajdu István. Bp. : Fészek Galéria, 1985 [8] p. + 10 dia, ill. **ism.** GYETVAI Ágnes: Viz. = Magyar Nemzet, 1985. december 10. 7.

2417. Lengyel Gyula

kiáll. Bp., Néphadsereg Művelődési Háza, 1985 **ism.** (Lőkös): Arcok, jellemek, vélemények Lengyel Gyula legújabb karikatúrákiállításán. = Népszava, 1985. január 4. 6.

P.SZABÓ Emő: Publicisztikák - rajzban elbeszélve [beszélgetés]. = Magyar Ifjúság, 1985. július 12. 32-33., ill.

2418. Lengyel Lajos

EMLÉKÜLÉS Lengyel Lajos születésének 80. évfordulója alkalmából. = Magyar Grafika, 29, 1985. 1. 19-28., ill. **ism.** tart. Gara Miklós megnyitója. 19-20.; Rényi Péter: A hagyományok és az avantgarde Lengyel Lajos munkásságában. 20-23.; Háiman György: "Lerombolni és újjáépíteni": Lengyel Lajos a harmincas években. 23-24.; Balla Ede: Lengyel Lajos a képzőművész és munkatárs. 25-28.

RÉNYI Péter: "...csak a könyv kapcsolatát a jövőbe": A montázs mestere, Lengyel Lajos képzőművészetéről. = Könyvvilág, 30, 1985. 7. 32., ill.

2419. Lesenyi Márta

BRETYÁNSZKY Ilona: A szobrász: Lesenyi Márta. = Nők Lapja, 1985. augusztus 17. 18., ill.

2420. Ligeti Erika

LIGETI Erika, Nyiregyháza, Megyei és Városi Művelődési központ Kiállítóterme, 1985. május 10.-június 2. Bev. Ligeti Erika. Nyiregyháza : MVMK, 1985 [12] p., ill.

- 2421. Loebenstein, Miguel von**
Miguel von LOEBENSTEIN grafikusművész kiállítása, Bp., Pataky Galéria, 1985. december 20.-1986. január 12. A kiállítást rend. Sárosdy Judit. Bp.: Budapest Galéria, 1985 [4] p., ill.
- 2422. Lonovics László**
LONOVICS László kiállítása, Békéscsaba, Munkácsy Mihály Múzeum, 1985. április 12.-május 26. [6] p., ill. **ISM. IBOS Éva:** Lonovics László kiállítása. = Művészet, 26, 1985, 9. 61., ill.
- 2423. Lóránt János**
kiáll. Bp., Gulácsy Galéria, 1985 **ISM. PELLIONISZ Valéria:** Lóránt János képei. = Új Tükör, 1985. november 3. 4., ill.
LÓRÁNT János festőművész kiállítása, Tiszafüred, Kiss Pál Múzeum, 1985. február 8.-március 31. Bev. Lóránt János. Tiszafüred: Kiss Pál Múzeum, 1985 [6] p., ill.
- 2424. Lóránt Zsuzsa**
LÓRÁNT Zsuzsa szobrászművész kiállítása, Bp., Dorottya utcai Kiállítóterem, 1985. szeptember 19.-október 12. A kiállítást rend. Baranyi Judit. Bev. Golovics Lajos. Bp.: Műcsamok, 1985 [8] p., ill. **ISM. HARANGOZÓ Márta:** A groteszk szobrásza. = Esti Hírlap, 1985. október 7. 2.; **HOLLÓSI, Éva:** Tradition und modernes Lebensgefühl. = Budapesti Rundschau, 1985. október 7. 8., ill.; **P.SZÜCS Julianna:** Levél Lóránt Zsuzsához kiállítása alkalmából. = Népszabadság, 1985. szeptember 27. 7.; **VADAS József:** Az avantgarde mumus. = Élet és Irodalom, 1985. október 4. 12.
- 2425. Lossonczy Tamás**
FÁBIÁN László: Napló és költészet - Lossonczy Tamásról. = Kortárs, 29, 1985, 7. 108-113., ill.
LOSSONCZY Tamás rajzai, Bp., Óbudai Pincegaléria, 1985. augusztus 5-25. Bev. György Péter - Pataki Gábor. Bp.: Óbudai Pincegaléria, 1985 [6] p., ill. **ISM. LÓSKA Lajos:** Lossonczy Tamás rajzai. = Új Tükör, 1985. szeptember 15. 3., ill.
- LÓSKA Lajos:** A tiszta festészet: Lossonczy Tamás és a magyar nonfiguráció. = Művészet, 26, 1985, 7. 26-29., ill.
WEÖRES Sándor: Lossonczy Tamásnak. = Kortárs, 29, 1985, 7. 113.
- 2426. Lőrincz Győző**
kiáll. Bp., Helikon Galéria, 1984 > 1984. 2108. **ISM. WEHNER Tibor:** Kettős képek, vibráló erőterek. = Művészet, 26, 1985, 1. 55-56., ill.
- 2427. Lőrincz Gyula**
LŐRINCZ Gyula festőművész (Csehszlovákia) kiállítása, Bp., Műcsamok, 1985. február 8.-március 3. A kiállítást rend. Bundeve-Todorov Ilona. A katalógust írta Anna Horváthová. Bp.: Műcsamok, 1985 [16] p., ill. **ISM. ARADI Nóra:** Középeurópai egyetemesség. = Népszabadság, 1985. február 26. 7.; **LOSONCI Miklós:** Lőrincz Gyula képei. = Új Tükör, 1985. március 2. 24. 3.
E.F.P.[E.FEHÉR Pál]: Lőrincz Gyuláról: Születésének hetvenötödik évfordulóján. = Népszabadság, 1985. január 16. 7.
RÁCZ Olivér: Egy hősi kor tanúja, alakítója. = Új Szó, 1985. január 11. 11., ill.
- 2428. fe Lugossy László**
CSAJKA Gábor Cyprian: A Tenyészet fe(nomenológiai) puhasága három rapszodikus gyűrődés fe Lugossy László művészetéről. = Mozgó Világ, 11, 1985, 12. 90-95., ill.
kiáll. Bp., Liget Galéria, 1985 **ISM. GYETVAI Ágnes:** Három kiállításról. = Magyar Nemzet, 1985. október 1. 7.; **TORMA Tamás:** fe Lugossy László kiállítása. = Új Tükör, 1985. szeptember 8. 3.
- 2429. Lux Antal**
kiáll. Esztergom, Vármúzeum, 1985 **ISM. WEHNER Tibor:** Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 6. 59-62.
- 2430. Luzsicsza Lajos**
Lajos LUZSICZA, jubilejnévystava, Nové Zámky Galeria umenia, 1985. Text Stefan Mlynarik. Nové Zámky: Galéria umenia, 1985 18 p., ill..
- 2431. Mäger Ágnes**
kiáll. Miskolci Galéria, 1985 **ISM. EGRI Mária:** Mäger Ágnes festményei. = Új Tükör, 1985. június 23. 4., ill.
LOSONCI Miklós: Szőnyegek Milánóba. = Vasárnapi Hírek, 1985. május 26. 6.
- 2432. Mágori Varga Béla**
POKORNYI István: Magyar művészek Sao Paoloban [beszélgetés]. = Magyar Hírek, 1985. augusztus 22. 14-15., ill.
- 2433. Makár Alajos**
CSEKE Péter: A Homoród mente képzőművészeti felfedezése [beszélgetés]. = Utunk, 1985. június 21. 7., ill.
- 2434. Makkai Piroska**
KENESSEI András: Arany metszés. = Magyar Hírlap, 1985. szeptember 28. 7.
- 2435. Makó Judit**
pszj [P.SZÜCS Julianna]: Nevetni a félelmet [beszélgetés]. = Mozgó Világ, 11, 1985, 5. 34., ill.
- 2436. Makovecz Imre**
ÁCS Zoltán: Egy közösség élni akar: Faluház Zalaszentlázslón. = Magyar Ifjúság, 1985. május 31. 31-33., ill.
ÁCS Zoltán: Építhetnének szebben is?: Beszélgetés Makovecz Imrével. = Élet és Tudomány, 1985. augusztus 2. 966-967., ill.
- BEKE Pál:** Faluház Zalában [Zalaszentlázsló]. = Új Tükör, 1985. június 23. 12-13., ill.
FÁBIÁN László: Kulturház helyett faluház [Zalaszentlázsló]. = Film, Színház, Muzsika, 1985. június 29. 15-17., ill.
GERLE, János: The architecture of Imre Makovecz. = The New Hungarian Quarterly, 26, No 100, 1985, 220-225., ill.
MAKOVECZ Imre, Mezei Gábor, Bp., Fényes Adolf Terem, 1985. február 20.-március 17. A kiállítás felelőse Baranyi Judit. Bev. Mezei Gábor. Bp.: Műcsamok, 1985 [Építészeti-belsőépítészeti; 1.] [lepreolló] **ISM. DARITS Ágnes:** Makovecz Imre és Mezei Gábor épületei. = Új Tükör, 1985. március 24. 3., ill.; **PALLAGI Ferenc:** Trónus a hóban. = Esti Hírlap, 1985. március 5. 2.; **VADAS József:** A divat nem üdvözít. = Élet és Irodalom, 1985. március 1. 12.
- 2437. Makrisz Agamemnon**
BOLDIZSÁR Iván: Egy óra Makriszknél. = Boldizsár Iván: Szülőföldünk Európa. Bp.: Szépirodalmi, 1985 297-300.
L.S.: Megéreztek a ritmust: Beszélgetés Makrisz Agamemnonnal és Makrisz Zizivel. = Somogy, 13, 1985, 4. 98-100.
- MAKRISZ Agamemnon és Makrisz Zizi kiállítása, Bp., Vigadó Galéria, 1985. április 26.-május 26. A kiállítást rend. Makrisz Agamemnon. Bp.: Művészet Alap, 1985 [24] p., ill. (A Vigadó Galéria katalógusai; 50.) **ISM. SZÉKELY András:** Zizi és Agamemnon. = Népszabadság, 1985. május 18. 13.; **T.A.[TASNÁDI Attila]:** Makriszék a Vigadó Galériában. = Népszava, 1985. május 24. 6.**
- MAKRISZ Agamemnon szobrászművész kiállítása, Tatabánya, Népház Galéria, 1985. június 1.-július 10. Tatabánya: Népház, 1985 [16] p., ill. **ISM. WEHNER Tibor:** Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 5. 67-80.**
- 2438. Makrisz Zizi**
BOLDIZSÁR Iván: Makrisz Zizi művészete. = Boldizsár Iván: Szülőföldünk Európa. Bp.: Szépirodalmi, 1985 301-303.
- 2439. Man Ray**
kiáll. Belgrád, Modern Művészetek Múzeuma, 1985 **ISM. SZOMBATHY Bálint:** A fényképész Man Ray. = Híd, 49, 1985, 4. 578-580., ill.
- 2440. Manajlo, F.F.**
kiáll. Bp., Szovjet Kultúra és Tudomány Háza, 1985 **ISM. BÁN András:** Művész a Kárpátöntúlról. = Magyar Nemzet, 1985. június 28. 7.
- 2441. Márffy Ödön**
MÁRFFY Ödön emlékkiállítás, Szekszárd, Művészetek Háza, 1985. július 9.-szeptember 22. A kiállítást rend. Kratochwill

Mimi. Bev. Borbély Károly. Szekszárd : Művészetek Háza, 1985 [20] p., ill. (A Szekszárdi Művészetek Háza kiállításai; 4.)

2442. Mariani, Carlo Maria

SZOMBATHY Bálint: Carlo Maria Mariani. = 7 Nap, 1985. június 21. 32-33., ill.

2443. Máriási István

MÁRIÁSI István festőművész kiállítása, Győr, Xántus János Múzeum, 1985. január 25.-március 15. A kiállítást rend. és bev. Salamon Nándor. Győr : Xántus János Múzeum, 1985 [12] p., ill. (A Xántus János Múzeum katalógusai ; 23.) Ism. SALAMON Nándor: Máriási István képgrafikái. = Új Tükör, 1985. február 17. 4., ill.

SZAKONYI Károly: Kozmikus térben. = Új Tükör, 1985. június 19. 27., ill.

2444. Márkos Albert

BARABÁS Béla: Megtartó emlékezés. = Utunk, 1985. január 18. 7.

2445. Martinsson, Hjördis

Hjördis MARTINSSON keramikumművész kiállítása, Kaposvári Galéria, 1985. június 17.-július 29. Kaposvár : Somogy megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [8] p., ill. Ism. VÁRNAI Ágnes: "A természetben rejtőzködő ember". = Múzeumi Tájékoztató, 1985, 7.

2446. Marton László

HEITLER László: Marton László. Bp. : Képzőművészeti, 1985 61 p., XVI t., ill. (Mai magyar művészet)

SALAMON Nándor: Elterő utak. = Népszava, 1985. szeptember 24. 6.

WAGNER István: Közér és műterem. = Magyar Hírlap, 1985. március 12. 6.

2447. Márton Árpád

kiáll. Gyergyószentmiklós, Szakszervezetek Művelődési Háza, 1985 Ism. BURJÁN-GÁL Emil: Látvány, két szolamban. = A hét, 1985. július 4. 6.

VÁLI József: Márton Árpád. Bukarest : Kriterion, 1985 10 p., 12 t. ill. rec. BANNER Zoltán: Ikarusz inge. = Utunk, 1985. október 11. 3., ill.

2448. Márcsa István

M.SZÜCS Ilona: "Auswitzi emlékmű" Esztergomban. = Dunakanyar, 21, 1985, 2. 65., ill.

2449. Martyn Ferenc

HÁRS Éva: Martyn Ferenc életmű katalógusa. Kaposvár : Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 427 p., ill. E F G

MARTYN Ferenc rajzai az irodalom remekműveikhez, Dunaújváros, Uitz Terem, 1985. május 9.-június 6. A kiállítást rend., bev. Hárs Éva. Székesfehérvár : Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985. [12] p., ill.

MARTYN Ferenc: A Rózsák terét belepte a hó : Emlékezés 1944-45-re. = Jelenkor, 38, 1985, 4. 328-330., ill.

MARTYN Ferenc: Ulysses - rajzok. Bev. Tüskés Tibor. Pécs; Kaposvár : Baranya megyei Könyvtár ; Somogy megyei Könyvtár, 1985 [5] p., 35 t. ill.

MARTYN Ferenc : Válogatás festményekből és a "Napló 1950" című sorozatból, Szekszárd : Művészetek Háza, 1985. október 1.-december 31. A kiállítást rend. Hárs Éva. Bev. Csányi László. Szekszárd : Művészetek Háza, 1985 [20] p., ill. (A Szekszárdi Művészetek Háza kiállításai ; 5.)

MARTYN Múzeum, Pécs. A katalógust összeáll. Hárs Éva. Bev. Aknai János, Hárs Éva. Pécs : Janus Pannonius Múzeum, 1985 43 p., ill. (A Janus Pannonius Múzeum művészeti kiadványai ; 51.) E F G

NEMES, János: Ästhetik und Ethos : der Maler Ferenc Martyn. = Pannonia, 13, 1985, 2. 33-336., ill.

TAKÁTS Gyula: Martyn Ferenc Berzsenyi-rajzairól. = Takáts Gyula: Tükrök szava - betűk arca. Bp. : Szépirodalmi, 1985 169-171.

2450. Máté Zsolt

M.Zs.[MÁTÉ Zsolt]: Foki-hegyi oktatási központ, Siófok. Építész: Máté Zsolt. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 39., ill. E F G R

2451. Máthé András

kiáll. Bp., Mednyánszky Terem, 1985 Ism. TORDAY Alíz: Máthé András bútorai. = Új Tükör, 1985. március 31. 3-4., ill.

2452. Matković, Slavko

SEBŐK Zoltán: Kísérleti médiumhasználat. = 7 Nap, 1985. november 1. 32.

2453. Mátyás József

Mezei József: Mátyás József. Bukarest : Kriterion, 1984 rec. BANNER Zoltán: Mátyás Józsefről először. = Utunk, 1985. március 15. 7., ill.

2454. Medgyessy Ferenc

LÁSZLÓ Gyula: Medgyessy Ferenc. = Ezer év : Arcképek a magyar történelemből. A szek. biz. elnöke Kállai Gyula. Bp. : Hazafias Népfőnt, 1985 516-518., ill.

VERESS Pálma: A Medgyessy-émlékmúzeum. = Népszava, 1985. október 21. 6.

2455. Meggyes László

KOVÁCS Gyula: Köszönnek a fények : Meggyes László festészete. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 18-21., ill.

2456. Méhes László

TÓTH Ferenc: Pszeudokollázs és fotóreprodukció : A fénykép Lakner László és Méhes László festményein. = Művészet, 26, 1985, 5. 2-5., ill.

2457. Meiszer Kálmán

Bartis Ferenc: Meiszer Kálmán délkörei. = Téglaipar, 9, 1985, 2. 6., ill.

2458. Melocco Miklós

KERNÁCS Gabriella: Melocco Miklós. Bp. : Corvina, 1985 76 p., ill. (Corvina műterem) rec. HAJDÚ Éva = Magyar Nemzet, 1985. július 19. 8.

2459. Mendlik Lajos

TÜSKÉS Gábor: Mendlik Lajos (1903-1985). = Új Ember, 1985. május 12. 4.

2460. Mengyán András

MENGYÁN András kiállítása, Székesfehérvár, Csók István Képtár, , 1984. október-december. A kiállítást rend. Kovalovszky Márta, Mengyán András. Bev. Kovalovszky Márta. Székesfehérvár : István Király Múzeum, 1985 [70] p., ill. E (Az István Király Múzeum közleményei. D. sorozat ; 159.)

MENGYÁN András kiállítása, Bp., Múcsamok, 1985. december 19.-1986. január 19. A kiállítást rend. Feuer Gábor, Mengyán András. Bev. Hajdu István. Bp. : Múcsamok, 1985 [30] p., ill. E Ism. LOSONCI Miklós: Itt a tér mozi! = Vasárnapi Hírek, 1985. december 22. 11.

2461. Menyhárt József

KÁROLYI György: Menyhárt József egyik fametszetének keletkezéséről. = Múzeumi Kurír, 5, 1985, 9. 50-56., ill.

2462. Merrifield, Tom

kiáll. London, Festival Hall, 1985 Ism. NÁDASI Marcella: Tom Merrifield szoborkiállítás. = Táncművészet, 10, 1985, 2. 38., ill.

2463. Meschendörfer, Harald

SZÁSZ János: Harald Meschendörfer műterme. = Művelődés, 38, 1985, 1. 15-16., ill.

2464. Mészáros Gabriella

LEGÁTURI : Artisti plastici români din Ungaria : Stefan Oroian, Ion Ruja, Stela Sântau, Gabriela Mészáros. Prefesta si prezentările Fábiani László. Bp. : Tankönyvkiadó, 1985 94 p., ill.

2465. Mészáros Géza

kiáll. Bp., Mini Galéria, 1985 Ism. BELLA István: Hogy látva lássunk. = Élet és Irodalom, 1985. június 21. 13.; EMBER Mária: Kiállítási körjárat Szentendrétől Újpestig. = Magyar Nemzet, 1985. július 11. 6.

2466. Mészáros, Michael

BALÁZS Ádám: Tiszta levegőt! = Magyar Hírek, 1985. január 19. 40-41., ill.

2467. Mészáros Mihály

(Kállai)[KÁLLAI Katalin]: Magyar Dante-szobor

Revannában. = Esti Hírlap, 1985. augusztus 2. 2.

2468. Metky Ödön

ELHUNYT Metky Ödön. = Magyar Hírlap, 1985. augusztus

8. 9.

2469. Meyer-Osburg, Willy

Willy MEYER-OSBURG: Festmények és rajzok. Bev. Schlegl

István. Győr : Xántus János Múzeum, 1985 [54] p., ill. (Xántus János Múzeum katalógusai ; 16.)

2470. Miháltz Pál

MHÁLTZ Pál festőművész kiállítása, Szombathelyi Képtár, 1985. május 17.-június 23. A kiállítást rend., bev. Salamon

Nándor. Szombathely : Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985 [30] p., ill. G (Vas Megyei Múzeumok katalógusai ; 111.) *ism.* BÀN András: Festői értékek. = Magyar Nemzet,

1985. június 28. 7.

MHÁLTZ Pál színes grafikái, Bp., Helikon Galéria, 1985. április 18.-május 12. A kiállítást rend. Herczeg Ibolya. Bev.

Miháltz Pál. Bp. : Műcsarnok, 1985 [8] p., ill.

2471. Misch Ádám

MISCH Ádám kiállítása, Bp., Csepel Galéria, 1985. Bev.

Fábián László. Bp. : Csepel Galéria, 1985 [6] p., ill. *ism.* (bán)[BÀN András]: Zaj és csend. = Magyar Nemzet, 1985.

március 8. 7.

kiáll. Esztergom, Vármúzeum, 1985 *ism.* WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 5. 67-80.

2472. Mizser Pál

MIZSER Pál festőművész kiállítása, Vác, Hincz Gyula Állandó

Gyűjtemény, 1985. április 2.-június 30. A kiállítást rend., bev. Bakonyvári M. Ágnes. Vác : [Vak Bottyán Múzeum],

1985 [6] p., ill. *ism.* B.M.Á.[BAKONYVÁRI M. Ágnes]: Mizser Pál kiállítása. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 94-95., ill.

2473. Mladonyiczky Béla

"Az én műhelyem" Mladonyiczky Béla szobrászművész

kiállítása, Békéscsaba, Munkácsy Mihály Múzeum, 1985

szepember 26.-november 3. Békéscsaba : Munkácsy Mihály

Múzeum, [6] p., ill.

2474. Móczár Károly

MÓCZÁR Károly emlékkiállítás, Kiskunfélegyháza, Kiskun

Múzeum, 1985. március 23.-június 20. A kiállítást rend., bev. Sümegi György. Kiskunfélegyháza : Kiskun Múzeum,

1985 [8] p., ill.

2475. Mohos Piroksa

CSÁNKY Margit: A színes tollakon átszűrűt valóság jelképei. = Nyugati

Magyarország, 4, 1985, 11-12. 10.

2476. Mohr Lajos

BANNER Zoltán: Fémből, fémkarikát. = Utunk, 1985. november

15. 7., ill.

2477. Mohy Sándor

HAJDÚ Győző: Leány kaktusszal : Mohy Sándomál egy

szepember végi szombat délután. = Igaz Szó, 33, 1985, 10. 363-366., ill.

kiáll. Kolozsvár, Művészeti Múzeum, 1985 *ism.* PÁLL Árpád: Egy életmű körvonalai. = Művészet, 26, 1985, 8. 42-43.,

ill.

MOHY Sándor: A blokk. = Utunk, 1985. augusztus 16. 7.

MOHY Sándor: Képeladás. = Utunk, 1985. december 27. 2.

2478. Mokry-Mészáros Dezső

DOBRÍK István: Mokry-Mészáros Dezső. Miskolc : Herman

Ottó Múzeum, 1985 88 p., ill. (Borsodi Kismonográfiák ; 18.)

E G

GOÓR Imre: Képzelt beszélgetés Mokry-Mészáros Dezsővel. = Forrás,

17, 1985, 9. 74-85., ill.

MOKRY-MÉSZÁROS Dezső 1881-1970 emlékkiállítás, Bp., Óbudai

Pincegaléria, 1985. október 4.-november 4. Bp.

: Óbudai pincegaléria, 1985 [6] p., ill. *ism.* P.SZABÓ Ernő: Mokry-Mészáros Dezső képei. = Új Tükör, 1985. november

17. 3.; SZÉKELY András: A pogány spirituális. = Népszabadság,

1985. október 21. 7.

2479. Moldvay Győző

Cs.VARGA István: Egy szellemi "vállalkozó" : Moldvay

Győző 60 éves. = Napiaink, 24, 1985, 8. 38-39.

2480. Molnár-C. Pál

CSIBY Mihály: A Budapesti-belvárosi templom oltárképek

restaurálása. = Új Ember, 1985. augusztus 25. 2., ill.

POGÁNY Ö. Gábor: Emlékház Battonyán, Múterem Galéria

Budán. = Téglalpar, 9, 1985, 5. 6.

2481. Molnár Dénes

GALAMBOS Ferenc: Molnár Dénes. = Könyvtáros, 35,

1985, 2. 105., ill.

2482. Molnár Gabriella

SOÓS Imre: Molnár Gabriella. = Kisgrafika, 14, 1985, 2. 2-5.,

ill.

2483. Molnár István

"BOGARAIM" : Molnár István grafikái, Miskolci Galéria,

1985. május 24.-június 23. Bev. S.Nagy Katalin. Miskolc : Miskolci

Galéria, 1985 [8] p., ill.

2484. Molnár László

ANDRÁSI Gábor: Bemutatjuk Molnár László grafikáit. =

Élet és Irodalom, 1985. február 1. 13.

2485. Molnár Mária

MOLNÁR Mária iparművész kiállítása, Pécsi Kisgaléria,

1985. április 26.-május 19. Bev. Molnár Mária. Pécs : Pécsi

Kisgaléria, 1985 [8] p., ill. *ism.* (bán)[BÀN András]: Régi

lemezek . Kamarakiállításokról. = Magyar Nemzet, 1985.

június 7. 6.

2486. Molnár Tamás

kiáll. Bp., Helikon Galéria, 1985 *ism.* GYETVAI Ágnes: A

jelek jelentése. = Magyar Nemzet, 1985. október 17. 6.

2487. Monus János

M.J.-Sz.Zs.[MÓNUS János - SZÓKE Zsuzsa]: Családi lakó-

ház, Budapest II., Rózsadomb, Balogh Ádám u. 28/a. =

Magyar Építőművészet, 1985, 5. 30-31., ill. E F G R

2488. Moore, Henry

MOORE, Henry: A szobrászatról. Az utószót írta Sík Csaba.

Bp. : Helikon, 1985 134 p., ill.

Cs.SZABÓ László: Északfény : Auden versei Henry Moore

kőrajzaival. = Cs.Szabó László: Őrzök. Bp. : Gondolat, 1985

631-635.

2489. Morell Mihály

BOLDIZSÁR Iván: Morell Mihály szobrai. = Boldizsár Iván:

Szülőföldünk Európa. Bp. : Szépirodalmi, 1985 314-315.

2490. Mottl Román

BANNER Zoltán: Egy vízfestő délutánja. = Utunk, 1985.

november 29. 7.

2491. Mózes-Finta Edit

BOGDÁN László: "A megismételhetlenség tanúságai" [be-

szélgetés]. = A hét, 1985. október 24. 7., ill.

2492. Munkácsy Károly

OSZLAY István: Művésztkém. = Budapest, 23, 1985, 9. 6., ill.

2493. Mural Jenő

MURAI Jenő festő- és szobrászművész kiállítása, Bp., XV. ker-

ületi Hazafias Népfőnt Székháza, 1985. február. Bev. -

orosz- Bp. : Hazafias Népfőnt, 1985 [4] p., ill. *ism.* TAMÁSI

Orosz János: Egy munkás művész életmű-kiállítása. = Népszava,

1985. március 22. 6.; TAMÁSI Orosz János: Megbékélt

bölcsesség. = Magyar Hírlap, 1985. február 8. 6.

TAMÁSI Orosz János: Lakatos és hegesztő a szobrászműter-

emben [beszélgetés]. = Olvasó Nép, 7, 1985, 3. 74-79.

2494. S.Muzsnay Magda

SZATMÁRI Ágnes: Egy díszlettervező festői válsága [be-

szélgetés]. = Utunk, 1985. január 11. 7., ill.

2495. Müller Árpád

GYÁRFÁS Péter: "Az agy bekebelezte az ügyes kezét"

[beszélgetés]. = Mozgó Világ, 11, 1985, 3. 87-96., ill.

- kiáll. Bp., Galéria 11, 1985 **ISM. P.SZABÓ Ernő**: Müller Árpád festményei. = Új Tükör, 1985. március 10. 4., ill.
- 2496. Nádler István**
NÁDLER István gyűjteményes kiállítása, Bp., Műcsarnok, 1985. augusztus 29.-szeptember 29. A kiállítást rend. és a katalógust szerk. Frank János. Bev. Hegyi Lóránd. Bp. : Műcsarnok, 1985 28 p., ill. E **ISM. GYETVAI Ágnes**: Nádler István gyűjteményes kiállítása a Műcsarnokban. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 27. 6.; HOLLÓSI Éva: Farbenpracht und Vibration. = Budapester Rundschau, 1985. szeptember 16. 9., ill.; LOSONCI Miklós: Nádler István képei. = Új Tükör, 1985. szeptember 15. 3., ill.; SZÉKELY András: Új-vadság, bővülettel. = Népszabadság, 1985. szeptember 11. 7.; TÉSZZABÓ Júlia: Nádler-kiállítás a Műcsarnokban. = Kritika, 1985. 11. 37.; VADAS József: Alternatívák. = Élet és Irodalom, 1985. szeptember 13. 12.
- 2497. Nagy Elemér**
BORVENDÉG Béla: [Nagy Elemér]. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 6.
- MORAVÁNSZKY Ákos: Egy mives építész halálára. = Élet és Irodalom, 1985. szeptember 20. 8.
- MORAVÁNSZKY Ákos: Nagy Elemér (1928-1985). = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 6., ill.
- N.E. [NAGY Elemér]: A Budapesti Műszaki Egyetem Z. Épülete. Építész: Nagy Elemér. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 32-35., ill. E F G R
- NAGY Elemér: Új műegyetemi épület a Duna partján : Tervezői gondok és gondolatok. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 28-31., ill. E F G R
- (zay)[ZAY László]: Búcsú Nagy Elemértől. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 9. 7.
- 2498. Nagy Ernő**
NAGY Ernő festőművész és Pató Róza szobrászművész kiállítása, Hatvani Galéria, 1985. október 22.-november 17. Bev. Nagy Ernő, Pató Róza. Hatvan : Hatvani Galéria, 1985 [6] p., ill.
- 2499. Nagy Gábor**
kiáll. Bp., Vigadó Galéria, 1984 > 1985. 2169. **ISM. SZÉKELY, András**: Lyrical surreализm. = The New Hungarian Quarterly, 26, No 98, 1985 189-190., ill.
- 2500. Nagy László**
FRANK János: Nagy László emlékezete. = Kortárs, 29, 1985, 12. 77-78., ill.
- SZÉCSI Margit: "Versben bujdosó". = Művészet, 26, 1985, 6. 64., ill.
- WÜRTZ Ádám: Nagy László emlékezete. = Kortárs, 29, 1985, 12. 74-76., ill.
- 2501. Nagy László Lázár**
kiáll. Jászberény, Városi Könyvtár, 1985 **ISM. (A.A.)[ARATÓ Antal]**. = Kisgrafika, 14, 1985, 2. 26.; LOSONCI Miklós: Nagy László Lázár "egyszemélyes műhelye". = Kisgrafika, 14, 1985, 3. 19-21, ill.
- 2502. Nagy Sándor**
SPEIDL Zoltán: A szobrászművész [beszélgetés]. = Szülőhelyünk Szabolcs-Szatmár. Szerk. Kopka János. Nyíregyháza : Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács, 1985 329-334.
- 2503. Nagy Tibor**
GULAY István: "A merevebb, kubisztikus világból az oldottabb, puhább formavilág felé tartok" [beszélgetés]. = Ipari Forma, 9, 1985, 4. 10-13., ill.
- 2504. Nánay Szilamér**
NÁNAY Szilamér kiállítása, Szeged, Gulácsy Terem, 1985. szeptember 26.-október 5. Bev. Nánay Szilamér. Bp. : Képcsarnok, 1985 [4] p., ill.
- 2505. Nemes Endre**
BALÁZS István: Mint egy karosszék... : Nemes Endre Stockholmban és Pécsen. = Magyar Hírek, 1985. július 27. 48-49., 62. ill. E
- EMBER Mária: Kétezer mű Göteborgnak : Svéd lapok Nemes Endre festőművész haláláról. = Magyar Nemzet, 1985. november 16. 8., ill.
- MILLROTH, Thomas: Endre Nemes. Stockholm : Liber Förlag, 1985 222 p., ill.
- Endre NEMES Múzeum, Pécs : Az állandó kiállítás vezetője A kiállítást rend. és a katalógust írta Romváry Ferenc. Bev. Németh Lajos. Pécs : Janus Pannonius Múzeum, 1985 [68] p., ill.
- 2506. Németh Anna**
NÉMETH Anna keramikus és Penovác Endre festőművész kiállítása, Kiskunhalas, Folyosó Galéria, 1985. április 3.-20. Bev. Penovác Náray Éva, Penovác Endre. Kiskunhalas : Állami Gazdaság, 1985 [16] p., ill.
- CSORDÁS Mihály: Korongon épült "fehér házacsokk". = 7 Nap, 1985. március 15. 33., ill.
- 2507. Németh János**
NÉMETH János kiállítása, Nagyatád, Művelődési Központ, 1985. szeptember 7-29. Bev. Németh János. Nagyatád : Művelődési Központ, 1985 [6] p., ill.
- 2508. Németh József**
SZUROMI Pál: Az anyaföld balladája : Németh József: Tárló. = Tiszatáj, 39, 1985, 1. 89-91., ill.
- 2509. H.Németh Katalin**
H.NÉMETH Katalin grafikusművész kiállítása, Kisvárdai Rétközi Múzeum, 1985. május 1-26. Bev. H.Németh Katalin. Kisvárdai Rétközi Múzeum, 1985 [6] p., ill.
- 2510. Németh Olga**
kiáll. Bp., Alföldi Porcelángyár Bemutatóterme, 1985 **ISM. (pallag)[PALLAGI Ferenc]**: Nosztalgikus alrokokok. = Esti Hírlap, 1985. december 9. 2.
- 2511. Némethy Mihály**
kiáll. Hegyfalva, Szanatórium, 1985 **ISM. SALAMON Nándor**: Németh Mihály szobrai. = Új Tükör, 1985. június 30. 4., ill.
- 2512. Neuberger Pál**
WEHNER Tibor: "Matatás T. Bu Ede körül" : Neuberger István festészete. = Művészet, 26, 1985, 8. 13-15., ill.
- 2513. Neufeld Anna**
kiáll. Vác, Hincz Gyula Állandó Gyűjtemény, 1985 **ISM. LOSONCI Miklós**: Neufeld Anna emlékkiállítás. = Új Tükör, 1985. október 6. 4., ill.
- 2514. Novák Lajos**
kiáll. Oroszlány, Művelődési Központ, 1985 **ISM. WEHNER Tibor**: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 4. 62-66.
- 2515. Nyári István**
kiáll. Bp., Liget Galéria, 1985 **ISM. (bán)[BÁN András]**: Terek és felületek megbontása : Budapesti kiállításokról. = Magyar Nemzet, 1985. május 23. 7.
- 2516. Nyáry Éva**
KENESSEI András: A megtalált kifejezőeszköz. = Magyar Hírlap, 1985. október 5. 6.
- 2517. Nyergesi István**
kiáll. Tatabánya, Népház Galéria, 1985 **ISM. WEHNER Tibor**: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 6. 59-62.
- 2518. Olajos György**
OLAJOS György grafikáinak bemutatója, Bp., Erzsébetvárosi Kiszaléna, 1985. október. Bev. Olajos György. Bp. : Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 1985 [4] p., ill.
- 2519. Olcsai Kiss Zoltán**
OLCSAI Kiss Zoltán emlékkiállítás, Bp., Dürer Terem, 1985. augusztus 28.-szeptember 7. Bp. : Képcsarnok, 1985 [4] p., [7] t., ill.
- THEISLER György: Kilencven éve született Olcsai Kiss Zoltán. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 104., ill.
- 2520. Olejnyik Ágnes**
GALLWITZ Ferenc: Olejnyik Ágnes. = Könyvtáros, 35, 1985, 10. 622., ill.

2521. Onódi Béla

ONÓDI Béla festőművész gyűjteményes kiállítása, Szentendrei Képtár, 1985. július-augusztus. A kiállítást rend. Mucsi András. A katalógust összeáll. Mucsi András, Várhelyi Vanda. Szentendre: Pest Megyei Múzeumok Igazgatója, 1985 [40] p., ill. E G *ism.* LOSONCI Miklós: Onódi Béla képei. = Új Tükör, 1985. augusztus 4. 3.

2522. Orbán Dezső

BEDŐ István: Százegy éves forradalom. = Magyar Ifjúság, 1985. július 26. 42., ill.

2523. Orosz István

kiáll. Orosz István és Keresztes Dóra, Bp., Vigadó Galéria, 1985 *ism.* GYETVAI Ágnes: Ez fantasztikus: Kamaratársak a fővárosban. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 27. 7.; P.SZÜCS Julianna: Műgond. = Népszabadság, 1985. augusztus 17. 7.

OROSZ István grafikus kiállítása, Pécsi Kisgaléria, 1985. január 4-27. Pécs: Pécsi Kisgaléria, 1985 [20] p., ill. *ism.* HUSZ Mária: Bogarászni való intellektuális kaland. = Művészet, 26, 1985, 7. 63-64., ill.; TÜSKÉS Tibor: Orosz István kiállítása. = Új Tükör, 1985. február 3. 3., ill.

2524. Orosz János

KERÉKGYÁRTÓ István: Orosz János. Bp.: Corvina, 1985 83 p., ill. (Corvina műterem) *rec.* VADAS József: Három a művész. = Könyvvilág, 30, 1985, 12. 37.

OROSZ János festményei, Bp., Ernst Múzeum, 1985. január 25.-február 17. A kiállítást rend. Ratkai Ida. Bev. Marsall László. Bp.: Műcsamok, 1985 [32] p., ill. E *ism.* BÁN András: Külöfőle kerülőutak. = Magyar Nemzet, 1985. február 15. 7.; HARANGOZÓ Márta: Álborzalmak festészeté. = Esti Hírlap, 1985. január 29. 2.; KERÉKGYÁRTÓ István: Orosz János mai meséi. = Népszava, 1985. február 22. 6.; KOVÁCS Gyula: Mai mesék. = Művészet, 26, 1985, 5. 38-43., ill.; MARSALL László: Levélfőle Orosz Jánosról. = Életünk, 22, 1985, 1. 90-91., ill.; SZOKOLAY Sándor: Orosz János képei [megnyitó]. = Új Tükör, 1985. február 24. 24-25., ill.; P.SZÜCS Julianna: Szétvált utak. = Népszabadság, 1985. február 8. 7.; VADAS József: Csapdában. = Élet és Irodalom, 1985. február 8. 12.

2525. Orosz Péter

kiáll. Bp., Stúdió Galéria, 1984 > 2189. *ism.* FRANK, János: Landscape, ladders, leaves. = The New Hungarian Quarterly, 26, No 99, 1985 175-177., ill.

WAGNER István: Lajtorják, csúzlík, koszorúk: Modern misztikum és tradíció. = Magyar Hírlap, 1985. január 3. 6.

2526. Ósz Ilona

L.S.: Ósz Ilona műtermében [beszélgetés]. = Magyar Hírek, 1985. január 19. 14-15., ill.

2527. Pacsika Emília

kiáll. Szeged, Kupola Galéria, 1985 *ism.* Sz.P.[SZUROMI Pál]: Profán panoptikum. = Művészet, 26, 1985, 2. 61-62., ill.

2528. Pál Mihály

PÁL Mihály szobrászművész kiállítása, Ráckeve, Savoyai Kastély, 1985. szeptember 13-27. Ráckeve: [k.n.], 1985 [8] p., ill.

2529. Pál Zoltán

kiáll. Bp., Stúdió Galéria, 1985 *ism.* (bán)[BÁN András]: Formák árnyékában: Szobrászati kiállítások. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 29. 6.; P.SZABÓ Erő: Kövek, prés alatt. = Magyar Ifjúság, 1985. augusztus 16. 7., ill.

2530. Pápai Éva

L.M.[LOSONCI Miklós]: Kerámiaképekkel Münchenben. = Vasárnapi Hírek, 1985. március 10. 6., ill.

2531. Papp Albert

kiáll. Körmen, Színház Galéria, 1985 *ism.* SALAMON Nándor: Papp Albert képei. = Új Tükör, 1985. november 24. 4., ill.

kiáll. Tata, Vár, 1984 > 1984. 2199. *ism.* WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 2. 91-93.

2532. O.Papp Gábor

kiáll. Bp., Fiai Művészek klubja, 1985 *ism.* LÓSKA Lajos: O.Papp Gábor kiállítása. = Új Tükör, 1985. május 26. 4.; P.SZABÓ Erő: O.Papp Gábor kiállítása. = Művészet, 26, 1985, 8. 54-55., ill.

2533. Papp Oszkár

PAPP Oszkár: A kezdet kezdetén. = Kultúra és Közösség, 1985, 2. 7-13.

2534. Papp Zsigmond

Cs.Szabó István: A parasztagazda és templomgondnok festő. = Theologiai Szemle, 28, 1985, 5. 318-319.

2535. Patay László

PATAY László gyűjteményes kiállítása, Hatvani Galéria, 1985. szeptember 19.-október 20. Bev. Moldvay Győző. Hatvan: Hatvani Galéria, 1985 [6] p., ill.

2536. Pátkai Ervin

ALBERT Pál: Pátkai Ervin emlékezetére. = Új Látóhatár, 36, 1985, 3. 391-399.

BARACS Dénes: Pátkai. = Új Tükör, 1985. augusztus 4., 22., ill.

BARACS Dénes: Még egyszer Pátkai. = Új Tükör, 1985. október 6. 45., ill.

E.M.[EMBER Mária]: Meghalt Pátkai Ervin. = Magyar Nemzet, 1985. június 20. 6.

FERDINANDY György: Pátkai Ervin halálára. = Katolikus Szemle, 37, 1985, 3. 284-285.

PÁTKAY Ervin = Magyar Műhely, 22, No 70, 1985 64.

POKORNYI István: Egy szobrászról - gyászkeretben [beszélgetés]. = Magyar Hírek, 1985. szeptember 21. 34-35., ill.

SZÉPFALUSI István: In memoriam Pátkai Ervin. = Bécsi Napló, 6, 1985, 4. 9.

2537. Pátzay Mária

kiáll. Bp., Jókai Klub, 1985 *ism.* KENESSEI András: Pátzay Mária képei. = Új Tükör, 1985. március 24. 3-4., ill.; LOSONCI Miklós: Válogatás Pátzay Mária festményeiből. = Művészet, 26, 1985, 8. 55-56., ill.

2538. Pátzay Pál

GOSZTONYI József: Pátzay Pál éremművészete + Pátzay Pál érmeinek és plakettjeinek jegyzéke. = Az Érem, 41, 1985, 1. 35-39. 2. 15-18., ill.

KONTHA Sándor: Pátzay Pál. Bp.: Corvina, 1985 94 p., ill. F *rec.* VADAS József: Három a művész. = Könyvvilág, 30, 1985, 12. 37.

2539. Pauer Gyula

SZÓKE Annamária: Illuzionista törekvések a hetvenes évek magyar művészetében: Pauer Gyula művészete. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985

ZÉTÉNYI Zoltán: Szép lány a gipszben. = Magyar Ifjúság, 1985. december 27. 12-13., ill.

2540. Pauli Anna

SZÜCS Eszter: "Mással össze nem téveszthető tervezni" [beszélgetés]. = Ipari Forma, 9, 1985, 3. 20., ill.

2541. Paulkovics István

VÁRHELYI András: Ha szerencséje van...[beszélgetés]. = Magyar Ifjúság, 1985. szeptember 20. 6-7., ill.

2542. Paulovics László

kiáll. Szatmár, Művészeti Galéria, 1985 *ism.* ÁGOPCSA Marianna: Szellemi kalandozások. = A hét, 1985. január 10. 6. ill.

2543. Pázmándy Antal

kiáll. Tatabánya, Kemtök Terem, 1984 *ism.* WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 2. 91-93.

2544. Pécsi László

NÉMETH Aladár: Búcsú Pécsi Lászlótól. = A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Tájékoztatója, 1985, 1-2. 4-5.

2545. Pekáry István

KRESZ Mária: Magyarország népművészete [Pekáry István gobelinterve]. = Élet és Tudomány, 1985. október 18. 1327-1329., ill.

2546. Péll Tamás

SIMÁNDI Júlia: Furcsa mese, melynek nincs vége [beszélgetés]. = Nők Lapja, 1985. szeptember 21. 16-17., ill.

2547. Perczel Károly

F.F.: Károly Perczel Herder-Preis für einen Architekten. = Pannonia, 13, 1985, 2. 18-19., ill.

KOMOR Vilma: Itthon és határainkon túl : Beszélgetés a Herder-díjas építésszel. = Magyar Nemzet, 1985. február 26. 5.

PERCZEL Károly kitüntetése. = Dunakanyar, 21, 1985, 1. 56. ill.

PERCZEL Károly visszaemlékezéseiből. = Budapest Főváros Levéltára Közleményei 1984 (1985) 418-426.

SCIPIADES Erzsébet: Honnan ismemek? : Perczel Károly Herder-díja [beszélgetés]. = Új Tükör, 1985. június 2. 17., ill.

2548. Pérelli Zsuzsa

kiáll. Pérelli Zsuzsa és Szilágyi Júlia, Balatonboglár, Kék Kápolna, 1985 ism. VADAS József: A falvédő felámadása. = Élet és Irodalom, 1985. július 19. 13.

2549. Pethő [Petheo] Bela

SWEENEY, J. Gray: Bela Petheo painter of the cebrter of age of extremes. Colledgeville : Saint John's University, 1985 96 p., ill

2550. Picasso, Pablo

SIK Csaba: Picasso. Bp. : Helikon, 1985 58 p., ill. rec.

SZÉKELY András = Új Tükör, 1985. október 27. 2.; TANDORI Dezső: A Picasso-titok és tovább. = Könyvvilág, 30, 1985, 9. 13., ill.

SIK Csaba: Picasso. = Új Iras, 25, 1985, 4. 118-119.

2551. Pinczehelyi Sándor

LÓSKA Lajos: A jelkép visszatárgyasítása : Beszélgetés Pinczehelyi Sándor. = Művészet, 26, 1985, 10.44-48., ill.

2552. Platthy György

PLATTHY György festőművész kiállítása, Szombathely, Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ, 1985. október 4-november 3. Szombathely : Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ, 1985 [4] p., ill.

2553. Pleidell János

NÉMETH Gyula: Mindig van egy kivetető út : Beszélgetés Pleidell János festőművésszel. = Irodalmi Szemle, 28, 1985, 10. 763-766., ill.

PLEIDELL János festőművész kiállítása, Bp., Csók István Galéria, 1985. március 21-30. Bev. Keresztúry Dezső. Bp. : Képcsarnok, 1985 [12] p., ill. ism. LOSONCI Miklós: Pleidell János festményei. = Új Tükör, 1985. március 31. 3., ill.; ZSIGMONDI Mária: A remény festője. = Nők Lapja, 1985. június 1. 16-17., ill.

2554. Plesa, Carol

BANNER Zoltán: Tájak viharban. = Utunk, 1985. szeptember 13. 7.

2555. Plesnivý Károly

POGÁNY Ö. Gábor: Plesnivý Károly (1930-1984). = A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Tájékoztatója, 1985, 1-2. 3-4.

2556. Plugor Sándor

FARKAS Árpád: Arcképvázlat lovakkal. = Igaz Szó, 33, 1985, 8. 175-178., ill.

GAZDA József: Plugor Sándor vonalköltészete. = Korunk, 44, 1985, 5. 408-410., ill.

kiáll. Sárvár, 1985 ism. LÁNG Gusztáv: Plugor Sándor grafikái. = Életünk, 22, 1985, 10. 933-939., ill.

2557. Polgár Ildikó

BODNÁR János: A jövő emlékei. = Magyar Hírek, 1985. március 2. 24-25., ill.

2558. Polgár Rózsa

Rózsa POLGÁR-HARMATI : Imaginäre Textilien, Dominikanerkloster, Frankfurt am Main, September 9-27, 1985. Einl. Alíz Torday. Frankfurt am Main : Evangelische Regionalverband, 1985 [24] p., ill.

2559. Polónyi Károly

P.K.[POLÓNYI Károly]: Díszkút Marcaliban. Építés: Polónyi Károly, szobrász: Kiss Kovács Gyula, Tóth Ernőke. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 42., ill. E F G R

2560. Pomsár János

ARNÓTH Lajos: Gondolatok a Szegedi Könyvtár és Levéltár épületével kapcsolatban. = Magyar Építőművészet, 1985, 1. 27-30., ill. E F G R

P.J.-P.B.[POMSÁR János - PÉTERFIA Borbála]: Szegedi Könyvtár és Levéltár. Vezető építésztervezők: Pomsár János, Péterfia Borbála. = Magyar Építőművészet, 1985, 1. 26-27., ill. E F G R

2561. Popp, Aurel

ALMÁSI Tibor: A közös szeretet. = Utunk, 198. október 1. 7., ill.

2562. Pór Bertalan

MAJOR Ottó: Pór Bertalan centenáriuma. = Major Ottó: Egy nemzet férfikora. Bp. : Szépirodalmi, 1985 219-220.

2563. Probstner János

kiáll. Kaposvár, Somogyi Múzeum, 1985 ism. H.BOGNÁR Zsuzsa: Probstner János kiállítása. = Múzeumi Tájékoztató, 1985, 12. 3.

SÜMEGI György: A rajzoló Probstner János. = Forrás, 17, 1985, 8. 84-85., ill.

2564. Prokop Péter

CSONKA Ferenc: Bányásznapra. = Új Ember, 1985. augusztus 25. 6., ill.

PROKOP Péter állandó kiállítása, Kalocsa. = Új Ember, 1985. május 12. 6., ill.

SZIJ Rezső: Prokop Péter-képtár Kalocsán. = Magyar Nemzet, 1985. május 8. 6.

SZIJ Rezső: Prokop Péter képei a nagyvilágban. = Új Ember, 1985. május 5. 6.

2565. Purificato, Domenico

Dominico PURIFICATO festőművész kiállítása, Bp., Budapest Kiállítóterem, 1985. június 12.-július 28. Bev. Dario Micacchi. Bp. : Budapest Galéria, 1985 [12] p., ill. ism. HARSÁNYI Zoltán: Domenico Purificato kiállítása. = Népszava, 1985. július 5. 6.

2566. Pusztai Ágoston

CHIKÁN Bálint: Rusztikus plasztikák : Pusztai Ágoston samotjai. = Művészet, 26, 1985, 7. 39-41., ill.

2567. Rácz Endre

R.E.[RÁ CZ Endre]: Nyolcklakásos épület. Budapest XII., Koszta József u. 19. Építész: Rácz Endre. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 37., ill. E F G R

2568. Rados Kornél

SZABÓ János: Búcsú egy kiváló építészről : Ma temetik Rados Kornélt. = Népszabadság, 1985. június 24. 8.

2569. Ráfalvó Viktor

HEITLER László: Festópálya Rév-Komáromtól Bagdadig : Ráfalvó Viktor életéről és művészetéről. = Új Forrás, 17, 1985, 3. 54-58., ill.

kiáll. Komárom, 1984 ism. WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 2. 91-93.

kiáll. Bp., Pataky Galéria, 1984 > 1984, 2235. ism. WEHNER Tibor = Művészet, 26, 1985, 2. 64., ill.

2570. Rahmer de Nagy, Mária [Ráhmer Mária]

FEDOR Ágnes: Mária de Nagy. = Magyar Hírek, 1985. november 9. 6., ill.

2571. Rajmon Mária

RAJMON Mária (Maria Bodurkiewicz) Beszkidek című kiállítása, Bp., Stúdió Galéria, 1985. Bp. : Művészeti Alap, 1985 [6] p., ill.

2572. Raszler Károly

RASZLER Károly grafikusművész kiállítása, Esztergom, Keresztény Múzeum, 1985. május 12.-július 31. A kiállítást rend. Ugrin Emese. Bev. B. Supka Magdolna. Esztergom : Keresztény Múzeum, 1985 [6] p., ill. **ISM.** E. NAGY Lajos: Raszler Károly kiállítása. = Új Tükör, 1985. június 9. 4.; UGRIN Emese: Gondolatok egy kiállítás margójára. = Dunakanyar, 21, 1985, 3. 56-57., ill.; WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 5. 67-80.

SZÁSZNÉ Mara: Születésnap beszélgetés Raszler Károllyal. = Kisgrafika, 14, 1985, 12-14., ill.

2573. Regős István

kiáll. Szentendre, Vajda Lajos Stúdió, 1985 **ISM.** GYETVAI Ágnes: Három kiállításról. = Magyar Nemzet, 1985. október 1. 7., k.f.: Indulás Szentendréről. = Esti Hírlap, 1985. szeptember 11. 2.

2574. Reich Károly

REICH Károly: Ceruzarajzok. Bp. : Reich Károly, 1985 41 t. ill.

Reich Károly: Hazafelé. Bp. : Képzőművészeti, 1982 rec.

SALAMON Nándor = Somogy, 13, 1985, 1. 107-109.

SZÁSZNÉ Mara: Mi a véleménye a kisgrafikáról? : Válaszol Reich Károly. = Kisgrafika, 14, 1985, 1. 27-29.

2575. Reményi Katalin

kiáll. Veszprém, Dési Huber Terem, 1985 **ISM.** SZÉKELY András: Reményi Katalin ékszerai. = Új Tükör, 1985. július 7. 4.

2576. Remsey Jenő György

REMSEY Jenő György (1885-1980) festőművész, író születésének 100. évfordulójára. Szerk. Polónyi Péter. Gödöllő : Városi Helytörténeti Gyűjtemény, 1985 87 p., ill. **TART.** Keserű Katalin: Remsey Jenő a gödöllői művésztelepen. 5-13.; Losonci Miklós: A színes fény költője, Remsey Jenő festői munkássága 1920 után. 15-24.; Hegyi Béla: Remsey Jenő a literátor. 25-34.; Remsey Iván: Apámról. 37-45. Remsey Jenő György életrajza. Összeáll. Remsey Gábor. 47-48.; A Remsey Jenőről szóló irodalom válogatott bibliográfiája. + Remsey Jenő György irodalmi munkássága. 49-54.

2577. Renner Kálmán

kiáll. Bp., Országház Kultúrterem, 1984 > 1984. 2243. **ISM.** MKISS Pál: Renner Kálmán budapesti kiállítása. = Soproni Szemle, 39, 1985, 1. 84-89., ill.

2578. Réti Zoltán

AKVARELLEK Nógrádból : Réti Zoltán festőművész kiállítása, Bp., Dorottya utcai Kiállítóterem, 1985. december 19.-1986. január 11. A kiállítást rend. Baranyi Judit. Bp. : Műcsarnok, 1985 [8] p., ill.

RÉTI Zoltán kiállítása, Bp., Fáklya Klub, 1985. Bev. Kelényi István. Bp. : Fáklya Klub, 1985 [4] p., ill.

2579. Révész László

László **RÉVÉSZ** László, Pécs, Ifjúsági Ház, 1985. Bev. Petermák Miklós, Bora Gábor, Simon Zsuzsa. Pécs : Ifjúsági Ház, 1985 12 p., [4] t. ill. E

2580. Révész Napsugár

kiáll. Bábolna, Művelődési Ház, 1985 **ISM.** EGRÍ Mária: Révész Napsugár grafikái. = Új Tükör, 1985. május 12. 3-4., ill.

RÉVÉSZ Napsugár grafikusművész kiállítása, Székesfehérvár, Videoton Oktatási Központ, 1985. október 14.-november 16. Bev. Egrí Mária. Székesfehérvár : József Attila Művelődési Központ, 1985 [8] p., ill.

2581. Rhedey, Andre

kiáll. Tatabánya, Népház Galéria, 1984 **ISM.** WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 1. 59-62.

2582. Gy. Riba János

Gy. RIBA János emlékkiállítás, Jászberény, Dózsa Művelődési Központ, 1985 november 10-21. A kiállítást rend. Egrí

Mária. Jászberény : Dózsa Művelődési Központ, 1985 [4] p., ill.

2583. Riez Adalbert Béla

[LOSONCI Miklós]: Opális színek összehangja : Riez Béla Monte Carlóból. = Vasárnapi Hírek, 1985. július 14. 6.

2584. Rigó László Szabolcs

TÓFALVI Zoltán: Tervező és építész - épületek párbeszéde [beszélgetés]. = Utunk, 1985. november 15. 1., 4.

2585. Roboz Zsuzsi

SOÓS Magda: Roboz Zsuzsi [beszélgetés]. = Magyar Hírek, 1985. június 8. 6., ill.

2586. Roskó Gábor

kiáll. Bp., Stúdió Galéria, 1985 **ISM.** BÁN András: Művek a helytükön. = Magyar Nemzet, 1985. március 2. 8.

FEUER Gábor: Bemutatjuk Roskó Gábor rajzait. = Élet és Irodalom, 1985. december 13. 12.

2587. Rózsa Anna

MAJOR Ottó: Rózsa Anna emlékkiállítás Kőszegen. = Major Ottó: Egy nemzet férfikora. Bp. : Szépirodalmi, 1985 224-226.

2588. Rozsda Endre

LOSONCI Miklós: Modelből lett világhírű [beszélgetés]. = Vasárnapi Hírek, 1985. július 28. 6.

2589. Rudolf Éva

kiáll. Siófok, Dél-Balaton Kulturális Központ, 1985 **ISM.** TASNÁDI Attila: Járatlan ösvényen. = Népszava, 1985. május 31. 6.

2590. Ruttkai Ferenc

RUTTKAI Ferenc festőművész kiállításának megnyitója, Fehérgyarmati Galéria, 1985. október 18.-november 4. Bev. Gacsó László. Fehérgyarmat : Művelődési Ház, 1985 [4] p., ill.

2591. Ruzicskay György

BAJOR Klára: Embermentő festőművész. = Új Élet, 1985. május 15. 6.

2592. Sági Sándor

kiáll. Bp., Mednyánszky Terem, 1985 **ISM.** PELLIONISZ Valéria: Sági Sándor festményei. = Új Tükör, 1985. november 10. 3., ill.

2593. Sajdik Ferenc

TETTAMANTI Béla: Képszobrok és szoborképek. = Új Tükör, 1985. december 29. 24-25., ill.

2594. Sallai Katalin

SALLAI Katalin Panel c. kiállítása, Budapest Galéria Kiállítóháza, 1985. január 21.-február 18. Bp. : Budapest Galéria, 1985 [4] p., ill.

2595. Salló István

KOVÁCS Gergelyné: Öthont teremő művészet : Salló István szobrászművészről. = Tiszatáj, 39, 1985, 7. 94-96., ill.

KOVÁCS Gergelyné: Salló István munkássága. = Új Forrás, 17, 1985, 1. 63-67., ill.

2596. Samu Géza

SAMU Géza kiállítása, Bp., Óbuda Galéria, 1985. október 15.-december 1. A kiállítást rend. Török Tamás. Bp. : Budapest Galéria, 1985 [16] p., ill. **ISM.** P. SZABÓ Ernő: Samu Géza kiállítása. = Új Tükör, 1985. november 3. 3-4., ill.

VADAS József: A fák is plasztikák [beszélgetés]. = Új Tükör, 1985. december 1. 27., ill.

2597. Sarkadi Péter

LENGYEL András: Bemutatjuk Sarkadi Péter grafikáit. = Élet és Irodalom, 1985. október 18. 12.

2598. Sarkantyú Judit

SARKANTYÚ Judit, Sarkantyú Mihály, Sarkantyú Simon kiállítása, Bp., Csontváry Terem, 1985. október 10-18. Bev. Sarkantyú Judit, Sarkantyú Mihály, Sarkantyú Simon. Bp. : Képcsarnok, 1985 [4] p., [3] t., ill.

2599. Sáros András Miklós

SINKOVITS Péter: Hétköznapi reneszánsz : Beszélgetés Sáros András Miklóssal. = Művészet, 26, 1985, 10. 49-53., ill.

2600. Sárvány Katalin

kiáll. Bp., Dorottya utcai Kiállítóterem, 1985 *ism.* VADAS József: Szabás szabadság. = Élet és Irodalom, 1985. november 1. 12.

2601. Sass Géza

kiáll. Sass Géza és E. Szabó László, Bp., Vigadó Galéria, 1985 *ism.* BALOG János: E. Szabó László és Sass Géza kiállítása. = Új Tükör, 1985. augusztus 4. 4.; VADAS József: Széket vegyenek. = Élet és Irodalom, 1985. július 12. 12.

2602. Schöffler Judit

kiáll. Schöffler Judit és Kézdi Lóránt, Tatabánya, Népház Galéria, 1984 *ism.* WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 2. 91-93.

2603. Scholz Erik

SCHOLZ Erik festőművész kiállítása, Pécs, Képcsarnok Bemutatóterem, 1985. március 4-18. Bp.: Képcsarnok, 1985 [4] p., ill.

2604. Schöffler, Nicolas

PALUGYAI István: Kinetikus tervek [beszélgetés]. = Új Tükör, 1985. március 3. 26., ill.

POKORNY István: Nem lehet autópályán lovaskocsival hajítani [beszélgetés]. = Magyar Hírek, 1985. május 11. 13., ill.

2605. Schönberger Armand

SCHÖNBERGER Armand festőművész emlékkiállítás, Bp., Magyar Nemzeti Galéria, 1985. szeptember. A kiállítást rend. András Edit, Plesznivy Edit. A műtárgyjejegyzék összeáll. a bevezetőt írta András Edit. Bp.: Magyar Nemzeti Galéria, 1985 [6] p., ill. E *ism.* CSAPÓ György: Schönberger. = Új Tükör, 1985. október 6.; HARANGOZÓ Márta: Egy jeles ismeretlen. = Esti Hírlap, 1985. szeptember 30. 2.; SZÉKELY András: Egy szelíd aktivista. = Népszabadság, 1985. október 4. 7.

2606. Segesdi György

FABIÁN László: A ritmus jegyében : Segesdi György plasztikái. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 22-27., ill.

2607. Seidler, Harry

HARRY SEIDLER osztrák származású ausztrál építészmunkásságát bemutató kiállítás, Bp., Magyar Építőművész Szövetség, 1985. február 18-28. Bp.: Magyar Építőművész Szövetség, 1985 [4] p., ill.

2608. Siflis András

SEBŐK Zoltán: Egy képzeletbeli kiállítás képei : Siflis András világa. = 7 Nap, 1985. február 22. 30.

2609. Simon Ferenc

BAKONYVÁRI M. Ágnes: Simon Ferenc. Bp.: Magyar Média, 1985 14 p., ill. (Művészet kismonográfia-sorozat; 1.)

2610. Simonka, Georges

KONTHA Sándor: Képzőgy. = Élet és Irodalom, 1985. január 4. 9.

KONTHA Sándor: Lezárult a képügy. = Élet és Irodalom, 1985. március 1. 2.

2611. Sinkó István

SINKÓ István grafikusművész "Jegyzetek" c. kiállítása, Bp., Stúdió Galéria, 1985. augusztus 14.-szeptember 8. [4] p., ill. *ism.* GYETVAI Ágnes: Ez fantasztikus : Kamaratárlatok a fővárosban. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 27. 7.; SZEMADÁM György: Egy "fiatal" képzőművész. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 101-102., ill.

2612. Sipos György

BUGÁR-MÉSZÁROS Károly: A makói Kálvin téri bővítésről. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 41., 47., ill. E F G R S. Gy. [SIPÓS György]: Kun Béla Általános Iskola bővítése, Makó. Építés: Sipos György. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 40-41., ill. E F G R

2613. Sitté, Willi

KARCAGI Katalin: Grünewald, Dürer, Cranach öröksége : Kamaratárlati beszélgetés Willi Sittével. = Magyar Hírlap, 1985. november 10. 4.

2614. Soltész Albert

TÓTH Ervin: Soltész Albert művészetéről. = Alföld, 36, 1985, 9. 94-96., ill. 1

2615. Soltész György

SOLTÉSZ György fémpipari formatervező kiállítása, Bp., Dorottya utcai Kiállítóterem, 1985. február 7.-március 2. Bev. Soltész György. Bp.: Műcsarnok, 1985 [12] p., ill. *ism.* CSATÁR Imre: Valami indul?! : Gondolatok Soltész György formatervezőtárlata nyomán. = Magyar Nemzet, 1985. február 12. 7.; DARITS Ágnes: Ötvöződés. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 99-100.; R. Gy. [RÓZSA Gyula]: Illetéktelen kritika. = Népszabadság, 1985. március 1. 7.; VADAS József: A divat nem üdvözít. = Élet és Irodalom, 1985. március 1. 12.

2616. Solymári Walkó László

T. S. [TÓTH Sándor]: Solymári Walkó László emlékének. = Új Ember, 1985. március 31. 4., ill.

2617. Somogyi Árpád

T. A. [TASNÁDI Atila]: Fényes szelek nemzedéke : Somogyi Árpád. = Népszava, 1985. március 4. 6.

2618. Somogyi Győző

kiáll. Kecskeméti Galéria, 1985 *ism.* VADAS József: Mágia, varázslat nélkül. = Élet és Irodalom, 1985. május 31. 13. SOMOGYI Győző kiállítása, Bp., Óbudai Pincegaléria, 1985. november 11.-december 1. Bev. Lóska Lajos. Bp.: Óbudai Pincegaléria, 1985 [4] p., ill. *ism.* LÓSKA Lajos: Somogyi Győző kiállítása. = Új Tükör, 1985. december 8. 3., ill. MAGYAR hadvizelet : Somogyi Győző kiállítása, 1985. A kiállítást rend. Egri Mária. Bev. Katona Tamás. Veszprém : Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1985 24 p., ill.

2619. Somogyi József

BARTHA Tibor: Somogyi József köszöntése [Főgondnoki beiktatása alkalmával]. = Református Egyház, 37, 1985, 1. 2-3.

HARANGOZÓ Márta: Lelkekhez kapcsolódik az emlékezés: Új szobráról szól Somogyi József [A háború és fasizmus áldozatainak emlékműve, 1939-1945]. = Esti Hírlap, 1985. február 13. 2.

HERMÁN Tibor: "Embernek embert, önmagunkat adni..." [Kubikus, Hódmezővásárhely]. = Reformátusok Lapja, 1985. január 27. 4., ill.

ILLÉS Jenő: Mementó hőskért és áldozatokért [A háború és fasizmus áldozatainak emlékműve, 1939-1945]. = Budapest, 23, 1985, 4. 23., ill.

KÁLLAI Gyula: Emlékmű a Gesztenyés-kertben [A háború és fasizmus áldozatainak emlékműve, 1939-1945]. = Művészet, 26, 1985, 4. 26-27., ill.

K. E. [KESERŰ Ernő]: Az emlékmű [A háború és fasizmus áldozatainak emlékműve, 1939-1945]. = Magyar Nemzet, 1985. február 2. 5.

KLOSS Andor: A bizonyosság keresése : Beszélgetés Somogyi Józseffel. = Műhely, 8, 1985, 1. 57-64.

SOMOGYI József: Az Isten és a haza szolgálatában : Főgondnoki székfoglaló beszéd. = Confessio, 9, 1985, 1. 3-6., ill. SOMOGYI József: Székfoglaló beszéd. = Református Egyház, 37, 1985, 1. 1-2.

2620. Soós Tamás

FRANK János: Action gratuite? = Élet és Irodalom, 1985. május 31. 12.

kiáll. Bp., Helikon Galéria, 1985 *ism.* (bán)[BÁN András]: Régi lemezek : Kamaraképzőművészokről. = Magyar Nemzet, 1985. június 7. 6.

SOÓS Tamás kiállítása, Bp., Stúdió Galéria, 1985. Bev. Simon Zsuzsa. Bp.: Művészeti Alap, 1985 [12] p., ill. *ism.* GYETVAI Ágnes: A jelek jelentése. = Magyar Nemzet, 1985. október 17. 6.

2621. Soproni Stücker Károly

MOLLAY Károly: Soproni Stücker Károly szobrászművész 75 éves. = Soproni Szemle, 39, 1985, 2. 178-182., ill.

- 2622. Sós László - Kemény Éva (So-Ky)**
kiáll. Bp., Magyar Munkásmozgalmi Múzeum, 1985. Ism. LOSONCI Miklós: Felkiáltójelek a múzeumban. = Vasárnapi Hírek, 1985. augusztus 11. 7.
- 2623. Stagnoli, Antonio**
BÁLVÁNYOS Huba: Antonio Stagnoli. = Palócföld, 19, 1985, 5. 39-43., ill.
STAGNOLI, Antonio, Salgótarján, Nógrádi Sándor Múzeum, 1985. január 11.-február 25. Budapest, Dorottya utcai Kiállítóterem, 1985. március 7-24. Kecskemét, Erdei Ferenc Művelődési Központ, 1985. május 5. -június 3. Bev. Gianfranco Bruno. Salgótarján: Nógrádi Sándor Múzeum, 1985 [24] p., ill. Ism. TÖLGYESI Katalin: Antonio Stagnoli grafikái. = Új Tükör, 1985. június 16. 4.
- 2624. Stefanovits Péter**
kiáll. Bp., Újpesti Mini Galéria, 1985. Ism. LÓSKA Lajos: Stefanovits Péter grafikái. = Új Tükör, 1985. április 7. 4.
- 2625. Steiner Endre**
STEINER Endre szobrászművész kiállítása, Bp., Csepel Galéria, 1985. november 4.-december 1. Bev. Csorba Mária. Bp.: Csepel Galéria, 1985 [6] p., ill. Ism. GYETVAI Ágnes: Kéthavi kiállítási napló Csepelről. = Magyar Nemzet, 1985. november 26. 6.; SZÉKELY András: Steiner Endre szobrai. = Új Tükör, 1985. november 24. 3-4., ill.
- 2626. Stettner Béla**
kiáll. Bp., Fészek Művészklub, 1985. Ism. ARATÓ Antal: In Memoriam Stettner Béla. = Kisgrafika, 14, 1985, 2. 25.
TURÓCZY Rozália: Stettner Béla emléklapjai Arany Jánosról. = Kisgrafika, 14, 1985, 1. 20-23., ill.
- 2627. Stürling, James**
Stürling, James: Bauten und Projekte 1950-1983. Stuttgart: Deutsche Verlags-Anstalt, 1984 rec. M.Á. [MORAVÁNSZKY Ákos] = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 64.
- 2628. Stojanović-Maurits, Mirjana**
SZAKOLCZAY Lajos: Mirjana Stojanović-Maurits rajzai. = Új Forrás, 17, 1985, 1. 57-58., ill.
- 2629. Stuibler Zsuzsa**
BAKONYVÁRI M. Ágnes: A mese valósága. = Magyar Ifjúság, 1985. szeptember 20. 28-29., ill.
kiáll. Vác, Könyvtár Galéria, 1985. Ism. BAKONYVÁRI M. Ágnes: Stuibler Zsuzsa grafikusművész kiállítása. = Új Tükör, 1985. szeptember 22. 4., ill.
- 2630. Sütő Petre Rozália**
JÓZSA T. István: Ezerszer egy mondanivalója. = A hét, 1985. február 21. 7., ill.
- KRIZSÁN** Géza: Olvasmányok és napok [beszélgetés]. = A hét, 1985. december 5. 10-11., ill.
- 2631. Sváby Lajos**
KENESSEI András: Sváby Lajos, Érdemes művész 1985. = Magyar Hírlap, 1985. április 18. 6.
- 2632. Svetnik, Bernd**
kiáll. Dorottya utcai Kiállítóterem, 1985. Ism. SZÉKELY András: Bernd Svetnik akvarelljei. = Új Tükör, 1985. január 27. 4., ill.; WAGNER István: Akt itt, akt ott. = Magyar Hírlap, 1985. január 28. 6.
- 2633. Swierkiewicz Róbert**
kiáll. Kaposvár, Somogyi Múzeum, 1985. Ism. SWIERKIEWICZ Róbert: [Kaposvári kiállításra élé]. = Múzeumi Tájékoztató, 1985, 5. 14-17., ill.
- 2634. Swierzy, Waldemar**
Waldemar Swierzy, Pécsi Galéria, 1985.. március 8-31. Pécs: Pécsi Galéria, 1985 [8] p., ill. Ism. HUSZ Mária: Waldemar Swierzy plakátjai. = Új Tükör, 1985. április 14. 3-4., ill.
- 2635. Sylvester Győző**
SZEKERNYÉS János: Zsil völgyi motívumok [beszélgetés]. = A hét, 1985. április 18. 5., ill.
- 2636. Szabados János**
kiáll. Miskolc, Szőnyi István Terem, 1985. Ism. POGÁNY Gábor: Szabados János képei. = Új Tükör, 1985. december 8. 3.
- 2637. Gy.Szabó Béla**
BODOR Pál: Gyészabó. = Élet és Irodalom, 1985. december 6. 12.
CZINE Mihály: Munka és művészet: Gy. Szabó Béla nyolcvan éves. = Népszava, 1985. szeptember 3. 6.
FÁBIÁN Gyula: Gy. Szabó Béla emléke: Sírbeszéd írásban. = Magyar Hírlap, 1985. december 20. 9.
FÁBIÁN Gyula: Gy. Szabó Béla: Jelenések könyve fametszet sorozatáról. = Confessio, 9, 1985, 3. 104-110. (fekete): Bőséges és nemes termés: Gy. Szabó Béla köszöntése. = Új Ember, 1985. szeptember 8. 6.
HAJDU Győző: Könnyező embléma: Búcsú Gy. Szabó Bélától. = Igaz Szó, 33, 1985, 12. 565-566., ill.
HORVÁTH György: Gy. Szabó Béla emlékezete. = Reformátusok Lapja, 1985. december 22. 9., ill.
(k.k.) [KISS Károly]: Gy. Szabó Béla születésnapjára. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 27. 7.
KISS Károly: Fekete és fehér. = Magyar Nemzet, 1985. december 21. 8.
LÁSZLÓFFY Aladár: Gy. Szabó Béla (1905-1985). = Utunk, 1985. december 6. 3., ill.
MEGHALT Gy. Szabó Béla. = Magyar Hírlap, 1985. december 2. 7.
MEGHALT Gy. Szabó Béla. = Magyar Nemzet, 1985. december 2. 4.
MURÁDIN Jenő: Zengő líraiságú képek mestere. = Új Tükör, 1985. szeptember 8. 10., ill.
POLGÁRDY Géza: Gy. Szabó Béla budapesti kiállítása. = Új Tükör, 1985. december 8. 45., ill.
POLGÁRDY Géza: Gy. Szabó Béla halálára. = Új Ember, 1985. december 15. 6.
POLGÁRDY Géza: Gy. Szabó Béla köszöntése. = Reformátusok Lapja, 1985. szeptember 1. 6., ill.
SEMSEY Andor: Köszöntjük a 80 éves Gy. Szabó Bélát. = Kisgrafika, 14, 1985, 3. 10-11., ill.
Sz. A. [SZÉKELY András]: Gy. Szabó Béla temetésére. = Népszabadság, 1985. december 5. 7.
TERÉNYI Edit: Esti beszélgetések: A 80 éves Gy. Szabó Béla köszöntése. = Utunk, 1985. augusztus 30. 7., ill.
- 2638. B.Szabó Edit**
B. SZABÓ Edit szobrászművész (1938-1975) állandó kiállítása, Sátoraljaújhely, Városi Galéria. A kiállítást rend. Pál Mihály. A katalógust szerk. Mucsi András. Sátoraljaújhely: Városi Tanács, 1985 [12] p., ill. Ism. VÉGVÁRI Lajos: B. Szabó Edit emlékkiállítás. = Népszava, 1985. szeptember 6. 6.
- 2639. L.Szabó Erzsébet**
SZÚCS Eszter: "Jó kapcsolatot teremtettem az üvegfüvökkel" [beszélgetés]. = Ipari Forma, 9, 1985, 3. 19., ill.
- 2640. Szabó István építész**
RUFFY Péter: Feltámadás farkasréten [Bp., XII. Hegyalja út, R.k.templom]. = Ruffy Péter: A türelem ösvényén. Bp.: Szépirodalmi, 1985 437-441.
- 2641. Szabó István festő**
LOSONCI Miklós: Két esztergomi festő. = Új Forrás, 17, 1985, 2. 89., ill.
- 2642. Szabó István szobrász**
kiáll. Hódmezővásárhely, Tornyai János Múzeum, 1985. Ism. TASNÁDI Attila: Táncról, zenéről - a képzőművészet nyelvén. = Népszava, 1985. február 1. 6.
- 2643. Szabó Iván**
HAVASI János: Kinek van pénze köre? [beszélgetés]. = Élet és Irodalom, 1985. május 17. 7.
- 2644. Szabó János**
kiáll. Bp., ELTE Bölcsészklub, 1985. Ism. ifj. BAKÁCS Tibor: "En nem ilyennek képzeltem a rendet". = Egyetemi Lapok, 1985. július 29. 6., ill.

- 2645. Szabó Kinga**
SZABÓ Kinga keramikusművész kiállítása, Bp., Pataky Galéria, 1985. szeptember 24.-november 3. Bev. Domanovszky György. Bp.: Budapest Galéria, 1985 8 p., ill. E
- 2646. Szabó Lajos**
SZABÓ Lajos festőművész kiállítása, Nagykanizsa MN Helyőrségi Klub, 1985. április 1-16. Bev. Kisfaludi Stróbl Zsigmond. Nagykanizsa: Helyőrségi Klub, 1985 [4] p.
- 2647. E. Szabó Margit**
LOSONCI Miklós: Szőnyegek Milánóban. = Vasápmi Hírek, 1985. május 26. 6.
- 2648. Szabó Tamás**
SZABÓ Tamás szobrászművész kiállítása, Bp., Dorottya utcai Kiállítóterem, 1985. július 25.-augusztus 17. A kiállítást rend. a katalógust szerk. Udvary Ildikó. Bp.: Műcsarnok, 1985 [8] p., ill. *ism.* (bán) [BÁN András]: Formák ányékában : Szobrászati kiállítások. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 29. 6.; VADAS József: Görbe szemmel. = Élet és Irodalom, 1985. augusztus 16. 13.
- 2649. Szabó Vladimír**
NÁDOR Tamás: Az emlékezés tava : 10 kérdés Szabó Vladimírhoz. = Magyar Ifjúság, 1985. április 26. 32-34., ill. SZABÓ Vladimír, Balassagyarmat, Palóc Múzeum., 1985. június-szeptember. A kiállítást rend., bev. Kratochwill Mimi. Balassagyarmat: Palóc Múzeum, 1985 [24] p., ill. *ism.* RÉTI Zoltán: Szabó Vladimír kiállításának megnyitója. = Balassagyarmati Honismereti Híradó, 7, 1985. 2. 22-27., ill.
- 2650. Szabó Zoltán**
ACSAY Judit: "Legszívesebben az eget festeném meg." : Beszélgetés Szabó Zoltánnal. = Művészet, 26, 1985, 2. 36-41., ill.
- 2651. Szabolcs Péter**
CSAPÓ Ida: A mű marad [beszélgetés]. = Új Tükör, 1985. február 3. 27., ill.
- SZABOLCS Péter szobrászművész "Szeretet-szerelem" c. kiállítása, Bp., Dürer Terem, 1985. február 13-23. Bev. Szabolcs Péter. Bp.: Képcsarnok, 1985 [6] p., ill. *ism.* POGÁNY Gábor: Szabolcs Péter szobrai. = Új Tükör, 1985. február 17. 3-4., ill.
- 2652. Szajkó István**
ÁROKSZÁLLÁSI Károly: "Életkedvem a munkámtól függő" [beszélgetés]. = 7 Nap, 1985. február 8. 32., ill.
- DURANCI, Bela: A kibontakozás felé. = Hid, 49, 1985, 7-8. 1077-1078., ill.
- 2653. Szakál Ernő**
RÁCZ T. János: Alla prima. = Népszabadság, 1985. október 26. 8.
- 2654. Szalatnyay József**
(fa-ba): "...csak az a kép maradandó..." : Vázlat Szalatnyay Józsefről. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 4. 50-51., ill.
- SZALATNYAY József festőművész kiállítása, Zalaegerszeg, Kisfaludi Stróbl Terem, 1985. október 24.-november 2. Bev. D. Fehér Zsuzsa. Bp.: Képcsarnok, 1985 [4] p., ill. *ism.* LOSONCI Miklós: Szalatnyay József gyűjteményes tárlata. = Új Tükör, 1985. augusztus 18. 3-4., ill.; TASNÁDI Attila: Szalatnyay József számadása. = Népszava, 1985. augusztus 9. 6.; VALACHI Anna: A portréfestő és modellje. = Magyar Hírlap, 1985. augusztus 28. 6.
- VESZPRÉMI Miklós: "Szalatnyay (Szepi) József festőművész". [beszélgetés]. = Magyar Nemzet, 1985. november 25. 5., ill.
- 2655. Szalay Lajos**
BAKONYI Péter: A valóság szolgája [beszélgetés]. = Kortárs, 29, 1985, 4. 122-138., ill.
- BOLDIZSÁR Iván: Szalay Lajos a Nemzeti Galériában. = Boldizsár Iván: Szülőföldünk Európa. Bp.: Szépirodalmi, 1985 304-307. kiáll. Bp., Vigadó Galéria, 1984 > 1984. 2299. *ism.* P. SZABÓ Ernő: Az igazság törvénye szerint. = Művészet, 26, 1985, 2. 6-9., ill.
- 2656. Szamaradzsev, Ljubomir**
kiáll. Bp., Bolgár Kultúra, 1985 *ism.* TASNÁDI Attila: Évadnyitó tárlat a Bolgár Kultúrában. = Népszava, 1985. szeptember 1. 6.
- 2657. Szántó Pál**
kiáll. Bp., Fészek Galéria, 1985 *ism.* URY Ibolya: Szántó Pál kiállítása. = Új Ember, 1985. december 8. 6.
- 2658. Szántó Piroska**
HONTI József: Vas István és Szántó Piroska a Hungaria Irodalmi Kávéházban. = Magyar Nemzet, 1985. március 27. 10.
- SZABÓ György: Szántó Piroska. Bp.: Képzőművészeti, 1985 62 p., XVI t., ill. (Mai magyar művészet)
- Szántó Piroska: Bálán zamara. Bp.: Szépirodalmi, 1982 > 1984. 2302. *rec.* KARTAL Zsuzsa: Emberarcú állatok, virágok. = Művészet, 26, 1985, 4. 42-43., ill.; KÓHÁTI Zsolt: Megszólal a kép. = Esti Hírlap, 1985. május 17. 2.
- SZANTÓ Piroska kiállítása grafikaiból, Vác, Madách Imre Művelődési Központ, 1985. november 14.-december 2. Bev. Szántó Piroska, Vas István, Szabó György. Vác: Madách Imre Művelődési Központ, 1985 [12] p., ill.
- 2659. Szántó Tibor**
MAJOR Ottó: Az egyszerűség művészete. = Major Ottó: Egy nemzet férfikora. Bp.: Szépirodalmi, 1985 227-229.
- PÁLVÖLGYI Endre: A könyvtárosok sokat tudnának segíteni az igények feltárásában [beszélgetés]. = Könyvtáros, 35, 1985, 6. 332-337., ill.
- 2660. Szász Endre**
ÁCS Zoltán: Hollóháza messze van [beszélgetés]. = Magyar Ifjúság, 1985. február 22. 9-11., ill. *hoz.* Hollóházi Üzemi KISZ Bizottság; Fazekas József; Vágási Mária. = Magyar Ifjúság, 1985. április 12. 41.; április 26. 57.; május 24. 41.
- ILLÉS Jenő: A kísérletező ember: Szász Endre és a porcelán. = Művészet, 26, 1985, 10. 38-43., ill.
- Menyhárt László: Szász Endre. Bp.: Corvia, 1983 *rec.* TERÉNYI Zoltán: Szász Endre és Czöbel Béla albumáról. = Somogy, 13, 1985, 2. 98-99.
- TÓTH Dezső: Szász Endre művei előtt [Kaposvár, Somogy Megyei Tanács épülete]. = Somogy, 13, 1985, 1. 88-90.
- 2661. Szávost Katalin**
kiáll. Tatabánya, Kemstok Terem, 1985 *ism.* WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 6. 59-62.
- 2662. Széchy Béla**
P. SZABÓ Ernő: Fényképek és plasztikus képek [beszélgetés]. = Magyar Ifjúság, 1985. június 14. 25-26., ill.
- 2663. SZÉCSI András**
GÁLFALVI Sándor: Szécsi András hazatérése. = Utunk, 1985. április 5. 7., ill.
- SÜTŐ András: A korszerű-szemű festő. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 1. 40-41., ill.
- 2664. Szejke Vilmos**
ALMÁSI Tibor: Szejke Vilmos, Szatmár. = Utunk, 1985. október 11. 7., ill.
- 2665. Székely Pierre**
BOLDIZSÁR Iván: Székely Péter szobrász és Kolos-Vary Zsigmond festő. = Boldizsár Iván: Szülőföldünk Európa. Bp.: Szépirodalmi, 1985 308-310.
- 2666. Székely Erzsébet**
kiáll. Bp., Petőfi Irodalmi Múzeum, 1984 *ism.* KOCZOZH Ákos: Szekeres Erzsébet falképei. = Új Tükör, 1985. január 13. 3-4., ill.
- 2667. Székely Vera**
SZÉKELY Vera, Pécsi Galéria, 1985. május 3-27. A kiállítást rend. Székely Vera, Pinczehelyi Sándor. Bev. Lantos Ferenc. Pécs: Pécsi Galéria, 1985 [16] p., ill.
- 2668. Szekeres Mihály**
SZÜCS Eszter: "Az a nagyszerű, hogy mindent csinálhatok" [beszélgetés]. = Ipari Forma, 9, 1985, 3. 21., ill.

- 2669. Székly Piroska**
kiáll. Szombathely, Forradalmi Múzeum, 1985. ism. LOSONCI Miklós: Székely Piroska grafikái. = Új Tükör, 1985. január 20. 4., ill.
- 2670. Szélpál Árpád**
SZÉLPÁL Árpád kiállítása, Bp., Dorottya utcai Kiállítóterem, 1985. november 14.-december 7. Bev. Szélpál Árpád, Szabó Júlia, Ferch Magda. Bp.: Műcsarnok, 1985. 44 p., ill. F. ism. VADAS József: Al-világ. = Élet és Irodalom, 1985. december 6. 13.
- 2671. Szenes Árpád**
B.L.E. [BAJAMI Lázár Endre]: Szenes Árpád halálára. = Új Tükör, 1985. január 27. 26.
KURUCZ Gyula: Kései sirató. = Új Tükör, 1985. augusztus 11. 27., ill.
PASSUTH Krisztina: Szenes Árpád (1897 Bp.-1985 Párizs). = Irodalmi Újság, 36, 1985. 2. 22.
- 2672. Szenes Zsuzsa**
SZENES Zsuzsa, Bp., Műcsarnok, 1985. május 17.-június 23. A kiállítást rend. Herczeg Ibolya. Bev. Kovalovszky Márta. Bp.: Műcsarnok, 1985. [24] p., ill. E. ism. (Antalfi) [ANTALFI Mária]: Szenes Zsuzsa művészetéről. = Új Élet, 1985. július 1. 4.; A.G. [ATTALAI Gábor]: Szenes Zsuzsa kiállítása. = Művészet, 26, 1985. 11-12.; BÁN András: Szenes Zsuzsa tárlata a Műcsarnokban. = Magyar Nemzet, 1985. június 20. 7.; KENESSEI András: A szomszéd kertje zöldébb. = Magyar Hírlap, 1985. június 18. 6.; SZÉKELY András: A szétfeszített korlát. = Népszabadság, 1985. június 5. 7.; TORDAY Aliz: Titkosírás. Új Tükör, 1985. május 5. 27., ill.; VADAS József: Borítékolt művek. = Élet és Irodalom, 1985. június 7. 12.
- 2673. Szentgyörgyi József**
KRUNÁK Emese: A színek bővületében. = Szentgyörgyi József festészetéről. = Művészet, 26, 1985. 8. 16-19., ill.
- 2674. Szentí Erő**
SZURÓMI Pál: Törékeny egyensúly. = Szentí Erő grafikáiról. = Tiszatáj, 39, 1985. 10. 95-96., ill.
- 2675. Szentiványi Károly**
SZENTIVÁNYI Károly festőművész kiállítása, Győri Városi Könyvtár Galériája, 1985. október 30.-november 30. A kiállítást rend. Salamon Nándor. Bev. Szentiványi Károly. Győr: Városi Könyvtár, 1985. [12] p., ill. (A Győri Városi Könyvtár kiállítási katalógusai; 23.)
- 2676. Szentmiklóssy Erzsébet**
SZENTMIKLÓSSY Erzsébet kiállítása, Debrecen, Alföldi Nyomda, 1985. Bev. Gazda László. Debrecen: Alföldi Nyomda, 1985. [16] p., ill.
- 2677. Szervátiusz Tibor**
EKE Károly: Ékszerlett az életfa [beszélgetés]. = Forrás, 17, 1985. 1. 83-86., ill.
- FELAVATTÁK Nagy László síremlékét. = Magyar Nemzet, 1985. július 18. 7.
- TAMBUR Aranka: Életfa [Csongrád]. = Élet és Tudomány, 1985. június 24. 767., ill.
- 2678. Szilágyi Jldikó**
SZÉKELY András: Ötvösszobrok. = Új Tükör, 1985. február 17. 27., ill.
- 2679. Szilágyi Jolán**
-esse- [KENESSEI András]: Szilágyi Jolán. = Magyar Hírlap, 1985. június 15. 7.
- OELMACHER Anna: Kilencven éve született Szilágyi Jolán. = Népszabadság, 1985. június 15. 15.
(-s): Emlékezés Szilágyi Jolánra. = Magyar Nemzet, 1985. június 15. 9.
- THEISLER György: Kilencven éve született Szilágyi Jolán. = Művészet, 26, 1985. 9. 64., ill.
- 2680. Szilvássy István**
P.SZABÓ Ernő: Gyerekjáték? [beszélgetés]. = Magyar Ifjúság, 1985. január 4. 6-7., ill.
- ELEK Lenke - TAMÁS Mihály: "Gyűlölem a kirakatok lélektelen, giccses, műanyag portékáit..." [beszélgetés]. = Ipari Forma, 9, 1985. 5. 12-18., ill.
- 2681. Szilvitzky Margit**
FÖLDES Anna: A farmertől az ünneplőig, a butiktól a hangversenyteremig. = Szilvitzky Margit a divatról és a szépről [beszélgetés]. = Földes Anna: Beszélgetni jó. Bp.: Móra, 1985. 60-68.
- 2682. Szirányi István**
kiáll. Bp., Stúdió Galéria, 1984. ism. PATAKI Gábor: Transz(szibériai) avantgarde. = Művészet, 26, 1985. 7. 60-61., ill.
- 2683. Szirtes János**
(bán) [BÁN András]: Budapesti és pesti bemutatók. = Magyar Nemzet, 1985. március 22. 5.
kiáll. Bp., Liget Galéria, 1985. ism. (bán) [BÁN András]: Zaj és csend. = Magyar Nemzet, 1985. március 8. 7.
- 2684. Szlaukó László**
BÁN András: Bemutatjuk Szlaukó László grafikáit. = Élet és Irodalom, 1985. május 3. 13.
SZLAUKÓ László Bőrszobrok című kiállítása, Leninváros, Derkovits Művelődési Központ, 1985. Bev. Szlaukó László. Leninváros: Derkovits Művelődési Központ, 1985. [leporló]
- 2685. Szmlrnov, Igor**
T.B.: A Don Quijote-sorozatból. = Új Tükör, 1985. június 30. 26., ill.
- 2686. Szobotka Imre**
SÁRKÁNY József: Szobotka Imre művészete az 1910-es években. Szakdolgozat, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténeti Tanszék. Bp., 1985
- 2687. Szónyi Gyula**
kiáll. Bp., Paál László Terem, 1985. március 14-22. ism. BRESTYÁNSZKY Ilona: Szónyi Gyula. = Nők Lapja, 1985. március 16. 16-17., ill.
- 2688. Szónyi István**
RÓBERT Miklós: Szónyi István mentőakciói. = Új Élet, 1985. október 15. 3.
kiáll. Bp., Vigadó Galéria, 1984 > 1984. 2327. ism. VÉGVÁRI, Lajos: The commemorative exhibition of István Szónyi. = The New Hungarian Quarterly, 26, No 97, 1985. 191-193., ill.
- SZÓNYSI István festményei, Miskolc, Herman Ottó Múzeum-Papszer, 1985. szeptember 27.-november 30. A kiállítást rend. Goda Gertrúd. Bev. Végvári Lajos. Miskolc: Herman Ottó Múzeum, 1985. [6] p., ill.
- 2689. Szörtsey Gábor**
BÁN András: Bemutatjuk Szörtsey Gábor grafikáiról. = Élet és Irodalom, 1985. május 24. 13.
- 2690. Szuresik János**
SZURCSIK János festőművész kiállítása, Simontornya, Vár, 1985. május 3.-szeptember 30. Simontornya: Vármúzeum, 1985. [4] p., ill. ism.
T.A. [TASNÁDI Attila]: Fényes szelek nemzedéke. = Szuresik János. = Népszava, 1985. március 18. 6.
- 2691. Szűcs Árpád**
SZÜCS Árpád festőművész kiállítása, Jászberény, Jász Múzeum, 1985. június 7.-július 15. Bev. Tandi Lajos. Jászberény: Jász Múzeum, 1985. [4] p., ill.
- 2692. Szűr-Szabó József**
SZÜR-SZABÓ József festőművész kiállítása, Győr, Képcsarnok Bemutatóterem, 1985. szeptember 5-14. Bev. Losonci Miklós. Bp.: Képcsarnok, 1985. [4] p., ill. ism. LOSONCI Miklós: Szűr-Szabó József új képsorozata. = Új Tükör, 1985. szeptember 22. 4., ill.
VESZPRÉMI Miklós: Szűr-Szabó, a doyen [beszélgetés]. = Magyar Nemzet, 1985. május 6. 4.
- 2693. Takács Gábor**
kiáll. Kolozsvár, Korunk Galéria, 1985. ism. BANNER Zoltán: Kétarcú ex libris. = Utunk, 1985. november 1. 7., ill.

- 2694. Tamás Blajer Klára**
SZÁVAI Géza: Itt a gondolatok nem röpködnek [beszélgetés]. = A hét, 1985. április 11. 7., ill.
- 2695. Tamás Ervin**
TAMÁS Ervin festőművész kiállítása, Martonvásár, Erdei Ferenc Klub, 1985. Martonvásár : MTA Mezőgazdasági Kutató Intézet, 1985 [4] p., ill.
- 2696. Tandori Dezső**
TANDORI Dezső grafikái kiállítása, Bp., Helikon Galéria, 1985. A kiállítást rend., bev. Frank János. Bp. : Műcsarnok, 1985 [6] p., ill. E. Ism. BOGYAY Katalin: Tandori Dezső grafikái. = Új Tükör, 1985. március 10. 3., ill.; FRANK, János: Landscape, ladders, leaves. = The New Hungarian Quarterly, 26, No 99, 1985 175-177., ill.; KARTAL Zsuzsa: Játék az indigóval. = Művészet, 26, 1985, 7. 62., ill.; TAMÁSI Orosz János: A kölcsönhatások metafórai. = Magyar Hírlap, 1985. március 14. 6.; VADAS József: Fekete levelek. = 1985. március 8. 12.
- 2697. Tápai Antal**
LOSONCI Miklós: Móra Ferenc fedezte fel. = Vasámapi Hírek, 1985. május 12. 6.
- 2698. Tar István**
WAGNER István: 75 éve született Tar István. = Magyar Hírlap, 1985. augusztus 24. 7.
- 2699. Tarjánai Símkovics Jenő**
kiáll. Bp., Képzőművészeti Főiskola, 1985. Ism. (S.I.) [SOÓS Imre] = Kisgrafika, 14, 1985, 3. 30.
- 2700. Tellingner István**
kiáll. Miskolc, Mini Galéria, 1985. Ism. HORPÁCSI Sándor: Tellingner István garfikái. = Új Tükör, 1985. augusztus 18. 4., ill.
- 2701. Tenkács Tibor**
GODA Gertrúd: Hegyalja festője. = Borsodi Művelődés, 10, 1985, 3. 82-83., ill.
- 2702. Tenke Tibor**
MESTER Árpád: Tenke Tibor (1924-1984). = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 6., ill. E F G R
- 2703. Thoma Emőke**
T.E. [THOMA Emőke]: Lakóház a Beloiannisz út 6. szám alatt, Eger. Építés: Thoma Emőke. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 36., ill. E F G R
- 2704. Tili Aran**
GARAMI László: Egyszoborkronikája [Abasár, Aba Sámuel a szobra]. = Magyar Hírek, 1985. március 15. 12-13., ill.
- 2705. Timár Annamária**
TIMÁR Annamária kiállítása, Bp., Fényes Adolf Terem, 1985. július 4-28. Bev. Timár Annamária. Bp. : Műcsarnok, 1985 [8] p., ill. (Építészet - belsőépítészet ; 4.)
- 2706. Ifj. Tímár József**
kiáll. Kiskunmajsa, Művelődési Ház, 1985. Ism. LOSONCI Miklós: Tímár József ísmét megszólal: Kiállítás fia képeiből. = Vasámapi Hírek, 1985. szeptember 29. 7.
- 2707. Tobey, Mark**
SEBŐK Zoltán: Pragmatikus kalligráfia. = 7 Nap, 1985. július 19. 30., ill.
- 2708. Toikka, Oiva**
SZVERLE Mária: Egyedi üvegek gyáron belül. = Művészet, 26, 1985, 3. 51., ill.
- 2709. Tokár György**
BALÁZS György: Római katolikus templom sekrestyéje, Buk. Építés: Tokár György. = Magyar Építőművészet, 1985, 1. 44-45., ill. E F G R
- T.Gy. [TOKÁR György]: Szövetség utcai OTP lakóház, cegléd. Építés: Tokár György. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 16-17., ill. E F G R
- 2710. Tolnay Lajos**
LIGETY Béla: MSZMP KB. Balatonaligai üdülő, uszoda. Építés: Tolnay Lajos - Kiss Rozália. = Opcion, 1985, 20-22., ill.
- 2711. Tolnay Tibor**
ILLÉS József: Körös-parti színek. = Művelődés, 38, 1985, 2. 13., ill.
- 2712. Tomay Tamás**
T.T.-V.L. [TOMAY Tamás - VARGA Levente]: Pestújhelyi Kórház sebészeti épülete, Budapest. Építés: Tomay Tamás, Varga Levente. = Magyar Ifjúság, 1985, 6. 36-41., ill. E F G R
- 2713. Torma Imre**
PÉTER László: A makói festő. = Péter László: Makói mozaik. Makó : József Attila Múzeum, 1985 20-22.
- 2714. Tornay Andre András**
kiáll. Dunaújváros, Uitz Terem, 1985. Ism. P.SZABÓ Ernő: Tornay Andre András szobrai. = Új Tükör, 1985. március 31. 3.
- 2715. Tot, Amerigo**
ADORJÁN Imre - KOCZOGH Ákos: Amerigo Tot. = Confessio, 9, 1985, 2. 96-98.
- BÚCSÚVÉTEL Amerigo Tot-tól.** = Reformátusok Lapja, 1985. január 20. 3., ill.
- CSATÁR Imre: Meghalt Amerigo Tot. = Magyar Nemzet, 1985. január 19. 7., ill.
- HARANGOZÓ Márta: Végső búcsú Amerigo Tottól. = Esti Hírlap, 1985. január 4. 2.
- POGÁNY Ö. Gábor: In memoriam Amerigo Tot. = Téglapár, 9, 1985, 1. 6.
- TAMÁS István: Emléktörődék Tóth Imréről. = Népszabadság, 1985. január 14. 7.
- TÓBIÁS Áron: Megmentett hangszalagok : Római látogatás Amerigo Totnál. = Olvasó Nép, 7, 1985, 4. 136-156., ill.
- TOLNAI Gábor: Búcsú Amerigótól. = Új Tükör, 1985. január 6. 21., ill.
- VARGA Imre: Búcsú Amerigo Tottól. = Élet és Irodalom, 1985. január 11. 13.
- VÉGSŐ búcsú Amerigo Tottól. = Magyar Hírlap, 1985. január 5. 5.
- 2716. Tóth B. László**
TÓTH B. László festőművész hagyatékából rendezett kiállítás, Szerencs, Művelődési Ház, 1985. április 15-23. Bev. Tóth B. Lászlóné. Szerencs : Művelődési Ház, 1985 [4] p., ill.
- 2717. Tóth Béla**
FEHÉR Dezső: Széchenyi szobra a Kincsem-parkban. = Magyar Nemzet, 1985. szeptember 20. 12.
- TÓTH Attila: Szobraimban lakozom : Tóth Béla műhelyben. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 14-17., ill.
- 2718. Tóth Ernő**
kiáll. Békés, Galéria, 1985. Ism. Cs. TÓTH János: Egy nosztalgikus képzeletbeli birodalom. = Művészet, 26, 1985, 11-12. 95-96., ill.
- 2719. Tóth Julianna**
DEME Tamás: Tóth Julianna. = Könyvtáros, 35, 1985, 4. 239., ill.
- 2720. Tóth Menyhért**
SCHÉNER Mihály: Tóth Menyhért, a fehéről megvakítottak, meghasonlottak és megvilágítottak művésze... = Új Áuróra, 1985, 3. 62-67., ill.
- ZSELLÉR Jenő: Az átlénygülő festője : Beszélgetés Tóth Menyhért festőművésztről Németh Lajos művészettörténésszel. = Forrás, 17, 1985, 12. 77-82., ill.
- 2721. Tóth Sándor**
SZENES Zsuzsa: Bemutatjuk Tóth Sándor grafikáit. = Élet és Irodalom, 1985. január 11. 12.
- 2722. Tóth Tibor**
TÓTH Tibor festőművész (Szolnok), Bp. Hollósy Galéria, 1985. július 25.-augusztus 25. Bev. Tóth Tibor. Bp. : Hollósy Galéria, 1985 [6] p., ill.
- 2723. Török István**
DUDÁS Károly: Nosztalgia fekete négyzetben [beszélgetés]. = 7 Nap, 1985. április 5. 28., ill.

2724. Török János

ZSIGMONDI Mária: "Egész életemben a festészetre készültem". = Nők Lapja, 1985. október 12. 14-15., ill.

2725. Töreky Ferenc

kiáll. Vonyarcvashegy, Jókai Könyvtár, 1985 *ism.* HEITLER László: Töreky Ferenc grafikai bemutatói. = Népszava, 1985. szeptember 6. 6.

2726. Török Ferenc

T.F.[TÖRÖK Ferenc]: Görög katolikus templom és parókia, Edelény. Építész: Török Ferenc. = Magyar Építőművészet, 1985, 1. 33., ill. E F G R

TÖRÖK Ferenc: Múlt és jelen. = Magyar Építőművészet, 1985, 1. 31., ill. E F G R

T.F.[TÖRÖK Ferenc]: Római katolikus templom, Balatonfenyves. Építész: Török Ferenc. = Magyar Építőművészet, 1985, 1. 37., ill. E F G R

T.F.[TÖRÖK Ferenc]: Római katolikus templom, Révfülpö. Építész: Török Ferenc. = Magyar Építőművészet, 1985, 1. 35., ill. E F G R

VAJAI Tamás: Török Ferenc templomaihoz. = Magyar Építőművészet, 1985, 1. 31., ill. E F G R

2727. Trizny Máttyás

kiáll. Bp., Olasz Kultúrintézet, 1985 *ism.* PIAZZA Péter: Trizny római akvarelljei Budapesten. = Új Látóhatár, 36, 1985, 3. 407-408.

2728. Trojan, Marian Jozef

KONCZ János: Bemutatjuk Trojan Marian Jozefet. = Hevesi Szemle, 13, 1985, 6. 38., ill.

2729. Trombitás Tamás

TROMBITÁS Tamás, Bp., Emst Múzeum, 1985. december 5.-1986. január 6. A kiállítást rend. Jerger Krisztina. Bev. Sinkovits Péter. Bp. . Műcsarnok, 1985 [24] p., ill. E *ism.* LÓSKA Lajos: Trombitás Tamás kiállítása. = Új Tükör, 1985. november 10. 3.

2730. Túri Endre

GOÓR Imre: Túri Endre festői portréja. = Forrás, 1985, 3. 88., ill.

2731. Twombly, Cy

Barthes, Roland: Cy Twombly. Berlin : Merve Verlag, 1983 *rec.* SEBŐK Zoltán: A rajz anatómiája. = Híd, 49, 1985, 10. 1406-1408.

2732. Udvardy Erzsébet

kiáll. Bp., Vigadó Galéria, 1984 > 1984. 2354. *ism.* T.A.[TASNÁDI Attila]: Mi újság a kiállítótemekben? = Népszava, 1985. január 8. 6.; VADAS József: Fakó harsány. = Élet és Irodalom, 1985. január 4. 13.

2733. Uhrig Zsigmond

LOSONCI Miklós: Göd festője Uhrig Zsigmond. = Dunakanyar, 21, 1985, 2. 64., ill.

2734. Uitz Béla

KONTHA Sándor: Uitz Skóciában? = Élet és Irodalom, 1985. november 15. 2.

2735. Ujváry Lajos

kiáll. Kaposvár, Somogyi Képtár, 1985 *ism.* BARTIS Ferenc: Ujváry Lajos birodalmában. = Népszava, 1985. június 17. 6.; VÁRNAI Ágnes: "Ilyet én is tudok". = Múzeumi Tájékoztató, 1985, 7. 5-7., ill.

2736. Ujházi Péter

UJHÁZI Péter festőművész kiállítása, Pécsi Kisgaléria, 1985. július 12.-szeptember 8. Pécs : Pécsi Kisgaléria, 1985 [4]+[1] p., ill.

2737. Ultriainen, Aimo

KOCZOGH Ákos: Egy nap Ultriainennel. = Művészet, 26, 1985, 8. 48-50., ill.

2738. Ungár Péter

U.P.[UNGÁR Péter]: Hatlakásos társasház, Budapest III. Szépvölgyi út 97. Építész: Ungár Péter. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 18-19., ill. E F G R

2739. Urai Erika

MÉSZÖLY Miklós: Urai Erika művészete : Könyvek és

illusztrációk. = Diakónia, 7. 1985, 1. 44.

URAI Erika: Indulásom és munkásságom. = Diakónia, 7, 1985, 1. 45., ill.

2740. Urbán Anna Mária

kiáll. Esztergom, Keresztény Múzeum, 1985 *ism.* URY Ibo-ly: Urbán Anna Mária kiállítása. = Új Ember, 1985. október 13. 6.

2741. Urbán Tibor

HORPÁCSI Sándor: Urbán Tibor rajzai elé. = Borsodi Művelődés, 10, 1985, 4. 42., ill.

2742. Ürmös Péter

ÜRMÖS Péter grafikai, Győri Városi Könyvtár Galériája, 1985. április 10-27. A kiállítást rend. Salamon Nándor. Győr : Városi Könyvtár, 1985 [8] p., ill. (A Győri Városi Könyvtár kiállítási katalógusai : 20.)

2743. Váci András

PÁLL Géza: A másik Váci [beszélgetés]. = Szülőhelyiük Szabolcs-Szatmár. Szerk. Kopka János. Nyiregyháza : Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács, 1985 498-503.

2744. Vadász János

P.Sz.E.[P.SZABÓ Ernő]: "A dolgok természetes rendje..." = Magyar Ifjúság, 1985. május 31. 26-27., ill.

2745. Vágfalvi Ottó

VÁGFALVI Ottó festőművész és Szilágyi Bemadett szobrászművész kiállítása, Fűzfőgyártelep, Művelődési Ház, 1985 [12] p., ill.

2746. Vágó Nelly

SCIPIADES Erzsébet: Színek, mustrás tervezője : Vágó Nelly -Érdemes művész. = Magyar Hírtap, 1985. április 19. 10.

2747. Vago, Pierre

GERLE János: Pierre Vago hetvenöt éves. = Magyar Nemzet, 1985. augusztus 30. 7.

LIGETI Béla: Interjú Pierre Vagoval. = Opeion, 1985. 49-56., ill.

OSSKÓ Judit: "Inkább vagyok kertész..." : Vágó Péter [beszélgetés]. = Magyar Hírek, 1985. április 6. 26-27., ill.

Pierre VAGO építész kiállításai, Bp., Vigadó Galériában, 1985. március 22.-április 21. Bev. Hajdú Éva. Bp. : Művészeti Alap, 1985 [16] p., ill. (A Vigadó Galéria katalógusai : 49.) *ism.* KOMOR Vilma: Pierre Vago kiállítása a Vigadóban. = Magyar Nemzet, 1985. március 22. 6.; SZÁNTÓ R. Judit: Architekt Pierre Vago. = Budapest Rundschau, 1985. április 15. 7., ill.; P.SZABÓ Ernő: "Szolgálni az emberiséget..." = Magyar Ifjúság, 1985. április 12. 6., ill.; SZÉKELY András: Pierre Vago épületei. = Új Tükör, 1985. április 28. 3-4., ill.; TÉSZABÓ Júlia: Pierre Vago kiállítása a Vigadó Galériában. = Kritika, 1985, 6. 45.

2748. Vágréti János

SCHÉNER Mihály: Szentmihályi napi számadás Vágréti János festőművésszel. = Új Auróra, 1985, 1. 56-58., ill.

2749. Váli Dezső

kiáll. Balassagyarmat, Horváth Endre Galéria, 1985 *ism.* DARITS Ágnes: Váli Dezső kepei. = Új Tükör, 1985. június 2. 4., ill.

kiáll. Bp., József Attila Művelődési Központ, 1985 *ism.* LOSONCI Miklós: Galéria Angyalföldön : Gyógyító művészet. = Vasápmi Hírek, 1985. november 17. 7.

VÁLI Dezső festőművész kiállítása, Bp., Csontváry Terem, 1985. szeptember 12-21.; Bp., József Attila Művelődési Központ, 1985. november 5-26. 1985. Bev. Váli Dezső. Bp. : József Attila Művelődési Központ, 1985 [8] p., ill. *ism.* ANTALFI Mária: Váli Dezső festőművész kiállítása. = Új Élet, 1985. október 1. 5.; VADAS József: A másik arc. = Élet és Irodalom, 1985. szeptember 27. 12.

2750. Váli Zoltán

MAJOR Ottó: Váli Zoltán kiállítása elé. = Major Ottó: Egy nemzet férfikora. Bp. : Szépirodalmi, 1985 221-223.

2751. Vánca Ildikó

kiáll. Vánca Ildikó és Kiss Sándor Lajos, Mezótúr, Kiállítócsarnok, 1985 *ism.* EGRÍ Mária: Vánca Ildikó és Kiss Sándor Lajos képei. = Új Tükör, 1985. augusztus 18. 4., ill.

2752. Vankóné Dudás Juli

VANKÓNÉ Dudás Juli emlékkiállítás, Sopron, Festőterem, 1985. március 20.-április 20. Bev. Bihari József, Sopron : Országos Idegenforgalmi Hivatal, 1985 [6] p., ill. G

2753. Váradi Gábor

P.SZABÓ Ernő: Teljesség a részletekben. = Magyar Ifjúság, 1985. május 24. 32-33., ill.

2754. Váradi László

V.L.[VÁRADI László]: Nyomdaipari Grafikai Vállalat Budapest. Építész: Váradi László. = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 37., ill. E F G R

2755. Varga Géza Ferenc

VARGA Géza Ferenc szobrainak kiállítása, Bp., Stúdió Galéria, 1985. november 6.-december 1. Bev. Pogány Gábor. Bp.: Művészeti Alap, 1985 [12] p., ill. *ism.* POGÁNY Gábor: Varga Géza Ferenc szobrai. = Új Tükör, 1985. november 24. 4., ill.

2756. Varga Gizella

LOSONCI Miklós: Kettős forrásból : Irán magyar ecsettel. = Vasárnapi Hírek, 1985. szeptember 22. 6.

2757. Varga Imre

GÁCH Marianna: "A céh őrsi a színvonalat" [beszélgetés]. = Film, Színház, Muzsika, 1985. augusztus 10. 14-15., ill.

GARAMVÖLGYI József: Varga Imre szoborkompozíciójáról [Kaposvár, Felszabadulási emlékmű]. = Somogy, 13, 1985, 4. 94-95., ill.

(kurcz)[KURCZ Béla]: Díszpolgárrá avatták Varga Imre szobrászművészet [beszélgetés]. = Magyar Nemzet, 1985. február 9. 4.

(Simándi) [SIMÁNDI Júlia]: Varga Imre homokszemei. = Nők Lapja, 1985. november 2. 20., ill.

SZVETLOV, Igor: Varga Imre szobrairól. = Szovjet Irodalom, 1985, 5. 169-171., ill.

VARGA Imre állandó kiállítása. A kiállítást rend. Kratochwill Mimi. A katalógust összeáll. és szerk. Kádár Márta, Kratochwill Mimi. 2. bőv. kiad. Bp.: Budapest Galéria, 1985 172 p., ill. G *ism.* MENYHÁRT László: Szellemidézés : Életmű az állandó nyilvánosságának - Varga Imre művészetéről. = Művészet, 26, 1985, 10. 32-37., ill.

-végh: Aufregendste Gestalt der ungarischen Plastik. = Budapester Rundschau, 1985. július 1. 9., ill.

WAGNER István: Varga - az "expresszív realista" Frankföldrön - Rákóczi nyomában. = Magyar Hírlap, 1985. december 11. 5.

2758. Varga Levente

TOMAY Tamás: A zebegényi ház. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 31-33., ill. E F G R

V.L.[VARGA Levente]: Hétvégi ház, Zebegény, Ady Endre u. 71. Építész: Varga Levente. = Magyar Építőművészet, 1985, 3. 28-31., ill. E F G R

V.L.[VARGA Levente]: Kétlakásos lakóépület, Budapest, XII., János Zsigmond u. Építész: Varga Levente, Németh Ferenc. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 26-27., ill. E F G R

2759. Varga Mátyás

HALÁSZ Miklós: Egy élet a színpadon : Hetvenöt éves Varga Mátyás [beszélgetés]. = Magyar Nemzet, 1985. december 2. 4., ill.

2760. Varga Nándor Lajos

VARGA Nándor Lajos emlékezete. Összeáll. Semsey Andor. = Kisgrafika, 14, 1985, 1. 3-6., ill.

2761. Varga Zsófia

SOMOGYI Győző: Varga Zsófia grafikáihoz. = Élet és Irodalom, 1985. június 1. 12., ill.

2762. Várkonyi János

kiáll. Békéscsaba, Munkácsy Mihály Múzeum, 1985 *ism.* LOSONCI Miklós: Várkonyi János képei. = Új Tükör, 1985. december 8. 4., ill.

kiáll. Szentes, Tessedik Sámuel Múzeum, 1984/1985 *ism.* Cs.TÓTH János = Művészet, 26, 1985, 3. 61.

2763. Várkonyi Károly

LENKEY István: Ötven év az ex libris művészetben. = Kisgrafika, 14, 1985, 1. 15-16., ill.

2764. Várnagy Ildikó

ALEXA Károly: Bemutatjuk Várnagy Ildikó rajzeit. = Élet és Irodalom, 1985. július 12. 12.

VÁRNAGY Ildikó szobrászművész kiállítása, Budapest Galéria Kiállítóháza, 1985. június 14.-július 31. A kiállítást rend. Török Tamás. Bev. Keserű Katalin. Bp.: Budapest Galéria, 1985 [8] p., ill. E *ism.* P.SZABÓ Ernő: Várnagy Ildikó plasztikái. = Új Tükör, 1985. július 14. 4., ill.

2765. Vasarely Victor

kiáll. Újvidék, Művelődési Központ, 1985 *ism.* DURANCI, Bela: Victor Vasarely újvidéki kiállítása. = Híd, 49, 1985, 10. 1429-1431.

MOLNÁR Károly: Vasarely. = Új Tükör, 1985. június 2. 22., ill.

VASARELY Múzeum, Pécs. A katalógust írta Hárs Éva. Bp. Janus Pannonius Múzeum, 1985 [72] p., ill. F

2766. Vecsési Sándor

kiáll. Tata, Kuny Domokos Múzeum, 1985 *ism.* KISS Dénes: Festők - nyáron. = Népszava, 1985. augusztus 21. 6.; WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. = Új Forrás, 17, 1985, 5. 67-80.

KISS Dénes: Vecsési Sándor képvislaga. = Népszava, 1985. május 18. 8.

2767. Vékás Magdolna

kiáll. Bp., Liget Galéria 1985 *ism.* (bán)[BÁN András]: Kamarakiállítások Szentendré és Budapesten. = Magyar Nemzet, 1985. július 15. 7.

2768. Vén Emil

kiáll. Vén Emil, Lantos György, Máté István, Bp., Gulácsy Galéria, 1985 *ism.* LOSONCI Miklós: Egy kiállítás képei. = Vasárnapi Hírek, 1985. január 27. 7.

2769. Veres Miklós

TAMÁSI Orosz János: Felszikkázó hit : Veres Miklós képeiről. = Új Ember, 1985. január 13. 6., ill.

2770. Veress Pál

LUKÁCSY Sándor: Veress Pál. = Könyvtáros, 35, 1985, 7. 431., ill.

2771. Vernes András

BEKE György: A festő torockója. = Új Tükör, 1985. június 16. 10., ill.

HERÉDI Gusztáv: Torockó festője. = A hét, 1985. május 31. 5., ill.

2772. Vertel József

VERTEL József bélyeggrafika kiállítása, Tata, Kuny Domokos Múzeum, 1985 szeptember 22.- A kiállítást rend. Lánicz Sándor. Bev. Molnár László. Tata : Komárom Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1985. [6] p., ill.

MOLNÁR László: Vertel József bélyeggrafikái. = Dunakanyar, 21, 1985, 2. 66-67., ill.

2773. Vértes Marcell

NEMES G. Zsuzsanna: Toulouse-Lautrec keze. = Magyar Hírlap, 1985. augusztus 18. 8.

2774. Vértesi Péter

VÉRTESI Péter festőművész kiállítása, Győri Városi Könyvtár Galériája, 1985. március 6-23. A kiállítást rend., bev. Salamon Nándor. Győr : Városi Könyvtár, 1985 [8] p., ill. (A Győri Városi Könyvtár kiállítási katalógusai ; 19.)

2775. Vesmás Péter

BORVENDÉG Béla: A Székház a (bel) város szélén. = Magyar Építőművészet, 1985. 5. 36., ill.

- V.P.[VESMÁS Péter]: A DÉLTERV székháza, Szeged. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 36., ill. E F G R
- 2776. Vetró András**
CZEGŐ Zoltán: Közös ügyek szobrása. = Utunk, 1985. október 11. 7.
- 2777. Vigh Tamás**
MENYHÁRT László: Égig érő szobor : Vigh Tamás Partizánemlékművéről [Karancsberény]. = Művészet, 26, 1985, 4. 21-25., ill.
- TAMBUR Aranka: Életfa. = Élet és Tudomány, 1985. január 4. 31., ill.
- 2778. Vilt Tibor**
MA lenne 80 esztendő Vilt Tibor. = Népszava, 1985. december 12. 7.
- SIK Csaba: Vilt Tibor. Bp. : Corvina, 1985 64 p., 12 t. ill. (Corvina műterem) rec. VADAS József: Három művész. = Könyvtárlátogatás, 30, 1985, 12. 37.
- 2779. Vincze László**
LOSONCI Miklós: Két esztergomi festő. = Új Forrás, 17, 1985, 2. 90., ill.
- 2780. Vincze Pál**
CSERVENKA Judit: Vincze PÁL portréi. = Magyar Hírek, 1985. május 25. 8-9., ill.
- 2781. Vinczeffy László**
HALÁSZ Anna: A festő keze. = A hét, 1985. április 18. 5., ill. kiáll. Sepsiszentgyörgy, 1985 ism. CZEGŐ Zoltán: A nyugtalanító festő. = Utunk, 1985. augusztus 16. 7., ill.
- 2782. Vinkler László**
LACZÓ Katalin: Ars poetica : Vinkler László emlékezete. = Szegedi Könyvtári Műhely, 24, 1985, 2-3. 87-95., ill.
- 2783. Viola József**
VIOLA József szobrászművész kiállítása, Bp., Nagy Balogh János kiállítóterem, 1985. szeptember 20.-október 20. Bp. : Pesterzsébeti Múzeum, 1985 [8] p., ill. ism. ECSERY Elemér: Viola József tárlata. = Új Tükör, 1985. október 13. 4.
- 2784. Virág Csaba**
V.Cs.[VIRÁG Csaba]: A Magyar Távirati Iroda (MTI) hírközlési üzemeépületének terve, Budapest I., Naphegy tér 8. = Magyar Építőművészet, 1985, 5. 43-44., ill. E F G R
- 2785. Vojnich Erzsébet**
kiáll. Bp., Óbudai Pincegaléria, 1984 ism. ANDRÁSI Gábor: Vojnich Erzsébet kollázsai. = Művészet, 26, 1985, 2. 59-60., ill.
- 2786. Völgyi Dezső**
kiáll. Kaposvári Galéria, 1985 ism. HORVÁTH János: Völgyi Dezső festőművész kiállítása. = Múzeumi Tájékoztató, 1985, 6. 10-13., ill.
- 2787. Weber Marianne**
TORDAY Aliz: A jelmez nem ruha : A látvány fontosságáról Weber Marianne-nál. = Új Tükör, 1985. április 28. 30-31., ill.
- 2788. Weininger Andor**
ANTAL István: Több műzsa vonzásában [beszélgetés]. = Film, Színház, Muzsika, 1985. február 2. 6-7., ill.
- 2789. Wieszt József**
kiáll. Miskolc, Szakmunkás Galéria, 1984 ism. D.SZABÓ Ede: Két kiállításról. = Napjaink, 24, 1985, 1. 39. ism. HORPÁCSI Sándor: Wieszt József grafikái. = Új Tükör, 1985. június 30. 4.
- 2790. Winkler Oszkár**
KUBINSZKY Mihály: Winkler Oszkár (1907-1984). = Magyar Építőművészet, 1985, 2. 6., ill. E F G R
- KUBINSZKY Mihály: Winkler Oszkár (1907-1984). = Soproni Szemle, 39, 1985, 2. 186-187., ill.
- 2791. Würtz Ádám**
TAKÁTS Gyula: Számyak - Würtz Ádám képeiről. = Kortárs, 29, 1985, 3. 167-168., ill.
- TASNÁDI Attila: Fényes szelek nemzedéke : Würtz Ádám. = Népszava, 1985. március 11. 6.
- WÜRTZ Ádám grafikusművész kiállítása, Bp., Képcsarnok, 1985. március 20-30. Bev. Egri Mária. Bp. : Képcsarnok, 1985 [4] p.[6] t., ill.
- 2792. Wyth, Jaime**
ANTAL István: Kleberg, a kutyabohóc és más furcsaságok. = Művészet, 26, 1985, 2. 53-56., ill.
- 2793. Xantus Gyula**
XANTUS Gyula festőművész kiállítása Tóth István fotóművész gyűjteményéből, Kecskemét, Erdei Ferenc Művelődési Központ, 1985. szeptember 20.-október 13. Kecskemét : Erdei Ferenc Művelődési Központ, 1985 [6] p., ill.
- 2794. Zahariev, Zdravko**
kiáll. Bp., Bolgár Kultúra, 1985 ism. KIRÁLY Zoltán = Kisgrafika, 14, 1985, 2. 28.
- 2795. Zala Tibor**
ZALA Tibor grafikusművész retrospektív kiállítása, Bp., Műcsarnok, 1985. január 8.-február 3. A kiállítást rend., bev. Barany Judit. Bp. : Műcsarnok, 1985 16 p., ill. ism. BÁN András: Viszatekintés : Három kiállítás a Műcsarnokban. = Magyar Nemzet, 1985. február 9.; LOSONCI Miklós: Zala Tibor grafikái. = Új Tükör, 1985. január 27. 3-4., ill.; TASNÁDI Attila: Zala Tibor gyűjteményes kiállítása a Műcsarnokban. = Népszava, 1985. január 25. 6.; T.A.[TASNÁDI Attila]: Mi újság a kiállítóteremekben? = Népszava, 1985. január 8. 6.; VADAS József: Életművek. = Élet és Irodalom, 1985. január 25. 13.
- 2796. ef Zámbo István**
GYÁRFÁS Péter: Mindannyian a dadaizmuson..[beszélgetés]. = Mozgó Világ, 11, 1985, 4. 103-105., ill.
- kiáll. Bp., Stúdió Galéria, 1985 ism. (bán)[BÁN András]: ef Zámbo István kiállítása a Stúdió Galériában. = Magyar Nemzet, 1985. január 30. 7.; P.Sz.J.[P.SZÜCS Julianna]: Herceg az alvilágban. = Népszabadság, 1985. január 21. 7.; P.SZABÓ Ernő: ef Zámbo István kiállítása. = Új Tükör, 1985. január 30. 3., ill.
- P.SZABÓ Ernő: Szürke számár a ködben : ef Zámbo István képeiről. = Művészet, 26, 1985, 5. 16-19., ill.
- ef ZÁMBÓ István, Wahom András, fe Ligossy László, Pécsi Galéria, 1985. február 8.-március 3. Bev. fe Lugossy László. Pécs : Pécsi Galéria, 1985 [10] p., ill. (bán)[BÁN András]: Budapesti és pécsi bemutatók. = Magyar Nemzet, 1985. március 22. 5.
- 2797. Zámbo Kornél**
ZÁMBÓ Kornél festőművész kiállítása, Zalaegerszeg, Kisfaludi Stróbl Terem, 1985. február 21.-március 2. Bev. Tasnádi Attila. Bp.: Képcsarnok, 1985 [4] p., ill. ism. T.A.[TASNÁDI Attila]: Zámbo Kornél zalaegerszegi tárlata. = Népszava, 1985. március 1. 6.
- 2798. Zankó Tamás**
RIDEG Gábor: Tükör-képek : Beszélgetés Zankó Tamással. = Művészet, 26, 1985, 7. 47-53., ill.
- 2799. Zselsz Éva**
ZEISEL Éva: Formatervezőnek lenni. = Ipari Forma, 9, 1985, 6. 25-27., ill.
- 2800. Zilahy György**
WEHNER Tibor: Zilahy György. Tatabánya : Hazafias Népfőnt Honismereti Bizottsága, 1985 56 p. ill. (Komárom megyei honismereti kiskönyvtár)
- 2801. Zórád Ernő**
MÜLLER Péter: Előttem az egész múlt [beszélgetés]. = Budapest, 23, 1985, 5. 16-19., ill.
- ZÓRÁD Ernő grafikusművész kiállítása, Bp., Derkovits Terem, 1985. február 14-24. Bev. Kuczka Péter. Bp. : Képcsarnok, 1985 [4] p., ill.
- 2802. Zsakó István**
pszj[P.SZÜCS Julianna]: Zsakó. = Mozgó Világ, 11, 1985, 2. 30., ill.
- ZSAKÓ István szobrászművész kiállítása, Bp., Helikon Galéria, 1985. október 31.-november 24. A kiállítást rend. a Udvarly Ildikó. Bp.: Műcsarnok, 1985 [8] p., ill.

Topográfiai mutató

- Aachen** 874, 971
Abasár
 - kápolnamaradvány 874
Abaszéplak [Krásna nad Hornádóm]
 - Bencés kolostor és templom 897
Aita Mare > Nagyajta
Ajka 536
Ároktő 1285
Avrámesti > Szentábrahám
Báč > Bács
Bács [Bač]
 - Vár 896
Baia Mare > Nagybánya
Balatonfenyves
 - R.k.templom 2726
Balatonfüred 1338
 - Kossuth-kút 1328
 - Ref.templom 1099
Balatonszemes
 - Ifjúsági tábor központi épülete 2392
Balog nad Ipl'om > Ipolybalog
Bánffyhunяд [Huedin]
 - Ref. templom 1176
Bánokszentgyörgy
 - egykori Szentmihály falu 894
Banská Bystrica > Besztercebánya
Banská Štiavnica > Selmecebánya
Bántornya [Túrnisce]
 - Plébániatemplom 963, 1015
Báránd 547, 548
Baranya megye 319, 797, 816, 845, 916, 1733, 1734
Barcelona
 - Sagrada Familia templom 1506
Barcs
 - Indóház 1308
Bardejov > Bártfa
Bártfa [Bardejov]
 - Szt.Egyed-plébániatemplom 158
Báta
 - Bencés monostor 836
Bečej > Óbecse
Beckerek [Zrenjanin] 1260
Békéscsaba
 - Békés Megyei Könyvtár épülete 2250
Bélapátfalva
 - Ciszterci monostor 779
Belgrád
 - Vár 1079
Belin > Bölön
Bereg megye 455
Berlin 344, 483, 1323
 - IBA 1741
Besztercebánya [Banská Bystrica] 710, 821
 - Plébániatemplom, Szt.Katalin-kápolna 938
 - Vár 799
Betlér [Betliar]
 - Andrássy-kastély és parkja 557, 629
Bihács
 - Vár 1079
Biharugra
 - Ref.templom 549
Bodrog
 - Bü(Bő) puszta nemzeti központ 880
Bogozló [Trenčianske Bohuslavice]
 - Erdődy-kastély 1264
Bonchida [Bontida]
 - Bánffy-kastély 275
Bontida > Bonchida
Borsod-Abaúj-Zemplén megye 26, 356, 827, 923
Bölön [Belin] - Erőd 862
Braşov > Brassó
Brassó [Braşov]
 - Fekete templom 589
Bratina
 - Vár 1079
Bratislava > Pozsony
Brinje
 - Vár 866
Budapest 8, 173, 185, 232, 241, 267, 283, 284, 352, 458, 601, 609, 611, 623, 630, 635, 675 1144, 1270, 1286, 1296, 1343, 1347, 1348, 1369, 1503, 1585, 1735, 1736, 1737, 1746
 - Duna-hidak 1287, 1488.
 - Nagykörút 1352
 - Nemzeti Színház 1290
 - Pesti Német Színház 1473
I.
 - Alagút 1486
 - Bathyány tér, Szt.Anna-templom 164
 - Krisztina 217
 - Krisztina körút 41-43., Buda Penta 2175
 - Lánchíd, 1280, 1486
 - Naphegy tér 8. MTI Székház 2784
 - Szentháromság tér, Halászbástya 47
 - Szentháromság tér, Mátyás-templom 475, 476, 1234, 1238
 - volt Pénzügyminisztérium épülete 306
 - Tabán 117
 - Vár - várpalota 148, 188, 193, 218, 219, 264, 266, 279, 333, 337, 553, 604, 945, 1012, 1305, 1327
II.
 - Balogh Ádám u. 28/a. Családi ház 2487
 - Frankel Leó u. 30-52.318
 - Ganz u., egykori Ganz Gyár 1428
 - Hűvösvölgyi út 78., Mátyás vadaskertje 838
 - Járőr u. 33. Lakóház 2291
 - Szalonka u. 6/a. 1289
III.
 - Békásmegyér, Ófalu 612, 1758
 - Flórián tér, Római katonai fürdő 169, 178, 204, 230, 246, 274
 - Fő tér Zichy kastély 262, 298
 - Harrer Pál u. 44-46., Selyemgombolyító 1094, 1103
 - Kiscelli u. 108., Trinitárius kolostor és templom 366
 - Lajos u., R.k. plébániatemplom 1076
 - Laktanya u. 7. 187
 - Nagyszombat u. Katonai amfiteátrum 170
 - Óbuda 186, 231
 - Domus apotecariorum 835
 - Klarissza kolostor 835
 - Pálos kolostor 835
 - Piac tér 835
 - Szépvölgyi út 97., Társasház 2738
 - Újlak 1759
V.
 - Apáczai Csere János u. 12., Fórum Hotel 1728, 2175
 - Egyetem tér, Egyetemi templom 1061
 - Ferenciek tere, R.k. ferences templom 253
 - Kossuth tér, Országház 1229, 1242, 1261, 1585
 - Március 15. tér, Belvárosi templom 2480
 - Petőfi Sándor u., egykori Haris Bazár 1503
 - Roosevelttér 1349
 - Roosevelttér 2., Atrium Hyatt Budapest 1728
 - Roosevelttér 9., MTA Székháza 1292
 - Szabadság tér, Magyar Igazság Kútja 1368
 - Szabadság tér, Tőzsde-palota 1471

- Szt. István tér, Bazilika 1430
- Váci u. 539
- Váci u. 6., (Kristóf u. 2.) Nagy Kristóf-féle ház 1336
- Váci u. 20., Taverna 2175
- Vigadó tér, Pesti Vigadó 1502
- VI.**
- Andrássy út [Népköztársaság útja] 22., Operaház 222,307
- Paulay Ede u. 25.
- Teréz körút, Nyugati pályaudvar 1495
- VII.**
- Nefelejcs u. 26., Róth Miksa gyűjtemény 1576
- Károly krt. [Tanács krt.] 9. 2081
- Rákóczi u. 90. Grand Hotel Hungária 1728
- VIII.** 449
- Baross tér, Keleti pu. 1303
- Józsefváros 1222
- Orczy tér, Baross Forgalmi Telep 1311
- Szabó Ervin tér Magyar Igazság Kútja 1368
- Százados u., Művésztelep 1970
- IX.**
- Lónyay u. [Szamuely u.] 38., Pénzügyi Központ 2004 X. 498
- XI.**
- Apahida u., 2. Lakóház 2359
- Gellért-hegy, Szabadság szobor 2333
- Hadak útja, KONSUMEX épülete 2359
- Műgyetem rakpart, BME Z. Épülete 2497
- Október 23. út. 14. Lakóház 2339
- XII.**
- Alkotás út 63-67., Novotel Budapest Centrum 2175
- Gesztenyés kert, Budapesti Kongresszusi Központ 2175
- Hegyalja út, Rk. templom 2640
- János hegy, Erzsébet kilátó 282
- János Zsigmond u., Lakóház 2758
- Koszta József u. 19., Lakóház 2567
- XIII.**
- Füstök u. 48., Nyomdaipari Grafikai Vállalat 2754
- XIV.**
- Állatkerti körút, Állat- és Növénykert 176
- Hősök tere, Milleniumi-emlékmű 1244
- Hősök tere, Műcsamok 370
- Városliget, Vajdahunyad-vára, Jáki kápolna 1250
- XV.**
- Óvárosi Ref. templom 1298
- Pestújhelyi kórház 2712
- XVI.**
- Rózsalevel u. 46., Ev. templom 598
- XVII.**
- Bökényföldi út, Offset és Játékkártya Nyomda 2341
- XXII.**
- Szent Lipót-templom 164
- Bük**
- Petőfi Sándor u. 29., R.k. templom 2709
- Castiglione Olona**
- Battisterio 1029
- Citfalva > Csitfalva
- Cegléd**
- Szövetség u., Lakóház 2709
- Cluj > Kolozsvár
- Csabrendek**
- Állami népiskola 1289
- Csapid**
- Százmalom 1275
- Cserépvár** 1096
- Csesznek**
- Vár 854
- Csikrákos [Racul]**
- Erődtemplom 901
- Csiksomlyó [Sumuleu]**
- Ferences kolostor 1188
- Csitfalva [Citfalau]** 793
- Csongrád megye** 456
- Csut falu** 865
- Damásd vára** 1084
- Debrecen** 471, 480, 801, 805, 885, 1231, 1385, 1742, 1742
- Alsójózsa, Klastrompart - egykori Szentgyörgy falu 890
- Ref. Kollégium 684
- Szt. Anna-templom 502, 1045
- Szt. András templom - Verestorony 886
- Dédes**
- Szentlélek pálos kolostor 775
- Vár 322
- Dej > Dés
- Dénesfa**
- Cziráky-kastély 1362
- Dés [Dej]** 650
- Deveser Balácapuzta** 221
- Domaszék** 538
- Dombe gyháza**
- Klubkönyvtár 2145
- Dombó [Rakovac]** 887
- Dombóvár**
- Gólyavári 079
- Domoszló**
- Oroszlánkő vára 843
- Drégely**
- Szondi György emlékműve 1525
- Dunabogdány** 1330
- Dunaföldvár**
- Vár 583
- Durdevac**
- Vár 1088
- Edelény**
- Görög katolikus templom 2726
- L'Hullier-Coburg kastély 298
- Eger** 338, 473, 675, 801, 1101
- Beloiannisz u. 6., Lakóház
- Főszékesegyház 730, 1064
- Ráctemplom 1113
- Szent Bemát-templom 1046, 1047
- Vár 1096, 206, 295, 497, 873, 1079
- Egervár**
- R.k. plébániatemplom 420
- Egervári Bríccus-sírköve 1006
- Egri egyházmegye** 528
- Eisenstadt > Kismarton
- Eperjes [Presov]**
- SRR ul. 74. lakóház 273
- Eresz**
- Palánk vár 1079
- Erfurt**
- Dóm 257
- Érsekújvár [Nové Zámky]** 1143, 1170
- Észék [Osijek]**
- Vár 1079
- Esztergom** 103, 225, 486, 806, 998, 1745
- Esztergom-Szigeti apáca kolostor 878
- Palotakápolna 874
- Szerb templom 1039
- Fehérvárcsurgó**
- Károlyi-kastély 298
- Feldebrő**
- R.k. templom 200, 201, 210, 271, 874
- Felsőörs**
- R.k. templom 844
- Fertőd**
- Esterházy-kastély 424

- Fertőd Muzsikaház 332
- Fertőszéplak** 309
- Firenze** 818
- Füzér**
  - Vár 322, 854
- Füzesgyarmat**
  - Ref. templom 1159
- Ganna**
  - Esterházy-mauzóleum 1073
- Garamszentbenedek** [Hronský Beňadik] 942
- Gemerská Poloma** > Nagveszverés
- Gent** 825
- Ghymes** [Jelenec]
  - Forgách kastély 526
- Gödöllő**
  - Grassalkovich-kastély 298, 234, 286
- Gombaseg** > Gombaszög
- Gombaszög** [Gombaseg]
  - Pálos kolostor 775
- Gömör megye** 489, 1004
- Gönc**
  - Amadé vár 853
  - Pálos kolostor 775
- Grábóc**
  - Szerb templom 1062
- Graz** 205
- Gyepükaján**
  - Nagykeszi falu 894
- Gyergyószárhegy** [Lázarea]
  - Lázár-kastély 1066
- Cyőr** 168, 584, 616, 675
  - Ev. Öregtemplom 603, 1100
  - Mária oszlop 164
  - Páva u., Lakótelep 2291
  - Püspöki székesegyház 463, 1156
  - Városháza 1263
- Gyöngyös** 801
  - Mátrafüred, Muzslatető, Vár 843
  - Mátrafüred, Benevár 843
  - Szt. Ferenc zárda 941
- Gyöngyöspata**
  - Szent Péter-templom 909
  - Várhegy 843
- Gyöngyössolymos**
  - Dezsővár 843
  - Nyesettvár 843
  - Óvár 843
- Gyöngyöstarján**
  - Világosvár 843
- Gyula** 552, 1036
  - Vár 311, 1079
- Gyulafehérvár**
  - Keresztelőkápolna 874
- Cyulafrátót**
  - R.k. premontrei templom 195
- Hajdu-Bihar megye** 5, 12, 349, 585
- Hajdúböszörmény** 801
- Hajdúdorog**
  - Nyiregyházi u. 52., Lakóház 255
- Hajdusovát**
  - Templomerőd fal 214
- Halászi**
  - Plébániatemplom 164
- Hamburg** 674
- Hatvan**
  - Hatvany-kastély 384
  - Vár 1079 1096
- Heltau Ciszánádie** > Nagydisznód
- Heves**
  - Vár 1096
- Hidvég**
  - Vár 1079
- Hódmezővásárhely**
  - Városháza 1603
- Hollcs** [Holič] 710
- Hollókő** 236, 289
- Hont megye** 122, 1004
- Hronec** > Rónicz
- Hronský Beňadik** > Garamszentbenedek
- Huedin** > Bánffyhyunyad
- Igal** 760
- Igló** [Spiška Nová Ves] 710
- Illava** [Ilava]
  - Trinitárius kolostor és templom 1037
- Ilok** > Újlak
- Ipolybalog** [Balog nad Ipl'om]
  - Templom 864
- Isaszeg**
  - R.k. templom 842
- Jánoshida**
  - Plébániatemplom 567
- Jászágó** 981
- Jászberény**
  - Török palánkvar 1096
- Jelenec** > Ghymes
- Jósvalő** 326
- Kám**
  - Jeli arborétum 631, 1360
- Kaposvár** 312, 1747
- Karaskovo** > Karaszko
- Karaszko** [Karaskovo]
  - Templom 314
- Karcag** 140
  - Téglagyár 1337
- Karcsa** 313
- Karlóca** 491
- Kassa** [Košice] 965, 1374
  - Szt. Erzsébet templom 158, 532
- Kassel** 1741
- Kecskemét** 458
  - Rudolf Lovassági laktanya 1535
- Kemenesalja**
  - Ev. templom 1055
- Keszthely** 171
  - Ferences templom 281
- Kisbér** 610
- Kiskunfélegyháza** 771
- Kisléta**
  - Ref. templom 1160
- Kismarton** [Eisenstadt]
  - Kálvária 1108
  - Mártonkaszánya 1322
- Kismána**
  - Várhegy 843
- Kittsee** > Köpcsény
- Kiszombor**
  - Kerektemplom 202
- Kokova nad Rimavicou** > Rimakokova
- Kolozsvár** [Cluj] 633, 1568
  - Unitárius templom 1097
- Komárom** - **Komarno** 216, 1377
  - Vár 564
- Komárom megye** 110
- Košice** > Kassa
- Köpcsény** [Kittsee]
  - Esterházy-kastély 1086
- Körmöcbánya** [Kremnica] 698, 701
- Kőszeg** 861, 829, 1449

- Jurisich vár 545
- Várkör, Polgári iskola - Városi Könyvtár:327
- Védművek 828
- Középnémeti** (Tornyosnémeti)
- Pálos kolostor 775
- Krásna Hôrka > Krasznahorka
- Krásna nad Hornádóm > Abaszéplak
- Krasznahorka** [Krásna Hôrka]
- Vár 557
- Kremnica > Körmöcbánya
- Lászlófalva** 893
- Lázarea > Gyergyószárhegy
- Letenye**
- Öreghegy 287.sz. présházpince 1302
- Levoča > Lőcse
- Lőcse** [Levoča] 468, 469, 558, 559, 560, 777
- Bemolákova ul. 23., Lakóház 569
- Hviezdoslavova 22., 30., Lakóházak 570, 572
- Košická ul. 16., Lakóház 652
- Kaszinó 592
- Mierová námestie 6., 26.,34., 35.,36., 39., 48., 55., Lakóházak 561, 571, 572, 573, 591, 599, 600, 605
- London**
- Time Square 1743
- Magyarpolány** 1357
- Majk**
- Kamalduli remetesség 182, 298
- Makó** 518
- Kálvin téri iskola 2612
- Malomfalva** [Morești] 793
- Marcall**
- Diszkút 2559
- Maria Bistrica** 936
- Markaz**
- Pusztatemplom 856
- Marosvásárhely** 249
- Martjanci > Mártonhely
- Mártonhely** [Martjanci]
- Plébániatemplom 963
- Martonos** [Martonos] 179
- Mecseknyádas**
- Szent István templom, Castrum Nádasd 299
- Medvevár** [Medvegrad] 840
- Mezőcsát** 1285
- Mezőhegyes** 466
- Mezőkovácsháza** 606
- Mezőkövesd**
- Vasútállomás 1325
- Miskolc** 353, 508, 617, 625, 762, 801, 1126
- Kossuth Lajos u. 2., Lakóház 555
- Modor** [Modra] 1173
- Modra > Modor
- Mohács**
- Szerb templom 1062
- Moresti > Malomfalva
- Móric**
- Középkori falu 865
- Moson megye** 459
- Mosonmagyaróvár**
- Plébániatemplom 164
- Mosonszentjános** (Jánossomorja)
- Szt.Anna-kápolna 1114
- Moszkva**
- Győzelmi emlékmű Nagy Honvédő Háború emlékére 1778
- Mukacsevo > Munkács
- Munkács** [Mukacsevo] 1428
- Nagyajta** [Aita Mare]
- Erődtemplom 862
- Nagybánya** [Baia Mare] 1384, 1390
- Nagybiccse** [Velá Bytča]
- Thurzó-kastély 1151
- Nagymaros**
- Malom-völgyi középkori épület 884
- Nagyborosnyó**
- Ref.templom 1444
- Nagydisznód** [Heltau Cislădie]
- Ev.templom 682
- Nagyharsány**
- Ref. templom882
- Nagyhőrcsökpusztá**
- Zichy-kastély 1331
- Nagyőr** [Strážky]
- Mednyánszky-kastély, műemléki könyvtár 657
- Nagykanizsa**
- Vár 1079
- Nagykálló**
- Ref.templom 2401
- Vár 1050
- Nagylós**
- Plébániatemplom1181
- Nagyszében** [Sibiu] 781, 849
- Bathyáneum 761
- Nagyszőlős** 1571
- Nagyszombat** [Trnava] 487, 1141
- Jezsuita templom 1129
- Vár, várfalak907
- Nagyvárad** [Oradea] 452, 789, 801, 1319
- Nagyvázsöny** 543
- Nagyveszverés** [Gemerská Poloma]
- Fogadó1089
- Nápoly**
- Donna Regina templom 970
- Nemeskér**
- Ev.templom 1055
- Nemesőrdemic**
- Ev. templom1055
- New York**
- Kossuth-szobor 1513
- Nin**
- Szent Anzelm-katedrális 922
- Nitra > Nyitra
- Nógrád megye** 675, 1004
- Noszvaj**
- De La Motte kastély 1048
- Nové Zámky > Érsekújvár
- Nyársapát**
- Középkori falu 865
- Nyírbakta** 801, 1321, 1334
- Nyírbátor** 1334
- Nyitra** [Nitra]
- Székesegyház, Fejérvölgy István-sírköve 1006
- Szent Emmerám-templom874
- Vár 899, 1091
- Óbecse** [Bečej] 523
- Ócsa**
- Ref.templom 270
- Orfű**
- Kirándulóközpont 2261
- Órosháza**
- Ev. templom 1052
- Osijek** > Eszék
- Ózd** 1433
- Szent Simon, R.k. plébániatemplom 512
- Ozora**
- Vár 854, 1001
- Örkény**
- Szent Lipót-templom 164

Órvényes 1312**Paks**

- Palánk vár 1079

Pápa 294, 760, 1090, 1146, 1344**Pásztó** 296, 801

- Ciszterci monostor 779

- Oskolamester ház 329, 918

Pécs 183, 321, 325, 503, 738, 930, 1040, 1316, 1474, 1565

- Aradi várbanak útja 24., Lakóház 2291

- Káptalan u. 339, 340

- Papnevelde 1478

- Nemzeti Színház 308

- Ókeresztény mauzóleum 208, 209

- Székesegyház 1070, 1478, 1567

Pest megye 693, 794**Pétervárad [Petrovaradin]**

- Vár 1079

Petrovaradin > Pétervárad

Piliszsántó 1067**Piliszentkereszt**

- Ciszterci monostor 779, 858, 859

Pomáz 870**Pozsony [Bratislava]** 1104, 1112,

- Kapucinus templom és kolostor 1085

- Pálffy palota 846

- Régi városháza 791

- Szlovák Nemzeti Színház épülete 1511

- Szt.Márton prépostsági templom 910

- Vár 1123

- Városházák 832

Presov > Eperjes

Püspökladány 618, 1283, 1436**Pusztacsalád**

- Szt.István-szobor 1514

Ráckeve 496

- Savoyai kastély 239, 280, 310

Racul > Csikrákos

Rajec 675

Rakovac > Dombó

Recsk

- Szederjesvár 843

Regéc

- Pálos kolostor 775

- Vár 322

Répcemellék

- Ev. templom 1055

Révfülöp

- R.k.templom 2726

Rimakovica [Kokova nad Rimavicou] 699**Róma**

- Santa Maria della Carmine, San Clemente 1029

- Szt. Péter-templom 1069

Rónicz [Hronec] 1428

Rožňava > Rozsnyó

Rozsnyó [Rožňava] 710**Rudabánya** 995

Rust > Ruszt

Ruszt [Rust]

- Ferences templom 834, 962

Salólád

- Pálos kolostor 1775

Salgó

- Vár 854

Salgótarján

- SZOT Oktatási Központ, Művelődési Ház 2164

Sály

- Latorvár 857

Sárospatak 1788

- Plébániatemplom 634

Sarvally

- Középkori falu 865, 894,

Sárvár 515

Sebes > Szászsebes

Sátoraljaújhely

- Újhelyi pálos kolostor 775

Selmecbánya [Banská Štiavnica] 701, 877, 914

Senes > Szenc

Seregélyes

- Kastély 1361

Sibiu > Nagyszében

Siklós

- Vár 212, 871

Slimontornya

- Vár 1079

Siófok

- Foki-hegy, Oktatási központ 2450

Sírok

- Vár 1096

Şișterea > Siter

Şișter [Şișterea] Ref.templom 596**Sóly** 760**Solymár**

- Vár 854

Somogy megye 881, 992**Somogyvár**

- Szt.Egyed-bazilika és bencés kolostor 172, 830

Sopron 11, 180, 196, 251, 861, 888, 925, 710, 1353, 1354, 1510

- Fabricius ház 595

- Híd u., középkori mészegető kemence 860

- Ó-zsinagóga 181

- Stromo-ház 400

- Tábornok ház 595

- Templom u. Esterházy-palota 595

- Szent György u. 12. 595

Spíška Nová Ves > Igló

Strážky > Nagyőr

Stadtschlaining > Városszalónak

Strečno

- Sztrecsényi vár 847

Subotica > Szabadka

Sumuleu > Csiksomlyó

Sümeg 1153**Süttő**

- Szent Lipót-plébániatemplom 164

Szabadka [Subotica] 330, 402, 621, 1133, 1350, 1530,

1569

- Geréb-ház 1530

- Manojlović-palota, Takarékpénztár 1540

- Palics fürdő épületek 1356, 1530

- Palics fürdő, Nádas szálló 198

- Városháza 1530

- Zsinagóga 1530

Szada

- Vécsey-kúria 1289

Szántódpuszta 544, 550, 805**Szarvaskő**

- Vár 1096

Szászsebes [Mühlbach, Sebes]

- Ev.templom 921, 934

Szatmár megye 481**Százhalombatta**

- Edzőcsamok 2339

Szécsény 624

- Ady Endre u. 4-7., Forgách-kastély 331

Szeged 519, 801, 931, 1101, 1223, 1276, 1569

- Alsóvárosi ferences templom 451

- DÉLTERV székháza 2775
- Fogadalmi templom 1249
- Kőrösi Csoma emlék 1560
- Miklós ház 1535
- Nemzeti Színház 248
- Szegedi Könyvtár és Levéltár 2560
- Vár 1079
- Városháza 1535
- Wolf ház 1535
- Szeghalom**
- Ref. templom 1157
- Székesfehérvár** 478, 925, 926, 927
- Királysírok 783, 814
- Szt. Péter-templom 874
- Szekszárd**
- Bencés apátsági templom 874
- Ujpalánki vár 1081
- Senec [Senec]**
- Collegium oeconomicum 1095
- Szent György-hegy (Zala megye)**
- Kolostorom 106
- Szentábrahám [Avrámesti]**
- Középkori templom 833
- Szentendre** 522
- Szentes** 530
- Szentgotthárd**
- Ciszterci apát 220, 324, 779
- Szepes** 1175
- Szőcsény**
- Vécsey-kastély 336
- Sztrák**
- Teleki-kastély 278, 1059
- Szolnok**
- Plébániatemplom 1054
- Vár 1079, 1096
- Szolnok megye** 27
- Szombathely** 732
- Jeli arborétum 631, 1360
- Szomolya** 540
- Sztrahora**
- Vár 892
- Tákos**
- Ref. templom 268
- Tapolca** 1153
- Tar**
- R.k. templom 903
- Tarnaszentmária**
- Várhegy 843
- Tata** 499, 708
- Tatabánya** 534, 1771
- Temerin** 1294
- Terebes**
- Pálos kolostor 775
- Tihany**
- Apátsági templom 944
- Tiszaeszlár-Basahalom**
- Középkori település 800
- Tiszalök - Kövestelek** 879
- Tokaj** 477, 575, 632
- Pálos kolostor 775
- Törökszentmiklós**
- Török palánkvár 1096
- Trencsén [Trenčín]**
- Vár és város 1080, 1083, 1172, 1297, 1306, 1320, 2077
- 243, 563, 614, 615, 691, 755, 863
- Trenčín > Trencsén
- Trenčianske Bohuslavice > Bogoszló
- Tmava > Nagyszombat
- Turjaremete** 1428
- Ujlak [Illok]**
- Ferences templom, Ujlaki Lőrinc és Miklós sírköve 939
- Vár 1079
- Üröm**
- Plébániatemplom 164
- Görög keleti sírkápolna 194
- Úszögpuszta**
- Kastély 211
- Vác** 479, 801
- Vácrátót**
- Botanikus kert 626
- Valkó [Vukovár]**
- Vár 1079
- Varasd [Varaždin]** 1107
- Varaždin > Varasd
- Városszalónak [Stadtschlaining]**
- Pálos templom 796
- Várpalota**
- Vár 1079
- Vas megye** 25, 174, 175, 731
- Vasvár** 905
- Velemér**
- R.k. templom 963, 1015, 1147
- Velence** 637
- Velká Bytč > Nagybicce
- Vence**
- PLUSZ stúdió műteremház 1996
- Veszprém** 488, 926, 1087, 1344
- Gizella kápolna 876
- Ispánsági vár 875
- Petőfi Színház 316
- Püspöki palota 1087
- Szent György-kápolna 874
- Tűztorony 303
- Vármedved 608
- Veszprém megye** 354, 507, 680
- Vizimalmok 675
- Vésztő-Mágorhalom**
- Csolt-monostor 227
- Vétyem** 705
- Vinagora** 937
- Visegrad** 932
- Salamon-torony 911
- Várkert, középkori falu 872
- Vukovár > Valkó
- Wien** 812, 1078, 1106
- Hotel Hungaria 2141
- Hundertwasser-ház 2270
- Ringsrasse 1352
- Zentralsparkasse und Kommerzbank 2127
- Wienerneustadt** 987
- Zadar**
- Ferences kolostor 1333
- Szent Szilveszter-kolostor 895
- Zala megye** 19, 323, 680, 1952
- Zalaegerszeg** 1358
- Zalavár** 769, 906
- Zebegény** 1961
- Ady E. u. 71., Hétfégi ház 2758
- Zengővárkony**
- Kossuth u. 6., Lakóház 1346
- Zirc** 490
- Arborétum 627
- Szt. Mária-templom 876
- Zombor [Sombor]** 539
- Zrenjanin > Becskerek
- Zsámbék**
- Palánk vár 1079
- Zubogy**
- Ref. templom 852

Személynévmutató

- A.g. 1498
 Abadie, Paul 1467
 Ábrahám Kálmán 1720
 Ábrahám László 1582
 Ábrahám Rafael 1977
 Ács Ferenc 1468
 Ács József 1786
 Ács Margit 2140
 Ács Zoltán 167,434, 1036, 2436, 2660
 Acsay Judit 676, 1505,1689,1852, 1899, 2650
 Aczél Géza 168
 Aczél György 409
 Aczél Kovács Tamás 148
 Ádám András 510, 1978
 Adam család 1469
 Ádám Péter 1515
 Adorján Imre 933, 2715
 Adriányi Gabriel 576
 Ady József 1979
 Aggházy Mária 1106
 Ágopcsa Marianna 2227, 2542
 Ágostháti László 160, 170, 544
 Ahren, Uno 34
 Ajtony László 1066
 Aknai János 2449
 Aknai Tamás 1764, 2076, 2239, 2299
 Aknay Tibor 1588
 B.Albaker Mária 1067
 Albert Pál 2536
 Albert Péter 689
 Alberti, Leon Battista 964
 Albertini Béla 1415
 Albrecht Gyula 1013
 Alexa Károly 759, 2764
 Alexander Bemát 117
 Alexáné Székelyi Edit 35
 Alföldy Jenő 148
 Allie, Felice Donat 1085
 Almás György 1980
 Almási Miklós 86
 Almási Tibor 2363, 2561, 2664
 Almásy Aladár 533
 Alpár Ignác 1471
 Alt, Jakob 1472, 1533
 Altman, Nathan 1981
 Amasukeli, Elgudzsa 1982
 Ambrus Mária 1695
 Ambrus Zoltán 2079
 Ámos Imre 1473
 Andor György 31, 32, 215, 259, 453
 András Edit 1581, 1590, 2605
 Andrásfalvy Bertalan 117
 András Gábor 1763, 2020, 2263, 2484, 2785
 Andrásy Géza 1983
 Andrée, Erhard 524
 Andreas Lapidica 524
 Andruskó Károly 1984
 Angster József 1474
 Angyal László 258
 Anna Margit 533, 1473
 Antal Anikó 2282
 Antal Imre 1985
 Antal István 1552, 2247, 2788, 2792
 Antal Istvánné 1790
 Antal Károly 1364, 1986
 Antalfy Gyula 171
 Antalfi Mária 1597, 1627, 2672, 2749
 Apáti Tóth Sándor 1987
 Antoni, Erhard 524
 Apró Ferenc 1223, 1531
 Gy.Apró Margit 1988
 Aquila János 963, 1015
 Aradi Nóra 36, 37, 38, 511, 1224, 1257, 1488, 1612, 1627, 2027, 2427
 Arató Antal 1824, 2068, 2501, 2626
 Arató Margit 1989
 Ardaio Ildikó 1990
 Árkay Sándor 1475
 Arma, Paul 1991
 Arnóth Lajos 2560
 Árokszállási Károly 2652
 Áron Nagy Lajos 1992
 Askercz Éva 400
 Asszonyi Tamás 1993
 Aszalós Endre 2181, 2307
 Áts Erika 2008
 Attalai Gábor 1791, 1879, 2672
 Aubanel, Philippe 1994
- B.M. 1534
 Baán Kálmán 2
 Baász Imre 1995, 2055
 Babenbergi Lipót, III. 1060
 Baburina, Nagyzezsda 1370, 1765
 Bachmann Gábor 209, 1996
 Bacskai Béla 1997
 Bácskai Vera 1270, 1347
 Bacskay Béla 1572
 Bacsó Béla 1214
 Badstübner, Ernst 806
 Bagin, Anton 1037
 Bagyinszky Istvánné 403
 Bahnová, Milica 527
 Baik Éva 1765
 Bajkay Éva 1477, 2345
 Bajomi Lázár Endre 2761
 Bajor Klára 2591
 Bajusz István 1154
 Bak Imre 667, 1998
 P.Bak János 1999
 Bak Péter 1999
 Bakács Tibor 2644
 Bakallár József 1989, 2199
 Bakay Konél 172, 545, 672, 828, 829, 830, 984, 1449
 Bakó Dorottya 3
 Bakó Endre 2362
 Bakó Ferenc 546, 1068, 1101
 Bakó Ilona 2001
 Bakó Zsuzsanna 484, 1588
 Bakócz Tamás 1011
 Bakonyi Péter 2655
 Bakonyvári M. Ágnes 2002, 2177, 2210, 2472 2609 2629
 Bakos Ildikó 2002
 Bakos, Jan 40, 946
 Bakošová, Jindra 450
 Bakošová, Mária 393
 Balázsová, Eva 2391
 Balanyi Károly 2003
 Balassa Bálint 1742
 Balassa Iván 547
 Balassa M.Iván 547, 548, 831
 Balassa Tibor 1678
 Balassa Zoltán 2279
 Balássy László 2103
 Balázs Ádám 1537, 2466

- Balázs György 1275, 2004, 2709
 Balázs Imre 2005
 Balázs István 2505
 Balázs János 2006
 Balázi Károly 117
 Baldácsy Antal 419
 Baliga Kornél 2007
 Bálint B. András 2083
 Bálint Endre 84, 2008
 Bálint Imre 207, 1706
 Bálint Sándor 451, 2352
 Bálintné Hegyesi Júlia 2157
 Balla András 486
 Balla Ede 2418
 Balla József 2009
 Ballai László 1720
 Balló Ede 1476
 Balog János 119, 2008, 2161
 Balog Tünde 2010
 Balogh András 2011, 2101
 Balogh Balázs 2012
 Balogh Géza 2094
 Balogh György 606
 Balogh István Vilmos 2014
 Balogh István 2013
 Balogh István 455
 Balogh János 1864
 Balogh Jolán 452, 633, 774
 Balogh László 1371, 1469, 1909
 Baloghné Horváth Terézia 1426
 Bálványos Huba 2623
 Bán András 510, 647, 668, 1370, 1516, 1544, 1581, 1607, 1636, 1643, 1641, 1672, 1680, 1692, 1772, 1777, 1782, 1785, 1797, 1818, 1825, 1840, 1875, 1877, 1885 1887, 1888, 1890, 2020, 2025, 2051, 2074, 2177, 2206, 2228, 2286, 2289, 2299, 2322, 2324, 2334, 2344, 2389, 2390, 2400, 2440, 2470, 2471, 2485, 2515, 2524, 2529, 2586, 2620, 2648, 2672, 2683, 2684, 2689, 2767, 2795, 2796
 Bán Magda 2015
 Bán Péter 1194
 Bándi Gábor 679
 Bándy János 1069
 Banga Ferenc 2016
 Bánkúti Imre 173
 Banner Zoltán 495, 702, 1477, 1546, 2037, 2066, 2080, 2402, 2447, 2453, 2476, 2490, 2554, 2693
 Bánó Zsuzsanna 4
 Bánovszky Miklós 2017
 Bántási András 2018
 Bántási Péter 2019
 Bántási Tibor 2019
 Bántási Tibor, ifj. 2019
 Bántási Vince 2019
 Bántásy Pál 357, 453, 1464, 1514, 2003, 2068
 Bántásyné Kiss Éva 1422, 2294
 Bányai János 2242
 Barabás Béla 2444
 Barabás István 2085
 Barabás Márton 533, 1998
 Baracs Dénes 2536
 Barakó Erzsébet 2370
 Baránszky Jób László 117
 Baranyai László 1691, 2336
 Baranyay András 2020
 Baranyi Anna 484
 Baranyi Judit 1622, 1693, 2161, 2335, 2424, 2436, 2578, 2795
 Baranyi Mária 122
 Barcsay Jenő 533, 2021
 Barcza Géza 258
 Barcza József 1452
 Bárczi Géza 167
 Bardoly István 138
 Bárdos István 103
 Bárdy Margit 2022
 Barčević, Doris 1107
 Baricz Katain 2023
 Bariska István 829
 Barkóczi István 375
 Barna Gábor 1901
 Barna Gábor 751
 Barner, Michael 524
 Barsi Hajnal 730
 Bart István 665
 Bartalis Ferenc 1478
 B. Bartus Elemér 625
 Bartha Ágnes 2024
 Bartha Andrea 1523, 2288
 Bartha Lajos ifj. 110, 1163, 1164
 Bartha László 533, 2025
 Bartha Tibor 2619
 Barthes, Roland 666, 2731
 Bartis Ferenc 2457, 2735
 Bartl József 2026
 Bartosová-Pinterová, Zuzana 1766, 1772
 Bata Imre 128
 Batári Ferenc 719
 Batári Gyula 148
 Batári László 2027
 Batáry Gyula 117
 Báthory Gábor 1167
 Bányai Jenő 1276, 1497, 1535, 1554, 1560, 1600, 1603
 Bauer György 667
 Baxa, Peter 832, 924
 Bazsonyi Arany 2028
 Bařínková, D. 946
 Beardsley, Aubry 1479
 Beck András 2029
 Beck László 1846
 Beck Ö. Fülöp 1494
 Bedő István 1472, 2522
 Bednay Dezső 2030
 Beke Csilla 2161
 Beke György 1556, 2039, 2085, 2402, 2771
 Beke István 2031
 Beke László 41, 68, 82, 633, 667, 1367, 1403, 1642, 1811, 1815, 1841, 1998, 2047, 2133, 2233
 Beke Pál 2436
 Békési Éva 1372, 1456
 Békési István 174, 175, 339, 340
 Bél Mátyás 110, 455, 456, 457, 458, 459
 Béládi Miklós 1226
 Belányi László 2032
 Belceva, Diana 1521
 Belitska-Scholtz Hedvig 427
 Bella István 2465
 Bellér Béla 790
 Bencsik Gábor 1594
 Bencsik István 2033
 Bencsik János 477, 1157, 1159, 2034
 Bencze László 2036
 Benczédi Ilona 2035
 Benczédi Sándor 2037
 Benczúr Gyula 1480
 Benda Kálmán 341
 Bende Csaba 176
 Bene Géza 2038
 Bene János 1227

- Bene József 2039
 Benedek Katalin 2215
 Benedek Miklós 1902
 Benedek Péter (1955-) 2040
 Benke Zsuzsa 2041
 Benkő Elek 702, 833
 Benkő Erzsébet 2042
 Benkő Ilona 1861
 Cs.Benkő Judit 409
 Benkő Samu 2093
 Benoschofsky Ilona 342
 Bényei Miklós 5, 343, 427, 1787
 Bényi Árpád 1618, 2043
 Bényi József 2043
 Bényi László 1564, 2044
 Benyó Ildikó 2045
 Beöthy, Ayin 1228
 Beöthy, Étienne 533, 1228
 Bér Rudolf 2046
 Bérci László 1113
 Berczeller Rudolf 2047
 Berezky Loránd 348, 1820, 1832
 Beregi Tivadar 2312
 Berényi Ferenc 2048
 Béres Béla 420
 Berg, Friedrich 177, 834
 Berkes Péter 1229, 1230
 Berki Viola 2049
 Berlász Jenő 427
 Berliczyné Bándli Katalin 178
 Bernardo, Maria de 2050
 Bermáth Árpád 152
 Bernáth Aurél 533, 2051
 Bernáth Elek 2052
 Bermáth Katalin 2053
 Berndt, Franka 1228
 Bernstein, B.M. 42
 Bertalan Lajos 2025
 Bertalan, Karin 524
 Bertalan Vilmosné 835
 Bertényi Iván 752
 Beszédes Valéria 179
 Beszterczey László 549
 Bethlen Gábor 1196
 Bezerédy Győző 738
 Bežič-Božanić, Nevenka 462
 Biai-Föglein István 2054
 Biathová, Katarina 460, 947
 Bibó István 427, 1277
 Biczó Piroska 836
 Biedermann, Gottfried 517
 Bielz, Julius 524
 Bógel József 1973
 Bihajli-Merin, Oto 1373
 Bihari József 2752
 Binder János Fülöp 1197
 Bíró Gábor 2055
 V.Bíró Ibolya 1114
 Bíró Imre 111
 Bíró József 111
 Bíró Lajos 1231
 Bíró Mihály 533, 1481
 Blaskó János 2056
 Bocskay Vince 1836
 Boda Gábor 84, 1364
 Bodnár Éva 1550, 2011, 2123
 Bodnár György 117
 Bodnár János 2174
 Bodnár János 2369, 2557
 Bodnárová, Jana 1374, 2375
 Bodó Károly 654
 Bodó Sándor 437, 1072, 1079, 1081, 1096
 Bodóczy István 2057
 Bodor Ferenc 104, 720, 1847, 1848
 Bodor Pál 2637
 Bodri Ferenc 453, 511, 641, 1016, 1019, 2008
 Bódy Irén 2058
 Bodzsár Erzsébet 1815, 1816, 2295, 2315
 Bogdán László 1995, 2104, 2491
 Bognár Dezső 180
 Bognár Jánosné 117
 H.Bognár Zsuzsa 2316, 2563
 Bogner, Dieter 1512, 1680
 Bogomolnij, N.Á. 642
 Bogyay Katalin 2151, 2223, 2696
 Bogyay, Thomas von 15, 694, 790, 806, 1588
 Bohus Zoltán 2059
 Bokros László 2060
 Boldizsár István 2061
 Boldizsár Iván 375, 2347, 2375, 2437, 2438, 2489, 2655, 2665
 Bollnow, O.F. 92
 Bolmányi Ferenc 2062
 Bolyki János 117
 Bolza Marietta 2063
 Bóna István 112, 793
 Bonet, Juan Manuel 1818
 Bonis, Antonio de 43
 Bonta János 1697, 1697
 Bonta, Juan Pablo 44
 Bor István 113
 Bor Pál 113
 Bora Gábor 2579
 Borbás Tibor 2064
 Borbély István 2065
 Borbély József 181, 182, 183, 400, 401
 Borbély Károly 2441
 Borbély Lajos 1724
 Borda Lajos 415
 Bordás Győző 638, 662, 2352
 Bordi András 2066
 Borghero, Gertrude 434
 Borgó György Csaba 1836
 Borí Imre 90, 117, 153
 Born Miklósné 1608
 Boromisza Tibor 2067
 Boros Edit 1794
 Boros Judit 1806
 Boros Lajos 463
 Boros Lajosné Endresz Teréz 2068
 Boros László 1070, 1115
 Boross Judit 2360
 Boross Klára 949
 Boross Marietta 544, 550
 Bors Edit 2212
 Borsa Gedeon 759, 1220
 Borsi, Franco 1278
 Borsodi Ferenc 2069
 Borsos Béla 1185
 Borsos József 1482
 Borsos Miklós 533, 2070, 2139
 Bortnyik Sándor 1232
 Borvendég Béla 1699, 1700, 1704, 1720, 1724, 2497, 2775
 Borzák Tibor 464
 Borzsák István 141
 Borzsák Jenő 2089
 Bosch, Hieronymus 1016
 Bosnyák Sándor 84

- Bossaglia, Rossana 1279
 Botár Edit 2071
 Both Ferenc 1633
 Bott, Gerhard 651
 Botticelli, Sandro 1017
 Boullée, Étienne-Louis 1071
 Bourdelle, Émile-Antoine 1483
 Bozóki András 45
 Bozóki Mária 2072
 Bozsó János 2073
 Bölöny József 1586
 Böröcz András 2074
 Börzsonyi-Kollarits Ferenc 2075
 Branca, Vittore 416
 Brâncusi, Constantin 1484
 Brandenburgi Katalin 1196
 Brennemé Horváth Adél 1233
 Brestyánszky Ilona 369, 434, 940, 1121, 1234, 1280, 1477, 1607, 1793, 1812, 2021, 2419
 Brodzkaja, Natalia 1570
 Brote, Florian 934
 Brown, Jonathan 1128
 Brückner, Wolfgang 765
 Brueghel, Pieter id. 1198
 Brukenthal Sámuel 421, 1399
 Bruno, Gianfranco 2623
 Bucur, Nicolae 1985, 2304
 Budahelyi Tibor 2076
 Budai Aurél 184
 Budavári István 1895
 Buday György 2077
 Bugár-Mészáros Károly 466, 2612
 Bujdosó Alpár 61
 Bükkösi László 2371
 Bundev-Todorov Ilona 2405, 2427
 Bunta Magdolna 345, 703
 Bunzl, Franz 796
 Burgkmair, Hans 651
 Burić, Tonci 837
 Burján-Gál Emil 2273
 Butak András 1839, 2078
 Buza Péter 697, 838, 1364
 Buzás András 2080
 Buzási Enikő 369, 484, 1116
 Büttösi István 1159
 Callmeyer Ferenc 1743, 2081
 Callot, Jacques 1199
 Calvaert, Denys 1200
 Čaplovič, Dusan 839
 Caravaggio 1201
 Carlona, Johann 1054
 Carlone, Giovanni Battista 502
 Carrel, Christopher 1616
 Cassou, Jean 28
 Castagno, Andrea del 160
 Castello, Valerio 1202
 Cavelli-Björkman, Görel 1209
 Čelková, Mária 686
 Cellini, Benvenuto 57, 1018
 Cennerné Wilhelmb Gizella 1117, 1118, 1235
 Ceonteau, Radu 2082
 Cézanne, Paul 1485
 Chaluppecký, Ivan 468, 469, 777
 Chaluppecký, Jindřich 2133
 Chastel, André 467
 Chemetoff, Alexandre 2121
 Chikán Bálint 440, 1611, 1630, 1640, 1682, 1683, 1979, 2380, 2566
 Christo 2084
 Čičaj, Viliam 1186
 Cifka Péterné (Brigitta) 653, 1536, 2324
 Ciungan-Tudoran, Olimpia 1145
 Ciupe, Aurel 2009, 2085
 Ciupe, Mária 2086
 Clark Ádám 1486
 Clarot, Johann Baptiste 1487
 Commare, Giacomo 2172
 Cornelius, Hans 919
 Courbet, Gustave 1488
 Cranach család 1019
 Csaba László 2, 1701
 Csaba Rezső 1298
 Cságoly Klára 2087
 L.Csajági Éva 675
 Csáji Attila 84, 2088
 Csajka Gábor Cyprian 2428
 Csák Elemér 1520
 Csáki-Maronyák Éva 2089
 Csáki-Maronyák József 2089
 Csáky Károly 388, 1525
 Csáky Lajos 2090
 Csanádi Gábor 1348
 Csanády András 1617, 2126
 F.Csanak Dóra 117
 Csánky Margit 2475
 Csányi László 117, 2448
 Csaplár Ferenc 1236, 1387, 2312
 Csapó György 2036, 2605
 Csapó Ida 704, 705, 2651
 Csapodi Csaba 951, 952, 956, 967
 Csapodiné Gárdonyi Klára 644, 953
 Csapody Vera 2091
 Császár János 117
 Császár László 259, 322
 Csatár Imre 148, 2615, 2715
 Csathó Barna 406
 Csatkai Endre 126
 Csavlek András 2092
 Csavlek Etelka 2092
 Csebikin, A.V. 642
 Cséfalvay Pál 379, 942
 Cseh Gusztáv 2093
 Cseke Péter 2433
 Csendes László 979
 Csenkey Éva 414, 1422, 1435, 1437, 1775, 1861
 Cseresnyés Bayer Ilona 412, 424, 1594
 Csergezőn Pál 2094
 Cserményi Vajk 679
 Csermitzky Mária 2143
 Csemus Lukács Lajos 498
 Csemus Tibor 2095
 Csémyánszky Mária 1006
 Csertő Lajos 2096
 Cservenka Judit 2780
 Csete György 74, 84, 1535, 1704, 1720, 1751
 Csiby Mihály 2480
 Csicseri István 1843
 Csiba Káta 2097
 Csík Antal 1365
 Csík István 1975
 Csikós András 2098
 Csikós Zoltán 1281
 Csikszentmihályi Róbert 2099
 K.Csilléry Klára 721, 723, 1426, 1440, 1441
 Csizsár Árpád 753, 1457
 Csohány Kálmán 2100
 Csók István 2101
 Csomay Zsófia 2250

- Csomor Lajos 689, 980
 Csongor Dénes 1119
 Csonka Ferenc 2564
 Csontváry Kosztka Tivadar 339, 340, 1489
 Csorba Csaba 552, 762, 1072
 Csorba Csilla 2283
 Csorba Géza (1892-1974) 2102
 Csorba Géza 369, 1238
 Csorba Mária 2024, 2203, 2625
 Csorba Tibor 2103
 Csordás Mihály 1984, 2506
 Csöregh Éva 745
 Csúri Károly 152
 Csurka István 2289
 Csutak Levente 2104
 Csutoros Sándor 2105
 Csűrös Miklós 117
 Curtis, William J.R. 1282
 Cvitanovic, Durdica 840
 Czagány István 553, 841, 1239
 Czegő Zoltán 2776, 2781
 Czeglédi Imre 1554
 Czeglédi Ilona 447, 842
 Czellár Katalin 470
 A.Czétényi Piroška 185, 186, 187, 188, 1349
 Czetter Sámuel 1490
 Czigány Dezső 533, 1491
 Czimbalmos Paál Magdolna 2106
 Czimbalmos Szabó Kálmán 2106
 Czinke Ferenc 2107, 2277
 Czippán György 1651
 Cziráki Lajos 2108
 Czöbel Béla 2109
- D 1073
 D.R. 114
 Dákay Ferenc 2110
 Dala József 189
 Dalia László 346, 1516
 Dallos Jenő 2111
 Dallos Marinka 2112
 Dalmi Kálmánné 4
 Dám László 1283
 Dán Róbert 1165
 Daniss Győző 1486
 Dankó Imre 753, 754, 1432, 1436, 1464
 Dancu, Juliana 524
 Danta, Darrick Roll 607
 Darázs Zsófia 1005
 Darits Ágnes 150, 2007, 2161, 2436, 2615, 2749
 Datu, Victor 2066
 Dávid Csaba 1602
 Dávid Károly 1703
 Dávid Katalin 412, 474, 667, 1109
 Dávidházi István 675
 Davidov, Dinko 1039
 P.Dax Margit 411
 Deák Ferenc 2113
 Deák Zsuzsa 2114
 Debreceni János 1159
 Debreczeni Gábor 190
 Decsi Kiss János 1644
 Degas, Edgar 1492
 Deim Pál 2051, 2116
 Dékány Ágoston 2115
 Delaveu, Serge 2117
 Deli Edit 1462
 Delmár Emil 422
 Dembinski, Dominic 1842
 Deme Tamás 1855, 2719
 Demény István 702
 Demény Pál 2312
 Demeter István 2118
 Denegri, Jesa 2133
 Dénes Gábor 554
 Dénes József 843
 Dénes Zsófia 423, 1108, 1240, 1375, 1376, 1483, 1491, 1572, 1598
 Déry Endre 381
 Dercsényi Balázs 191, 192, 258, 844
 Dercsényi Dezső 105, 114, 117, 193, 194, 369, 551, 845
 Dereky Pál 1659
 Derkovits Gyula 533, 1493, 1271
 Dési Ábel 117
 Dési Huber István 63, 1271, 1494
 Dési Huber Istvánné 1935
 Dessewffy Éva 195
 Detre Lóránd 1494
 Dévai István 2065
 Dévavári Zoltán 1569
 Dévényi Sándor 2119
 Dévényi Tamás 2120
 Devillers, Christian 2121
 Diehl, Gaston 2414
 Dienes Istvánné 367, 1495
 Dienes Ö. István 394
 Dilly, Heinrich 1414
 Dinnyés István 997
 Dinnyés László 2122
 Diósy Antal 2123
 Dimbeck, Julius 796
 Dmítrenko, A.F. 30
 Dobai Tamás 117
 Dobozi Miklós 2124
 Dobrik István 2478
 Dobrossy István 555
 Cs.Dobrovits Dorottya 1074, 1075
 Dobrzycka, Anna 1128
 Dobšovič, Jozef 846
 Dojcsák Győző 1513
 Dóka Klára 675
 Domanovszky Endre 2125
 Domanovszky György 2645
 Dombay Győző 84
 Dombi József 2137
 Dombrovsky László 2126
 Domenig, Günther 2127
 Domján József 84
 Domonkos János 407
 Domonkos Ottó 196, 396, 675, 732
 Donner, Georg Raphael 1203
 Dorogi Márton 1283
 Dorosz Károly 59, 2128
 F.,Dózsa Katalin 1445
 Dömötör János 385, 1694, 1903, 2045, 2098, 2400
 Döryei Zoltán 441
 Döry, Ludwig 1434
 Dragonits Tamás 138, 197
 Drăguc, Vasile 472, 971
 Draveczy Balázs 365
 Drecin József 82
 Drégely László 2129
 Drenko, Zoltán 847
 Dresen, Adolf 2022
 Droppa Judit 2130
 Drozsyik István 2131
 Dubuffet, Jean 2132
 Duby, George 778

- Duchamp, Marcel 35, 2133
 Ducky, Krzysztof 2134
 Dudás Károly 2393, 2723
 Dudits Pál 1474
 Duka Zólyomi Norbert 158
 Dukkón Ágnes 1220
 Dunai Imre 533
 Duranci, Bela 117, 198, 662, 638, 1241, 1284, 1350, 1540, 1623, 2153, 2350, 2352, 2652, 2765
 Durand-Ruel 423
 Dürer, Albrecht 651, 1020
 Durkó Zsolt 2210
 Duschanek János 2135
 Dusza András 482
 Dusza Éva 353
 Dutka Ákos 117
 Dvorszky Hedvig 1849, 1878, 1904
- Éber Sándor, ifj. 2136
 Ébergényi Tibor 2257
 Ecsery Elemér 2115, 2201, 2255, 2378, 2406, 2783
 Eger, Hans 524
 Egger Rita 2137
 Egresi Zsuzsa 2138
 Egri Margit 1242
 Egri Mária 1609, 2382, 2431, 2580, 2582, 2618, 2751, 2791
 Egy József 533, 2139
 Egyed László 2140
 Egyed Zoltán 2141
 Ehmann Krisztina 2142
 Ehrenberger, Karl 1076
 Eiffel, Gustav 1495
 Einzinger Ferenc 1496
 Einzinger Ferencné 1496
 Eisenmayer Tibor 2143
 Eisler János 1031
 Ék Sándor 2144
 Eke Károly 2677
 Ekler Dezső 2145
 Elek Artúr 115
 Elek László 1490
 Elek Lenke 2680
 Éles Csaba 117, 1624, 1868
 Elia, Gian Franco 1744
 Előd Géza 117
 Ember Ildikó 646, 1120
 Ember Mária 137, 409, 940, 1020, 1273, 1536, 1538, 1564, 1588, 1593, 1607, 1829, 1882, 2008, 2017, 2020, 2021, 2029, 2046, 2083, 2128, 2269, 2288, 2344, 2364, 2386, 2465, 2505
 Endre Béla 1393
 Engel Tevan István 2146
 Entz Géza 199, 427, 475, 476, 925
 Eörsi Anna 954
 Erdei Ferenc 200, 201, 202
 Erdei Irma 1990
 Erdély Miklós 1811, 2074
 Erdélyi Balázs 106
 Erdélyi Zoltán 1720
 Erdős Péter 2147
 Cs.Erdős Tibor 2148
 Erdőssy Béla 1243
 Éri Gyöngyi 510, 1820
 Ernst Lajos 1572
 Emyey Gyula 673, 674, 722, 2332
 Erős László 1404
 Erőss Ágota 424, 510, 2175
 Erpel, Fritz 1214
- Esterházy-család 424
 Esterházy Ferenc 1146
 Esterházy Miklós 425
 Esterházy Pál 426
 Esterházy Péter 1996
 Eszéki Erzsébet 389
 Eszük Alajos 2149
 Eszláry Éva 422
 Etaix, Pierre 2150
 Étienne de Bievre 1021
 Etkind, Mark 1981
 Euler, Bernd 203
 Ex, Sjørel 1516
- (fa-ba) 2254
 F.F. 2547
 Fáber András 2150
 Fábíán Gáspár 1497
 Fábíán Gyula 2637
 Fábíán Imre 392
 Fábíán László 59, 453, 667, 2026, 2222, 2425, 2436, 2464, 2606
 Fabini, Alida 849
 Fabini, Hermann 524, 781, 848, 849, 850
 Fabiny Tibor 3476, 2070
 Fábri Ferenc 204
 Fábri Zoltán 2151
 Fabritius-Dancu, Julianna 524, 851
 Fajó János 59, 2152
 Falbusch, Bernhard 848, 849
 Faller László 8
 Faragó Endre 2153
 Faragó Tamás 675
 Farbak Péter 1076, 1285
 Farkas Aladár 2154
 Farkas András 1628, 1906
 Farkas Árpád 2556
 Farkas Attila 148, 1262, 1907
 Farkas István 533, 1498
 Farkas Katalin 1537
 Farkas László 2155
 Farkas Magdolna 2156
 Farkas Mária 608
 Sz.Farkas Márta 728
 Farkas P. József 2073
 Farkasdy Zoltán 1908
 Farkasová, Veronika 1377
 Fatuska János 410
 (fazekas) 2403
 Fazekas Magdolna 2157
 Fazekas Mihály 140
 Fazekas Péter 205
 Fecske András 1812, 1909, 2028
 Fecske Csaba 645
 Fedor Ágnes 2283, 2570
 Fehér Béla 1421, 1910
 Fehér Dezső 2717
 Fehér Ferenc 1557
 Fehér László 533, 1839
 E.Fehér Pál 117, 148, 2427
 Fehér Zsolt 1658
 D.Fehér Zsuzsa 1366, 2654
 Fejér Csaba 2158
 Fejér Ernő 142, 353, 2159, 2385
 Fejér Zoltán 2160
 Fejes Mária 1707
 P.Fejős Ottó 2110
 Fekete Csaba 1220
 Fekete Ferenc 1335, 1583

- Fekete György 1693, 1855, 1887, 2161
 Fekete Ildikó 117
 Fekete József 2162
 Fekete Nagy Béla 2163
 Felberová, Maria 541
 Felcsúti László 2164
 Feld István 852, 853, 854, 855, 1001
 Feld Lajos 2165
 Feleedy Balázs 1640, 1923, 2385
 Feleedy Gyula 2166
 Fellini, Federico 2167
 Fellner és Helmer 248
 Fellner Sándor 306
 Felvidéki András 2168
 Fémes Beck Vilmos 1499
 Fenákel Judit 1406
 Féner Tamás 667
 Fényes Adolf 1393, 1500
 Fényes Tamás 422
 Fenyő István 1025
 Fenyves Katalin 619
 Fenyvesi Ottó 1821
 Ferch Magda 2670
 Ferdinandy György 2536
 Ferenczi László 2045
 Ferenczy Béni 2169
 Ferenczy Károly (1862-1917) 1501
 Ferenczy Károly 206
 Ferenczy Noémi 533, 2170
 Ferjan, Jana Intihar 9, 935
 Ferkai András 1286, 1504, 1708
 Ferrari Dante 2340
 Ferus, Viktor 832
 Fery Antal 2171
 Feszl Frigyes 1502
 Feszty Adolf 1503
 Feszty Árpád 1377
 Feuer Gábor 1367, 1861, 2460, 2586
 Feuermé Tóth Rózsa 782
 Fiala, Andrej 1077
 Ficker, Friedbert 1265
 Fidler, Peter 1078
 Filep Antal 144
 Filieri, Alonso 2172
 Fillenz István 533, 2173
 Filo 2174
 Finta József 623, 1728, 2141, 2175
 Firon András 1244
 Fischer Emő 1911, 2052, 2311
 Fischer József 2176
 Fitz Jenő 478
 Fitz Péter 2193, 2253
 Fliegel, Siegbert 1912
 Flórián Márta 1177
 Focht Géza 2177
 Fodor, Alexander 141
 Fodor András 117, 2210
 Fodor István 484, 770, 787, 792, 795, 797, 800, 835, 836, 854, 857, 869, 872, 875 876, 878, 880, 883, 889, 894, 902, 917, 928, 930, 931, 981, 1002
 Fodor József 413
 Fodor L. 348
 Fodor László 207, 856
 Fodor Pál 1079
 Fodor Sándor 2275
 Foerk Emő 1076
 Fogarasi Béla 117
 Fojtík, Jura 691, 1080
 Folbert, Otto 524
 Foltin Brúnó 640
 Fontos Sándor 2178
 Forgách-Hann Erzsébet 2179
 Forgács Éva 125, 1245, 1627, 1840, 1852, 2130, 2288, 2319
 Forintos Anna 2180
 Foster, Hal 46
 Póth Emő 533, 2181
 Földényi F. László 2057, 2386
 Földes Anna 1577, 2070, 2212, 2681
 Földes Károly 1913
 Földi Péter 2182
 Förster, Ruth 2218
 Franciscs József 2183
 Frank Frigyes 2184
 Frank János 116, 371, 1767, 1781, 2025, 2051, 2059, 2109, 2221, 2223, 2309, 2496, 2500, 2525, 2620, 2696
 Frank, Hartmut 1329
 Frank, Magda 2185
 Frank, Tanja 125
 Frank Tibor 147
 Franka Tibor 783
 Fränkel József 443
 Freund Sándor 1771
 Frický, Alexander 1122
 Fricsy Ádám 1040
 Frimmel Gyula 2186
 Frisch László 2187
 Frodl, Hermann 953
 Frodl-Schneemann, Marianne 1532
 Fruman Antal 1328
 Fuchs, Bohuslav 2188
 Fusz György 2336
 Füle Lajos 2358
 Fülemlé Ágnes 648
 Fülepp Ferenc 208, 209, 352, 984
 Fülepp Lajos 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 97, 117, 746, 1593
 Fülöp Antal Andor 2189
 Fűredi Richárd 1368
 Fürtös György 2190
 Gaál András 2194
 Gaál Attila 1081
 Gaál Endre 1591
 Gaál László 500
 Gábor Áron 2193
 Gábor Csilla 2227
 Gábor Dénes 1802
 Gábor Eszter 82, 453
 Gábor Marianne 2194
 Gábor Móric 2195
 Gábor Péter 1720
 Gáborján Alice 1007
 Gáborjáni Péter 56
 Gábrriel Frigyes 1504
 Gacsó László 2590
 Gadányi Jenő 2196
 Gádor István 2197
 Gádor Judit 857
 Gádoros Lajos 2198
 Gády Kayser Lajos 1367
 Gajdos Csaba 2040
 Gajdos Tibor 402
 Gál Anna 2192
 Gál Éva 675
 Galambos Ferenc 479, 2481
 Galambos István 627
 Galambos Tamás 2199
 Galántai Miklós 626

- Galavics Géza 154, 1041, 1123
 Gálfalvi Sándor 2663
 Gálffy Lola 2200
 Gáll Imre 1287
 Gáll Tamás 533
 Gallé, Emil 1505
 Gallego, Julian 1818
 Gallwitz Ferenc 2520
 Ganczaugh Miklós 2201
 Ganzner Katalin 2202
 Gara Miklós 2518
 Garabuczi Ágnes 2203
 Garabuczy Ágnes 1946
 Garami László 210, 211, 212, 1914, 2375, 2704
 Garamvölgyi József 2757
 Garányi József 1915
 Garas Klára 416, 375, 1034, 1042, 1124, 1142
 Gárdonyi Géza 1253
 Gáspár Dorottya 15
 Gáspár Tibor 609, 1746
 Gaul Emil 1704
 Gazda Anikó 213
 Gazda István 117
 Gazda József 2162, 2556
 Gazda Klára 702
 Gazda László 349, 378, 2676
 Gazdy Dénes 1008
 Gazsó Rozália 2204
 Gebauer, Walter 706
 Gebhardt, Trosten 723
 Gecse Árpád 2205
 Gecse Lászlóné 1599
 Géczy Csaba 167
 Géczy János 2100
 Gedai István 692
 Gedő Ilka 2206
 Géger Melinda 2266
 Gelencsér Éva 2184, 2223
 Gelényi Tibor 533
 Gellér B. István 2207
 Gellér Ferenc 214, 480
 Gellér Katalin 151, 1252, 1378, 1479, 1576
 Gellért Hugó 2208
 Gémes Magda > Serfőzőné Gémes Magda
 Genthon István 117
 Gereybes Ibolya 1001, 1171
 Gerevich László 779, 858, 859
 A.Gergely András 1589
 Gergely István 350, 1899, 1930, 1968
 Gergely Mariann 1246, 1516
 Gergely Zsolt 207
 Gerő András 1274
 Gerő Győző 1082
 Gerő László 114 118, 138, 215, 237, 504, 556, 564, 583
 Gerőly Tibor 1963
 Gerle János 1288, 1289, 1290, 1506, 1535, 2436, 2747
 Gerlőczy Sári 2209
 Gerszi Teréz 1043, 1200, 1207, 1209
 Gervers-Molnár Veronika 634, 1178
 Gerzson Pál 2210
 Geskó Judit 647
 Ghirlandaio, Domenico 160,1022
 Gicz György 141
 Gierse, L. 1247
 Gillyén Nándor 1291
 Ginder, Paul 1098
 Gink Judit 2211
 Glatz, Anton C. 784, 785
 Glazicsev, I. 1711
 Gleizes, Albert 1248
 Gluck, Mary 117
 Glück Jenő 1574
 Goda Gertrúd 1679, 2688, 2701
 Godoli, Ezio 1278
 Goes, Hugo van der 1023
 Goethe, Johann Wolfgang 57
 Goldman György 1507
 Golovics Lajos 2149, 2424
 Gombár Judit 2212
 Gombos Károly 432
 Gombosné Farkasvölgyi Zsuzsanna 432
 Gombrich, Ernst Hans 786
 Gonda György 409
 Goór Imre 2478, 2730
 Gorda Aladár 1836
 Gosztola Annamária 1589
 Gosztonyi József 2538
 Gottlieb von Windisch, Kar 1481
 Göllner, Carl 1351, 399
 Gömöri János 787, 860, 861, 982
 Gönczi András 2213, 2382
 Görgényi István 2214
 Gráber Margit 2215
 Gráfel, Ludovít 216
 Granasztói Györgyné ld. G.Györffy Katalin
 Granasztói Pál 117, 119
 Granič, Miroslav 1166
 Gregersen Gulbrand 1276
 Gregorius pictor 524
 Greszl, Franz 1044
 Gróh Gáspár 2362
 Groó Gyula 2083
 Gross Arnold 2216
 Grósz Károly 1635
 Gruber Béla 2217
 Grundig, Hans 2218
 Grünwald, Matthias 1024
 Gruzda János 2219
 Guczogi György 2175
 Gulácsy Lajos 1508
 Gulay István 1048, 2503
 Gulyás Géza 2003
 Gulyás Géza 2220
 Gulyás Gyula 2221
 Gulyás József 1916
 Gundelfineger Gyula 1509
 Guy Marica, Viorica 1379, 1492
 Gündisc, Gustav 524, 1125
 Gyárfás Péter 2168, 2173, 2495, 2796
 Gyarmathy Tihár 533, 2222
 Gyémánt László 2223
 Gyenes Ida 2224
 Gyergyádesz László 689
 Gyergyai Albert 117
 Gyetvai Ágnes 1135, 1367, 1657, 1768, 1917, 2068, 2074, 2154, 2218,2 2203, 2211, 2247, 2349, 2406, 2416, 2428, 2486, 2496, 2523, 2573, 2611, 2620, 2625
 Gyökér István 1405, 1406
 M.Gyöngy Katalin 1282, 1295, 2413
 Gyöngyösi Gyöngyi 2220
 Gyöngyössi János 862
 Győrbró László 2399
 Győrfi Sándor 2225
 G.Györffy Katalin 1045, 1046, 1047
 Sz.Györffy Klára 2226
 György Péter 677, 1627, 1763, 2163, 2425
 György Tibor 557
 Györi Lajos 1407, 1408, 1409, 1410

- Györi Margit 408
 Györy Eszter 2228
 Györkös Mányi Albert 2227
 Gyulai Éva 1126
 Gyulai Líviusz 533, 2229
 Gyurcsek Ferenc 22230
 Gyuricsku Kálmán 258
 H.Gyürky Katalin 8165, 1002

 H.Cs. 285
 Haak, Bob 1127
 Haáz F. Rezső 2231
 Haberlandova, Helena 558, 559, 560, 863, 1083
 Habovstiak, Alojz 788
 Hadházy Levente 1774
 Hadik András 1249, 1471, 1535
 Hágen József 696
 Haider Edit 756
 Haidinger, Wolfgang L. 2232
 Haiman György 1187, 1220, 1386, 2418
 Hajas Tibor 2233
 Hajdú András 1595
 Hajdu D. Dénes 2077, 2093, 2362
 Hajdu, Etienne 533
 Hajdú Éva 374, 442, 667, 676, 1273, 1370, 1403, 1411, 1551, 1607, 1861, 1864, 2244, 2343, 2458, 2747
 Hajdú Győző 2066, 2477, 2637
 Hajdu István 1413, 1767, 1814, 1877, 2020, 2460
 Hajdú Zoltán 2066
 Hajnal Gabriella 2234
 Hajnal Miklós 2235
 Hajnóczi Gábor 82, 117, 1032, 1292, 1704
 Hajnóczi Gyula 138, 221, 58
 Hajós, Géza 1394
 Hajós György 1471
 Hajósi Antal 2236
 Hajt, V.1711
 Hála József 1293, 688, 690, 692, 711, 757, 758, 868, 982, 1068
 Halápy János 2237
 Halápy Lili 136, 740
 Halász Anna 2781
 Halász Károly 2238, 2310, 2759
 Halász Szabó Sándor 2239
 Halmágyi Miklós 1886
 Halmos György 1527
 Halmy Miklós 84
 Hals, Frans 1204
 Hamvas Béla 120
 Hamza D. Ákos 2240
 Hamza Erzsébet 2241
 Hán Anna 82
 Hanák Péter 1352
 Handler Nándor 1510
 Hangya András 2242
 Hankiss Elemér 1367
 Hankó Ildikó 148, 789
 Hann Ferenc 1675, 1803
 Hanselová, Zuzana 1388
 Hansen, Teophil 1299
 Hanthy Kinga 443
 Hantos Katalin 610
 Haranghy Jenő 2243
 Harangozó Márta 227, 409, 436, 773, 1367, 1370, 1494, 1635, 1672, 1774, 1818, 1820, 1864, 2051, 2083, 2021, 2175, 2216, 2223, 2400, 2424, 2524, 2605, 2606, 2619, 2715
 Harasta Miklós 1918
 Harasztii György 2175
 Harasztiné Takács Marianna > H.Takács Marianna
 Haraszty István 533
 Harkai Imre 1294
 Harkai Imre 1712
 Harminead, Milan 1511
 Harmos Károly 1377
 C.Harrach Erzsébet 482
 Hárs Éva 2449, 2765
 Harsányi Zoltán 419, 1135, 1380, 1772, 2051, 2565
 Harsay Ilona 2244
 Hartman, Mauno Runar 2245
 Haulisch Lenke 1381
 Hausel Sándor 403
 Hauser Arnold 117
 Havady Lászlóné 218
 Havas Lujza 2364
 Havas Valéria 1370
 Havasi János 2643
 Havassy Pál 219, 337, 2246
 Háy Ágnes 2247
 Haynal Kornél 2248
 Hebler, Herman 2249
 Heckenast Gusztáv 1155
 Heckenast János 409
 Hegedűs 2. László 2003
 Hegedűs István 533
 Hegedűs József 611
 Hegedűs Péter 2250
 Hegyi Béla 2576
 Hegyi Gábor 1335
 Hegyi Gyula 220, 1535, 1672, 2019
 Hegyi Imre 758, 983
 B.Hegyi László 2251
 Hegyi Lóránd 509, 59, 60, 61, 82, 1795, 1828, 1840, 1998, 2020, 2315, 2350, 2360, 2496
 Heidegger, Martin 92
 Heim András 2252
 Heiðhaimer, Ludwig 524
 Heitler László 1049 1494 1507 1607 1621, 2038, 2195, 2196, 2400, 2446, 2569, 2725, 2745
 G.Heller Zsuzsa 2253
 Heltai András 1412, 2270
 Heltai Nándor 485
 Hencze Tamás 2221
 Henszlmann Imre 1292
 Herbai Ágnes 1309
 Herczeg Ibolya 2025, 2470, 2672
 Herczeg István 2254
 Herczeg János 2352
 Herédi Gusztáv 2771
 Herendi Miklós 1519
 Herman Ottó 140
 Hermann, Hans 524
 Hermann István 62
 Hermán Tibor 2619
 Hermádi Gyula 2265
 Hermádi Paula 2255
 Hermer János 418
 Herpai Zoltán 2256
 Hervai Katalin 2257
 Hervay Ferenc 779, 790
 Hevesi Lajos [Hevesi, Ludwig von] 121
 Hévízi Piroska 2258
 Hézős Ferenc 1919, 2259
 Hidasi Lajos 1703
 Hidvégi Violetta 1296
 Hiller István 11
 Himmler György 864
 Hincz Gyula 63, 553, 2260
 Hinsenkampné Reguly Katalin 2261

- Hlavicová, Jana 791
 Hockney, David 533
 Hoek, Els 1516
 Hofer Miklós 222
 Hofer Tamás 721
 Hoffer, Georg 1115
 Hoffman, J. 1211
 Hoffmann, Gerti 1869
 Hoffmann, Josef 1512
 Hoffmann Márta 82
 Hohenegger, Hans 2141
 Holčík, Stefan 1511
 Holczér (Favári) József 1076
 Holeša, Peter 1548
 Holl Béla 865
 Holl Imre 702, 776, 780, 792, 1003
 Holló Barnabás 1364
 Hollós László 362
 Hollósi Éva 959, 1382, 1422, 1516, 1536, 1606, 1651, 1889, 2424, 2496
 Honigsberger, Ernst 524
 Honti Antal 381
 Honti József 2658
 Hopkins, Tom 1403
 Hoppál Mihály 122
 Horáková, Valéria 561, 562, 1297
 Horányi Ágnes 2262
 Horányi Özséb 152, 509
 Horedt, Kurt 129, 793
 Horkai Imre 1696
 Horkay-Hörcher Ferenc 117
 Horler Miklós 223, 224, 2246
 Horpácsi Sándor 2159, 2700, 2741, 2789
 Hortobágyi Endre 2263
 Horvat, Andela 883, 936, 937
 Horvat, Zorislav 866
 Horváth Andor 429
 Horváth Béla 1499, 1626
 Horváth Dénes 64
 Horváth Endre 2264
 Horváth Ferenc 2265
 Horváth György 117, 565, 2258
 Horváth György 2025
 Horváth Hilda 484, 649, 1383, 2284
 T.Horváth Ildikó 12, 13
 Horváth István 486, 998
 Horváth János (1949-) 2266
 Horváth János 2786
 Horváth Lajos 693
 N.Horváth László 1508
 Horváth Márton 2267
 Horváth Ödön 1836
 Horváth Olivér 2268
 Horváth Orsolya 1424
 Horváth Teréz 1920
 Horváth Zoltán 1353, 1354, 1873
 Horváth, Pavel 1172
 Horváth, Peter 487
 Horváthová, Anna 2427
 Horvay János 1503
 Hozák, Julius 359
 Hoššo, Jozef 1004
 Höfler, Janez 808
 Höller Gyula 1514
 Hrdlicka, Alfred 2269
 Hrubec, Igor 839
 Huba László 488
 Huber András 650
 Huber Kálmánné 117
 Hucisvili, Gogi 1804
 Hudra Klára 669
 Hugo, Victor 1515
 Hulyák Anna 225
 Hundertwasser, Friedensreich 533, 2270
 Hunyady Judit 1921
 Husz Mária 2114, 2268, 2523, 2634
 Huszár Lajos 149, 427, 694, 1167
 Huszár Vilmos 1516
 Iboš Éva 2422
 Igar Rita 1533
 Ikonnjikov, A. 1711
 Ila Bálint 489
 Illés Árpád 84, 533
 Illés Endre 2051
 Illés Ferenc 490, 2271
 Illés István 1517
 Illés Jenő 2070, 2166, 2619, 2660
 Illés József 2711
 Illés László 38, 1236 1235, 1254
 Ilyés Iván 84
 Illyés Gyula 117
 Ilon Gábor 395, 419
 Ilosvai Varga István 2272
 Incze Ferenc 2273
 Incze János 2274
 Indali György 1805
 Indig Ottó 1470
 Ingerl, Kurt 2232
 Ipó László 2275
 Irásné Melis Katalin 794,1012
 István Erzsébet 718
 István Lajos 409
 István László 2276
 István Marianne 465
 Istvánfy Gyula 227
 Ivancević, Radovan 813
 Iványi Béla 759
 Iványi Ödön 2277
 Iványi-Grünwald Béla 1518
 Ivits Iván 1343
 Izsó Miklós 1519
 J.Gy. 366
 Jacobs, Michael 1384
 Jakab Dezső 1530
 Jakab I. László 2278
 Jakab Sándor 2107
 Jakabffy Imre 14, 15, 123
 Jakobovits Miklós 65
 Jakoby Gyula 2279
 Jakovits József 533
 Jakus Lajos 1084
 Jalsovszky Katalin 1416
 Jámbor Imre 628
 Janáky István 1703
 Jancsek Antal 2280
 Janikovszky Éva 2216
 Jankovics Marcell 84
 Jankovich B. Dénes 795
 Jankovich Júlia 1537
 Jankovich Miklós 427
 Jankovich Miklós,ifj. 427, 985
 Jánossy Ferenc 2281
 Jánossy György 2282
 Jánosy István 2281
 Janovíková, Marta 1179
 Jantner Antal 258

- Jantsits Gabriella 149, 1152
 Járai Judit 2413
 Jány Péter 130
 Jasan, Viktor 541
 Jaschik Álmos 2283
 Jávora Anna 1110
 Jávora Ottó 119, 148
 Jávora Piroska 1993
 Jean, Marcel 2284
 Jecza Péter 2285
 Jedrzewska, Hanna 228
 Jelenczki István 2286
 Jelenszky László 533
 Jency Lajos 1720
 Jerger Krisztina 1811, 2232, 2729
 Jilek, Frantisek 1025
 O.Jobbágyi Zsuzsa 1685, 1820
 Jónás Komél 1298
 Joó József 428
 K.Jószai Sándor 2287
 Jovanović, Miograd 1299
 Jovanović, Slobodan 229, 491
 Jovánovics György 2288
 Jovián György 1839, 2289
 Józsa András 1300
 Józsa György Gábor 147, 400, 449, 1458
 Józsa Lajos 2290
 Józsa T. István 2630
 József Dénes 39, 1709
 jp 394
 Juhász Erzsébet 1557
 Juhász Ferenc 2100
 Juhász Gyula 1578
 Juhász István 485
 Jung József 1103
 Jung, Carl Gustav 151
 Jungfer Gyula 1430
 Juresik Károly 2291
 Jurecskó László 1856, 2131, 2298
 Jurkovic, Miljenko 867
 Juvenel, Paul 1123

 K.D. 773
 KF 2061
 k.f. 2573
 K.F.Zs. 1424
 K.I. 1682
 K.K. 2282
 Kaba Melinda 230
 Kabdebó Lóránt 1198
 Kádár Béla 2292
 Kádár F. Tibor 2293
 Kádár Márta 2757
 Kádár Zoltán 124, 378, 521, 778, 957, 968, 1152
 Kaesz Gyula 1703, 2294
 Kahler Frigyes 1168
 Kähler, Gert 1301
 Kahoun, Karol 493
 Káich Katalin 2352
 Kaiser Anna 231, 232, 612
 Kaján Imre 1533
 Kaján Tibor 533, 2295
 Kákonyi Csilla 2296
 Kalesný, František 675, 1173
 Kalinowski, Konstanty 1111, 1106
 Kállai Ernő 66, 125
 Kállai Gyula 117, 1493, 1501, 1519, 1588, 2139, 2454, 2619
 Kállai Katalin 2467
 Kállay Dusan 2297

 Kalló László 2298
 Kalló Viktor 2230
 Kálmánchey Endre 1605
 Kálmándy P. Ferenc 2299
 Kalmár János 533, 2300
 Kamenyiczky István 2301
 Kamper Lajos 2302
 Kampis Miklós 1747
 Kandinszkij, Vaszilij 1520
 Kanitz Félix Fülöp 1521
 Kántor Andor 2200
 Kántor Lajos 495, 2034, 2093, 2113, 2252, 2303
 Kántor Péter 2146
 Kaposy Veronika 1199, 1401
 Karácsonyi Rezső 727, 958
 Karádi Éva 117
 Karancsi Sándor 2304
 Karandaseva, Oktyábrina 689
 Kárász Imre 2102
 Karcagi Katalin 2613
 Kardos József 492
 Kardos Sándor 667
 Karginov, German 2305
 Karig Sára 2295
 Károly András 2306
 Károlyi Ernő 2307
 Károlyi György 2461
 Károlyi Judith 2308
 Károlyi Júlia 1861
 Károlyi Zsigmond 1772, 2020
 Kárpáti Andrea 1922
 Kárpáti Éva 2309
 Kárpáti Imre 529, 768, 1976, 2022, 2355
 Kárpáti László 431
 Kárpáti Tamás 533
 Kartal Zsuzsa 2008, 2658, 2696
 Kass János 1198, 2310
 M.Kass Judit 2311
 Kassák Lajos 1236, 2312
 Kassitzky Ilona 2313
 Kaszás Károly 370, 1710
 Kátai Mihály 84
 Katanics Sándor 82
 Kathy Imre 2362
 Katona Ágnes 159, 160, 1022, 1023, 1030, 1033, 1201, 1204, 2083
 Katona Erzsébet 2314
 Katona Ferdinánd 1522
 Katona Imre 703, 707, 708, 709, 1518, 1606
 M.Katona Julianna 16
 Katona Tamás 2618
 Katona Zsuzsa 533
 Kazanlár Emil 2346
 Kazinczy Ferenc 126, 161, 1463
 Kazinczy Gábor 1639
 El Kazovszkij 533, 1998, 2315
 V.Kedei Zoltán 1836
 Kecskeméti Sándor 2316
 Kecskés Ágnes 2317
 Kecskés László 564
 Kecskés Péter 144, 1302
 Keina, Ruzsudán 986
 Kejlóvá, Viera 233
 Kékesiné Sipos Edit 2318
 Kelecsényi Csilla 2319
 Kelecsényi Gábor 417
 Kelemen Benő Benjámín 2320
 Kelemen Károly 533, 1998
 Kelemen Lajos 127, 494

- Kelemen László 1923
 Kelemen Tamás Anna 2321
 Kelényi Béla 2322
 Kelényi György 1049, 1129, 1213
 Kelényi István 63, 2578
 Keleti, Magda 1130, 1131
 Kelle Sándor 2323
 Keller, Ulrich 1414
 Kemendi Ágnes 734
 Kemény Jenő 1523
 Kemény Éva 2622
 Kemény Zoltán 2324
 Kenessey András 436, 773, 1135, 1198, 1422, 1499, 1549, 1593, 1594, 1607, 1631, 1751, 1774, 1819, 1820, 1857, 1861, 1991, 2051, 2151, 2204, 2223, 2237, 2288, 2434, 2516, 2537, 2631, 2672, 2679
 Kerecsényi Edit 597
 Kerék Imre 2160
 Kerekes László 2325
 Kerékgyártó István 2524
 Kerényi József 623, 2326
 Kereskényi Miklós 1050
 Keresztes Dóra 2523
 Keresztúri József 1 682
 Keresztúry Dezső 959, 1438, 2139, 2553
 Keresztyn Balázs 1571
 Kéri Imre 2327
 Kéri László 2328
 Kernács Gabriella 2458
 Kerner Gábor 496
 Kemstok Károly 533
 Kery Terézia, 379, 489, 702, 819, 820, 886, 1075, 1562
 Kertai Klára 1563
 Kertész, André 533
 Kertész András 1713
 Kertész Pál 868, 1714
 Kertész Péter 2021, 234
 Kerti Károly 2329
 Keserű Ernő 2093, 2619
 Keserű Ilona 533, 1972
 Keserű Katalin 67, 82, 134, 1251, 1562, 1641, 2016, 2576, 2764
 Késmárki Valkó Anna 2276
 Kessler, Klaus 429
 Kesting, Anna 18
 Keszttyűs Ferenc 2330
 Keveházi Katalin 1188
 Kézdi Lóránt 2602
 Kigyós Sándor 2331
 Kimm, Fritz 524
 Kincses Károly 667, 1412
 Kincsuravili, Szimon 1982
 Kininger, Vincenz Georg 1524
 Kipke Tamás 769
 Király Sándor 2332
 Király Zoltán 2794
 Kis Sándor 236
 Kisfaludi Strobl Zsigmond 2333, 2646
 Kisházi Péter 982
 Kishonty Zsolt 1132
 Kismarty Lechner Kamill 1535, 1720
 Kiss Ákos 655, 772
 Kiss Attila 797
 Kiss Dénes 2412, 1925, 2100, 2766
 Kiss Dezső 2334
 Kiss Endre 67, 117
 Kiss Gábor 19
 Kiss György (1852-1919) 1525
 Kiss György 2335
 K. Kiss György 702
 Kiss Gyula 482
 Kiss Imre 2339
 Kiss Irén 68, 1642
 Kiss Ildikó 2336
 Kiss István 1607, 1635, 1921, 2337
 Kiss József 1748
 Kiss József 465
 M.Kiss József 2338
 Kiss Károly 2637
 Kiss Kovács Gyula 2559
 Kiss Mária 2135
 Kiss Miklós 1836
 Kiss Nagy András 533
 M.Kiss Pál 2577
 Kiss Rozália 2710
 Kiss Sándor 148, 193
 Kiss Sándor Lajos 2751
 Kiss Tamás 128
 Kistelegdi István 2119
 Kisterenyey Ervin 2340
 Kiszely István 194
 Kitaibel, Hans 1174
 Klaniczay Tibor 798, 808, 1051
 Klasová, Milena 20
 Klausz Csaba 2341
 Klein, Heijo 2030
 Kleineisel János 34, 69, 1923, 1927
 Klemm, Miroslav 695
 Klenze, Leo von 1292
 Klerk, Michel de 1527
 Klesny, Frantisek 710
 Klimt, Gustav 1526
 Klocke, Helmut 721
 Klosss Andor 2619
 Klösz György 1413
 Klusch, Horst 987
 Kmetty János 70
 Knall-Brskovsky, Ulrike 203
 Knapp Éva 1192, 1193
 Kner Imre 1528, 1572
 Kner Izidor 1529
 Knopp András 1621
 Kocsi Mária 2071
 Kocsis Árpád 1909
 Kocsis Gyula 376
 Kócziánné Szentpéteri Erzsébet 367
 Kocziszky Éva 90
 Koczogh Ákos 128, 1459, 1879, 1980, 2060, 2317, 2666, 2737
 Kodolányi János 117
 Kodolányi László 679, 2342
 Kodonova, Mária 799, 1085
 Koepf, Hans 237
 Koffán Károly 2343
 Kohán György 533, 2344
 Kokas Ignác 533
 Kókay György 1386
 Kokoschka, Oskar 2345
 Kolb Jenő 741
 H.Kolba Judit 427, 1156
 Kollár György 2346
 Koller György 442
 Koller, Manfred 1526
 Kolozsvári Borisz 2348
 Kolozsváry Marianna 2116
 Kolozsváry Zsigmond [Kolozs-Vary Sigismund] 2347
 Koltai Ágnes 668, 1415
 Koltai Marianne 1303

- Komárik Dénes 138, 1502
 Komáromi Katz Endre 1377
 Komjáthy Kálmán 2243
 Komonnen, Markku 1710
 Komor Marcell 1530
 Komor Vilma 239, 240, 241, 1535, 2547, 2747
 Koncz András 1998, 2074, 2349
 Koncz Béla 84
 Koncz János 2728
 Koncz Pál 760
 Kondor Béla 533, 2350
 Kondor Lajos 2351
 Konjović, Milan 2352
 Konnerts, Herman 524
 Konok Tamás 2353
 Kontha Sándor 117, 1257, 1304, 1493, 1494, 1769, 2169, 2538, 2610, 2734
 Kontraszty László 2354
 Koós Iván 2355
 Koós Judit 565
 Koós Tamás 1706
 Kopasz Márta 2356
 Kopek Gábor 2357
 Kopka János 2502, 2743
 Koppány Tibor 869, 1086
 Korányi G. Tamás 1305
 Korbonits Dezsőné Somogyi Márta 2358
 Korda István 1855
 Korek József 870
 Koris János 2359
 Komos Valéria 238
 (kornél) 1658
 Komis Mihály 2381
 Komiss Dezső 533, 2360
 Korompai János 1253
 Korompay Bertalan 427
 Korompay H. János 135
 Kós András 2361
 Kós Károly 176, 1289, 2362
 Kósa László 451, 1184, 1185, 1251, 1294, 1359
 Kósa Miklós 117
 Kósa-Huba Ferenc 2363
 Kosáry Domokos 110
 Kosinski, Wojciech 566
 Kosnás Roland 1484
 Kostka, Zdeněk 747
 Koszorus Oszkár 1052
 Koszta Rozália 2364
 Koszti István 2365
 Kosztity, Sztrahina K. 132
 Kótay József 2366
 Kóthay Péter 2367
 Kotsis Iván, id 1703
 Kotsis Nagy Margit 2368
 Kovács Ákos 117, 1367
 Kovács András 871
 Kovács Andrea 2369
 Kovács Anna 133
 Kovács Éva 157
 Kovács Éva 1021
 Kovács Éva 2370
 Kovács Ferenc 23271
 Kovács Gergelyné 2595
 Kovács Gyula 1621, 1687, 1874, 2225, 2455, 2524
 Kovács Imre 1787
 Kovács István 1276
 Kovács Johanna 2372
 Kovács József 72
 Kovács József 988, 1446
 Kovács Júlia 1593
 Kovács László 771
 Kovács László 2373
 Cs.Kovács László 2374
 Kovács Margit 1749
 Kovács Margit (1902) 2375
 Kovács Miklós 1811
 Kovács Péter 82, 1627, 1770, 1777, 1798, 2183
 Kovács Péter Balázs 2376
 Kovács Sándor Iván 535
 Kovács Tamás 2377
 Kovács Tibor 107
 Kovács Valéria 1405
 Kovalovszky Júlia 800, 872
 Kovalovszky Márta 1363, 1499, 1561, 1645, 2288, 2384, 2460, 2672
 Kovalovszky Miklós 1561
 L.Kovácsnai Viktória 2099
 Kovács Albert 2378
 Kovács Imre 2379
 Kovács István 1531
 Kozák Attila 2380
 Kozák Csaba 1403
 Kozák Károly 497, 567, 873, 874
 M.Kozár Mária 407
 Kozma Béla 1020
 Kozma György 2381
 Kozma Lajos 1504
 Kozma Szilárd 2383
 Kő Pál 2213, 2382
 Kőbányai János 141
 Kőháti Zsolt 2658
 Kőhegyi Mihály 16, 794, 805, 845 925, 1044, 1284, 1467, 2136
 Kölbl, Walter 2232
 Köllő Sándor 2383
 König Frigyes 2384
 König Róbert 2385
 Köpeczi Béla 110, 531 1258, 2337
 Köpöczy Rózsa 2142
 Körmendi Géza 499
 Körmendi Lajos 2225
 Körmendy József 1087
 Körmendy Kinga 806
 Kömer Éva 82, 117, 1370, 1544, 1590
 Kömer Zsuzsa 1355
 Körömi Joachim 484
 Körösi Csoma Sándor 1364
 Körösi Papp Kálmán 2387
 Körösenyi Tamás 533, 2386
 Kőszegfalvi Ferenc 2344
 Kőszegfalvi György 613, 620, 1750
 Kőteles Pál 2013
 Kővágó Sarolta 1481
 Kőváry László 500
 Kövy Zsolt 241, 242, 419
 Kraft, Johann Peter 1532
 Kräftner, Johann 568
 Krajcsirovits Henrik 2388
 Krajcsovics Éva 2389
 Krajevsky Gizella 4
 Kralovánzsky Alán 875, 876, 926, 927
 Krasser, Harald 524
 Krassói Dávid 129
 Kratochwill Mimi 1889, 2022, 2441, 2649, 2757
 Krause, Walter 1313
 Krenn, Stefan 1641
 Kresák, Fedor 20
 Kresánek, Peter 14, 243, 569, 570, 571, 572, 573, 615

- Kresz Mária 711, 2545
 Kriak, Mart 629
 Krikovszky Péter 1715
 Kriszt György 616
 Krivosová, Jana 574
 Krizbai Sándor 2390
 Krizsán Géza 2630
 Krómer Éva 1169
 Krón Jenő 2391
 Kropp, Ernst 71
 Kruhek, Milan 1088
 Krunák Emese 1930, 2673
 Kruppa István 1716
 Kuba Gellért 2392
 Kubát József 2393
 Kubičkova, Klara 1997
 Kubinszky Mihály 101, 108, 244, 245, 246, 578, 1434, 1717, 1718, 2188, 2790
 Kubinyi András 801, 802, 928
 Kubinyi Anna 2394
 Kubinyi Ferenc 505
 Kubussek János 1986
 Kuczka Péter 2801
 Kukovics Rózsa 2395
 Kulakov, Vagyim 689
 Kulcsár Péter 956
 Kultermann, Udo 1719
 Kun Miklós 617
 Kunffy Lajos 2396
 Kunt Emő 667, 1359, 1461, 2397
 Kunvári Lilla 2398
 Kupa Mihály 2264
 Kupezky, Jan 1205
 Kurcsics László 2399
 Kurcz Béla 139, 267, 635, 636, 1710, 2176, 2757
 Kurucz D. István 1928, 1635, 2400
 Kurucz Gyula 2671
 Kusák, Dalibor 557
 Kusik, Vlastimir 1827
 Kušnierová, Edita 1089
 Kustár Zsuzsa 2401
 Kuztos Endre 2402
 Kutas László 2403
 Kuti Dénes 1836
 Kuzela, Leo 712
 Kühnel, Harry 776, 780
 Küllös Imola 427, 753, 754, 1432, 1464
 Kürthy Sándor 84, 1024, 2404
 Kúrti Béla 675
 Sz.Kúrti Katalin 378, 1385, 1482, 1501, 1502, 1562, 1807
 Kúrti László 2151
 Kvasnicová, Magda 1306

 L.S. 2437
 L.S. 2526
 Laborcz Mónika 2405
 Labuda, Jozef 877
 Lackner Kristóf 988
 Lackó Miklós 117
 S.Lackovits Emőke 516
 Lacza Márta 2406
 Laczkó András 1572, 2051
 Laczó Katalin 2782
 Ladányi János 1348
 Ladányi József 1646
 Lahusen, Margarita 1536
 Lajta Béla 256
 Lakatos István 1443, 2199
 Lakner László 2407

 Laliue, René 1505
 Laluk József 1993
 Lánosz Sándor 1254, 1255, 1580, 1647, 1648, 2345, 2772
 Láng Adolf 308
 Láng Éva 2283
 Láng Gusztáv 2556
 Láng-Miticzky Gábor 2408
 Láng-Miticzky Katalin 2409
 Lantos Béla 689, 980
 Lantos Ferenc 2667
 Lantos György 2410, 2768
 Larot, Diana 2411
 László Emőke 735, 1180
 László Géza 1217
 László Gyula 129, 427, 770, 960, 2412, 2454
 László Péter 1690, 2144, 2353
 László Tamás 575
 Lászlóffy Aladár 2637
 Laurensik Mátyás 455
 Laveissiere, Sylvian 1121
 Lavinszkaja, L.J. 1860
 Lavrentyev, A.N. 1542
 Lawrence, David Herbert 1534
 Lázár Antal 1720
 Lázár Imre 1633
 Lázár László 2082
 Lázár Márta 1561
 Lazarev, Viktor 961
 Le Corbusier 2413
 Lécfalvi Alexa 2067
 Lechner Ödön 1535
 Lecoffre, Gilles 1994
 Léger, Fernand 2414
 Le Goffe, Jacques 531, 1258
 Lehbruck, Wilhelm 1536
 Lehoczky János 2415
 Leicher, Felix 1206
 Leitner Sándor 2326
 Leikes István 1929
 Lénárt György 2015
 Lengyel András 2416, 2597
 Lengyel Gyula 2417
 Lengyel Lajos 2418
 Lengyel, Stefan 1859
 Lenkei Konrád 1974
 Lenkey István 2763
 Leon, Alex 1470
 Leonardo da Vinci 786, 1025
 Leone de Castris, Pierluigi 1135
 Lesenyei Márta 2419
 Lesznai Anna 1537
 Levárdy Ferenc 576
 Lévay Botondné 1386, 1528
 Lévay Endre 247, 1569, 2242
 Liebermann, Max 1538
 Lietzmann, Hilda 7
 Ligeti Béla 2747
 Ligeti Erika 2420
 Ligeti Pál 1539
 Ligety Béla 2710
 Linnaks, Lilian 689
 Lionnais, Francois le 2133
 Lipoglavsek, Marjana 1038
 Lippóczy Norbert 430
 Liptay Katalin 154
 Liskar, Elisabeth 826, 943, 1074, 1041, 1042, 1078, 1092, 1112, 1117, 1138, 1144, 1203, 1398
 Locsmándi Gábor 1931
 Loebenstein, Miguel von 2421

- Lois Viktor 2238
 Lonovics László 2422
 Lóránt János 533, 1909, 2423
 Lóránt Zsuzsa 533, 2424
 Lorenzetti, Pietro és Ambrogio 1026
 Lóska Lajos 59, 1473, 1654, 1672, 1767, 1819, 2008, 2025, 2078, 2222, 2260, 2390, 2425, 2532, 2551, 2618, 2624, 2729
 Losonci Ágnes 1864
 Losonci Miklós 375, 387, 875, 1135, 1387, 1579, 1607, 1650, 1658, 1662, 1800, 1808, 1810, 1818, 1820, 1823, 1861, 1988, 2000, 2018, 2019, 2032, 2046, 2203, 2210, 2260, 2280, 2303, 2330, 2344, 2356, 2364, 2377, 2400, 2427, 2431, 2496, 2501, 2513, 2521, 25302537, 2553, 2576, 2583, 2588, 2622, 2641, 2647, 2654, 2669, 2692, 2697, 2733, 2749, 2756, 2762, 2768, 2779, 2795
 Lossonczy Tamás 533, 2425
 Lovag Zsuzsa 803, 878, 989, 990
 Lovay Zsuzsanna 739, 1451
 (Lőkös) 2417
 Lőrincz Emő 117
 Lőrincz Győző 2426
 Lőrincz Gyula 2427
 Lőrincz József 1377
 Lőrinczy Edit 337
 Lőrinczy Gábor 879
 Lőrinczy Huba 67
 Lővei Pál 939
 Lucchese, Filiberto 1086
 Ludvigh Rezső 689, 980
 Ludwig Emil 804
 fe Lugossy László 2428, 2796
 Lugossy Mária 2059
 Lukács György 97, 117
 Lukács Irén 1547
 Lukács László 1189, 1307
 Lukácsy András 510, 1198, 1932, 2354
 Lukácsy Sándor 126, 1135, 1378, 1394, 1558, 2196, 2206, 2312, 2360, 2364, 2770
 Lukáts Kató 2294
 Lux Antal 2429
 Luxová-Dobesová, Viera 938
 Luzsicza Lajos 2430
 Lükő Gábor 689, 1459
 Lyka Károly 117
- M.I. 358
 M.J. 1109
 M.S. mester 11028
 Maár Márton 248
 Machat, Christoph 454, 781, 782, 991, 1053
 Macovescu, George 547
 Mácsai István 533
 Macskovics Titusz 1540
 Mácza János 72
 Madarász Viktor 1541
 Madas József 503
 Magdolenová, Anna 1256
 Máger Ágnes 2431
 Mágóri Varga Béla 2432
 Magyar Arnold 962
 Magyar Kálmán 805, 880, 881, 992
 Magyar László 1133, 1356
 Magyar Éva 2120
 Magyar Márton 1670
 Mahler Ede 130
 Majakovszkij, Vlagyimir 1542
 Majdán János 1308
 Major Henrik 1543
 Major Máté 73, 74, 577, 578, 623, 1309, 1590, 1751, 1937
- Major Ottó 143, 1493, 1597, 2223, 2312, 2562, 2587, 2659, 2750
 Makai Ágnes 1170
 Makár Alajos 2433
 Maklai Piroska 2434
 Makó Judit 2435
 Makovecz Imre 579, 623, 1704, 1720, 1748, 2436
 Makrisz Agamemnon 533, 2437
 Makrisz Zizi 2437, 2438
 Maksay László 35, 2180
 Malevics, Kazimir 35, 1544
 Man Ray 2439
 Manajlo, F.F. 2440
 Mander, Karel van 1207
 Mandić, N. 17
 Mándy Stefánia 1597
 Manet, Edouard 1545
 Marafkó László 2008
 Marca, Iacob 761
 Márffy Ödön 2441
 Márfi Attila 1559
 Mariani, Carlo Maria 2442
 Máriási István 2443
 Máriási Iván 75
 Márkos Albert 2444
 Márkus Jánosné 19
 Marosi Emő 76, 77, 82 117, 504, 580, 633, 779, 806, 807, 810, 963
 Marosi Ildikó 249, 2082, 2321
 Marosi Miklós 2124
 Marosi Péter 2037
 Marosvári Gyula 533
 Marsall László 2524
 Marsigli, Luigi Ferdinando 131
 Marsina, Richard 929, 946
 Martinović-Cvijin, Kata 539, 1310, 1530, 1569
 Martinsson, Hjordis 2445
 Márton Antal 1516
 Márton Árpád 2365, 2447
 Márton Lajos 1430
 Márton László 2446
 Márton Lili 1547
 Martsa István 2448
 Martsekényi Tamás 1720
 Martyn Ferenc 117, 533, 2448, 2449
 Marza, Iacob 1140
 Masin, André 1870
 Masolino di Panicale 1029
 Mastalimé Zádor Mária 11
 Masznyik Csaba 1938
 Máté István 2410, 2768
 Máté Zsolt 1102, 2450
 Máthé András 2451
 Máthé Zsolt 235
 Maticska Jenő 1546
 Matković, Slavko 2452
 Matolai Lajos 618
 Mátraházi Zsuzsa 351, 369
 Máttis Teutsch János 78, 524, 1547
 Mattocato Agoston 1103
 Mátyás Csaba 631, 1360
 Mátyás István 250, 391, 405, 411, 507, 959, 1984, 2453
 Maulbertsch, Franz Anton 1208
 Maurach, Jürgen 1869
 Maurer, Bernd 80
 Maurer Dóra 1939
 Mayer Marianna 2074
 Mayer, Vera 581, 582
 Mazsaroff Miklós 2230

- Mécs László 346
 Medgyessy Ferenc 533, 1572, 2454
 Mednyánszky László 533, 1548
 Medve Imola 409
 Medveczky Ágnes 1311
 Megay László 125, 251, 2042
 Meggyes László 2455
 Meggyesi Tamás 1752
 Megyaszay István 316
 Méhes László 2456
 Méhes Lóránd 1998
 Meiszter Kálmán 2457
 Meliocherčík, Martin 846
 Melocco Miklós 1940, 2458
 Memling, Hans 1030
 Mendele Ferenc 252, 258, 263, 298, 583, 882, 1312
 Mendlik Lajos 2459
 Mendöl Zsuzsa 117, 1535, 1606
 Mengyán András 2460
 Menna, Filiberto 79
 Menráth Péter 253
 Menyhárt József 2461
 Menyhárt László 387, 1825, 1941, 2062, 2064, 2660, 2757, 2777
 L.Menyhért László 1054, 1389
 Merényi Ferenc 1536, 2112
 Merrifield, Tom 2462
 Merser, Eugene 2398
 Meschendorfer, Hans 678
 Meschendorfer, Harald 2463
 Mester Árpád 623, 2702
 Mészáros Géza 2465
 Mészáros György 2006
 Mészáros László 533, 1549
 Mészáros, Michael 2466
 Mészáros Mihály 2467
 Mészáros Róbert 1415
 Mészöly Géza 1550
 Mészöly Miklós 2739
 Metky Odón 2468
 Metzi József 470
 Meyer, Gerhard R. 344
 Meyer-Osburg, Willy 2469
 Mezei Árpád 153
 Mezei Gábor 2436
 Mezei József 1547, 2453
 Mezei Ottó 454, 1552, 1558, 2373, 2387
 Mezey István 1615
 Mezey László 956
 Mező Ferenc 1682
 Meződy Ó. István 584
 Mezős Tamás 254
 Mezősi József 255
 Mezősiné Kozák Éva 583
 Micacchi, Dario 2565
 Middione, Roberto 1135
 Miháitz Pál 2470
 Mihály Ferenc 459
 Mihályfi Ernőné 2174
 Miklós Balázs 1720
 Miklós Magda 1448
 Miklós Pál 81, 82, 117, 364, 667, 1415, 2166
 Miklós Zsuzsa 809, 883, 884
 Miklósi Sikes Csaba 1600, 2293
 Miklóssy Endre 117, 1996
 Mikó Árpád 964
 Mikolás Tibor 1471
 Milleker, Felix 132
 Millroth, Thomas 2505
 Misch Ádám 2471
 Mistrík, Jozef 493
 Mithay Sándor 1090
 Mitsui Sen 84, 2122
 Mizser Pál 2472
 Mladonyczyk Béla 2473
 Mlynárik, Stefan 2430
 Móczár Károly 2474
 Móró [Modra] 712
 Módy György 585, 885, 886, 890
 Moeferd, Horst 652
 Moholy-Nagy László 1551
 Mohos Piroska 2475
 Mohr Lajos 2476
 Mohy Sándor 2477
 Moiret Odón 1555
 Mojzer Miklós 369, 434, 643, 651
 Mojzsis Dóra 1181
 Mokry-Mészáros Dezső 2478
 Mol- (mol-) 635, 1135, 2415
 Moldenings, Herbert 1414, 2133
 Moldovan, Traian 1390
 Moldvay Győző 1658, 2344, 2344, 2479, 2535
 Mollay Károly 2621
 Molnár Ágnes 1466
 Molnár Andrásné 763
 Molnár Bála 258
 Molnár Cs. Attila 2352
 Molnár Dénes 2481
 Molnár Farkas 1552
 Molnár Gabriella 2083, 2185, 2482
 Molnár István 811
 Molnár István 2483
 Molnár János 2093, 2772
 Molnár Károly 2765
 Molnár László 2484
 Molnár Mária 1990, 2485
 Molnár Péter 1720, 2003
 Molnár Samu 17
 Molnár Sándor 433
 Molnár Tamás 2486
 Molnár-C. Pál 2480
 Molnámé Luca Zsuzsanna 1775
 Momper, Joos de 1209
 Monet, Claude 1553
 Monok István 418, 1188
 Monostori Imre 117
 Monspart Éva 238, 1880
 Montvai Attila 533, 667, 670, 671
 Mónus János 2487
 Moore, Henry 2488
 Moravánszky Ákos 44, 504, 586, 587, 588, 1279, 1313, 1314, 1315, 1323, 1324, 1329, 1506, 1566, 1720, 1722, 1942, 1943, 2175, 2497, 2627
 Morcsányi Géza 2315
 Móré Miklós 301
 Morell Mihály 2489
 Móró Mária Anna 1316
 Morres, Herman 524
 Morvay Endre 256
 Morvay György 33
 Morvay Judit 2001
 Morvay László 1944
 Moser, Oskar 582
 Motte, Manfred de la 2407
 Mottl Román 2490
 Mózes-Finta Edit 2491
 Mödhammer, Johann Fedinand 1086
 Möller Roland 257

- Möb, Sigismund 524
 Mrávik László 1202, 1212
 Mucsi András 1876, 2008, 2017, 2206, 2312, 2337, 2521, 2638
 Muhi Sándor 2009
 Muka, Jan 448
 Multscher, Hans 1031
 Mumford, Lewis 619
 Munkácsy Károly 292
 Munkácsy Mihály 443, 1554
 Murádin Jenő 1468, 1546, 1556, 1653, 2009, 2219, 2637
 Murai Jenő 2493
 Muraközi Ágota 1656
 Murányi Gábor 1528, 1529, 1591, 2355
 Muresan, Gheorghe 1836
 Muriedas, Ramon 533
 Muzslainé Katona Júlia 1551
 S. Muzsnay Magda 2494
 Müller, Anton 592
 Müller Árpád 1670, 2495
 Müller, Peter 261
 Müller Péter 1996, 2801
 Müller Róbert 993
 Münz András 262
 Myskolczyné Juhász Ilona 117
- nt - 33, 1287
 Nacamulli, Flavia 1210
 Nádasdy Lajos 675
 Nádas Marcella 2562
 Nádler István 2496
 Nádor Tamás 118, 263, 364, 1655, 2223, 2229, 2649
 Nagy András 1787, 2379
 S. Nagy Anikó 365
 Nagy Bálint 1996
 Nagy Csaba 1572
 Nagy Elemér 1317, 1723, 2497
 Nagy Emese 427, 816
 Nagy Endre 1055, 1909
 Nagy Ernő 2498
 Nagy Gábor 2499
 Nagy Ildikó 352, 1367, 1499, 1767, 1773, 1877, 1946, 2008
 Nagy István (1873-1837) 1556
 Nagy István 2205
 Nagy Iván 133
 Nagy János 264, 317
 Nagy József 589
 Nagy Károly 512
 S. Nagy Katalin 157, 670, 676, 677, 1862, 1863, 2483
 Nagy Klára 265
 E. Nagy Lajos 2214, 2572
 Nagy Lajos 1270, 1444, 1626
 Nagy László 2340
 Nagy László 2500
 Nagy László 1157
 Nagy László Lázár 2501
 Nagy Lenke 1176, 1442, 1462
 Nagy Levente 1444
 B. Nagy Margit 513
 Nagy Márton 1377
 Nagy Péter 1788, 2064
 Nagy Sándor 2502
 Nagy Sándor 887
 Nagy S. Sándor 1843
 Nagy T. Katalin 2350
 Nagy Tamás 2145
 Nagy Tibor 124
 Nagy Tibor 2503
 Nagy Varga Vera 724
- Nagy Zoltán 2005, 2296
 Nagy Zoltán 407,
 Nagy Zoltán (1908-) 994
 Nagy Zoltán 1536, 1597, 1671, 1689, 1767, 2267
 Nagy, Ludovicus 481
 Nagypáti Kukac Péter 1557
 Nagybáky Péter 675, 736
 Nánay Szilamér 2504
 Naszádos István 515
 Nebehay, Ingo 652
 Nebien, Heinrich 629
 Nehring, Karl 1158
 Nemcová, Helena 1205, 1447
 Nemcsics Antal 266
 Nemere István 667
 Nemes András 888
 Nemes Endre 2505
 Nemes G. Zsuzsanna 1370, 2773
 Nemes János 2449
 Nemes Kálmán 1844
 Nemes Lajos 675
 Nemes Lampérth József 1558
 Nemes Márta 1103, 1573
 Nemeskürty István 154
 Németh Aladár 2544
 Németh Andor 1465
 Németh Anna 2506
 Németh G. Béla 764
 Németh Gábor 675
 Németh Gyula 2553
 Németh István 1127, 1136
 Németh István 337
 Németh János 2507
 Németh József 2508
 Németh Katalin 2120
 H. Németh Katalin 2509
 Németh Lajos 45, 82, 83, 84 117, 1258, 1501, 1998, 2051, 2350, 2505, 2720
 Németh László 117
 Németh Olga 2510
 Németh Péter 889
 Némethy Mihály 2511
 Netoliczka, Oskar 524
 M. Nepper Ibolya 890
 Néray Katalin 1672, 1932
 Neuberger Pál 2512
 Neufeld Anna 2513
 Neumann, Eckhard 1232, 1259
 Neumann, Joachim 718
 Neuschloss Károly 176
 Neutra, Richard 590
 Nicolai szobrász 524
 Nieder István 1720
 Niedermaier, Klaus 1182
 Nikelszky Géza 1559
 Nils-Arvid, Bringéus 85
 Novák István 1704
 Novák Lajos 2514
 Novák László 1190, 1318
 Novák, Jozef 755
 Novicov, Ramona 1319
 Novotná, Mária 1522
 Numan István 1493
 Nussbacher, Gemot 524
 Nyári István 2515
 Nyáry Éva 2516
 Nyergesi István 2517

- O.K. 2100
 Oberhammer, Evelin 1056
 Oelmacher Anna 1500, 1800, 2679
 Ohmann Béla 1560
 Oláh Mátyás 84
 Oláh Zoltán 268
 Olajos György 2518
 Olasz Sándor 2362
 Olcsai Kiss Zoltán 2519
 Olejnyik Ágnes 2520
 Olin, Margaret 269
 Olteanu, Stefan 891
 Onasc, Konrad 811
 Ondrejčková, Zora 657, 965
 Ongaro, Michael Fabris 1210
 Onódi Béla 2521
 Opill, Ferdinand 812
 Orbán Dezső 2522
 Orbók Lóránd 1561
 Ordas Iván 444
 Orfelin, Zaharija 163
 Orisko, Stefan 591, 592, 863, 1083, 1320
 Orlai Petrich Soma 1562
 Orlovsky Éva 426
 Ormós Zsigmond 134
 Oroian, Stefan 2464
 Orosz Árpád 593
 Orosz István 2523
 Orosz István 886
 Orosz János 533, 2524
 Orosz József 251
 Orosz Péter 1839, 2525
 Orosz Sándor 1921, 1935
 Orsi, Lelio 1211
 Ország Lili 533
 Osamu Nakajima 2232
 Osgyányi Vilmos 779
 Oskó Judit 2747
 Oszlay István 2492
 Ozorai Fülöp 1225

 Ökrösné Bartha Júlia 1600, 1883
 Ördögh Szilveszter 1987
 Örkény István 2051
 Örkényi Strasser István 1563
 Örsi Károly 1361
 Ósz Illona 2526

 P.Gy.2246
 P.I.2344
 Paál László 1564
 Packh János 1328
 Pacsika Emília 2527
 Pál József 161, 1330
 Pál Mihály 2528, 2638
 Pál Zoltán 2529
 Palánkai Tibor 1724
 Palasovszky Ödön 1466
 Palásti László 1364
 Pálffy G. István 2379
 Páll Árpád 2477
 T.Páll Árpád 2148
 Páll Géza 1334
 Páll István 1321
 Pallagi Ferenc 1853, 1879, 1881, 2092, 2282, 2436, 2510
 Palli, Mario 2050
 Pálmány Béla 675, 892
 Pálóczi Horváth András 506, 893
 Pálos Miklós 1923

 Pálosi Judit 2170
 Palotás László 593
 Palugyai István 2604
 Pamer Nóra 681, 1213
 Pandula Attila 693
 Pandúr József 1572
 M.Pandur Julianna 966
 Panek Zoltán 2093
 Panofsky, Erwin 86
 Pap Gábor 689, 2401
 Pap Gyula 1259
 Pap Klára 639
 Pápai Éva 2530
 Papp Alber 2531
 O.Papp Gábor 2532
 Papp János 1591
 Papp Júlia 1854
 Papp Katalin 1651
 Papp László 270
 Papp Oszkár 84, 2533
 Papp Zsigmond 2534
 Parádi Nándor 894
 Pártos Gyula 1535
 Pasqualetti Zsófia 1947
 Passuth Krisztina 1551, 2355, 2671
 Pataki Gábor 409, 1627, 1763, 2163, 2193, 2350, 2425, 2682
 Pataky Szabolcs 1704
 Patay László 2535
 Pátkay Ervin 2536
 Pató Róza 2498
 Patocskai Mária 2012
 Pátzay Mária 445, 446, 2537
 Pátzay Pál 2538
 Pauer Gyula 2539
 Paul, Hans 1322
 Pauli Anna 2540
 Paulikovics István 533, 2541
 Paulovics László 2066, 2542
 Paulovits Miklós 1724
 Pauncz Imre 371, 376 1948
 Paur János György 1076
 Pálvolgyi Endre 2659
 Paz, Octavio 2133
 Pazár Béla 46, 2120, 2359
 Pázmándy Antal 2543
 Pécsi Dániel 272
 Pécsi István 271, 383, 2063
 Pécsi László 2544
 Pekáry István 2545
 Péli Tamás 2546
 Pelle Sándor 382
 Pellionisz Valéria 2036, 2158, 2200, 2423, 2592
 Penovác Endre 2506
 Penovác Náray Éva 2506
 Péntes Géza 2090
 Perczel Károly 1720, 2547
 Perekházy Károly 680, 681, 1427, 1475, 1869, 1870
 Péreli Zsuzsa 533, 2548
 Perényi Imre 620, 1753
 Perfiljev, V. 1778
 Perneczky Géza 117, 1554
 Pérouse de Montclos, Jean-Marie 1071
 Peruzzi, Baldassare 1032
 Peruzzini, Antonio Francesco 1212
 Peták Eleonóra 1137
 Péter András 2010
 Péter Katalin 425
 Péter László 451, 456, 518, 519, 1578, 1586, 2713
 Péter Vladimír 1872

- Petercsák Tivadar 1101
 Péterfia Borbála 2560
 Péterfy Ida 2382
 Péterfy László 84
 Petemák Miklós 82, 2579
 Pethő Károly 384
 Petheo Bela > Pethő Béla
 Pethő Béla 2549
 Petranská, Darina 273
 Petrequin, Anne 1994
 Petres Éva 405
 Petricioli, Ivo 895
 Petrilla István 84
 Petrisevich Horváth Lázár 1392
 Petró Sándor 431
 Petróczy Gábor 1725
 Petrová-Pleskotová, Anna 1138, 1206
 Petrović, Miomir 896
 Pfaffenbichler, Michael 796
 Piacsek Antal 1565
 Piacsek Ferdinánd 1565
 Piacsek József 1565
 Piazza Péter 2727
 Picasso, Pablo 2550
 Pilgram, Franz Anton 1213
 Pilinszky János 2350
 Pinczehelyi Sándor 533, 1838, 1994, 2551, 2667
 Pintér Attila 209
 Pinterová, Zuzana 2279
 Piombo, Sebastiano 1033
 Pirmát Antal 166
 Pittmann László 2302
 Plaček, Miroslav 472, 850
 Plachá, Veronika 791
 Planchart, Alfredo 87
 Platthy György 2552
 Pleidell János 2553
 Plesa, Carol 2554
 Plesnivý Károly 2555
 Plesznivy Edit 2605
 Plička, Karol 468, 777
 Plugor Sándor 2556
 Póczy Klára 232, 274
 Podušel, Lubomír 361
 Poelzig, Hans 1566
 Pogány Gábor 29, 1608, 1776, 2271, 2335, 2636, 2651, 2755
 Pogány György 21
 Pogány Ö. Gábor 88, 89, 1257, 1507, 1550, 1664, 1826, 194,9 1999, 2054, 2063, 2075, 2194, 2258, 2330, 2396, 2400, 2406, 2480, 2555, 2715
 Pogány Péter 1391
 Pohármok Mihály 1864, 1865
 Pók Lajos 57
 Pokorny István 2228, 2240, 2432, 2536, 2604
 Polgár Csaba 1990
 Polgár Ildikó 533, 2557
 Polgár Rózsa 2558
 Polgár Zoltán 1357
 Polgárdy Géza 117, 959, 2066, 2093, 2637
 Polla, Bela 897
 Pollack Mihály 1567
 Polónyi Károly 119, 1704, 1720, 1754, 1943, 2559
 Polonyi Péter 1367, 2576
 Pomsár János 2560
 Pongrácz Pál 1950
 Poór Magdolna 689, 980
 Pope, Vincenzo 2050
 Popović, Vukica 1260
 Popp, Aurel 2561
 Popper Leó 90, 97
 Pór Bertalan 533, 2562
 Pór Edit 643
 Pordenone, Giovanni Antonioni 1034
 Porkoláb Sándor 84
 Portoghesi, Paolo 43
 Posener, Julius 1323, 1324
 Posgay Csaba 594
 Possonyi László 452
 Poszler Györgyi 484, 941
 Posztnyikova-Loszeva, M.M. 689
 Potó János 1368
 Pouillet, Alain 1994
 Poussin, Nicolas 786
 Povolni Ferenc 502
 Pötzl-Malikova, Maria 1111, 1112
 Prakfalvi Endre 398
 Praznovszky Mihály 398, 675
 Preijatelj, Kruno 813
 Preisich Gábor 101, 277
 Probstner János 2003, 2563
 Prohászka László 275, 276
 Prokop Péter 2564
 Prokopp Mária 969, 1026
 Prox, Alfred 898
 Pulszky Ferenc 135, 136
 Purificato, Domenico 2565
 Pury, Simon de 651
 Pusztai Ágoston 1909, 2566
 Pusztai Ferenc 1665
 Pusztai László 368, 1428, 1535
 Pusztay Gabriella 1921
 Puttner, Martin 685
 Puškarová, Blanka 899, 1091
 Püspöky István 2289

 R.T.O.2362
 Rabinovszky Máriusz 137
 Rác András 1951
 Rác Endre 2567
 Rác Erzsébet 278
 Rác György 279
 Rác István 471
 Rác Olivér 2427
 Rác T. János 2653
 Rác Zoltán 1482
 Radnai Lóránt 140
 Radnóti Sándor 145, 2008
 Radó Dezső 30
 Rádóczi Gyula 697
 Rados Jenő 138, 280, 306
 Rados Kornél 2568
 Rădulescu, Alexandru 1140
 Radváni, Hadrian 1141
 Rády Ferenc 281
 Ráfael Viktor 2569
 Raffaello 301, 786
 Rahl, Karl 1568
 Rahmer de Nagy, Maria 2570
 Raichle J. Ferenc 1569
 Raj Tamás 141, 282, 283, 1517
 Rajczy Pál 1057
 Rajk László 1996
 Rajmon Mária 2571
 Rajna György 139, 284
 Rákos Edit 2236
 Ranke, Winfried 1414
 Raspail, Thiertrty 1994
 Rászlav Tibor 970, 1554

- Raszler Károly 2572
 Ráth Zsolt 70, 82
 Ratimorska, Priska 390
 Ratkai Ida 2187, 2524
 Ratkó, Peter 900
 Rayman János 696
 Rédey Pál 286, 595
 Regős István 2573
 Reich Károly 2574
 Reidner Lóránt 1429
 Reisinger János 1028
 Rékassy Csaba 2366
 Rembrandt, Harmensz van Rijn 57, 1214
 Reményi Gyenes István 2333
 Reményi Katalin 2575
 Reményik Sándor 2362
 Remsey Gábor 2576
 Remsey Iván 2576
 Remsey Jenő György 2576
 Renner Kálmán 2577
 Renoir, Auguste 1570
 Rényi Péter 2418
 Restany, Pierre 1767
 Réthy István 814
 Réti Anna 2203
 L. Réti Zoltán 2578
 Réti Zoltán 2649
 Rév Ilona 1751
 Révész András 2403
 Révész Imre 1571
 Révész László 2074
 Révész Napsugár 2580
 Révész Tamás 643, 1261
 Reviczky Katalin 768
 Rexa, Daniel 846
 Reznák Erzsébet 376
 Rhedey, Andre 2581
 Riamnóczy Gyula 1703
 Gy. Riba János 2582
 Ricz Péter 131, 520
 Rideg Gábor 59, 1607, 1610, 1825, 2025, 2048, 2798
 Ridovics László 533
 Riederer, Josef 285
 L. Riedl Lóránt 287
 Riez Albert Béla 2583
 Riezler, W. 71
 Rigó László Szabolcs 2584
 Rill, Martin 682
 Rimanóczy Gyula 328
 Rippl-Rónai József 1572
 Ritter P. Tibor 80, 453, 741, 1345
 Rivas, Francisco 1818
 Rizzi, Wilhelm Georg 1213
 Rjabusin, A. 1711
 Róbert Miklós 2688
 Robotti, Ciro 655
 Roboz Zsuzsi 2585
 Roesner, Carl 1573
 Román András 288, 289, 290, 291, 292, 293, 919
 Román György 115, 533
 Román Kati 115
 Romány Pál 689
 Rombauer Tivadar 1433
 Rómer Flóris 140
 Romic, Ivan 198
 Romváry Ferenc 1666, 1777, 2197, 2505
 Rónay László 117
 Rosenthal Dávid Konstantin 1574
 Rosetti, Dante Gabriel 1575
 Roskó Gábor 2074, 2586
 Rossi Bortolatto, Luigina 1553
 Róth Amália 1576
 Róth András Lajos 702
 Róth Miksa 1576
 Rousseau, Henri 1577
 Rózsa Anna 2587
 Rózsa György 484, 1142, 1143, 1144, 1394, 1477, 1524, 1532
 Rózsa Gyula 510 1494, 1767, 2083, 2125, 2615
 Rózsa Miklós 675
 Rózsáné Lendvai Anna 1153
 Rozsda Endre 2588
 Rubens, Pieter Pauwel 1123, 1215
 Rudinski, Antun 621
 Rudnai Gábor 1489
 Rudnai Gyula 1393, 1578
 Rudolf Éva 2589
 Ruffy Péter 117, 773, 942, 959, 2175, 2278, 2640
 Rugási Gyula 90
 Rumney, Ralph 2133
 Rummy Károly György 1533
 Runciman, Steven 521
 Rusina, Ivan 1112
 Rusnák Ernst 469
 Ruttka Ferenc 2590
 Ruttkay, Alexander 815, 839
 Ruttkay György 1579
 Ruttkay János 2049
 Ruzicskay György 2591
 Ruza György 159, 961, 1544
 -s-n 1270
 Saád József 1726, 1755
 Saághy István 631
 Sjaáry Éva 1625
 Šaban, Ladislav 729
 Sági Károly 106
 Sági Sándor 2592
 Ságvári Ágnes 551, 1222
 Ságvári György 1183
 Sajdik Ferenc 2593
 Salamon László 369, 901
 Salamon Nándor 1554, 1621, 1667, 1688, 1875, 2036, 2116, 2374, 2443, 2446, 2470, 2511, 2531, 2574, 2675, 2742, 2774
 Salert, Francois 985
 Salgo, Nicolas M 432
 Sallai Katalin 2594
 Salló István 2595
 Saltzer Ernő 999
 Salzmann, Siegfried 1536
 Sári Mihály 596
 Samu Géza 2596
 G. Sándor Mária 816, 930
 Sándor Pál 523
 Sándorfi György 902
 Sándyné Wolf Katalin 522
 Santáu, Stela 2464
 Sántha Ferenc 1727
 Sári Katalin 689
 Sarkadi Péter 2597
 Sarkantyú Judit 2598
 Sarkantyú Mihály 2167, 2598
 Sarkantyú Simon 2598
 Sárkány József 1952, 2686
 Sárközi Zoltán 1325, 1630, 1845, 1957
 Sármány Ilona 121, 1273, 1326, 1327, 1423, 1526, 1555
 Sáros András Miklós 533, 2599
 Sárosdy Judit 2421

- Sárosi Bálint 117
 Sárvári Márta 117, 260, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 375, 405, 422, 424, 1749
 Sárváry Katalin 2600
 Sáry István 1263
 Sas Péter 2362
 Sass Ervin 1058
 Sass Géza 2601
 Sass István 1058
 Sauvage, Jean Pierre 1216
 Savulescu, Constantin 1418
 Schaár Erzsébet 533, 1773
 Schäffer Judit 2602
 Scheiber Hugó 1580
 Scheiber Sándor 141, 632
 Schemper-Sparholz, Ingeborg 1092
 Schéner Mihály 2720, 2748
 Schenk Lea 1891
 Scherer, Anton 132
 Schick, Hans Christian 203
 Schildmayer Ferenc 1328
 Schillerová, Jana 698
 Schirmer, Lias 344
 Schlégl István 2469
 Schlieder, Wolfgang 742
 Schmeller-Kitt, Adelheid 302
 Schmidt Béla 1953
 Schmidt, Friedrich von 1332
 Schmitthener, Paul 1329
 Schneider Károly 1444
 Schneller István 91, 92
 Scholz Erik 2603
 Schöffler, Nicolas 2604
 Schönberger Armand 1581, 2605
 Schönermé Pusztai Ilona 303
 Schramm Tibor 1582
 Schubert, Ernst 806
 Schulcz Ferenc 1332
 Schulek Frigyes 1332
 Schuller, Betty 524
 Schuller, Friedrich 524
 Schuller, Günther 524
 Schuller, Rolf 524
 Schullerus, Fritz 524
 Schurian, Walter 2269
 Schwanthaler, Thomas 1115
 Schwartz Dezső 1330
 Schwarz, Arturo 2133
 Schweiger, Peter P. 39
 Scipiadés Erzsébet 2547, 2746
 Sebes Erzsébet 2337
 Sebestyén György 1756, 1757
 Sebestyén Mihály 1404
 Sebestyén, Georghe 1093
 Sebők Zoltán 79, 93, 1248, 1373, 1485, 1668, 1669, 1817, 1884, 2083, 2132, 2133, 2350, 2452, 2608, 2707, 2731
 Secomska, Krystyna 1219
 Sedlmayr János 304, 903
 Sedlmayr Jánosné 305, 306
 Seebach, Gerhardt 796
 Seeber, Rudolfine 904
 Segedi György 2606
 Seitel, Fjodor 1583
 Seiden, Václav 1584
 Seidler, Harry 2607
 Selmeczi László 420, 787, 792, 795, 835, 836, 857, 869, 872, 876, 878, 880, 883, 889, 894, 902, 917, 928, 930, 931, 932, 993
 Semper, Gottfried 1331
 Semsey Andor 656, 1197, 1830, 2297, 2637, 2760
 Seresné Szegőfi Anna 762
 Serfőzóné Gémes Magda 10, 22
 Sérullaz, Maurice 32
 Sevčíková, Eva 1027
 Sexty András 1217
 Shapcott, Thomas 136
 Siflis András 2608
 Sík Csaba 94, 525, 2008, 2488, 2550
 Siklós Mária 307, 308
 Sikota Győző 1438
 Sill Ferenc 905
 Simán Katalin 923
 Simándi Júlia 2546, 2757
 Simányi Frigyes 144, 309
 Simó Tibor 1935, 1954
 Simon de Pury 43
 Simon Ferenc 2609
 Simon Magdolna 357, 1535, 1576
 Simon Zoltán 95, 1632, 2579, 2620
 Simon, Franz 597
 Simonffy András 2248
 Šimončič, Jozef 790
 Simonka, Georges 2610
 Sinkó Ferenc 1009
 Sinkó Ferenc 430
 Sinkó Istválin 85, 162, 765, 13671955, 2611
 Sinkovits Péter 409, 748, 1237, 1767, 1781, 1822, 2059, 2288, 2599, 2729
 Sipka Sándomér 2069
 Sipos Enikő 1010
 Sipos György 2612
 Sisa József 1331, 1332, 1601
 Šišmis, Milan 1264
 Sitte, Willi 2613
 Skreiner, Wilfried 1795, 1828
 Skubiszewski, Piotr 1035
 Slepčanová, Mária 526, 1095
 Slivka, Michal 815, 859
 Śnieżyńska-Stolat, Ewa 23
 Sokolovsky, Leon 699
 Soltész Albert 2614
 Soltész György 2615
 Soltész István 1261, 2056
 Soltész Zoltánné 948, 955
 Solymári Walkó László 2616
 Solymossy László 790
 Somfai Balázs 1146
 Somlyói Tóth Tibor 973
 Somogyi Ágnes W 1956
 Somogyi Árpád 84, 533, 2717
 Somogyi Győző 2143, 2618, 2761
 Somogyi József 1935, 2619
 Somorjai Sélysette 1059
 Somos Gyula 96
 Sonego, Nello 2172
 Sonkoly Károly 1478
 Soós Imre 528, 1830, 1831, 2013, 2100, 2138, 2171, 2327, 2338, 2482, 2699
 Soós Katalin 1450
 Soós Magda 2175, 2585
 Soós Tamás 1839, 1998, 2620
 Cs.Sós Ágnes 906
 Sós László 1607, 2622
 Sopko, Julius 946, 956
 Soproni Sándor 522
 Soproni Stöcker Károly 2621
 Sosztakovics, Dmitrij 529
 Speidl Zoltán 2502

- Spinosa, Nicola 1135
 Spíra György 1392
 Spiró György 2206
 Spunar, Pavel 956
 Stacho, Lubo 1417
 Stagličić, Marija 1333
 Stagnoli, Antonio 2623
 Stanik, Ivan 907
 Stark István 1670
 Staud Géza 1195
 Stefanovits István 1839
 Stefanovits Péter 2624
 Stegena Lajos 766
 Steindl Imre 1332, 1585
 Steiner Endre 2625
 Steinhardt Antal 308
 Steinmann Judith 1625
 Stephani, Claus 524
 Stephani, Brigitte 524
 Ster, Ronald 1431
 Stettner Béla 2626
 Stieberová, Mária 1104
 Stirling János 1105
 Stirling, James 2627
 Stock, Johann Marton 524
 Stojanović-Maurits, Mirjana 2628
 Stomer, Matthias 1218
 Stopar, Ivan 908
 Stopp, Klaus 658, 659
 Storno család 436
 Stoss, Veit 1035
 Stöckel, Joseph 1097
 Strassenreiter Erzsébet 1799
 Straub, Joseph 1110
 Straub, Philip Jacob 1110
 Streitfeld, Theobald 524
 Stróbl Alajos 1586
 Stuiber Zsuzsa 2629
 Sturcz János 97, 117
 Stüller, F.A 1292
 Sugár István 730, 737, 1096
 Sulyok György 188
 Sumi, Nace 813, 1038
 B.Supka Magdolna 124, 142, 2100, 2572
 Süle Tamás 696
 Sütmei György 117, 703, 1535, 1556, 2021, 2474, 2563
 Sütő András 2663
 Sütő Petre Rozália 2630
 Süvegh Mihály 1276
 Sváby Lajos 533, 1214, 2631
 Švácha, Rostislav 946
 Svajcer, Oto 1568
 Svetnik, Bernd 2632
 Sweeney, J.Gray 2549
 Swierkiewicz Róbert 2416, 2633
 Swierzy, Waldemar 2634
 Sylvester Ádám 1720
 Sylvester Győző 2635
 Syrat, Kilian 1151
- Sz.B.1820
 Szabadi Judit 28, 82, 1049, 1265, 1393, 1394, 1572
 Szabados János 1925, 2636
 (szabó) 620
 Szabó Anikó 24
 Szabó Árpád 1720
 Gy.Szabó Béla 2637
 Szabó Botond 117
 Szabó Dezső 1097
- D.Szabó Ede 353, 2131, 2159, 2789
 B.Szabó Edit 2638
 P.Szabó Ernő 125, 310, 368, 409, 436, 437, 640, 647, 676, 1109, 1121, 1135, 1367, 1372, 1394, 1430, 14771516, 1536, 1600, 1627, 1662, 1682, 1689, 1758, 1772, 1774, 1777, 1780, 1839, 1957, 1958, 1959, 2007, 2020, 2049, 2050, 2053, 2122, 2128, 2134, 2228, 2248, 2288, 2366, 2397, 2417, 2478, 2495, 2529, 2532, 2662, 2680, 2714, 2744, 2753, 2764, 2796
 L.Szabó Erzsébet 2639
 Szabó Ferenc 311
 Szabó Flóris 948
 Bp.Szabó György 2334
 Szabó György 1607, 1631, 1651, 1808, 2223, 2658
 Szabó István építész 2640
 Szabó István festő 2641
 Szabó István ifj. szobrász 2045
 Szabó István szobrász 2642
 Cs.Szabó István 2534
 Szabó Iván 2158, 2643
 Szabó János 2568
 Szabó János grafikus 2644
 Szabó János Győző 909
 Szabó Jolán 1072, 1079, 1081, 1096
 Szabó József 2747
 Szabó Júlia 82, 117, 1394, 1544, 1547, 2206, 2670
 Szabó Katalin 484, 1477
 Szabó Kinga 2645
 Szabó Lajos 2646
 Szabó László 2157
 Cs.Szabó László 622, 637, 660, 808, 817, 818, 1134, 1147, 1215, 1266, 1267, 1268, 1269, 1395, 1575, 2488
 E.Szabó László 2601
 Z.Szabó László 584
 Szabó Lilla 910
 E.Szabó Margit 2647
 Szabó Miklós 375, 1367
 Szabó Péter 112, 117, 1196
 Szabó Róbert 530
 Szabó T. Attila 127, 494, 513, 2189
 Szabó Tamás 533, 2648
 Szabó Tamás szobrász 533, 2648
 Szabó Tünde 312
 Szabó Vladimír 2649
 Szabó Zoltán 1673
 Szabó Zoltán festő 2650
 Szabó-Pap Krisztina 449, 1222
 Szabolcs Péter 2651
 Szabolcsi Hedvig 531, 725
 Szacsavay Éva 1191, 1460
 Szakács László 1358
 Szakács Margit 1419
 Szakál Ernő 2653
 Szakály Éva 409
 Szakály Ferenc 675
 Szakolczay Lajos 2628
 Szakonyi Károly 2443
 Szalatnyay József 2654
 Szalay Emőke 1159, 1439
 Szalay Lajos 2655
 Szalay Tamás 598
 Szalay Zoltán 167
 Szalma László 2325, 2350
 Szalontai Barnabás 1234
 Szalontai Mihály 1220
 Szamaradzsiév, Ljubomir 2656
 Szamosi Ferenc 28, 375, 810, 1017, 1868
 Szamosi József 810
 Szántó Imre 1098

- Szántó Miklós 2301
 Szántó Pál 2657
 Szántó Piroska 533, 2658
 Szántó R. Judit 510, 940, 1477, 2051, 2400
 Szántó Tibor 2250
 Szántó Tibor grafikus 1910, 2659
 Száraz Lajos 2320
 Szarka Klára 1655
 Szász Endre 2660
 Szász János 2463
 Szaszák György 2165
 Szászné Mara 2093, 2572, 2574
 Szathmáry Pap Károly 1587
 Szatmári Ágnes 2494
 Szatmári Gizella 369, 1477, 1576
 Szaulich Antal 1117
 Szávai Géza 2009, 2694
 Szávost Katalin 2661
 Széchenyi István 1270, 1347
 Széchy Béla 2662
 Szécsi András 2663
 Szécsi Margit 2500
 Szecskó Tamás 82
 Szegedi Csaba 1670
 Szegedy-Maszák Mihály 1251
 Szegfű László 931
 Szeghalmi Elemér 1221, 2079
 Szegő György 1672, 2207
 Szejke Vilmos 2664
 Székács Vera 2133
 Szekely, Ladislav 314
 Székely András 313, 375, 387, 467, 482, 484, 647, 653, 676, 768, 967, 978, 1121, 1135, 1367, 1369, 1370, 1397, 1422, 1477, 1516, 1539, 1588, 1607, 1631, 1651, 1676, 1818, 1822, 1833, 1835, 1864, 2008, 2025, 2044, 2051, 2112, 2161, 2215, 2217, 2223, 2247, 2248, 2288, 2308, 2309, 2324, 2351, 2400, 2406, 2410, 2437, 2478, 2496, 2499, 2550, 2575, 2605, 2625, 2632, 2637, 2672, 2678, 2747
 Székely Bertalan 1588
 Székely Erzsébet 2666
 Székely György 959
 R. Székely Julianna 1581
 Székely Pierre 2665
 Székely Vera 2667
 Székelyhidi Ágoston 2031
 Szekeres Ferenc 1960
 Szekeres László 131, 315, 819, 820
 Szekeres Mihály 2668
 Szekernyés János 2192, 2285, 2635
 Szekrényessy Júlia 116
 Széky Piroska 2669
 Szelényi Pál 1684, 1690, 2015
 Szelesi Zoltán 404
 Szélpál Árpád 143, 2670
 Szemadám György 84, 2611
 Szemethy Imre 533
 Szénássy Árpád 1503
 Szénássy Éva 2000
 Szendrei Janka 959
 Szendrő Péter 316
 Szenes Árpád 2671
 Szenes Zsuzsa 2672, 2721
 Szentágothai János 1148
 Szentgyörgyi István 1368
 Szentgyörgyi József 2673
 Szentí Emő 2674
 Szentiványi Károly 2675
 Szentkuthy Miklós 98, 1018, 2179, 2209, 2216
 Szentmiklóssy Erzsébet 2676
 Szentpál Olga 137
 Szényi Gábor 1759
 Szepesi Anna 2118
 Szepesi Attila 2405
 Szepesi Dóra 1961
 Szépfalusi István 2536
 Széphelyi F. György 2233
 Szépréti Lilla 1836
 Szerdahelyi Csongor 412
 Szerlemey Miklós 1589
 Szervátiusz Tibor 533, 2677
 Szigethi Ágnes 1121, 1218
 Szigeti László 2279
 Szigetvári György 1720
 Szij Béla 1562
 Szij Rezső 1572, 1963, 2290, 2395, 2564
 Szikora Katalin 2175
 Szilágyi András 1774
 Szilágyi András építész 483
 Szilágyi András művészettörténész 676
 Szilágyi András üvegtervező 2241, 2262, 2314, 2318-
 Szilágyi Bemadette 2745
 Szilágyi Dezső 433
 Szilágyi Erzsébet 155, 2088
 Szilágyi Ferenc 1336, 1364, 1463, 1477, 1480, 1541, 1588, 1592
 Szilágyi Gábor 317, 1420
 Szilágyi Géza 117
 Szilágyi Ildikó 2678
 Szilágyi István 421, 2127
 Szilágyi János 1271
 Szilágyi Jolán 2679
 Szilágyi Júlia 2548
 Szilágyi Mihály 461
 Szilágyi Tamás 433
 Szilárdfy Zoltán 426, 532, 1149, 1189, 1208
 Szilas Zoltán 2259
 Szily Imre Balázs 1565
 Szilvási János 1432
 Szilvássy István 2680
 Szilvitzy Margit 2681
 Szimán Károly 318
 Szinyai Katalin 109
 Szinyei Mense Anna 1398, 1509
 Szirány István 2682
 Szirmai János Sándor 743
 Szirmai Viktória 1760, 1761
 Szirtes János 1998, 2683
 Szkalnitsky Antal 1292
 Szok Iván 533
 Szlaukó László 2684
 Szmimov, Igor 2685
 Szmodisné Eszláry Éva 943
 Szoboszlai Mihály 1337
 Szobotka Imre 2686
 Szokolay Sándor 2524
 Szombathy Bálint 1415, 1557, 1789, 1993, 2439, 2442
 Szögi László 750
 Szőke Annamária 2539
 Szőke Máttyás 911, 932
 Szőke Zsuzsa 2487
 Szöllösy Ágnes 1774
 Szőlősi Dezső 156
 Szönyey György 2334
 Szőnyi György 2083
 Szőnyi Gyula 2687
 Szőnyi István 2688
 Szörtsey Gábor 2689
 Sztrés Erzsébet 1367

- Sztrizsanova, T. 1860
 Szulovszky János 675
 Szurcsik János 2690
 Szurcsikné Molnár Erika 1455
 Szurkos Mária 1866
 Szurmay Ernő 2157
 Szuromi Pál 199, 1832, 2508, 2527, 2674
 Szűcs Árpád 2691
 Szűcs Eszter 2540, 2639, 2668
 Szűcs György 45, 529
 M.Szűcs Ilona 2448
 P.Szűcs Julianna 434, 436, 533, 1135, 1370, 1422, 1549, 1551, 1593, 1672, 1763, 1777, 1808, 18181837, 1852, 2025, 2051, 2128, 2223, 2248, 2283, 2289, 2324, 2335, 2344, 2424, 2435, 2523, 2524, 2796, 2802
 Szűcs Károly 120
 B.Szűcs Margit 912
 Szűcsné Mezei Mária1338
 Szűr-Szabó József2692
 Szűts Miklós 533
 Szverle Mária 1892, 2245, 2708
 Szvetov, Igor 2757
 Szvoboda D. Gabriella 1477
- T- 676
 -t- 1362
 T.B. 2685
 T.J. 412
 Tábor Ádám 117
 Tábori Aranka 2220
 Tagal Imre 668
 Takács Béla 684, 713, 1160, 1161, 1184, 1452, 1464
 Takács Eszter 2033
 Takács Gábor 2402, 2693
 Takács József 82
 H.Takács Marianna 1128
 Takács Miklós 25, 482
 R.Takács Olga 1572
 Takács Gyula 117, 435, 1572, 2139, 2396, 2449, 2791
 Tallherr József 1094, 1103
 Tamás Blaier Klára 2694
 Tamás Ervin 82, 2695
 Tamás István 1109
 Tamás Mihály 1867, 2680
 Tamási Orosz János 2493, 2696, 2769
 Tambur Aranka 2677, 2777
 Tandí Lajos 1652, 2368, 2691
 Tandori Dezső 2020, 2550, 2696
 Tápai Antal 2697
 Tapolcainé Sárosi Szabó Éva 534
 Tar István 2698
 Tarczy Péter 2274
 Tardy Lajos 1014
 Tarjáni Simkovic Jenő 2699
 Tarr László 535
 Tary Gábor 1670
 Tasnádi Attila 363, 369, 386, 397, 432, 434, 510, 643, 653, 1121, 1378, 1477, 1488, 1518, 1536, 1546, 1549, 1588, 1594, 1607, 1672, 1676, 1687, 1774, 1809, 1877, 1962, 1963, 1964, 1992, 2027, 2045, 2051, 2154, 2126, 2166, 2178, 2187, 2213, 2225, 2230, 2335, 2337, 2344, 2374, 2400, 2437, 2589, 2617, 2642, 2654, 2656, 2690, 2732, 2791, 2795, 2797
 Tasnádiné Marik Klára 1883
 Tatlin, Vlagyimir 1590
 Téglás János 1496
 Téglássy Imre 149
 Telepy Katáin 1518
 Tellér Gyula 2378
- Tellinger István 2700
 Tencala, Giovanni Pietro 1086
 Tenkács Tibor 2701
 Tenke Sándor 141, 2049
 Tenke Tibor 2702
 Terényi Edit 2637
 Terényi Zoltán 2109, 2660
 Tészabó Júlia 1399, 2496, 2747
 Tettamanti Béla 1823, 2593
 Teutsch, Walter 524
 Tevan Andor 1591
 Thamasch, Andreas 1115
 Than Mór 1592
 Theisler György 409, 1507, 1607, 2519, 2679
 Thoma Emőke 2703
 Thompson, Jon 432
 Thoroczkaí Wigand Ede 1454
 Thurman Zoltán 249
 Thyssen-Bornemisza, Hans Heinrich 434, 643, 651
 Tibensky, Jan 110
 Tiffany, Louis Confort 1505
 Tihanyi Csaba 319
 Tihanyi Judit 1527
 Tihanyi Lajos 1593
 Tilhóf Endre 1824
 Till Aran 2704
 Timaffy László 675
 Timár András 731
 Timár Annamária 2705
 Timár Árpád47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 63, 82, 117, 1257, 1494, 1607
 Timár József 2706
 Timon Kálmán 1339, 1729, 1730, 1731, 1732, 2175
 Timotijević, Miroslav163
 Tintoretto 1219
 Tiry Péter 2122
 Tischbein, Wilhelm 57
 Tiszai Lajos 143, 2117
 Tobey, Mark 2707
 Tóbiás Áron 117, 2715
 Toca, Mircea 1983, 2035, 2086, 2361
 Tófalvi Zoltán 2584
 Togner, Milan 226, 314, 969
 Toikka, Oiva 2708
 Tokár György 2709
 Tolnai Gábor 2715
 Tolnay Károly117
 Tolnay Lajos 2710
 Tolnay Tibor 2711
 Tolvaly Ernő 2416
 Tomay Tamás 2712, 2758
 Tombor Ilona483, 568, 634, 1082
 Toranová, Eva 685, 1162
 Torday Aliz 1681, 1887, 1893, 1965, 1990, 2084, 2319, 2451, 2558, 2672, 2787, 2022
 Torma Edit 1923, 2713
 Torma Tamás1367, 2074, 2428
 Tomay Endre András 533, 2714
 Tornyai János 1393, 1594
 Toronyi Attila 320, 1594
 Tosics Iván 611
 Tot, Amerigo 339, 340, 2715
 Tótfalusi Kis Miklós 1220
 -lőth- 352
 Tóth András 1595
 Tóth Antal 484
 Tóth Attila 494, 2328, 2717
 Tóth B.László 2716
 Tóth B. Lászlóné 2716

- Tóth Béla 2717
 Tóth Dezső 2660
 Tóth Emőke 2559
 Tóth Endre 123
 Tóth Ernő 2718
 Tóth Ervin 2614
 Tóth Ferenc 913
 Tóth Ferenc 1572
 Tóth Ferenc 2407, 2456
 Tóth György 533, 1340
 Tóth Imre 675
 Tóth Imre 750
 Tóth István (1861-1934) festő 1596.
 Tóth István fotóművész 1572
 Cs.Tóth János 2364, 2718, 2762
 Tóth Julianna 2719
 Tóth Menyhért 84, 553, 2720
 Tóth Mihály 375
 Tóth Piroska 2021
 Tóth Réka 1894
 Tóth Sándor 627
 Tóth Sándor grafikus 2721
 Tóth Sándor újságíró 919, 959, 1149, 2072, 2079, 2171, 2616,
 Tóth Tibor 2722
 Tóth Zoltán 321, 1743, 1744
 Tóth Zsuzsanna 164, 1060
 Tothová, Stefania 821, 914
 Tóvári Judit 26
 Tózsza István 322
 Tőkei Ferenc 117
 Tölgyesi József 536
 Tölgyesi Katalin 2623
 Tőreky Ferenc 2725
 Töröcsik Zoltán 354, 411
 Török Ferenc 2726
 Török Gábor 1586
 Török Gyöngyi 959, 974
 Török István 2723
 Török János 2724
 Török József 956, 959, 1061
 Török L. Gábor 117
 Török Tamás 1763, 2020, 2596, 2764
 Trencsényi Imre 1762
 Tripolszky Géza 1400
 Triznya Máttyás 2727
 Trojan, Marian Jozef 2728
 Trombitás Tamás 2729
 Tumanisvili, D.G. 915
 Túri Endre 2730
 Turmau, Irina 1180
 Turóczy Rozália 2626
 Türk Antal 1097
 Tüskés Gábor 117, 435, 916, 1192, 1193, 1062, 1777, 2323, 2350, 2449, 2459, 2523
 Twombly Cy 2731
 Učňiková, Danuta 1150
 Udvardy Erzsébet 2732
 Udvary Ildikó 2648, 2802
 Ugrin Emese 572, 2572
 Uhrig Zsigmond 2733
 Uitz Béla 2734
 Ujházi Péter 2736
 Újlaki Gabriella 1689, 1839
 Újváry Lajos 2735
 Uličný, Ferdinand 822
 Ultriainen, Aimo 2737
 Ungár Péter 1720, 2738
 Unger Emil 700
 Urai Erika 2739
 Urbach Zsuzsa 651, 975, 1063, 1198
 Urbán Anna Mária 2740
 Urbán Nagy Rozália 1257, 2300
 Urbán Tibor 2741
 Urbanová, Norma 599, 600
 Ury Ibolya 773, 1494, 2041, 2126, 2129, 2206, 2657, 2740
 Uzsocki András 411, 687, 688, 944, 1099
 Ürmös Péter 2742
 V.S.370
 Váci András 2743
 Vaculik, Karol 361, 1139
 Váczi Tamás 2021
 Váczy Péter 823, 824
 Vadas Ferenc 100, 1341, 1342, 1735, 1736, 1737
 Vadas József 436, 510, 537, 590, 653, 676, 1222, 1367, 1422, 1425, 1516, 1594, 1607, 1620, 1672, 1763, 1777, 1796, 1820, 1851, 1864, 1868, 1887, 1889, 2007, 2016, 2023, 2025, 2051, 2128, 2161, 2223, 2247, 2288, 2889, 2294, 2319, 2400, 2424, 2436, 2496, 2524, 2538, 2548, 2596, 2600, 2601, 2618, 2648, 2670, 2672, 2696, 2732, 2749, 2778, 2795
 Vadász György 217, 1000, 1738, 2744
 Vadászi Erzsébet 733
 Vágfalvi Ottó 2745
 Vágó Nelly 2756
 Vago, Pierre 2747
 Vágreti János 2748
 Vágvölgyi András 1724
 Vagyóczy Károly 661
 Vahot Imre 505
 Vajai Tamás 2726
 Vajda Aurél 639
 Vajda Lajos 533, 1597
 Valachi Anna 1808, 2654
 Váli Dezső 533, 2749
 Váli József 2447
 Váli Zoltán 2750
 Valkó László 533
 Vallasek, Adrián 799
 Valter Ilona 323, 407, 779, 917, 918, 919
 Vámosy Ferenc 101, 1471, 1497, 1686, 1704, 1720, 1967
 Van Gogh, Vincent 1598
 Vánca Ildikó 2751
 Vándor László 420
 Vanicsek Péter 1968
 Vankóné Dudás Juli 2752
 Váradi Gábor 2753
 Váradi László 2754
 Váradi Péter 949
 Varannai Gyula 1584
 Varga Ferenc 538, 1832
 Varga Géza Ferenc 2755
 Varga Gizella 2756
 Varga Imre 1966
 Varga Imre szobrász 187, 533, 635, 1391, 2715
 Cs.Varga István 2479
 Varga József 1537
 S.Varga Katalin 1221
 Varga Lajos 601
 Varga Lea 1343
 Varga Levente 2712, 2758
 Varga Livia 421
 Varga Máttyás 2759
 Varga Nándor Lajos 2760
 B.Varga Sándor 29
 Varga Vera 377, 676, 714, 715, 716
 Varga Zsófia 2761

- Vargha Dezső 325
 Vargha László 144, 326, 355
 Vargha Mihály 602
 Vargyas Lajos 148
 Várhelyi András 2541
 Várhelyi Vanda 2521
 Várkonyi János 2762
 Várkonyi Károly 2763
 R.Várkonyi Ágnes 1142
 Vármagy Ildikó 2764
 Vármai Ágnes 2445, 2735
 Vas István 2658
 Vasadi Péter 420
 Vasarely, Victor 339, 340, 533, 2765
 Vásáry István 427
 Vasić, Pavle 539
 Vass Tibor 1433
 Vastagh Gábor 995
 Vastagh György, ifj. 1599
 Vaszary János s533
 Vayer Lajos 1029
 Vežić, Pavusa 922
 Vecsési Sándor 2028, 2766
 -végh- 2757
 Végh János 646, 825, 1015, 1204
 Végvári Lajos 142, 508, 667, 1545, 1554, 2298, 2350, 2638, 2688
 Vékás Magdolna 2767
 Vekerdí László 117
 Vékony László 131
 Velická, Dagmar 487
 Vén Emil 2768
 Veöreös Imre 148, 603, 1109
 Verancsics Faustus 1221
 Verebéli Kincső 663, 664, 744, 767, 1178, 1402
 Vereckei Edit 458
 (vereczkey) 1148
 Veres László 356, 477, 617
 Veres Miklós 2769
 Veress Ferenc 1600
 Veress Pál 84, 2770
 Veress Pálma 2454
 Vergani, Maria 954
 Vermes Zsuzsa 453, 1373
 Vermes András 2771
 Vertel József 2772
 Vértes Marcell 2773
 Vértesi Péter 2774
 Vértesi Péterné 631
 Vesmás Péter 2775
 Vészits Ferenc 1855
 Veszprémi Miklós 2152, 2408, 2654, 2692
 Veszprémy László 372
 Vető János 1998
 Vetró András 2776
 Vezér Erzsébet 1537
 Vida Judit 1996
 Vida Mária 165, 1152
 Vida, Gheorghe 2361
 Vidolovits László 1739
 Vidor Ferenc 102, 119, 619, 1969
 Vidovszky László 1972
 Viga Gyula 540
 Vigh Sándor 1970
 Vigh Tamás 533, 2777
 Vilimszky László 110
 Villangó István 351
 Vilt Tibor 1773, 2778
 Vincenius festő 524
 Vincon, Hartmut 80
 Vincze Csaba 327
 Vincze László 2779
 Vincze Pál 2780
 Vinczeffy László 2781
 Vinkler László 533, 2782
 Vinkovics Benedek 1040
 Vinterhalter, Mathias 1115
 Viola József 2224, 2783
 Virág Csaba 1471, 1740, 2784
 Virányi István 1747
 Virt Dezső 2093
 Virt László 1459
 Vitális György 717
 Vizkelety András 959
 H.Vladár Ágnes 329
 Voigt Vilmos 141, 1198, 1367
 Voit Pál 215, 1064, 1213
 Vojnich Erzsébet 2785
 Volk, Peter 1203
 Völgyi Dezső 2786
 Vörös Boldizsár 976
 Vörös Károly 1487
 Vörösváry Ákos 436
 Vrišej, Sergej 1038
 Vštečková, Zuzana 20
 Vujaklija, Ljubomir 726
 Vujnovic, Gordona 330
 Vukov Konstantin 258
 Wacha, Georg 542
 Wagner István 331, 434, 647, 749, 1272, 1394, 1476, 1516, 1550, 1553, 1585, 1587, 1604, 1850, 1971, 2008, 2021, 2025, 2092, 2095, 2130, 2192, 2396, 2411, 2446, 2525, 2632, 2698, 2757
 Wagner János 1076
 Wagner, Otto 1601
 Wagner, Robert 652
 Wahorn András 2796
 Wälder Gyula 502
 Warburg, Aby 145, 786
 Weber, Georg und Renate 1053
 Weber Marianne 2787
 Wehli Tünde 826, 949, 977
 Wehner Tibor 1607, 1626, 1660, 1661, 1783, 1784, 1977, 2087, 2106, 2130, 2214, 2226, 2235, 2251, 2265, 2287, 2305, 2317, 2329, 2346, 2367, 2388, 2426, 2429, 2437, 2471, 2512, 2514, 2517, 2543, 2572, 2581, 2602, 2661, 2800
 Weiner Leó 146
 Weininger Andor 2788
 Weiß, Helfried 524
 Weiss, Dieter-Klaus 1741
 Wellmann Imre 110
 Wenzel, Marian 996
 Weöres Sándor 2425
 Wernick, R. 424
 Wernitzer Julianna 1659
 Wessely Anna 1414, 1704
 Whitford, Frank 1551
 Wiegenstein, Roland H. 2407
 Wieszt József 2789
 Winckelmann, Johann Joachim 57
 V.Windisch Éva 427
 Winkler Gábor 294, 332, 1100, 1510, 2291
 Winkler Oszkár 2790
 Wirth Péter 632
 Witt-Döring, Cristian 1555
 Wittmann Zoltán 218
 Wittstock-Reich, Rohtraut 524

- L. Wolf Mária 923
 Wöller István 675, 1344
 Wüch Ádám 2332
 Würtz Ádám 2500, 2791
 Wyspianski, Stanislaw 1602
 Wyth, Jaime 2792

 Xantus Gyula 2793

 Ybl Lajos 1603
 Ybl Miklós 222, 1292, 1331, 1604

 Záborszky Gábor 533
 Zach, Krista 678, 781, 950
 Zachar József 484
 Zádor Anna 111, 117, 146, 1071, 1345, 1363, 1502, 1519, 1588, 1604
 Zádor Mihály 109, 333, 334
 Zagyvai Sándor 624
 Zahariev, Zdravko 2794
 Zakariás János 2176
 Zakó István 1839
 Zákonyi Ferenc 195, 258, 335, 336, 543, 1497
 Zala Tibor 2795
 Zalatnai Pál 2003
 Zalavári Lajos 337
 Zálezlková, Gabriela 1151
 Zámbo István 2796
 Zámbo Kornél 2797
 Zámboi Ferenc 338
 Zankó Tamás 2798
 Zay László 119, 640, 2362, 2379, 2497
 Zeisel Éva 2799
 Zelei Miklós 384, 1367, 2312
 Zengő Mihály 2228

 Zengő-Sztankovits Mihály 2332
 Zentai Lóránt 640
 Zentai Tünde 1346
 Zerffi Gusztáv 147
 Zétényi Zoltán 2539
 Zetti-Langler család 401
 Zichy Mihály 533
 Zika Klára 1600
 Zilahy György 2800
 Zilk, Helmut 1638
 Zimáné Lengyel Vera 117
 Zolnay László 148, 604, 827, 945, 1011
 Zombori István 457
 Zórád Ernő 2801
 Zrínyi Péter 1137
 Zrínyifalvi Gábor 533
 Zrubcová, Soňa 605
 Zrunczky Dezső 176, 1289
 Zsadányi Oszkár 117, 2083
 Zsadova, Larisza Alekszejevna 1590
 Zsakó István 2802
 Zsámboki János 166
 Zsámboky (Sambucus) János 149, 1152
 Zsámboky László 690, 701
 Zsámpainé Szalay Mária 25
 Zsellér Jenő 2720
 Zsigmond Attila 362
 Zsigmondi Mária 739, 2553, 2724
 Zsindelyné Tüdős Klára 1605
 Zsitva Tibor 1314
 Zsoldos Benő 1453
 Zsolnay család 1606
 Zsolnay László 27
 Zumthor, Paul 1065

MEGVÁSÁROLHATÓ ÉS MEGRENDELHETŐ KIADVÁNYAINK

MTA Művészettörténeti Kutató Intézet titkársága,
Budapest, Üri u. 49. 1014. Postacím: 1250 Budapest I. Pf. 27.

Ars Hungarica

(A Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Intézetének közleményei 1973-)

A még megvásárolható számok:

1974. Suppl. 1.	30 Ft	1987/1.	50 Ft
1975/1.	30 Ft	1987/2.	50 Ft
1975/2.	30 Ft	1988/1.	50 Ft
1976/2.	30 Ft	1988/2.	50 Ft
1978/2.	30 Ft	1989/1.	50 Ft
1979/1.	45 Ft	1989/2.	50 Ft
1980/1.	50 Ft	1990/1.	50 Ft
1980/2.	50 Ft	1990/2.	50 Ft
1983/1.	50 Ft	1991/1.	50 Ft
1983/2.	50 Ft	1991/2.	80 Ft
1984/1.	50 Ft	1992/1.	80 Ft
1984/2.	50 Ft	1992/2.	80 Ft
1985/1.	50 Ft	1993/1.	80 Ft
1985/2.	50 Ft	1993/2.	80 Ft
1986/1.	50 Ft		
1986/2.	50 Ft		

Művészettörténeti Füzetek

13/1-2. BALOGH Jolán: Varadinum: Várad vára. Akadémiai Kiadó, Bp. 1982. 1-2. köt. 163 Ft

14. GERVERS-MOLNÁR Veronika: Sárospataki síremlékek. Akadémiai Kiadó, Bp. 1983. 71 Ft

15. Cs. DOBROVITS Dorottya: Építkezés a 18. századi Magyarországon. Akadémiai Kiadó, Bp. 1983. 64 Ft

19. SISA József: Alois Pichl (1782-1856) Magyarországon. Akadémiai Kiadó, Bp. 1989. 110 Ft

Iratok a magyar képzőművészet történetéhez

1. füzet, 1945. A forrásanyagot válogatta és e füzetet szerk. Kiss Dezső. Bp., 1973. 30 Ft

Acta Cassae Parochorum

7. füzet, Erdélyi. váci és veszprémi egyházmegye 1733-1779.: művészettörténeti adatok. Az anyagot gyűjtötte: Bónisné Wallon Emma, Sprenger Mária. Bp., 1980.

Urbaria et Conscriptiones

5. füzet, 51-70 fasciculus: művészettörténeti adatok: Abos-Zsujta. Az anyagot gyűjtötte Baranyai

Béláné, Csernyánszky Mária, szerk. Bobrovsky Ida. Bp., 1979. 50 Ft

6. füzet, 71-100 fasciculus: művészettörténeti adatok. Az anyagot gyűjtötte Baranyai Béláné, Csernyánszky Mária, szerk. Bobrovsky Ida. Bp., 1981. 55 Ft

7. füzet (1-2.), 101-200 fasciculus: művészettörténeti adatok. Az anyagot gyűjtötte Baranyai Béláné, Csernyánszky Mária, szerk. Bobrovsky Ida. Bp., 1984. 120 Ft

8. füzet, 201-250 fasciculus: kiegészítések az 1-250. fasciculusok anyagából. Az anyagot gyűjtötte Baranyai Béláné, Csernyánszky Mária, szerk. Bobrovsky Ida. Bp., 1990. 120 Ft

Önálló kiadványok

Művészet I. Lajos király korában 1342-1382: katalógus. Szerk. Marosi Ernő, Tóth Melinda, Varga Livia. Székesfehérvár, Bp., 1982. 80 Ft

Csatkai Endre: Kazinczy és a képzőművészetek. (1925). Az előszót Zádor Anna, az utószót és képválogatást Rózsa György készítette. Szerk. Galavics Géza, Bp., 1983. 70 Ft

A középkori Magyarország főpapi pecsétjei a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Csoportjának pecsétmásolat-gyűjteménye alapján. Szerk.: Bodor Imre. Írta Bodor Imre, Fügedi Erik, Takács Imre. Bp., 1984. 45 Ft

Balogh Jolán: Kolozsvári kőfaragó műhelyek. XVI. szd. Szerk.: Beke László, Marosi Ernő. Bp., 1985. 116 Ft

Fülep Lajos egybegyűjtött íráskorok I. Cikkek, tanulmányok 1902-1908. Szerk.: Tímár Árpád, Bp., 1988. 100 Ft

Rozgonyi Iván: Párbeszéd művekkel. Interjúk 1955-1981. Szerk.: Bobrovsky Ida, Bp., 1988. 135 Ft

Váradai kötőredékek, Szerk.: Kerny Terézia. Bp., 1989. 120 Ft

Johannes Aquila und die Wandmalerei des 14. Jahrhunderts. Szerk.: Marosi Ernő. Bp., 1989. 80 Ft

Fülep Lajos levelezése I. 1904-1919. Szerk.: F. Csanak Dóra. Bp., 1990. 160 Ft

Henszlmann Imre: Válogatott képzőművészeti íráskorok. Szerk.: Tímár Árpád. Bp., 1990. 200 Ft

